

NA HLUBINU

Zásady: Sv. František Sal., Kterak láska zraňuje duši 385 - Brailo, Buďte dokonalí jako Otec váš! 388 - Dacík, Statečná vytrvalost a vytrvalá statečnost 393 - Pecka, Moderní psychologie a výchova 398 - Miklík, Jak získat Kristovy ctnosti příkladem a působením Eucharistie 406 - Rabas, Pesimismus 413 - Bochořák, Proč? 420 - Život - Pracovna - Žeň

ROČNÍK XIX. - ČÍSLO 7.
V OLOMOUCI - ZÁŘÍ 1944

REVUE NA HLUBINU

Vedoucí redaktor: P. Dr SILV. M. BRAITO OP.

Spoluredaktor: P. Dr REGINALD M. DACÍK OP.

Redakce a administrace: Olomouc, Bernardinská 14

Vychází 1. každého měsíce, vyjma červenec a srpen. Předplatné 35 K, studenti 20 K. Šekový účet: Dominikánská Edice Krystal, Olomouc 106.633. Telefon Olomouc 626. Odběratelé z ciziny platte mezinárodní poštovní poukázkou.

Hlouerna

Hřích donášení. Je zvláště rozšířený u lidí, kteří si říkají zbožní, nebo si myslí, že jimi jsou, anebo jsou za takové považováni. Takové zbožné osoby natropily již mnoho zlého. Donesou, co někdo o nás řekl nebo napsal, a zase jiní donesou, co my jsme měli říci nebo napsati. Rozšiřují to hlavně lidé, kteří jsou zamilováni do nějaké vůdčí kněžské osobnosti, kteří v ní vidí celou moudrost a svatost a proto žárlivě střeží jejich velikost. Tolikráte jsem napsal, že, když jsou v Hlubině některé poznámky o různých nepřístojnostech duchovních u různých duchovních lidí, že tím není míněn ani ten ani onen kněz, ani ta či ona skupina, ani ten či onen člověk, který se točí kolem toho či onoho kněze, nýbrž že to jsou obecné poznámky na obecný nešvar. Obyčejně to bývá nešvar, který se týká přemnohých lidí. Někdo donese oně skupině nebo oně osobě, že to na ni bylo namířeno, nebo dokonce že jsme to sami řekli. Je z toho hořkost, pobouření, které se chce pomstít nebo vyvážit nebo odčinit. Jsou k tomu ale exercicie, májová kázání, tridua a podobné? Tak bych rád věděl, kdy jsem napsal nebo řekl, že exercicie sv. Ignáce jsou jen pro začátečníky? Když jsme řekli, že přemnozí exercitátoři konají exercicie sv. Ignáce jen z prvního týdne a stále jen jako pro začátečníky, tím není daleko řečeno, že považujeme exercicie sv. Ignáce za exercicie pro začátečníky, jako bychom my pak stvořili nějaké lepší pro pokročilé. Doufám, že nám bude po tomto vysvětlení porozuměno. To, že někdo nemiluje náš řád, jej ještě neopravňuje, aby překrucoval slova, anebo si vymýšlel urážky, jako bych ta slova svatého Otce, která se nám nehodí, jako jeho slova o nadřaděnosti a dokonalosti duchovních cvičení sv. Ignáce, nepřijímal, nebo je dokonce považoval, jak padlo s jedné kazatelny, za „třesky plesky“. Tohleto imputovat knězi a redaktoru duchovního časopisu je přece jen opovržlivé. Takovými nelaskavostmi, takovými velkými hříchy

Z Á S A D Y

To číte na mou památku

(S. Iustini Apologia I. 61, 65—67.)

Kolem roku 150 napsal sv. Justin apologii, kterou hájil křesťanství proti pohanům. V posledních kapitolách této apologie líčí obřady křtu a eucharistie, která po něm pravidelně následovala. Při četbě takovéto prvokřesťanské památky, která patří mezi nejstarší, můžeme pozorovati, jak podivuhodně se tato liturgie zachovala v celé ryzosti. Okolnost, že je dílo určeno pohanům, vysvětlí neobvyklé nebo nečekané výrazy, jako „den slunce“ (neděle) a p.

Vyložíme, jak jsme se zasvětili Bohu obnově Kristem, aby se nezdálo - kdybychom tak neučinili - že jsme nějak chybili v tomto výkladu. Všichni, kdož jsou přesvědčeni a věří v pravdivost toho, co učíme a mluvíme, slibují, že i žítí takto mohou, a zatím co my se s nimi zároveň modlíme a postíme, učí se modliti se a vyprošovati postem od Boha odpuštění dřívějších hříchů. Potom je vedeme tam, kde jest voda, a dostává se jim znovuzrození tímž způsobem, jako jsme byli my znovuzrozeni: pak totiž konají koupel ve jménu Otce všech a Pána Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista a Ducha svatého. Neboť Kristus řekl: Nehudete-li znovuzrozeni, nevejdete do Království nebeského. To, že jest nemožné jednou narozeným veíti do života mateřského, jest všem jasné. I prorok Isaiáš říká, jak jsme výše napsali, jakým způsobem se zbaví hříchů ti, kteří zhřešili a činí pokání. Právil takto: „Umyjte se, buďte čisti, odstraňte nepravosti z duší svých, učte se konati dobro, ujímejte se sirotků a braňte vdovy, a přijďte a budeme souditi, praví Pán: a budou-li vaše chyby jako purpur, jako vlnu je zbílím, a budou-li jako šarlat, jako sníh je zbílím. Neuposlechnete-li mne však, meč vás zachvátí; neboť ústa Pá-

ně toto pravila.“¹ A tomu způsobu v tom jsme se naučili od apoštolů. Poněvadž jsme se v prvním zrození nevědomě nutně narodili z vlhkého semene vzájemným spojením rodičů, a dospěli jsme v mravech špatných a zřízeních zlých, abychom nezůstali dětmi bídy a neznalosti, nýbrž vznešenosti a vědění a dosáhli odpuštění hříchů, kterými jsme se prohřešili, ve vodě jest vyslovováno jméno otce všech a Pána Boha nad tím, kdo se rozhodl pro znovuzrození a litoval hříchů, a to jen od toho, kdo křtěnce vede ke koupeli. Nikdo totiž nemá moc dáti jméno Bohu nevyslovitelnému; a jestliže by se to někdo odvážil říkati, byl jat neuzdravitelným šílenstvím. Tato koupel se pak nazývá osvícení, protože je osvěcována mysl těch, kteří se tomuto učí. A také ve jménu Ježíše Krista, ukřižovaného pod Pontským Pilátem, a ve jménu Ducha svatého, který skrze proroky předpověděl všechno o Ježíšovi, ten, kdo jest osvěcován, se noří do vody.

Po této koupeli vedeme toho, který uvěřil a k nám byl připojen, k bratřím - tak si říkáme - kde jsou shromážděni k společným modlitbám jak za nás, tak za toho, který byl osvícen, a vůbec za ostatní všechny, abychom byli hodně shledáni jako (lidé) znající pravdu, dobré skutky konající a příkázání ostříhající, abychom dosáhli věčné spásy. Po modlitbách se vzájemně zdravíme líbáním. Potom je přinesen představenému bratří chléb a číše vody a vína smíšeného s vodou; ten je pak vezme a vzdává chválu otci všech ve jménu Syna a Ducha svatého a činí hojné díkůvzdání,² že jsme byli od něho učiněni lidnými těchto věcí. Když skončí tyto modlitby a díkůvzdání, všechen přítomný lid odvětlí: Amen. Slovo „Amen“ hebrejskou řečí znamená „Staň se“. Když představený skončí díkůvzdání a všechen lid odvětlí, ti, kterým říkáme pomocníci,³ dávají každému z přítomných okusiti chleba, vína a vody, za

¹ Is. 1, 16—20.

² eucharistian poiein — díkůvzdání činiti

³ diakonoi — pomocníci, diakoni

kteří se konalo díkůčinění, a odnášejí těm, kteří jsou nepřítomni.

A tento pokrm jest u nás nazýván díkůvzdáním,⁴ jehož nikomu není dovoleno se zúčastniti, leč kdo uvěřil v pravdu toho, čemu se naučil od nás, a vykonal koupel na odpuštění hříchů a pro znovuzrození a žije tak, jak učil Kristus. Nepřijímáme to totiž jako společný chléb a společný nápoj, nýbrž jako Ježíš Kristus, náš spasitel, vtěliv se skrze slovo Boží, přijal tělo a krev pro naši spásu, tak víme, že i pokrm, za který bylo vzýváním slova od něho učiněno díkůvzdání a jenž živí v proměnění⁵ naše tělo a krev, jest tělem a krví vtěleného Ježíše. Neboť apoštolové praví ve svých pamětech, kterým se říká evangelia, že jim to bylo uloženo tak, že Ježíš vzav chléb a vykonav díkůčinění řekl: „Toto čiňte na mou památku, toto jest tělo mé.“ A podobně chopiv číši a vykonav díkůčinění že řekl: „Toto jest krev má“; a toliko jim že podal.⁶ A to aby se dalo i v Mithrových mysteriích, učili zlí duchové napodobující (to). Že se totiž při slavnosti zasvěcování⁷ předkládá chléb a číše vody s básněmi jakýmis, to víte, nebo můžete zvědět.

My si vždy potom nadále toto společně připomínáme; a když máme, dáváme všem potřebným a jsme vždy při sobě. Rovněž za vše, co pojídáme, velebíme tvůrce všeho skrze jeho Syna a Ducha svatého. V den slunce, jak se říká, se koná společné shromáždění všech, kteří jsou v městech a na venkově, a čtou se paměti apoštolů nebo spisy proroků, až jak se to hodí. Když potom čtenář přestane, dává slovem napomenutí a povzbuzení k napodobování těchto krásných (vzorů). Potom všichni společně vstaneme

⁴ eucharistia — díkůvzdání

⁵ kata metabolén — skrze proměnu, skrze proměnění, v proměnění

⁶ metadounai — společně dáti, sděliti

⁷ en tais tou muoumenou teletais — při slavnosti zasvěcovaného, kdy je někdo zasvěcován (do mysterií)

⁸ 2. odst.

a pronášíme modlitby. A, jak jsme řekli výše,⁸ po skončení modlitby je přinesen chléb a víno a voda, a představený, jak má sílu, vznáší modlitby a zároveň díkůvzdání⁹ a lid odpovídá slovem Amen, a to, zač bylo učiněno díkůvzdání, se podává všem a oni přijmou, a kdo je nepřítomen, tomu se posílá po pomocníkovi.¹⁰ Bohatí, když chtějí, dávají, každý podle vlastního uznání, co chce, a co se sebere, uloží se u představeného, a on podpoří sirotky, vdovy a ty, kdo je tísněn nemocí nebo jinak, kdo je ve vězení, kdo přichází z venkova, a vůbec se stává pomocníkem všem, kteří jsou v tísní. V den slunce všichni společně konáme shromáždění, protože jest prvním dnem, ve kterém Bůh učinil svět, změnil tmu a hmotu, a Ježíš Kristus, náš spasitel, téhož dne vstal z mrtvých. Neboť den před sobotou jej ukřižovali a den po sobotě - což jest den slunce - zjeviv se apoštolům svým a učedníkům, naučil je tomu, což i my předkládáme vám, abyste tomu pozornost věnovali.

P. Silv. M. Braitó:

Maria, naše nebeská matka

(Kurs duchovního života pro začátečníky 12.)

Největším a nejdůležitějším zjevením Boha jest jeho vtělení. V něm se nám ukazuje dobrotivost Boží nejvyšším způsobem. Otec se v něm ukázal jako náš pravý Otec, jenž pro naše synovství ničeho nelitoval, a Ježíš se projevil jako nejvyšší zjevení této otcovské lásky, která se nestará o nás jenom jako o tvory v přirozeném ohledu, nýbrž povznáší nás třeba za cenu oběti života vlastního Syna k účasti na svém životě, na synovství svého jednorozeného Syna.

Ve světle tohoto vrcholného Božího zjevení se

⁹ eucharistias anapempei

¹⁰ diakonos — pomocník

nám jeví vznešená úloha Marie Panny, Matky Boží. Maria Panna jest nejbliže Božskému Synu a proto jest také nejbliže i našemu Božimu synovství. Bez ní nebylo by vtělení a nebylo by našeho synovství Božího. Proto nemůže obcházeti pravé křesťanství nějakým širokým obloukem stydlivě a rozpačitě kolem svaté Panny. Také pravé křesťanství, ne pouze litery, vroucně uctívá nebeskou Královnu.

Nejprve Maria Panna dala lidský život, svaté člověčenství Ježíši Kristu. Tím dala základ Božimu nejvyššímu zjevení na zemi, základ jeho výkupné lásce, která potřebovala našeho těla, aby v našem těle nás mohla vykoupiti. Řeknete mi, že Maria Panna byla ale také za to již před svým zrozením dokonale odměněna, že byla bez poskvrny počata. Ale právě toto neposkvrněné početí odhaluje jen novým způsobem její obětavou lásku, která nešetřila sebe, ačkoliv dobře mohla, nešetřila sebe v bolestech, které platily a příslušely nám, ale nikoliv jí, Neposkvrněné. Boží Syn potřeboval těla smrtelného a podrobeného bolesti. Jenom nekonečnou cenou svého člověčenství ve spojení s božstvím nás mohl vykoupiti. Chtěl nás v tomto člověčenství vykoupiti, chtěl je přece spojití se svým božstvím. Maria Panna mu dává k této jeho pohotové, nesmírné lásce své tělo, a to tělo podrobené bolesti a smrti, aby se mohla v něm svrchovanou měrou ukázati dobrotivost nekonečné lásky Otce i Syna. Nedá se proto odděliti spoluúčinná láska Marie Panny od vykupující lásky Ježíšovy. Při tom, že byla od věků k tomu vyvolená, žádal od ní Bůh, aby se ke svému mateřství Kristovu i našemu rozhodla dobrovolně v poslušné lásce k nám i k nebeskému Otci, k našemu vykoupení i k Otcovu oslavení.

Boží vůle stojí před ní v svobodném rozhodování jakoby nezávisle od jejího povýšení. A Maria chápe andělské oslovení o plnosti milosti jako svatý závazek přijmouti ještě větší tíhu povinnosti na sebe, jako závazek k ještě obsáhlejší poslušné lásce. Řeknete, byla plná milosti, Duch svatý s ní důvěrně

obcova, znala jeho svatá tajemství, ale to ji právě činí tak velkou, že ačkoliv věděla o své důstojnosti, neméně věděla o obětech, které od ní budou žádány, a ačkoliv milosti jsou úměrné Božím plánům se tvory, oběti od ní žádané musily býti jí dobrovolně přijaty. Vždyť bez hříchu neměla by trpěti, a to tolik trpěti! Znala Písma, věděla, co proroci předpovídali o jejím Synu, a přece i přes své povýšení, přes svou naprostou čistotu, přece dobrovolně z lásky k nám přijímá svůj úkol. Tak byla její láska úměrná její milosti.

Tak zasloužila státi se Matkou věčného Slova a tím i nás, povolanych a přijatých v jejím jednorozeném Synu Božím za syny nebeského Otce. Neříkejte proto, že pro všechny své oběti přijala přemíru milosti. Přijala milosti pro přemíru lásky, ne pro přemíru bolesti. Onu přemíru bolesti musila přijmouti dobrovolně. Proto kní posílá Bůh archanděla, svého důvěrníka nejtajemnějších a největších poselství.

Velká byla láska Matky Boží k nám a k nebeskému Otci, že svolila státi se Matkou Mesiášovou se všemi bolestmi matky dítěte, které mělo právě bolestí, a to strašnou a krutou a nezměrnou bolestí nás učiniti Božími dětmi. Tím nabídla své mateřské srdce za nás pro naše vykoupění, pro naše Boží synovství. Tak jsme se stali Božími dětmi i v krvi její bolesti. Tím, že svolila státi se matkou Boží, za cenu tolika bolestí mateřství zmučeného při pohledu na chudého, strádajícího, nemilovaného, odsouzeného, obětovaného a umírajícího Syna. Stala se zároveň také naší matkou. Bez člověčenství by nás Kristus nevykoupil. A člověčenství mu dala ona a dala mu je dobrovolně v hořkých bolestech, třebaže by její dokonalá čistota měla býti ušetřena jakýchkoliv bolestí, tím spíše bolestí tak slitých v jedno moře.

Svatí Otcové nazývají Marii spoluvykupitelkou, nazývají ji hrdlem tajemného Těla Kristova, jehož Kristus je hlavou. Neboť skrze ni On, Hlava naše,

dostal se k nám, dostal se k nám naším, nám blízkým a nám vhodným způsobem.

Tak děkujeme za všechny milosti, hlavně za prvou milost posvěcující, za milost, která nás zrodila novému životu, životu Božího synovství, děkujeme také jí. Opravdu po Kristu nad ni nemáme. Bez ní totiž neměli bychom ani Krista, ani Otce ani jeho život.

Proto se právem utíkají křesťanská staletí k Matce Boží jako ke své matce. Říkáme jí tak nějak stejně Matka Boží a Matka naše. Neboť pro nás přišel Ježíš na svět a pro nás si ji vyvolil, pro nás si ji posvětil. Celé spasení a všechny milosti a všechno štěstí z nového života, všechny slasti sblížení se s Bohem, prožívání jeho svaté přítomnosti v duši milostí, to, že je v nás milostí doma, to, že můžeme se varovati hrůzy hříchu, že můžeme žít novým životem, dorůstati k závratným výšinám Otcovy dokonalosti, že můžeme žít ze světla Ducha svatého, vděčíme Marii Panně. Kdo jednou prožil štěstí z toho, že je křesťanem, nemůže bez pohnutí vzpomenouti velké lásky Matky Boží k nám a k nebeskému Otci, velké lásky, která se nezastavila před žádnou obětí, ani před obětí svého mateřského srdce, tak neprávem rozdrceného a přece s takovou samozřejmostí Bohu i nám nabídnutého!

Boží otcovství liší se od otcovství pozemského tím, že pozemský otec jednou přivedl člověka na svět a nový tvor lidský se musí po určité době sám o sebe starati a větší část svého života již v mládí musí si sám nésti. Kdežto v nadpřirozeném ohledu Otec nebeský stále je v nás, stále nám vlévá a udržuje a působí v nás onen život, který nám jednou milostí dal. Tak je také Ježíš ustavičným zdrojem našeho posvěcení. Stále vlévá své zásluhy do klína Církve a my všichni můžeme z něho žít a růsti. Podobně nepřestává láska, mateřská láska svaté Panny k nám všem, jejím dětem. Dále je s námi spojena jak svou důstojností Matky Boží, tak láskou, která nepomíjí, jest spojena s námi trvá-

ním obětavé lásky, které tolik záleželo na našem spasení. Nemůže jí na něm záležeti méně, protože tím, že jsme byli Kristem vykoupeni, objektivně není ještě vše učiněno. Ještě je třeba, aby se nám jednotlivě dostalo ovoce tohoto jednou učiněného vykoupení. Ještě tonou všechny dítky Boží v moři strašné možnosti utonutí. Ještě nemáme zajištěno spasení, které stálo tolik jeho i ji. Proto trvá její mateřská péče, jako trvá její mateřství. Odlučte někdy od Marie její božské mateřství a pak můžete odloučiti od ní také její mateřství duchovní vůči nám. Její starostlivou péči o nás všechny, které i ona zrodila ve svých mukách pod Křížem jako Boží děti, jako děti nebeského Syna.

Proto ctí celé křesťanstvo od začátku svatou Pannu jako svou Matku. Víím, že se někdy úcta mariánská zvrhá jen ve vyprošování časných záležitostí, že se k ní utíkají lidé hlavně jako k Matce s plnými rukama časného štěstí. Ale, divte se, když opravdu v ní vidíme matku, pak vííme, že má zájem o všechno, i o takové hmotné záležitosti. Copak je pro matku něco nedůstojné? S čím vším jsme mohli přijít ke své matce? To je naopak dokladem, jak nesmírně blízko je Maria opravdu křesťanskému srdci.

Joannes accepit eam in sua, Jan vzal Marii do svého. A tak ji předal Církvi. Přijal ji do svého, do všech svých radostí i bolestí i starostí. Takhle přijal Jan a my v něm svatou Pannu.

Vždyť má srdce dosti široké, neboť plné milosti. Když obdržela plnost milostí, obdržela ji pro svůj úkol a tím úkolem byla nesmírná láska k Bohu. A Bůh ji spojil zase s dílem své nekonečné lásky. Proto můžeme od této lásky, odpovídající plnosti milosti, očekávat plnost pozorné a starostlivé péče. I to časné můžeme do toho zahrnouti.

Vždyť je tak mocná. Právě jako Matka Boží je mu přece nejbliže. Je nejbliže zdroji a proto může nejvíce z tohoto zdroje načerpati. Proč ale nejdeme přímo a jenom ke Kristu. Nemračte se, protestanté

a jansenisté! Copak může Syn, a tak dobrý Syn, který zakusil od Marie tolik něžné lásky a štěstí z její dobroty, která tak ráda rozdávala, která i své srdce nabídla k probodení z lásky k němu a k jeho dílu, copak může její Syn nyní jí uzavřít její ruku a srdce? Teď, kdy je tak blízko u něho, by neměla dávat, rozdávat? Vždyť ona ví, že rozdává z jeho a že my potřebujeme vedle něho i mateřské její srdce a spočinutí v její mateřské péči. Naše synovství Boží je ohroženo tolika zkouškami, naší slabostí i ďábelskými nástrahami. Proto je provází Matka věčného Syna nesmírnou péčí, tím nesmírnější, čím nesmírnější je dar jejího srdce i jejího života. Svěřme s důvěrou své synovství do jejích mateřských rukou.

R. M. Dacík O. P.:

Spravedlnost na cestě k Bohu

*„Počátek cesty dobré je činiti spravedlnost,
to Bohu milejší než oběti přinášeti.“*

Přísl. XVI. 5.

Nemohla být lépe doporučena ctnost spravedlnosti než těmito slovy Ducha svatého v knize Přísl. Ano, spravedlnost je na počátku cesty k Bohu, neboť, vzata ve svém všeobecném pojmu řídí celý mravní život člověka jak vzhledem k ostatním lidem, tak vzhledem k Bohu, a je také na konci cesty svatosti a ve své dokonalosti je milejší Bohu než oběti bez ní. Oděje-li se člověk rouchem spravedlnosti, nalezne vždy přijetí u Boha, věčného soudce lidských srdcí, tak jako bez šatu spravedlnosti marně by se ucházel o přátelství s tím, o němž je řečeno: „Před tváří jeho jde spravedlnost . . .“ (Ž. 84, 14.)

Spravedlnost je základní ctnost; je to stálá a pevná vůle dávat každému, co mu náleží.¹ Není snadné dát každému, co mu náleží, protože sebeláska často

¹ Theol. summa, II. II. ot. 58. čl. 1.

klame člověka a zastírá mu pravý stav poměru, který je mezi jednotlivcem a společností lidskou, mezi jednotlivcem a jeho bližním a zvláště pak mezi člověkem a Bohem. Spravedlnost dává každému, co je jeho. Nespravedlnost popírá právo druhého nebo je opomíjí; zanedbává uskutečnění povinnosti, která plyne z uznání tohoto práva.

Spravedlivý šetří vždy práva druhého. Vzhledem ke společnosti, ať církevní nebo státní, vyjadřuje svůj vztah *spravedlností obecnou neboli zákonnou*, kterou se podřizuje zákonu, a tím dává jak celku, tak jeho členům, co jim náleží, a slouží společnému dobru. Jestliže mu byla svěřena péče o druhé, je-li v jeho rukou blaho společnosti, pak *spravedlností podílnou* dává každému podle zásluhy. Spravedlivý má smysl pro cizí majetek, ať duchovní nebo hmotný. Neubližuje, neškodí. *Spravedlností směnnou* usiluje o to, aby vzhledem ke každému člověku, s nímž přijde jako soukromá osoba do styku, uskutečnil přísnou spravedlnost, která dává a ponechává každému, co je jeho. Tím vzniká rovnost, vyrovnání, které je podstatné ve spravedlnosti, a proto tam, kde se uskutečňuje spravedlnost, vzniká rovnováha, řád a z řádu vzrůstá klid.

Spravedlnost je ctnost, která zasahuje do celého života člověka a pořádá nejen jeho vztahy k druhým lidem, nýbrž i k Bohu v podobě ctnosti nábožnosti. Ke spravedlnosti se pak připíná řada ctností, které nemají celou sílu ctnosti základní, nemohou uskutečnit přísnou rovnost mezi tím, kdo koná spravedlnost, a tím, jemuž se jí nedostává. Sv. Tomáš jich vypočítává čtrnáct. Jmenujme z nich alespoň některé: nábožnost, modlitba, úcta a poslušnost vůči představeným, vděčnost, pravdomluvnost, vlídnost, štědrost a jiné.

I. Spravedlnost k lidem.

„Spravedlnost a mír se políbily,“ zpíval Žalmista. (84, 11.) Polibek je výrazem lásky a vzájemného

spojení duší. Je důkazem jednoty. Spravedlnost a mír se políbily, protože je mezi nimi vzájemné pouto. Spravedlnost rodí mír a klid, tak jako nespravedlnost je matkou sváru, roztrpčenosti, neklidu. Duchovní život však zapouští kořeny jen v půdě, která je zkyprěna pokojem a mírem. Neklid je smrtícím jedem duchovního života, naprostou překážkou na cestě svatosti. Proto spravedlnost, upravující mezi lidmi cesty pokoje a míru tím, že dává a ponechává každému, co mu náleží, má nesmírnou důležitost v záležitosti duchovního pokroku. Všimneme-li si konkrétně, jak snadno hřeší i duchovní člověk různými způsoby proti spravedlnosti a připravuje se tím o potřebný duševní klid, poznáme, jak třeba pečovat o hluboký cit spravedlnosti ke všem lidem.

Nejsou jen hrubé formy porušování spravedlnosti, jako je vražda, ublížení na těle, krádež; lze ublížit druhému také pomluvou, nactiutrháním, donášením, výsměchem, který bere odvalu k práci. Ano, lze škodit druhému pouhou myšlenkou, kterou ztrácí na své cti a dobrém jménu alespoň u toho, kdo nespravedlivě soudí, i když svůj soud nevyjadřuje slovy. Všechny tyto hříchy proti spravedlnosti mohou vyrůst až k podstatě hříchu smrtelného nebo mohou být více méně jen jistými malými křivdami, kterých si člověk ani mnoho nevšimá, poněvadž si na ně navykl, tvoří jakousi součást jeho denního života.² Mnohdy se dokonce stává, že v nich vidí výraz horlivosti, která nemůže snášet nedostatky druhých, jimiž je urážen Bůh. Ve skutečnosti však jde o nespravedlnost ve vztahu k druhým, která nikdy nepřinese sladkého plodu pokoje, nýbrž spíše roztrpčenost a neklid.

Ani člověk duchovní není zcela zbaven pokušení

² Sv. Tomáš praví, že „málo nebo vůbec není těch, kdo by někdy z lehkomyšlnosti neřekli něco, čím se v něčem a lehce zmenší něčí pověst, poněvadž, jak praví sv. Jakub (III.), jestliže kdo neklesá ve slově, to je dokonalý muž“. Theol. summa, II. II. ot. 73. čl. 2. k 2.

nespravedlnosti, protože lidská přirozenost, zatížená hříchem prarodičů, je vždy nakloněna k různým formám sebelásky a sebeláska je semeništěm nespravedlnosti. Sebeláska přeje vždy více sobě než druhým, usiluje o vlastní povznesení, jemuž se často staví na odpor vyšší postavení druhého. Každé úsilí vyniknout nad druhého je spojeno se snižováním druhého a tak vzniká nespravedlnost, která bere druhému, co mu náleží. Pronášení nespravedlivých, upřílišených soudů, odhalování tajných chyb, našeptávání a pomluva bývají výrazy takovéto nespravedlnosti.³

Ale nemusí vždy ani běžet o touhu vyniknout nad druhého nebo zdát se lepším, aby se člověk dopouštěl různých nespravedlností. Každý člověk má nezadatelné právo na svou čest a dobré jméno. Nikdo ho nemůže zbavit zcela tohoto statku, který má od Boha, dárce a původce lidské přirozenosti. Člověk duchovní se jistě nebude dopouštět krádeže, kterou by poškozoval bližního na hmotném majetku. Nedopouští se však mnohdy duchovní krádeže, kterou poškozuje jeho čest, jeho společenské postavení, když svými nespravedlivými úsudky a řečmi mu bere to, co mu právem náleží? Není v tom vždy zloba, není v tom vždy ani touha pozvednout sebe snížením druhého, ale je v tom vždy alespoň nepozornost, nedostatek rozvahy, neuváženost. Kdyby si člověk každou řeč o druhém vždy dobře rozmyslil, kdyby nemluvil ukvapeně, z rozhořčení, pod vlivem vášně, oč méně by bylo v jeho jednání hříchů proti spravedlnosti! Člověk duchovní musí mít v moci jak své myšlení, tak všechny vnější projevy, mezi něž náleží i řeč. Jeho jazyk nesmí nikdy utí-

³ Jak snadno a jak různými způsoby možno hřešit proti spravedlnosti, lze odhadnout z těchto slov sv. Tomáše: „Bezpečnost svědomí a klid jeho je veliké dobro podle slov Přísl. XV.: Bezpečná mysl jako stálá hostina. A proto kdo znepokojuje něčí svědomí (rozumí se neprávem) zahanbováním ho, působí mu jistou zvláštní škodu. Proto výsměch je zvláštní hřích“ (proti spravedlnosti). Theol. summa, II. II. ot. 75. čl. 1. k 3.

kat před rozumem. Právě z neukázněnosti v řeči pochází mnoho hříchů proti spravedlnosti i u těch, kdo by měli vynikat touto ctností.

Člověk, který touží pokračovat v duchovním životě, musí v sobě pěstovat hluboký *mysl pro spravedlnost*. Umělec má vyvinutý cit pro krásu a proto se mu protiví každá ošklivost; hudebník má jemný smysl pro čistotu tónů a proto cítí okamžitě každou disharmonii. A člověk dokonalý musí mít hluboký smysl pro spravedlnost, která mu ukáže i sebemenší nedokonalost proti této ctnosti, ať se objeví na druhém nebo na něm samém. A hlavně na něm samém, protože o druhých raději nesoudí, aby sám nebyl odsouzen. Stálým a vytrvalým dbáním práva a spravedlnosti a úsilím o to, aby nikomu nebylo ublíženo, dosáhne duchovní člověk tohoto smyslu pro spravedlnost, který ho bude provázet v celém jeho poměru k druhým.

A pak bude jednat tak, že skuteční ideál spravedlivého člověka, jak jej popisuje Filip od nejsv. Trojice, když píše: „Dokonalý muž, který dospěl ke stavu úzkého spojení s Bohem, musí uskutečňovat spravedlnost ve všech jejích částech. Proto z důvodu spravedlnosti obecné musí velmi dokonale zachovávat zákon a proto ve dne v noci rozjímat o zákoně Božím. Z důvodu spravedlnosti zvláštní musí tak jednat v obci, je-li rozdělovatelem jejích obecných statků, že nehledí na tělo a krev nebo na přátelství, nýbrž pouze na zásluhy každého a na dobro obce. Ve společnosti pak se tak chová, že žádné, ani nejmenší bezpráví nepůsobí bližnímu v myšlenkách, slovem nebo skutkem, nýbrž každému dává, co je jeho. Jestliže jako představený je nucen, aby uplatňoval spravedlnost trestající, tak trestá zločiny, když káže rozum, že trpí spolu s viníkem, pln lásky a soucitu.“⁴

Spravedlnost se znázorňuje se zavázanýma očima. Bude-li rozdělovat člověk, jemuž zavážou oči, aby neviděl, bude rozdělovat všem stejně; svazky

⁴ Summa theol. mysticae, Tom. III. tract. 2. disc. 4. a. 4.

přátelské a rodinné ho nebudou svádět, aby dával více těm, kteří si více nezaslouží, a aby odpouštěl, má-li trestat, spíše těm, k nimž ho poutá cit intimnější lásky než k jiným. Spravedlnost nezná přijímání osob a ohledů, vznikajících ze vzájemných svazků. Nepotismus v jakékoliv podobě jí bude vždy cizí. A nedává-li vždy stejně všem, pak jen proto, že nestejně zásluhy jednotlivců jí nutí, aby nestejně vážila.

Čím více člověk roste v duchovním ohledu, tím více se podobá Bohu, v němž je dokonalá spravedlnost. Spravedlnost Boží se však dokonale snoubí s milosrdnou láskou, ano, v Bohu splývají všechny vlastnosti v jedno a tvoří nerozdělitelnou jednotu s nekonečným Božstvím. Milosrdná je Boží spravedlnost a spravedlivé je Boží milosrdenství. A tato božská harmonie všech i zdánlivě protilehlých vlastností jest ideálem, k němuž se má blížit člověk, usilující o křesťanskou dokonalost. I jeho spravedlnost, která touží vždy po tom, aby každému dala, co mu náleží, a nikomu nevzala, co je jeho, je plná milosrdné lásky.

V životě svatého papeže Pia V. nalézáme k tomu krásný doklad. Kdysi k němu přišla nešťastná matka prosit za syna, odsouzeného k těžkému trestu. Světec ji přijal s láskou, plnou soucitu, své slzy spojil takřka se slzami plačící matky, ale cit spravedlnosti mu nedal, aby porušený řád nebyl napraven vykonáním trestu.

„Spravedlivý na věky se nepohne,“ praví Duch svatý v knize Přísloví. (X, 30.) Je pevný, ustáleného, vyrovnaného pohledu na vše, co je okolo něho. A proto se nedá pohnout vášní, nedá se zviklat plným citem, aby jednal nespravedlivě a svou činností ubližoval druhým. „Jen bouře se přižene, ničemy není; na věky základ má spravedlivý“ (v. 25.). To je jistota, kterou dává spravedlivému sám Bůh.

(Pokračování.)

Nevesmeš jména Božího nadarmo!

Význam církevního roku

Význam a smysl církevního roku je patrný především z jeho původu. Apoštolové a jejich nástupci, vedeni Duchem sv., snažili se od počátku svého působení přivést věřící k následování Krista, jenž jest naše cesta, pravda a život. Proto je shromažďovali ke společné modlitbě, ke kázání nauky Kristovy a k slavení svatých tajemství, jež ustanovil Kristus, t. j. k přinášení svaté oběti a k přijímání sv. svátostí.

To je začátek liturgického okruhu. Tato shromáždění věřících jsou už uskutečněním katolické bohopocty, která byla úředně organisována církevní autoritou za tím účelem, *aby Bohu byla vzdávána náležitá pocta a lidé aby byli posvěcováni*. Během staletí tato bohopocta, která byla z počátku velmi prostá, se rozvinula v překrásné formy církevního roku.

Středem celého církevního roku je vždycky Ježíš Kristus, jenž se nám tu představuje v různých obdobích, v různých tajemstvích a ve svých svatých. A účelem celého církevního roku jest, *rozvinout v křesťanských duších život Kristův*, co nejvíce je připodobnit Kristu. Církevní rok je pro křesťanskou duši cestou, kterou se má každoročně obnovovat, přetvořovat a zdokonalovat, kterou má konečně dospět k nejvyššímu spojení s Kristem. Jestliže křesťanská duše v církevním roce pozorně sleduje jednotlivá tajemství života Kristova a opravdově je znovu prožívá s Kristem, pak její snaha bude jistě odměněna velkým pokrokem v duchovním životě a přehojnými milostmi; její vnitřní život se obnoví, rozroste a zkrásní, bude zcela přetvořen a zdokonalen.

Kristus žije ve své Církvi ustavičně. Během církevního roku se nám zjevuje v různých tajemstvích, a těm, kteří je s ním znovu prožívají, uděluje hojnost svých milostí, jež odpovídají přísluš-

ným tajemstvím. Každoročně jej vidíme jako dítě v jeslích, a pak, jak se postí 40 dní na poušti, jak se obětuje na kříži, jak vstává z mrtvých, jak zakládá Církev a ustanovuje svátosti, jak odchází k svému Otci a posílá nám Ducha sv. A ke každému z těchto tajemství jeho života je připojena zvláštní milost, jež nás má obnovit a přetvořit. Je tomu už devatenáct set let od té doby, co se staly tyto události. Ale každoročně se opět obnovují v liturgii a každoročně opět obnovují křesťanské duše už po tolik století.

To je tedy smysl celého církevního roku: *spojiti nás co nejtěsněji s Kristem a tím nás co nejvíce připodobnit Kristu*. A Církev, vedená Duchem sv., to působí během liturgického roku hlavně mší svatou, sv. svátostmi, slavením tajemství Kristových a oslavou Krista v jeho svatých.

1. Církev nás spojuje s Kristem mší svatou během roku.

Za všech dob a u všech národů oběť byla vždycky nejvyšším úkonem bohopocty, neboť obětí se nejvýrazněji naznačuje Boží svrchovanost nad člověkem a člověkova naprostá závislost na Bohu. Proto oběť musela býti hlavním úkonem i v náboženství Kristově. Kristus pak ustanovil tuto oběť při poslední večeři, dokonal ji krvavým způsobem na Kalvarii a obnovuje ji nekrvavým způsobem ve mši svaté až do konce světa.

Podstatným úkolem Církve, která je pokračovatelkou díla Kristova, je tedy, přinášeti Bohu tuto oběť Kristovu, aby všichni lidé celého světa se mohli spojit s Kristem-Hlavou a s ním podávat Bohu „oběť příjemnou“ (Ef. 5, 2). Proto když Ježíš Kristus při poslední večeři ustanovil eucharistickou oběť, řekl apoštolům: „To čiňte na mou památku.“

Přesně vzato, mše svatá je obnovou poslední večeře a oběti kalvarské, nikoli jiných tajemství života Kristova. Ale poněvadž Ježíš, který se obětuje na oltáři, jest Ježíš, který se vtělil, trpěl, vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa, proto eucharistická

oběť nám připomíná též jiná tajemství života Kristova. A proto římský mešní kánon po slovech Kristových: „Kolikrátkoli to budete činiti, čiňte to na mou památku,“ připojuje: „Proto také pamětlivi jsouce, Pane . . . jak blahého utrpení, tak i *zmrtvýchvstání* a slavného *nanebevstoupení* téhož Krista, Syna tvého, Pána našeho, přinášíme přejasně velebnosti tvé z tvých darů oběť čistou, oběť svatou, oběť neposkvrněnou.“ Stará liturgie sv. Marka tuto myšlenku rozvádí ještě dále a připomíná nejen utrpení, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Páně, nýbrž i jeho *sedění na pravici Otcově* a jeho *druhý příchod* na konci světa. A v galikánské liturgii se při obětování říkala tato modlitba: „Přijmi, Pane, tuto oběť, kterou ti podáváme, kněží i věřící, na památku *vtělení, narození, utrpení, zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Ježíše Krista a příchodu Duchu svatého.*“

K utvoření liturgického okruhu stačilo, aby ve výroční den při mši svaté bylo důrazněji připomenuto oslavované tajemství. A to také Církev, vedená Duchem sv., učinila hned od počátku. Eucharistická oběť byla středem, kolem něhož se tvořil liturgický rok. Liturgický okruh je tedy především řadou mší sv., které byly každoročně slouženy na poděkování Bohu za to, co Ježíš pro nás vykonal.

Poněvadž Kristus ustanovil oběť mše sv. při děkovné modlitbě, proto totéž činili i apoštolé a jejich nástupci při obnově této oběti. Biskup, který obnovoval eucharistickou oběť, vypočítával všechna dobrodíní, která Bůh prokázal svému lidu od počátku světa. Připomenul stvoření Adama, záchranu Noema, vyvolení Abrahama, zjevení, jehož se dostalo Mojžíšovi, vysvobození z otroctví egyptského, uvedení do země zaslíbené. Ale poněvadž Kristus ustanovil eucharistickou oběť místo beránka veličnočního, ponenáhlu Církev upouštěla od vypočítávání dobrodíní udělených národu izraelskému, a více místa věnovala vyjmenování toho, co nám Bůh dal prostřednictvím svého Syna v Novém Zákoně.

Každé tajemství či svátek, který byl slaven, měl záhy svou vlastní děkovnou modlitbu čili „prefaci“. V 5. století jich bylo už přes 240.

První výročí, které apoštolové slavnostně oslavovali, je tajemství *velikonoční*. Nebylo vhodnějšího způsobu, jak oslavit toto výročí smrti Páně, než eucharistickou obětí. Neboť to nebyla jenom vzpomínka na smrt Kristovu, nýbrž skutečná obnova smrti Páně nekrvavým způsobem. Padesátého dne poté slavili výročí *seslání Ducha sv.* opět mší svatou, která zase připomínala, že toto tajemství má základ v oběti Kristově na kříži. Také výročí *narození Páně* bylo záhy oslavováno mší svatou, v níž bylo připomenuto, že tu začíná na zemi tajemství vtěleného Slova a dokoná se na kříži. Už od dob apoštolských křesťané konali „lámání chleba“ v neděli. Každá neděle, poněvadž připomínala zmrtvýchvstání Páně, byla křesťanům malými velikonoce. A proto každou neděli se scházeli k obnově velikonočního tajemství, k obnově euchar. oběti.

Tak se záhy vytvořily dva základní body církevního roku, kolem nichž se pak seskupily ostatní svátky. A podstatnou částí oslavy všech svátků církevního roku vždycky byla mše svatá. Církevní rok je tedy jen rozvinutím eucharistické oběti, jež nám postupně zprostředkuje ovoce oběti Kristovy na kříži. V každém tajemství a svátku během církevního roku se zdůrazňuje při mši svaté určitá stránka vykupitelského díla Kristova, a věřícím, kteří při mši sv. pozorně sledují a opravdově prožívají toto vykupitelské dílo Kristovo během církevního roku, každým tajemstvím je udílена zvláštní milost, dostává se jim zvláštního posvěcení a úzkého spojení s Kristem.

2. Církev nás spojuje s Kristem svátostmi, jež jsou spjaty s liturgickým rokem.

Když Kristus dal apoštolům moc přinášeti eucharistickou oběť, dal jim též moc udělovati svátosti, jimiž se sdělují lidem plody oběti Kristovy na kříži.

Svátosti jsou jako potrubí, jimž se v sedmi proudech rozděluje lidem milost Kristova. Sv. Tomáš praví, že svátosti „jsou zařízeny k odstranění hříchu a k zdokonalení naší duše v tom, co se vztahuje k uctívání Boha podle obřadu křesťanského života“ (III, 73, 3).

Předně *Eucharistie* jako oběť je středem bohopocty, a jako *svátost* zesiluje tuto bohopoctu, neboť nám dává činnou účast na této oběti a spojuje nás nejtěsněji s Ježíšem v jeho svatých tajemstvích. Chápeme nyní, jakou důležitost má Eucharistie v uspořádání liturgického roku a proč první křesťané při každé eucharistické oběti, kterou konali, přijímali též svátost Eucharistie.

Také svátost *křtu* je úzce spjata s církevním rokem. Podle sv. Pavla křtem člověk odumírá hříchu, je pohřben s Kristem a s ním také povstává k novému životu (Kolos. 2, 12). Proto svátostí křtu má člověk účast na smrti a vzkříšení Kristově; tajemným způsobem se v něm obnovuje tajemství velikonoční. Proto udělování křtu bývalo spjata se slavností velikonoční: křest býval udělován na Bílou sobotu. Tím se též vyznávalo, že Kristova smrt a jeho zmrtvýchvstání je vzorem i příčinou našeho odumření hříchu a povstání k nadpřirozenému životu.

Svátost *pokání* pak je úzce spjata s dobou postní. Hříšníci, kteří se dopustili těžších provinění, museli konat veřejné pokání, aby dosáhli odpuštění. Popelční středou začalo jejich pokání a na konci postní doby dosáhli smíření s Bohem svátostí pokání.

Svátost *biřmování* bývala udílána buď hned po křtu o velikonocích nebo o svátcích svatodušních. Sněm tridentský připomíná, že zvyk udělovati svátost biřmování v období svátků svatodušních má býti zachován, neboť ta doba je výroční oslavou seslání Ducha sv. na apoštoly, čímž se věřícím připomíná, že i oni jsou posílení týmž Duchem svatým.

Též *kněžské svěcení* se udělovalo ve vymezenou dobu, obyčejně v kvatemburu, nebo v sobotu před nedělí Smrtnou.

Také *poslední pomazání*, jež se uděluje olejem, posvěceným na Zelený čtvrtek, má vztah k tajemství velikonočnímu.

Z toho je patrné, že Církev neodděluje svátosti od tajemství Kristových, k nimž se vztahují a jejichž účinky nám sdělují. Proto chce, aby slavné udělování svátostí, nebo aspoň posvěcení jejich látky, se dalo tehdy, když se v církevním roce slaví tajemství odpovídající příslušné svátosti. Svátostmi se tedy spojujeme s tajemstvími Kristovými, oslavovanými v církevním roce, a tím se úžeji spojujeme s Kristem, pramenem všeho posvěcení.

(Pokračování.)

Jaroslav Durych:

Vůle nejsvětější

Pozorujeme-li dějiny, shledáme, že se střídají časy neklidné s časy klidnějšími v různém rozsahu a že se občas stávalo, že mnozí lidé, třebaž žili dosti dlouho, nezažili ani jediné války nebo převratu, aspoň ne zblízka nebo tak, aby to cítili na své kůži. A tu se leckomu zdá, že ti lidé, kteří žili v takových klidných dobách nebo stranou ode všech válek a nepokojů, žili šťastně a blaženě a že jim lze záviděti. Časy neklidné přinášejí mnoho zkoušek, leckdy náhlých a tvrdých, na které lidé nebývají zpravidla řádně připraveni, a pak ovšem mnohý obstojí jen s největší nouzí nebo vůbec nikoliv; a tu se ohlíží do minulosti, vzpomíná na ty, kteří již odešli ze světa, závidí jim a považuje to za nespravedlivé, že jedni žili v klidu a pohodlí a oni nikoliv; reptají. Ale je to omyl, a to dvojí, jednak věčný, jednak mravní. Jednak ty pokojné doby nebývají opravdu tak pokojné a blažené, jak se zdají, neboť tehdy už se zasévá semeno bouří a zloba věku, třebaž nepůsobí ještě s hromadnou okázalostí, přece působí na všech místech s nepřemoženou a zavilou potměšilostí, neostyšností a zvrhlostí jako upír, hyena nebo šakal; chudí jsou odírání, opuštění jsou šizeni,

nemajetní utlačováni, ostýchaví vyssávání, provozují se hříchy nejohavnější, podplácí se svědomí, kupuje se mlčení, přeplácí se pokrytectví a ti, kteří by měli zakročiti, zůstávají jako psi němí, nespojují-li se sofisticky s těmi, kteří to všechno podporují a řídí. Doba klidu a míru bývá i dobou zbabělosti, nevěry, nemravností, utiskování chudých, vdov a sirotků, zadržování a ujímání mzdy dělníkům, vyhazování lidí na dlažbu, prostituce tělesné i duševní a sebevražd všeho druhu; křičí pomalu o pomstu a pak ta pomsta opravdu přijde. Mnozí této pomstě zdánlivě ujdou, ale toliko na zemi, v časném životě; za to pak ta časná, viditelná pomsta postihuje tím okázaleji jejich děti. Jednak ty doby válek a převratů nebývají tak zhola bezútešné, jak se zdají. Není v nich tolik příležitosti k lenosti a pohodlí, ve kterém se líhnou neřesti jako červi v pařící se hlíně, ale za to je v nich mnoho, ba přemnoho příležitostí ke skutkům záslužným, ba i slavným. Člověk se učí, nebo se aspoň může učití přemáhání všech nízkých a nižších pohnutek, přemáhání své ješitnosti a pýchy, přemáhání své tělesné i duševní zloby proti Bohu. Učí nebo se aspoň může učití víře a důvěře v Boha. Může pochopiti, co se od něho žádá a co to jest oběť; může se k této oběti připraviti nebo aspoň připravovati. A může tak poznati svou pravou vnitřní důstojnost, o kterou ovšem musí teprve zápasiti. To jest smysl války a každé válečné doby. Tehdy jsou lidé voláni do boje, a to nejen někteří, nýbrž všichni. Ti, kteří nejsou voláni od lidí, jsou voláni od Boha, který řídí všechny věci a každému dává jeho místo a jeho zbraň. Chce, aby se bojovalo ke cti jeho Jména vírou, nadějí a láskou, všemi dobrými činy, oběťmi, odříkáním a pevnou věrností, která se nelekne ničeho na světě. A k tomu se máme ovšem řádně připravovati podle slov modlitby, ve které prosíme Matku Boží o tři věci: Se Synem svým nás smiř, Synu svému nás poroučej, Synu svému nás obětuj! Co znamenají tyto tři věci?

Předně: Jsme nečisti a nehodni a proto nejdříve musíme Matku Boží prosit, aby nám pomohla ke smíru se svým Synem, v jehož moci jest naše zkáza i spása. Tímto prvním zvoláním prosíme o to, aby Matka Boží pro první chvíli aspoň od nás odvrátila naši časnou i věčnou záhubu.

Za druhé: Toto smíření nebylo by ještě dostačující. Tím by se dosáhlo asi tolik, jako když otec na přímluvu matčinu odpustí dítěti trest, ale nechce je pustiti před svou tvář. Proto druhým zvoláním prosíme Matku Boží o přímluvu, aby Bůh na nás opět shlédl. A shlédnutí Boží je tolik jako udělení milosti. Chceme-li, aby Bůh na nás shlédl, říkáme tím, že chceme, aby nám vlil nějakou ctnost a posílil ji v nás. A ctnost je těžká pro člověka a mnohdy i trpká ve svých počátcích. Ale nemůžeme jako křesťané žádati od Boha, aby dříve shlédl na naše statky, na naše životy a na naše zdraví, než shlédne na naše duše, neboť jest to Pán, který ukázal prostřednictvím svého Syna, že jeho zvykem jest uzdravovati tělo až po uzdravení duše a nikoliv naopak. Proto tímto zvoláním prosíme o uvedení na cestu ctnosti, ať je to cesta jakkoliv trnitá a krušná a ať je to ctnost, která nás zprvu třeba i skličuje a děsí.

Za třetí: Teprve po této přípravě můžeme míti naději i na vyslyšení té třetí prosby: Synu svému nás obětuj! To je prosba ze všech nejvážnější a nejtěžší. Nemůže zajisté Matka Boží obětovati svému Synu všelijakou chamrad špinavou, potměšilou, nevěrnou, nestálou a pokryteckou; může Mu obětovati jen to, co jest očištěno vlastními slzami a upřímnou vůlí přijmouti očištění, které nám poskytuje jeho přesvatá Krev. A to jest věc, která už se váží velmi přísně a při níž se každý podvod a každá svatokrádež trestá strašlivě. A také je té přísnosti třeba, neboť v této prosbě se žádá něco mimořádně velikého: Synu svému nás obětuj! Co to jest? To není jen dojemné slovo zbožné nabídky, o které doufáme, že ze zdvořilosti nebude přijata, jako když blahobytnému hostu nabízíme něco ze své

chudé spižírny, nýbrž to je slovo, mluvené s věčnou platností k Bohu. Co je to oběť? To není forma, jako když někdo dostane rytířský odznak nějakého starobylého řádu, aniž ví, k čemu ten řád zavazuje, a nosí to jen jako třpytnou dekoraci pro chloubu mezi lidmi. Toto je závazek doslovný: Synu svému nás obětuj! A to nikoliv tak, že bychom se obětovali my sami podle toho, kdy, kde, jak a zdali vůbec se nám to bude líbiti, nýbrž tak, že sami se vzdáváme všech výhrad i volby času, způsobu a místa a přenecháváme to jen a jen Matce Boží bez jakýchkoliv postranních zlodějských nadějí, že se nám podaří ukázati dobrou vůli, které bychom ve skutečnosti neměli. Tímto se nabízí k oběti všecko, co obětovati lze: statky, dobré jméno, všechny časové výhody, zdraví, krev i život, ba i mučednická smrt se vším, co ji může předcházeti nebo následovati. A my tím dokonce sami Matku Boží prosíme, aby tuto naši nabídku přijala a sama nás svému Synu obětovala. Nelekáš se toho, ó ubohý, bídný lidský tvore, který odříkáváš tuto modlitbu leckdy bez rozmyšlení? Vždyť se tím dostáváš na pokraj propasti a sám na sebe přivoláváš zavrať a blesk -

Ale ne, není to pokoušení Boha, jest to naše modlitba, modlitba víry, naděje a lásky, a modlitba jen o to, co chce sám Bůh, který nechce než to nejspravedlivější a nejsvětější a neukládá nám nic, co by nebylo k našemu největšímu užitku. Proto uvažujme o této prosbě jako střízliví a vypočítaví obchodníci. Touto prosbou chceme, aby Matka Boží obětovala nás a všechny naše věci svému Synu. Stává se v různých dobách a za různých příležitostí, že leckdo obětuje své statky, zdraví, ba i krev i život za něco úplně ztraceného a nemá pak z toho nic ani za živa, ani po smrti, nemá-li z toho dokonce jen hanbu; a stává se i to, že leckdy to všecko je někomu vzato proti jeho vůli, když se osud proti němu obrátí, a on je tak trestán ať za své bludy či za své hříchy. Leckdo končí všelijak. Proti tomu jest obětování statků, zdraví a života Synu Božímu

obchodem jedinečně skvělým a výhodným, poně-
vadž jistým ziskem z tohoto obchodu je rytířství
nebeské a blaženost věčná. Něco podobného nalé-
záme tu a tam i ve víře pohanů; ale což bychom
vůbec snesli, aby víra naše i jen zdaleka se srovná-
vala s vírou pohanů?

Proto my, křesťané, neohlížejte se ani za hory
a doly, ani do časů dávno a nenávratně minulých,
ale hledejte pevně a vytrvale vůli Boží. Chtěl-li
Bůh, abychom žili právě teď právě na těch místech,
kde žijeme, věděl, co chce a proč to chce, a budiž
veleben za to, že rozhodl tak a ne jinak. Buď veleb-
ben za to, že s nás strhl špinavou peřinu našich
sprostých zvyklostí, že zpřevracel náš nepořádek
a vytrhl nás z objetí teplé a lenivé hanby, abychom
stáli ve vichřici času bdělí a připraveni k jeho služ-
bám. Jeho vůle je svatá, spravedlivá, krásná, vzne-
šená, plná lásky a moudrosti a velikosti, sladká,
milostná, zářící, nejsvětější. Ať se nestane nic, co
není jeho vůlí! Jsme tu, jeho děti, mnohdy špina-
vé, umazané, nehodné i zlé, ale přece jen jeho děti
s nezrušitelným znamením této příslušnosti na čele,
na ústech a v srdci, a nemůže se nám státi nic krás-
nějšího a slavnějšího než to, že od nás přijme dů-
kazy toho, že se hlásíme k tomuto synovství, násle-
dujíce jeho Jednorozeného Syna, který sebe učinil
Obětí příkladnou. A pak budeme moci Boha velebiti
za to, že jsme nežili dříve, ale že žijeme teď k je-
ho slávě.

Ne každému je dáno poznati vůli Boží a uznati
ji. Nejen jednotlivci, nýbrž i národové, sražení se
své dřívější zdánlivé výše, reptají a vzdorují, ne-
chtějíce se klaněti Bohu, který je trestá. Jak žalost-
ná je podívaná na jejich zpupný a tak zoufale ja-
lový vzdor, který ještě jen zvětšuje jejich ponížení
a hanbu! Kéž nám přispějí naši svatí patronové,
abychom nikdy nebyli svedeni jalovými nadějemi,
které nám chtějí vnukati lidé bez víry, bez věrnosti,
nepřátelé Boha, posmívající se jeho vůli, duchové
bludní! Kéž nám vyprosí oheň jasný svatého Du-

cha, jak o něj volá píseň k svatému Václavu, abychom se naučili v témž Duchu pravé věci smýšleti a z jeho potěšování vždycky se radovati! Už několik set let na tom nezáleželo tak jako v této době, která je přípravou k stavbě chrámu Božího. Tato doba musila přijíti se vším, co přinesla a ještě přinese, a dobře, že přišla! Nepřišla sama ze sebe, ani z vůle lidské, nýbrž z vůle Boží. A ta jest pro nás zákonem, ale i útěchou a radostí. Zle bylo by světu, kdyby Bůh uzavřel svou vůli sám v sobě a ponechal světu, aby se motal a potácel sám. A proto vše, co se děje, jest jen projevem jeho moudrosti a lásky. Proto každá oběť Bohu nemůže býti než radostná a sladká. Nemůžeme ovšem znáti vůli Boží do všech podrobností a mohli bychom se sami v lecčem mýliti: Proto musíme s důvěrou prositi Boha, aby sám řídil naše zkoušky a vedl nás tak, aby všechny naše oběti se dostávaly pouze na to místo, kde sám je přijme, abychom nic nedávali nadarmo. A k tomu nám dopomůže Matka Boží, kterou prosíme, aby nás obětovala svému Synu. Ta nás zachrání, abychom se nezmýlili, abychom nezabloudili, abychom nic neztratili. A s touto zárukou radostně můžeme očekávati věci budoucí.

Dominik Pecka:

Kult a kultura těla

1. Křesťanský názor na tělo.

Všecky bludné nauky se vyznačují neúplností, jednostranností, sklonem ke krajnosti a výstředností. Dějiny dogmatu ukazují, že Církev nalézala vždy pravou cestu, pevný střed, bezpečný bod, tichý ostrov pravdy uprostřed příboje bludů a pověr. Základní bludy jsou vlastně jen dva: popření světa viditelného a popření světa neviditelného. Prapor prvního bludu vztyčili ve starém věku křesťanském gnostikové a manichejci. Domnívali se, že Bůh jest

původcem jen světa duchového, kdežto svět hmotný pokládali za dílo zlého ducha. Bůh stvořil duši, ďábel tělo. Mravnost záleží v bezohledném ničení všeho tělesného, v tvrdé askesi, potírání hmoty, zavržení manželství. Toť jedna krajnost. Církev ji odsoudila. Objevila se krajnost opačná: bludné mínění, že všecko jest jen hmota a vývoj hmoty - materialismus. Anebo mínění ne o mnoho lepší: že Bůh, existuje-li, jest totožný s hmotou: v nerostu dříme, v rostlině žije, v živočichu cítí, v člověku pak myslí a chce - pantheism. Toť blud moderního věku. Mravnost, je-li jaká, záleží v pěstění těla. Bůh je ve všem, tedy tělo je cosi božského. Hříchem nebo nesmyslem jest omezovati a potlačovati žádosti tělesné. Živočišné pudy v člověku jsou cosi božského: jakákoliv snaha překonati je a zdolati jest nepřirozená a nemožná. Kde je pravda? Uprostřed. Tělo lidské není ani ďábelské ani božské.

Pravda jest, že křesťanství povýšilo tělo až do nebe: Slovo tělem učiněno jest, - Syn Boží přijal tělo, a naopak: tělo se spojilo s božstvím. Jen tři dni zůstal Kristus odloučen od těla. Proč by byl uzdravoval a křísil těla lidí, proč by ustanovoval viditelná znamení své milosti, jež konána na těle, obrozují a posilují duši, proč by sliboval vzkříšení těla svým věrným, kdyby podstatou jeho učení bylo pohrdání tělem? I tělo člověka bude v nebi.

2. Askese.

Ti, kdož se domnívají, že křesťanství je potírání života, barbarská nenávisť tělesné krásy, ničení přirozenosti, mrskačství, neznají vůbec jeho pravou podstatu. Pohrdání tělem, jež mnozí mylně pokládají za známku křesťanství, vniklo do Církve z pozdně antického helenismu a jest i pravému křesťanskému nazírání zcela cizí.

Přičítají-li někteří křesťanské nauce opovržení k tělu, mívají na mysli kající skutky některých svatých, jejich bezohledné mrtvení, posty, bdění, bičování, žíněné pásy, vydávání těla zimě a horku.

Tu je třeba říci, že tyto skutky nebyly podstatou jejich svatosti: ne každý, kdo se mrskal, byl svatý. Ve středním věku táhly Evropou zástupy flagelantů, kteří se bičovali do krve: byli to lidé nadmutí pýchou, pokládající se za dokonalejší než jiní, pohrdající Církví a jejími zákony. Církev je odsoudila, nejen že upadli do rozličných bludů, ale namnoze proto, že jim chyběla základní ctnost křesťanská, totiž osobní podrobenost zákonu obecnému. I mnozí poctiví křesťané a horliví, byť měli pokoru, přece chybovali nemírnými skutky kajícími, zvláště proti ctnosti opatrnosti. Tím si vysvětlíme, že postléze sami litovali, že své tělo ničili; anebo v té věci nechtěli být příkladem a tvrdých skutků mrtvení ani nepřikazovali, ani nedoporučovali, spíše naopak je svým podřízeným zapovídali.

„Varujme se dvou krajností,“ říkával svatý František: „jistí mnoho škodilo by tělu i duši, nemírně se postit rovněž, poněvadž Pánu jsou milejší skutky lásky než skutky zevní kajícími.“ (Lib. Conformit., p. 244.) Má-li bratr Silvestr tajnou chuť na hrozny, svatý František ho sám vede na vinici, žehná ji a sytí svého druha sladkými plody jejími. Při prvním všeobecném shromáždění v Assisi se dovídá, že mnozí z bratří menších nosí na svém těle bodlinové pásy nebo drátěné košile, i zakazuje toto krvavé trýznění těla a nařizuje, aby tyto nástroje tělesné kajícími ihned byly složeny na hromadu: bylo jich napočteno více než pět tisíc. Ke konci života, když byl nemocen, sám si uvědomoval, že příliš trestal své tělo. Jednou v noci slyšel slova: „Františku, není na světě hříšníka, jemuž by neodpustil Bůh, kaje-li se; ale ten, kdo se zabíjí přílišnou přísností, nenajde slitování na věčnosti.“ Jednou dokonce vyznával, že tuze tvrdě nakládal s bratrem oslem, to jest se svým tělem.

To je správné pojetí: bratr osel (lze říci také „oř“!). Osel (oř), který má sloužiti a pracovati. Ale *bratr*, k němuž třeba býti laskavým a mírným. Ne ničiti ho hladem, sice jinak nemůže unést svého

břemene: ale nepřekrmovati ho, sice zleniví a neuposlechne. Sluha, ne pán. Hýčkatí tělo znamená hýčkatí otoka. Je-li hýčkán, vzbouří se.

Ne ničiti, ne rozmazlovati. Pravé slovo: ovládati. Víme, že to není snadné. Špatný pán, který neumí poručiti. Špatný vojevůdce, který se neumí rozhodnouti. Jsme-li na rozcestí, máme se vždy dáti tou cestou, která se zdá příkřejší. Strach je vždy známkou povinnosti.

3. *Hygiena.*

Křesťan pokládá tělo za dar Boží a za vyjadřovací formu ducha ve světě. Proto pečuje o své zdraví a pěstí své tělesné schopnosti. Jest křesťanská povinnost chovati tělo pro duši. Síla a krása těla nesmí býti zaplácena zubožením duše. Ideálem křesťana není ani bezkrevný asketa ani bezduchý atlet. nýbrž čestně dobyté životní společenství krásné, silné duše a krásného, silného těla.

Je třeba si uvědomiti, že vnější askese v podstatě směřuje k témuž cíli a někdy užívá týchž prostředků jako hygiena. Společným cílem jest rovnováha duše a těla, rozvoj vlády ducha nad tělem. Co je půst, bdění, mrskání, nošení kajících pásů lidem kypícím silou a zdravím, to jest dieta, spánek, otužování - lidem těla slabého, to jest lidem naší doby.

Tělesná čistota, koupání, otužování, pohyb na zdravém vzduchu, tělesná práce, turistika, rozumem řízený sport, tělocvik, hra, jsou zřejmě předpoklady a pomůcky mravního vzestupu, ale nejsou naprosto způsobilé snad mravní výchovu nahraditi.

4. *Tělesná cvičení.*

Hygiena, gymnastika, sport, hra, samy o sobě nejsou věci ani dobré ani zlé. Jsou to jen prostředky k cíli. Cílem jest rovnováha duše a těla, t. j. aby tělo co nejlépe sloužilo duši.

Vše, co k tomuto cíli vede, je mravně dobré. Je známo, že mládež je náchylna pokládati prostředek

za cíl, nebo věnovati prostředkům dokonalosti mravní více pozornosti než dokonalosti samé.

Tím není řečeno, že není třeba zdokonalovati prostředky ty. Tělocvik, sport jsou zajisté instrumenty mravního úsilí, ne ovšem jediné. Čím dokonalější budou ty instrumenty, tím více se přiblížíme k cíli.

Tělocvik může býti různě pojímán. Smyslem tělocviku může býti: a) učiniti tělo dokonalým mechanismem, schopným nejrůznějších pohybů - ať potřebných či nepotřebných (pojetí Jahново a Spiessovo),

b) podrobiti činnost těla vůli a osvoboditi je z panství nižších center (švédské pojetí),

c) naučiti tělo dokonalému držení s poměrně nejmenším vynaložením sil (orthogenické a ekonomické pojetí Lingovo),

d) vytvořiti souměrnost údů.

To vše by se mělo spojit ve vhodný celek.

Dovede dnešní „tělesná výchova“ vytvořiti ten žádoucí celek? Neuspokojena tělocvikem, věnuje se mládež sportu. Vábí ji v něm rozmanitost situací, přiblížení k přírodě, dramaticčnost hry, pathos závodění a měření sil, spontaneita a možnost osobního uplatnění.

Sport je poesie pohybů a činů. Můžeme v něm nalézt různé druhy poetické: v závodech epos, ve hře drama, v turismu a přírodních odvětvích lyriku. Kořeny sportu jako zjevu psychologického jsou v tvůrčí obraznosti a mravním idealismu.

O pěstění sportu netřeba plýtvati slovy. Jaký jest jeho hygienický a výchovný význam, je známo a zrovna tak i jakých mezí jest v něm dbáti. Jen jednomu nebezpečnosti, jak se zdá, bylo dosud věnováno málo pozornosti. Dejme si konečně jednou otázku, jaké jsou kořeny dnes tak rozšířeného a mocného nadšení pro sport. Při tom si musíme všimnouti dvou stránek: jednak nadšení těch, kteří skutečně sport pěstují, jednak neméně vášnivé účasti těch, kteří nejsou sportovně činni, totiž „di-

váků“. Co většinu lidí poutá ke sportu a sportovním podnikům, není v první řadě sama podstata sportu, totiž sportovní výkon jako takový, nýbrž vítězství a rekord. Avšak vítězství a porážka v oboru sportovní činnosti nemají následků pro život. V životě vede každý výkon k opakování nebo dokonce k stupňování, každý nezdár znamená, že člověk se opoždí v dění hospodářském a sociálním nebo z něho bývá vyloučen a obojí se projevuje v životě společnosti. Podlehne-li však mistr světa a „ztratí-li svůj titul“, je to pro společnost zcela lhostejné. Sportovní výkon nemá reálných následků pro společnost a jest tudíž úplně prost odpovědnosti. S tím pak souvisí, že vynikající výkony sportovní mohou být spojeny s úplným nebo daleko sahajícím nezdarem ve vážných výkonech životních. A tak rozšířené nadšení pro sport jest - aspoň zčásti - jakýmsi únikem, kde touha po úspěchu může být ukojena a vlastní odpovědnost není třeba na se bráti.

Nejhorlivěji se oddává sportu mládež od šestnácti do dvaceti let. A právě v tomto období měl by příval energie dospívání být uveden do koryt vyšší části osobnosti a zúrodnovati bohatá pole umění, literatury, vědy, sociálního a kulturního života. Pouhé vybíjení přebytečné energie tuhým cvičením na volném vzduchu může se sice odvrátiti pozornost od méně žádoucích způsobů činnosti, ale může způsobiti (a často způsobuje), že kulturně mnohem cennější střediska hynou nedostatkem výživy.

Zdá se, že nejbližší období vývoje sportu se počíná. Sport jako divadlo již celkem dosáhl svého vrcholu. Sport jako druh činnosti přesně odloučený od denního díla lidského byl poznán jako nebezpečnost. A sport pro sport, jak jej denně pěstují amatéři, začíná být pokládán za opovržení hodné zabíjení času. Organisoaná zahálka, ať se objeví v jakékoliv podobě, se nakonec stává podezřelou. Chybí mnoho. Otázka jest, jak odloučiti sport od rekordmanství. Hledá se demarkační čára mezi

sportem jako výkonem a sportem jako divadlem. Hledá se hranice a rozdíl mezi sportem jako zábavou a sportem jako řemeslem. Obtížné je srovnati názor davů, jež vychovávány sportem se dívají na život jako na hru a kratochvíli, a stanovisko ekonomů, kteří žádají, aby lidé byli vychováváni především k práci.

Proti obavám ze zesurování a zobchodnění sportu stojí jen skrovné naděje některých optimistů, kteří se domnívají, že mezinárodně organisovaný sport umění ducha nevraživosti v lidech a národech a přispěje k mezinárodnímu dorozumění.

P. Emilián Soukup O. P.:

Hříchy jazyka

V žalmu je napsáno: „Milosrdenství a pravda se setkaly, spravedlnost a pokoj se políbily.“ Protože je to základně lidské, je to i základně křesťanské. Spravedlnost a láska (milosrdenost) je základní požadavek lidského života a proto i života křesťanského. Spravedlnost požaduje nedotknutelnost majetku bližního, láska žádá, aby se bližnímu přálo dobro, aby se mu pomáhalo v dosažení dobra; záporně pak spravedlnost žádá nesahati na cizí majetek, nepůsobiti ztrátu majetku bližnímu. Býti lupičem a okázale sahati na majetek bližního by každý křesťan považoval za věc neřestnou a proto nečestnou. Ale, snad z nějakého atavismu, zděděného z pohanství, dělají křesťané totéž svými řečmi. Stará poznámka k výroku knihy Přísloví („Neprodlévej mezi utrhači“) praví: „Tato neřest zvláště ohrožuje lidské pokolení.“ Podivuhodným nepochopením si tu leckdy lidé pro sebe vykládají výrok sv. Pavla - a to právě lidé, kteří nějak okázale ukazují svou katolickou povahu. Sv. Pavel psal korintským křesťanům (I. 2, 15): „Člověk duchovní posuzuje všechno, sám však nebývá posuzován a oceňován od nikoho.“ Svatý apoštol Pavel chtěl říci, že křesťan ze zvláštního da-

ru Ducha svatého dovede posouditi, co jest od Boha, a co k Bohu vede, ten dar mu nemůže nahraditi žádná lidská moudrost. Ale takoví „duchovní“ křesťané se domnívají, že jim náleží soudcovství nad druhými: vynášejí ortely bez ohledu na nejvzácnější majetek bližního, na jeho dobré jméno. Kniha Moudrosti praví (Kazatel, 41, 15): „Měj péči o dobré jméno, neboť ono je vzácnější nežli tisíc velikých pokladů.“ Komu není dobré jméno bližního nedotknutelným, ten nemá práva nazývati se „duchovním“, to jest, křesťanem, který žije podle duše a ne pouze podle těla, ježto takové jeho jednání jej zbavuje darů Ducha svatého.

Hříchy proti dobrému jménu bližního jsou zároveň hříchy proti spravedlnosti a proti božské ctnosti lásky - tedy svou povahou hříchy *smrtné*. Ztráta totiž dobrého jména je sama o sobě největší životní ztráta, a také největší bolest, jaká může člověka potkati. Lehkým hříchem jest pouze tehdy toto útočení na dobré jméno bližního, když bylo dobré jméno bližního poškozeno nepatrně a když byla způsobena opravdu nepatrná bolest. Obojí však podle věčné pravdy, nikoli podle povrchního úsudku zloděje dobrého jména.

Mravověda rozlišuje rámcově, ač ne dosti věcně, nactiutrhání a pomluvu. Bližnímu utrhá na cti, kdo vypravuje nevědoucím dosud hanlivé věci, které však jsou pravdivé; pomlouvá, kdo o bližním vypravuje hanlivé věci nepravdivé. Sv. Tomáš praví, že je to jedno, protože i ten, kdo vypravuje nepravdivé věci, vypravuje je jako pravdu, které se má uvěřiti. Při „pomluvě“ přistupuje ještě hříchlži. Oba však, pomluvač i nactiutrhač, jsou povinni ve svědomí, to jest pod hříchem, napravit poškození cti a dobrého jména bližního. Nactiutrhač projevem osobní úcty k tomu, jemuž ublížil - a u těch, kterým vypravoval neznámé jim věci o bližním - pomluvač musí týmž říci, že se mýlil, že není pravda to, co řekl. Patrně by každému zašla chuť na tyto hříchy, kdyby si uvědomoval tuto povinnost náhra-

dy poškozeného dobrého jména, byť to bylo jen u jediného člověka.

A ještě vážněji by se každý křesťan varoval poškozování dobrého jména bližního, kdyby povážil myšlenky sv. Tomáše Akvinského v této záležitosti tak trapné: 1. Poškození cti bližního je svou povahou větší hřích než krádež, protože se bližnímu bere jeho nejdrahocennější majetek života. - 2. Kdo poškozuje dobré jméno bližního, zasluhuje jméno vraha, poněvadž svými řeči působí u druhého člověka popravu svého bližního, a to popravu horší, než je zbavení života těla. - 3. Kdo svou řečí poškozuje dobré jméno bližního, prozrazuje odpornou neřest závisti, že je pevně usazena v jeho duši - chce snížit bližního, aby sám se zdál lepším než on. - 4. Mimo to se proviňuje cizím hříchem, když ochotný posluchač jeho utrhačných řečí také odsoudí bližního, což je hřích křivého podezřívání - a ten hřích má na svědomí také ten, kdo podával zprávu o „nepravostech“ svého bližního. - 5. Nebylo by pomluvačů, kdyby nebylo ochotných posluchačů. Těm praví sv. Tomáš: „Kdo slyší utrhání na cti, má povinnost ve svědomí, tedy pod hříchem vlastním, aspoň smutným nebo lhostejným nebo nelibým výrazem tváře ukázat, že se mu taková řeč nelíbí. Praví totiž kniha Přísloví: Smutná tvář zastaví pomluvačný jazyk. A sv. Jeronym napomíná: „Dbej, abys neměl svědivý jazyk nebo svědivé uši, to jest, abys sám jiné nepomlouval, ani abys pomluvači ochotně nenaslouchal.“

To je mravní rámec neřesti nactiutrhání. Postupně budeme pozorovati, jaké mravní nestvůry se v tomto rámci objevují.

Nevesmeš jména Božího nadarmo!

Apoštolova zvláštní odměna

Každý má právo užívatí něco z plodů své práce. Těžký je život bez této zásady. Kdyby pozbyla platnosti, bylo by nesnadné a takřka nemožné dojít k umírněnému štěstí. Život i s jeho možným štěstím ukázal by se jako věc ilusorní.

Toto právo doprovází také apoštolskou práci. Nezakládá se ovšem na nějaké lidské smlouvě, ale na tom, že „Pán nařídil pro ty, kteří hlásají evangelium, aby z evangelia žili“ (1 Kor. 9, 14). Ani „volovi, který vyštápává klasy, nezavážeš ústa“, tím méně může být zbavován prostředků k udržení sil ten, kdo zaséval duchovní símě, které roste ve věřících a k jejich věčnému štěstí. To je všeobecně platné právo pro apoštoly. Bohatí se nad ním pozastavují, ale chudí duchem je šetří.

Na druhé straně zase nikdo není nucen vždy užítí svého práva. A člověk ho také vždy neužívá, neboť jinak by právo zatarasilo cestu vývoji lidského života. V křesťanství nade vším právem je láska. Ona je úhelný kámen novozákonního zákonodárství. Bez ní se hroutí celá jeho budova. A kdo na ten kámen narazí, pohorší se nad jakýmkoliv nařízením a právem novozákonním. Dílo lásky je zvláště práce apoštolská. Snad tedy při něm láska přehlíží všechno právo? Ne. Ona sama oživuje a povznáší každý zákon, všechna pravidla při této práci, i to, že „dělník je hoden své mzdy“.

A přece tohoto práva se vzdal apoštol Pavel. Chtěl tímto způsobem zákon vyplnit nebo jej snad jen obejít? Toto druhé odporuje jeho přímému charakteru. Je také vyloučeno, že svým jednáním by chtěl ono právo zlehčit. Zůstává tedy, že onen zákon ve své apoštolské práci uplatňoval. To se zdá být podivný závěr, neboť víme z jeho listů a ze Skutků apoštolských, že během své apoštolské činnosti se živil vlastníma rukama a pokládal by si to

za neodpuštělné, kdyby u příležitosti své apoštolské práce žádal od věřících pro sebe hmotnou podporu.

Několikrát se zmiňuje o této své nezištnosti a to proto, aby předem zabránil svým nactiutrhačům snižovati jeho apoštolství na nějaký výdělečný podnik. A vůbec až úzkostlivě se varoval všeho, co by mohlo překážeti v šíření evangelia. Tolik mu na této práci záleželo a tak miloval evangelium.

Nenadál se, že o tomto svém způsobu apoštolování bude donucen rozepsat se i v listě ke Korintským. Když tam působil, všem bylo přece známo, jak se přes den lopotil ruční prací a k večeru, kdy jiní si dopřávali odpočinku, konal hlavní práci, totiž hlásal evangelium. Než za jeho nepřítomnosti utvořila se tam strana jemu málo přející, která zašla až tak daleko, že i v tomto ohledu ho očerňovala a snižovala v očích ostatních. Apoštol se proti tomu v listě brání. Nejde mu tak o záchranu osobní prestiže, jako spíše o záchranu apoštolského díla, s nímž jeho osobnost byla nerozlučně spojena. Proto také dovoluje si mluvit o své osobě k těmto vychloubačným Korinťanům „vychloubačným způsobem“. Když dovolili, aby dobře u nich započatý život křesťanský utrpěl snižováním jeho osobnosti, nechť se dozví ještě lépe, kdo jest. Otevře jim i své apoštolské srdce.

Když tedy v prvním listě ke Kor. hl. 9. zdůraznil práva kteréhokoliv apoštola, i svá práva na hmotnou podporu od věřících a podepřel je důvody rozumovými i z Písma sv., takto zakončil své pojednání: „Ale já jsem nepoužil ničeho z toho.“ A aby se nezdálo, že proto psal o právu apoštola na výživu, aby aspoň teď Korinťané napravili, co u něho přehlédli, dodává: „Toto však jsem nenapsal, aby se mi tak stalo.“ Předem však věděl, jak podivně a nedůvěřivě budou se tvářit někteří z posluchačů tohoto listu, a proto s jakýmsi vnitřním pohnutím diktuje svému písaři: „Raději bych zemřel, než . . . Mé chlouby mne nikdo nezbaví.“ Apoštolovi se to

přihází, že, píše-li o sobě s pohnutím myslí, přeruší náhle větu, jak je tomu i zde. Tu nedořekl, před čím dává přednost smrti, totiž před dovoláváním se hmotné podpory se strany věřících za jeho apoštolskou práci. V tom právě vidí svou chloubu, že totiž při apoštolské práci nepoužil výhody jinak oprávněné. Tolik si na té osobní chloubě zakládá, že volí raději smrt, než přijmouti od někoho hmotnou podporu jako odměnu za apoštolskou práci.

Snad těžko chápeme takovou apoštolovu odhodlanost při věci dovolené, jakou bylo bráti od věřících hmotnou podporu za apoštolskou práci. Vždyť i Pavel má na ni právo. A zdá se, že apoštol nebral tak doslova svá slova, poněvadž v listě k Filipským (4, 16) s uznáním vzpomíná, že Filipští na počátku jeho apoštolské činnosti v Makedonii a i potom hmotně ho podporovali, a to jediní z křesťanských obcí macedonských. Než ze souvislosti je patrné, že jejich dary nebyly míněny jako odměna nebo mzda za apoštolskou práci, nýbrž že to byly dobrovolné dary z vděčnosti k Pavlovi a oběti k podpoře šíření evangelia samého.

Následující verše hl. 9. ukazují, že apoštol nemluví přehnaně, a osvětlují, proč se takto choval. Je to jedno z nejkrásnějších míst jeho listů, pokud tu apoštol zjevuje svůj vnitřní vztah k dílu Kristovu a své osobní zadostučinění při jeho práci. A jaké hloubky a výšky svého nitra tu zjevil!

„Neboť káži-li evangelium, není to moje chloubka; vždyť to leží na mne jako nutnost. A běda mně, nebudu-li je hlásat.“ Tak se dívá na evangelium jako na dílo Boží. Sláva jeho patří zase jen Bohu a nikdo jiný se jím nemůže chlubit. Nemůže se jím chlubit ani apoštol, který pro ně nejvíce pracoval a jeho slávu všude roznesl. Brání mu v tom vědomí, že jest jen najatý služebník, který koná prostě svou povinnost. Apoštolská práce byla na něho vložena s nařízením, že ji má konat. Takto je pro něho nutností hlásat evangelium, a to již od té chvíle, kdy pod vlivem Boží milosti byl u Damašku

vržen na zem. Toto vědomí přísné povinnosti drží jej doposud. Když tedy káže evangelium, koná, co konat má, a tedy nemá se čím chlubit. A nebude-li tuto povinnost plnit, běda mu, poněvadž jinak propadne nejpřísnějším trestům a zavržení od Pána.

A dále vysvětluje: „Neboť konám-li to dobrovolně, mám odplatu. Ale jestliže nedobrovolně, je to jen úřad, mně svěřený.“ Než Pavel nevykonává apoštolskou práci dobrovolně, vždyť ji přijal jako nutnost, již se nemůže zbavit, nechce-li upadnout do naprosté nemilosti u Pána. Vykonává ji tedy nedobrovolně, jak ji přijal, bez spontánní vůle. Připadá si jako otrok té doby, jemuž byla svěřena třeba správa domu. Takový nemohl počítat s odplatou za vykonávání svěřeného mu úřadu. Mohl jen očekávat rány, zpronevěří-li se mu. V takovém postavení se nachází i Pavel, který nepřijal apoštolát s takovou dobrovolností jako ostatní apoštolé. Tito ovšem mohou používat výhod, jež poskytuje apoštolská práce. On ne. Nemá právo na odplatu za prosté plnění uložené mu nutnosti, neboť milost Boží se ho neptala, zdali chce či nechce. A kdyby se nechopil takové bezplatné služby Páně, zakusil by, jak „je tvrdé proti bodlu vyhazovati“. Na co by tedy ještě čekal, vždyť s ním bylo ujednáno, že za svou apoštolskou práci nebude mít nárok na odplatu zde na zemi.

V tomto okamžiku nejhlubší pokory nevzpomíná apoštol na to, s jakou velkodušností poslechl volání Kristova, nevzpomíná, že více pracoval a trpěl než jiní. Po druhé již a nyní sám v pokoře vrhl se na zem před Bohem, který mu není zavázán odplatou, a před lidmi, od nichž nic nevzal za své námahy pro ně.

Ale opět povstává se země a s apoštolskou hrdostí se ptá: „Jaká je tedy moje odplata?“ A s jistým vnitřním zadostučiněním prohlašuje: „Abych hlásal evangelium bezplatně, abych neužíval svého práva při evangeliu.“ Vykonávat apoštolskou práci jen pod tíhou nutnosti nepokládá u sebe za věc

hodnou zvláštní pozornosti a odplaty. Tady se musí projevit i osobnost apoštolského pracovníka. Přidá-li něco ke své práci, k čemu není zavázán, je to znamení, že mu na ní opravdu záleží a že jí má v lásce. Pak je hoden zvláštní odplaty, neboť dobrovolně, z vlastního rozhodnutí činí něco, k čemu není zavázán povinností. Apoštol z vlastního přidává to, že zdarma, bez požadování hmotné podpory, hlásá evangelium. A právě toto zřeknutí se oprávněných výhod apoštolských vtiskuje práci osobní Pavlův ráz. Za to pak si zasluhuje odplaty. Nemínil tu však přímo věčnou odměnu - ano, ta jednou přijde a bude veliká. Ani nemyslí na nějakou vyšší výhodu u věřících. V této chvíli jest jeho duch příliš povznesený nad jakékoliv hledání osobních výhod u druhých. Jeho odplatou je prostě svědectví jeho svědomí, tkví v samém díle vykonávaném nenáročně. Pavel by se prostě styděl nazývat se služebníkem Kristovým, kdyby při apoštolské práci nemohl ukázat svou svobodu v dobrovolně přijatém závazku, že se zřekne oprávněného požadování hmotné podpory od věřících. Raději by zemřel, ale tu hrdinnou šlechtnost, již vtiskl svému dílu beznáročným hlásáním evangelia, nikdo mu nevezme; jeho svědomí vždy bude svědčit pro něho a nikým se nedá umlčet.

„Korintští“ snad pochopí z této Pavlovy obhajoby aspoň to, že mnohdy je třeba odřici si i dovolené věci, má-li se přijíti k většímu dobru. A možná, že na ně zapůsobí i ta hluboká pokora Pavlova, spojená s důstojným vědomím křesťanské svobody. Všichni jsou povoláni ke křesťanskému životu jako ke vložené na ně povinnosti. Dovedou přitom užít své svobody, aby se dostali k lepšímu dobru v účasti na evangeliu? Bez velkodušných obětí to nepůjde.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Bez názvu

Byli jsme u zpovědi. Kdo ví, zda z vnitřní potřeby nebo jen kvůli příkazu církevnímu. Ale řekli jsme tam s lítostí i hanbou své těžké hříchy a šli potom ke stolu Páně za hudby varhan a ve společnosti mnoha spoluvěřících. Beránek byl znovu milostivý a sklonil se k nám a do nás. - Tak tomu jest vždy, kdy projevíme u zpovědi upřímnou lítost.

Což když nás po svatém přijímání začne znepokojovat vzpomínka na roztržitost a nedokonalé usebrání před sv. přijímáním a při něm, na přemíru lichého studu, s jakým jsme se knězi z těžkých hříchů zpovídali? Řekli jsme je sice všechny, snaha o zkroušenost zde taky byla, ale při těch nejchoulostivějších jsme se v duchu patřičně sami nepotrestali, rázně a nemilosrdně jsme onen hloupý stud v sobě neudusili a ony hříchy jsme vyslovili tak chvatně, že patřičná pomlka mezi nimi byla vyplněna naší nervosou, bránící otevřít stoku naší nečistoty naplno.

Abycňom po sv. přijímání nabyli klidu, poklekáme znovu před oltář s nejsvětější Svátostí. Nikdo z lidí v kostele není, jen tichoučké ticho kolem věčného světla. Mlčící varhany zdůvěřňují naši myšlenku na slavnou chvíli, kdy po mužnější sv. zpovědi znovu při mši sv. přistoupíme ke stolu Páně. Jen Kristus Pán je před námi. V takové převzácné chvíli uvažujeme o všech příčinách svého neklidu při přijímání svátostí, okolní svět daleko za námi, jsme sami před svým Soudcem a sami v sobě, nerušení neklidem, dříve nepřekonaným. Tváří v tvář Soudci a milosrdenství Jeho, tváří v tvář Vládci hromu a blesku a tichu Jeho, tváří v tvář velebnosti a bezprostřednosti Jeho. Nádhera, přísnost, nadřazenost a hrůzokrása Jeho v takové chvíli zdůvěřňují. Rozlitá krev viny v našem nitru bledne, vše okolní je prostoupeno tím zdůvěrněním a naše slovo

se nehlásí o právo zprostředkování, neboť sladce umdlévá pod vlnami Jeho mlčení, jež je rubem Jeho Slova v našem chápání. Zneklidnění dnem a jeho zaprášeným městským světlem si najdeme tuto chvílku uprostřed všeho zlého, hrst vteřin se stromu pozemského ráje, jímž je rozhovor člověka s Bohem, dorozumění beze slov, ticho bez násilného mlčení.

Opakujeme tak dlouho, jak trvá naše touha po takovémto obcování s Bohem: je to chvíle *zdůvěrnění*. Čekáme na ně měsíce, církevní svoje povinnosti vykonáváme, ale čekáme a čekáme na pět minut, kdy budeme s Kristem Pánem sami. V celé své chudobě a hanbě uprostřed církevního společenství. S nevyslovitelnými tlejícími pozůstatky viny po sv. zpovědi v nitru, vyzpovídání, s užitkem sv. přijímání v srdci, jež chce splynout s Pánem všech srdcí znovu v duchovním sv. přijímání, v samotě vlídného chrámu. Kdo nám porozumí, když toto říkáme uznáváme samozřejmě zákonitost a význam svátostí a všech ustanovení naší Církve katolické! A přece prahneme po úplné samotě s Kristem v nejsvětější Svátostí oltářní! S Ježíškem v jesličkách a svaté Hostii, jenž zná všechny tajnosti srdcí. Tato kýžená samota patří jen Jemu, samota nejdůvěrnější, propastně rozdílná od opuštěnosti, jejímž jediným druhem jsou deprese a sklíčenost z bolesti nebo hříchu. Tolik odlišná i od slavnostní intimity našeho zapojení s Ním při mši sv. a přijímání.

Budou vánoce, uvidíme v jesličkách Božské Dítko jako malého krále veškeré siroby, kterou později těsně před smrtí na kříži tak hrůzostrašně prožíval. Zná i sirobu naši, když ani svým sluchem fyzickým nemůžeme nic jiného vnímat, než to nejtišší ticho v Jeho blízkosti ve svatém Jeho chrámě. „Tolik potřebuje naší lásky,“ stojí kdesi nádherně psáno. Tolik potřebujeme Jeho lásky, stojí psáno v našem nitru. A tu lásku ve chvíli zdůvěrnění nikdo neslyší, ani vzduch v ní není našimi slovy čeřen, neboť se modlíme před nejsvětější Svátostí mlčky, zemdleni

Láskou, zemdeni touhou, znovu se mu zpovídajíce, znovu Jej duchovně přijímajíce. Podzimní vítr kolem kostela bloudící, hlučící lidstvo v rozlohách země jsou v té chvíli obrazem našich vášní a stesku, teď obětovaných, očištěných pohlazením dechu s jeho výšin, dechu, v němž se rozpouštějí naše radostné slzy, smysl naší bolesti v přípravném tichu.

Ž I V O T

Ze zápisníku starého profesora

V tercii měli školní úlohu z češtiny na téma: Naše zahrádka. Ovšem, nemá každý zahrádku. Proto pan profesor řekl, že to může být popis i strýčkovy zahrádky anebo vůbec jakékoliv zahrádky. Nic naplat, žák Zdeněk Liška udělal tu úlohu na čtyřku. Z toho bylo doma zděšení a rodinná váda. Otec pravil: „Já jsem chtěl koupit dům se zahrádkou, ale maminka nechtěla, že prý by tam musela pracovat sama, já prý jsem pořád jen v úřadě. Tak to jsou následky: kluk neví, co je zahrádka a má na úloze čtyřku.“

Ještě štěstí, že to byla úloha o zahrádce. Kdyby tak byl dal pan profesor za úlohu popsat cirkus, mohlo se státi, že by zase maminka vyčetla tatínkovi, že nekoupil Zdeňkovi cirkus. Ale konečně, nač by jej kupovali, když si jej umějí udělat doma?

„Pane profesore, máte děravý klobouk,“ upozorňuje kdosi kolegu přírodopisce. „Já vím,“ odpovídá, „já mám doma jiný, docela dobrý, ale tento nosím z prestižních důvodů.“ „Smíme vědět, jaké jsou ty důvody?“ „Je to vlastně jen jeden důvod: je přece potřebí veřejně osvědčovati, že nezáleží na tom, co má člověk na hlavě, nýbrž na tom, co má v hlavě.“

Ve svém pojednání o duchovním vlivu učitele na žáka (*De verit.* q 11, a 1) vykládá svatý Tomáš, že dvojí cesta vede k vědě: učení (*disciplina*) a bádání (*inventio*). Učení bez bá-

dání by bylo pouhým přenášením vědomostí s jedné osoby na druhou. Bádání bez učení by bylo pouhým tápáním v neznámých oblastech a v nejlepším případě svízelné a zbytečné opakování práce, která již byla vykonána. Je-li nějaká věda na světě, není plodem ani pouhého učení, ani pouhého bádání, nýbrž výsledkem obojího. Není tedy příčiny, aby byli nějak pyšni ti, kteří učí, a tím méně, aby se nadýmali ti, kteří bádají. Kdo opravdu mnoho ví, je srdce pokorného. Pyšný nemá co dělat na poli vědy: patří tam, kde se neučí a kde se nebádá.

Stále je třeba oceňovati veliké slovo Sokratovo: „Vím, že nic nevím.“ Málo je známo, že byl jeden filosof, jmenoval se Archesilaos, a ten káral Sokrata a říkal, že tvrzení, „Vím, že nic nevím“ je příliš smělé, poněvadž prý člověk ani to neví, že nic neví.

Muž ten chtěl vtipně přehodnotiti pokorné vyznání Sokratovo. A tím zároveň ospravedlnil už předem všechny, že nevědí, že nějaký Archesilaos na světě byl.

Ve své knize *Nietzsche und Burckhardt* (Ernst Reinhardt, München 1942, 2. Aufl., 96-101) srovnává Alfred von Martin Nietzscheovy a Burckhardtovy názory na Sokrata.

Nietzschovi je Sokrates typickým plebejcem, poněvadž pěstuje dialektiku a tou prý se dostává nahoru chátra. Pořád prý něco dokazuje a neví, že to, co se má teprve dokazovat, nestojí za mnoho. Dokazovat prý je plebejské: aristokrat nedokazuje, nýbrž poroučí. Dokazování, mudrování, přemýšlení je prý útěk ze života do světa „vědy“, tedy do jakéhosi nesku-tečna a neživotna.

Burckhardt nenazývá Sokrata plebejcem, ale vytýká mu, že věčně povídá o ctnosti, že se každému na setkání vtírá, což prý je vysloveně neušlechtilé, netaktní a nediskretní. Ale vytýká mu i víc než vnější nezpůsoby: Sokrates prý rád ukazuje svou duševní a mravní převahu. Jinak na něm chválí, že dovedl spojití duchovní nezávislost s ctnostmi občanskými.

K názoru Nietzscheovu by bylo třeba říci, že dokazovati znamená přesvědčovati; přesvědčovati znamená učiti - a učiti znamená vésti ke správnému myšlení. To je snad plebejské.

Ale obejde se aristokrat, jehož povoláním je poroučeti. bez myšlení, přesněji bez správného myšlení? Či spadne s nebe již učený? Patrně ne. A proto i svým synům najme nějakého plebejce za domácího učitele.

Co názoru Burckhardtova se týče, je třeba přiznati, že Sokrates nebyl muž salonní. Pohyboval se většinou na ulici. Možná, že se netaktně a nediskretně vtíral přihlouplým mladíkům athénským. Avšak v tom je právě chyba, že moudří se nevtírají, nýbrž ustupují. Kdyby moudří se vtírali a hlupáci ustupovali, obnovila by se tvář země. Převahu duševní a mravní Sokrates měl. Ale neukazoval ji. Co ukazoval, byla nevědomost - vždyť říkal, že nic neví.

Chvála ctností občanských je slabou náhražkou za chvály ctností mravních. Ale i ty ctnosti občanské by se metodou nietzscheovsko-burckhardtovskou mohly uvést v pochybnost, šlo-li by o to, odmítnout Sokrata stůj co stůj: dalo by se totiž říci, že muž, který se necítil doma u Xantippy, neměl jiného východiska, než cítiti se doma v Athenách.

Epitheton constans bylo rhapsodům myšlenkovou prodlevou a odrazovým můstkem k dalšímu rozletu obraznosti. Dnes zdá se býti jen pomůckou z nouze, myšlenkovým pohodlím a slohovou nemohoucností. Tak kroniky musejí býti zažloutlé, archivy zaprášené, mládí kvetoucí, život těžký, stařec vetchý, kluk správný, zima tuhá, teplo příjemné - a vše ostatní děsné, ohromné, příšerné, strašné, báječné, skvělé a legrační.

Ptáme-li se, má-li i student nějaké epitheton constans, namane se nám řada přívlastků: pilný, snaživý, dbalý, příčinlivý - ale to jsou pleonasmy, poněvadž student je od studere, což znamená usilovati, snažiti se, přičiňovati se. A říká-li se studentu lajdák, nedbalec, ulejevák, švejlk, ničema, je to zase contradictio in adiecto, poněvadž tyto výrazy jsou jen popřením pojmu studenta. Student budiž bez epitheta. To slovo je samo o sobě tak krásné, že už je nelze zkrásniti žádným přídavným jménem. Slovo jako prapor vysoko zdvižený, který je výzvou mládí velkodušnému. A výzvou pro celý život. Život studentský se nekončí maturitní zkouškou ani doktorským diplomem. Za nic bych nešel k lékaři, který nestuduje nových

metod léčebných. Ani bych si nedal stavěti dům od stavitele, který není obeznámen s pokroky bytové kultury. Ani mi nemá co říci kniha, na kterou se spisovatel nepřipravil důkladným studiem. Věčný student - to bývala příhanná charakteristika studenta, který nemohl býti hotov se studii. Ale to lze bráti i v jiném smyslu: věčný student je ten, kdo stále studuje. A to věčný jest epitheton, jež jedině sluší studentu: neboť student je člověk, jenž mládí svého nezmrhal a ve stáří zůstal mlád, poněvadž se vznesl nad hvězdy. - P.

Zápory pokračují

Není nám ještě možno ušetřiti poctivé protivníky našeho stanoviska dalších proseb. Máme ještě na srdci celou řadu věcí, které v ničem nepodporují dohovoření a měly by tedy být na naši prosbu opuštěny. Jedním takovým neužitečným zvykem je mluvit o katolických počinech v minulosti, jako by byly samy na světě. Prosíme, aby toho příště nebyvalo; když mluvíte o katolickém činu, připomeňte hned také nekatolický protějšek.

Nemluvte tedy o konfiskační a emigrační praxi Ferdinanda II., aniž byste připomněl, že poněkud *dříve* zahájil Jakub I. proti irským katolíkům politiku soustavného vyliďňování. Neopomeňte připomenout, že čeští protestanté podnikli povstání proti přijatému čili volenému, korunovanému králi, kdežto Irové povstali proti cizí monarchii, jejíž představitel byl posledně v zemi před 300 lety. Nemluvte o Milostivých kostelích, které Karel XII. vymohl slezským protestantům, aniž byste připomněl, že též Karel v mírové smlouvě výslovně zakázal poraženému králi Augustu dáti katolíkům ve svých dědičných zemích podobnou milost. Nemluvte o zrušení ediktu Nanteského, aniž byste vzpomněli, že v zemích nekatolického severu a západu nebyl v oné době zrušen žádný takový svobodomyšlný edikt - poněvadž ho nikdy nebylo. Nezapomeňte, že francouzští protestanté dostali občanskou svobodu zpět od Ludvíka XVI., po jehož smrti prošlo několik hezkých let, než byli emancipováni katolíci protestantských mocností.

Neopakujte veršiky o „českých knížek hubitelé líti“, dokud nevíte, kdo tiskl české knihy během XVII. a XVIII. století. Nemyslete, že to odbudete tím, že to byly knížky jen pro lid.

Nemluvte o tom, že podle katolíků „kacířům víry držeti

netřeba“. Byli to katolíci, kteří porušili limerickou smlouvu? Nemluvte, jako by glejt daný pro cestu k soudu měl být ochranou proti výkonu rozsudku.

Neříkejte, že Galileo byl mučen inkvisicí. Nestěžujte si, že mniši vyhubili literaturu pohanů, kteří neuměli psát: jako byste si stěžovali, že ostříhali holého.

Nemluvte o různých dějinných konfliktech, jako by v dotyčné zemi byli přicházeli v úvahu jen protivníci Církve; jako by katolíci byli nějaká němá tvář, která se vůbec mezi lidi nepočítá. Na př. když se Ferdinand VII. potýkal se sněmem cadixským a příslušnou skupinou liberálů, neříkejte, že bojoval proti svému národu; národ se naopak chystal sněmovníky roztrhat - byla-li katolická většina obyvatelstva národem. Ale jestliže menšina také patří k národu, pak nemluvte o domácích událostech tak, jako by Slavata byl býval Eskymák a Plachý Kalmuk.

Nehubujte katolíky, když berou vážně řeči nekatolíků. Říká-li kacíř, že jeho církev nemá svátostného kněžství a tudíž nemá svátostného Těla a Krve Páně, nezlobte se, když o nich katolíci říkají právě toto. A pro všecko na světě, po takových zjištěních neříkejte, že církev dělí od sebe jen úchytky v obřadech! Jako byste řekl, že americkou a japonskou armádu liší jen barva výložek.

Neříkejte (to jsem chtěl posledně říci), že křesťanství zavedlo hrůzu ze smrti. Nevíte-li tolik z národopisu, abyste znal příšernou hrůzu dnešních (a starověkých) pohanů před nebožtíky, přečtěte si „Svatební košile“: tam máte poměr pohanského strašidla ke křesťanskému přemáhání. Ostatně můžeme spolehnout na spiritisty, že jednou lidé zas budou volat po katolickém exorcismu a katolickém pohřbu...!

Jindřich Středa.

Studentům

Proč se modlíte?

Abiturientka gymnasia jest dotázána svým profesorem, matrikovým katolíkem: „Modlíte se ještě?“ Klidně odpovídá: „Ano.“ „Proč se modlíte?“ „Hleďte, pane profesore, práce připoutává můj pohled k zemi, země je nečistá. Chci-li viděti krásu, chci-li se zbavit tíhy hmoty, pak zvedám svou hlavu k nebesům.“

Vyřkla tím náplň modlitby. Jí není modlitba pouze a jediné berlou, o kterou se opírá, jí není modlitba jen prostředkem k tlučení na dveře milosrdenství Božího. Modlí se i tehdy, kdy ničeho nepotřebuje, neboť v modlitbě očišťuje se od všeho pozemského, svou duši naplňuje odrazem krásy Boží, modlitba je jí důvěrným rozhovorem s Bohem. Proč se modlíš? Co bys odpověděl ty? Snad sis neuvědomil dosah otázky. Sám sis nikdy tuto otázku nepoložil, ani na ni nehledal odpověď.

Jistě se denně modlíváš, proč ale na př. dnes ses modlil? Ráno snad proto, že tě maminka upozornila, večer, že jsi tomu zvyklý? To by byla chabá náplň tvé modlitby a nedůstojná tebe. Či snad nemáš Bohu co říci?

Hleď, ráno, jak jdeš do školy, skřivánek hlásá slávu Boží a radostnou náladu ti vnáší do duše, nebo v zimě, když vidíš vše pokryto bílým sněhem, klidem odpočinku, nezmocňuje se tvé duše mír? Když burácí podzimní vichor, který láme suché větve, rve listí se stromů a ty se choulíš do kabátce, nechá podzimní nálada tvé srdce beze stop? Všechno okolo nás hlásá slávu Boží, hlásá Boží moc. Ty tu slávu Boží můžeš říci. Modli se tehdy, kdy tvá duše je radostí přeplněna, jásej a děkuj Bohu za všechno, modli se tehdy, kdy skučí vichor zloby okolo tebe, kdy lodička tvého života se potácí a kdy snad voláš zoufale: „Pane, zachraň mě nebo zahynu.“ Zvedej své ruce k modlitbě i tehdy, kdy máš odpovědnost za druhé, jak to činil Job, který denně přinášel oběti Hospodinu i za své děti, kdyby snad ony zapomněly.

Umíš se však modlit? Není to pouze prázdné odříkání naučených slov? Víím, že máš při modlitbě dobrou vůli. Chceš svoje myšlenky opravdu k nebesům pozdvihnout, cítím s tebou, když si naříkáš, jak je to těžké. Den ti toho vtiskl do paměti, povinnosti, lidé, se kterými ses stýkal, věci, které jsi měl v rukou, nezmizely z tvých představ tím okamžikem, kdy jsi poklekl. Vloudily se do tvé modlitby, ani nevíš, zda ses modlil nebo ne. Držení tvého těla snad bývá unavené, bojuješ se spánkem, myšlenky jako ve filmu táhnou ti hlavou. Modlitbu odříkáš jako básničku, jako zdvořilostní poklonu. Umíš se opravdu modlit? Apoštolé prosili Krista, aby je naučil, třebaš předtím se také modlili. Obrať se k Církvi Kristově a od ní se nauč modlitbě. Všimni si, jak se modlí Církev.

Církev nemiluje prázdných slov, modlitba Církve je stručná, mužná, ne nasládlá, ale plná obsahu, dobře vystihující to, oč se chceme modliti. V modlitbě Církve není přepjatosti a přece tolik hloubky a vznešenosti.

Modlitba Církve má svůj výraz a svou krásu, své symboly. Církev příkladem svým radí modlícímu, jaké má míti držení těla, ruce sepjaté - svázané - znak naší bezmocnosti, ruce k nebesům obrácené ukazují směr naší modlitby.

Modlitba Církve je vnitřní, tolik pudí k přemýšlení, obrovskou bohatost myšlenek člověku dává. Modlíš se i tehdy, když přemýšlíš o hloubce myšlenky modlitby Církve.

Člověka tíží pocit samoty. V práci i modlitbě žije ve spojení s jinými. Společná modlitba je obecným zjevem ve všech náboženstvích. Tvá Církev tě zve také ke společným modlitbám, nezapomínej na to!

Ještě něco pro kazatele

Každý duchovní správce má milovat svěřený kostel láskou jako manželskou, ba ještě pokornější; neboť kostel není místností faráře, nýbrž farář je zřízencem kostela. A tak skutečně pozorujeme starostlivou péči kněží o své farní a jiné chrámy. Péče ta není vždy dostatečně osvětlena vkusem, ale o tom jsme zde mluvili jindy a (bojíme se) asi ještě mluvit budeme; hlavní je, že skutečně vidáme kněze ošetřujícího a ozdobujícího svůj kostel. Jen málo ještě je kněží, jejichž kostely „rez a mol žerou a zloději vykrádají; neboť kde je poklad tvůj, tam je i srdce tvé“ - a z takových ekonomických farářů mívají místní bludaři nemalou radost. Jestliže ale většina farářů svůj chrám náležitě miluje - proč to tak málo pozorujeme na oné důležité součásti duchovní správy, již je nedělní kázání?

Býváme na kázání v kostelích, které nábožnost minulých věků ozdobila malbami, řezbami, sochami; sama kazatelna je obohacena podobami evangelistů, církevních učitelů, obrazy z podobenství Kristových. Nač jsou tam tato nákladná a pracná díla? Zajisté proto, aby napomáhala knězi při vyučování věřících. Zajisté proto, aby kazatel mohl vztáhnout ruku a ukázat na názorné vypočtení zázraků Božích a ctností svatých. Zajisté proto, aby osadníci byli obeznámeni se jmény a skutky svatých patronů svého kostela a jeho oltářů, aby

tím snáze byli pamětlivi jejich příkladu. Ale co slyšíme? Pokud se kazatele týče, mohly by na zdech svatyně místo Kristových strastí býti vymalovány květinové vzorky a na oltářích místo mučedníků figury z krejčovského výkladu; mohl by sestoupiti s kazatelnou mezi podobami velikých učitelů Starého a Nového Zákona a kázat ze sudu nebo na bedně, aniž by tím obsah jeho promluv utrpěl nějakou proměnu. Za takových okolností ještě chválím toho faráře, který sochy svého kostela opatřil velikými, neslohovými nápisy. Jeho osadníci aspoň mohou, zajímají-li se o to sami, znát jména svých nebeských ochránců. Ale někteří kněží denně se modlí: „Hospodine, miloval jsem ozdobnost domu tvého“ - a nedovedou ovečkám své pastvy nic říci o této ozdobnosti.

Toužíme tedy, aby každý kněz znal smysl vyobrazení ve svém kostele; aby znal žití dotyčných svatých; a aby o vhodných dnech bral to vše za předmět svých promluv. Ať nabádá své osadníky k úctě a následování těchto světců, k rozjímání znázorněných zde tajemství. Ať sám předchází příkladem a slouží mši sv. u vedlejšího oltáře v den svatého, který je na něm zobrazen. Ať učí své posluchače, aby zdobili květinami nejen obrazy populárních svatých, které do kostela sami věnovali, nýbrž i sochy dávných světců, které tradice dřívějších věků jim postavila na svědectví. Pak smí takový kněz říci v modlitbě mešního kánonu, že on a jeho osada slaví nej-světější tajiny „communicantes et memoriam venerantes . . .“ - účast majíce, a památku ctíce všech svatých a zejména těch, jejichž posvátné ostatky nebo obrazy uchovává vlastní kostel. Pak úcta svatých obrazů, vnější odznak a záruka pravověří, bude také pobídkou a oslavou víry živé, skutečnou součástí bohoslužby a církevní práce.

Dnes, naopak, by se někdy zdálo, že ti andělé a svatí jsou tam jen pro vytvoření stylového barokního šerosvitu; že jaksi patří do onoho ovzduší kadidla, vadnoucích květin a myšiny, do něhož by někteří rádi celé katolictví uzavřeli. Ale v Církvi bohdá nebude žádných předmětů čistě dekorativních.

Nakonec praktický pokyneček. Když farář dává opravovat kostel, nemůže očekávat, že řemeslník se bude zajímat o správné určení svatých a dokonce že by opravil chyby předešlých restaurátorů. Tedy kněz musí osobně dohlédnout, aby sochy dostaly do rukou správné atributy, pokud jsou dochovány

nebo pokud je lze bezpečně obnovit. Mnohdy taková oprava bude samému knězi teprve pohnutkou, aby zjistil jména svět-ců; a tím se mu samému zajisté kostel stane zajímavějším.

Jindřich Středa.

Kouzlo církvičky

Sjednocení všech je nejen tak naléhavým přáním samého Ježíše Krista, nýbrž i tak zjevným zájmem veškerenstva, že by se zdálo nemožným, kterak se lidstvo od něho vždy vzdaluje. Vznikají nové sekty, staré se drolí a štěpí, uvnitř pravé Církve vznikají straničky, které se autoritě vždy nezdaří vrátit jednotě. Kterak to? Vysvětlení je psychologické; chceme si je uvědomit. Je totiž pravda, že taková církvička má v sobě určité osobité kouzlo, které je velmi účinnou duchovní silou; a tato psychologická skutečnost vysvětluje onen fakticky stávající sklon ke tvoření sekt, s nímž pracovníci jedině Církve musejí počítat.

Pod toto záhlaví, rozumí se, nespádají sekty modernistické a pokrokové. Při vzniku těch hybnou silou není žádný náboženský sklon, nejde tu o zjev náboženské psychologie. Tu jde o útěk před světem, o ideové opentlení koncesí, o to, kolik lze seškrtat z pravověrného učení a zůstat ještě něčím, co se církví nazývá. Je to něco, co lze označit jako Církev, minus něco. V nejlepším případě ethicko-kulturní spolkaření s náboženským názvoslovím.

Ale my chceme promluvit o zvláštních krajních zjevech, skutečně majících náboženskou náplň, o sektách s pozitivním učením náboženským. Ty vždycky v Církvi a mimo ni vznikaly. Někdy se podařilo vznikající kroužek zase zapojit do společné práce nebo i využítkovat pro obecnou činnost; jindy se vytvořila skutečně „ecclesiola in ecclesia“ a poněvadž taková existovat nemůže, tedy se ovšem brzy octla „extra ecclesiam“. - Taková církvička ovšem bude tvrdit a s vášnivostí a neústupností držet, že není vně Církve: naopak, že ona je jediným pravým jádrem Církve a ostatní že jsou zbloudilci nebo v nejlepším případě lidé „tělesní“, stojící hluboko pod „duchovními lidmi“ vznikající církvičky. Svůdnou formou této psychosy je víra, že církvička zachovala původní tradiční učení Církve, kdežto valný houf od určitého okamžiku pobloudil. Církvička tedy jsou praví starokatolíci, ostatek

jsou novotáři a bludaři. Na takovém základě máme tedy rozkoly tradicionalistické: donatisty, kteří drželi legitimitu své biskupské posloupnosti proti celému světu a svou starocírkevní strohostí svedli tak znamenité duchy. Máme monofysity, pro něž celé křesťanstvo bloudí od chalcedonského sněmu a jen oni se drží prvotního učení tří obecných sněmů. Máme starověrce, pro něž neexistuje normální církevní život od Nikonovy edice bohoslužebných knih, a platí jen, co se v Církvi stalo do roku 1666. Máme v dějinách non-jurory, pro něž pravověrnou Církve představuje Sedm sesazených Otců a normální život Církve a státu přestává rokem 1689. Máme jansenisty, kteří se hlásí ke katolické tradici až do buly Unigenitus, a zavrhuji vše, co se stalo po zbourání kláštera v Port-Royal. I oni začali jako přátelský kroužek lidí, kteří chtěli býti zcela pravověrní, a skončili za našich časů jako kamarádi nejpustších modernistů. Máme v první půli minulého věku církevní oněch tradičně velmi katolických Francouzů, pro něž papež upadl v blud napoleonským konkordátem. Kdyby se veřejně byli k této církevní přidal biskupové, konkordátem sesazení - a k tomu chybělo velmi málo! - měli bychom patrně dodnes rozkol, pro který veliká Církve přestala existovat Velkou revolucí a který se drží tradice galikánské církve před rokem 1793. Chcete-li, můžete sem počítat i zbytky avignonské obedience po smrti Petra z Luny; pro ty Církve byla omezena na „archu Noemovu“ - hrad Peñiscolu: než tento rozkol byl smírně zahojen. A není sporu, že je právě pro ušlechtilé povahy něco velmi svůdného a jímavého v takovémto postavení: dodržet určitému stanovisku věrnost proti celému světu, popřít celý skutečný vývoj a zůstat stát na jednom okamžiku, který jediný považují za pravdu a právo. Je velmi lákavé, zabořit se zcela do církevní starobylosti, sebe ztotožnit se stařinou a tradicí a tak shlížet dolů na nedokonalost ostatních.

Opakem rozkolu tradicionalistického je církevní apokalyptická, která chce ze staré Církve vyjít do nové církve dokonalosti. Tak to hlásali mnozí bludaři starokřesťanští, tak středověcí fraticelli: po Starém a Novém Zákoně přijde Zákon Lásky, Třetí Církve, říše Ducha svatého... a my už jsme tato nová obec, my jsme dokonalí, nepodléháme více zákonu, máme svobodu dítek Božích. Tak ohlašovali králov-

ství Boží novokřtění, tak dnes adventisté, o nichž tu byla minule řeč. Strhující pomyslení: my jsme dokonalá, třetí, nová církev! A ovšem, v ní bude všecko nové, my sami, vyvolené nádoby, vytvoříme vše po svém, nevázáni žádnou tradicí, žádnou autoritou a přece nadaní (na rozdíl od sekt pokrokových!) všemi náměty bohoslužebnými, vši prorockou a liturgickou inspirací pravých starých náboženství...

V tomto opojení jdou některé sekty ještě dále, a kromě bohoslužby vytvoří si i celou vlastní mythologii: tu máme některé z adventistů, máme mormony, máme agapemony, máme, bohužel, někdy i Rozanova a některé jeho kamarády. A přiznávám, že právě pro nábožensky citícího a myslícího člověka je to představa omamně uchvacující: já, já sám vytvořím nové zjevení, novou liturgii, nový vzhled kosmu; budu jako bohonosní heroové pravěku, ba budu jako Tvůrce... Eritis sicut dii - tato závratná představa víří mozkem takových nadšenců a odmršťuje všechny hranice.

Mnohem neškodnější pro hlasatele i posluchače je blud moralistně idealistický. Tu máte všechny ty pijany vody a nanejvýš mléka - ale nejraději mají kakao - nepřátele dogmat, militarismu, alkoholismu, liturgie a žen; přátele zvířat, svobodného tisku, hygieny a špatných příkladů Bible: máte kvakery, herrnhutské bratry, methodisty, štundisty, salvationisty a tak dále. Tyto církvíčky spojuje vědomí mravní povznesenosti, někdy docela oprávněné, a bezmezné opovržení vůči nám katolíkům. Organizace u nich bývá výborná a podporuje ji právě fanatický důraz na různé zvláštnosti životních zvyků. Jak nebýt pyšný na víru, která mi dává i jídelní lístek, odlišný od zhovadilého davu!

Svoje kouzlo má také další typ církvíčky, totiž církvíčka fyletická čili kmenová. S tímto typem máme své zkušenosti. Začne to pochopitelnou ctižádostí: když Gruzínci, Srbové a Koptové mají svého patriarchu, když mají Malgašové a Filipínci svou církev, proč bychom si to také tak nepořídili? A další krok je prostý. Z národních dějin se vezme asi šestina, to jest dvě století, jejichž náboženské a politické ideje jsou mrtvé, jak jen něco může býti mrtvého (nečtěte romány, čtěte původní prameny, čtěte spisy současných činitelů, a budete mrkat!) - tomu, těm ideám šestinového období se řekne „víra otců“ a jde se dál. A máme církev svou, svou vlastní.

Nu, po této dráze lze konečně jít ještě dál. Můžeme dospět k okresní a pak k obecní církvi; s románovým heslem „Proti všem!“ vytvoříme svérázné domácí poznání boha pro Zadní Třebáň, a přistaneme nakonec u černošské soustavy plemenných fetišů. To jsou totiž logické konce; ale proto přece nepopíráme, co sentimentálního kouzla je v samém fyletismu obsaženo a může na čas ušlechtilé lidi svést.

Neboť jakkoli svůdné je kouzlo církvičky, je to svod, pokušení, nebezpečí, scestí; kdo se kouzlu poddá, skončí špatně. Největší je nebezpečí pro věřící církviček tradicionalistických, apokalyptických a mythologických, právě proto, že zde je skutečná, procítěná víra, skutečný náboženský fanatism. Ale kdo chce pevně, neochvějně věřit v něco, co není pravda, pro toho konečně zbývá jediné východisko: přelud, utkvělá představa, psychosa, manie. A kolikrát tohle nepozorujeme u takových sektantů! Vždyť takové chorobné zjevy jsou mnohým lidem pohoršením, pro něž odmítají samo křesťanství. Když ale katolíci odmítají se stát choromyslnými a bývají mezi nimi dokonce kněží, kteří rádi dobře obědvají - nu, pak přijdou sektanti moralistní a dí se vztaženým prstem: „Ejhle, žrout a pijan vína!“ Jako se to říkalo o Kristu... Ale co je to, proti čemu se všichni tito rozkolníci prohřešují, proč jejich svůdné představy vedou do strže? Je to myšlenka jednoty a všeobecnosti. Musíme chtít Jednu Obecnou Církev, „vyznáváme jediný křest na odpuštění hříchů“ - nikoli různé stupně duchovní výšiny s bezhříšnými kathary nahoře, nikoli vybranou společnost nábožensky a ethicky založených duší a kolem neznabohy. Věříme v jedinou apoštolskou Církev, spojenou láskou a pastýřskou autoritou, apoštolským kazatelským duchem a společným životem.

Podle těchto hledisek řídí církevní vrchnost také různé zjevy katolického života. Praktickým příkladem je úcta Té, která pláče. Pokud se věřící sdružují při pobožnosti církevně schválené, musí to být pastýřům vítáno. Ale kdyby se někdy stalo, že by se začali dotyční ctitelé mariánští od církevní obecnosti odlišovat, kdyby se chtěli považovat za něco lepšího a jiného, kdyby nejevili bratrských citů ke ctitelům jiných řádných pobožností - pak by k tomu vrchnost zajisté nemlčela. Ano, promluvila by slovy velikého hlasatele církevní jednoty sv. Pavla, slovy, jež se vztahují nejen na pokrm tělesný, nýbrž i na

duchovní: „Tak, jak vy se spolu scházíte, to už není požívání Večeře Páně. Neboť jeden sice hladoví, druhý pak je opojen.“ A tak by Církev nepodporovala a nedopustila žádnou pobožnost a žádnou myšlenku, která by jedny nenasycovala a druhé opájela. Církev by potlačila každé prohloubení duchovního života, které by bylo proti jednotě; neboť praví apoštol: „Nechtějte rozumět příliš mnoho, ale rozumějte střídmě.“ Neboť co? Nelze tady lépe než slovy apoštola národů vysvětlit, kterak jednota je a musí býti zásadou všeho církevního života; jednota, to jest láska. Všechno ostatní může býti dobré jako prostředek - „ale snažte se o milost lepší“.

Jindřich Středa.

P R A C O V N A

Marnivě se styděli za Samuela

Dlouho se věnoval Samuel svému lidu. Vedl jej, rozsuzoval jeho při, učil jej zákonu Božímu, zvěstoval mu hlas Boží, vychovával podle Boží vůle. A přece se svému lidu nezavděčil. Chtěli mítí krále jako okolní národy. Jaksi se hanbili za svaťovládu, kterou vykonával jménem Božím Samuel. Hartusili na Samuela, aby jim také vybral a pomazal krále. Samuel to učinil, protože i Hospodin mu tak dal pokyn, ale přece jen mu to bylo do duše líto. Bylo mu líto, že se dá jeho lid tak snadno ošáliti zevním zdáním, leskem, že tolik vyznamenán jasnou přízní Boží, jasnou a jistou jeho ochranou, přece se chce skvíti a opíratí lidskou mocí, že chce mítí honosného, světského a ne pouze Božího, duchovního vladaře.

Samuel stanul před svým lidem a dotazuje se ho s dojemnou přímostí: Může někdo říci, že jsem cokoliv přijal z ruky jeho, že jsem někoho poškodil na cti nebo na spravedlnosti? Šťastný každý duchovní pastýř a otec, který může takto stanouti před svými dětmi a říci: Ano, mé ruce jsou čisté, nechtěl jsem od vás nic pozemského, ničím jsem se neobohatil ve vaší službě, vidíte, že jste mně mohli klidně důvěřovati, protože jsem nehledal sebe, nýbrž jen vaše duše.

Tak stojí stále a stále naše kněžstvo před naším lidem. Přes

všechny chyby a nedostatky a hříchy není pravda, co tvrdil sebevědomý mladík, který si říká křesťan a který tvrdí, že kněz selhal, zklamal chudé, a při tom chce raziti novou cestu katolíkům mladým bez kněze... Kam dojdete bez kněze? Kam dojdete touto nedůvěrou ke knězi? To je hanbení se lidu za duchovní vládu Samuelovu, to je vyhledávání Saulů proti Samuelovi. Nesmějí se ovšem kněží tím odraditi, musejí jíti dále za svými ovečkami, i za těmi, které se chtějí marnivě vymaniti z jejich náručí, pletouce si náručí s područím. Co platno, kdybyste vše získali, ale byli ochuzeni na své duši; bez kněze Páně, bez svého duchovního Otce budete nutně ochuzeni a budou ochuzeni vámi i ti, které si přitáhnete k sobě pod slibem, že je přivedete ke katolictví bez kněze a bez křesťanské nauky. To znamená stydět se za hanbu kříže, za pohoršení kříže, za nadpřirozenou pravdu Kristovu, to znamená chtít si tak připraviti, učesati křesťanství, aby k ničemu nezavazovalo a přece abyste se mohli shlížeti v tom hrdém jméně křesťana.

Samuel ale přece nezanevřel na svůj lid a slíbil, že se bude zaň stále modliti. Tak také zůstávají v našich modlitbách všichni ti, kteří se sice štítivě odtahují od kněží, ale přece jen chtějí býti Kristovi. A modlíme se hlavně k jejich andělům strážným, aby je ostříhali na cestách, jež jsou zpupné a proto nebezpečné. - *Braitto.*

Malí patronové

Církevní právo má své právo patronátní. Patron kostela udržuje kostel, opravuje jej, přispívá na jeho běžné potřeby. Proto mu dává církevní právo možnost vlivu na jmenování duchovního správce, čestné místo v kostele a snad i jiné výsady, jež jsem nepostřehl, protože se nepamatují, že by nás, lidi k nepraktickým povoláním připravované, prakticky byli naši drazí profesori vychovávali.

Ale vedle těchto církevním právem uznávaných patronů jsou ještě patronové menší, ale jinak jako patronové divní jsou to patronové velcí. A tito divní patronové patronují jeden oltář nebo sošku. Zamilují si některého svatého, což je věc venkoncem chvalitebná, nechvalitebné ovšem je, jak pak touto svou výsadní a mimořádnou láskou, jež jest skutečným soukromým přátelstvím, urážejí druhé svaté a Boha samého.

Pečují pak jen o tento oltář nebo o tuto sochu a trýzní duchovního správce návrhy, opravami, jež třeba i pak pošlou jemu k zaplacení. Chtějí pak rozhodovati, co na tom oltáři nebo u takové sochy smí býti a co nesmí býti, vylučují všechny ostatní z projevů lásky vůči onomu oltáři nebo světcům.

A když pak nemají k tomu ještě vkusu, řádívají pak jako čarodějnice svým příšerným nevkusem, a nemají-li lásky, pak i svou jedovatostí a nevraživostí vůči všem, kdož by dostatečně nectili, nepodporovali tento oltář a tuto sochu.

Tito lidé obyčejně také tvoří duchovní sekty a kompromitují i osoby duchovní, pod jejichž ochranná křídla se utekou, a jejichž věhlas chtějí hlásati a šířiti.

Čili, každé vylučování se z církevní pospolitosti, ať se to děje zálibou v nějaké osobě nebo v nějakém oltáři nebo soše anebo docela i kostele, je popřením katolického principu, jenž je principem spolčivým, jenž se snaží co nejvíce věřících získati, co nejvíce věřící semknouti kolem společné modlitby, kolem společné pobožnosti, kolem společné lásky ke svatým věcem v kostele, k osobám duchovním, jež mají všem sloužiti a jež nesmějí býti stavěny proti druhým osobám, jež rovněž mají všem sloužiti. Že každý si může zvoliti pro své duchovní vedení a potěšení osoby, které mu spíše povahou odpovídají, nebo jimž pro svou osobu více důvěřují, jest jasné, ale nesmějí z tohoto svého osobního uspokojení tvořiti skoro člunek víry a všem tuto svou zálibu v určité pobožnosti nebo osobě nebo metodě vnucovati.

Církev katolická jest proto katolickou, že je nesmírně širokou, že se v ní každý má a může cítiti doma, že se v ní každý může uplatniti, že každý v ní může najíti, nejenom čeho potřebuje, nýbrž i jak miluje to, čeho potřebuje. Proto, že jednoho miluje, není oprávněn nemilovati a snižovati a očerňovati druhého, protože se mu zamlouvá nějaká podružná věc v prostředích Církve, nesmí proto šlapati lásku a svaté společenství. - *Braitto.*

Touhy marné a zbytečné

Tak jako je důležité míti veliké touhy v duchovním životě, tak jsou nebezpečné, zbytečné a škodlivé touhy marné. Smíme a máme toužiti po tom, abychom mohli Boha co nejdokonaleji, neupřímněji a nejvěrněji milovati. Když Duch svatý ně-

koho vede, může se i tak rozletěti jako sv. Terezie Ježíškova, která zatoužila Boha milovati tolik, jak ještě nikým nebyl milován. Ale je třeba míti se dobře na pozoru před marným a nemístným rozptylováním této jediné správné touhy vůči Bohu.

Ano, smíš a musíš toužiti po tom, abys mnoho Boha miloval, abys vyrostl ve své nadpřirozené lásce, ale musíš se v této touze přizpůsobiti svým vlohám, svému prostředí, svému postavení a povolání, čili musíš toužit po veliké lásce k Pánu podle pokynů Boží vůle.

Někteří lidé slyší na příklad kázání, vybízející k apoštolátu. Je hezké, že se hned poslušně rozechvějí jejich srdce. Ale nepostihli, že kazatel musil mluviti obecně, aby aspoň obecně lidi nadchnul pro apoštolát. V praxi že pak je třeba apoštolát podrobovati schopnostem, okolnostem, poměrům a postavení. Tedy, když slyšíš kázání třeba o apoštolátě, zahoříš také touhou po něm. Ale teď musíš zkoumati své místo, své schopnosti v duchu pokory, čili vnitřní pravdivosti, jak jsem minule naznačil. Když po zralé úvaze zjistíš, že prozatím na svém místě se svými schopnostmi toho zevním způsobem apoštolátu mnoho nesvedeš, budeš čekati, modliti se, obětovati, svědomitostí, láskou a spravedlivou dobrotivostí budeš ukazovati druhým nevěřícím sílu křesťanství, která z tebe dovede učiniti tohoto člověka dobrého. Nebudeš se ale rmoutit, že nemůžeš více, nebudeš se domnívati, že tedy hřešíš nebo že nebudeš spasen, když právě nemůžeš více. Naopak, takhle aspoň plníš vůli Boží, protože se jí podrobuješ. Jednal bys hříšně, kdybys, věda a znaje své nemožnosti, nutil se do apoštolátu i proti radám, proti pokynům a proti vůli třeba svých kněží.

Také jsou takoví lidé, kteří jsou rození smolaři, jejichž nezdravá zbožnost a nešikovnost by více pokazila, než dobrého vykonala. Kněz té osady odmítá nejprve uctivě a pak snad již méně uctivě - ale divte se mu - služby takové osoby, která nerozumí již dnešním dětem a jen by zesměšnila u nich náboženství. U takové duše touha po apoštolátu u mládeže proti vůli kněží, tedy proti vůli Boží, jest jistě touhou marnou a nezdravou.

Nebo někdo touží po tom, co je hodně vzdáleno, nebo skoro nemožno. Takové touhy jsou nejenom marné, nýbrž také

nebezpečné. Nebezpečné proto, že taková duše toužící po nepřítomném a vzdáleném snadno přehlídí vykonati přítomné a snadné a blízké. To známe i z řeholního života, ony věčné hledače ideálního kláštera, kde by se mohli státi svatými. Když nepřijmou místo svého posvěcení z rukou Božích, to jest z rukou poslušnosti, neposvěti se ovšem nikde. A jejich touhy jsou jim jenom opojnou ilusí, nebezpečně opojnou ilusí, která jim zastře skutečnost, do níž jedině je postavena možnost jejich posvěcení. - *Braitto.*

Trojí duchovní vedení

Jsou duchovní Otcové trojího rázu. Jedni se nechávají vésti dušemi. Všechno jim schválí, ke všemu přikývnu, všechno omluví. Druzí nic nechválí, nic nepřijmou od svých vedených, nýbrž vedou své duše rukou železnou. A pak jsou duchovní Otcové, kteří vedou tak, že se jejich vedení ani necítí. Copak je ideálem duchovního vedení nechávati stále pocífovati autoritu? Vždyť i kněz je nakonec veden Duchem svatým. Totiž Duch svatý ho osvěcuje pro duše, které mu poslal. Osvěcuje ho, aby vedl duše ne podle svého, nýbrž podle Božího světla. Proto musí býti duchovní Otec svým mužem modlitby, aby dovedl odposlouchati Božího hlasu a podle něho vedl své děti. To jsem již ostatně tu napsal. To nechci opakovati, ale chci tu zdůrazniti druhý typ či oba typy nesprávné. Ani v jednom neměj duše má zalíbení, protože ani jeden ani druhý neví, čího ducha jest.

První je typ slabocha, nebo dobráka zhostejnělého. Anebo vypočítavého také, jenž nechce ztratiti nějakou rybičku, protože si říká: malé rybičky také rybičky, a proto horlivě kývá ke všemu, co mu duše jím takto vedená předkládá ke schválení. Někdy také si duše takhle svého duchovního Otce vychovají. Jsou totiž duše, které od duchovního Otce nečekají nic, než schválení potvrzení všeho toho, co a jak ony dělají. To je ovšem truchlivé snížení duchovního vedení.

Jiné duše zase jsou rády, když je na ně jejich duchovní Otec přísný. A prosí o to, aby byl přísný. Kdykoliv takovou žádost zaslechnu, vždy mne při tom nějak zamrazí, protože se mi to zdá také jaksi chorobné. Jak se totiž může duchovní Otec dozvědět, jak má duši vésti, když neví, co v ní je, když ji náležitě nevyslechne, protože ji jen přísně honí?

A tak bych radil všem vedeným, všem kajícím: Nerozebírejte příliš slova a způsob vedení svého duchovního Otce. Také s ním nedisputujte o jeho pokynech. Nechtějte si tak stočiti vůli Boží, až by se hodila, abyste se jí pak mohli pokorně podrobiti, nýbrž ve vši prostotě a skromnosti a pokoře a vděčnosti za odpovědnost, kterou vzal za vás, nechte se vésti svým Otcem a otevírejte se mu tak dostatečně, aby mohl si učiniti dobrý a postačující obrázek o stavu vašeho duchovního života a mohl podle toho dáti příslušné a správné pokyny. Aby také mohl viděti Boží dílo ve vaší duši a podle něho zaříditi, zladiti pak své druhé housle.

A tak se také dívejte na ono obecné duchovní vedení, které vám podává redaktor v tomto časopise. Vstoupili jste do naší rodiny. Vyhovuje vám náš duch, svěřte se pak jeho vedení, ne-li, odejděte a jiný nastoupí na vaše místo, protože opravdu není všechno pro všechny. - *Braitto*.

On dává touhu a světlo

Zase vám někdo říkal, abyste zůstala hezky v koutečku duchovní svaté prostoty. Co se všechno dovede schovati za svatou pokoru a za svatou prostotu! Svaté pravdy jsou nesmírně hluboké a jsou nám dány jako něco živého, jako něco, co má býti přijato naším životem. Každého smělého ducha lákají propasti i výšiny. S dobrým průvodcem se můžete odvážiti do hlubin i na výšiny. V duchovním životě, jenž znamená přece především život ze svatých pravd, z toho nejvzácnějšího, co máme, nejsme sami, nýbrž jde s námi a v nás Ježíš Kristus, osvěcuje nás všechny Duch svatý.

To Ježíš sám probouzí v nás touhu po živém a hlubokém poznání Božích pravd. Je to touha svatá, jak praví svatý Otec ve své encyklice o Církvi, když jí sám Ježíš zapaluje v duších. Jestliže každá pravda obsahuje takové bohatství, že je nemožno naráz je vyčerpati, oč méně je to možné u pravd božských, nadpřirozených. Jestli je pravda nejvzácnějším pokladem rozumu, nejdůležitějším pak úkonem rozumu jest tuto pravdu co nejdokonaleji poznati, sestoupiti do ní co nejhluběji. Svatá prostota neznamena zastaviti se tupě před tajemstvím a nevšímavě kolem něho přejíti. My víme, že čím hlouběji sestoupíme do tajemství, čím více z něho poznáme, tím poznáme zároveň také jeho neproniknutelnost.

Tedy v tom je prostý pak i největší theolog, že ví o této neprobadatelnosti a nesnaží se tuto neproniknutelnost a tajuplnost setřásti. Ale jakési světlo přece může a proto i má míti o Božích pravdách.

Vždyť čím více a lépe Boha a jeho pravdy o něm poznáváme, tím ho mohu také lépe milovati, protože nemohu milovati nepoznané. Jistě že poznání samo neznamená ještě ani lásku ani účinnost, ale bez hlubokého poznání není možná hluboká láska. I nejprostší svatí měli hluboké poznání, třebaže je nedovedli vždycky vyjádřiti.

Jakmile se ozve v duši žijící nadpřirozeným životem touha po nasycení duše svatými pravdami, jest to známkou, že Ježíš působí v duši, a také známkou, že nenechá duši bez pomoci. Jest to známkou toho, že je ochoten přispěti všemi dary svého Ducha svatého, aby tato touha a žizeň byly nasyceny a při tom, aby duše nezbloudila. Vždyť jsou proto k tomu účelu zvláštní dary Ducha svatého, aby člověk mohl žízni a aby mohl v této žizni býti napojen bez nebezpečí, že by velikost milostí mohla člověka nechat zablouditi. - *Braitto*.

O hříších jazykem

Svatý František Saleský praví ve své Filothei v III. knize 34. hlavě, že kdyby se odstranila se světa pomluva, že by se odstranila většina zlého. Pomluva patří k hříchům jazykem. Prvním pomluvačem byl satan, který pomlouval Boha v ráji. Málokdo si toho všimne, že první pomluvu pronesl satan o Bohu, když řekl prvnímu člověku, že Bůh proto zakázal požívání se zakázaného stromu, protože žárlil na lidi, aby se nestali jemu podobní. Rouhavá urážka. Jak by mohl žárliti Bůh, který přece člověka stvořil z pouhé své lásky, jak by ten mu mohl něčeho nepřáti? Vždyť přece dal člověku účast na svém Božím životě. Co ještě chtěl první člověk?

Bez cti a dobrého jména nemůže člověk najíti lásky. Kolik známostí, sňatků a manželství již hotových rozbilo toto poškozování cti bližního. Jiným takovým poškozováním cti bližního jest tupení, to jest přímo zneuctívání bližního, jak se kolikráte děje od nevychovaných hrubých lidí hlavně mládeže vůči řeholnicím a kněžím. Takové soustavné ostouzení kněží přispělo značnou měrou k podrytí i jejich authority.

Kdo se hrabe s oblibou ve zlu skutečném nebo domnělém

svých bližních, ukazuje duši nízkou, protože kdo se rád tím zlem zabývá, ukazuje, jak je se zlem spřízněn, když mu působí takové potěšení.

Toto zlo řadí strašně mezi zbožnými. Nevím, čím to, že právě na falešné zbožné se právě tento hřích tak strašně lepí. Snad proto, že jejich celý život je přetvářkou, lží, zálibou ve zlém, proto je všude jinde hledají. Nemůže ovšem růsti duchovně člověk, který místo dobrým Bohem zabývá se zlým bližním, ať již je zlý ve skutečnosti nebo jen v představách zlého pomluvače.

Jsou to veliké hříchy, a zpovědníci by měli býti neobyčejně přísní právě na tyto hříchy a nedovolovati častější svaté přijímání lidem, kteří nedovedou ovládati jazyk a rty.

Budeme věnovati delší, poněkud soustavnou pozornost těmto ošklivým a nebezpečným hříchům jazykem. P. Em. Soukup je probere všechny hezky po řadě. - *Braitó.*

ČTENÁŘI SPOLUPRACUJÍ

Život biřmovaného křestana

Plně podtrhuji slova redaktora v posledním čísle revue o svátosti biřmování. Již po dva roky nevedu své studenty k svátému biřmování, s úmyslem, že půjdou až v septimě, že na svátost biřmování se řádně připraví, že před přijetím svátosti vykonají exercicie, podobně jako kněží před přijetím svěcení. Chci, aby si plně uvědomili, že přijetím svátosti biřmování vstupují do řádu bojovníků Kristových.

Proč by se nedala provést všeobecně myšlenka, aby bylo posunuto přijímání svátosti biřmování na pozdější léta? Kolik kněží podrylo si zdraví v cvičení divadel, schůzování, vymýšlení jak se dostat k mladé duši a konec konců dostali se jen k několika a ne vždy charakterově pevným, kteří se chytili katolického spolku, poněvadž jinde se nemohli uplatnit, a které k vnitřnímu náboženskému životu nebylo možno dostat.

Nemá-li být svátost biřmování jen příležitostí k získání dárků, ale plným vědomím, že přijata milost Ducha svatého,

vtisknuto nezrušitelné znamení bojovníka Kristova, pak třeba věnovat přípravě náležitou pozornost.

V křesťanském starověku byli sice při křtu svatém ihned biřmováni, ale státi se křesťanem bylo ctí a jen ten, o němž bylo dosvědčeno, že je toho hoden, a který prokázal v četných skrutiních, že je dostatečně poučen, mohl být zařazen do společenství církevního.

V posledním čísle revue byla nazvána svátost biřmování svátostí křesťanské dospělosti. Ať se jí tedy stane! Přijetí posunout do osmnáctého roku. Pro mladé katolíky, kteří dokončili svou školní povinnost zříditi náboženskou farní školu. Vyzvat k účasti v ní všechny bez rozdílu od 14 do 18 let. V zimních měsících od října do dubna mít pro ně jednou týdně hodinu náboženské výchovy. Je to utopie? Možná! Vyžadovalo by to od nás práci a té se snad bojíme. Náboženské sekty v našich zemích se toho nebojí, v jejich nedělních školách jsou účastni všichni mladí.

Náš profesor pastorálky říkával: všechno v pastoraci jde, jenom tomu nohy dát!

Možná, že by i toto šlo. - *U. M.*

Účast na mši svaté

V posledním čísle Hlubiny jste se v Hovorně zmínil o účasti na mši sv. - totiž, že jednou přijde v duchovním vývoji jednotlivce doba, kdy bez misálu, ale přesto s naprostým porozuměním a soustředěním bude sledovat mši svatou. Tato vaše slova plně potvrzují a rád bych k nim ještě něco přidal.

Byl jsem v Říši na mši svaté u oratoriánů. Jak tam mne ta mše sv. zaujala a plně soustředila, to je těžké vypisovat, to jsem jen cítil. Ano, bez misálu, jen sledováním liturgických úkonů a jejich obsahu jsem se s tou obětí tak sžil, jako málokdy jindy. Chování kněze u oltáře bylo přesné, soustředěné, pečlivé, všechny hlasité části mše sv. se skutečně modlil nahlas, takže mohl být lehce sledován ve všech podrobnostech. I ministranti u oltáře se chovali naprosto klidně, jistě a soustředěně. Obraz oltáře se zrcadlil i u věřících (z nichž velká část byli cizinci), kteří spolu s knězem konali liturgické úkony, žehnání a pod. Při takovéto oběti mše svaté by misál snad i překážel - rušil by pozornost soustředěnou na oltář. Proto snad také v tomto kostele u jiného oltáře se slouží mše sv.

čelem k lidu - neboť věřící, kteří jsou ji přítomni, znají tak cenu a obsah mše sv., že ji chtějí být přítomni co možná bezprostředně. Mají-li věřící sledovat mši sv. se skutečnou součinností, pak tento úkol počíná u obětujícího kněze, aby svými liturgickými úkony dovedl věřící soustředit k oběti mše sv. Když však ten velebný pán si tam u oltáře něco povídá a vypadá, jako by spal, anebo se chová zbrkle, drmolí slova, jen už aby byl u konce, pak se nemůže nikdo divit nezájmu laiků, kteří se při mši sv. zařídí také pro sebe, babičky listují v nebesklíčích, dědečkové podřimují a ostatní se dívají do prázdna anebo na hodinky. A když k tomu přistoupí ještě „zpěv“, kde každý chce mít sólo byť falešné, tak je to úplné zprofanování mše svaté. Nesmí se pak naříkat na dobu, že nemá zájem o mši svatou, nýbrž spíše na kněze, že nemají zájem o laiky. Při takové mši sv. není ani misál nic platný, protože se člověk nemůže s tím celebrantem za žádnou cenu shodnout. Mají-li býti věřící přítomni mši svaté skutečně v plné soustředěnosti a součinnosti, pak musí každý kněz zkontrolovat nejprve svůj ritus, aby plně vyhovoval vznešenosti mše sv., potom ritus ministrantů, aby odpadlo to různé dohadování, nejistota, smích a otáčení a dohodnouti se s ředitelem kůru, aby s věřícími procvičil kostelní písně (ty archaické a šlágrové vyškrtal) a hrál tak, aby věřící se mohli s varhanami lehce spojit. Pak teprve se může obrátit k věřícím a žádat na nich větší porozumění pro mši svatou, když může již na pevném základě budovat a zapalovat v srdcích věřících lásku k Nejsvětější oběti nejen slovy, ale též dobrým příkladem, musí sám nejprve činem ukázat, že je si plně vědom ceny a vznešenosti „tremendi sacrificii“. - Z. W.

Varhaník píše

Nastává nejkrásnější část církevního roku, kdy každý přijde navštívit Božské Jezulátko v jesličkách. I varhany znějí radostnými tóny koled a vánočních zpěvů. Máme v Boží cestě bohatou sbírku písní k oslavě Jezulátka. Plně ji využijme, ale buďme při výběru koled ke mši sv. opatrní. Nehodí se všechny k Oběti Nejsvětější a máme-li jí býti pravoplatně přítomni, musíme ji také sledovati. Máme před jinými národy velkou výhodu - mešní písně v rodném jazyce, jsme ale vždy toho hodni? Řídíme se vždy při jejich výběru církevními na-

řízeními? V Notae liturgicae na str. 103 stojí, že při mši svaté se zpívají písně církevně schválené, které se vztahují na jednotlivé části mše svaté! Řiďte se tímto nařízením při výběru písní a koled. Ty druhé zařaďte až po sv. přijímání a po sv. požehnání! Při dobré vůli jde vše, a proto nekritisujte a jednejte! Bývá u nás zvykem zpívat koledy až do svátku Očišťování Panny Marie, kdy končí okruží vánoční doby (40 dní). Do té doby někde nechávají stát jesličky. Ale již v druhou neděli po Zjevení Páně čte se evangelium o svatbě v Káni Galilejské, je proto lépe uzavřít vánoční období a začít opět zpívat mešní písně obecné; vždyť i liturgická barva roucha jest zelená! Vánoční písně můžeme zazpívat až po mši svaté či po požehnání.

Nezapomínejme také, že v lednu od 18. do 25. koná se světová oktáva modliteb za sjednocení křesťanů u víře. K tomu máme v Boží cestě číslo 245, antifonu i modlitbu, a mešní píseň číslo 247, která se musí stát stejně oblíbenou jako píseň Ejhle oltář. Lid ji zpívá rád, jen, prosím, zařaďte ji všude a tak se připojte k velké rodině prosící o jednotu ve víře.

T. D.

Ž E Ň

Z duchovního života

BOEHRER: *L'ascension de le douleur*. Descleé, De Brouwer, Bruges 1943, str. 220, Fr. 35. Kamilián, který nasbíral mnoho zkušeností o bolesti u lůžek nemocných, píše pro ně především tuto knihu, které jim odhaluje neznámou cenu bolesti a nemoci. Probírá všechny stránky života nemocného a učí ho přijímat a zhodnocovat tento nový život jako nový stav. Je to kniha plná porozumění, které se nevtírá nemocnému s nábožnými frázemi, nýbrž ukazuje mu skutečnou cenu, o které se nemusí básnit, nýbrž která se má hledat v bolestech Páně.

Z různých polí

BOŽENA MRŠTIKOVÁ: *Učely*. Na podzim 1943 vydal Vyšehrad v Praze. Další, již třetí hrst vzpomínek na Viléma

Mrštíka a jeho svět zasadila B. Mrštíková do rámce včelařství rodu a kraje Mrštíkova. Znovu tu vystupuje Vilémova postava ve své síle, zahalené ale pro nás jakýmsi závojem neproniknutelnosti, kterým neproráží ani odvaha přiblížit se znovu k otazníku jeho smrti. Znovu se tu dokazuje, jak Vilém Mrštík přistupoval k věcem jen s vážností jemu vlastní - anebo k nim vůbec nepřistupoval. Včelám se věnoval bez výhrady, stejně jako se věnoval literatuře, stejně jako se věnoval umění, stejně jako se věnoval životu. Ve všem žil. A kdyby nám zůstalo z četby jenom toto, stačilo by to.

KOTÍKOVÁ: *Turnov*, Vyšehrad 1943, str. 56, cena 15 K. Dobře se podařilo mladé vědátorce zhustiti na několik desítek stran dějiny a umění tohoto milého severočeského města.

FUTABATEI ŠIMEI: *Dva z Tókja*. Vydal v říjnu 1943 Čin v Praze. Pod názvem *Dva z Tókja* vycházejí u nás dva romány japonského spisovatele Hasegavy. Hasegava je pokládán za tvůrce japonského realismu. Obě jeho díla obsažená v tomto souboru, *Prostřednost* a *Jeho podoba*, jsou také dobrými representanty tohoto směru. Marně bychom ovšem hledali měřítko pro ně v naší literatuře. Ale aspoň přispívají tyto dva překlady k tomu, abychom si mohli učinit aspoň přibližnou představu o literatuře vzdáleného asijského národa.

ŠTORM: *Soví hrad*. Vydal na podzim 1943 Vyšehrad v Praze. Vyznání celé skupiny jedné generace. Znal jsem vás, hoši, dnes již usedlí páni, od začátku a líbilo se mi vaše horlení pro řád, pro návrat gotiky a kázně. Hledali jste i viditelné vyjádření toho všeho. Šťastně a někdy i méně šťastně. Z toho méně šťastného konce se tu jeden z vás, Štorm, zpovídá. Humorně, krutě, kousavě a přece s upřímnou lítostí, že to tak dopadlo, či dopadnouti musilo. Ale povzbuzující je závěr, nevěřiti zdání, formě a uchytiti se podstaty. Ta obživí.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Z Á S A D Y

Jiří Karen:

Duše žaluje

*U krbu vychladlého, který zbořen,
v bludišti žil, v modravé spleti,
ó, Pane, já musím tkvěti,
já smutný, zasutý kořen
v žahavosti na úpatí,
který v bolest vštípila Eva.*

*Ó, smíš ptáku vyčítati,
že na tíhu se hněvá . . . ?*

*Jak duše netoužila by,
ta dcera královská,
která mezi hmyzy
ztrácí klenoty své, hle, jak mizí
list po listu, peníz po penízi . . .
Jak netoužila by ona,
mince oslnivá z dílny Krále,
po Rytci, který vdechł pel líbezný jí,
když kupčik hrdlo útlé, šíjí,
tiskne v hříšné dlani,
když plivá na ni,
minci královskou . . . ?*

*Ze ssutí dýmající, ó, Ruko,
zvedni mne, zahrady smrtelné zprůsvitnělý list,
ať neshořím v ohni podzimu zlého,
ať hřích nezkalí oko mé, já musím číst
rajské letopisy. Jako réva věrně pnouti dlaně
po verandách letohrádku Páně . . . !*

Modlitba za lid

(*Preces missae Euchologii Serapionis.*)

Vyznáváme se ti, milosrdný¹ Bože, skládáme své slabosti a prosíme, aby nám byla dána síla. Odpusť dříve učiněné hříchy a zahlad minulé viny a učin „nové lidi“.² Ukaž nás jako služebníky dobré a čisté. Tobě se odevzdáváme, přijmi nás, „Bože pravdy“,³ přijmi lid tento. Dej, aby všechno dobře konali, dej, aby žili čistě a neporušeně. Ať jsou věrným obrazem nebešťanů, ať jsou připočtení k andělům, všichni ať jsou vyvolenými a svatými. Prosíme tě za ty, kteří uvěřili a poznali Pána Ježíše Krista, „aby byli utvrzeni ve víře“⁴ a v poznání a v učení. Modlíme se za všechny tento lid, usmiř se ke všem, dej se poznati, odhal svůj jas; všichni „ať poznají tebe, nestvořeného Otce, a jednorozeného syna tvého Ježíše Krista“.⁵ Prosíme tě za všechny vládnoucí: pokojný život ať mají pro klid obecné⁶ církve. Prosíme tě, Bože milosrdenství, za svobodné a otroky, muže a ženy, staré i mladé, chudé i bohaté; ukaž všem vlastní svou dobrotu a milosrdenství své na všechny vztáhni. Nad všemi se slituj a všem dej obrátiti se k tobě. Prosíme tě za pocestné, dej jim, aby se posel míru stal jejich průvodcem, aby jim nikdo nijak neublížil, aby v hojném klidu dokonali svou plavbu a cesty. Prosíme tě za utlačované, vězněné a chudé; ulehči všem, zbav pout, vyprosti z chudoby, osvoboď, který osvobozuješ a učin, aby měli dokonalé zdraví těla a duše. Neboť ty jsi spasitel a dobrodítel, ty jsi pán a král všech. Tebe prosíme za všechno skrze jednorozeného tvého Ježíše Krista, skrze něhož tobě sláva a síla ve svatém Duchu i nyní i po všechny věky věkův, amen.

¹ philanthropos - lidumilný, milosrdný.

² Efes. 4, 24

³ Ž. 30, 6

⁴ Kol. 2, 7

⁵ Jan 17, 3

⁶ katholikos - všeobecný, katolický

Svatá Eucharistie

(*Sv. Ambrož, De sacramentis, IU, 4, 13—14.*)

Kdo je tedy původcem svátostí, ne-li Pán Ježíš? Ty svátosti s nebe přišly; úradek totiž všechen s nebe jest. Věru však velký div, že Bůh seslal s nebe lidu manu, a lid nepracoval, a jedl.

Snad řekneš: Můj chléb jest obyčejný.¹ Avšak to jest chléb před slovy svátostnými;² jakmile dojde k posvěcení,³ stává se z chleba tělo Kristovo. Toto tedy připojme. Jak se může stát tělem Kristovým, co je chlebem? Posvěcením.⁴ Posvěcení, kterými slovy a čími slovy? Pána Ježíše. Neboť všechno ostatní, co se říká vpředu, říká kněz: jsou vzdávány chvály Bohu, modlitba za lid, za krále a ostatní; jakmile dojde k uskutečnění velebné svátosti, již neužívá kněz svých slov, nýbrž slov Kristových. Tedy řeč Kristova uskutečňuje tuto svátost. Která jest řeč Kristova? Ta, kterou bylo všechno učiněno. Rozkázal Pán, a učiněno bylo nebe; rozkázal Pán, a učiněna byla země; rozkázal Pán, a všechno stvoření bylo zroze-
no. Vidíš tedy, jak tvůrčí jest slovo Kristovo. Je-li tedy v řeči Pána Ježíše taková síla, že vznikne to, co nebylo, oč více tvůrčí jest, aby bylo, co (již) bylo, a aby se změnilo v něco jiného? Nebe nebylo, moře nebylo, země nebyla; ale slyš slova Davidova: „Sám řekl, a stalo se; sám rozkázal, a stvořena jsou.“ Abych ti tedy odpověděl, nebylo tělo Kristovo před posvěcením, ale po posvěcení, pravím ti, že již jest tělo Kristovo. Sám řekl, a stalo se; sám rozkázal, a bylo stvořeno. Ty sám jsi byl, ale byls starý tvor; když jsi byl posvěcen, počal jsi být novým tvorem. Chceš vědět, jakým novým tvorem? „Všechno, pra-

¹ usitatus - obvyklý, obyčejný; zde je smysl tento: Chléb, který mně byl podán při přijímání, je stejný chléb, obyčejný chléb, jaký jím denně doma.

² ante verba sacramentorum - před, sc. časově, dosud nebyla pronesena slova konsekrační.

³ consecratio - konsekrace, posvěcení, proměnění

⁴ consecratione - konsekrací, posvěcením, proměněním

ví, v Kristu nové stvoření.“ (2 Kor. 5, 17.) Viz tedy, jak řeč Kristova přeměnila všechno stvoření a mění, když chce, zřízení přírody. Jak, ptáš se? Budiž a nejdříve si vezměme příklad o zrození. Jest obvyklé, že člověk se rodí jen z muže a ženy a obcování manželského; ale že Pán chtěl, protože to zvolil jako svátost, narodil se Kristus z Ducha svatého a panny, to jest (jako) „prostředník mezi Bohem a lidmi člověk Ježíš Kristus“. (I. Tim. 2, 5.) Vidiš tedy, že se narodil proti zřízení a řádu (přírody), člověk se narodil z panny. Nebo jiné. Byl utlačován národ židovský od Egypťanů, byl odloučen mořem; z pokynu Božího dotkl se Mojžíš holí vod a moře se rozdělilo, naprosto však ne podle své přirozenosti, nýbrž podle milosti nebeského příkazu. Nebo jiné. Žíznil lid, a přišel k prameni; hořký byl pramen, vložil hůl svatý Mojžíš do pramene, a stal se sladkým pramen, který byl dříve hořký, to jest, změnil obvyklost své přirozenosti, přijal sladkost milosti. Měj i čtvrtý příklad. Spadla kovová sekera do vody, jako kov podle svého zvyku se potopila; vložil (tam) hůl Elizeus, ihned kov stoupl a vynořil se z vody, naprosto proti vlastnostem kovu, jenž jest těžší než voda.

Nechápeš z toho všeho, jak působí řeč nebeská? Působila-li v prameni zemském, působila-li řeč nebeská i v jiných věcech, nebude působit v nebeských svátostech? Vidiš tedy, že z chleba se stává tělo Kristovo, a že víno a voda se lije do kalicha, ale stává se krví skrze posvěcení slova nebeského. Snad ale řekneš: Podobu krve nevidím. Ale má podobnost: jako jsi totiž přijal podobnost smrti, tak také piješ podobnost předražené krve, takže nepůsobí hrůzou krve a přece působí cenu spásy. Vidiš tedy, že co přijímáš, jest tělo Kristovo.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Všední den Božího dítěte

(Kurs duchovního života pro začátečníky 13.)

Což jste nevěděli, že já v tom, co jest Otce mého, musím býti vždycky? Tak bych řekl těm, kteří vzdychají nad všedností života vůbec a nad všedností svého vlastního života zvláště. Nebylo by dobrým a zdravým výsledkem rozhodnutí se k plnému duchovnímu životu, kdybychom se dívali neklidně zpět ke skutečnému všednímu dni.

Když jsi Božím dítětem, jsi jím, či máš jím býti ve všem, do čeho tě Bůh postavil. Bůh tě postavil do světa, do života, do tvého povolání, dopustil i tvé slabosti i tvé sklony, abys tím vším a v tom všem, uskutečnil své Boží synovství.

Jako se říká: všude je zem Páně, tak platí o křesťanu: všechno je chrám Boží. Nejprve tvé nitro. Tvá duše je a zůstává stále, pokud jsi v milosti, domem Božím, chrámem Božím, ve kterém Bůh přebývá intimně a důvěrně. Přebývá, aby tě provázel celým tvým životem a aby ti dával sílu a prostředky, jak posvětit celý svůj den, jak na každém kroku smýšlet, mluvit a jednat jako Boží dítě.

To je přece smysl milosti, že má omilostniti celý tvůj život. Nemohou býti v tobě dva zdroje tvého života, jeden přirozený pro všední den a pak nadpřirozený pro den sváteční. Nadpřirozené povznáší celou přirozenost, očišťuje ji, posvěcuje a dává našemu jednání jeden zdroj, aby celý svůj život byl v přirozeném ohledu prozářen, proměněn nadpřirozeným, totiž tvým Božím synovstvím.

Pokud to nebudeme uměti, nejsme dobrými křesťany, stále budeme pokulhávati, stále bude náš život rozdvojen, až tragicky rozdvojen.

Celý smysl těchto slov je ukázati na životní jednotu celého křesťanství, a tedy na životní jednotu každého křesťana. Tímto zdrojem jednoty má právě býti svatá skutečnost našeho povolání k účasti na

Boží přirozenosti a na Božím životě. Všechno v nás má být nadpřirozeným prosvíceno jako cílem, jako skutečností, mající přetvářeti náš život v život Božího synovství.

Tedy nejprve prožij tuto skutečnost Božího synovství jako to nejvznešenější a zároveň nejskutečnější a nejživotnější, co vůbec máš. Prožij tedy nejprve skutečnost, že vše, co ti Bůh dal, dal ti proto, aby tě to přivedlo blíže k němu, abys tím vším mohl uskutečňovati a prožívat své Boží synovství. Milujícím Boha všechny věci totiž napomáhají k dobrému. Nic nám nemá trvale uškoditi. I když dopustí Bůh pády a hříchy, to proto, abys viděl svou slabost, aby ses tím pevněji přimknul k Bohu, své jediné síle, která dovede všechno zlomiti, i tvou zlobu a slabost.

Rozuměj takto všem zkouškám denního života. Všechno přijmouti v tom smyslu, že všechno, co Bůh sesílá, nejenom je pod pečlivou rukou Stvořitelovou, nýbrž že ti to má pomoci blíže a hlouběji k onomu nejvyššímu, totiž k Božímu synovství, k uchopení, prožití, prohloubení tvého Božího synovství.

Tak rozuměj i svému povolání a zaměstnání. Ne-ní malého a nepatrného a v duchovním ohledu bezúčelného, neužitečného zaměstnání. Všechno je třeba přijímati z rukou Božích, nejenom, jak znovu zdůrazňuji, z rukou Stvořitelových, nýbrž pod světlem Božího synovství. Všechno ti má napomáhati k dobru nadpřirozenému, k dobru tvého synovství. Proto musíš všechno přijmouti nejenom z ruky Prozřetelnosti stvořitelské, nýbrž z rukou Prozřetelnosti určující tebe k nadpřirozenému cíli a určující tedy také všechny tvé okolnosti, osudy, události k tomuto synovství. Ze všeho máš umět vydobýti živnou krev svého duchovního života. Oleum de saxo durissimo, ssáti olej i ze skály nejtvrďší.

Tak ber na sebe denní svou práci. První tvá myšlenka ráno může být na příklad tato: To Otec mi posílá dnešní jitra, on mi pošle nebo dopustí všechno, co budu mysliti, trpěti či konati. A to všechno

k tomu, aby mne to přivedlo blíže k němu. A přivede mne všechno blíže k němu, když všechno přijmu. v nadpřirozené víře, důvěřující Bohu, ne věřící pouze v Boha, nýbrž také Bohu. Pokořit se moudrou a pečlivou rukou Boží vůči všemu a ve všem, co přijde, a být vděčný, radostný, pokorný ke všemu. Vděčný za každou radost, za každé dobro i za dobro zkoušky, která je jen částečným zlem; otcovská láska ji může proměnit v dobro, když ji klidně a oddaně přijmeš jako z ruky Otce svého nadpřirozeného života.

Radostně ber všechny možnosti vykonání jakéhokoliv dobra. Pokorně přijímej i své porážky, své slabosti, zjištění svých ubohostí, pokoř se pod mocnou rukou Boží, abys uznal svou ničemnost, neschopnost, a tím více očekával všechno od Boha a jeho silné lásky, silnější, než je tvá zloba a tvá slabost. Potom, co tě odloučí od lásky Kristovy. Potom i tvá vina v lítosti a v pevném očekávání síly od Boží pomoci přistrčí tě blíže k Bohu.

On jako dobrý Otec rozděluje se s námi o řízení světa. Každému z nás dal určitý úkol v tomto spravování světa, každý z nás má podíl na uskutečňování jeho svatých plánů. Svým denním zaměstnáním, svým povoláním, svými schopnostmi jsi dělníkem na Otcově vinici. Proto přijímej všechno denní zaměstnání z jeho ruky jako možnost prokázat mu synovskou oddanost poslušnosti a láskyplné spolupráce na Božím díle.

Tedy, posvěcovati svou denní práci. Nekonat ji jen jako nutnou nudnou povinnost, jako něco, co by tě mohlo nebo dokonce mělo odváděti od Boha, nesni o nějaké ideální práci, o ideálním místě a povolání, kde bys mohl žít zbožně, kdežto na tvém místě je to skoro nemožné, nebo jen tak málo možné. To je trpký omyl. Všude je vůle nebeského Otce. To On tě postavil na tvé místo a proto se musíš snažiti vzít každou práci a každou životní okolnost z jeho rukou v duchu důvěry a poslušnosti a posvěcovati to vše dobrým, nejsvětějším úmyslem poslušnosti a

důvěry. Pak porosteš vším. Pak budeš umět hledati, nalézati po vzoru svaté Terezie perly v prachu všedního dne. Nedej se svou prací ovšem tak zaplniti, že by tě zotročila, že bys na nic vyššího, duchovnějšiho si nevzpomněl. Prosivť svou práci vřelými, třeba kratičkými rozlety k Bohu. Postav se několikrát za den do svaté důvěrné přítomnosti Boží. Pohovoř si kratičce třeba s Bohem v sobě, klaň se mu, vzbud svou důvěru v něho, odevzdej mu celý dosavadní čas a vše, cos konal, vypros si sílu pro další okamžiky. Vše přijímej z lásky Otcovy a vracej to v lásce synovské. Pak porosteš každým okamžikem, každým krokem a každým úderem srdce k němu, porosteš ve svém synovství. Nevyhýbej se ani radostem, které ti Pán sešle. Jsou to úsměvy Otcovy. Ber je jako závdavky jeho lásky nekonečné a přes drobné denní radosti snaž se sestupovati do radosti, která jest v živém prožití přítomnosti jeho, nesmírné dobroty v tom, žeš jeho dítětem. Nemusí tě žádná radost od něho odvésti, bude-li ti jen odrazem k radostem v něm, v něm jediném.

I bolest přijímej z rukou Otce, který si musí prořezávat svou révu. Uvědom si, že i bolesti jsou láskyplně Otcem míněny, Otcem sesílány nebo dopouštěny, aby ti zhořklo všechno stvořené, abys nezapomněl pro to, co tě bolesti opouští, na Něho, jenž jediný opustiti nemůže. Pak spoj své bolesti s utrpením Ježíše Krista, s utrpením jednorozeného Syna Božího, který je přinesl v lásce k nebeskému Otcu. I ty máš tuto možnost zadostiučinění za viny své i svých bližních svému Otcu. V tomto svatém spojení dítěte Božího s mukami jednorozeného Syna Božího má tvá bolest Božího dítěte nesmírnou cenu výkupnou, smírnou, očištnou. Vzpomeň si, že všichni povolání za děti Boží jsme spojeni v tomto svatém povolání a v Ježíši Kristu. Všechno utrpení všech, ponořené do ran Ježíše Krista, může všechny očistiti, všem pomoci blíže k Otcu. Zdráhal by ses, ty, Boží dítě, podati bratřím tuto číš občerstvující krve svého utrpení?

Mnoho lidí si vůbec neuvědomuje, jak žijí roztráštěným duchovním životem. Zkoušejí to s nejrůznějšími cvičeními nejrůznějších ctností, mnozí svá předsevzetí podle nejrůznějších nápadů, podle toho, jak ošklivě se jim právě zjeví nějaká jejich chyba, jak je zpovědníci napomínají nebo podle toho, jak se jim zjeví před očima nějaký krásný příklad svatých či zbožně žijících bližních. Také každou chvíli je zaujme jiná pravda a podle ní jako podle ústřední pravdy řídí a vyrovnávají svůj duchovní život. Podle toho také jde jejich duchovní život podivnou klikatinou.

Zjednodušiti, sjednotiti především svůj duchovní život. Zjednodušte jej tím, že jej sjednotíte v ústřední myšlence, jak ji chápe sám Spasitel, když stále hlásá poselství o Otci, o tom, jak všechno podle jeho příkladu máme jen k Otci zaměřovati, jemu věřiti, jemu se svěřiti a všechno z lásky k němu konati a tak ho, jediný cíl, svůj jediný cíl, hodný naší věčné touhy, oslavovati. Abys hledal v křesťanství a ve svém duchovním životě ne sebe ani ne tak svou spásu, jako jeho oslavení a naplnění jeho otcovské svaté vůle, aby On, Otec, byl celým tvým životem! Pak ti vše prospěje a nic neuškodí, až ti bude život znamenat Krista a smrt zisk, největší zisk, protože spočíneš dokonale, na věky a naprosto v Něm, v jeho náručí. A to je nebe. A život sem směřující bude předsíní ráje, předchutí a závdavkem ráje, počátek ráje. Nebe je totiž Bůh a kdo do Něho postaví svůj život, žije již v nebi.

R. M. D a c í k O. P.:

Spravedlnost na cestě k Bohu

II. Spravedlnost vůči Bohu.

(Pokračování.)

Poměr člověka k Bohu uskutečňuje ctnost nábožnosti, která je výrazem spravedlnosti slabého tvora vůči nekonečné velebnosti Tvůrce veškerenstva.

Spravedlnost nás váže nejen vůči lidem, kterým jsme povinni splácet, co jsme od nich obdrželi, a dávat každému, co mu náleží; spravedlnost nám ukládá povinnosti i vůči Bohu. Jeho charakter tvůrce a udržovatele celého vesmíru a každého z nás nutí člověka už s hlediska čistě přirozeného, aby splácel Bohu, co od něho přijal. Křesťan má mnohem více důvodů k této povinnosti, když uvažuje, co přijal od Boha v řádu nadpřirozené milosti.

Úkolem ctnosti nábožnosti je dávat Bohu náležitou čest, která mu podle práva přísluší. Čest Boží je přísný požadavek spravedlnosti, jemuž se nemůžeme vyhnout. Jsou-li děti povinny ctít rodiče, žádá-li každá lidská vznešenost podle stupně své výše jistou úctu, tím více náleží čest Bohu, který svou velebností přesahuje jakýkoliv pojem lidské vznešenosti.⁵

Ctnost nábožnosti je výrazem spravedlnosti člověka vůči Bohu. Spravedlnost usiluje o vyrovnání, kterým dosahuje povinnost svého cíle. Bůh je nekonečný a jeho velebnost přesahuje jakékoliv pojetí lidské. Stejně nekonečná by měla být pocta, která mu právem náleží. Člověk je však tvor omezených možností a proto mu nelze dát Bohu tolik, kolik by mu náleželo. Vyrovnání mezi člověkem a Bohem ve smyslu přísné spravedlnosti je nemožné, protože mezi nekonečným Bohem a slabým člověkem je nepřehledná propast. Člověk dává, kolik dovede, kolik může; nikoliv kolik by měl dávat. Nikdy nemůže dát tolik, aby mohl říci, že nastalo mezi ním a Bohem vyrovnání podle určení spravedlnosti.⁶

Předmětem ctnosti nábožnosti není Bůh, jak je tomu u božských ctností, nýbrž uskutečnění vztahu člověka k Bohu pomocí vnitřní a vnější úcty, kterou vyznáváme jeho svrchovanou velebnost. Je proto ctností mravní, která pořádá ony skutky, kterými se člověk snaží dát Bohu povinnou úctu, jak toho

⁵ Theol. summa, II. II. ot. 81, čl. 4.

⁶ Tamtéž, čl. 5, k 3.

žádá spravedlnost. Nábožnost se klaní, modlí, přináší oběti, zkrátka usiluje o to, aby celý život člověka byl jedinou službou nekonečnému Bohu. Tím se však nábožnost ze všech mravních ctností nejvíce blíží Bohu, pokud se zabývá úkony, které přímo a bezprostředně jsou určeny vzdávat čest Bohu, a proto vyniká nad všechny mravní ctnosti a její místo je hned po ctnostech božských.⁷

Bůh, jemuž nábožnost vzdává úctu, je bytost nekonečná, která ničeho nepotřebuje od nás. Mimo to Bůh je duch a naše projevy, kterými ho ctíme, jsou často vnější a hmotné. Tato skutečnost však neznamená nic, než opětné zdůraznění Boží přesažnosti a lidské slabosti, která ctností nábožnosti koná svou povinnost vůči Bohu a splácí mu dluh spravedlnosti, jak dovede. Bůh jistě nepotřebuje našich projevů úcty, ale potřebujeme jich my, abychom vykonali svou povinnost. Bůh jistě nepotřebuje vnějších a viditelných znamení poddanství a poslušnosti naší vůle, ale potřebujeme jich my, neboť nejsme čirými duchy. Jsme z těla a ducha a proto jdeme k Bohu v těle a v duchu. A vnější úkony ctnosti nábožnosti mají nás jen těsněji připoutávat k Bohu, aby tím více lidský duch se spojoval s duchem Božím, čím oddaněji bude i tělo podrobno povinné službě Boží cti a slávy.⁸

Duchovní člověk musí býti zcela proniknut a ovládnán touto ctností, která je zcela základní v jeho poměru k Bohu. Bůh jest ono tajemné světlo, které

⁷ Tamtéž čl. 6.

⁸ Tamtéž čl. 7. „Nábožnost má sice vnitřní úkony jako hlavní a samy sebou patřící k nábožnosti, vnější úkony pak jako druhotné a podřízené vnitřním.“ - „Zevnější úkony se neprokazují Bohu jako by je potřeboval... Ale prokazují se Bohu jako zevnější znamení vnitřních a duchovních úkonů, které samy sebou přijímá Bůh. Pročež praví Augustin v X. O městě Božím: „Viditelná oběť jest tajemstvím, to jest posvátným znamením neviditelné oběti.“ Tamtéž k 2. - Cílem úkonů ctnosti nábožnosti je Bůh a jeho sláva, třebaže vlastní užitek z těchto projevů má ten, kdo se touto ctností stává Bohu milejší a zaslouhuje si jako odměnu jeho samého. Srov. tamtéž čl. 6. k 2.

vrhá své paprsky na celý lidský život. Čím jasnější je světlo, tím více osvětluje, tím blahodárněji působí. Bůh může býti poznán jen jakoby zdálky, a může býti sladkým předmětem takřka neustálého pohledu duše. A mimo to může člověk míti pojem Boha jako toho, kdo nám má a musí dát, oč ho žádáme; anebo může vzhlížet k Bohu v jeho úžasné, nevýslovné velebnosti, která přesahuje každou možnost lidského poznání.

Východiskem našeho poměru k Bohu, uskutečňovaného ctností nábožnosti, musí býti vědomí Boha velikého, nevýslovného, nesmírně velebného, ale při tom blízkého člověku svou láskou. Člověk, vedený ctností nábožnosti, zachovává povinný odstup, diktovaný úctou k nekonečnému Božímu majestátu, a při tom s důvěrou dítěte se vine ke svému nebeskému Otci. Vědomí velikosti Boha ho vede k úctě, láska ho nutí k důvěrnosti. Velebnost Boží ho vrhá na kolena, dobrota Boží ho strhuje v náruč Boží. Obojího je třeba, má-li náš poměr k Bohu býti náležitý. Kdybychom nebyli proniknuti pocitem velikosti Boží slávy, moci a velebnosti, stávala by se naše úcta k Bohu příliš lidsky důvěrnou. Kdybychom nebyli plni vědomí Boží dobroty, byl by náš postoj k Bohu ledovou spravedlností.

Úvahami o Boží všemohoucnosti, o jeho tvůrčí síle, o účinném působení Boha a o jeho zásazích ve vesmíru hmotném i ve světě duchovém, musíme v sobě vypěstovat jasnozřivé a živé vědomí nesmírné Boží velikosti. Toto vědomí, spojené s nadpřirozeným poznáním Boha, dá v duši vyrůst hlubokému citu povinnosti, vzdávat Bohu neustále čest a slávu. Pak se nebudeme modlit a konat jiné úkony nábožnosti jen tehdy, když k tomu budeme zvlášť vedeni určitou náladovostí, nýbrž vždy a za všech okolností. Vzdávat čest Bohu, podávat mu daň klanění, modliteb a obětí je povinnost spravedlnosti. A čím více jsme přesvědčeni o velikosti Boží, tím samozřejmější bude pro nás tato povinnost.

Duchovní člověk žije zcela ve sféře ctností ná-

božnosti. Všechny jeho skutky jsou pod jejím vlivem a proto jeho život je neustálou službou Boží. Božský Mistr chtěl, abychom se neustále modlili (Lk. XVIII. 1.), to jest, aby naše skutky byly řízeny ctností nábožnosti. Je to zcela zvláštní výsada této ctnosti, že pořádá úkony všech ostatních mravních ctností k Bohu, a tak z celého života člověka činí nepřetržitou službu Bohu.⁹ A to je vlastně pro nás nejdůležitější: musíme usilovat o to, aby ctností nábožnosti vznikl v duši stav vědomí povinnosti neustále sloužit Bohu, přinášet mu v obět každý okamžik života, tak abychom dali Bohu opravdu vše, co mu ve své slabosti můžeme dát.

Pak pochopíme, že sloužiti Bohu znamená kralovati. Vykonáním všech povinností, které nám diktuje spravedlnost vůči Bohu, přiblížíme se mu, spojíme se vůlí s ním, sjednotíme se s jeho záměry. Čím lépe budeme sloužit jemu, tím méně budeme sloužit světu, sobě a ďáblu. Budeme svobodni, protože osvobození od tyranství své vlastní zkažené přirozenosti, vlády světa a ďábla. Spojení s Bohem budeme kralovat s ním, vládnout sobě, světu, a ovládat, to jest odmítat, porážet ďábla.

Člověk, který se dá proniknout a vésti ctností nábožnosti a jejími vnějšími a vnitřními úkony, člověk, který se klaní Bohu na oltáři i ve své duši, pozvedá ruce k modlitbě, jak mu káže zbožnost, a obestírá celý svůj život atmosférou věrné služby nekonečnému Bohu, pocítí ve své duši sladkou radost duchovní, jejíž kořeny jsou v Boží věčnosti.¹⁰ Svatá je tato radost, tak jako svatý je její pramen, nekonečně dobrý Bůh. Služba králi dobrému je vždy radostná, vyznávání jeho slávy a cti se děje s jásotem; sladká je povinnost, kterou diktuje láska.

Jestliže však člověk pomyslí na svůj stav poutníka, jenž žije daleko od Boha a jenž touží být jemu na blízku, vkrádá se smutek do jeho duše. A to je druhý, nepřímý sice, ale přece jen skutečný účinek

⁹ Tamtéž čl. 8. k 1.; čl. 3, k 2.

¹⁰ Tamtéž ot. 82, čl. 4.

nábožnosti. Možno se radovat v zemi cizí, daleko od vlasti, daleko od těch, které milujeme? Člověk vedený ctností nábožnosti zakouší, co zakoušel Žalmista, když psal:

*Po Bohu žízním, po Bohu živém.
Kdy mohu přijít se ukázat před Boží tvář?
Mé slzy mi chlebem jsou za dne i za noci.
Co den na mne hovoří: Kde jest tvůj Bůh?*
41. 3, 4.

A tak se v duši Bohu oddané mísí sladká radost z Boha, která obestírá tvář jasem tichého úsměvu, se stíny zármutku nad tím, že Bůh je vzdálen, že cesta k němu je těžká a že na této cestě tak často klesáme.

Pohlédneme-li do dějin světců, můžeme pozorovat, jak jednotlivé stránky ctnosti nábožnosti dosahují mnohdy heroického uskutečnění. Nábožnost pronikla celý jejich život a naplnila jej tajemnou vůní z onoho světa a pak můžeme jen žasnout nad hrdinským vyjádřením této ctnosti.

Není světce, který by nevynikal touto ctností, neboť nábožnost je podstatně totožná se svatostí.¹¹ U každého světce bychom našli tuto ctnost v heroickém stupni po té neb oné stránce. V životě sv. Dominika můžeme pozorovat velmi jasně všechny její charakteristické vlastnosti. O světci čteme, že „noc obyčejně probděl v kostelích, takže se zdálo, jako by vůbec neměl nebo jen zřídka měl jisté místo k odpočinku. Noci trávil na modlitbách a v neustálém bdění, pokud mu to dovolovalo ztýrané tělo“. Jeho duše byla tak proniknuta ctností nábožnosti a

¹¹ Tamtéž ot. 81. čl. 8.: „To se tudíž nazývá svatostí, čím mysl člověka sebe a své úkony spojuje s Bohem. Pročež se neliší od nábožnosti podle bytnosti, nýbrž pouze rozumem (pojmově). Neboť mluvíme o nábožnosti, pokud prokazuje Bohu povinnou službu v těchto věcech, které zvláště patří k uctívání Boha, jako v obětech, darech a jiných takových; mluvíme pak o svatosti, pokud člověk nejen tyto věci, nýbrž i jiné ctnostné skutky koná pro Boha, nebo pokud se člověk dobrými skutky uzpůsobuje k uctívání Boha.“

vědomím Boží přítomnosti jakož i touhou sloužit Bohu vždy a všude, že „ať byl na cestě se svými druhy nebo v domě hostitelově, mezi velmoži, knížaty a hodnostáři, vždy z jeho úst plynula řeč, která vzdělávala“. Na cestách nejraději zůstával samotný, aby se mohl v klidu mlčení oddávat službě modlitby. A jeho duše vždy vyzařovala čistou radost, „jeho lahodný vnitřní mír se navenek projevoval laskavostí a veselým výrazem ve tváři“, jak vypravují jeho současníci. Jen vzpomínka na hříchy lidstva, myšlenka na vzdálenost nebeské vlasti zastírala jeho tvář zármutkem, ale to jen tehdy, když byl o samotě, mimo okruh bratří. „K večeru k němu na návštěvu zavítal pláč, ale ráno již mu nastávala radost,“ píše o něm bl. Jordan, jeho nástupce v úřadě velmistra řádu.¹²

Tak svatí šli k Bohu, jemuž sloužili ctností nábožnosti. A když snad se pokoušela o ně pýcha a snažila se jim namluvit, že konají pro Boha mnoho krásných skutků, připomněli si slovo Mistrovo: „Když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno (to jest, co bylo vaší povinností, ať spravedlnosti nebo lásky), rcete: Služebníci neužiteční jsme, co jsme měli učiniti, učinili jsme“ (Lk. XVII. 10.).

A toto slovo lámalo pýchu a vedlo k pokoře.

Timotheus Vodička:

Jak čisti životy svatých ¶

I.

Než se pokusíme odpovědět na otázku jen zdánlivě tak snadnou: *jak čisti životy svatých*, musíme mít předběžně jasny dvě věci. - První - prostší a zřejmější - jest, že máme přítom na mysli životopisy světců jakožto četbu obecnou, určenou nebo vhodnou pro množství lidí rozmanitého vzdělání, povolání a hloubky ducha - nikoli hagiografickou

¹² Život sv. Dominika, Dominikánská Edice Krystal, Olomouc, 1941, str. 66, 67.

literaturu, určenou pro učence. Neznamená to nutně, že tím myslíme jen knihy s výslovným záměrem popularisačním; to hlavní, co zde rozhoduje s hlediska četby, jest, zdali jde o knihu, podávající souhrnný obraz výsledků studia nebo o knihu, která podává sama jeho postup, jímž se dochází k závěrům, se vším příslušným vědeckým aparátem. - To je věc celkem o sobě zřejmá. Druhá věc je neznatelnější - a to právě proto, že je na první pohled tak snadná. Je totiž zřejmo, že odpověď na naši otázku závisí v celém svém rozsahu na základní otázce: *proč* čísti životy svatých - jaký je ten vlastní užitek této četby. A na tuto otázku jistě většina odpoví bez váhání, že životopisy svatých čteme - nebo máme čísti - z téhož důvodu, z něhož čteme jiné knihy asketického zaměření - pro mravní užitek, pro zdokonalení života vnitřního. A to je sice odpověď o sobě správná, ale na tomto místě nedostatečná, protože je příliš obecná. Duchovní užitek je konec konců cílem každé dobré četby; ale tento cíl má tolik podob, kolik druhů dobré četby můžeme rozlišiti. O tuto konkrétní podobu nám právě jde, na té nám zvláště záleží - neboť největší nesnáz duchovního života není v různosti přesvědčení o cíli, nýbrž v různosti mínění o cestách k němu.

Nestačí tedy ani říci, že četba životů svatých má za účel utvrzení v praktickém uskutečňování mravních ctností. Neboť totéž je i účelem každého pojednání o životě duchovním a každého návodu k jeho soustavnému pěstování; a přece je na první pohled zřejmo, že mezi touto literaturou a mezi praktickou hagiografií je značný rozdíl jak co do metody, tak co do praktického užitku; a není nesnadno tento rozdíl stanoviti. Četba pojednání nebo návodu o duchovním životě je zaměřena k přímému poučení; vymeziti nauku, vyložiti zásady, podati soustavu pravidel, toť cíl, jež musí míti asketický spisovatel přímo na zřeteli. To předpokládá vždycky jistou míru abstrakce a generalisace, i když je přitom sebe více používáno působení na cit nebo

na obraznost. Životopis světce naproti tomu připouští mnohem větší šíři zájmu, a druhotné zájmy čtenářské v něm mohou hráti mnohem větší úlohu. Zájem o dobrodružství, o dramatické osudy, o sílu osobnosti, o výjimečné činy - to vše jsou věci, které nejen nevyklučují hlavní zájem duchovní, ale často jsou jeho účinným podněcovatelem - neboť všechny tyto prvky jsou tu přímo dány v předmětu četby a jsou nezbytny k jeho vymezení. Neboť zde je vlastním předmětem nikoli obecnost zásady, nýbrž individuální život a konkrétní utváření věcí se vši plností rysů a gest. Slovem, tam jde o *nauku*, zde jde o *osobnost*; a v tom je důležitý rozdíl pro naši otázku.

II.

Musíme tedy zřejmě vyjít při našem zkoumání od osobnosti světce a ujasnit si, co všechno znamenají tato dvě slova. Co je světec? Co ho odlišuje od jiných lidí, i lidí duchovních, a v čem je to tajemství, že právě jeho odlišnost a jedinečnost má takový význam pro *obecný* duchovní život? To jsou otázky, z nichž musíme vyjít.

Neboť je zřejmo, že právě v živé a tvořivé jednotě obecnosti a jedinečnosti ve smyslu duchovním je třeba hledati pravou podobu světce, nikoli v nadměrném zdůraznění jedné z těch dvou věcí. Světec je zajisté „svíce postavená na místě vyvýšeném“ - je vrcholem v stupnici morální osobnosti, je zcela mimořádnou korunou morálního řádu; a přece zároveň má vztah ke všem ostatním jeho stupňům, ba přímo je v sobě zahrnuje. Tři věci náleží k definici světce ve vlastním kanonickém smyslu, v němž mluví Církev o světcích: hrdinství v řádu duchovním, v úsilí o ctnosti nadpřirozené; mimořádné nadpřirozené milosti a jejich znamení - zázraky; a konečně výslovné uznání této mimořádnosti Církví. Mimořádnost, jedinečnost míry je tedy dána ve všech třech základních podmínkách; a přece je při tom v plné jednotě s řádem obecnosti. Mimořád-

nost světce není něčím, co se staví proti obecnému řádu; je-li světec duchovním hrdinou, tedy je jím ne proto, že usiluje o jiné věci než ostatní lidé, nýbrž že o tytéž věci, ať z řádu zákona nebo z řádu rady,¹ usiluje s větší horoucností, oddaností a účinností lásky. Právě k tomu se mu dostává těch zvláštních milostí od Boha, a ani zázraky nejsou s tohoto hlediska ničím jiným než potvrzením nesmírné ceny, kterou má pro člověka ve věčnosti účinná láska k ctnosti. Neukazuje se jimi, že by pravá hodnota byla mimo řád morální; nýbrž že hodnoty řádu morálního mají mnohem větší cenu, než jakou je jim ochoten přiznati duch příliš utkvělý v časnosti.² A také kanonisace světce není snad nějakým zdůrazněním samoučelného kultu výjimečnosti; naopak, její praktický obecný význam je v tom, že vybízí k účinnějšímu konání toho, oč má a může usilovati každý člověk. Slovem, mimořádnost světceovy osobnosti je pro svět a pro člověka v těle žijícího svědectvím a připomínkou, že řád časný je jen stupněm k řádu věčnému a že pravý smysl osobní existence není utkvěti v přirozeném, nýbrž skrze přirozené dospívati k nadpřirozenému.

III.

Takový je tedy vlastní poměr obecného a jedinečného ve světcově osobnosti. Obecnost je v jednotě konečného cíle a ve stejnosti časného východiska k němu; jedinečnost je v mimořádnosti osobního úsilí i milostí, jichž se tomuto úsilí dostává - a jež jsou nám zase zjevovány proto, aby nám byly připomínkou a pobídkou. Je zde tedy vskutku dán přímý vztah a přímý význam osobnosti světce pro mravní život, pro úsilí o ctnost; a všimneme-li si

¹ Rozumí se zde „zákon“ a „rada“ ve smyslu morálním: zákon jako to, co se v řádu morálním žádá na každém úměrně podle sil a okolností, a rada ve smyslu evangelickém, jako to, co je nad tento zákon a co si lze ukládati dobrovolně.

² Není to přirozeně jediný smysl zázraků; mluvíme zde jen o tom významu, který má zázrak ve smyslu morálně-asketickém.

toho poněkud blíže, uvidíme brzy, že tu jde o vztah, zasahující hluboko do vlastní praxe duchovního života.

Jsou to hlavně dva rysy, jež ustavují pojem osobnosti po činné stránce: individualita a celistvost. Individualita: to znamená, že člověk zachází s věcmi způsobem, v němž je kromě rysů, společných s jinými lidmi, vždycky něco, co se nedá převést na něco jiného; že v jeho počínání vůči věcem společným je rys, který se vymyká společenství a který není vlastní jiné bytosti. A celistvost znamená, že člověk vtiskuje tento rys individuality nějakým způsobem všem věcem, s nimiž je ve styku - že věci nejodlišnější a nejrozmanitější pořadá vždy tímž význačným způsobem, pokud s nimi může a smí nakládati svobodně. Nuže, právě tyto dva rysy mají nesmírný význam pro praktický duchovní život jednotlivce - význam, plynoucí ze samého základu lidské existence, totiž z toho, že člověk jest nadán rozumem a svobodnou vůlí.

Každý člověk musí zajisté rozhodovati o svém jednání sám za sebe a pro sebe; musí ze své vůle učiniti právě to, co je pro něho v té chvíli a v té konstelaci nutné nebo prospěšné, nebo co sám poznává, ať už více či méně správně nebo nesprávně, jako to, co je třeba učiniti. A uvážíme-li, jak velká je tíha okolností, jež se staví proti tomuto příkazu rozhodování, a jak snadno člověk podléhá pokušení řídit se tím, co je nejsnadnější, a nikoli tím, co je nejlepší - pochopíme, jak veliký význam má pro něho příklad světce jakožto osobnosti, jež poslouchá tohoto příkazu dokonale, přemáhajíc veškeru tíhu protivných sil slavným a skvělým osvědčením primátu ducha.

A za druhé, všimneme-li si dobře nesnází, jež působí člověku uplatňování duchovního úsilí právě v těch nejkonkretnějších jednotlivostech, nemůžeme nevidět, jak důležitý je praktický význam celistvosti v duchovním životě. Je jedním ze základních poznatků psychologie, že člověk má sklon

ulpívati na jednotlivostech a zapomínati na jejich vztah k pospolitosti. V duchovním životě se to projevuje velmi často tím, že v soustředění na jediný úkon, třeba na osvojení jediné ctnosti, zapomíná na jiné neméně důležité a potřebné úkony, protože není schopen *bez nějakého jednotícího vztahu* vésti své úsilí zároveň několika směry; a tak se snadno stane, že úspěch v jednom směru duchovního života je podvrácen nebo umenšen zanedbáním jiných věcí, jež třeba byly i samy o sobě důležitější. A i když se někomu podaří dobývati postupně jedné věci po druhé, je to vždycky věc zdlouhavá a obtížná. Jinak je tomu, jestliže se vyjde nikoli od jednotlivosti, nýbrž od celku, od konkrétní ústřední vazby, která zahrnuje od počátku jednotlivosti v pevný řád vzájemných vztahů - jestliže si totiž člověk, usilující o duchovní zdokonalení, vyvolí nějakou celistvou formu duchovního života, jistý ideál nebo jisté duchovní „povolání“, které odpovídá nejlépe jeho osobnosti, a jestliže z tohoto ideálu potom vychází při všem svém úsilí. Je-li tomu tak, je odstraněna účinně zmíněná nesnáze - neboť takto může člověk sledovati více směrů najednou, protože je všechny zahrnuje ve společnou jednotu, která je pořádá a která mu dává dokonalý klíč ke každé situaci - dovolujíc mu zároveň jasně rozeznávat, co je pro jeho úsilí důležitější a co méně důležité, co je významné a co je podružné. Získají se tím všechny výhody počínání, řízeného předem pojatým plánem - a nadto je tu ještě navíc, že takto pojatý, na osobním ideálu založený plán vyhovuje nejvíce přirozenosti a poskytuje největší uplatnění přirozeným silám osobnosti - čímž se umožňuje, aby se uplatnily co nejúčinněji ve službách řádu nadpřirozenému.

Jediné, co se dá proti tomuto způsobu namítnouti, jest, že konkrétní volba takového ideálu, který by byl s to v určitém případě poskytnouti největší míru zdaru, není naprosto snadnou věcí; ba naopak, že tu může snadno dojít k osudnému pochybení,

protože člověk, který je teprve na počátku duchovní cesty, snadno zamění to, co mu duchovně nejvíce může prospět, s tím, co nejvíce vyhovuje jeho neukázněným zálibám - a to dvojí přece není nijak totožno. A lze připustit, že toto by byla opravdu vážná nesnáz, kdyby byl člověk při volbě odkázán jen na svůj úsudek a na theoretické zásady asketiky; ale ve skutečnosti tomu tak není.

Neboť právě zde zasahuje praktický význam existence světců nejučinněji. Což to není právě příklad světce, který je nám zde nejlepším vodítkem volby? Co jiného je jeho život - nám zjevný a zjevený život - než výrazné ztělesnění některého takového ideálu? Je to zrcadlo, v němž se nám čistě a jasně rýsuje cesta osobnosti k naplnění ideálu; cesta silná a vítězná, jež nám odhaluje všechnu slávu vítězství, ale jež nám také ukazuje poučně všechnu hloubku nebezpečí a zkoušek, jež je třeba překonávat. V něm tedy může každý snadno odhadnouti výhody i nebezpečí nejrůznějších způsobů duchovního úsilí a zvážit své schopnosti i svou odvalu; nemusí se pouštět do nejistého dobrodružství, nýbrž může si vybrati cestu osvědčenou a bezpečnou, a přece cestu takovou, která se dovolává jeho osobnosti, jeho individuality, která mu klade před oči jako vzor činy, nikoli jen zásady nebo předpisy.

IV.

Můžeme tedy právem říci, že význam světce jakožto morální osobnosti pro praxi duchovního života je nesmírný - ba, že jako příklad je to něco, bez čeho se těžko můžeme obejít. To se nám ukáže ještě zřetelněji, uvážíme-li, co všechno zahrnuje následování světce jako vzoru duchovního života. Co z tohoto následování získáváme, je zajisté především zkušenost, vědění o cestě a cíli, směrnice osobního úsilí; ale není to všechno. Neboť kromě toho je nám světec i něčím více - je nám zprostředkovatelem nadpřirozené milosti, je nám „patronem“, to jest někým, kdo nám dává ochranu a kdo rozhoj-

ňuje naše bohatství nadpřirozených statků. Následujeme-li příkladu světce, jež jsme si vyvolili, víme, že v něm máme někoho, k němuž se můžeme vždycky utíkat s důvěrou ve svých potřebách - někoho, s nímž jsme vstoupili ve společenství lásky, to jest společenství, v němž není vzájemné přijímání a dávání omezeno žádným výpočtem - a v němž tedy my jako chudší můžeme vždycky jen získati; a nadto je to společenství, které má pro nás tu vzácnou výhodu, že je nám něčím důvěrně blízkým právě vzhledem k naší slabosti, k omezenosti našeho pohledu a naší síly. Čím vyšší je obzor ducha, který se nám otevírá, tím vyšší je zajisté naše touha, ale tím více také klesá naše odvaha, neboť málokterý z lidí má tak velikou důvěru a naději, aby se pokusil sám následovati volání výšek. Ve světcích však máme pomocníka a přítele, který jest obyvatelem výšek, *civis supernus* podle slova svatého Řehoře, ale který je zároveň naším spoluobčanem, ne ovšem skrze podobnost bídy a slabosti, ale skrze podobnost lásky.

Je tedy někým, komu ovšem přinášíme nejprve povinnou úctu, ale k němuž máme také výsadu důvěrnosti. Začínáme tím, že světcům přinášíme úctu; ale on nám za to odplácí důvěrností. Naším prvním setkáním se světce bývá obdiv k jeho velikosti - nějaké mocné, úžasné gesto, jež šlehne jako blesk naším obzorem, to bývá ta první věc, která naň upoutá naši pozornost. Ale čím více si všímáme velikosti skutků a zásluh a čím více s lepším poznáním vzrůstá naše úcta, tím více se nám také odhaluje pohled do lidské důvěrnosti světceva života. Aniž se naše úcta umenšuje, poznáváme stále více, jakým způsobem vyrůstá velikost světce ze svých lidských počátků, jakým způsobem se v něm prostupují milost a přirozenost - a tím vším vzrůstá naše láska. Čím více se my připodobňujeme světcům dobrým poznáním, tím více jako by se světec přibližoval a připodobňoval nám; je jedním z nás, je s námi spojen, ale přitom jako by nás táhl k oněm

výšinám, jež se nám zdály v naší samotě tak nedostupné - až konečně v jedné chvíli nejdůvěrnější blízkosti se obdiv a úcta promění v přímou výzvu - a patřice na světelnou cestu světcova života, uslyšíme svůj vlastní hlas, promlouvající k srdci: *Tua res agitur!* To jde o tebe, to je tvá cesta! A v této chvíli již nejsme jen zvnějšku upozorňováni, podněcováni, vedeni - nýbrž vstupujeme vskutku do světcových šlépějí a stáváme se podílníky jeho milostí.

V.

Takový je tedy užitek, k němuž vede dobře řízená četba životů svatých. A odtud pak již není nsnadno vyvoditi i odpověď na otázku, jak máme čísti životy svatých, abychom se stali účastnými tohoto užitku.

Nejprve je zřejmo, že i zde jako v každé duchovní četbě je základním cílem obohacení nadpřirozeného života v duchu pravé lásky k Bohu. Ale hned potom je třeba si pamatovati jako nejdůležitější podmínku, že zde máme co činiti s osobností, s příkladem, nikoli s obecným návodem. Světec je zajisté vždycky svědkem nauky, svědkem víry; svědčí však především skutkem, svatostí života - a to je svědectví osobní, vyplývající právě z jedinečnosti gesta a situace. Nic by tedy nebylo osudnějšího, než chtít tuto jedinečnost zevšeobecňovat v tom smyslu, že by se jediný způsob duchovního života, ve své význačnosti podmíněný charakterem, osobní vůlí a zvláštní milostí, kladl jakožto obecná a závazná cesta pro každého. Cesty světců jsou rozdílné a často zdánlivě protichůdné; a nikdo si nebyl vědom lépe než světci sami, že jejich cesta není pro kohokoliv. Pravé poznání světce tedy předpokládá, že jsme si vědomi tohoto rozdílu; a proto je důležité, aby byl čtenář obeznámen s obecnými zásadami duchovního života *dříve*, než se začne podrobněji zabývat životem některého světce. Tak bude moci také snáze rozlišiti obecné od zvláštního a

poznati lépe, v čem je vlastní bohatství světcova života a co může hledati právě jen u něho.

To, co má hledati, není ovšem jen vnější neobyčejnost činu nebo slova, nýbrž příklad osobnosti, příklad účinné lásky, která je zdrojem vnějších projevů světcových a která jim dává jejich vlastní smysl, bez něhož by byly pouhými nepochopitelnými úchylkami z řádu. Život světce není pro čtenáře pokladnicí, z níž by si mohl podle vlastní záliby vybírat, co zaujme jeho chtivost; je to brána, jíž duše vchází k duši, aby s ní vstoupila ve společenství lásky a milosti. Je každému volno si vybrati kteroukoliv cestu a nikdo není povinen následovati právě toho nebo onoho proslulého světce; ale ať chceme vstoupiti kteroukoliv branou, vždycky musíme míti na mysli, že to, co se od nás žádá, je láska k duši světcově a připodobnění k jeho osobnosti.

A také, že se to od nás žádá ne proto, že by toho potřeboval světec, nýbrž že to je to hlavní, čeho potřebujeme my, abychom dosáhli skutečné plnosti užitku ze svého poměru k světcům.

Neboť to, čeho si máme žádati, není jen mimořádný úspěch v napodobení té či oné ctnosti nebo povahového rysu, nýbrž živá a účinná jednota duchovní osobnosti, ústřední smysl, který by dodával celistvé podoby všemu našemu úsilí, který by pořádal ke konečnému cíli všechny jednotlivé úkony našeho života. A něco takového není možno získat z následování světce jinak, než v živém vztahu k tomu, co tvoří podstatu jeho vnitřního života a co lze takto uchopiti jen skrze lásku.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Chceme žít!

Naše pokolení chce žít. Docela správně. Nechť jen žije. Jenomže jsou různé způsoby toho. Nechť žije, to jest, ať se rozvinou jeho schopnosti, poznání, chtění i milování, ovšem v patřičné hierarchii.

Dnešní pokolení se domnívá, že vyčerpá skutečno, když všechno obejde. Nikdo mu to nebude vyčítati s podmínkou, že neomezí skutečno na hmatatelné, na to, co vlastně tvoří látkový podklad lidského bytí.

Před dávnými lety prohlásil již Louis Bertrand, že nadpřirozeno jest velkou otázkou, která převládá všechny ostatní. Jest ještě nějaká věc tak zajímavá? Nadpřirozeno jest ještě skutečnem, a v jakém stupni! Poslyšme jeho hlasatele: Musíme mysliti na Krista, píše Mauriac mladým, jako na někoho živého, jenž jest ve světě a který si vás vyvolil z milionů. Mluví se o realismu, o skutečné vědě, o lásce ke skutečnu: A co je skutečnějšího, než Kristus v čase a v prostoru, historická osobnost, ten, jenž náležitě doložil svůj božský původ a své božské poslání?

Což ho neslyšíte, jak volá: „Já jsem cesta, pravda a život? Já jsem přišel, aby život měli a aby jej v hojnosti měli.“ Zopakujme si obohacující jeho prohlášení: „Já jsem kmen vinný. Vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a ten, v němž já zůstávám, přináší ovoce mnohé, neboť beze mne ničeho nemůžete.“

S Kristem můžeme všechno. Bez Krista nic. Jedná se tedy o to, abychom zůstali ratolestmi, které nic nemůže odloučiti od vinného kmene. Jedná se o to, abychom zůstali účastni onoho nesmírného proudění Božího života, a to dokonalým přilnutím k tomuto prvému zřídlu života. Ale, tohle neříkáte někomu, kdo žije ve světě, nýbrž mystikovi. Nemylte se, tento mystik, s nímž mluvím, jest každý katolík,

utvořený obyčejným lidským těstem v plném dvacátém století. Náboženství není totiž to, co si o něm prosláckové myslí. Náboženství nemá nic společného s nějakým prospěchářským systémem, jenž by za cenu díla jakési prostřední slušnosti obdržel od dobráckého Boha prostřední odměnu.

Rovněž není možné viděti v náboženství pouhou hru obřadních praktik, právě tak ne jako jenom chladné přisvědčení, protože jen rozumové, k nepochopitelným pravdám, jež zajímají velmi málo život svobodných bytostí. To jsou názory právě opačné živé křesťanské pravdě. Pravou a osvobozující je formule Mauriacova, často citovaná: Náboženství nezáleží v dojetí, nýbrž pozůstává v uchopení skrytého Boha. Toto uchopení skrytého Boha tvoří podstatu křesťanství. Proč chtějí v tom stále někteří viděti námět pro rozjímání pouze tak zvané inteligence? Jsou křesťané, kteří by rádi z této věci vytvořili jakýsi duchovní mandarinát, jakousi kastu, jíž by jedině příslušelo vychutnávat, okoušeti tak hluboce mystickou věc, jakou jest život v Bohu.

Stále to slovo „mystika“ děsí svět. Zeptejme se svatého Františka Saleského, velkého humanisty a moudrého člověka, jenž mluví tak umírněně o věcech a o lidech, aby nám definoval toto záhadné slovo. A on praví: Mystik jest ten, kdo není sám sobě neznámý.

A co jest křesťan? Křesťan jest tvor, který žije z Krista Kristem a v Kristu s Kristem a pro Krista. Tedy, toto jest mystik, jenž žije nejvyšším Živým. Křesťan se stal živým údem mystického těla Kristova, naplněním celé jeho vůle, rozkazů jeho a Církve, což je jakoby nutným následkem oné věrnosti a proudění duchovní mízy a Božího života.

Tato míza stoupá, roste a naplňuje životem ubohou lidskou ratolest, která byla povznesena k nesmírné důstojnosti dědice Božího a spoludědice Kristova, nejenom na nebi, nýbrž i na zemi, protože posvěcující milost činí nás majetníky dobra, kte-

ré nebude teprve stvořeno, nýbrž jenom se zjeví a ukáže se ve slávě Trojice nejsvětější.

Když tedy chce žítí toto pokolení, pokolení stravované touhou neukojitelnou, pak musí přijmouti integrálně onu lásku, o které pěl svatý farář Arský s pokornou sladkostí: Bůh chová celého člověka, jako matka drží hlavu svého dítěte ve svých rukou, aby je zahrnula polibky a něžnostmi . . .

Adamův pád

Zde podávám výňatek z análů Jindřicha Spondana (1568 až 1643). Byl zprvu kalvinista, 1595 byl přijat do Církve, 1606 byl vysvěcen na kněze, 1626 byl biskupem v Pamiers. Byl galikánem, ale mírným, jeho význam je v pracech církevně-dějinných. Nejvýznačnější dílo má latinský název: *Annales eccl. Caesaris Baronii in Epitomen redacti* (1612 v Paříži). Jdou od stvoření světa do r. 1198, jsou v nich tedy také dějiny zjevení Božího ve Starém i Novém Zákoně. Posvátný text je obohacen zajímavými přídávky, vysvětlivkami, názory starších i současných vykladačů, ba i výňatky z děl světských spisovatelů. Dílo má nejen cenu historickou, nýbrž poslouží také dobře jak dnešnímu exegetovi, tak církevnímu dějepisci. Dnešní kritická doba má po ruce více materiálu, aby mohla každou jednotlivost vědecky hodnotit. Po vypravování, jak stvořil Bůh svět v šesti dnech, všimá si pisatel starých análů člověka a věren počítání, jak je má kniha knih, začíná o člověku, jehož stvořením začíná I. rok života lidstva.

Vizme, čím velmi nevděčný člověk se Bohu za všecko odměnil! Dostal jen jedno kladné přikázání, snadno mu bylo je zachovat, aby nejedl se stromu vědění dobra a zla. Bylo mu proto dáno, aby uznal nejvyšší Boží moc, ale ani to přikázání dlouho nezachoval, neboť nejdřív Eva hadovou - ďáblovou chytrostí byla bez uvážení obelhána, hned nato Adam přespříliš ke své ženě důvěřivý, protože měl k ní nezřízenou lásku; oba požili se stromu zakázaného, ztratili onen nevýslovný dar nevinnosti a s ním také pozbyli Boží milosti. Hned poskvřnili sebe sami a všechno potomstvo dědičným hříchem a uvrhli všechno do nesčetných nehod. Spíše jsou zhoubci lidí, než jejich rodiče, jak praví sv. Ber-

nard v homilii na slova: „Poslán jest.“ Tento pád pro všechny věky a ode všech lidí hoden jest oplakání. Mojžíš o něm vypravuje v III. hlavě Genese.

Nejdříve je třeba si uvědomiti, že je to jisté, že had byl pravý a skutečný, ďábel ho použil, aby oklamal Evu, není tomu tak, jak někteří myslí (Kajetán ve svém výkladu), že ďábel si vzal pouze podobu hadovu, nebo ještě větší omyl, že ďábel pokoušel Evu ne zvukem slyšitelným, nýbrž ji přemlouval jen vnitřním vnukáním. Nicméně Eva nebyla svedena hadem z přírody, vždyť to je živočich bez rozumu, on neumí mluvit a tvořit úsudky, proto si počíná Josef (Flavius) velmi nevhodně a také jiní židé, když zde všechno přičítají hadovi a nic ďáblu, jakoby had z přírody měl mluvu a rozumnost. Snad si to Eva o něm myslela, když jej slyšela mluvit a před tím ho snad nikdy neviděla. Hlavně byla ošálena ďáblem, on k ní mluvil lidskými slovy z hada, slabší pohlaví nejprve svou lstí, potom i muže svedl, až oba přestoupili Boží příkaz.

Proč ale Bůh dopustil, že ďábel pokoušel Evu spíš pomocí hada, než některého jiného živočicha? Bude to hlavně proto, abychom se naučili ze lstivé přirozenosti tohoto živočicha, z jeho náklonnosti, hotové nepozorovaně ublížit, že ďábel má nespočetné obraty, jimiž lidstvo tajně a podvodně pronásleduje. Také je to z toho důvodu, že i nyní ďábel jistým způsobem jaksi zobrazuje hadovu přirozenost, duchovně míněno, on se všude plazí, po smyslech vnějších i vnitřních, po nižších mohutnostech, aby člověka zcela nakazil. Jeho syčení je sice škodlivé, ale zato libé, jím přesvědčuje a nepozorovaně nakapává jed. Dále, jak z hadovy podoby, do něhož se ďábel vplížil, jasně se ukázala opovržením hodná ďáblova bezcennost, do níž upadl z velmi vznešeného řádu rozumných bytostí velmi bídne pro přílišnou pýchu, že se musí počítat skoro mezi nejodpornější hady. Mohli bychom také říci, že si ďábel velmi rád vybral hada jakožto vhodný nástroj pro svůj nanejvýš pyšný záměr, aby totiž slavně tímto

nejobyčejnějším živočichem přemohl a porazil živočicha ze všech nejvznešenějšího a nejpřednějšího. Také se ovšem nebál, že by se Eva zhrozila pohledem na hada, vždyť velmi dobře věděl, že zvířata byla člověku před pádem krotce poddána, takže mu nejen nemohla uškodit, ale ani mu nemohla nahánět strach a hrůzu. Leda že by si na to, aby se samé Evě zalichotil, jak se to některým líbí, vybral ze všech hadích druhů toho nejpěknějšího, prý Skytala, o němž píše Solin (hl. 29), že vyniká na zádech takovou pestrostí, že svým zbarvením zdrží pozorovatele, a protože se plazí líně, koho nemůže dohonit, toho přece lapí, protože žasne z údivu nad ním.

Ostatně chce-li někdo to všechno přesněji uvážít, co si Eva myslela, co řekla a činila, když se setkala s hadem, hned zjistí, že zhřešila několikanásobně. Byla totiž pyšná, Bohům t. j. Bohu a andělům snažila se připodobnit v poznání a vědění, byla znechucená, neměla v oblibě Boží příkaz, neposlušná, neboť příkaz přestoupila svobodně, zvědavá, zakázané ovoce prohlížela málo opatrně, ale jíst je chtěla, mlsná, protože se dala hned do jídla, lživá, prohlášovala nepravdivě, že je jí zakázáno stromu se třeba jen dotknout. Byla nevěřící, protože věřila spíš ďáblu, který jí popíral, že umřou, než Bohu, který to prohlásil, pohoršlivá, protože příkladem a přemlouváním způsobila pád svého muže, a do jisté míry byla i nekající, protože hleděla svůj hřích vymluvit. Skoro tytéž hříchy spáchal i Adam, který jí nemírně povolil. Dokonce, ačkoliv není to tak zcela známo, že by se byl prohřešil nevěrou, což je hřích těžšího druhu, také neučinil modlářství, jak si to někteří nesprávně mysleli, on hřešil aspoň ze dvou důvodů tíže než Eva. Za prvé byl moudřejší než Eva, aby poznal ďáblova pokoušení, jaké dvojaké, zchytralé klamy a také byl na to silnější, aby je překonal. Dále je to tíha trestu, který vzešel z jeho hříchu, protože podle mínění bohovědců, kdyby se on nebyl prohřešil, nic by nebyl vadil ani jemu, ani potomstvu Evin hřích. *Uybral P. Efrem Chocholoušek O. P.*

Našim laikům

V theorii kněžím i laikům tane na mysli obraz Církvě jako tajemného těla Kristova, na kterém každý stav, každé povolání, ano každý jednotlivec má své místo, svůj důvod a určení. Tak vzniká představa společného života v Církvi jako souladného organismu.

Krásná tato idea dosud není plně uskutečněna. Není ostatně divu: něco jiného jest všeobecně a zásadně zaujmouti blahovolné stanovisko vzájemně a něco jiného je navázati a zachovávat krásný vztah mezi právě těmito lidmi, s takovými vlastnostmi, s takovou činností. - Někdy je styk kněze a laiků velmi častý. Laici nikoliv pro jeho osobu, nýbrž pro věc samu, vlastně pro Boha a pro duše, protože v tom vidí svou povinnost pracovní v Božím království, napomáhají knězi. A přece nebývá vzájemný vztah takový, jaký by měl a mohl býti. Někdy u kněze zůstává zbytek nedůvěry a otázek, jindy u laiků působí jejich jednostranné představy a požadavky. Snad není zbytečno, řekne-li kněz laikům upřímně, co si myslí o věci a co od laiků očekává.

Kněžím laici podkládají dosti často nedostatek důvěry, úcty, bezvýhradného uznání dobré vůle laiků. To jest omyl. Snad ani laici netuší, že kněz si dovede velmi upřímně hodného laika vážiti, jej ctíti a míti v lásce a důvěřovati mu. Nepokládáme laiky za inferiorní. Je nám cizí domněnka a pocit, jako by laik byl hluboko pod námi, někým, s kým je třeba míti soucit a shovívavě mu odpouštět jeho slabosti. Neužíváme také laiků za nástroje své vůle ani svých zájmů. Vidíme v duších díla Ducha svatého, vidíme v nich podobu Otcovu, vidíme, jak se na nich chvějí krůpěje krve Vykupitelovy. Dovedeme míti nadpřirozenou vysokou úctu k duším, k osobnostem, k jejich životu, k jejich radostem i bolestem, k jejich životním cílům a hodnotám.

Snad toto vyznání otevře závoru, kterou se laici zajišťovali před zklamáním se strany kněze, připisující mu názor, který by vůči laikům byl shovívavým sice, přece však snižujícím úsudkem o jejich méněcennosti. Tedy nic takového u nás kněží není.

V životě katolické Církve nadešla - nikoli teprve nyní, nýbrž již od času nových kulturních a sociálních poměrů - doba, kdy laikům náleží v Církvi zvýšený význam. Ne tak, jak se někdy bláhově hovořovalo o tak zvané demokracii Církve, jak se o ni pokoušely sekty. Není věcí laiků, aby vládli v Církvi, určovali její směr, předpisovali kléru. Ne tak - ale je tu doba, kdy opět jednou otevírá se laikům cesta na vrcholky duchovní velikosti, mravní krásy, činnosti a obětavosti. Doba Katolické akce usiluje o vniterný i akční vzrůst laiků, staví je před nové úkoly, dává jim nové možnosti a příležitosti. Všimněte si toho, že souběžně s voláním laiků do Katolické akce zní volání k nim, aby přicházeli ke svátostné hostině i denně, aby v duchovním životě nebáli se hloubek ani výšek, aby činnou účastí na liturgii prožívali hojněji z úkonů Kristových a Církve, co jim dříve zůstávalo tak vzdáleno a tak nad ně povzneseno . . . A to zúmyslně se vyhýbáme slovu o laickém kněžství, protože lidskému slovu jest obtížno v této věci vymeziti pravé hranice.

Nesoudíme, abychom nebyli souzeni. Jistě my kněží podléháme přísnějším měřítkům. Víme, jak je to těžké propracovávat se k dokonalosti. Vy však - jak se zdá - nevíte vždy, jak trpíme pod vašimi chybami. Méně tím, co nepřijemností nám tím vzniká. Mnohem více tím, že vidíme tolik milostí Božích zmařených a obraz Kristův ve vás tak zubožený, tak zanesený prachem až příliš lidských slabostí - v tom je veliká příčina naší bolesti: Což skutečně nelze plněji překonat ubohost lidské přirozenosti? Má jí síla Boží, láska Boží podléhati?

Mějte *více opravdovosti* náboženské, mravní, vyznavačské, svědecké, apoštolské. Křesťan musí býti

veliký při vši pokoře a upřímné, evangelické chudobě ducha, to jest i při živém vědomí své slabosti. - Mějte ve své zbožnosti více podstatného, méně projevů vedlejších. Podstatou zbožnosti je naprostá pokora, poslušnost před Bohem učiniti vše, co patří k jeho službě. Je to dokonalé umrtvení samolásky, aby v nás žil Bůh. Nám i vám platí svatopavelské: Neboť jste zemřeli, a život váš jest skryt s Kristem v Bohu. (Kol. 3, 3.) Vždyť pro mne žítí jest Kristus. (Fil. 1, 21.) Povždy nosíme mrtvení Ježíše na svém těle, aby i život Ježíšův se zjevil na těle našem. (2. Kor. 4, 10.) *Kristus vaším životem.* To chceme, to aby zdvíhalo a posvěcovalo také nás.

Proto žijte z *dogmatu*. Svaté pravdy Boží, nadpřirozené zásady, cíle a měřítko musejí rozhodovati, ne troška tušení, citu, nálady, setrvačnosti, jak obyčejně bývají obsahem náboženského života mnohých laiků.

Žijte z *liturgie*. Ctěte Boha ne pouze svými soukromými zbožnými skutky, nýbrž úkony Církve, jak je působí v liturgii. Tím se všecek život promění v oslavu Boží. A také si uvědomíte, že nejste před Bohem sami, jednotlivci, nýbrž že všichni jsme jednou rodinou, živým celkem a že se každý musí cítiti živou součástí tohoto nadpřirozeného celku a zapojiti se v něj.

Žijte *křesťanskou mravností*, to jest nadpřirozenou, podle vzoru Kristova a z Kristových zásluh a milostí. Jste ratolestmi na vinném kmeni, jímž je Kristus. (Jan 15, 5.) Jste dítkami Božími, je ve vás vskutku něco z Božího života, co je společno Bohu a vám, kterým to Bůh z čiré dobroty dal. Dítě Boží, úd těla Kristova, musí žítí vyšší morálkou, než jakou jest občanská slušnost, tradiční mrav, jakýsi cit mravní. Bez nejmenší úchytky a do všech důsledků sledujte jediný cíl - Boha. Duší a obsahem vnitřního i vnějšího života budiž uskutečňování vůle Boží, následování Kristova, milostí Ducha svatého. Užívejte božských prostředků v činnosti duše i při díle svých rukou. Křesťanská morálka je morálka lásky

k Bohu a pro Boha k bližnímu: Vyplněním zákona je láska. (Řím. 13, 10.) Tak dáváme spravedlnost všem a všemu.

Láska k bližnímu potřebuje zvláštního zdůraznění. „Po tom poznají všichni, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.“ (Jan 13, 35.) Láska, která miluje ne pouze citově ani krásnými řečmi, nýbrž „skutkem a v pravdě“. (1. Jan 3, 18.) Skutky lásky jsou jedinou řečí šířitele víry, které se v životě rozumí. Nedovedeme se k tomu odhodlati - bývá nám to těžké - spokojujeme se s představou, že je to s naší láskou k bližnímu v pořádku, necítíme-li přímo odporu proti němu. Dovedeme vyjít ze své sebelásky a ohlížeti se po bližním aspoň tolik, jak chceme, aby se ohlížel po nás? Nenaučíme-li se drobným i velikým důkazům blížecké lásky, nebudeme schopni apoštolátu. Dar apoštolského působení dává Bůh do srdce nachystaného a vycvičeného velikou láskou.

Tou láskou puzeni, budete pracovati pro Boha, pro Církev. Až budete míti této lásky více, budete s to dáti Církvi a duším kněžský dorost ze svých rodin a duchovní povolání vůbec. Budete pracovat pro misie, unionismus, pro Charitu a sociální úkoly, pro obnovu života a kultury křesťanstvím.

Můžeme vám říci, nejen jací máte býti, nýbrž i *čím se takovými stanete*. Musíte blíže, vroucněji, plněji *k Eucharistii*. Při vlašném poměru k Eucharistii je nemožno vypěstovati vynikající věřící laiky. Nám kněžím je Eucharistie nejdražší, co nám Bůh dal. Je to náš svět, naše láska, naše vše. Vám, laikům, táž Eucharistie může a chce býti rovněž vrcholem spojení s Bohem. Spasitel se před vámi neuzavírá, nedává se pouze svým kněžím. Každý můžete jej, třeba i denně, míti a vejíti s ním v nejužší, nejhlubší, nejsilnější přátelství. Prosíme vás: Nechoďte tak chladně kolem svatostánku a stolu Páně . . . Budete-li umět svou duši udržovati v takové vzpruže a svěžesti, že budete disponováni k častému a dennímu svatému přijímání, budete

míti v sobě sílu k hrdinským ctnostem ostatním, budete nadprůměrní, budete vpravdě dítky Boží. Všechno, co vám na srdce klademe, život z dogmatu, z liturgie, z morálky a z lásky křesťanské, je dáno Eucharistií: se stupně na stupeň si vás povede a vychová. Máte Boha tak blízko a v takové živoucí síle. Všecka askese z Eucharistie vyvěrá, Eucharistií se živí a roste, v Eucharistii se vrací. Nejkratší a nejvýstižnější program hlubokého křesťanství i kněžství jest: V Eucharistii . . . Zdá se, že po rozmachu eucharistického života, zahájeného Piem X. před 30 lety, dostáváme se do údobí poklesu: „Mnozí zesnuli.“ (1. Kor. 11, 30.) - Nebudeme-li eucharistickými katolíky, nebude u nás ani velikých myšlenek, ani veliké lásky, ani velikých činů a obětí. Jenom na výhni Eucharistie zapaluje se žár apoštolských katolíků, kteří se osvědčí v každém ohni protivnosti.

Je toho ještě více, co čeká v nitru na uspořádání a ukáznění.

Mnoho zmatku, ne-li přímo zla, působíme, dáváme-li podřadným hodnotám přednost před vyššími, ano nejvyššími. A my takovou nedůsledností, nevěrností k vyšším a nejvyšším pravdám trpíme velice často. Proto více smyslu po prvenství milosti nad přirozeností, ducha nad hmotou, Božích a církevních zájmů nad zájmy osobními, rodinnými, stávkovskými a vůbec nad veličinami pozemskými, časovými, relativními.

Mějte, laici, více smyslu pro prvenství autority Boží nade vší mocí odvozenou. Jinak propadá život váš ve zesvětštění, v laicismus, který je popřením a protivným pólem skutečného křesťanství. Povinnost a poslušnost vůči Bohu předchází přede všemi ostatními povinnostmi a je také zajištěním všech ostatních: budeme-li dokonale poslouchati Boha, budeme jistě poctivě a svědomitě plniti okruhy lidských závazků. Mějte více objektivnosti, věčnosti bez ohledu na osobu lidskou - méně nálad a kolísavosti mezi sympatií a antipatií k tomu nebo onomu

z nás kněží. Více kázně, méně kritiky, zvláště nepovolané, neoprávněné a neschopné kritiky . . .

Jak můžete pracovati pro Boha?

Zůstaňte si laiky ve svých laických povoláních - ale dělejte je dobře, skvěle. Každý buď mistrem ve svém stavu a povolání - tím posloužíte dobré věci. Do půdy přirozené ve svém zaměstnání, ve své činnosti pro bližní zasévejte seménka víry a milosti. Zpevňujte přirozené předpoklady křesťanství a milosti Boží, předpoklady rozumové, psychologické, morální, sociální, kulturní, aby bylo lze na nich stavěti dům Boží - budovu víry. Tak se stane *předchůdci křesťanství*.

Chcete-li a můžete-li spolupracovati s knězem na práci opravdu rázu nadpřirozeného, začněte - ale v důvěřivé poslušnosti a jednotě s knězem - ve svém kostele, ve své farnosti; tam náležíte do duchovní rodiny, to je váš otcovský dům duchovní. Odtud se dostanete do práce pro diecési, pro celou Církev. Nemáme-li si přes nejlepší snahy překážet, musí býti řád. A tento řád, vycházející z domu Božího a z farnosti, má nepochybně svaté začátky, posvěcené samým Bohem a posvátnou tradicí Církvě od apoštolských dob. Nezastarala, nýbrž má obrodnou sílu a jí se obnoví život v Církvi.

P. E m. S o u k u p O. P.:

Hříchy jazyka

Evangelista Jan líčí božského Spasitele v neposkvrněné velebnosti jeho božství i lidství před smečkou nepřátel skoro nepřičetných zlobou, vykřikujících nadávky. Pán praví: „Kdo z vás mě může obžalovati z hříchu?“ Odpovědí je mu to, co si jen mohli vymysleti nejhoršího: „Jsi zaprodán ďáblu!“ Nevěděli nic a přece prohlásili jako z přesvědčení to nejhorší. To je jedna z cest jazyka neovládaného, jenž strhne člověka až k farizejské zlobě. Neví nic špatného o bližním a přece o něm tvrdí špatnost,

kteřou nemůžē dokázati. Latinští autoři nazvali je „Imponens“, ježto nakládá bližnímu břemeno špatnosti, přičítá mu špatnost, kteřou buď nemá, nebo kteřá není tak veliká, jak on tvrdí, nebo o kteřé nemá jistotu.

Božský Spasitel řekl: „Vidíš třísku v oku bratra svého a nevidíš celý trám ve vlastním oku.“ Ten trám totiž má ve vlastním oku každý, kdo se tímto způsobem prohřešuje jazykem proti dobrému jménu bližního. Jeho hřích prozrazuje velmi zahanbující pozadí takového jednání; o druhém nemůžē dokázati, co tvrdí, ale svou řečí hanlivou dokazuje sám o sobě, že je špatný.

Svatý Tomáš praví, že člověka to táhne k tomu, co je shodné s ním, co je jaksi jeho druhou přirozeností. Jaký je tedy, koho to táhne k přičítání bližnímu špatnosti, kteřou nemá nebo kteřá není dokazatelná? Je sám milovníkem špatnosti, je rád, že je špatnost také jinde, má radost ze špatnosti, byl i mluvil o ní velmi odsuzujícími slovy; lze tvrdit, že i jeho zásadou je, co napsal trpce G. Gunnarson ve svém románu Vikivaki: „Málo dnešních radostí je tak plodných, jako hřichy bližního.“ Naplňují totiž uspokojením lidi, kteří jsou vnitřně oddáni zlu. Proto je jim příjemnou jako nezbytností mluvit o zlu druhých. Již v knize Moudrosti je napsáno: „Blázen, jdoucí cestou, považuje všechny za blázny, které potká, ježto sám je blázen.“

Kdo přičítá bližnímu nedokázané špatnosti, dokazuje tím i jinou svou špatnou stránku, totiž vůli blížiti druhému. Jsou to bytosti protispolečenské, asociální, ježto nejen bližnímu dobro nechtějí a nepřejí, nýbrž nadto je ničí bez práva a důvodu. Pán náš učil i je modliti se: „Odpusť nám, jako my odpouštíme.“ Nedivíme se, jestliže Pán tyto nakladatelské duše nechává upadnouti do zaslepenosti, že je ponechává v zatvrzelosti, když zavřely se první křesťanské ctnosti, bez níž není možný život s Bohem - lásce k spoludědici Kristovu. Pán také řekl: „Nesuďte a nebudete souzeni.“ Svým příkla-

dem ukázal, jak třeba se zachovati vůči skutečné skvrně mravní: „Kdo z vás je bez hříchu, hoď po ní první kamenem.“ Co by asi řekl při pohledu na duše špatnosti nedokázané vypravující? Aspoň by to bylo slůvko o pokrytcích, ne-li o zavržených. („Nezavrhuje a nebudete zavrženi!“)

Lovci, vydavatelé a překupníci afér bližního mají ovšem své výmluvy: Já jsem to tak slyšel. - Poslouchání s ochotou byl jeden hřích; druhý je podávání dále; třetí a čtvrtý a pátý a stý hřích jest, že to druzí podávají zase dále a patrně ještě horší, než jsi to řekl ty.

Já nikomu nechci škodit. - Když vyleješ na druhého inkoust a řekneš, žeš mu nechtěl pošpinit šaty, řeknou právem, žeš pomatený nebo lehkomyšlně neodpovědný cynik; tato vůle neškoditi by neomlouvala, i kdyby tu byla; jenže ona nebývá.

Dělají to všichni lidé, je to zábavné a nikdo to nebere vážně. Kdyby tomu tak bylo, bylo by to při nejmenším smutné, že lidé se neumějí bavit lidštějším způsobem. Ale v obrovské většině lidé takoví dobráci nejsou. Vždycky něco uvízne, podle starého pořekadla; při nejmenším to, že „není šprochu, aby nebylo v něm pravdy trochu“, což si pomyslí každý posluchač a také podle toho se zařizuje a zmenšuje u sebe dobré jméno bližního, i když zároveň o vypravěči si řekne, že je to nějaká bytost klepařská. Kniha Moudrosti přirovnává takové lidi k jedovatým hadům; není každé ušknutí smrtelné, ale každé je otravné.

Jaká to sbírka přívlastků pro lidi s tímto jazykovým hříchem! Farizejská zloba, vlastní vnitřní špatnost, nekřesťanské smýšlení, hadí zákeřnost. A ještě musíme přidati, že je to následování ďábla, otce lži od počátku a pomluvače bratří.

Myslíš, že to není tak časté? Skoro tak časté, jako zdánlivě nevinná otázka: Co je u vás nového? Za ní se totiž ve většině případů skrývá přání slyšeti nějakou šimravou aférku.

Ze zápisníku starého profesora

Rozjížděl se vlak. Jel s námi nějaký pán, a to pán velmi pozorný. Nejprve upozornil slečnu, sedící naproti, že kabela, kterou si dala na síl, přečnívá a mohla by spadnout, kdyby vlak prudčeji zabrzdil. Požádal o dovolení, aby směl lépe uspořádati zavazadla na síti a kabelu bezpečněji umístiti. Potom si všiml, že na chodbě stojí jedna dáma, která už ne-našla místo. Navrhl tudíž cestujícím, aby se sesedli, že by pak bylo místa i pro tu dámu. A dále se tázal cestujících, ne-zdá-li se jim, že oddělení je přetopeno. Zdálo se jim. I tázal se, nenamítají-li nic proti tomu, kdyby na chvíli zastavil topení. Nenamítali. A teprve, když to všechno uspořádal a zařídil, oddal se ten pán klidu.

Nevím, kdo byl ten pán. Vypadal trochu na profesora, trochu na pořadatele výkladních skříní, trochu na revisora hlavní pokladny. Zdálo se, že povahou je pedant. Ale jeho laskavé chování mne přimělo k úvaze, že mezi pedanterií a pedanterií je rozdíl. Jsou pedanti, kteří vyžadují přesný pořádek, aby trápili lidi. Ale jsou lidé, kteří jej vyžadují, aby lidem život zpříjemnili, musí to býti pojmenováno jinak. Pořádek je krásná věc. Pořádek je odlesk světového řádu, jenž po řecku sluje kosmos. Člověk pořádkumilovný napodobuje vesměrný řád. Ano, předvádí nám model kosmu: hleďte, lidé, jak všechno zcela jinak vypadá, dáme-li to do pořádku! A pořádek není jen pro dívání, pořádek je pro pohodlí, pro bezpečnost, pro život. Ale jak to pojmenovati? To přece není pedanterie! To je - ano, byla by to kosmetika, kdyby to slovo nebylo zabráno pro pěstění ženské krásy: byla by to harmonika, kdyby si ten název nebyl přisvojil ubohý nástroj foukací a tahací; byla by to esthetika, kdyby se tím slovem nezdobili ti, kdož se obírají krásou vědecky. - Jsem v koncích se svou lexikální vynalézavostí a se svými vědomostmi z řečtiny - a vy, pane, vystoupíte z vlaku v některé zapadlé stanici a uniknete mi do tmy dříve, než najdu jméno pro váš povahový rys. Ale kdybyste věděl o mém trápení, možná, že byste se usmál a řekl: Člověče, nebuďte přece pedant!

Pan profesor Hrubý, třídní třídy IVb, jest předvolán do ředitelny. Pan ředitel se na něho rozkřikuje, hněvivě odstrkuje kalamář s červeným inkoustem, tluče o stůl telefonním seznamem, povytahuje zásuvky psacího stolu, bouchá jimi: pane kolego sem, pane kolego tam, tohleto a tamhleto, to přestává všechno, to by tak hrálo, to by mohl každý, že ano, sunt certi denique fines, už toho mám dost, každý si tu dělá, co mu napadne, už je nejvyšší čas - etc.

Pan profesor Hrubý stojí jako zkoprnělý. Nepoznává svého představeného. Býval to vždy milý, mírný a vlídný pán. A teď najednou zuří pro nic za nic: „Pane řediteli, já nechápu -“

„Posaďte se, pane kolego,“ praví pojednou pan ředitel svým obvyklým laskavým tónem.

Pan profesor se posadí rudý rozčilením: Co to má znamenat? - „Mé chování se vám snad zdá divným,“ pokračuje ředitel s touž laskavostí: „chtěl jsem vám jen ukázat, jak to vypadá, když vy, promiňte, *řvete* na žáky.“

Vychovatelství jest věda i umění. Víc umění než věda. Úkolem vědy jest poznati, jaké věci jsou. Věda zkoumá zjevy, popisuje je, třídí a hledá jejich zákonitost. Umění není zjišťování toho, co jest, nýbrž vytváření toho, co dosud není. Pouhé napodobení toho, co jest, zdaleka ještě není umění, „Napodobím-li dokonale mopslíka své milenky,“ praví Goethe, „budu míti dva mopslíky, ale ne umělecké dílo.“ Umění není pouhé násobení skutečnosti. Umělecké dílo jest výkvět stylu, ne výrobek šablony.

Výchova jest umění: vychovávati znamená tvořiti. A tvořiti znamená dávatí tvar. Co je v umění tvar, to jest ve výchově charakter.

Byl v mém rodném kraji vinař, který rád zval na skleničku ryzlinku. Když pak jednou vpadli do jeho sklepu jacísi inteligenti, více samozvaní než pozvaní, ptal se jich, chtějí-li pít jako lidé či jako dobytek. Samozřejmě zaujali vznešený mravní postoj lidí, kteří chtějí pít jako lidé. „Tak to můžete raději hned jít domů,“ řekl jim, „já nalévám jen těm, kteří pijí jako dobytek.“ A když se divili té odpovědi, vysvětlil

jim, proč: „Dobytěk ví, kdy má dost, ale lidé to nevědí.“ Zvíře zná míru - není to naučení člověku nestřídánímu a požívačnému? Zvířata nejsou stvořena jen k tomu, aby člověk nad nimi vládl, to jest, aby je zapřahal, stříhal, dožil, zabíjel a pojídal. Mají i úkol výchovný a přísluší jim ten úkol už proto, že jsou starší než my. Píle včely, trpělivost mravence, starostlivost kvočny, věrnost psa, bdělost kohouta, radostnost skřivánka, čistotnost kočky, něžnost holubice, bezstarostnost vrabce - toť vlastnosti, kterým se i člověk může a má učit.

Myšlenka, že člověk jest pouhé nadzvíře, chytrá nadopice, lišící se od ostatních živočichů ne podstatou, nýbrž jen stupněm vývoje, byla v nové době přijímána s takovou ochotností, že je třeba se ptáti, jak to, že člověk místo aby hájil své přednosti v řádu přírody a cítil se králem tvorstva, prodává své prvenství za čochovici vývojové nauky, předstupuje před živočichy země a dušuje se, že se cítí jen jedním z nich a doprošuje se, aby ho ráčili přijmouti do svého zoologického cechu jako odrůdu homo sapiens?

Odpověď: člověk - toť odpovědnost. Zvíře není odpovědno. Řídí se slepým instinktem. To by člověk také rád - počítati si jako zvíře a nemíti svědomí. Domnívá se, že by mu bylo lehčeji a veseleji, kdyby mohl žíti jako zvíře.

Duchovní situace moderního člověka jest předobrazena v marnotratném synu, jenž záviděl vepřům, kteří se nažrali, lehli si a spokojeně pochrochtávali. Moderní člověk prchá před sebou samým, před svou duchovností, nesmrtelností a svým věčným určením. Nemůže unést tíhu svého člověčenství. Duše je závazek. Duše je rozum a vůle. A to nejpodivnější jest, že právě důvtipem rozumu, to jest směle a uměle budovanými teoriemi vědeckými se dokazovalo, že člověk nemá rozumu a že mezi inteligencí zvířecí a lidskou jest rozdíl jen stupňový. A málo prospívá říkati: podívejte se, to jsou jen dohady, nedokázané a nedokazatelné domněnky a vědecké pověry. Snad prospěje říci: je to nevkus - je to neestetické a jaksi neplastické domnívati se, že nečlověk jest krásnější než člověk, že pudovost je pěknější než duchovost, že jest hezčí jednati podle pudu než podle svobodné vůle a že v zoologické zahradě jest útulnější než v nebi.

Je pravda, že zvířata byla na zemi dříve než člověk. Mají prvenství dějinné. Kdyby měla rozum, mohla by pokládati člověka za drzého parvenu. Avšak člověk má prvenství metafysické. A zříká se ho. A s tím souvisí nevážnost ke všemu, co je vrozeno. Vrozené vlohy, pěstitelné ovšem a dalšího osobnostního vývoje schopné, jsou různé: tělesné, duševní a mravní. A podle toho jest možný trojí aristokratismus - aristokratismus krásy, aristokratismus geniality a aristokratismus svatosti. Daleko větší vážnosti však se těší věci, k nimž netřeba vloh a které jsou veskrze získatelné, na příklad peníze. Peníze může mít každý. A právě proto není možna aristokracie peněžní. Peníze a vůbec všechny vnější statky jsou povahy demokratické. V tom, co jsme, není možna rovnost: v tom, co máme, ano - stačí sečísti peníze světa a dělití je počtem lidí. - P.

Kouzlo církvičky

(Dokončení.)

Co zvláště láká lidi do církviček je ovšem podoba, kterou se domnívají vidět mezi svým náboženským spolkem a obcí starokřesťanskou. Neboť potkávají tam vše, co v jejich očích dělá rozdíl mezi původním křesťanstvím a úpadkem, jaký ovšem představuje katolická Církev. Ač-li tato totiž nepředstavuje babylonskou nevěstku, Antikrista, princip nesvobody, Velikého Inkvizitora, tyrhenského žrece, pochopy Koniášovy a podobné věci. Církev římská je ztrnulá v dogmatech, zkostnatělá ve své hierarchické výstavbě, zatížená tradicionalismem, zatarasená scholastikou, a tak dále; ale v církvičce je všechno jinší. Je to prostě spolkový život, učení si tvoříme sami, funkcionáře si děláme sami a neděláme z nich nic zvláštního, bohoslužba je prostinká, modlitebnou může být každá místnost, je to všechno takové útulnější, bližší, lidštější. A starokřesťanštější. Neboť staří křesťané přece také byli bez dogmat, bez hierarchie, bez liturgie... tak si to představujeme.

Jenže tady je ten háček. Vezmeme-li dopisy sv. Pavla, sv. Ignáce, ostatních Otců, zjistíme, že sice tituly episkopů a presbyterů nebyly hned přesně rozlišeny ve svém užívání; ale také, že prvokřesťanská církevní obec byla naprosto ne spolkem s nějakým voleným nebo improvisovaným předsednic-

tvím, nýbrž ukázněnou rodinou s autoritativními představenými. Neměli neurčité rozplynuté vzněty, nýbrž nesmlouvavé, nesnášlivé učení - „i kdyby anděl s nebe vám přišel kázat něco jiného“. Ba i bohoslužba byla volně pronesenou modlitbou v řeči (syrského nebo hellénského) lidu a jen po několik desetiletí. Pak hned dostala formu tradice, ustálené obsahem i řečí. A tak vidíme, že koptická bohoslužba je sice ohromně stará, starší než cokoli z kulturního života kolem nás; ale není tak stará, aby byla vznikla nějak samorostle, nýbrž její staré památky obsahují i jazykově zbytky ještě starších, původních, řeckých vzorů. Vidno, že tradicionalism, officialism a chcete-li formalism se uplatňuje ve staré Církvi víc a hlavně dřív, nežli by si myslel mnohý ctitel domněle lidové primitivity.

Nutno ovšem pamatovat, že stará Církev dozajista byla „lidová“ v tom smyslu, že nebyla uložena shůry vnějším násilím, jako se to dalo často ve středověku anebo při americké conquistě. Nebylo vnějšího násilí, ale byla vnitřní (to jest jediná opravdová) autorita: vláda v Církvi patřila „Duchu svatému a nám“ - „ne lidem, ale Bohu“ (Skut. ap.). Tedy začátky křesťanství v ničem nebyly podobny oné „Živé církvi“, která se za našich dnů zhroutila i na půdě svého vzniku, nebyla nikdy spolkem, a byla obcí, tělem, jednotkou, *terribilis quasi castrorum acies ordinata*. *Ordinata* - spořádaná! O tuto zásadu jde, a ne o vnější jednotlivosti.

Sektanti si vždycky mysleli a dosud myslí, že je to velmi duchaplný a závažný argument říci: Ale apoštolové neměli biskupských prstenů a pektorálů, neznali rochetu ani mozettu, nerozeznávali nabederník a palici, jejich učedníci neměli monsignorských titulů ani fialových čepic kulatých a rohatých, nízkých ani vysokých. Nepřeli se o školu thomistickou a molinistickou, nevykládali *Corpus Juris canonici* ani *Nomokanon*, neklaněli se křížům ani obrazům, neužívali zvonů ani varhan. Nevydávali encykliky o otázkách, hýbajících lidstvem, nevykládali nic o nálezech geologie a archeologie, neodsuzovali antikoncepčních prostředků. Oč blíže jsme jim tedy my, kteří to všechno také neznají!

Leccos z těch věcí ovšem najdete ve staré Církvi snadno, když se tam podíváte. Ovšem ve tvaru tehdejšího věku. Nebylo třeba psát traktáty společensko-národohospodářské,

nebo pohlavně-hygienické pro lidi, kteří chápali jednodušší formulaci: Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha uží. A v tom ohledu nekatolické kritiky jsou někdy tak přiléhavé, jako by někdo hrozně vytýkal, že papež Linus neměl telefon, který neexistoval, ve Vatikáně, který neexistoval... neboť co je pro všechny historickou památkou, to je pro nás novostí. Ale co? Domnívá-li se někdo, že my bez těch novostí nemůžeme být? Myslí někdo, že v těch změnách od prvotních poměrů je podstata katolictví? Věří někdo, že primitivní podmínky *lépe* budou svědčit církvě, které si je, dejme tomu, rekonstruuji, nežli nám, kteří jsme v nich *byli*?

Ať to zkusí. Katolický biskup bez fialových šatů bude pořád katolickým biskupem, katolická mše ve světnici nebo ve sklepě bude pořád Božskou liturgií, Písmo svaté beze všech komentářů a drahocenných kodexů bude pořád slovem Božím, římský papež bez palácových gard a knížat-asistentů, bez posvátných kongregací a kardinálského sboru, bez patriarchálních arcibasilik a papežské tiary bude pořád slyšet: Ty jsi Skála! Ale na pohled to možná bude nejubožejší společek. Tak z dubu padá žalud, malá kulička, která se válí ve strouze jako nepatrný oblázek, a ničím se od něho neliší. Jen jedním. Může z něho vyrůst dub, a z obláčku nemůže.

Tady je ten rozdíl. Můžete ze světové Církve udělat něco jako společek, a z toho může být zase světová Církev. Ale ze spolku nikdy nebude nic než spolek. Proč? Protože v tom žaludu jsou složeny zárodky ke všem orgánům dubu, v Církvi doby Neronovy všechny zárodky křesťanské vzdělanosti: z kobek pod amfiteatrem vyšel Dante a Columbus, Maistre a Volta. Ale v obláčku není zárodků. Když sekta vyčerpala těch několik námětů, kterými se od osídlené Církve, od duše lidského pokolení oddělila - pak je v podstatě u konce. Má ovšem ještě praktické možnosti.

Je velmi snadné, a chceme-li, historicky poutavé podržet původní námitku proti Římu, když už pozbyla všeho smyslu; podržet, na příklad, odpor proti římské „spravedlnosti ze skutků“, když už jsem sám přešel k úplnému pelagiánství. Opačná možnost je ta, k níž se nám zdá nakloněn duchaplný Heiler a jeho tovaryši: přijmout od Říma, co se dá, ale jen

ne Řím; žítí v jakémś modelu či snímku katolické Církvě, ale ne v Církvě. Další možnost je, vypůjčiti si třebaś i ideologii od nějakého časového směru; tak tedy cirkvička, založená v XVI. století, bude ohromně monarchistická, cirkvička z XIX. a první generace XX. století bude nekonečně svobodomyślná a povýřila by (kdyby měla dogmata) darwinismus mezi dogmata svá. Ale toto vše jsou úkazy deformace; dokud je cirkvička skutečně živá a průbojná, dotud dovede upoutat mysli svých věrných na ten bod, ten blud, tu „rozlišovací nauku“ - zpravidla tedy tu přehnanou a skreslenou pravdu - která cirkvičku od Církvě oddělila. Toť onen rys, který dává cirkvičce vnitřní sílu - a také, podrželi se déle, určitý ráz nevyvážený a nenormální - toť vlastní podstata „hairesis“: fixace, fanatismus určitého, jednotlivého námětu.

Toto zúžení pohledu, toto napětí a přepětí ducha odpovídá ovšem určitému sklonu lidské duše; v tom je jeho kouzlo. To je totiž tak. Člověk je v životě tvor slabý a zhusta podlý; miluje kompromisy, chabost, neoprávdovost. Ale ve své obraznosti miluje hrdinství, neústupnost, celistvost, nadšení. Proto, jde-li o theorii a ne o život (a náboženství přece je krásná theorie, sváteční sen, a ne život - no ne?), tu člověk náramně miluje hesla, začínající: „Nic než...“ Takové Nic než je řečnický mnohem působivější, mnohem vzhlednější a dojemnější; nejen nauka tím nabývá strhující ráznosti, nýbrž i prorok herese je pak velikou, původní, silnou, výbušnou osobností. Neboť vskutku vidíme, že lidé chválí toho a onoho reformátora výslovně pro výbušnost jeho povahy a sílu jeho invektivy; jakkoli by se zdálo, že takové vlastnosti sluší spíše cowboyovi nežli muži Božímu. - A jak může pak příslušník cirkvičky pěkně shlížet na katolíka s jeho kasuistikou a juridismem, který vždycky staví dvě meze pravdy proti sobě! Katolík hlásá předvědění, ale také svobodnou vůli; majetek, ale také společenské závazky; celibát, ale také porodnost; autoritu, ale také svědomí; tradici, ale také postup; lásku, ale také mravnost a kázeň; čest, ale také pokoru; práci, ale také mystiku; sbornost, ale také hierarchii; a tak dále. Vidno, kterak omezená a malicherná vypadá katolicita - obecnost - pro toho, kdož hairesí, výběrem se cele oddal jedině ideji.

Takto chápeme psychologickou a časem psychopathickou příčinu, již má kouzlo církvičky. Ještě ale musíme něco říci o mravní stránce tohoto sklonu. Neboť zajisté Církvi nikdy nestačilo ukazovat, kterak herese je nakonec rozumově nespokojivá; Církev - ponechávajíc ovšem Božímu milosrdenství soud nad jednotlivými dušemi - vždycky prohlašovala rozkol za hřích. Proto musíme zde prokázat jeho zásadu hříšnou, a nikoli pouze absurdnost. O té by se sice dalo mluvit do nekonečna. Na příklad stejně intelektuálně méněcenný, jako psychologicky zajímavý je tento zvyk bludaře: považovat beze všeho svůj nový systémek za nejen prokázaný, nýbrž samozřejmý, vžitý a obecně uznaný. Všimněte si, kterak novotáři různých míst a dob mluví o římské modloslužbě, to jest případně o náboženství veliké většiny a celé minulosti vlastního národa, a kterak o Pravdě a Evangeliu, to jest o svých včerejších a nezřídka měnivých nápadech. Ale toho, pravím, již nechme; teď si všimněme, kterou mravní zásadu porušuje roztržka.

A není těžko to poznat. Podstatou Církev, podstatou křesťanství je láska - láska k bližnímu, láska ke každému. Takto se modlíme: „Otče náš,“ takto vyznáváme: „Kterýž pro nás lidi, a pro naše spasení sešel s nebes . . . a člověkem se stal; ukřižován také za nás . . .“ Církev obecná, jak řekl jeden z jejích apologetů, není pro dobré lidi, nýbrž pro lidi. Jak týž upozornil - zapomínáme na všechny vedlejší ohledy a poměry, jde-li o život a smrt. Voláme: „Člověk spadl do řeky!“ - nikoli: „Vzdělanec spadl do řeky!“ - křičíme: „Zachraňte dítě!“ - nekřičíme: „Zachraňte dědice chemické továrny!“ A podobně, jak jsme právě slyšeli, mluví obecná Církev o poměru k Bohu: „Aby všichni jedno byli!“ Zatím kouzlo církvičky je ve zneužití jiných slov Páně: o „maličkém stádcí“ a o tom, že „se sejdou dva nebo tři ve jménu mém“. Avšak . . . a přece nemůžeme nepoužít slov samého apoštola:

„O duchovních však darech nechci, bratří, abyste byli v nevědomosti . . . Jako totiž tělo jest jedno a přece mnoho údů má, všechny pak údy těla, ač jich mnoho jest, jedním tělem jsou, tak i Kristus . . . I nemůže oko říci ruce: Nepotřebuji tebe, anebo zase hlava nohám: Nepotřebuji vás, nýbrž mnohem potřebnější jsou ty údy těla, které se zdají slabšími . . .

Avšak Bůh spojil tělo tak, že dal hojnější čest tomu, kde se jí nedostávalo, aby nebyla roztržka těla, nýbrž aby údy pečovaly o sebe vespolek stejně. A trpí-li úd jeden, trpí spolu s ním všechny údy; oslavuje-li se jeden úd, radují se spolu s ním všichni údové . . .“ a to zní, myslíme, jinak, nežli sektantské horlení proti lenosti duchovenstva, přehmatům hierarchie a neuvědomělému lidu. V církvičce je duchovní elita, hluboké náboženské založení, vyšší duševní úroveň, náboženství niterné, esoterické; „vy však jste tělem Kristovým a údy podle údělu . . . ; neboť Bůh není Bohem rozbroje, nýbrž pokoje . . . Nyní však trvají víra, naděje, láska, tyto tři; ale větší z nich je láska.“ - *Jindřich Středa*.

Úzkoprsost

Katolická Církev vykonává úřad pastýřský a učitelský, a proto každou chvíli se postaví proti nějakému omylu, proti skreslení nějaké pravdy. Tu pak ten, který radostně rozpřádá svoji myšlenku a náhle narazí na zápor katolické autority, naříká na její úzkoprsost. Proč prý ulpíváme na různých formulích a pravidlech a nemáme pochopení pro jeho city, proč trváme na dogmatech a ne na pouhé lásce („duchu Kristově“) - a podobné věci.

Pravidlem taková výčitka je předem bezobsažná a nesmyslná. Někdo nám vyčítá úzkoprsost ne proto, že bychom neměli nekonečně více myšlenek než on, nýbrž naopak proto, že se nesoustředíme výhradně na jeho speciální manii a odmítáme její krajnosti. Tak také moje kuchařka vaří leccos, ale ne ponravy; a snad se proto zdá úzkoprsá žlutě, která má moc ráda ponravy, ale nezná zmrzlinu ani švestkové knedlíky. Avšak není sporu, že jednostrannost dělá někdy dojem živějšího ducha - na první pohled. Také obyčejný pokoj, obydlený obyčejným člověkem, vypadá hrozně ne ladně a nezajímavě; tuhle stojí čajník, tam psací stroj, tu fotografie, onde aktovka; v jednom rohu visí kříž, ve druhém stojí zouvák. Jak umělecky cenný vnitřní prostor by na jeho místě nedovedl vytvořiti čalouník a dokonce architekt! Ale ubytujte se v místnosti z doby Makartovy, plně závěsů a střípců, váz a řezeb, nebo v moderním lecorbusierovském bytě, podobném opuštěné strojovně; zkuste v něm

prožít nejen několik radostných chvil, nýbrž i bezesné noci bolesti a starosti - a zatoužíte po obyčejném pokoji.

A Církev je domov pro všechny. Proto - jak poznamenal jeden konvertita, který znal i jiné křesťanství - proto je příznačné pro obecnou Církev toto: Bůh ji nezaložil na Pavlovi, skvělém kazateli, misionáři, organisátoru, učenci, nadanému bohoslovcovi a spisovateli. Nezaložil ji na Janovi, svém Miláčku, vznešeném duchu, planoucím mystickou láskou. Ale založil ji na Petrovi, který Ho zapřel, na člověku slabém; a brány pekelné ji nepřemohou. Jaký tu má smysl mluvit o nějaké církvi Janově? Má-li býti Jan představitelem lásky, tedy toto je láska: věřit ve skutečné Vtělení, v člověčenství Boha Syna. „A člověkem se stal.“ Není řečeno: geniálním člověkem, ani: nábožensky založeným člověkem, nýbrž prostě: člověkem. Proto i umřel za všechny.

A je typické, že nekatolíci si právě s dogmatem Vtělení nevědí rady. Jedni - za stara - měli doketické a pod. výklady, že se Bůh nestal skutečným člověkem; druzí - dnes - nevěří, že skutečný Bůh se stal člověkem. Je trapno čísti vánoční meditace moderních bludařů o tom, co „znamená“ vánoční mythus. Katolické dogma o tomto okamžiku světových dějin se jim ovšem zdá úzkoprsé a vůbec nemožné a tak se brouzdají ve výkladech, že je to historické a není to historické, je to božské a není to božské, je to duch Kristův a není to Kristus a je to také sociální a není to jen sociální - tak se s tím potýkají, aby se závazné formulaci vyhnuli. To je patrně šířka ducha. A toto je úzkoprsost:

*Verbum supernum prodiens
nec Patris relinquens dexteram
ad opus suum exiens
venit ad vitae vesperam.*

*Slovo sestoupilo vznešené,
ač Otce neopustilo,
úkolu svému ustříc tu jde,
když k večeru se schýlilo.*

A proč, prý, nemůžete míti radost z rozmachu a rozhlasu té poesie, aniž byste to všecko věřil...? Proto, poněvadž

nechci trhat květy s pole, z něhož bych byl vyloučen; proto, poněvadž nemůže špatný strom nésti ovoce dobré, ani dobrý strom ovoce špatné. Taková poesie roste z pravdy, a „není krásné lži“; nechci býti estét, který má z pravdy radost, ale pravda není v něm. Já chci míti pravdu v sobě; proto chci míti dogmata, proto odmítám blud. Je pravda úzká? Mně stačí. - *Jindřich Středa.*

Studentům

Reverentia debet puero.

Právě ode mne odešla mladá lékařka. Má před svatbou s evangelíkem; z toho již nyní rozdvojení v duši. Při hovoru jsme přešli na mnoho námitek proti Církvi a je v ní toho ještě mnoho. Snad mně ji ještě dobrota Boží pošle! Prosím o modlitbu. Ale chci něco jiného. Než odešla, přiznala: Kdyby byl pan profesor náboženství využil času k učení místo k hloupostem, byla bych na tom mnohem lépe... (Z dopisu kněze.)

*

Nadepsanou pedagogickou zásadu (tuším sv. Augustina) měli za úkol co nejlépe provozovat zvláště profesori náboženství. Když nastoupil jeden z nich na střední školu, dostal pokyn od svého inspektora náboženství, aby dával co nejvíce výborných; od druhého bylo několikrát zdůrazněno: „Jednejte tak, aby vás měli žáci rádi, na tom nejvíce záleží.“ K tomu přistoupila ještě zákonná možnost žáků kdykoliv se se odpoutat od hodin náboženství a s tím spojený projev nelibosti nadřízených úřadů, zjistilo-li se, že na tom či onom ústavě pro požadavky profesora náboženství odhlásili se žáci z hodin. Tak nezbyvalo profesorovi náboženství nic jiného, než pedagogický tanec mezi vejci: co nejpoutavější výklad a co nejmenší požadavky. Podařilo-li se přece nějaké vědomosti vylákat, pak to bylo načechráné jako peří, které při prvním závanu odletí.

Tak nám vycházela intelligence ze středních škol, která snad i o sobě říkala, že je katolická, ale pouze nepatrnému zlomku z nich pravdy Boží byly světlem, solí života. Máme

jí snad dost, počítáme ji, ale většinou je to krásná slupka, ne ovšem s jádrem špatným, ale většinou bez jádra.

S těmito pocity stojí také před studenty profesor náboženství. Úspěch jeho vyučování a výchovy aspoň částečně závisí na dobré vůli žáků. Ukážete ji? - U. M.

Jen zrcadlo?

Před lety napsal jeden septimán do Obnovy téměř cynický výsměch tehdejší střední škole. Časopis byl přinesen do sborovny, rozhořčení zmocnilo se profesorského sboru, jeden člen po druhém napadal ostře studenta ve svých hodinách. Bylo zajímavé, jak se měnil k němu postoj třídy. Po čtvrté hodině s ním již skoro nikdo nechtěl mluvit. Až poslední hodinu přišel profesor franštiny. „Vladimíre, umíte dobře psát; v mnohém máte pravdu, jen ve výrazech buďte jemnější!“ - Třída roztála.

*

Jsou lidé, kteří jedí, hrají, od rána do večera pracují, aniž při tom myslí. Jejich rozum podobá se zrcadlu, které pouze odráží vnější svět. Někdy prý i zrcadla oslepnou. Z tohoto zjištění není třeba vylučovat studenty, třebas právě u nich by bylo možno předpokládat opak. Byla v květu kdysi bylinka samočinnosti, která tu a tam rozkvetla u některého pedagoga, ale většinou než došla střední školy, uschla nebo zmrzla. A tak myšlení studenta je jen odrazem, a to mnohdy velmi matným, slov profesorských. Neznamená ovšem, že by bylo chybou přijat myšlenky profesurovy. To ne, ale nebýt při tom jen čímsi pasivním. Myšlení je aktivum, duch myslícího člověka se chce zmocnit vnějšku, svými otázkami do něho vstoupit, svými touhami jej proniknout. To je právě ono, co člověka zušlechťuje. Myšlenka září z oka, dává tvar čelu i ústům, dělí se s celým vzezřením, ona činí malého velikým. V otázkách, hledání, pátrání, tam je člověk veliký. Myslet není údělem několika vyvolených, je to právem každého člověka, povinností každé křesťanské duše.

Nezdá se vám, že život vám dává dosti otázek, které by mohly plně zaměstnat vaše duševní schopnosti?

Mítí zájem pro otázky minulosti a přítomnosti, pro naděje

a starosti svého národa a celého lidství, pro všechna veliká dobra tohoto světa. Zaujmout osobité stanovisko k dětem, které jsou okolo nás. To může býti totožné se stanoviskem ostatních. Jen si uvědomit, proč to neb ono přijímám. - *U. M.*

Náš žalář

Vězeň středověkého žaláře musel se namáhat přistavit si stůl či lavici, aby zahlédl kousek hvězdné oblohy.

Také žalář lidského ducha má svá okna. Nemůže-li lidský duch plnost pravdy pochopit, tak může zahlédnout aspoň jednotlivé útěšné hvězdy. Jen při troše námahy, přemůže-li člověk liknavost pouhou silou svého rozumu, může poznat střed veškerenstva, jsoucnost své duše, co je dobré a zlé. Může si získat to, co nazýváme světovým názorem, co dává životu člověka smysl a obsah, krásný a hluboký.

Tam, kam lidská duše se nedostane, kdo má uši k slyšení, slyší: „Druhdy Bůh mnohokráte a mnoha způsoby mluvil k otcům našim skrze proroky, v těchto pak dnech poslední doby mluvil k nám skrze Syna svého.“ (Žid. 1, 1-2.)

Zjevení Boží povyšuje náš rozum, jeho obzor rozšiřuje, dává sílu zraku naší duše.

Zjevení Boží ovšem neobsahuje všechno, tu nejposlednější pravdu, stejně jako naše oko s tím nejlepším dalekohledem neprohlédne poslední prostor vesmíru. I ve zjeveném náboženství jsou pravdy, které ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo. (1. Kor. 2, 9.)

Co Bůh zjevil, je dostatečné a je to především jisté.

„Má-li zjevenou pravdu v mysli - jak hluboký je člověk; má-li ji pod nohama - jak pevně stojí.“

Při poslední večeři modlil se Kristus: „Otče, posvěť je v pravdě.“ (Jan 17, 17.) Jako nebeská klenba objímá tato pravda všechny jeho žáky, miliony skromných a přece moudrých, učených! (Wöhrmüller, „Mannhaftes Christentum“). - *U. M.*

Ježíš

Ježíš se stal Vykupitelem všech, kteří trpí životem. A že se tento Spasitel narodil v největším ponížení, ve stáji u zvířat, je jednou z největších lidských myšlenek. Povznáší lid-

skou duši k bytosti od Boha chtěné, od Boha pocházející, jež jest povznesena nad všechny náhody pozemské, že duše, pocházejíc od Boha, vstoupila do času a do prostoru z břehuprosté věčnosti.

Ježíš je pro všechny a prostá dětinná víra uchopí jej kolikráte hlouběji než víra mnohých, kteří se domnívají, že uchopí křesťanství ostrými filosofickými klíškami. Ježíš může se státí životní skutečností v nejprostší duši, která nemusí ani míti tak zvaného světového názoru. Tou životní skutečností nachází svou působnost veliká láska, na které spočívá nebeské království.

Lidstvo nemůže nikdy ztratiti obraz Kristův - po celou dobu jeho trvání byl popírán, skreslován, vysmíván, a přece bude stále žítí v lidské duši jako nejnepohnutelnější, nejskvělejší bod lidských dějin, jakožto Boho-člověk, jakožto pozdrav z vyššího světa.

Hlava plná krve a ran, hlava korunovaná trním zůstane. Pokud se bude potáceti lidské pokolení mezi kolébkou a hrobem, bude tato hlava jím vždycky pozdravována jako jeho vlastní obraz, jako trvajíc symbol v poměru mezi Bohem a člověkem. Bude dále vždycky tvořiti silné lidi, kteří budou uměti nésti svůj osud tak, jak jim byl Bohem určen. Bude tvořiti dobré lidi, kteří budou umět býti ku pomoci těm, kteří mají nésti osud ještě tvrdší. - *Hans Thoma.*

Východní církev a mystika

Dočetl jsem zajímavou novinku profesora Arseniewa „Ostkirche und Mystik“ (Reinhardt, München, 1943). Objevil ji náš sekretář náhodou za výkladem olomouckého knihkupectví. Kniha je poučná po mnohé stránce. Nejprve po té, že vytýkání „juridismu“ katolické Církvi se stalo u pravoslavných po Chomjakovi epitheton constans. Ale to jsem přečetl předtím Rahnerovu studii, bezvadně doloženou: „Die Abendländische Kirchenfreiheit“. Tam se dočtete, jak až do Fotia se Církev římská úporně snažila vybaviti Církev z područí zákonictví světského, aby byla řízena jen zákony svými, které nebrzdí, nýbrž jen mají chránit, podporovat vnitřní život Církve. Copak někdy vůbec některému světcu katolickému kdy vadil kterýkoliv zákon? Naopak, u katolických

mystiků vidíme, k jak *bezpečné* (to bezpečné podtrhávám) metě dovedla přivést bdělá Církev i svými zákony. Moc, juridismus, jeho tlak cítí jen kacíři a rozkolníci, kteří nechtějí pevné jednoty. Ale ti pak nedovedou ani plniti onoho života duchovního, o němž se domníváš, že je bez „juridismu“ svobodný, volný, schopný nejvyšších rozletů.

Pokud uvádí Arseniew mystiky hluboké, plné, bohaté, jsou to mystikové katoličtí: Otcové na poušti, Chrysostom, kapadočtí Otcové, Makarios (očištěný od podezření z hesychastismu, prý!). A co je potom? Je to mystika? Nemohu říci. Je to zbožnost, je to askese, ale mystika to není.

Chybí tomu ono unášení Duchem svatým, posvátná pasivita, kterou přetváří Bůh duši v nejužší připodobnění a spojení se sebou. Arseniew naivně doznává, že chybí ve východní mystice i prvek extatický a visionářský. O důkaz více, že celá zbožnost východních je úporné snažení výhradně aktivní až aktivistické, kde se nedává člověk dokonale Bohu tak, že je jeho trpným, ale také povolným nástrojem.

Vracím se k jizlivé, u Arseniewa bolestnou chtějící býti, poznámce o „zákonictví“ katolické Církve. Kdyby živým principem katolické Církve bylo toto zákonictví, nemohlo by z ní vzejítí tolik mystiků, anebo by musili státi proti ní a jejímu zákonictví. To „zákonictví“ katolické Církve, to je asi něco takového, jako řádná administrativa řádné společnosti. Musí mítí policii, četnictvo, hasičstvo, nemocnice, a v této ochranné síti se rozvíjí klidný život náboženský, vědecký, umělecký, a nikdo nevytýká policejnost takovému státu.

Myslím opravdu, že by východním bratřím velmi prospělo dobře poznati náš náboženský život, aby poznali, jakých že základů je Církev katolická, zda chceme východní křesťany, abychom jim vnutili své zákony, anebo abychom jim v poslušnosti k jednotě dali celé požehnání této jednoty. - *Braitto*.

Ještě k nové apologetice

Bremond se postavil proti maurassovskému kultu rozumu. Tomu, jenž miloval Pascala a Newmana, bylo více srdce nežli pouhá abstrakce, která plodí sektáře, jakož bylo na počátku i nyní i vždycky.

Tak se zoufale bránil Bremond a po něm blondelisující apologeté posledních dob, včetně Guardiniho, aby se lidé nespokojili s vírou jakožto přesvědčením logickým. Jim šlo více o přesvědčení nežli přisvědčení. Chtěli přivoditi ve věřících, aby realizovali, prožili, životně zapálili víru v celé své bytosti.

Škoda bylo, že docela přešli scholastické, řekněme přímo thomistické theoretisování o víře. O tom, že formální motiv, to, co člověka sklání k víře v tajuplné a nadpřirozené, má vnější zřejmost ne sice tajemství, ale věřitelnosti, jest Boží milost, sklánějící nejenom rozum v jeho logisující činnosti, nýbrž v oné práci rozumu, jenž dává jistotu a spočinutí tak silné, jak osobní. To je cno „realisování“ Brémondovo, jak je on chce ve víře, aby nebylo pouhou pojmovou prací, nýbrž životným, živým zapálením celé bytosti přijato pravdou, aby přijetí pravdy nebylo jen theoretické, abstraktní, nýbrž prosycující, strhující, naplňující celý život.

K tomu má člověk podati vedle oné práce o zřejmost věřitelnosti nadpřirozených pravd celou svou pohotovost, pohotovost celého života, všech schopností a hodnot této jistotě pravd, aby byla připravena pohotovost k jistotě Boží, kterou dá Bůh každému, kdo se nespokojuje s mrtvou abstrakcí víry, nýbrž dá se vírou vésti.

Tak také roste víra touto pohotovostí a stále pevnějším vkořeněním víry v duši a v životě, způsobeným Bohem. Jako zase i pojmová víra přisvědčí, mizí s ustupováním vnitřní pohotovosti a harmonie mezi Bohem, působícím v duši, a duší, naplňovanou milostí víry, když neodpovídá život víře, když přisvědčí, přestává zvolna býti živým přesvědčením, slábne i pojmová víra.

Toho by měli dbáti vychovatelé mladých, ti, kteří chtějí vychovati nové, věřící pokolení. Přesvědčení ono ale není možné bez přisvědčení a bez milosti. Čili, apologetika se nesmí stát jen apologií, nýbrž musí býti ukazatelem k celé jistotě pravd o sobě tajemných a nezřejmých, zřejmých ale v Bohu a těm, které on vede. - *Braitto*.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Trojí pedagogika

Dnes se již usmíváme theorii optimistické, která viděla v člověku bytost naprosto dokonalou, které chybí jen dobré a důrazné a přesvědčující poučení, aby pak sama ze sebe se rozhodovala a jednala jistě a dokonale mravně. Byly ještě nedávné blahé doby oné víry v dobrou přírodu a proto i přirozenost, kterou je třeba jen poučiti, jen v ní vyvolat onu dobrotu. Zbytky romantického ilusionisty Rousseaua doznívaly v mnohých pedagogických teoriích pozitivistických, humanaristických, které se nakonec vymstily nejkrutěji těm, kteří jim uvěřili a podle nich zařídili svou výchovu dětí i dospělých. Na štěstí nebylo jich mnoho, a i těch několik málo v praxi velmi opravilo a přizpůsobilo svou theorii.

A pak řadí pedagogika budující na přesvědčení, že člověk je od jádra zkažen, že je dokonale špatný, ničemný, neschopný čehokoliv dobrého. Nebyl to názor jen Kalvínův. Katolická Církev měla co dělat dlouho s jansenismem, který je také přesvědčen o základní a dokonalé zkaženosti člověkově.

Proto také pedagogický systém takového internátu Port Royalského je plný krutosti, stálého střehu, až špehování, nedůvěry a tuhé, až kruté kázně. A myslíte, že vymizel naprosto tento duch? Překvapí vás, kolik vynikajících spisovatelů, katolíků i katolisujících, je naplněno tímto otravným duchem. Odkud jinud pramení pochmurný pesimismus Mauriacův, Greenův a podobně? A odkud pramení nedůvěra, strohost, systém ustavičné nedůvěry a kontroly v různých i katolických vychovávacích ústavech? Že člověk je nakloněn ke zlému, to je jiná věc, že je nakloněn spíše k lehkému, neodpovědnému, snadnému, líbivému, přízemnímu, to je již opět jiná. Mnohý náš profesor nás měl za chásku lenivou, podvodnou, hledající, jak s minimem námahy možno docílit maxima výborného prospěchu. Ale to vše vycházelo z hluboké zkušenosti, neboť jsme opravdu byli tou cháskou ničemnou, vynalézavou v podvůdcích a alotriích, takže čtouce nové knihy o studentech jsme naplněni rozhořčením, jak naši nástupci nedovedli v ničem zdokonaliti naši techniku studentského přitímní.

A protože tolik katolických pedagogů jak k mladým, tak

k dospělým co jejich představení se chovají jako přesvědčení kalvínci neb jansenisté, je třeba poukázati na cestu třetí, na cestu pedagogické plnosti katolické. Věříme také ve zlou stránku člověkovu, ale víme, že to nepatří k naší přirozenosti, že to je porušenost přirozenosti naší. Víme, že není naše přirozenost tímto stínem dokonale zkažena, nýbrž jen zraněna, zraněna onou trojí jizvou, o které mluví Andělský Učitel, jizvou nevědomosti v rozumu, slabosti ve vůli a rozpoutané žádostivosti. A vedle toho věříme, že Ježíš Kristus přinesl lék této naší porušenosti. Že tedy není beznadějnou. Katolický vychovatel počítá také hodně s touto hodnotou vychovavací, totiž s milostí, kterou Bůh učinil nás účastny svého vlastního života, neboť podle svatého Pavla nemáme jen slouti, nýbrž také býti dítkami Božími, a Ježíš nás volá, abychom se snažili o dokonalost podobnou dokonalosti nebeského Otce. Celou dokonalost naši klade do následování Sebe. Svatý Pavel pak stále k ničemu jinému nevyzývá nežli k tomu, abychom oblekli Ježíše Krista. Tedy je možné toto oblečení, tedy je možné toto přetváření podle Ježíše Krista a dojíti k tomu, aby posléze On žil v nás a ne my sami.

Tak se dívá křesťanský pedagog na člověka jako na tvora povolaneho právě onou milostí, která může stále růsti v nás a jí také onen život synovství Božího. Tedy ne jako na bytost dokonalou, chybující jen omylem, ani ne jako na tvora venkoncem zkaženého a neschopného dobrého skutku z nitra. A nakonec bych řekl krutou poznámku. Měli jsme tolik vychovavacích ústavů, tolik vychovatelů, ale proč byl tak chabý přínos katolíků k pedagogice? Starý sen o Pedagogické akademii musí se uskutečnit, ovšem, to nesmějí katoličtí vychovatelé jen učit, jen reprodukovat v klášterních místnostech anebo katolickými ústy všechno nekatolické pedagogické neřádstvo. - *Braitto*.

Nové procesy o blahořečení a svatořečení

V posledním čísle Zeitschrift für Ascese und Mystik je zajímavý přehled všech příprav na blahořečení a svatořečení v římské posvátné Kongregaci Obřadů. Projednávalo se mnoho záležitostí. Zajímavé jest, jak se všechny řády a kongregace snaží postaviti na oltář své zakladatele. Tak se projed-

nává nejvíce záležitostí - 16 - zakladatelů řádů a různých kongregací. Pak jsou tři bratři laici, několik sester, mezi nimi opět dvě sestry vrátné, jeden novic pasionista, takže budou mít druhý případ svatého novice po svatém Gabrielu, pak dvě dívky: indiánská dívka Tekakvita, pak italská mučednice svaté čistoty. Universitní profesor Contardo Ferrini je rovněž velmi blízký blahorečení. Na svatořečení čeká již připravený případ bl. Grigniona z Montfortu, o němž již bylo prohlášeno, že možno klidně a bezpečně přistoupiti ke kanonisaci. Takových rozhodnutí je již větší počet, ale Svatý Otec odkládá prohlášení až po válce. Velmi blízko je také k svatořečení bl. Imelda, dívka v pensionátě dominikánek v Bologni. Také probíhá proces první generální představené Křížových sester, u nás velmi rozšířených a blahodárně působících, Terzie Schererové, jejíž životopis jsme kdysi přinesli ve Vítězích. Rovněž je připravena beatifikace spoluzakladatele Školských sester, u nás známých požehnanou krásnou činností. Posléze upozorňuji na kanonisaci přítele a dobrodince Dona Bosca, Dona Cafassa. Zatím je v klidu řada procesů laiků všeho druhu, protože jen kongregace a řády, mající své zastoupení v Římě, mají snadnější možnost sledovati své věci.

Braitó.

P R A C O V N A

Skrze Ježíše Krista

Je-li mystika uchopením Boha, je křesťanská mystika uchopení Boha skrze Ježíše Krista. V něm se nám zjevil Bůh, po jehož spojení toužíme. Tak začíná i vyvrcholí křesťanská mystika Ježíšem Kristem. Proto doporučují křesťanští mystikové, i svatý Tomáš, abychom své pronikání k Bohu zakotvili v rozjímání o Ježíši Kristu - Bohočlověku, tak jak se oděl naším člověčenstvím, trpěl, zemřel a vstal z mrtvých. On je přece dále s námi, dále nám uděluje ovoce svého Vtělení a vykoupení. A jenom skrze ovoce tohoto Vykoupení, zprostředkovaného v jeho člověčenství, můžeme k Bohu. Proto není pro křesťany jiné cesty, nežli skrze Krista. Ale neje-

nom tím, že se nám jednou, historicky, stal Vykupitelem, nýbrž že se stále přimlouvá za nás, že se stále účinně, konkrétně, do poslední duchovní podrobnosti posledního člověka rozlévá jeho život a zprostředkování jeho, tak jak to svátosti naznačují a působí.

Není jiného jména, v němž by byla spása, není jiného jména, v němž by byla pro křesťany mystika a svatost. Bůh, se kterým se chceme spojit, je Bůh, jenž se sám jednou spojil s naší přirozeností, a v tomto spojení trvá a tak chce způsobit dnes naše posvěcení, jako je způsobil obecně jednou na kříži.

Proto se musíme přivinouti ve své modlitbě, ve svém prožívání Boží přítomnosti, ve své snaze uchopiti Boha, dávajícího se nám, k Ježíši Kristu, vtělenému Bohu. On je a zůstane pravdou o Bohu, cestou k Bohu a životem tohoto Boha, dávajícího i nám účast na tomto životě. Je-li mystika především život, může jím býti jedině v Ježíši a skrze Ježíše, který prohlásil na věky, že je tímto naším životem, že nám dá tento život, že kdo v něj věří, bude mít tento život, že kdo požívá jeho Těla, má tento život.

Proto mnohdy stojí na místě život mnohých křesťanů, že se vyhýbají člověčenství Páně, svátostem, které plynou z člověčenství našeho i Páně, že chtějí jíti k Bohu, ale sami, bez Krista, a když s Kristem, jakoby bez jeho člověčenství.

Ale není jiné cesty než Vtěleného Božství! - *Braitto*.

Cesta kříže

Svatý Pavel nezná jiné chlouby, nežli kříže Pána našeho. Po něm je kříž učebnicí svatosti všem lidem, kteří pochopili Spasitele.

Křížem nás vykoupil, totiž úplnou a naprostou poslušností a láskou k Otci a k nám, které učinily z jeho života jedinou oběť, která vyvrcholila na Kalvarii.

Touto životní obětí poslušnosti a lásky zaplatil za svévoli, vzpouru, nevěru a neposlušnost lidí, kteří milovali sebe až k nenávisti Boha, závidějící mu, že je Bohem a oni nikoliv. To byla podstata pravého hříchu. Neposlušnost s falešnou sebeláskou a neláskou k Bohu jest ukryta v každém hříchu dalším.

Nedostane se nikdo blíže k Bohu, kdo takto nezcestí lásku k sobě, kdo neukřižuje sebe se všemi žádostmi a touhami svými, kdo je neukřižuje v té jediné lásce k - Otci.

Jen ten, kdo podá sebe v podobnou oběť, kdo se tak zcela oddá Boží vůli, že všechno přijme z jeho rukou a všechno mu dá, jen ten pochopil kříž, jen pro toho je kříž spásonosný. Nic by nám kříž neprospěl, kdybychom i my nedali se s ním ukřižovati, kdybychom s ním nezemřeli. On zemřel pro kříž a my musíme umřítí hříchu, a hlavně jeho základu, vzpouře sebelásky, která chce tak sebe, že je ochotna postavit se i proti vůli Boží.

Pokud se nerozhodneme denně a se vší rozhodností křižovati svou vzpurnou sebelásku, neučinili jsme ani krůček ku přijetí spasení. O svatosti ovšem není ani řeči.

Nemylte se, moji přátelé Boží! Bez tohoto základu není vůbec duchovního života. Nechceš podati sebe v ukřižování Boží vůli, nechceš se spojit s Kristem a s jeho obětí.

Jakmile ale rozpřáhneš paže své ke svému kříži, který ti Bůh určí, položil jsi základ ke svatosti. Na tomto základě se ti Bůh teprve otevře. Na žádném jiném místě, nežli na kříži neporozumíš Bohu, nevejdeš do jeho tajemství, neokusíš jeho Přítomnosti, neprožiješ Života jeho!

Proto je tak málo svatých, protože tak málo lidí chce podobně učiniti ze svého života oběť oddané milující poslušnosti, čili že tak málo lidí se chce spoluukřižovati s Kristem. Nechtěl bych, aby zapadl tento článek. Pročti si jej každý dvakrát, třikrát. Je to článek úhelný pro celou stavbu duchovního života! - *Braitó*.

Radost v duchovním životě

Nechci psát o laciné radosti, radostnosti, která je jakousi prostředností, které stačí několik hraček, aby se člověk zabavil a přestal se rmoutiti nad bolestí hranic a nedostatečností. Nechci psát proti morousům duchovního života. Bylo toho již řečeno a napsáno tolik, že chci tu ukázati na nejhlubší zdroj křesťanské radosti. Je to radost z Boha, z objatého, do náručí sevřeného Boha, z procítění Boží dobroty i Boží tajuplné blízkosti, až důvěrné přítomnosti.

Tuto radost prožívali a prožívají všichni, ke kterým se

přiblížil Pán. On pak se přibližuje dvojím způsobem: Přírozenou krásou a dobrotou. Východní církve tu ráda mluví o philokalii, lásce ke kráse. Všichni mystikové dovedli čísti stopy Boží krásy a lásky ve tvorech. Tak se vypravuje o opatu Klimentovi na poušti, že když uviděl krásnou ženu, nezhroutil se hrůzou nad možným pokušením, nýbrž rozplakal se radostí nad dobrotou a krásou Boha, jenž dovede tak krásné tvory postavit na svět.

Ale ještě větší radostí, docela jinou radostí, nadpřirozenou radostí se naplní, přeplní duše, která pochopila tajemnou, důvěrnou a působící přítomnost Boha v sobě. To jsou vzdechy svatého Augustina: Ó krásno, tak stará a přece věčně nová! Když přeteče do duše něco z živé vody, kterou je Bůh a sdělení účasti jeho života v milosti, duše se musí rozepívat. Touto radostí byli naplněni mučedníci i v největších mukách. Staří křesťané a spisovatelé tomu dobře rozuměli. Ne, že by necítili bolesti, nýbrž jejich bolesti, to, že je směli a dovedli unést, byly jim znamením, že jsou spojeni s Bohem v jeho milosti a pomoci. Proto právě uprostřed bolesti, jsouce drcení bolesti, povznášeli se v nejvyšších vrcholcích své duše radostí z přítomného Boha. Tak říká opat Philemon; jistě z plnosti své zkušenosti. V ustavičné modlitbě otvírají se oči duše a povstává v ní nesmírná radost a žár citu a celý člověk je zduchovněn.

Tato radost se odrážela na tvářích svatých. To bylo tajuplné světélko, záření na čele svatého Dominika. Na čele stojí mnoho napsáno. Někdo na něm nese, a hrdě k tomu, pečeť svého ztracení a jiný má i čelo prozářeno posvátnou radostí z Boha, z jeho svaté blízkosti. - *Braitto*.

Radost z Boha

Jdu dále. Svatý Jan od Kříže píše ve své „Duchovní písni“: „Když jsem vyšel ven, nemohl jsem již ničeho poznati, ač celé tělo lovce a i stádce jsem ztratil, které jsem dříve hlídal.“

Kdo se takhle dotknul Boha, ví, co má souditi o všem. Nic ho již nedovede docela zaujmouti tak, že by se v tom ztratil. Proto říkají právem učitelé duchovního života, že, kdo ještě k něčemu lne, nemůže okoušeti Boha. Můžete to

brátí jako příčinu. Ale i jako účinek, totiž tak, že ten, kdo ještě k něčemu lne, kdo ještě visí na čemkoliv stvořeném, ukazuje, že ještě nespočinul úplně v Bohu. To je barometr, našeho tlaku lásky k Bohu, přístupný veřejně, ale hlavně nám samým. Když ukazuje barometr naší touhy na přilnutí k čemukoliv, můžeme klidně říci, že dlouho ještě nebude v duši jasno, Boží jasno!

Kdo objal Boha, kdo se zadíval do jeho velebnosti očima své lásky, lásky rozumějící, dovede správně oceniti vše. Ničím nepohrdá. Ví vše, vidí stopy Boží. Ale nezastaví se u stop. Chce dojítí přímo k němu, k němuž vedou ty stopy, jehož ty stopy prozrazují. Dovede také správně odhadnouti, jak ostře ty stopy Boha odrážejí a jak blízko k němu vedou. Proto se nezastavuje tolik u stop slabších, když může za chvíli se setkati přímo s ním!

Nesmíme zase přeháněti radost svatých ze tvorů. Nepohrdali ničím stvořeným, ale nezůstávali u ničeho stvořeného. Prodlili u něho jen tak dlouho, pokud jich tvorové nenaladili ještě k větší lásce a radosti. Ale jakmile se v duši poznalo souznění lásky s Láskou, odráželi se lehounce ode všeho stvořeného, aby se rozletěli do náručí Nestvořeného!

Když pak se po druhé vrací od Nestvořeného k stvořenému, dívá se mystik, dívá se světec na všechno stvořené jako by očima Božíma. Všechno je jaksi posvěcené, nové, docela nové. Tak se zdálo všechno nové středověké mystičce Adelaidě z dominikánského kláštera druhého řádu v Unterlinden, když se vrátila po vytržení v modlitbě do klášterní zahrady; tráva, stromy i sama klášterní budova zdály se jí něčím docela novým, jako by se všechno právě znovu zrodilo.

To je radost onoho slavného Dobrořečte veškerá díla Páně Pánu, jímž se vyzývá jásavě všechno stvoření ke chvále Pána. Ano, plný svaté radosti je život Božího dítěte v Otčově náručí! - *Braitto*.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Zvláštní měřítko pro zbožné

Jste-li tohoto světa, všechno děláte správně, všechno je rozumné. Svět se o to valně nestará, pokud zpíváte souhlasně ve sboru. Pokud hýkáte s osly, všichni oslové vás považují za řádné zpěváky, za osly docela řádné, venkoncem solidní a solidární, ano, za osly vychované. Běda tomu, kdo by vnesl do tohoto sboru oslího nějakou neznámou notu a hlas neoslí! Celé oslí shromáždění bude křičeti úzkostlivě, že je ohrožen svět, totiž oslí ohrada.

Vysedávejte v dešti, zimě, blátě a tmě na sportovních stadionech, dobře děláte podle lidí tohoto světa. (Ačkoliv i ve mně se pohnou staré kosti, uslyším-li až do své klášterní cely halas nadšených fanoušků.) Ale vstanete ráno do kostela, kde je ovšem zima (ačkoliv by nemusela být, a myslím, že i zde technika zahřeje jednou všechny chrámové prostory), všichni vaši mají o vás starost, že si ničíte zdraví.

Můžete protančit večery a večery a nikdo se nad tím nepozastaví, vždyť prý jste mladí a potřebujete zábavy. Ale zkuste konati své náboženské povinnosti a pak jednou onemocněti. Všichni kněží a kostely a pobožnosti jsou tím vinni a nejvíce ovšem vaše „fanatické“ náboženství.

Když onemocníte při „slušném“ způsobu života, litují vás všichni; když ve službě Boží a bližních, místo politování musíte slyšet koledování o nešetření se až k dávení.

Když žijete se světem, můžete míti chyb co chcete. Je to lidské, to nese doba, to jinak nejde a podobně znějí fráze ze slovníku oslí filosofie. Ale běda zbožným! Ale běda jim v každém ohledu! Jsou veselí; tu hned poukazují oslí moralisté (neboť oslí obec má i své filosofy, moralisty, ba i theology!), že se to nesluší na zbožné. Jsou-li vážní svatou vážností, opět tím podle těchto moralistů kompromitují křesťanství. Jdou do divadla, koncertů, říkají hned tito moralisté: „Pěkní svatí . . .!“ Nejdou někam, tvrdí titíž, že toho přece tolik Bůh nežádá . . . Čili, Jan Křtitel nejedl a nepil a říkali o něm, že je blázen. Spasitel jedl a pil a pomlouvali ho titíž, že je pijan. Mat. 11, 18.

Věru, nikam byste se nedostali s touto oslí morálkou. Oslí theologii slyšíte denně okolo sebe v rozumbradných hovorech o náboženství. Tu nezbyvá, nežli si říci, že svět musí

nenávidět, co není jeho, že si to musí poslinit a zkřivit, aby se nemusil hanbiti před tím za svou ubohost. Ale my víme, komu jsme uvěřili a že takových řeči již tu bylo, ale chytřejšími že osli se proto nestali. - *Braitó.*

A komu chce Syn sdělit

Nikdo nezná Otce, leč Syn a komu by chtěl Syn zjevit. Ježíš nám zjevil Boha mnohonásobně a každý z těchto způsobů je požehnáním pro náš nadpřirozený život.

Nejprve je pravda, že ten je připraven dobře poznati a správně poznati Boha, kdo pozná správně sebe. Nejenom když pozná svou konečnost, závislost, podmíněnost a tím přijde filosoficky k poznání Bytí, které je plné samo sebou.

Ale ještě jiným způsobem poznáme tak Boha, jak poznáme sebe. Totiž když poznáme, co v nás překáží dokonalému pohledu na Boha. Když poznáme onu sobeckou pýchu prvního hříchu a ostatních hříchů, jež staví sebe na první místo, svou vůli na místo vůle Boží, když poznáme onu sebedůvěru a sebejistotu, kterou máme falešně v sobě, poznáme, že s tímto nákladem nemůžeme pozvednouti očí k Bohu, že to vše nám i kalí pohled našich očí k Bohu, že to vše ohlušuje hlas Boží, takže nemůžeme dobře naslouchati, co Bůh mluví. A to je důležité. Jen tak poznáme Boha, když nasloucháme tomu, co on mluví k nám sám o sobě, jak on se nám zjevuje. Tak nám ukázal Ježíš bídu a kořen bídy naší bezbožnosti, že totiž jsme příliš přikováni ke své vlastní vůli a že proto neslyšíme Božího hlasu.

Otevřeš se dokořán Boží vůli. Již to je působení Boží milosti. Již to je způsobeno Ježíšem, zásluhou jeho poslušnosti. Jsi jeho, jsi v jeho vedení, v jeho svaté moci. Ale bohatě se ti vyplatilo toto svaté spojení s ním. Teď poznáváš Otce skrze něho. On pracuje, působí v tobě. A nepůsobí v tobě nic menšího, než živé porozumění Otci, které v ohni Ducha svatého se stává novým světlem, novým poznáním, které se sice nerozšiřuje do šířky, tím směrem je již ukončeno jeho zjevením, nýbrž do hloubky. Dává ti poznati se všemi svatými, jaká je šířka, délka, hloubka a výška lásky Boží.

Teprve když se s Ježíšem oddáš nebeskému Otci, teprve v tomto oddání poznáš živě Otcovu velikost, až přestane tě

vyrušovat tvé já, tvá vlastní vůle, která by stále cosi chtěla a vykřikuje to do ticha Božího obcování s duší. I tak je ti Ježíš opět cestou, jedinou cestou v duchovním životě. Všechno ostatní hledání různých pobožností, ať znějí sebelákavěji, ať znějí sebeexotičtěji, takže by ti mohly poskytovat vědomí tvé mimořádnosti a povznešenosti nad hloupý dav, který jde běžnou cestou, to vše nemůže ti nahradit živé spojení se středem celého duchovního života, celého Božího života, který nám jedině Ježíš přinesl. Jen v něm, jenom ve spojení s ním, v živém spojení s ním, s jeho skutečným životem oběti, poslušnosti a oddanosti k Otci, jen v tom najdeš duchovní pokrok. Všechno ostatní jsou oklidy.

Evangelium se nezměnilo, nevyprázdnilo, a jeho středem je jen a jen Ježíš Kristus. Jenom on otevře propasti svého poznání, které sám zjevil. Neboť není žádné jiné cesty.

Braitó.

Proč předchází pýcha pád?

Kdybch mluvil o pýše všedního života, řekl bych, že pýcha nedává viděti slabín, jež má každý člověk a každé dílo, a proto že nezabezpečované a nestřežené slabiny rozboří jednou celou stavbu dosavadní velikosti.

Ale o této pýše zde nemluví. To se ani netýká tak celkem duchovního života, o který mi hlavně jde. Pýcha v duchovním životě znamená přivlastňování si ctností, milostí, vítězství nad sklony, pokušeními i chybami, přivlastňování si zkrátka dokonalosti a svatosti. Jistěže to takto nikdo nevyjádří: Má je má svatost a já zvítězím. Ale pýcha, protože duchovní, má subtilnější formy. Duchovně pyšný je ten, kdo není do hloubi své bytosti a prakticky přesvědčen o své nicotě a bídě, kdo tedy se nepokojuje *před Pánem* v této své nemožnosti a kdo nevolá stále a vytrvale o pomoc. Duchovně pyšný je ten, kdo posuzuje své bližní, pohrdá jimi a přisuzuje jim zlé úmysly. Protože, kdo je pokorný, kdo se ztápí ve své nicotě, nemůže se vůbec nad druhé vynášeti, protože ví, že je při nejmenším aspoň taková nicota jako jeho bližní.

Kdo je pyšný, to jest, kdo se *chová*, jako by ze sebe měl svou ctnost a dokonalost, upírá Bohu to, co je Božího. Nadpřirozený život je účastí na Božím životě. Proto je jeho působením a jeho darem. Jakmile člověk vyklouzne z uznání

této skutečnosti, přisvojuje si božské. A to je svatokrádež a rouhání. Bůh je trestá tak, jak je potrestal v ráji, když chtěl člověk vztáhnouti ruku po božském. Člověk nejenom že se nestal Bohem, nýbrž i ztratil, co božského měl, a procitl nahý ve své bídě a ve svém zavržení.

Tak procitá každý pyšný člověk v tom, že mu Bůh odnímá to, co člověk odnímal jemu. Bez milosti je člověk bída a ubohost sama a hřích. Bůh tedy ponechává člověka jemu samému, tak velkému a silnému ve své pýše. Člověk pozná, že jeho jediná velikost, kterou má ze sebe, je velikost bídy a hřichu.

Tu máš vysvětlení pro strašné, ohromující pády těch, kteří se zdáli býti libanonskými cedry. Pýcha podemele i libanonské cedry. Je strašná její síla. Dovede uvrhnouti i libanonské cedry do zatracení . . . - *Braitto*.

Ježíš střed mystiky křestanské

Z východních mystiků vám povím něco o Otcí pouště Štěpánovi. Když již zestárl ve svatém životě, přišli k němu, Otcí palestinských poustevníků, jeho žáci a chtěli, aby jim shrnul do několika slov své celé učení. Opat jim dlouho neodpovídal. Na další naléhání se probral a pravil měkce: „Odpustte mi, ale neslyšel jsem, co jste mi říkali. Ostatně, co vím, to vám říkám: Dnem i nocí dívám se jen na Pána našeho Ježíše Krista, přibitého na kříži.“

Sv. František miloval vroucně Písmo sv. a dával si z něho často předčítati. Ale krátce před smrtí, když mu nabídli, že mu přečtou něco z Písma svatého, pravil: „Mám rád Písmo svaté a dobré je v něm čísti. Ale teď již mnoho nepotřebuji. Znáám Ježíše chudého a ukřižovaného.“

Svatý Pavel nám ukázal v tom cestu, když prohlásil, že nezná nic nežli Ježíše a to Ukřižovaného. Postav do Ježíše ukřižovaného i ty sebe a svůj život a jsi moudrý dost, i svatým budeš. - *Braitto*.

Z Á S A D Y

Chvála postu

(*S. Athanasius, De virginitate.*)

Vidíš, co dělá půst: uzdravuje nemoci, vysušuje vodnatelnost těla, vyhání zlé duchy, zahání špatné myšlenky, činí mysl jasnější, očišťuje srdce, posvěcuje tělo a člověka pozvedá k trůnu Božímu . . .

Síla veliká půst, a veliké činy se z ní rodí. Jakkak lidé získávají takové síly a vydávají znamení, že skrze ně Bůh uděluje zdraví nemocným, ne-li veskrze askesí, pokorou a spořádaným způsobem života? Neboť půst je životem andělů; kdo jím žije, mezi anděly je počítán. A nedomnívej se, milý, že jen toto je půst. Neboť nejen žije správně, kdo se pokrmu zdržuje, nýbrž kdo se zdržuje všeho zlého skutku, tomu bude přičten půst. Neboť jestliže se postíš a neostříháš úst svých, aby nemluvila zlá slova, a nevyhýbáš-li se hněvu, lži a křivé přísaze, pomluvě bližního svého, jestliže takovéto věci vyjdou z úst postícího se, nic nezíská, nýbrž celá jeho námaha je marná.

Milujme hodně půst. Neboť velikou oporou je půst, modlitba a almužna. Zachraňují totiž člověka před smrtí. Neboť jako pro pokrm a neposlušnost byl Adam vyhnán z ráje, tak zase postem a poslušností, kdo bude chtít, vejde do ráje. Touto ctností ozdob své tělo, panno, a budeš se líbiti nebeskému snoubenci. Neboť ty, které se světa přidržují a okrašlují svá těla mastmi, různými voňavkami, přepychovým oděvem a zlatem, aby se líbily lidem, Bohu se nemohou líbiti. Kristus nic z toho na tobě nežádá, jen srdce čisté, tělo neposkvrněné a postem ukázněné.

Josefe nejstatečnější!

I největší duchové náboženští cítili Boha jako něco nesmírného, ba jako něco těžkého. Cítili Boha skoro jako břímě neúnosné. Židé se bojí Boha a prosí, aby On k nim sám nemluvil, nýbrž aby k nim mluvil skrze Mojžíše. Prorok Jonáš prchá před tváří Páně, před jeho úkolem. Největší z proroků, Eliáš, prosí Boha, aby ho již nechal na pokoji, aby mu již nedával úkoly, aby k němu již nemluvil, Isaiáš se chce vymlouvat, že je mladíček, že jeho rty jsou poskvřněny, že neumí mluvit. Vedle nich stojí překrásná postava svatého Josefa, jenž nejenom se nebál přijímat poselství Boží, nejenom se nebál nejtajemnějších jeho žádostí a úkolů, nýbrž nebál se ani tak důvěrné jeho blízkosti, k jaké si ho jako pěstouna vyvolil Bůh sám, aby s ním tak žil dlouhá léta v nazaretském chudém domku, aby ho viděl v celém jeho ponížení lásky.

Byl tak veliký, že se nebál ani největšího. Měl srdce tak velkodušné, že ochotně přistoupil na přání svaté Panny, která chtěla zasvětit a zachovat své panenství Bohu. Bylo to něco tak podivného, že sama svatá Panna cítila potřebu ukrytí pokorně, ale také opatrně a moudře své svaté rozhodnutí pod závoj svatého manželského svazku. Svatý Josef byl tak šlechetný a sám tak veliký ve své čistotě, tak veliký v lásce k Bohu i k bližnímu, že pochopil, že si to Bůh zaslouhuje, aby aspoň někdo se mu zcela oddal v oběť líbeznou, úplnou a čistou, i s panenstvím. Pochopil to radostně a pohotově a sám kryl svaté panenství Mariino svým zasnoubením. Jeho láska k svaté Panně byla opravdová, byla schopna i této oběti, nejen zachovat její čistotu, nýbrž ještě ji chránit, a to svou obětí.

Ale všechny velké duše procházejí trpkými zkouškami, aby jejich velikost byla vyzkoušena, vytríbena, aby se musila uchýlit k Bohu silnému

a tím sama zesíliti v tomto svatém spojení s Bohem.

Zachoval neposkvrněnost svaté Panny a přece pozoroval, že je požeňána. Bylo to pro něho velmi trpké. Znal svou Marii, věděl, jak je svatá, a nedovedl si to vysvětliti. Tu přistupuje k němu anděl a zvěstuje mu tajemství svatého Vtělení. Druhá, ještě těžší zkouška jeho víry. Svatý Josef byl ještě méně připraven na toto svaté tajemství nežli Maria Panna, která měla vlité nazírání od začátku. Podivuhodná je čistota mysli, dobrá vůle, pohotová víra a láska svatého Josefa, že ihned přijímá poselství o tajemství nejhlubším, kterému nerozumí, ale které přijímá, a s ním i úkol ochránce tohoto tajuplného života z Ducha svatého, a pak pěstouna tohoto Božího Syna, jenž si jeho vyvolil, aby se oň staral, aby mu v jeho ponížení lidském byl pomocníkem, ochráncem a živitelem. Uvěřil, že Bůh dovede tak milovati, že se má stát malým dítětem, a proto dovedl viděti Boha v dítěti sobě svěřeném. Abyste i vy dovedli míti víru tak živou, abyste jí viděli Boží dítě v těch ubohých vám svěřených. Podobně jako andělé, ač jsou ve slávě Boží, dovedu sloužiti i dětem nejubožejším!

Tato zkouška jeho víry vyvrcholila, když viděl chudobu a bídu, do které přišel Spasitel, když viděl svého Boha, o němž mu všichni prorokové jeho národa, všichni kněží a učitelé vypravovali jako o Bohu nesmírném, až strašném ve své velebnosti. A nyní ho viděl v takové bídě a ubohosti. Ale Josefova víra tím nebyla zviklána. Je dále bedlivě poslušen všech Božích pokynů, kterými řídí anděl jeho pěstounskou péči.

Ta zkouška pokračuje, když svatý Josef tak dlouhá léta se staral o božské Dítě. Věděl, že je to Dítě Boží, a viděl je jako jiné dítě v potřebách, slabostech dětských a jinošských.

Dlíti s Pánem pod jednou střechou taková léta a dlíti s ním, mocným a velikým v jeho ponížení!

Ptáte se, jak unesl svatý Josef tuto tajuplnou, ale také nesmírnou Boží blízkost? Byl prostý, plný lás-

ky a pohotovosti. Byl pohotový k Božimu volání, k volání svaté velikosti. Proto dovedl hned pochopiti svaté rozhodnutí Matky Boží, proto dovedl uvěřiti neuvěřitelnému o Božím vtělení, proto dovedl přijmouti všechny oběti chudoby, starosti, útěku a ciziny. Dovedl se skloniti před tím nejnepochopitelnějším, že Bůh nesmírný a velebný se chce nejenom vtěliti, nýbrž ještě žíti v chudobě v tomto svém vtělení. Neboť byl prostý. Prostá byla jeho víra a proto neklesal pod tíhou Božích požadavků ani oné nesmírné Boží blízkosti.

Tak buďme pohotoví a prostí vůči všemu, co Bůh od nás žádá. Buď prostý a budeš pohotový. Věř Bohu a pak uvěříš všemu, jak tě vede, a že vše, co od tebe chce nebo nechce, co sesílá nebo dopouští, že to vše je od Boha, v tom všem uměj se klaněti svaté vůli Páně. Pak tě nic neudiví, nepřekvapí od tvého Boha, všechno mu dáš a všechno mu přineseš a všechno přijmeš z jeho rukou. Ano, prostý musíš být, abys mohl býti pohotový vůči Bohu a jeho požadavkům a jeho řízení. Aby sis nepředstavoval, jak by tě Bůh měl vésti, co by ti měl poslat, co bys mu chtěl dáti, co by ti bylo snadné, čím by tě neměl navštěvovat. Když si nebudeš předpisovat, jak tě má vésti, jakými tě má navštívit city, útěchami a požadavky a čeho by tě měl ušetřiti.

Pak budeš pohotový všechno vzíti, všechno dáti. A základ tvé prosté pohotovosti je prostá a pohotová láska, která tak horoucně Boha miluje, že se všeho od Boha naděje, nic mu neodpírá a o nic s ním nesmlouvá. Neboť on si všeho zasluguje, on je schopen veškeré lásky. Proto se můžeme od něho všeho nadíti. Všech úkolů i všech darů a milostí. Tak byla žhavá, velkodušná, prostá a proto pohotová láska svatého Josefa. Tak miloval Boha, že uvěřil i oněm tajemstvím, která nikdy neslýchal a o nichž neměl ani tušení a pro která nebyl připraven jinak, než svou hlubokou láskou. Láska totiž je zladěna ve svaté souznění s Boží láskou a podobně schopna a pohotova ke všemu. Tak miloval Boha,

že docela prostě a samozřejmě všechno přijal z ruky Boží, všechny jeho veliké úkoly, a přitom zůstal pokorně skrytý a neznámý.

Lásce totiž stačí, že miluje, a nečeká na zaplacení. Láska sama je pro sebe největším darem a bohatstvím.

P. Silvestr M. Braito O. P.:

Zrození na kříži

(Kurs duchovního života pro začátečníky 14.)

Tvrdou a krvavou kolébku má naše synovství Boží. Je to kříž Páně. Ale Ježíš se ve své nesmírné dobrotě sám položil do naší kolébky. My měli trpěti, my se sami odsoudili ke všem bolestem a ke všemu zániku, ke kterému se jen může odsouditi pošelilý útěk od Boha, kterým utekl Adam a kterým my všichni jsme kdy prchali před tváří Boží. Prchali jsme jako Adam, jako Kain, jako Jonáš. Kdo sečte všechny způsoby, kterými člověk utíkal před tváří Páně? Jen on se zastavil. A nastavil, rozpřáhl nám na kříži své paže, jako matka rozpřahuje své paže nerozumnému děcku, které běží, běží, nedívá se a běží do záhuby.

Rozpřáhl své paže na kříž, a abychom měli jistotu, že tato jeho rozevřená, ochranná náruč bude navždy otevřena, přibil ji na kříž. Tak krásně praví svatá Kateřina Sienská: „Ježíši, nebyly by tě na kříži udržely hřeby, kdyby tě tam nedržela láska.“

My jsme si sami nemohli pomoci. Všechno, co jsme podávali Bohu, bylo všechno nakaženo červem porušenosti, prvním hříchem. Všechno bylo porušeno, nakaženo hříchem. Tak všechno naše přibližování k Bohu bylo bolestné vyjadřování, že my bychom měli zemřít, že smrt a zničení zvířete, kadidla a obilí znamená, že člověk uznává: my si zasloužíme této smrti.

Protože pouhý člověk ve své porušené konečnosti

nemohl odčinit nekonečnou urážku Boží, proto přichází Ježíš Kristus, jednorozený Syn Boží. Přichází jako Bůh a člověk, a jako bohočlověk zaplatil mocí a silou svého božství ve svém člověčenství za naše hříchy. Tím mělo jeho zadostiučnění nekonečnou cenu. Jsme tedy vykoupeni. Za neposlušnost prvního člověka podal on, bohočlověk, poslušnost až k smrti, poslušnost nekonečné ceny.

Zároveň ale byl spojen s námi, byl jeden z nás, nesl naše člověčenství, které obětoval. Tím za nás zaplatil a tím našemu lidskému člověčenství opět zjednal synovství Boží. Pod jedním stromem jsme je ztratili a na stromě kříže nám po druhé vyžrálo a bylo podáno již ne jako plod smrti, nýbrž jako ovoce života.

Je dobré rozjímati o tom, jak povstalo naše znovuzrození, jak povstalo naše znovunalezené člověčenství dětí Božích. Na kříži v hrozných mukách Ježíše Krista. Kdy pochopíme tuto nesmírnou lásku? Nikdy, protože na to bychom musili být Bohem, abychom pochopili, co je to Bůh a jaká to byla oběť, když vzal on na sebe naši podobu otroka, aby nás svou krví v lidském člověčenství vykoupil!

Ježíš si ničeho neušetřil, žádné bolesti. Nebylo bolesti, které by nebyl vzal na sebe, jediné bolesti, která nevyrostla z prvního odvrácení se tvora od Tvůrce, z prvního rozvrácení řádu prvním člověkem.

Vzal na sebe hlad a bídu a bezmocnost a zimu malého dítěte, únavu tělesné práce a nevděk práce intelektuální. Byl nemilován za tolik lásky, byl nechápán a zraňován tam, kde se nejvíce dával. On, Bůh, byl pokládán za rouhače, on, jenž tak horoucně miloval svůj národ jako nikdo jiný, byl prohlášen za hlavního nepřítele svého národa, jenž musí spíše zahynouti, nežli aby pro něho, pro jeho výstřednost byl obětován celý národ. Vzali mu čest a dobré jméno, byl popliván, usmýkán, bičován, v krvi se utápí jeho svaté tělo u bičovacího sloupu

i na kříži. Opřeno je jeho svaté tělo, zmučené a rozdrásané o drsnou kůru, údy nataženy, ústa hoří v horečce, hejna hmyzu rozdírají jeho svaté rány a on proti tomu všemu bez moci. Jeho sluch rozdírá ďábelský chechot vrahů, jeho nepřátel, velekněží, rouhání, posměch a vyzývavý křik, aby sestoupil s kříže. Ďábel jako by tušil, že Ježíšova láska je silnější než nejkřutější muka, že nesestoupí, a proto mu hledí ztrpčiti co nejkřutěji jeho sladkou, obětující se lásku.

Byl opuštěn ode všech. Okolo kříže se tulí u Marie jen hlouček zbožných žen, protože z mužů tam zůstal jen Jan, miláček Páně. Jeden z učedníků Krista prodal, druhý zapřel, všichni utekli. Hroznou křivdou a nespravedlností, veřejně doznanou i velekněžími, kteří nepopřeli před Jidášem nevinu Kristovu. Ale co se jim jednalo o vinu nebo nevinu! Ohrožoval je Ježíš, ohrožoval jejich starý zákon. Museli by ustoupiti se svým starým kněžstvím a proto ať jest utracen ten, který chtěl vybudovati nové náboženství na lásce, ne na strachu, ne na počtu a na váze obětí Hospodinu - jim.

Když volal Ježíš k nebesům: „Je dokonáno! V ruce tvé, Pane, poručím duši svou,“ naplnil tím svou úlohu Vykupitele. Zaplatil za nás v krajní poslušnosti, on, Syn Boží, a v této oběti jeho, v jeho posledním vítězném zvolání stali jsme se zase Božími miláčky. Více než Božími miláčky. Děťmi jeho i účastníky jeho vlastní přirozenosti a jeho božského života. Proto se při smrti Kristově roztrhla opona chrámová ve dvě. Roztržena přehrada jen hrůzné úcty mezi Hospodinem, mocným Bohem, a mezi námi, ubohými, ničemnými tvory. Již vás nebudu nazývati služebníky, nýbrž přáteli svými. Více: dětmi svými!

Nezapomínejme nikdy na to, že jsme se stali dětmi Božími na kříži. Ježíše Krista stálo mnoho naše vykoupení a naše synovství. Tolik opuštěnosti, tolik hořkosti, tolik muk a úzkostí, že sám volal, že je smutná jeho duše až k smrti. A ty bys chtěl bráti

na lehkou váhu své Boží synovství? Tobě by nebylo vůbec nic líto tvého Spasitele? Nezapomínej, že musil za všechno zaplatiti, že každý tvůj hřích byl obsažen v jeho vzdechu, v jeho bolestech, že každý hřích vynutil krvavý pot, že z těch svatých ran jedna rána a jedna krůpěj je také tvá, že to je naše dílo, toto tělo rozedrané, poplivané, zohavené. Všechno Ježíš rád přinesl, jen jedno bylo pro něho mukou strašnou, když svým vševědoucím zrakem viděl v budoucnosti ony nešťastníky, kterým je lhostejna bolest Páně, kteří nechtějí jeho lásku, milosrdenství, jeho obětavé lásky, kteří volají, aby krev Páně sestoupila jako mstící krev na ně a na jejich syny.

Když tolik stálo Ježíše Krista naše synovství, nemůžeme, nesmíme se spokojiti tím, že jakž takž si uchováme své svaté synovství. Věru, to by bylo velmi málo před potokem slz a krve nejdražší. To všechno Pán pro tebe podstoupil, to vše ti dal, nejenom aby ses stal dítětem Božím, nýbrž abys mohl žíti jako dítě Boží, nejenom abys slul synem Božím, nýbrž jím byl a podle toho také žil. Abys totiž stále rostl podle svého svatého synovství. Vždyť nekonečnou sílu má tato krev Páně. Tak jako stačila obmýti hříchy celého světa a všechny lidi učiniti Božími dětmi, tak také stačí všechny posvětit, proti všem jejich sklonům, nedokonalostem, slabostem je s to přetvořiti povahy nejodpornější, nejtěžší odboj, jen kdž se otevřeme síle svaté krve Páně.

Proto čerpej co nejhorlivěji z moci a síly svaté krve Páně! Kříž Páně unese i tebe, unese celou tvou touhu i slabost a pomůže ti, abys mohl duchovně růsti ve svém synovství, které sis utrl se svatého stromu kříže poslušnosti Ježíšovy.

Ježíš se nespokojil s tím, že jednou podal svou oběť na kříži. Když proměnil při poslední večeři své tělo a svou krev, proměnil je jako tělo podané v oběť a jako krev nabídnutou k oběti. Na kříži pak toto podání a nabídnutí bylo přijato a naplněno. Tak poručil Ježíš, abychom proměňovali jeho tělo a krev, jakožto tělo obětované, jako krev nabídnu-

tou k prolití. Tak tomu má býti od věků do věků. To jest ona nová oběť. Církev koná tuto oběť, koná to, co Ježíš ustanovil na jeho památku, zpřítomňuje, co bylo podáno při poslední večeři, proměněno při poslední večeři a obětováno na kříži. Ježíš chtěl, aby tato jeho oběť lásky stála stále před námi jako výzva. Jako výzva našemu synovství. Církev oděla krásnou oběť Kristovu svatými obřady, protože cítila posvátnost a nesmírnost oné oběti, že nechtěla jen, tak říkajíc, holýma rukama se dotýkati svatých tajemství lásky Páně.

Zpřítomňuje se tu oběť kalvarská a poslední večeře. Zpřítomňuje se tu také zrození tvého Božího synovství. Tak by nás měla každá mše svatá, každá totiž oběť mše svaté upamatovati na nesmírné obdarování, kterého se nám dostalo na kříži, a na povinnost, kterou jsme přijali, žítí v síle a světle tohoto svatého synovství. Aby krev Páně stála před naším duchovním zrakem jako veliký závazek, k ustavičnému uskutečňování, prohlubování, naplňování a zdokonalování našeho synovství. A když se Ježíš podal v oběť nebeskému Otci a když my jsme jeho dětmi a víme, že Bůh je hoden nesmírné a věčné slávy, podejme svou poslušnost v oběť tam, kde krvácí srdce, kde jsme podobnější Ježíši, velkodušně obětujícímu sebe celého, obětujme tam ve spojení s obětí Kristovou všechno, co je nám těžké, krvavé, bolestné, všechny své slzy, ústrky, krev, pot, únavu, nevděk, urážky a křivdy. To vše spojme jako děti, důvěřující Otci a přesvědčené, že Otec si zaslouhuje, abychom toto všechno přijali v důvěře z jeho rukou a podali mu to s důvěrnou oddaností tak, jako dítě podává sebe Otci. Krásná je mše svatá v tomto smyslu, s tohoto hlediska, jinak tak málo známého. Je to více než obřad, je to oběť dítěte, sebe, ve vzpomínce na to, jak toto dítě v první oběti prvorozeného Bratra stalo se Božím dítětem, a že je vhodné a spravedlivé, aby i ono dovedlo, když má takovou pomoc a sílu, státi se samo podobně tak jedinou obětí všemi skutky a

kroky, celou svou bytostí, jak to dovedl jednorozený Syn Boží.

Konstantin Miklík CSsR.:

Jak získati Kristovy ctnosti příkladem a působením Eucharistie

Není možné nemíti starosti o to, abychom odpovídali Eucharistii přiměřenými skutky podobné velkodušnosti, když nás k tomu vyzývá tak často mešní Postkomunio.¹ Ježto nás však z velikosti ctností Kristových jímá závaň, jest i naděje, že bychom mohli konati cosi podobného, velmi malá. Nebudme však z toho nikterak malomyslní. Jsou *jisté metody, dobré a svaté, jimiž se můžeme zmocňovati ctností Kristových nepřímou* a přece do značné míry. Nejzákladnější z těchto metod jsou tyto: Předně *život lásky k němu*, to jest srdečné oddanosti k němu, důvěrného a častého obcování s ním. V Postkomunium mše o eucharistickém Srdci čteme: „Nasytění božskými dary tvého Srdce, prosíme, Pane Ježíši, abychom zasloužili zůstávati vždycky v lásce k tobě a růsti v ní neustále až do konce.“ - Kristus v Eucharistii musí tedy býti naší největší láskou. Pak jiné nepotřebujeme, nebo ji musíme proměnit v lásku ke Kristu, uspořádati ji podle jeho přání a rozkazů, které jsou shodny s příkazy Božími. Tímto způsobem láska k němu poroste a ona sama bude zpodobovati milujícího s Milovaným.

Druhá metoda *je rozjímání o něm*, podle chvílí k tomu stanovených i podle nahodilých hnutí myslí. Rozjímání o kterémkoli tajemství jeho života, cesta betlemská neméně než křížová, jeho řeči neméně

¹ Někdy to činí i mešní Orace, jako na příklad v oktávě svátku Zjevení Páně: „Bože, jehož Jednorozený se zjevil v naší tělesné podstatě, uděl, prosíme, abychom si zasloužili býti vnitřně přetvořeni skrze toho, jehož vnější podobnost s námi poznáváme a jenž s tebou žije“ atd.

než jeho činy, rozjímání kdekoliv konané a jakkoli postupující. Touž milostí, kterou se Kristus eucharistický hlásí našemu rozumu, přihlásí se často i naši vůli: abychom se v určitých okolnostech a postaveních dovedli chovati nebo zachovati tak, jak jsme to v rozjímáních pozorovali na něm.

Třetí metoda je *prosba o jeho ctnosti*. Chudý člověk si spíše vyprosí něco znamenitého od štědrého a bohatého krále, nežli se od něho naučí hospodařiti ve velkém a dělati veliké zisky. Podobně si spíše lze od Eucharistie ctnosti vymodliti, nežli je odpozorovati. Obyčejně příliš mnoho čekáme od svého vlastního nejtěžšího úsilí, zatím co se Augustin modlí v oraci *Ante oculos tuos*: „Uděl nám, Otče všemohoucí, bez zásluhy, zač tě prosíme, jenž jsi nás učinil z ničeho, abychom tě prosili.“ - Řiďme se příkladem Církve, která se po proměňování modlí za živé, aby dosáhli společenství svatých v nebi (co je to jiného, než aby se stali svatými?), ale aby toho dosáhli ne tak svou zásluhou, jako štědrou milostivostí Otcovou (*non aestimator meriti, sed veniae largitor*), pro zásluhu Kristovu. Mnohá mešní Postkomunia prosí přímo o určité charakteristické ctnosti Ježíšovy a jejich získání považují za hlavní užitek sv. přijímání. Na příklad Postkomunio svátku Marie Markety Alacoque: „Přijavše tajemství tvého Těla a tvé Krve, Pane Ježíši, prosíme za přímluvu blahoslavené panny Markety Marie o milost, abychom zasloužili svléci pyšné marnosti tohoto světa a obléci mírnost a pokoru tvého Srdce.“ - Nebo Postkomunio svátku Srdce Páně: „Tvá svatá tajemství, Pane Ježíši, ať v nás roznítí tvůj božský žár, abychom, okusivše líbeznosti tvého nejsladšího Srdce, naučili se pohrdati věcmi pozemskými a milovati věci nebeské.“ - Právě skoro každým Postkomuniem prosí Církev o krásné smýšlení, o dobré mravy, svatý život, bohulibé činy, zdravou mysl, nebeské nazírání, rozumné city, pokojné putování . . .

Tím není řečeno, že nebudeme též pomýšleti na

určitější následování eucharistického Krista, nebo na to, jak bychom dosáhli všech jeho ctností jednotným snažením, to jest takovou ctností, která vše slučuje a vše obsahuje, aniž jest duše roztržena mnohou starostí a roztékána během za mnoha cíli. Dílo dokonalé je v dokonalé jednotě. Až té bude dosaženo, bude celé dílo hotovo. Dokonalost tu třeba spatřovati ve věrném konání povolání, které jest u každého jiné, ale jest ustanoveno od Otce přede všemi věky. Plniti vůli Otcovu na různých věcech, osobách a dějích, jako člověk vůbec a jako člověk zvláště povoláný - to je trest života ctnostného, jeho líc, obrácená k Bohu, jeho rub, obrácený k světu. Takový byl i ctnostný život Kristův, pokud šlo o Krista člověka. Velmi případně vyjadřuje tuto myšlenku Postkomunio mše o svatém Gerardu: „Ať v nás, Hospodine, svátost, kterou jsme přijali, vzbuzuje nepřestávající touhu tobě se líbiti, abychom se po příkladu blaženého Gerarda snažili ustavičně vykonávati tvou vůli.“ - Ale i v mešním kánonu se modlí kněz každodenně, zrovna před svatým přijímáním, tato slova: „Per hoc sacrosanctum Corpus et Sanguinem tuum . . . fac me tuis semper inhaerere mandatis - krze toto svatosvaté Tělo a tuto svou Krev učiň, abych byl vždycky věrně oddán tvým příkázáním!“ - Prosím tedy, abych k nim lnul (inhaerere), abych na nich lpěl, abych se od nich nemohl odtrhnouti, aby mi bylo nemožno zhřešiti. Právě této dokonalosti lze dosíci jen pomalu, ale pomocí Eucharistie poměrně nejsnadněji a nejlačněji.

Čtverou cestu nám ukazuje Eucharistie k následování Krista: a) cestu obětování s ním ve mši a skrze mši; b) cestu prodlévání v jeho přítomnosti; c) cestu přijímání jeho těla a krve, s duší a s božstvím; d) cestu napodobení toho, čeho nám ve mši dává vzor a příklad. - První cestu oddělujeme od čtvrté, protože prvá jest více trpná, čtvrtá více činná. Druhou cestu oddělujeme od třetí, protože jest opravdu něco jiného dlíti u Ježíše zevně, a míti ho

uvnitř. Při tom nás tyto čtyři cesty vnitřně nerozptylují, protože jsou sjednoceny v Eucharistii a protože nezapadají časově tak do sebe, abychom se nemohli věnovati po každé pouze jedné z nich. Chci ukázati, jak tyto cesty vypadají a k čemu vedou, jak vskutku přispívají k tomu, abychom si osvojovali podle svého povolání Kristův boholidský život.

Gesta obětování sebe s Kristem ve mši a skrze mši vyžaduje toto: Abychom na počátku mše byli očištěni a měli vůli i úmysl obětovati se s ním, obětovati sebe i všechno, co jsme a co máme vnitřního i vnějšího, právem nebo skutkem, osoby nebo věci, co nám patří blízce nebo vzdáleně, přítomně nebo v budoucnosti. Zkrátka, obětovati sebe celého se vším příslušenstvím, vše, co myslíme i konáme. Patří k tomu i všechny naše žádosti a touhy, naše přání a naše prosby, které do mše uzavíráme a jež se svou obětí Bohu přednášíme. Proměňováním zpečetíme toto své zasvěcení a prvním i druhým proměněním dosáhneme toho, že umřeme mysticky s Kristem a budeme proměnění v nové lidi podle obrazu Božího v Kristu. Modlitby kněze po proměňování jsou zcela zaměřeny k tomuto konci, právě tak jako modlitby na počátku mše až do proměňování. Stačí se připojiti v duchu k nim a říkati je pozorně klidným srdcem.

Očištění od všedních poskvrn můžeme totiž dosíci modlitbami při oblékání mešních rouch, stupní modlitbou, devaterým Eleison (smiluj se), modlitbou Munda cor meum (Očišť mé srdce) a Lavabem (umytím rukou s nevinými). Hlavní očištění a zejména *zadostučinění* může způsobiti a působí teprve dvojí konsekrace, již máme Bohu obětovati nejprve a jako oběť smíru za naše hříchy, potom však i jako své největší zadostučinění osobě Kristově, která má i jako nositelka svatého člověčenství na ně právo. Povinnosti zadostučinění sotva se můžeme zhostiti lépe a úplněji, než když své životy kládeme na oltář Bohu, spolu s životem Kristovým v okamžiku dvojího proměňování. Neboť spoluobě-

tování s Kristem, dosahujeme nepochybně všech účinků oběti Kristovy, mezi nimiž usmiřující účinek je naznačen několikráte a význačně slovy mešního textu (Pro innumerabilibus peccatis v prvním ofertoriu, Ut placatus accipias před první konsekrací, Supra quae propitio po druhém pozdvihování), ba samo pozdvihování Těla a Krve Páně k Otci na nebesích má rovněž povahu usmiřující.

Zasvěcení docházíme ofertoriem, t. j. antifonou k obětování, která sice vyjadřuje hlavní myšlenku svátku, ale zpívala se při odevzdávání darů věřících k výběru pro účely bohoslužebné nebo k posvěcení. Dále se zasvěcujeme: obětováním chleba a vína s vodou, vzýváním o přijetí (In spiritu humilitatis) a první epiklesí (Veni Sanctificator), při slavné mši sv. též obřadným okuřováním s příslušnými modlitbami, tichou orací (Sekretou) každé mše, začátkem mešního kánonu, oracemi „Tuto tedy oběť“ a „Tuto oběť“. Po proměňování se zasvěcujeme již skrze Tělo a Krev Páně, pocházející z našich darů a spojené s námi společenstvím duchovního svazku i mystickým společenstvím proměny. K tomu se vztahují orace: Unde et memores, Supra quae, druhá epiklese (Suplices te rogamus), závěr Per ipsum. Modlitba Per quem haec omnia, předcházející oraci právě jmenovanou, rozumí slovy „haec omnia“ netoliko způsoby chleba a vína, které zbyly z obětních darů i po konsekraci, vyjádřené slovy „sanctificas, vivificas, benedicis“, nýbrž i jiné věci, které zde bývaly svěceny k užitku věřících. Ještě dnes světí na tomto místě biskup každoročně o Zeleném čtvrtku olei nemocných, a již sama o sobě jest nádhernou myšlenka, že všechny věci docházejí nejvyššího požehnání skrze Eucharistii, která spojuje všecko stvoření opětně s jeho Původcem. Posledními slovy téže orace (et praestas nobis) činí se narážka na obětní hostinu, na niž příprava brzy započne. Právě touto spojitostí se vystavuje Eucharistie za vzor veškerého proměňování darů pozemských k prospěchu duše a tím k slávě Boží.

Zde jest na místě poznámka o tom, jak duchovní sebeobětování věřících s Kristem ve mši může být *doprovazeno hmotně*. Nápoředi toho jsou v samém mešním formuláři, který se ovšem opírá o zvyklosti dřívějších dob. Nejedná se pouze o ten hmotný příspěvek k oběti, jemuž říkáme „mešní stipendium“, nýbrž o něco jiného: o příspěvek k slávě Eucharistie v širším smyslu. Oběti zvířat, mouky a jiných plodin, tak časté v Starém Zákoně, sice přestaly; ale i v Novém Zákoně lze obětovati všelico z uctivosti k Bohu a na důkaz oddanosti k němu jak na výživu služebníků oltáře, tak pro potřeby kostela, tak také k podpoře těch, kteří strádají chudobou a jsou naši bratři v Kristu. Proto byly v staré církvi přinášeny k bohoslužbě mnohé věci užitkové a po hostině eucharistické byly ihned pořádány „hody lásky“ (agapy) pro nuzné křesťany. Co se tkne kostelních potřeb, lze skoro říci, že jsou tak veliké a rozličné, jako potřeby každého občanského domu. Spadá sem především vše, čeho jest třeba k udržování a opravám chrámové stavby. Potom drobné potřeby, jež jsou nutny k bohoslužebnému provozu: mešní mouka, víno, kadidlo, vosk, olej nebo máslo, lněné plátno, květiny, koberce, obrazy, sochy, bohoslužebná roucha, mešní prádlo, nástroje a nádoby bohoslužebné, předměty k ozdobě nebo zdravému zařízení kostela, látky a pomůcky k opravě všech kostelních potřeb. Takové věci naši předkové kostelům opatřovali, a zbožní lidé činí tak dosavad, i když o tom téměř nikdo neví, a z pouhé radosti, že mohou prokázati přátelskou službu Bohu, který jim dává všechno a bude se jednou dotazovati, jak každý naložil v životě s hmotnými dary, jež mu všemohoucí Dobrota uštědřovala. Mějme na paměti napomenutí mudrcovo (Sir. 35, 6-10), abychom se neukazovali „před tváří Páně s prázdnou“. Napominatel jest tentýž Sirachovec, který před tím tolik naléhal na oběť lidské vůle a poslušnosti, jakožto daleko nejpřednější ze všech obětí (sr. Mk 12, 34!)

(Pokračování.)

Řád morální a řád umělecký

Několik poznámek.

V minulém ročníku se zabýval J. Středa několi-krát omyly, jimž podléhají lidé mimo Církev při posuzování katolických věcí. Byla to dobrá a užiteč-ná myšlenka; když však o tom uvažujeme důklad-něji, dojdeme k přesvědčení, že to samo o sobě ne-stačí. Nemůže nám ujít, že nedostatek pravdivého poznání katolických věcí nenajdeme vždycky jen u nekatolíků, ale že - bohužel - i sami katolíci často přispívají v jistých věcech k zmatení názorů tím, že obecnou pravdu nechápou v její obecnosti, nýbrž ji přizpůsobují různým partikulárním hlediskům svého stavu nebo svého temperamentu. A něco takové-ho jistě nelze pominout jako cosi bezvýznamného. Což neplatí příkaz pravdy také pro „domácí víry“? U nekatolíka je pochopitelné, že neunikne omylům v názorech o Církvi, právě proto, že je mimo ni; u katolíka, který žije v Církvi, který žije z jejího pokladu pravdy, to už tak nepochopitelné není. A proto je jistě velmi důležité starat se o odstranění takových omylů. „Pravda vás osvobodí“ - to platí zajisté především o nás samých.

Uvažující takto nemáme snad na mysli vlastní hlásání základních pravd nauky, jež jest úkolem těch, kteří zastávají v Církvi úřad učitelský. Tam je věc jasná a každý, kdo zná dobře svůj katechis-mus, ví, na čem je. Jinak je tomu tam, kde jde o praktickou aplikaci pravd víry, o jejich proniknutí ne do myslí, ale do nejkonkretnějších činů ať v ži-votě pospolitém nebo ve vědě nebo v umění. Tam se často setkáváme s tvrdošíjným neporozuměním v jistých důležitých věcech; a to právě máme na mysli. Tomu je tedy třeba věnovat zvláštní pozor-nost, a protože se to zvláště významně projevuje v názorech na umění, chceme si zde všimnouti ně-kolika specifických omylů právě v těchto věcech.

Budou to přirozeně jen poznámky na okraj, nikoli soustavný výklad, jak to vyplývá už z povahy věci.

I. „Protestantská přísnost“ a mravní hodnocení díla

Je to těžko uvěřitelné, ale je tomu opravdu tak, že přísnost v mravním posuzování vytýkají katolíkům nikoli snad jen lidé bez víry a bez pevných mravních zásad, nýbrž často i katolíci naprosto ne „matrikovi“. Nečiní to ovšem obecně, ne, činí to jen tam, kde jde o umění, a jsou pevně přesvědčeni, že tam je jejich výtka oprávněná, ačkoli by je ani nenapadlo, aby to činili mimo oblast umění. Jsou zřejmě přesvědčeni, že v umění se věci mravnosti mají posuzovati svobodněji než v životě a že tedy ten, kdo posuzuje umělecké dílo podle mravní normy života, je morální rigorista.

Nuže, je samozřejmé, že je-li přehnaný moralismus možný v životě, je také možný v umění; ale že by umělecké dílo bylo ve svém vztahu k mravnímu řádu života vyňato nějakým způsobem z obecné platnosti mravního příkazu, to je věc, která z toho naprosto nevyplývá. Není žádné věci na světě, která by nebyla podřízena zákonu Božímu, a není žádné lidské činnosti a žádného lidského díla, které by nemělo kladný nebo záporný vztah k mravnímu řádu života a nepodléhalo tedy v tomto vztahu mravnímu hodnocení. To platí i o umění. A pokud je tedy umělecké dílo v tomto vztahu, musí býti posuzováno zrovna tak jako každé jiné lidské dílo podle svých účinků v řádu mravním; a toto posuzování nemůže býti samo o sobě nikomu záminkou k výtce přísnosti.

To by mělo být konec konců pro každého katolíka věcí jistou a zřejmou. A my o tom nemluvíme jen pro tu věc samu, nýbrž proto, že tato výtka přísnosti nebývá kladena sama o sobě, nýbrž s osudným přívlastkem jakožto „přísnost protestantská“. A to je věc opravdu povážlivá.

Uvažme jen, co v sobě obsahuje toto spojení slov.

Je to ovšem sdružení představ velmi ošidné, neboť ještě nikdo z vytykajících nevyložil, jak si představuje definici těchto slov. Proto také nepůsobí taková výtka tak tím, co jasně říká (neboť jasně neříká skoro nic), jako spíše tím, co nejasně nadhazuje, příležitostí, kterou dává k výkladu záludnému a zlomyslnému. Nejprve je v tom obsaženo nebezpečí výkladu, jako by přísnost byla přívlastkem protestantské morálky - a volnost patrně přívlastkem morálky katolické. Což je žalostný omyl. A za druhé se tím snadno dává příležitost k absurdnímu závěru, že člověk, který uplatňuje při morálním posuzování díla plně hledisko katolické morálky, mohl být podezírán, že si počíná nekatolicky. Což je věc ohavná.

Řekne se snad, že „to tak nikdo nemíní“. Dobře; ale proč se tedy vytrvale užívá tak záludně sofistického rčení? Proč se mluví o „protestantské přísnosti“, ale vůbec ne o přísnosti katolické? Či snad máme připustit, že klademe-li na umění vysoké mravní nároky - připusťme, že i nároky přemrštěné - tedy tím umění škodíme, a že umění potřebuje k dosažení svého cíle nároků nižších? Co bychom si pak měli myslet o duchovní ceně umění? Není takové požadování volnosti spíše urážkou umění než obranou jeho pravé svobody?

II. „Kněží nerozumějí umění“

Vedle námitky o „protestantské přísnosti“ nebo na její podepření uvádějí často lidé literaturu milující námitku jinou: Kněží prý sice rozumějí teologii, ale nerozumějí umění, poesii, *a proto* nemohou rozhodovati, zda to či ono dílo je dobré či špatné; nemohou je dobře posuzovati ani po stránce morální, protože v uměleckém díle je často nutno používat i věcí špatných, nízkých, immorálních jako prvků skladebných, aniž se tím ještě dílo samo stane „nemravným“. („Co u jiného by bylo jen senační příkrasou, to u katolíka stává se skladebným prvkem nemalé závažnosti; neřekl bych, že tím se stala kniha

nemravnou a pohoršlivou," praví na příklad Jan Dokulil.) A protože k rozeznání této úlohy ve skladbě díla je třeba rozumět umění, a protože kněží jakožto kněží - to jest ze svého kněžského úřadu - ještě nemají zaručeno správné chápání umění, tedy je závěr jasný.

Také tato argumentace je špatná a nebezpečná nikoli tím, jak velice se od pravdy různí, nýbrž tím, jak velice se pravdě podobá, aniž by s ní byla totožná. Je to přímo školský nebo výstavní příklad omylu, založeného na podobnosti. Všechny články argumentace jsou o sobě správné; a přece je závěr falešný, protože jeden článek chybí. Je samozřejmou pravdou, že kněz ještě nemusí jen z toho, že je knězem, rozumět specifické stránce umění lépe než kdo jiný bez potřebných odborných podmínek. Je také pravda, že umělecké dílo musí užívat kontrastních účinků řádu morálního a že to je někdy nezbytné pro sám základní smysl díla. A je také pravda, že jen na tom - to jest na faktu, zdali umělec používá takových prostředků či nikoli - ještě nezávisí kladnost či zápornost mravního soudu o díle. To vše je pravda; ale není pravda, že by z toho důvodu nemohlo býti umělecké dílo posuzováno jen po stránce morální bez umělecké kvalifikace a nezávisle na ní. Ti, kdo tak tvrdí, dopouštějí se podivného zmatení obou řádů a jejich zřetelů. Předpokládají zřejmě, že morální hodnocení má co činiti jen s úmyslem tvůrce díla a že jeho soud se může týkat jen tohoto úmyslu. A kdyby tomu tak bylo, pak by se snad dal jejich závěr držet; ale je tomu vskutku tak?

Na to je třeba odpovědět záporně. Není správné, že by mravní souzení přihlíželo jen k úmyslu; to by odporovalo základním zkušenostem zdravého rozumu. Při každém soudu je přece třeba mít na zřeteli nejen úmysl, z něhož nějaký úkon vznikl, nýbrž i jeho skutečný účinek; a to nejen účinek vztahující se k samé osobě původcově, nýbrž i účinek vztahující se k jiným lidem a věcem. A jde-li o úkon, jehož výsledkem má býti dílo výslovně určené k působení

na jiné lidi, pak je samozřejmé, že zřetel k povaze morálního účinku zde bude zvláště důležitý, zejména uvážíme-li, že v takovém případě je účelem hodnocení nikoli jen zjištění účinku, ale i jeho praktické zamezení nebo zneškodnění.

To však je věc, v níž může míti vlastní rozhodování jedině mravní autorita a mravní zkušenost. Sebepřesvědčivější důkaz o tom, že umělec může nebo dokonce v tom či onom případě musí brát za námět svého díla vášeň, zlo, hřích, nám ještě neposkytuje žádné závěry ani žádné záruky o praktickém morálním účinku díla. Na to může dát odpověď jen soud, který se zakládá na zřetelně poznaném morálním příkazu a na bezpečné morální zkušenosti. A jak by v této věci tedy mohl býti kněz soudcem nepřislušným? Kdyby neměl kněz posuzovati praktický morální účinek, kdo by to vůbec mohl učiniti?

A proč by v tom měla býti nějaká újma skutečným právům umění? Řekne-li se, že nějaké dílo má záporný morální účinek, neříká se tím ještě nic o formální hodnotě díla nebo o tvůrčích schopnostech umělce; ba není v tom ještě ani obsažen soud o záměru tvůrce; zjišťuje se tím toliko, že při tvorbě díla nebyl vzat zřetel k porušenosti lidské přirozenosti - k tomu, že člověk je tvor slabý a snadno zranitelný na duchu zrovna tak jako na těle - což je fakt obecný a zřejmý, s nímž přece musí počítat i umělec - a jež konečně i sám dosvědčuje už tím, že prohlašuje temné stránky lidství za nezbytnou součást toho života, jež svým dílem ztvárňuje. A je to tedy cosi nedůsledného, jestliže se bouří proti závěrům, které vyplývají z jeho vlastních předpokladů.

Ve skutečnosti je to projev nedostatku reálného myšlení a reálné zkušenosti, jestliže má někdo za to, že síla pohledu a dokonalost uměleckého tvaru jsou s to očistit nebo zneškodnit jakoukoli duchovní nečistotu se zřetelem k průměru morálního lidství. Při nejmenším je to slabost; v nejzazším případě je to umělecká pýcha. Neboť skutečnost nás učí, že jistá míra odříkavé kázně je nutná všude: a zejména

že zákon studu či cudnosti je něčím, co nemůže bez-
trestně porušit ani umělec. To je zkušenost, která
odpovídá přesně dogmatu o Pádu a která také byla
konec konců autoritativně prohlášena Církví. „Ni-
kdo ať nenamítá“, praví výnos kongregace posvát-
ného Officia o literatuře, proviňující se proti záko-
nu cudnosti, „že v mnohých těchto knihách je krás-
ná a ozdobná řeč, která zasluhuje chvály, že se tam
skvěle učí psychologii, odpovídající dnešním výzku-
mům . . . Neboť ani elegance slohu, ani vědění lé-
kařské nebo filosofické - jestliže je obsaženo v tom-
to druhu literatury - ani úmysl spisovatelů, ať je ja-
kýkoli, nemohou zabránit, aby čtenáři, kteří jsou
obyčejně velmi křehcí a velmi nakloněni nečistotě
pro porušenou přirozenost, nedali se pozvolna za-
plést v léčky nečistých stránek a nepřevrátili svou
mysl a neporušili srdce.“ (Pokračování.)

P. R e g i n a l d D a c í k O. P.:

Poslušnost

Mezi ctnosti, které tvoří průvod spravedlnosti, je
také poslušnost. A není jistě z nejmenších. Nemyslí-
me-li na božskou lásku, není snad žádné mezi ctnost-
mi, o které bylo řečeno tolik chvály jako o posluš-
nosti. Svatý Tomáš si klade přímo otázku, zda po-
slušnost je největší z ctností, a dochází k závěru, že
mezi mravními ctnostmi má opravdu nej přednější
místo: „Chvalitebnější je,“ praví, „ctnost poslušnosti,
která pro Boha pohrdá vlastní vůlí, než jiné mravní
ctnosti, které pro Boha pohrdají některými jinými
dobry. Proto Řehoř praví, že právem se poslušnosti
dává přednost před obětmi, neboť obětmi se zabíjí
cizí tělo, poslušností však vlastní vůle.“

Poslušnost je zvláštní ctnost, jejímž předmětem
je rozkaz představeného. Různé jsou rozkazy a různí
jsou představení. Rozkaz vyjadřuje vůli představe-

ného a proto může býti výslovný, každému zřejmý, anebo může býti neprojevený navenek a jen velká poslušnost jej vytuší a uskuteční, neboť poslušnost tím více sleduje vůli druhého, čím více opomíjí svou vlastní.

Různí jsou představení či nadřizení, vůči nimž má člověk vyjadřovat své vztahy poslušností. Jsou to rodiče, církevní a světská vrchnost, ti, v jejichž službách jsme slíbili poslušnost, zpovědník, duchovní rádce a jiní, a to každý v mezích své pravomoci a kompetence. Ve všech nadřizených a představených vidí poslušnost Boha, jemuž náleží plné a nemezené poddanství. A proto poslouchá-li člověk člověka, poslouchá ho jen pro Boha, na místě Božím, a to jen v tom, v čem mu zastupuje autoritu Boží a pokud ho svými příkazy neodvádí od Boha. Vůči Bohu je proto naše poslušnost naprostá, vůči lidem je podmíněna předpokladem, že příkaz člověka se neprotiví příkazu Božímu, neboť „více sluší poslouchat Boha než lidí“. (Skut. V.)

Z těchto předpokladů vychází poslušnost, aby po sedmi stupních, jak je vylíčili učitelé duchovního života, vystoupila k vrcholům svatosti, kde se vůle lidská dokonale sjednocuje s vůlí Boží. Není snadná ctnost poslušnosti a obtížný je výstup k jejím vrcholům, neboť lidská vůle se nerada podrobuje vůli druhého a sebeláska vede k neposlušnosti a k pohrdání cizími rozkazy. Stavba duchovního života spočívá však jen na sloupech pevných ctností, z nichž jedním je i poslušnost, a každým skutkem neposlušnosti a odporu k zákonité autoritě, zastupující autoritu Boží zde na zemi, se podkopává pevná stavba duchovní. Jen po stupních poslušnosti lze dospět k výšinám skutečné svatosti.

První stupeň je označen slovem ochota k poslušnosti. Člověk, který vystoupil na tento stupeň, bude jednat vždy tak, jak jednal Abraham, když ho Hospodin vyzval, aby vzal svého syna Izáka, šel s ním na horu, kterou mu ukáže, a obětoval ho na

oltáři. Písmo praví, že Abraham ani na okamžik nelenil; vstal ihned uprostřed noci a dal se na cestu, aby vyplnil příkaz Páně. Člověk poslušný neodkládá vykonání rozkazu; nezná průtahů, jedná ochotně, hbitě, radostně.

A tak vystupuje na *druhý* stupeň, kde cítí naprostou totožnost své vlastní vůle s vůlí rozkazujícího. Můžeme si tu připomenout slova svatého Jana Klimaka, která se stala majetkem všech učitelů duchovního života: „Poslušnost je hrob vlastní vůle.“ Nejhlubší slovo, které bylo řečeno o poslušnosti. Jen tehdy může tělo očekávat vzkříšení, když bude pohlceno smrtí a uloženo v mlčelivý hrob; a jen tehdy dojde vůle svatosti, povstane ze smrti vlastní samolásky, když bude uložena v hrob naprosté poslušnosti. Je to krutý omyl, touží-li kdo poslouchat jen sebe a snaží-li se přimět i svého duchovního rádce k tomu, aby přikazoval jen to, čeho si vůle žádá. Ubohá poslušnost, která touží po rozkazech, v nichž by poslouchala sama sebe!

Vystoupí-li člověk na *třetí* stupeň poslušnosti, pak podřizuje rozkazujícímu nejen svou vůli, nýbrž i rozum a poslušnost se stává dobrovolnou obětí nejen vůle, nýbrž i rozumu. Člověk může poslechnout daného rozkazu a při tom reptat navenek nebo alespoň v srdci a příkaz podrobovat soudu vlastního rozumu, jenž dopadne sotva příznivě. Bylo uposlechnuto, proto příkaz byl vykonán, ale taková poslušnost si sotva zaslouží chvály Boží, i když snad byla pochválena člověkem, který vidí jen vnějšek vykonaného skutku. K tomu, aby se člověk zřekl vlastního úsudku o daném rozkaze a prostě jej vykonal, je třeba věru mnoho síly. Slaboch to nedokáže. Čím více si je člověk vědom svých osobních vlastností, čím více si zakládá na sobě a svých schopnostech, tím se cítí povolanejším, aby soudil o všem, i o tom, co má být předmětem jeho poslušnosti. Jen velká pokora a hluboká láska k Bohu, spojená s ochotou přinášet oběti rozumu i srdce, se sklání mlčky před rozkazem toho, kdo má právo poroučet. Pravá poslušnost ne-

uvažuje, nýbrž jedná, aby se jí nestalo to, co se stalo Ěvě, když uvažovala pod zapovězeným stromem a domlouvala se s ďáblem, místo aby vykonala příkaz Páně.

Na *čtvrtém* stupni, který je vlastní těm, kdo složili slib poslušnosti, snaží se poslušný, aby nic nekonal, ani dobrého, bez vědomí představeného. Tu platí slova tak často v Písmě opakovaná: „Lepší je poslušnost než oběti,“ neboť větší je oběť vlastního rozumu a vůle, než oběť zabitého zvířete. Poslušný touží úkony slepé poslušnosti podávat Bohu v oběť každý okamžik svého života a proto se nechce řídit svým rozumem a vůlí, nýbrž vůlí druhého. Záslužnější je konat nepatrné skutky z poslušnosti než oslňovat svět velkými činy, kterými byla poslušnost porušena. To bylo východiskem mnoha podivných skutků velkých svatých, kteří chtěli takřka zničit svou vůli, aby v nich vládla jen vůle Boží prostřednictvím vůle jeho zástupců.

Poslušnost ve své snaze konat jen vůli Boží jde však ještě dále a podrobuje se ochotně i člověku málo schopnému a nerozumnému ve vedení druhých, pokud se jeho rozkazy nepřičí zákonu Božímu. To je *pátý* stupeň poslušnosti. Stupeň velmi těžký a jen hluboká víra, která vidí, jak se za vůli rozkazujícího skrývá vůle Boží, a jak Bůh k našemu posvěcení dovede užívat i velmi nedokonalých nástrojů, dá člověku sílu, aby se podrobil ve svaté poslušnosti. Rodiče, kteří nechápou velké a krásné touhy svých dětí a žádají na nich věci málo rozumné, představení, kteří svými schopnostmi jsou daleko pod těmi, jež mají vésti, mohou být příčinou bolestných obětí a sebezapření se strany těch, kdo jsou povinni poslouchat. Ale právě v tom je velikost poslušnosti, že roste, a to tím více, čím větší obtíže jí působí nerozumnost rozkazujícího. Představený může svými nemoudrými rozkazy chybovat, ale poslušný podřízený dospívá k svatosti, protože jeho poslušnost nabývá povahy heroické ctnosti. Když sv.

Terezie na rozkaz nemoudrého zpovědníka vhodila do ohně rukopis knihy, který jí moudrý zpovědník poručil napsat, byl sice svět ochuzen o její slova, ale Terezie vystoupila vysoko v ctnosti poslušnosti, podala Bohu bohatou obět vlastní vůle a těm, kdo půjdou v jejích stopách, zářný příklad svatosti.

Šestý stupeň poslušnosti je vlastní těm, kdo se ochotně a rádi podřizují i takovému člověku, o němž se právem či neprávem domnívají, že jim není nakloněn, že je proti nim. Poslouchat člověka, o jehož lásce se nám dostává tolik důkazů, nemusí být těžké. Ale poslouchat člověka, který má snad proti nám odpor, který se dokonce docela zjevně staví proti nám, poslouchat jej ochotně a s láskou, je jistě těžké. V takových případech si musí být více než kdy jindy člověk vědom, že za poroučejícím člověkem se skrývá Bůh a že zásluha poslušnosti je úměrná lásce, která poslouchá člověka na místě Božím, a obtížím, které jsou spojeny s ochotným přijetím a vykonáním rozkazu. Komu Bůh ztížil poslušnosti tímto způsobem, musí si připomenout slova Mistrova: „Na stoličce Mojžíšovu zasedli zákoníci a farižeové. Všechno tedy, co vám řeknou, zachovávejte a čiňte, ale podle jejich skutků nejednejte. Navazují břemena těžká a nesnesitelná a vkládají je na ramena lidská, sami však ani prstem nechtějí jimi hnouti.“ (Mt. XXIII. 2.) Stejně napomínal svatý Pavel křesťany v Efesu: „Služebníci, poslouchajte pánů tělesných s bázní a třesením, v prostnosti svého srdce jako Krista, sloužíte ne na oko jako ti, kteří se chtějí líbiti lidem. nýbrž jako služebníci Kristovi, konajíce vůli Boží ze srdce, sloužíte s dobrou myslí jako Pánu a ne lidem.“ (VI. 5.)

Vystoupil-li duchovní člověk až k tomuto stupni, dovede-li zapřít svou vůli a radostně ji podrobuje vůli druhého, a to i tehdy, kdy se mu za to dostává jen ústrků, zneuznání a nepochopení, dosáhne jeho ctnost taky ctnosti heroické, pronikne celé jeho jednání a proto bude toužit poslouchat všech, i sobě rovných a třeba i podřízených. A v tom vidí učitelé

duchovního života *sedmý* stupeň poslušnosti. Chceme-li pak pro něj dokonalý vzor, nalezneme jej u Krista. V něm máme nejkrásnější vzor poslušnosti vůbec. Přichází na svět jen proto, že jej Otec posílá. Jeho poslušnost k Otci nezná mezí. Byl poslušný až k smrti, a to k smrti kříže, praví o něm svatý Pavel (Filip. II. 8.). Než ani to nestačilo jeho touze po poslušnosti. Je poslušen lidí, on Pán a Bůh nebe a země. Tím překročil všechny meze lidské poslušnosti a zanechal nám příklad, jehož výše nikdy nebudeme moci dosáhnout. Na Krista pohlíželi svatí, když jim byla poslušnost obtížná, v jeho božském vzoru čerpali sílu k hrdinným úkonům této ctnosti, vědouce, že bez dokonalé poslušnosti, která láme samolásku, nikdo nedospěje k svatosti.

Velmi mnoho a velmi podrobně promlouvá nebeský Otec k sv. Kateřině o ctnosti poslušnosti a jeho řeč, zachycená světicí v Rozmluvě, dosahuje podivuhodné síly, když pěje chvály na poslušnost: „Ó poslušnosti milostná, poslušnosti líbezná! Jsi, poslušnosti, zářivá, neboť jsi mě zbavila temnot sebelásky. Poslušnosti, která oživuješ, když vkládáš do duše život milosti . . . Jsi štědrá a ze všech tvorů rozumných si činíš poddanou. Jsi dobrotivá a soucitná, s dobrotou a tichostí neseš každé těžké břímě, protože tě doprovází statečnost a pravá trpělivost. Jsi korunována korunou vytrvalosti . . . Jsi tak spoutána s pokorou, že žádný tvor ji nemůže vytrhnout z duše, která tě má. - Co ještě řekneme, nejmilejší a předrahá dcero, o této převzácné ctnosti? Řekneme, že je dobrem bez jakéhokoliv zla; je na lodi (která pluje k věčnosti) skrytá, že žádný protivný vítr jí nemůže uškodit . . . Pravý poslušný ve světle víry váží si vůle svého představeného a proto nehledá vůle své, nýbrž sklání hlavu a vůní pravé a svaté poslušnosti sytí svou duši. A tím více roste v duši tato ctnost, čím více se rozmáhá v duši světlo přesvaté víry, protože láska, která zrodila poslušnost, vychází ze světla víry. V tomto světle víry duše poznává sebe a mne, miluje mne a pokořuje

sebe. A čím více mne miluje a se pokotuje, tím je poslušnější. Poslušnost pak a trpělivost, její sestra, ukážou, zda je duše opravdu oděna svatebním rouchem lásky, v kterémžto rouchu se vchází ve věčný život.“

K. R e b a n :

Nám kněžím

Mým bohoslovcům a mladším spolubratřím.

Podivnou moc má myšlenka. Bez ní není činu. Počátkem velikého života, každého velikého díla je myšlenka. Zamysleme se nad sebou, my kněží. Hledejme své místo, kam nás vmyslíl a uvedl Bůh sám - taková reflexe bude počátkem mnoha dobrých věcí.

Hledáme-li svůj původ, své poslání, své možnosti, najdeme to vše nesmírně vysoko. Nalezneme sebe v Bohu. Syn Boží Ježíš Kristus je naším Otcem, Původcem - vytvořil a zachovává naše kněžství jako stav a svátost i jako životní povolání každého z nás. Vstípl svátost kněžství jako strom života ve své Církvi a je stále vlastním Knězem, duší našeho kněžství - my jsme jeho viditelnými, dobrovolnými nástroji. V organismu Církve máme místo asi takové jako otec a matka a představení v rodině a ve společnosti přirozené. Moc a odpovědnost, láska a povinnost, čest a poslání jsou naším údělem z daru Kristova. Tak tvoříme základy Církve, k jejímu prospěchu či škodě, ke své zásluze či ke svému zavržení. Bůh uvedl v závislosti na nás nejen dobro duší, nýbrž i sebe sama. Svou existenci eucharistickou se všemi jejími důsledky učinil závislou na nás, budou-li kněží konsekrátoři či nic. A tak i v jiných svátostech.

Náš vztah k Eucharistii je celým světem krás a milostí, přílivem blaha a ovšem navzájem také mořem svatých povinností k Bohu svátostnému, proto-

že všechna péče o duše krouží kolem Eucharistie jako kolem svého středu. Především úkony kněžské vrcholí v Oběti eucharistické. Při mši svaté měly by naší myslí táhnouti všechny božské záměry a skutky, všechna dramata života nejsvětější Trojice, jež procházejí každou Hostií a Kalichem s Krví Páně. Jak vysoko bychom tím vystupovali, kde až bychom sebe našli? - Potom byla by Mše sv. středem a korunou našeho života, tím nejpodstatnějším, co jako kněží vůbec jsme s to konati. A k ní by se doprovodem přidružilo officium divinum, náš breviář. Spatřili bychom jej ne jako závazek k určitému kvantu modlitby, ne pouze jako modlitbu za Církev a jménem Církvě, nýbrž jako velikou část onoho dění a života, jímž v Církvi žije sám Ježíš Kristus. Naše úkony klanění, chvály, díkučinění, smíru a proseb by procitly v srdci Kristově a na jeho rtech. Zahlédli bychom svou účast na tom, čím žije a co koná Kristus, spatřili bychom v breviáři a v liturgii to, čím vpravdě jsou, dílo Boží, nad něž nic není důležitějšího, činnějšího, potřebnějšího, početnějšího.

Takovéto pohledy na to, čím jsme v Bohu a v Církvi, vrátily by nám a zachovávaly by nám živé poznání naší kněžské velikosti. Mravní důsledky toho byly by jasné nejen jako závěry, jež vyvozujeme, nýbrž jako život, který prostě, bez váhání a bez nesnází žijeme. A zároveň tyto pohledy na kněžství sblížily by nás vzájemně. Kristus neustanovil kněží jako rozptýlené jedince, pohybované osobní libovůlí, nýbrž jako stav, jako posvátnou rodinu, jako hlavu a srdce společnosti církevní. V tom všem je vzájemná souvislost, jednota, láska bratrská, plná pospolitost. Práce, radosti i bolesti, vše by nám bylo společné. Jinak bychom nazírali na církevní kázeň a jednotného stavovského ducha kněžského: byly by láskou, kterou milují kněží své povolání a sebe vespolek.

Zákon bytnosti a podstaty určuje zákony vlastností a činnosti. Když jsme našli sebe v Bohu,

v Církvě, v liturgii, sestupme do vlastního nitra. Které dary Boží a své vlastní zisky máme tam nalézt?

Je-li již pouhý křesťan dítkem Božím, synem Božím, od Otce přijatým, adoptovaným a tedy bytostí, žijící životem z Boha a v Bohu, musí to ještě plněji platit o knězi. Daleko více než u laika platí u něho vůle Ježíšova, aby měli život a měli hojnost. (Jan 10, 10.) Nám platí, co od apoštolů žádal: „Zůstaňte ve mně a já ve vás . . . Zůstaňte v lásce mé.“ (Jan 15, 4. a 9.) Bylo by pohromou pro nás, kdybychom měli sice nadpřirozené úkoly, ale bez nadpřirozeného svého vnitřního stavu, jen v bídě a hanbě duše, popleněné těžkým hříchem, vysvěcené z roucha milosti. Tajemná, záhadami a napětími bohatá souhra milosti Boží a svobodné vůle lidské ukazuje svou slávu i úpadek ve vnitřním životě kněze. Bůh i my musíme totéž chtít a žít. Bůh milostí je dárce a příčinou svatosti duše, naše vůle spolupůsobící podmínkou, bez níž sebevětší milosti zůstaly by zmařeny.

Ze štědré své lásky vlévá v nás Bůh z otevřeného boku ukřižovaného Syna svatého, Boží, nadpřirozené stavy, které nás vyzdvihují na úroveň a k účasti života Božího. Milost posvěcující jest i pro nás zrozením z Boha a vždy se stupňujícím životem Boha v nás. Na jejím podkladě darem Ježíšovým vyrostla u nás milost svátostného kněžství, náš kněžský ordo, ne pouze jako právní zmocnění a oprávnění, nýbrž jako nový způsob nadpřirozeného života, života a působení Kristova v nás a skrze nás k oslavě Otcově a na posvěcování duší. Svátost kněžství sama jednou přijatá je nevysychající studnicí nekonečných úkonných milostí, jež nám opět Bůh dává ještě mimo ty, jež propůjčuje každému věřícímu. Kolik krásy, síly a účinnosti dal Bůh v souhrnu všech pomáhajících milostí, kterými naplnil takový život kněze věrného . . . Jaké to obzory v Bohu otevírají se nám v našem vlastním, nepatrném, těsném srdci . . .

Bůh je dárce nejen našeho nadpřirozeného bytí a konání, nýbrž také naší mravnosti, našich ctností, to jest souladu mezi naší vůlí a vůlí Boží a schopností trvale, důsledně, stále jednati v tomto souzvu-ku se zákonem a s prvkem Božím v nás. Co tajem-ného a velikého děje se v nás, kdykoliv Bůh roz-vojňuje v duši milost posvěcující a spolu vlévá sám, ze své dobroty, ctnosti, jichž potřebujeme: ctnosti božské i mravní v takové síle a s takovými možnost- mi, že bychom sami k tomu naprosto nestačili? Ko-lik divů v sobě obsahují dary Ducha svatého, které nepochybně se zvláštní štědrostí spočinou na duši kněžské znovu a znovu, do nekonečna?

Málo je toho, co si sami můžeme dáti - bez prv-ních pohnutek a prostředků od Boha nemohli by- chom si ani to chudičké dáti, co máme v řádu nad- přirozeném. Hlubší, než tušíme, má smysl termín: *virtutes acquisitae*. Měl by nás rozněcovat ohněm horlivosti, bychom žili nejintenzivnějším životem: aby v nás všechno bylo Boží a čisté, svaté. Naše myš- lení, cítění, láska i vůle, všechny naše úkony a vše- cka činnost - celý život aby byl stálou cestou, vze- stupem, růstem, zjemněním, prohloubením života směrem k Bohu.

Z úcty k tomu svatému, co jako kněží nosíme v nitru a ve svých rukou při kněžské práci, musíme dbát i o přirozenou dokonalost své osobnosti. Máme každý vlastní možnosti i vlastní jejich hranice. Ale velikou a krásnou duší již po stránce přirozené mů- že a má býti každý. Inteligence a vnímavost pro všechno cenné, pro celý lidský život se všemi jeho dary požehnání i tragiky, krásná vůle a charakter, vytríbené, hluboké, očištěné a vykoupené city - to má býti přirozenou výbavou kněžské povahy, chce- li aspoň poněkud stačiti na své úkoly.

Šťasten kněz, který má toto nadpřirozené i přiro- zené uschopnění, tento rozkvět života božského i lidského. Můžeme opakovati, že již pouhé pozorová- ní a zamýšlení se nad tím, co jako kněží máme, je již pobídkou a posilou, bychom si tento duchovní

majetek v bludišti života, na jeho záludných cestách uhájili a donesli neporušený jeho poklad až k cíli.

Neméně zavazuje a povzbuzuje pohled na to, co jako kněží konáme.

Mýlí se ti, kteří myslí, že pro Církev a pro blaho duší nejvíce vykonají tím, co mimo kněžství, ve světských a přirozených sférách působí. Ne - k tomu nás Kristus neposlal, tím nedojde jediná duše spásy, třebaže můžeme tím své dílo podepřítí anebo spíše můžeme osvědčiti, že kněz má v úctě vše, co je přirozeně dobré, a že ochotně spolupracuje všude, kde lze něco dobrého konati.

Kněz má pracovat a má trpět. Již příklad Krista-Velekněze hovoří o tom jasně.

Práce, dílo kněze musí být čistě Boží. Žijeme kněžsky, uskutečňujeme bohopoctné úkony, jež skrze Církev koná Kristus, a pracujeme pro duše: Na místě Kristově tedy konáme poslání, jako by Bůh skrze nás napomínal. (2. Kor. 5, 20.) Službou a oslavou Boží, liturgií, především Bohu se klaníme, dosahujeme cíle latreutického, prací pro duše, skutky dobrého pastýře, sloužíme Bohu v lidských duších, směřujeme k cíli soterickému.

Liturgie a apoštolát jsou činným životem kněžským. Neobejde se však život a působení kněze bez utrpení, bez obětí. Ano, obětí teprve se stáváme vlastně kněžími. Všechna ostatní díla kněze bez oběti měla by pochybný a nejistý účinek. Oběť je nejvydatnější zbraň v zápasech o čest Boží a o duše. Tyto oběti přinášíme Bohu ve svých mravních snahách, kde se dostavují hned s počátkem opravdovosti a provázejí nás až do posledního dechu. Obětujeme se v námahách kněžské práce, jež nám působí a zmnohonásobují lidé, věci, poměry - vědomě i nevědomky a nechtěně. - Trpíme s Církví v jejích strastech všeho druhu, v zármutku náměstka Kristova, našich duchovních představených a duší vůbec. Takto můžeme říci: S Kristem ukřižován jsem. (Gal. 2, 20.) Tím se nám dostává pečeti,

mystického znaku sounáležitosti s Kristem a vlastního kněžství.

Zde se otevírá širá krajina kněžského života. Vždy je vyplněna prací i obětí, ne vždy však záslužnými. Zde počíná a dovršuje se duchovní, mravní a činný rozvoj kněžské osobnosti. Co platno, konáme-li, co konati musíme, čemu neunikneme, nebo konáme-li to vlašně a s reptáním, s pocity neštěstí, jako bychom se byli zmýlili ve směru svého života? Záleží tedy na tom, *kterak konáme* svůj činný i trpný úkol.

Konáme jej plně, horlivě, cele. I když jsme si musili tuto pohotovost těžce sami na sobě vybojovávat, když tu a tam znovu se v nás cosi přičí proti této práci, proti téhle oběti - přece s milostí Boží docházíme tak daleko, že ve skutcích i v obětech je nám lehká a milá v duši. Jako živá bytost přirozeně žije - tak je nám přirozeno, samozřejmě dílo Boží konat a podřizovat se obětem, jež Bůh žádá.

Učíme se to vše konati moudře, opatrně, s hlubokým vnitřním poznáním. Kněžská opatrnost, zkušenost, rozvaha, jasný pohled do hloubky a pod povrch věcí je krásným doplňkem horlivosti. Mnohému je třeba i po mnohých a dlouholetých zkušenostech vždy znovu a jinak se učit. Jinak ustrneme, přestaneme růst duševně a v činnosti ocitáme se na scestí. Ve mnohém se musíme přeučovati bez omezení, bez výčitek. Zvláště musíme šetřit správného poměru mezi živlem věčným a časným, nadpřirozeným a přirozeným, církevním a světským, kněžským a laickým. Leccos je nám nepřátelským pouze v našem domnění, omylu, protože nerozsuzujeme hranic povinnosti a svobody, božských a lidských zájmů.

Konejme vše láskyplně, s přemírou dobroty, bychom byli obrazem toho, o němž praví Písmo: Bůh je láska. (1. Jan 4, 8.) Nesmíme býti sobci: neběží ani o mne, ani o můj stav, ani o můj program, ani o můj tábor. Bůh a duše - to jediné rozhoduje.

Toť kratičké zopakování pravd o katolickém

kněžství a jeho požadavků, jež v základě zůstávají beze změny dnes i zítra a na věky - jen vnější podoba a okolnosti, ve kterých žijeme, se proměňují. Již tím, že těmto pravdám dáme znovu ožítí v duši, nabudou vlivu a moci nad námi a přiblíží nás ku prameni a vzoru kněžství, ke Kristu. Dobro naše i věřících a nevěřících bude následovati.

M. F. Dvořáková :

Hořčičné zrnko

Třesu se v poutech své nemohoucnosti zimou a chtěla bych chléb života Tvého Syna přijmout alespoň s úsměvem, ale ten se mi pod křečovitou námahou, s níž jej vyzdvihuji ze srdce na ústa, proměňuje na nich v rysy stažené. Králi, naučil jsi nás modlit se za příchod svého království na svět, ale mně připadá, že nás vyslyšíš, teprve až nám z otevřeného boku vyjde krev s vodou. Mé nedočkavé srdce. Je na tomto světě a se vši svou tíhou pozemského života ve Tvém království, které z tohoto světa není. Patří Ti. Jak by nepatřilo Tobě? Ale nevyzná se v tom.

Tvé království! Ušlechtilí mají úctu před krásnem. Ale to se svou líbeznou lahodou zastavuje s lidmi po každé jen na chvíli. Dáme mu opět odvanout, utěšující se, že se k nám snad ještě někdy vrátí, jako se vrací jaro? Či nestojí za to, abychom za ním šli kamkoliv? Snad proto ještě mnozí nepoznali krásu jako jméno Tvé a krásno jako království Tvé, že nešli jako králové od východu, nedbajíce své bolesti na místy tvrdých hrbolech a stoupáních a srážech cesty, nedbajíce ani své únavy ani svého smutku z dlouhého putování za hvězdou, která se stále ještě nezastavuje, aby mohli vejít poklonit se Tomu, koho jim zvěstovala.

Je mi jich líto. Hovoří o Tvém království vždycky krásně, a i když nevědí, o čem to mluví, přece

jen je to o něm. Neměli by takhle zůstat stát, měli by se vzdát jeho kouzlu a jít za jeho hvězdou. Kdyby Tvůj Syn neseštopil na zem, nemohla by se nad zemí zastavit. Ale sestoupil a zjevil své království, abychom zjevené přijali do života. Přijď Tvé království! Poznamenal sis nás pro ně nezrušitelným znamením. A ono vchází po každé, když se nám láska k němu sjednocuje s krví. Ó kéž by už všechna moje krev byla sjednocena s láskou! Je mi líto těch slepých hledačů krásy. Povahovým půvabem by zpříjemňovali jeho vnější vzhled na zemi.

Jsi dobrý Pán, když i nás, kteří bychom se sotva mohli svými nepatrnými schopnostmi nějak uplatnit ve světě, máš u sebe, třebaže tady tím trpí zvuk Tvého královského jména. Snad bychom se s tohoto hlediska měli zadívat také na ty, kdo tu projevují svou zbožnost odstrašujícími způsoby. Pohořekuji po harmonii s krásou života, pohořekuji, ale na konec si musím přece jen přiznat, že vnější vyjadřování vnitřního života je u každého jednotlivého člověka beztak vázáno na to, jak je k tomu připraven nebo nepřipraven. A nepodobá se snad to, co mne u nich odpuzuje, leckdy mé ztrnulosti, která před Tebou zůstala úsměvem, ale jen před Tebou?

U nás se říká, že koho miluješ, toho navštívuješ křížkem. Když se u nás mluví o lidech, stížených těžkými viditelnými tělesnými vadami, používá se takových slov jako třeba „miláček Boží“. Ale že by jenom ti byli Tvými miláčky? Lidé s těžkými vadami schopností a vlastností duševních, ti že by jimi neměli být? Co kdo ví, kolik je bolesti v nich, když Tě milují.

Kdo se mimo Tebe dívá ustavičně do lidského srdce? V čase je Tvé království, když roste a mohutní v člověku, kterého si v ně přetváříš, ponejvíce skryto před našima lidskýma očima. A Ty patřením duše na Tebe, patřením bez konce a vzkříšením těla, které sis na zemi taky v ně, ve své království, přetvořil, budeš v něm na věky kralovat.

Byla bych bývala nejraději, aby křesťané byli ve

světě lidmi s vynikajícími schopnostmi. Oči světa. Týž omyl, pro který Židé ukřižovali Tvého Syna. Očekávali v něm krále světa. Ale to, s čím k nám sestoupil, daleko převyšuje náš lidský pojem o Tvé moci a cti, když na tohle se neohlížíš, když dáváš svou milost.

Lásku, lásku mi dej! Lásku je branou, kterou vchází Tvé království na svět. Lásku. Když Tě milujeme, nemohoucnost naší chudoby sama za nás volá, abys nás přetvořil ve své království - pod jhem Tvé moci v nás všechno tichne blahem - lkáme při vpádech světa do Tvého království v nás, ale ten se pod Tvým žezlem nakonec vždycky jen v Tvé království v nás promění - nejsme s to pochopit, že jsi se zjevil takovým, jakými jsme my, a jako po spravedlnosti žízníme a lačníme po tom, aby se to stalo tady všem lidem - když jsi i u nás, jak bychom mohli myslet, že na světě je někdo, na koho nečekáš s něhou otevřené náruče? - Všechno v nás a kolem nás nám vypravuje o Tobě, všechno na čem uslyšíme Tvé jméno, je půvabné a vonící - všechno, co vdechujeme, se v nás proměňuje v pokoj z Tvé slávy - bez hlesu pijeme lék porážek, abychom mohli vejít do života, a pálí nás, jimi znetvořené, touha po harmonii s Tvou krásou, když vidíme, že pro naše znetvoření někdo nepoznává Tvého Syna - a zatím co nás pálí touha po ní, Ty si ji v nás takřka neviditelně z nás vytváříš, takřka neviditelně, ale tu a tam přece jen dostává naše tvářnost vnějšího života jakž takž její podobu; a tenkrát proti nám vystupují, kdo nechtějí, abychom jim připomínali Tvého Syna, ale když jemu připravuje peklo porážku, sobě si ji tím připraví, a to nás utiší v hodinách nejtěžších a dá nám radost očekávání příchodu Tvé moci a slávy. Když Tě milujeme. Ó, ano, postačí nám tady láska.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Hříchy jazyka

Zasmušil se čtenář *Hříchů jazyků*, že dosud se dověděl, co nesmí dělat, žádá si však věděti, co smí dělat v oboru řeči o bližním. Žádost svou odůvodňuje takto: Vůbec nemluvit o bližním by byla nemožná nelidskost; mimo to se zdá, že se někdy musí promluvit o bližním. Mohli bychom na to říci po profesorsku: to budeme mítí později. Ale i vzhledem k tomu, co bylo již naznačeno, lze povšechně říci tato pravidla o tom, co se smí:

1. Je dovoleno mluvit o bližním vše, co jeho dobré jméno udržuje nebo zvětšuje. Toho se totiž najde při křesťansky dobré vůli u každého dosti. - 2. Lze bez hříchu o bližním říci vše, co jeho dobrému jménu neškodí. - 3. Smíme o bližním říci též věci, které jsou proti jeho dobrému jménu, jestliže je třeba takovou řečí zabrániti škodě, hrozící skutečně a právě nyní buď nám, nebo bližnímu, nebo i tomu, o němž mluvíme. Ale ta hrozící škoda musí býti větší, než jaká nastane nějakým poškozením cti. - 4. Lze mluvit věci proti dobrému jménu bližního u soukromé, důvěryhodné a mlčelivé osoby, u které hledáme radu nebo útěchu.

Věci, které mluvíme proti dobrému jménu bližního, jsou vždy nějak tajné. Tak se tato záležitost stane jasnější, když nyní promluvíme o významu tajemství a o povinnosti zachovati cizí tajemství, nevtírat se v ně, neprozrazovati je.

Z přirozeného zákona má každý člověk právo na tajemství svého soukromého života, pokud nijak nezasahuje do života společenství. Aristotelský výměr osoby praví, že je „bytosť svéprávná, druhému nesdělitelná“; z důvodu ochrany svého majetku má člověk právo na nedotknutelnost svých osobních tajemství, aby nebyl oloupen o plody své námahy; z důvodu práva na život ve společenství má člověk právo na nedotknutelnost svých osobních tajemství, aby mu nebyl prozrazováním znemožněn život ve

společenství, ať odhalením nedostatků, nebo čehokoli jiného, co by mu ve společenství škodilo.

Kniha Přísloví (25, 9.) napomíná: „Neprozrazuj tajemství druhému;“ varuje před opilostí z toho důvodu, že „není tajemství tam, kde jest opilst“; práva na nedotknutelnost tajemství se dovolává prorok Isaiáš: „Tajemství mé náleží jen mně.“ Povinnost zachovati cizí tajemství, může mimo to plynouti ze závazku, který člověk vzal na sebe dobrovolně: buď příslibením, že pomlčí o tom, co se právě dověděl (mravověda to jmenuje tajemstvím příslibeným), nebo se zavázal, že pomlčí o tom, co se po tom svém závazku doví (podle mravovědy tajemství svěřené).

Ve všech třech případech má každý právo na zachování svého tajemství jako soukromá osoba. Z toho plynou pravidla záporná i kladná.

Záporně: Žádný člověk nemá právo pátrati po tajemstvích druhého prostředky nespravedlivými, jako je násilí, lest, podvod, vloupání do skříně a pod. Hřeší, zmocní-li se takto tajemství; a rovněž hřeší po druhé, užije-li této své znalosti cizího tajemství. Hřeší těžce, jestliže bližní právem cítí velikou bolest nad prozrazením svého tajemství nebo mu z toho vzejde značná škoda.

Nikdo nesmí prozraditi tajemství soukromé, které příslibil zachovati, ať před sdělením jeho nebo po sdělení. Hřeší těžce nebo lehce tak jako v předešlém případě.

Kladně: Cizí tajemství smí vyzvídati dovolenými prostředky (dotazy, prohlížením věcí), kdo má autoritu v oboru, kterého se tajemství týká, na příklad otec vůči dětem, manžel vůči manželce v záležitostech rodinného života, autorita společnosti. Svätý Tomáš Akvinský napsal: „Proti obecnému dobru není dovolené žádné tajemství.“ Tak by na příklad byl lékař povinen ve svědomí a pod hříchem udati na někoho nakažlivou nemoc, kterou poznal skrze úřední lékařské tajemství, kdyby nakažený ohrožoval zdraví svého okolí.

Cizí tajemství se smí prozraditi, jestliže zachováním tajemství je poškozen buď sám člověk, jehož se tajemství týká, nebo ten, jenž tajemství poznal, nebo třetí osoba soukromá. Tajemství, důležité pro dobro celku, nesmí nikdo prozraditi, i kdyby měl smrt podstoupiti, ježto obecné dobro je nad jakékoli dobro soukromé.

Mohu tedy (ale nemusím) prozraditi cizí soukromé tajemství, jestliže mně hrozí při neprozrazení větší škoda, nežli škoda, která vznikne tomu, na něhož jsem tajemství prozradil.

Mohu třetímu člověku prozraditi něčí tajemství, je-li on zachováním tajemství nějak nyní ohrožen na cti, na majetku a zdraví. Nesmím je však prozraditi s odůvodněním: Mohlo by ti to někdy býti k dobrému; neboť nyní nehrozí nebezpečí. Může toto prozrazení býti povinností křesťanské lásky, jestliže mně samému z prozrazení nevzejde škoda, nebo hrozí mi jen malá nepříjemnost.

Mohu prozraditi tajemství, abych zabránil poškození toho, jehož se tajemství týká, hrozí-li mu ze zachování tajemství značná škoda. I zde by to mohlo býti povinností křesťanské lásky, jestliže mi nehrozí poškození.

To všechno platí jen pro ten případ, pokud držitel tajemství sám své tajemství skrývá. Vydá-li však své tajemství možnosti prozrazení, třeba tak, že je svěří několika lidem nebo pohodí-li svůj dopis, přestává povinnost tajemství.

Záležitost tajemství je věc velmi choulostivá, věc, ve které se nadělá mnoho hříchů z nedostatečné rozvahy a z nedostatečné lásky křesťanské. Stejně choulostivou věcí je vůbec každé mluvení o bližním. Zajisté je v této záležitosti velmi otupěno křesťanské cítění. Ale to neomlouvá u Boha. Má-li býti opravdový křesťanský život, musí býti i s velikými osobními obětmi obnoveno cítění křesťanské lásky k bližnímu. Společnostní zvyklosti neomlouvají nikoho.

Konečný cíl náboženské sebevýchovy

Vysvětlili jsme doposud¹ předpoklady a základní pilíře náboženské sebevýchovy. V tomto článku chceme čtenářům objasniti její konečný cíl.

Již staří Římané říkali: Quidquid agis, prudenter agas et respice finem. Cokoliv činíš, konej moudře a měj na mysli cíl. Není pochyby o tom, že je nutno uplatniti tuto zásadu i na poli náboženské sebevýchovy.

Konečný cíl náboženské sebevýchovy nemůže býti jiný, než konečný cíl celého života lidského vůbec: vždyť náboženská sebevýchova musí státi ve službách onoho velkolepého poslání, které stanovil Bůh-Stvořitel rozumové bytosti, člověku. Proto by bylo nerozumné tvrditi, že konečný cíl naší náboženské sebevýchovy je jiný, než cíl našeho života vůbec.

Dříve než vyložíme konečný cíl náboženské výchovy, dlužno předeslati několik základních poznámek z věrouky.

Důvodem, proč Bůh stvořil člověka, byly jediné jeho neskonalá láska a dobrota. Tím, že člověk byl stvořen všemohoucí rukou Boží, Bůh ovšem nezvyšil svou blaženost, nýbrž jen projevil svou všemohoucnost, dokonalost a lásku.

Proto člověk již tím, že je, že žije, hlásá moudrost, všemohoucnost a lásku Boží. Nutno však zdůrazniti, že člověk jako bytost, opatřená rozumem a svobodnou vůlí, má Boha, svého Stvořitele, oslavovati nejen pouze tím, že je, že žije, nýbrž i celou svou vnější činností. Stručně možno tedy o konečném cíli každého člověka říci: Člověk je stvořen, aby Boha, svého Stvořitele, ctil, jemu sloužil a tak duši svou spasil.

Nutno se však dále tázati: Jakým způsobem učiní člověk nejlépe zadost svému poslání, které sám Stvořitel mu uložil? Jen jediná je cesta: následo-

¹ Viz ročník 1943, str. 295, 545.

vati Ježíše Krista. Proto Kristus Pán o sobě pravil: „Já jsem cesta, pravda a život; nikdo nepřichází k Otci, leč skrze mne.“ Možno proto směle tvrditi: konečný cíl náboženské sebevýchovy je vytvořiti ze sebe *dokonalý obraz* Ježíše Krista. Čím dokonaleji přetvoříme své ubohé já v Ježíše Krista, tím přesněji a jasněji bude náš celý život jakési hlásání slávy, dobroty a lásky Boží. Kristu Pánu totiž nebylo dosti na tom, že se stal jedním z nás, on chce také každého z nás učiniti něčím ze sebe.

Následovati život Krista Pána, znamená učiniti ze svého života velkolepou oběť, kterou již svatý Pavel připomenul Římanům, když napsal: „Proto napomínám vás, bratří, skrze milosrdenství Boží, abyste vydali své tělo v oběť živou, svatou, Bohu milou, by to bylo duchovní bohoslužbou vaší.“ (Řím. XII, 1.) Každá oběť však vyžaduje aspoň jakési proměňování. Jak má tedy člověk toto proměňování na sobě, na svém životě uskutečniti? Musí své já přetvořiti, přeměniti v Ježíše Krista. Člověk musí ze sebe vypodobniti Krista Pána, musí se veskrz dáti proniknouti jeho duchem, jeho smýšlením. K tomu je třeba: osvojiti si myšlenky, city, náklonnosti a záměry našeho Spasitele. Je nutno se zřící svého vlastního života, abychom žili životem novým, životem samého Ježíše Krista. Musíme svléci starého, hříšného člověka a obléci Krista, jak napsal svatý Pavel Galatům: „Nemám pokoje, dokavad obraz Kristův se nezračí ve vaši duši.“ Čím více se člověku podaří dosaditi Ježíše za sebe, tím hlubší, pravdivější a živější bude naše následování jeho osoby. Čím více mizí ubohá naše osobnost, tím více roste v nás Ježíš Kristus, tím více jsme křesťany.

Toto přetvoření svého já v Krista Pána dosáhne svého vrcholu, až jedině on a láska k němu bude v našem srdci zcela a úplně panovati, až se nám podaří poslední zbytky svého světského já vypuditi a dosaditi místo něho Ježíše Krista, až on bude míti přednost v našich myšlenkách a v našich citech přede vším ostatním, až on bude naší přední

myšlenkou, nejmocnějším naším citem, nejsladší naší touhou. Pak se ovšem i v našem životě splní slova svatého Pavla: „Žiji pak již nikoliv já, nýbrž žije ve mně Kristus.“ (Gal. 2, 20.)

Tímto soustavným přetvořováním svého ubohého já v Ježíše Krista, se stává člověk nejen údem jeho tajemného těla mystického, nýbrž včleňuje se takřka v tělo Krista Pána, ba stává se i účastným jeho božské přirozenosti, neboť božská přirozenost pronikne jeho duši až do nejtajnějších hlubin. My a Kristus budeme jedno - to není jen zbožná představa, to je skutečnost, skutečnost jistá, oblažující, třebaže tajuplná, skutečnost, jejíž slast a štěstí pociťuje jen ten, kdo zcela odumřel sobě, úplně se včlenil v Krista Pána a vytvořil ze sebe jeho obraz.

Nesmíme se poddati osudnému omylu, že se nám podaří vypočítati ze sebe zcela dokonalý a úplně věrný obraz Božského Spasitele. K tomu nestačí naše síly! Ale denně se více přibližovati tomu našemu ideálu - toť naše hlavní zaměstnání, toť náš přední životní úkol!

Chceme-li tento životní úkol aspoň zčásti splniti, je třeba *soustavně* následovati Ježíše Krista, je nutno soustavně přetvořovati své ubohé já v Krista Pána, nikoliv jen občas, jen když se člověka zmocňuje jakási zbožná nálada. Každý den, každá práce musí býti postavena do služeb následování Spasitele světa. Každodenně ve všech okolnostech života, věrně, obětavě a statečně za Kristem - toť základní tón celého našeho duchovního života!

Toto soustavné, zevrubné přetvořování sebe sama v obraz Ježíše Krista předpokládá ovšem důkladnou znalost celého života Božského Spasitele. V různých okolnostech života, v rozmanitých pochybnostech musí se člověk, dbalý stálého rozvoje svého duchovního života, často zabývatí otázkou, jak jednal Kristus Pán v takových okolnostech, jak vystupoval Ježíš v takovém postavení, jak překonal Božský Spasitel takové nesnáze.

Tato zevrubná znalost života Pána Ježíše se však

nezíská ani tak soustavným studiem jeho života, jako spíše soustavnou četbou rozjímavou o jeho životě. Musíme studovati život Krista Pána na kolenou, s rukama sepjatýma. Musíme Spasitele světa pozorovati s vírou, s láskou a se srdcem ochotným, jak si počínal v různých situacích života on. Díváme-li se pod tímto zorným úhlem na četbu Písma svatého, zvláště evangelií, nemůže nám uniknouti její základní význam pro celý duchovní život každého snaživého křesťana.

Život Krista Pána je proto nejlepší knihou pro každého, kdo se chce zalíbiti Pánu Bohu svým životem. Kdo často, pokorně a s vírou v této knize čte, jistě dojde veliké moudrosti na poli duchovního života. Právem se proto říkávalo: Christum scire - summa scientia. Znání Krista je nejvyšší věda. Nestací však pouze znání život Ježíše Krista, nýbrž je třeba celý jeho myšlenkový svět prožítí. Pak teprve splníme předpoklady, které nám umožní vytvořiti ze sebe dokonalý a věrný obraz Krista Pána.

Šťastným nutno zváti toho, kdo pochopil tuto velkolepou myšlenku o následování Ježíše Krista!

A proč?

Celá tvářnost našeho nábožensko-mravního života se změní, neboť člověk, který se snaží na každém kroku svého života napodobovati Krista, bude unesen mohutným proudem lásky k němu; právě tento mocný proud lásky uvolní a usnadní další cestu ke strmým výšinám dokonalosti a svatosti, která se nám tak skvělým způsobem jeví v životě Krista Pána. Tento mohutný proud lásky dále odstraní veškeré překážky, které nám leckdy znemožňují nebo aspoň znesnadňují vytvořiti ze sebe dokonalý obraz Krista Pána. Pod vlivem tohoto mocného proudu lásky se stanou veškeré oběti, všechny námahy a práce, které stavíme do služeb následování Ježíše Krista, lehké, samozřejmé a milé.

Jako když jarní paprsek sluneční dotkne se mrtvé, ztuhlé půdy, ihned budí život a radostný ruch v celé přírodě, podobně i soustavné následování

Ježíše Krista promění celý náš život náboženský: na půdě našeho duchovního života vypučí řada dosud neznámých ctností. Bude to radostný a spasný převrat, jako se odehrál v domě Zacheově. Srdce naše se dokořán otevře milostiplným paprskům lásky Boží a duchovní život náš se stane milou zahrádkou nejskvostnějších ctností. Radostně, pln pokory nad nezaslouženým štěstím každý z nás pak zvolá: Stalo se spasení mému domu. Tím pak začne nové období našeho duchovního života, neboť celý náš nábožensko-mravní život bude ve znamení velikého, pronikavého rozkvětu a rozmachu.

Zasvětime-li celý život následování života Syna Božího, stane se nám Kristus Pán naším učitelem; bude k nám často mluvit, povede nás, dá vždy správný směr plavbě našeho života. Na nás záleží, abychom s velikou pečlivostí a horlivostí využili co nejvíce všech, i nejnepatrnějších popudů milosti, které on nám pošle. Zkusme se jednou ve stínu matného světla věčného pohroužití do důvěrného rozhovoru s Kristem, přítomným ve svatostánku! Hovořme jako dítě se svou matkou! Nelze pochybovati o tom, že právě tyto tiché chvíle před svatostánkem se nám stanou vysokou školou dokonalosti a svatosti, neboť sám Kristus bude nás poučovati na dalších cestách náboženské sebevýchovy.

Životní ideál, vždy a všude následovati Ježíše Krista, povýší nás nad všechny zájmy tohoto světa; svět, jeho rozkoše a radovánky ztratí pro každého věrného následovatele Ježíše Krista svůj půvab, svou lahodnost, neboť toto soustavné následování Krista Pána se nám stane branou dokonalého sebe-mrtvení, které nám dá ovládati veškerá naše hnutí tělesnosti, smyslnosti, sobectví a vůbec nízkosti.

Každý člověk, zvláště mladý, potřebuje ideálu, to jest obrazu, vzoru, jež by mohl nositi v srdci, jemuž by se snažil vyrovnati nebo aspoň připodobniti. Nejvyšším ideálem, jak jsme viděli, musí nám býti sám Ježíš Kristus. Právě tím, že jeho obraz nám stále tane před očima při náboženské sebevých-

chové, stane se nám následování jeho osoby zářivým majákem, který nám ukáže bezpečnou cestu v bouřích života a zároveň bude nám i zdrojem veliké síly mravní. Bylo by pošetilé podceňovati význam tohoto ideálu, který máme míti stále na zřeteli. Vždyť Kristus je nejen nejlepším vzorem, na nějž se lze dívati, nýbrž i mízou srdcí, kvasem duší. Je proto naším úkolem co nejvíce těžiti z tohoto ideálu, který se musí státi hybnou pákou celého našeho nábožensko-mravního snažení.

Životní ideál, Ježíš Kristus, stále přítomný a stále živý v naší mysli, bude nám v duchovním životě mohutnou oporou, mocnou vzpruhou, která našemu snažení přivede vždy nové a nové síly. Bez tohoto životního ideálu se podobá celý náš duchovní život stromu, kterému se nedostává dostatečné mízy. Takový strom vadne a usychá. Podobný úděl stihne i nábožensko-mravní život, vymizí-li z mysli životní ideál, konečný cíl našeho života - Ježíš Kristus.

Nelze nepřipomenouti, že soustavné následování Ježíše Krista má i svůj význam sociální. Člověk je totiž bytost společenská a proto obraz Ježíše Krista, který každý z nás ze sebe vytvoří, zapůsobí i na celé okolí, ve kterém žijeme, působíme, se pohybujeme; neboť vyspělost nábožensko-mravního života, která bude přímým důsledkem následování Ježíše Krista, nemůže zůstat utajena v příbytku naší duše, nýbrž vystoupí navenek a stane se patrnou i v našem konání. Jsou-li myšlenky proniknuty Kristem, budou jím proniknuty i skutky. Smýšlí-li duše jako Kristus, bude také jednati jako Kristus, postupovati jako Kristus. Tím vzniká apoštolát dobrého příkladu, který v dnešní době má nesmírnou cenu.

Apoštol národů svatý Pavel napsal: „Ježíš Kristus je týž včera i dnes i na věky.“ (Žid. XIII, 8.) Proto tytéž květy zbožnosti, čistoty, obětavosti, lásky, které vykouzlilo následování Ježíše Krista ve starověku a středověku, naplní i náš věk, řady našich věřících. Dějiny Církve nám jasně ukazují výšiny, ke kterým může slabé tvory povznést soustav-

né následování Ježíše Krista. Život svatého Pavla je nejmýlnějším důkazem, k jak závratným výšinám svatosti dospěje člověk, který zásadně všude a vždy uskutečňoval ve svém životě svůj životní ideál: následovati Ježíše Krista a státi se údem jeho mystického těla.

Právě v dnešní době je nutno stále a stále zdůrazňovati potřebu následování Ježíše Krista a uskutečňování jeho ideálů, neboť přítomná doba projevuje často úmornou činnost vnější, vyznačuje se však též trvalým a soustavným zanedbáváním vnitřního života, jehož podstata tkví ve věrném následování Ježíše Krista.

Nikdy ať nevymizí z naší mysli slova Písma: „Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude choditi ve tmě, nýbrž bude míti světlo života.“ (Svatý Jan, VIII, 8.)

Ž I V O T

Ze zápisníku starého profesora

Máme nyní desetileté primány. A tak vstoupila do středních škol vzácná vlastnost: naivita. Milé osvěžení pro pedagoga unaveného „duchaplností“ vyšších tříd. V první části katechismu je také otázka, proč Bůh dopouští zlo. A praví se tam, že Bůh sice zlo dopouští, ale obrací je v dobro. Vykládám tedy primánům, že s každým zlem je spojeno nějaké dobro. Někdo na příklad je slepý. To je zlo. Ale ten slepec má za to mnohem jemnější sluch a vyvinutější hmat než jiní lidé. A tak vidíme, že co mu Pán Bůh na jedné straně ubral, to mu na druhé přidal. Mohli byste mi sami uvésti podobné příklady?, táži se svých primánů. Hlásí se Čermák. Prosím, já vím takový příklad. Já mám, prosím bratrance, ten má, prosím, jednu nohu kratší, ale zato má, prosím, tu druhou delší.

Před zkouškou prosívají studentky své příbuzné a přátele, aby jim „drželi palce“. „Držet někomu palce“ může znamenat ve smyslu psychologickém: živě vzpomínat. Ale tu se vynořuje otázka: Může vzpomínka někomu pomáhat v jeho těžkostech? Je myšlenka reálným spojením člověka s člověkem? A to už se zdá být problémem parapsychologickým. A ten si řeší materialisté obdobou vysílání vln elektromagnetických: jeden mozek, tak říkají, je činný jako vysílač, druhý jako přijímač. Spiritualisté pak řeší ten problém zdůrazněním nehmotnosti, samostatnosti a duchovosti lidské duše: duše není ve své činnosti vázána na tělo. Ale v tom držení palce jest i cosi pověrečného, co se zdá být odnáboženštěným pozůstatkem víry ve společenství všech se všemi v Kristu a živého vědomí jednoty údů duchovního organismu Církve. Místo modlitby - vzpomínka. Co v oblasti náboženské je živou skutečností, to ve zesvětštělém vztahu člověka k člověku je pouhým reliktem a čistě fysickou „vzpomínkou“.

Včera neděle byla. A naši studenti fanouškovali. S. K. Královo Pole zápolilo v divisi s S. K. Vítkovicemi. Hosté vyhráli. K tomu jim dopomohlo hlavně vyloučení domácího Hruběše, který oplatil křídelnímu záložníku okopávání. Toho oslabení využili hosté a vyrovnali branku, danou Sabelou. Soudce pak poškodil domácí tým, že připustil, aby obrana hostů rukama zadržovala domácí útočníky. Hlediště, v němž bylo 3000 diváků, si ovšem zabouřilo, když neodpískal jedenáctimetrovku za ruku obránce. K protestu obecnstva přidal se hráč domácích Černoorský; soudce ho vyloučil. On však se zdráhal opustit hřiště. Rozhodčí pak přesto dal pokračovati ve hře: a v té době padla vítězná branka Sabelova, třebaže vyloučený hráč byl na hřišti. Domáci nechtěli přistoupit na výkop ze středu a tak soudce předčasně ukončil zápas. Obecnstvo pak vtrhlo do hřiště a musila zakročiti policie.

Tak to bylo včera v neděli. A naši studenti fanouškovali. Slovo fanoušek pochází ze slova fanatic. Ale necháme-li etymologii stranou a zahlubáme-li se nad psychologií fandění, shledáme, že fanoušek je člověk, který přeje úspěch skupině, jejíž částí se cítí být; sžívá se s ní, jása s ní a trpí. žije a umírá, vydatně při tom hulákaje. Chodí-li studenti a jiní lidé na fotbalové zápasy, nemá to co činiti se sportem, leda že

by tam šli pěšky, místo aby jeli v přeplněné tramvaji - pak by to byl druh sportu, který nazýváme procházkou. Ale oni tam chodí hlavně z nepřekonatelné potřeby cítiti se částí celku. I fandění jako triumf sociálního pudu jeví se jako pouhá náhražka duchovní sociability, a tak jsem v pokušení i v tom viděti jen relikv a laicisaci společenství náboženského. Olympické hry ve starém Řecku byly přece slavnosti náboženské. Neolympické hry současné, do nichž zasahuje strážník a na nichž kněz jako takový nemá účasti, jsou mnohému jen náhradou za společenství bohoslužebné - a tedy relikv. Možná, že to není jen pozůstatek minula, možná, že je to nárys, nástin a základ budoucna. Ale kdo má za listopadového dne rozeznati, když je tak pošmurno, zdali to, co stojí tamhle na kopci, je zřícenina či rozestavěný dům?

V Genesi se praví, že člověk byl stvořen k obrazu Božímu. Obraz je dílo umělecké. A tak i duše lidská je dílo, které z počátečního náznaku a neurčitého obrysu se dokresluje a vybarvuje k dokonalosti - výchovou. Výchova křesťanská je připodobnění člověka Bohu v Ježíši Kristu, jež svatý Pavel nazývá obrazem podstaty Boží a výbleskem slávy Otcovy.

Podobné není stejné. Podobnost znamená i nepodobnost. Nebýti nepodobnosti, nastala by stejnost. Stejnost však platí jen in abstracto. V konkrétním světě není dvou věcí, ani dvou bytostí stejných. O stejnosti mluvíme jen ve smyslu nevlastním, pokud totiž odezíráme od individuálních znaků. Toto odezírání je vlastní matematice. Matematika spočívá na předpokladu, že existují věci a bytosti naprosto stejné, takže je lze sečítati, odčítati, děliti a násobiti. Ve skutečnosti však lze počítati jen s veličinami pomyslnými, nikoliv s věcmi a bytostmi skutečnými. $1 + 1 = 2$, to je správné, předpokládáme-li, že $1 = 1$. In abstracto platí, že $1 = 1$, ale neplatí to in concreto. Jedno jablko a jedno jablko jsou dvě jablka - to by bylo správné, kdyby na světě byla aspoň dvě stejná jablka. Ale nejsou. Matematika nepřihlíží k individualitě věcí, jejich nestejnosti a odlišnosti. Podobné pokládá za stejné. Pozorovati věci, jak jsou, se všemi jejich vlastnostmi a zvláštnostmi, je nematematické. Staré ideografické řeči, které mají pro každou věc zvláštní slovo a samostatný znak, ukazují, že

prvotní nazírání člověka na svět bylo čistě konkrétní. A jako matematik předpokládá, že věci, náležející k určitému druhu, jsou stejné, tak umělec každou věc druhu vidí zvláště se všemi zvláštnostmi a odlišnostmi individuálními. Umělec vidí in concreto. Malíř vám nemůže namalovati strom. Už proto ne, že nikde ve světě konkrétním žádný strom se nevyskytuje. Strom jest abstrakce. Nemůže vám tedy malíř namalovati strom. Ale může vám namalovati hrušku, která roste před vašimi okny. Také vám nemůže malíř namalovati člověka. Ale může vám namalovati vašeho dědečka.

A tu máme vysvětlení, proč výchova jest umění, umění zcela neabstraktní a naprosto nematematické. Zor vychovatele musí býti zaostřen k individualitě. Nelze vychovávatí třídu. Nelze vychovávatí chlapce. Nelze vychovávatí děvčata. Ale lze vychovávatí Josefa Česneka a Zdeňku Cibulkovou. - P.

Dědictví blah. Anežky Přemyslovný

Seznamujíce se s písemným bohatstvím, namnoze v prachu, špíně a neuspořádanosti utajeným, jež by mělo býti pýchou, ale nemálo je k hanbě českých měst, nacházíme při té práci mezi nejstaršími ústavy našich měst - někdy dokonce i vesnic - špitál. Význam a pojem toho slova musíme však bráti v onom daleko širším výkladu, tak, jak jej znal středověk, tak, jak u nás byl vstřípen a nejučinněji propagován blah. Anežkou Přemyslovnou.

Někdy je péče o špitál svěřena duchovní správě (řádu mnišskému), jindy obec ustanovuje hospodáře, kteří přebírají na sebe péči o chovance špitálu. Nesmíme si představiti špitál jako cosi, co nám někde dochovalo minulé století jako trosku nebo dokonce karikaturu chudinské péče. Okolo špitálu, který přináší svým chovancům opravdu ulehčení jejich života, soustřeďuje se charitativní činnost města, někdy i celého širého okolí. K základům, položeným buď odkazem bohatého měšťana nebo péčí vrchnosti (ano, tehdy vrchnosti ještě byly tak nezištné!), přistupují nová a nová darování, takže špitál stává se skutečným dílem křesťanské lásky ke všem potřebným. Špitální majetek vykazuje často značné přebytky, takže možno je ukládati na bezpečný úrok, nebo zakupovati nemovitosti, pole, domy, a tak do budoucna zajistiti ty, kdož se ve své

nouzi uchýlí pod ochranu patrona špitálu. ať již je to svatá Kateřina, svatý Jiří nebo jiný světec.

Bylo by jistě zajímavé sledovati počátky našich špitálů. Časově sahají do konce XIII. a počátku XIV. století. takže není frází, tvrdíme-li, že je to dědictví zakladatelky křesťanské charity u nás, blah. Anežky Přemyslovny. A pátráme-li často po původci a prvním dárci špitálu. je v tom zase cosi z té prostoty naší světnice. Ne skutek sám, ale dobrodiní z něho plynoucí má pohnouti srdci druhých k následování.

A jak jinak si vysvětlíme, než mocnou její ochranou, když vidíme, jak tyto ústavy zázračně překonávají i vážné krise (jako nepřátelský vpád, požáry, povodně a podobné živelní pohromy). Jak jinak si vysvětlíme, že špitál je doslova srovnán se zemí a přece za krátký čas zase se hlásí ke svému úkolu: býti útočištěm těm, kdož nemají jiné naděje ve své bídě, než víru v lásku a milosrdenství svých krajanů.

Kdyby byly napsány dějiny českého špitálnictví, ukázalo by se, jak mocné byly proudy křesťanské lásky k bližnímu v naší vlasti. Kolik neznámých dosud jmen mužů i žen by se nám přihlásilo jako pokračovatelé díla blah. Anežky Přemyslovny!

Rozvinul by se před námi opravdu velkolepý obraz skutečné křesťanské pospolitosti, kde přímo zázračně se uplatňuje vdovin groš, jako bohaté odkazy a nadace majetných měšťanů. Vše to má svůj smysl a účel i plnou hodnotu, neboť celé dílo spočívá pevně na jasných zásadách křesťanského milosrdenství. A nejsou to pouze skutky tělesného milosrdenství! Vždyť křesťanský základ instituce předpokládá i duchovní skutky, plynoucí z křesťanské lásky k bližnímu. Není jistě náhodné, že na příklad z fondů špitálních dostává se podpory učitelům, aby měli nahrazen školní plat za chudé své žáky. Takový tedy byl řád a jím se řídila chudinská péče.

Avšak i chudí studenti byli účastni při rozdělení špitálních příjmů. Tak na příklad v Německém Brodě usnesla se r. 1584 tamní městská rada, že pro žáky „z špitálu každého dne sobotního dáváno býti má dva pecny chleba. Též odtudž . . . má na každý kvartál jeden věrtel hrachu a jeden věrtel krup vycházeti“. Také některé dary a odkazy byly výslovně věnovány „pro vychování chudých studentů“ ve špitále.

Sledujeme-li pozorněji a podrobněji odkazy a dary v růz-

ných místech a v rozličných dobách, neubráníme se mocnému a přesvědčivému dojmu, že za každým tím darem a odkazem smíme hledati hlubší (byť zastřenou) pohnutku, o jejíž podstatě sám akt nás buď vůbec neinformuje, nebo jenom tak zběžně, letmo. A přece právě na těchto pohnutkách se nám zřetelně jeví, jak Duch Boží vane opravdu, kdy a kde chce! Ať již u lože nemocného, či při radostném dojetí, nebo dokonce bylo třeba vyřknouti trest, aby peníz všelijak získaný vplynul na správný účel. Jak potom namnoze odkaz či dar je pro nezavěšené překvapením! Podaří-li se nám shromáždit všechny doklady takového často spletitého případu, nebráníme se mocnému pohnutí. A vysvětlení? Najdeme v poznání, že ve chvíli rozhodné ledové srdce nečekaně ožilo, krev v něm zase pulsovala a tak došlo k nečekanému skutku. Jak jinak si vysvětlíme na příklad událost, kde muž, půjčující peníze na směnky na vysoký úrok, dává k sobě večer (v 10 hodin) povolati sousedy, zapřisahá je, aby v případě jeho uzdravení nic nevyzrazovali, a potom odkazuje svůj majetek chudým ve špitále, neboť se mu zdá, že z osmi krejcarů nemohou býti živi . . .

Jak proti těmto dílům křesťanského milosrdenství staví se do špatného světla ona „chudinská péče“, jakou provozovaly liberální radnice na přelomu tohoto století! Často s odporem čtete, jak se s tím chudákem tahají o haléř, jak tento marně pro Boha prosí, a dříve než se mu dostane almužny, je na žádosti křížek, znamená, že už milosrdenství nepotřebuje, že Bůh rozhodl při chudého s nakrmeným liberálem.

Ano, kamkoliv se rozhlédneme, vidíme, jak ruka Boží dovede najíti cesty a prostředky, aby poskytla úlevy a pomoci lidem, kteří doufají v milosrdenství Boží. Vidíme-li kontrast mezi „temným“ středověkem a „pokrokovým“ liberalismem, není to nejvýraznější ukazovatel, jakou cestou se musíme ubírat, máme-li si dobrými skutky získat přímluvu blah. Anežky a získat tak milosrdenství Boží pro nás a naše duše?

Aleš Habrych.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Papežský centralismus

Heiler napsal bohatě dokumentovanou knihu: *Altkirchliche Autonomie und päpstlicher Zentralismus*. Heiler je hledačem nadkatolické katolické Církve, církve „ekumenické“. Studuje stará církevní zřízení, život jednotlivých církevních provincií, a ukazuje postupně, jak římský centralismus pohltil jednu církevní oblast křesťanskou za druhou. Ale protože je Heiler poctivý vědec, nezamlčel ničeho z faktů, které člověku, nehledícimu romanticky na věc jako Heiler, ukazují nutnost a požehnání tohoto „centralismu“. Můžeme někdy cítiti tíhu tohoto smíření s Církví pro určité provinění proti víře nebo kázni, ale nakonec si člověk řekne: A co by bylo, kdyby nebylo snad této přísné centralisace? Možná, že by místní činitelé byli daleko přísnější nežli centrální úřad, který nic neudíví, protože měl tolik nejneuvěřitelnějších případů a proto si s nimi všemi také ví rady, anebo na druhé straně možná že by zase místní činitelé byli příliš mělcí, povolní a dobří, a někdy by taková dobrota byla slabostí, což ovšem nevidí ten, jenž je příliš bezprostředně spojen s těmito okolnostmi.

Ale to je vedlejší, to je jen tak má osobní úvaha, úvaha osobně zainteresovaného člověka. Když se ale díváme na to, co „pohltil“ papežský centralismus a proč to pohltil, musíme říci, že to byl jen nutný důsledek vědomí, že Řím je matkou a královnou všech církví a strážkyní víry proti pekelným branám. Uskutečňování tohoto kralování bylo svěřeno lidem, kteří je také lidsky organisovali. Tak se zvolna vyvíjelo uplatňování tohoto mateřství a kralování, podle toho, jak se co jevílo důležité a potřebné nejprve pro tu chvíli. Ze začátku se prvenství a římská svrchovanost uplatňovala jen v nejzákladnějších otázkách, ale pomalu i lidsky viděli, jak věci zdánlivě podružné, řešené jen podle místních poměrů a z místní zkušenosti, hrozily místně uzavřítí část Církve, ale přitom přece jen Církve, která, ačkoliv i tím jest obecná, že se v ní mohou všichni rozvinouti, nemůže právě v zájmu této obecnosti trpěti, aby se ona partikulárnost vyvíjela odstředivě. To platí o liturgických svobodách a samostatnostech, které končily pak strašným zmatkem liturgickým a mnohdy i dogmatickým, když byly ponechány jen lidem bez dohledu obecné Církve. To platilo i o národních církevních útvarech,

keré se vyvíjely bez dozoru a tedy docela volně, až příliš volně, jako církevní oblast irsko-skotská nebo ariánských Gothů. Což neměla římská Církev povinnost starati se o to, aby irská církev, řízená trochu vagabundským duchem, a gotská církev, stržená do arianismu, obdržely tak jistou správu, která by bránila až nezdravé exotičnosti a nepravověrnosti?

Kdyby nebyla římská Církev zasahovala, byly by propadly všechny církve oné lethargii, do které upadla církev východní, když definitivně si znemožnila zasahování římské Církev do svého života. Pokud zasahovala římská Církev do života východní církve, přece tu stála hráz proti žalostnému ovládnutí církve císařskou mocí, jež zasahovala i do věrouky a jejího formulování. Těžko nebýti centralistou, když má někdo lék a sílu a světlo pro všechny a když druhé dovede a má uvarovati úskalí a výstřelků a když má s druhé strany zvolna, ale pevně stírati rozličnosti a spojovati lidi v čím dále dokonalejší a naprostější jednotu. V tom ohledu mi otevřela oči Rahnerova kniha „Die Abendländische Kirchenfreiheit“, která je, ač nechtěnou, odpovědí na to, nad čím se pozastavuje Heiler. - *Braitto.*

Studentům

Poznat se.

Jako děti tímto výrazem jsme označovali rychlé ponoření do chladivé vody uprostřed žáru léta. I v náboženském životě je možno tohoto výrazu použít. Říkávám svým studentům, že s životem z víry má se to někdy tak, jako když člověk stojí na plovárně. Někteřému tlusfochovi stačí, když k vodě přijde, omočí palec, zjistí, že je mokrá, že by musel podstoupit několik nepříjemných vteřin, než by se jí mohl osvěžit, proto se raději otočí a jde domů. Jiný zase poněnáhu se ponořuje a jeho obličej při tom by byl vhodným objektem pro fotografa. Ale jak je dobře těm, kteří ihned skočí doprostřed proudu!

V tom je právě naše ubohost života víry. Bojíme se ponořiti do svatých pravd. Ještě jakž takž ohřát se poesíí vánoč, nadchnout se liturgickým uměním Církev, pozdravit důstojného pána. každé však upozornění na prohloubení života

působí asi tak, jako pokropení studenou vodou. Obcházejí okolo pramene vody živé a bojí se jeho svěžesti. - *UM.*

Pravda života.

Jako dítě jsem byla velmi pyšná. V pensionátě mé chování odrazovalo kolegyně, později v salonech kamarádky, mládež. Říkali mi markýza, ale to právě lichotilo mé sebelásce a ještě posilovalo moji pýchu. Byla jsem však najednou vyléčena. Zpytovala jsem svědomí před velikonoční svatou zpovědí, a tu mně napadlo, zda moje pýcha není pýchou, která je jedním z hlavních hříchů.

Když jsem přistoupila ke zpovědnici, ve které neseděl můj obvyklý zpovědník, ale nějaký venkovský kněz, vyznala jsem po řadě jiných hříchů, že jsem pyšná.

Ale stařeček jaksi nedoslýchal, protože si přiložil dlaň k uchu a tázal se:

„Jaká jsi?“

„Pyšná,“ pravila jsem ne bez pocitu vnitřní pýchy, neboť se mi zdálo, že málokdo může mít větší hřích.

„Aha, pyšná, nu dobrá. A nač jsi, mé dítě, pyšná?“

Mlčela jsem, poněvadž jsem nemohla hned najít odpovědi.

„Pocházíš snad z nějakého starého rodu?“

„Ne, jsem šlechtična jako každá jiná, ale že by byl můj rod starobylý, to ne.“

„Aha, pak jsi snad velmi nadaná, učená?“

„Umělkyní též nejsem; teta mě teď uvádí do světa, tak také nečtu.“

„Pak už vím, jsi bohatá!“

„Ne, důstojnosti, tatínek má něco, ale i trochu dluhů.“

„Ale když to není to ani ono, pak musíš být krásná!“

„Nu, ošklivá nejsem, ale do krásy mám daleko.“

„No tak se upokoj, mé dítě,“ řekl kněz po chvíli, „neboť jsi hloupá a ne pyšná, a to vůbec není hřích.“

(Klug: Sonntagsbuch I.)

Hřeby kříže.

Vilém Achterman, sochař, jehož díla zdobí též svatovítský dóm, znázornil mezi postavami velikého díla „Snímání s kříže“ také sama sebe, jak je to ve zvyku umělců. Achterman

dal však sobě podobu učedníka, který stojí na žebříku, opřeném o kříž, a který vytahuje hřeb z nohy Spasitelovy.

Když se tázali mistra, proč vyvolil pro sebe právě tuto pozici, dostalo se jim odpovědi: „Množství hříchů lidí mého povolání zabodalo Pánu tolik hřebů do těla; přišel čas, abychom je konečně vytáhli.“

Náš student mohl by pátrat po příčinách náboženského rozvratu a mravního úpadku některých našich měst a vesnic. Poznal by, kolik hřebů bylo vbodnuto do tajemného těla Kristova - Církve neodpovědnými, tak zvanými inteligenty. Snad i pro nás přišel čas, abychom je vytáhli. - *UM.*

Ledoví muži.

Je už staletá zkušenost, že v měsíci květnu bývá několik dnů velmi chladných a nepříjemných, které obyčejně se shodují se svátky několika mučedníků. Lid ve snaze vyjádřit se stručně a jasně, nazval je ledovými muži.

Ledoví muži jsou pouze v kalendáři. V nebi není ledových mužů, svatých se zmrzlým srdcem, není svatých bez ohně lásky k Bohu a lidem. - *UM.*

Křest na Helgolandu.

Z neklidných vln Severního moře zvedá se ostrov Helgoland se svými černými skalami jako zakletý zámek. Je pouze malým bodem v oceánu, měří jen jeden čtverečný kilometr, není na něm pitné vody. Obyvatelé chytají dešťovou vodu a pečlivě ji schovávají. Jako s pokladem s ní zacházejí. Dobrá voda je tam skvostem. Když někdo podá bližnímu sklenici vody, přináší nemalou oběť.

U obyvatelů ostrova vládne však dosud milý zvyk: když nesou novorozeně ke křtu, přinášejí dospělí po troškách vodu, které je potřeba k posvátnému obřadu. Tak se všichni přičiňují, aby v duši malého pohánka zazářila milost Pána našeho Ježíše Krista.

Jakou oběť jsme ochotni přinést my, aby milost zářila v duších našich spolubratří? - *UM.*

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Jaká liturgie, taková modlitba

Četl jsem dobrou studii Wunderleovu o modlitbě ve východní církvi. Autor tam praví, že sice ve východní církvi neexistuje to, čemu my říkáme, pastore, a kázání v tak organisovaném smyslu, jako je u nás na západě, ale že školou modlitby je pro východního křesťana jeho liturgie. Velmi silně při ní prožívá Boží přítomnost, lásku zpřítomňované oběti Páně, potřebu milosrdenství u nás hříšníků a společenství se všemi, kteří potřebují tohoto milosrdenství, jakož i nesmírnou vděčnou úctu k tak nezměrné lásce. A tohoto ducha že si odnáší východní křesťan i do života.

Bylo mně líto, když jsem si vzpomněl, že přes všechno zdůrazňování liturgického života, potřeby spojení liturgického ve společné modlitbě, po všem zdůrazňování, že nesmíme být jen nečinnými a snad i nudícími se diváky při svaté liturgii, že je ještě stále tolik nepochopení pro liturgii. Stále ještě většina lidí neví, co počítí s obřady. Vyšly misálky denní i nedělní, vyšly překlady laciné a lidové, ve všech modlitebních knihách jsou dnes mešní formuláře a - stále lidé říkají, že se nejlépe pomodlí v tichu sami někde v koutku. To stále ještě lidé nechápou svatého našeho společenství. Zdůrazňuji znovu: Jistě že se můžeme a máme modliti i v koutku své duše, ale taková naše modlitba, jak správně podotýká Wunderle, musí tryskati z naší modlitby společné, veřejné, z našeho spojení se všemi, z našeho spojení s Církví, z našeho vyučení jí, učící právě liturgií, jak se máme modliti. Zapřísahám všechny, učme se, učme druhé státi v celé vážnosti a vědomí, co svatého, spojujícího všechny, se děje ve svaté liturgii! Nauč se pak i lépe a církevně se modliti soukromě. - *Braitto*.

Dobrodinec bratří

Kdo věří ve mne, potoky živé vody potekou z života jeho . . . Čekali jste, že potoky potekou do něho. Také jsem si vždycky tak myslíval, že tu něco chybí anebo že je tu něco

nadhozeno. Ano, to je tu nadhozeno, že ten, kdo upřímně a celou duší horoucně věří, nejenom že sám je plný živé vody, nýbrž stává se zdrojem živé vody, osvěžující vody i pro jiné. To jest ona myšlenka, kterou později vyjadřuje andělský učitel svatý Tomáš, že ten, kdo je plný Boha, nemůže se ukrýti se svým pokladem, že se také opravdu neutahuje se svým bohatstvím, nýbrž dělí se o ně s bližním.

A tak obraťme myšlenku. Chceš-li se státí světlem, duchovním Otcem svých bratří, musíš se sám nejprve naplniti živou věrou a láskou. Potom se ona živá víra a láska bude sama rozlévati z tebe, nebude se moci utajiti v tobě. Tak chápeme, co říká Origenes: Vykopej hlubokou jámu své pokory, vyčisti hlubiny své duše od veškeré nečistoty a potom tvá víra bude v čistém řečišti, potom jí hodně pojme tvá duše. Teprve až bude hodně hluboké řečiště tvé duše, až pojmeš hodně lásky a živé víry, potom teprve budeš míti tolik, že budeš moci, ba že budeš musiti rozdávatí, že se samočinně podle zákona o spojitých nádobách rozleje z tebe vše krásné a Boží, jež je v tobě.

Zákon, posvěcující tajné, nezadržitelné, neodolatelné síly světců, kteří působili ne výmluvností, ne obratností, nýbrž prostě silou své víry, silou své nadpřirozené lásky. - *Braitto.*

Bůh filosofů, theologů a Bůh Ježíše Krista

Nesmírná věc se udála v Pascalovi v tajemné noci 23. listopadu 1654. Zasáhl ho oheň Boží jistoty. Prožil jeho skutečnost, nesmírnost a tajuplnou přítomnost. A píše, že našel Boha, ne Boha filosofů, nýbrž Boha Ježíše Krista . . . Boha, který se sklonil v Kristu k nám, aby nás vyzvedl k sobě.

Přišlo to zase do oblíbenosti tvrditi, že nechceme Boha filosofů a theologů. S oblibou stavějí přemnozí Boha své zkušenosti proti Bohu filosofů a theologů. Ale zdá se mi to jaksi příliš laciné. Příliš to zavání Kierkegaardem. Kdo smí to takto říci? Směl to říci Pascal, protože byl matematikem a filosofem a i s theologií se živě radil. Říci to může zase ten, kdo se ve svém hledání tázal filosofů i theologů. Ale pak to takto zase nenapíše. Tak právě zhola nejsou zbyteční filosofové a theologové ani pro duchovní život, ani pro život víry. Ukázali třeba jen temnoty Boží. Ale právě tím otevřeli duši pří-

mému Božímu působení. Kdo sám nezažil marnosti svého vlastního hledání, nemůže tak štkáti štěstím jako Augustin a pak Pascal, když našli. A kdyby vám filosofie a theologie nedala nic, než neuspokojení, již tím ukázala, že byla poctivá, že vás neomámila falešnou jistotou. S trochou dialektiky by vás mohla v této sebejistotě o Bohu jistě aspoň na chvíli opojiti. Že neopojila, ukazuje, jak byla poctivá. A proto, když si vás Bůh přitáhl dál a blíže a intimněji, nevynášejte se nad tu, která s vámi šla první krůčky, která vás chránila úskalí, která vám poctivě řekla, kde jsou hranice její i vaše a kde je třeba rozvlykat se k Tomu, jenž jediný dává více světla a celou jistotu.

Ba, nejsme přece jen tak zbyteční tvorové, my ubozí theologové, ctihodná matko představená! - *Braitto*.

Ještě o pokoře

Opat Sisoës z egyptské pouště umírá a volá na anděly a svaté, které vidí přicházeti mu v ústrety, aby počkali ještě, že musí činiti pokání. Poustevníci mu odpovídají, že již nepotřebuje pokání. Opat vzdychne a praví: „Ba, ještě jsem ani nezačal konati pokání.“ Tu poznali mniši se zatajeným dechem, že je dokonalý. Dokonalost totiž byla podle Otců na poušti v hloubce pokory. V onom ponoření se do vlastní bídy a nicoty, jak praví svatý Tomáš, čili do pravdy, do veliké pravdy své nicoty, Izák Syrský praví, že pokorný již docela mlčí se všemi svými city v očekávání Boží milosti.

Jen prázdný strom, bez plodu, se pne a tyčí pyšně k nebesům. Strom obtížený plody kloní se tu k zemi. Čím je bohatší duše, tím více poznává, cítí, prožívá Boží zázrak v sobě, zázrak na své nicotě. Tím je pokornější.

Čím více se svatí blíží k Bohu, tím jasněji vidí jeho radost a nutně i svou ubohost. Kdo nevidí, neuznává svou ubohost, nahlas se všem vyznává, že je daleko od Boha, že je bohaprázdný. - *Braitto*.

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO!

Chce-li kdo za mnou přijít, ber denně svůj kříž

Nejenom proto, že Ježíš posvětil utrpení, nejenom že tak můžeme ukázati Bohu poslušnost k jeho dopouštějící vůli, nýbrž proto, že jen takto můžeme se připodobniti Ježíši v tom, co vykonal na zemi nejvznešenějšího, totiž v jeho oběti.

Bůh si zasluhuje, abychom mu podávali stále ve všem a vším obět uznání, chvály, díků, zadostiučinění. Kristus podal sebe celého, sebe, život i bolest v dokonalé poslušnosti a lásce k nebeskému Otci. Tím opět dal možnost i nám podávati Bohu obět líbeznou a důstojnou sebe. Proto také (to je jeden z důvodů) zpřítomnil na věky svou obět na kříži v oběti zpřítomňované na jeho památku, abychom měli stále před očima naplnění nejvyšší této lidské povinnosti oběti i zároveň výzvu, abychom spojili s touto obětí i obět svou. Abychom si uvědomili, že nám Spasitel zasloužil, abychom mohli obětovat Bohu obět svou.

Kristus obětoval sebe, obětoval se v bolestech a na kříži. To je svatá výzva k nám, abychom i my láskyplně podali oběť svého života i v mukách, bolestech a starostech a tak učinili z celého svého života jedinou oběť.

Křesťan se nepřenáší v pantheisujícím optimismu východního mysticismu přes bídu a zlo ve světě. Ani před ním neprchá v budhistické negaci, ani se neutěšuje brahmanským ilusionismem. Křesťanství je celou propastí vzdáleno od tohoto všeho a jen povrchní papoušci dovedou tu najít podobnost, ne-li dokonce totožnost.

Křesťanství je nejrealističtější náboženství. Neprchá před bolestí, nepopírá ji, nevelebí ji, ale - posvěcuje a zhodnocuje. Učí z ní podati oběť Bohu. Křesťan je přivtělen ke Kristu knězi, a tím je mu jak ukázáno, tak také umožněno býti knězem svou celoživotní obětí, proměněním celého života v oběť Bohu příjemnou. - *Braitó.*

Zdroj živé vody

Ono místo: Potoky živé vody potekou z útroby jeho, bývá také v některých starých rukopisech latinských poněkud jinak stavěno a dává rovněž hluboký, krásný smysl. Svatý Cyprián je svědkem tohoto starého znění, které u svatého Jana prý takto původně znělo:

- *Žízni-li kdo, přijď ke mně,
a pij, kdo věří ve mne.
Jak stojí psáno: Potoky živé vody
potekou z útroh jeho. (Jan VII; 37.)*

Svatý Cyprián. (Epišt. 63. 8.) Když lidé žízni, praví Isaiáš, dává jim Bůh vodu na poušti. Ze skály jim vytryskne. Skála bude rozštípena a poteče voda a pítí bude můj lid. To se naplnilo v evangeliu, když byl Kristus, pravá skála, proboden ranou kopí při své bolestné smrti. Ježíš to, co prorok věstil, volá a praví s výzvou: Kdo žízni, přijď a pij, kdo věří ve mne. Jak praví Písmo: Potoky živé vody potekou z útroh jeho.

Kdo nás totiž více miloval, kde jinde najde uštvané hledáním a neláskou lidské srdce spočinutí, než v tomto probodeném Ježíši, než v jeho lásce, která dovedla tolik dáti! Já vím, že je vám mnohým úzko a smutno a mnohým že se jde těžce a smutně a nic že vám nestačí a nic že vás nenasytí, že každá konejšivá kapka radosti jen tím více rozpálí rozžhavenou touhu lidského srdce po štěstí. Zde máte jednoho, jenž je Bohem a tolik vás, nás, všechny dovedl milovati. Jeho slovo odpovídá na všechny problémy a těžkosti Osvěcuje všechny temnoty.

Vraťme se k němu! Přiveďme k němu všechny žíznivé, bloudící a hledající! Zvěstujme poselství, že jsme v jeho lásce našli studánku čistou, nevysychající všem, kterým nás Bůh pošle.

Všechno ostatní zklame, zradí, nestačí. Jen pravda Páně, jen láska Ježíšova zůstává na věky. Učiňte, aby se potkala Ježíšova láska s naší žízni po lásce! On je ten Tajemný, o němž píše Hlaváček ve svých básních Pozdě k ránu, o oněch čtyřech poutnících, kteří vyšli ho hledat. Již dávno přišel. Zaveďte jen k němu ty, kteří se táží poutníků od čtyř světových stran, kde je, mladé i staré hledače. Jeho láska je zdrojem tekoucí vody. - *Braitto.*

Pravdě své mne vyuč!

Ale nebude ti nic platná pravda Páně, jestliže nebudeš sám milovat pravdivost, nebudeš-li sám pohotový pravdu poctivě hledat, ji bezelstně přijímat a postaviti do ní celý svůj život.

To jsou tři podmínky účinku Boží pravdy. Jde o vnitřní pravdivost, o pohotovost k pravdě. Bez ní si pravdu Páně skreslíš, přistříhneš podle svého anebo ji obejdeš širokým obloukem nějakých obratných výmluv, smlouvajících s Bohem a jeho pravdou.

Pravda si vyžaduje veliké poctivosti. Aby postavil člověk své poznání bezohledně i vůči sobě i vůči skutečnosti, a jak ji poznává, tak aby si ji vyjádřil, tak aby ji prohlásil za pravdu, za svou směrnicí a pravidlo. A aby byl pravdivý vůči sobě a přiznal si, jak sám stojí vůči různým a hlavně vůči nejvyšším, Božím, životním pravdám. Aby si přiznal poctivě stav své duše ve světle pravdy vzhledem k těmto pravdám.

Nemůže býti nijak pyšný, protože si musí podle pravdy říci, že co má, od Boha má, a že toho ještě mnoho dobrého a pravdivého nemá a nezná. Musí si podle pravdy říci, že není nejdokonalejší, že není ani lepší nežli druzí, a nebude se nad ně proto vynášeti.

Pravdivý k bližním. Nebude jim lichotit, nebude jim podávatí snadná, jim se líbící řešení, nedá se jimi vésti tam, kde sám má vésti, nýbrž bude míti odvahu jim i ukázati nepřijemnou pravdu a skutečnost takovou, jak se mu jeví, a ne, jak by si ji bližní ve své slabosti přáli.

Ví, že jim nepravdou neposlouží, že rozčarování je ještě bolestnější, a kdyby nepřišlo rozčarování, že je nebezpečné a nezdravé při nejmenším žítí v nepravdě, neboť se to jednou vymstí.

Pravdivost vůči Bohu postaví člověka teprve do správného postoje k Bohu. Člověk pravdivý ví, že mnoho potřebuje, že všeho potřebuje od Boha, že si sám neporadí a nepomůže, že ve všem závisí na Bohu, že nemá smyslu něco si v duchovním životě nalhávati, zakrývati, něco přikrašlovati, protože Boha nikdo neoklame, a jen ten od Boha mnoho obdrží, kdo v prostotě a pravdivosti svého srdce stojí před Bohem.

Jen kdo žije z této vesměrné pravdivosti, vidí také všechnu hloubku pravdy, celý její obsah, neboť: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ Bůh je pravda, a jen ti, kteří milují pravdu, žijí z pravdy; jen ti, kteří takto milují světlo Boží pravdy, přicházejí ke světlu, jen ty si Pán uvede do hlubin tajemství svých pravd. Ostatní neporozumí svatým pravdám, zůstanou pro ně pravdami uzavřenými na

sto závor a mohou třeba o nich zdánlivě duchaplně uvažovat a duchaplné výroky psát, pravdu Boží neuchopí, neseštoupí do ní. - *Braitó.*

Aktivní boj proti pokušení

Mnozí lidé se spokojují s bojem proti pokušení až teprve, když na nás doléhá. Přechasto je potom strhne pýcha, sebeláska, nenávisť a jiné sklony, z nichž pramení většina našich pokušení. Proto je důležité znáti dobře sebe, znáti dobře své slabiny, své špatné sklony, to, čím nejspíše odporuje naše sebeláska lásce Boží. A když známe své sklony, ze kterých pramení naše pokušení i porážky, pak se proti nim obrňme již předem.

Nestačí na příklad potlačovati jen hnutí pýchy, nýbrž ty se musíš aktivně cvičiti v pokoře. I v době klidu. Právě v době klidu od pokušení. Připomínej si živě, vrývej si nejen do mysli, nýbrž do celé své bytnosti svou nicotu, ubohost. Tak vyléčíš zánět pýchy, takže, když vyléčíš chronický zánět pýchy, akutní již snáze překonáš.

Chybují ti, kteří jen úzkostlivě si chvějí před nebezpečím čistoty. Raději se vychovávej kladně, aktivně v lásce ke všemu duchovnímu, čistému, krásnému, Božímu. Vyhneš se mnohým pokušením, a až přijdou, budeš míti s nimi snadnější boj.

A tak bych mohl vypočítati po řadě všechno, čím trpíme v duchovním životě, a co nám působívá tolik porážek a hořkých chvil úzkosti a nejistoty. Nesmí být tvou snahou jen obrana, nýbrž výboj a pak aspoň obrana se ti bezpečně podaří. Tedy, nestarej se jen o to, jak bys zvítězil nad pokušením, nýbrž jak získáš celou ctnost, jak jí co nejdokonaleji rozvineš. - *Braitó.*

Člověk není anděl

Člověk není ani anděl ani zvíře. Ale s andělem má duši nesmrtelnou, se zvířetem živočišnost. Chce-li ale přehnat onu duchovou stránku, klesá ke krutosti zvířete.

Krutá pomsta zanedbávané živočišnosti, která se vybije nejkrutějším způsobem. Pascal to řekl krvavým parado-

xem: Kdo si chce hrát na anděla, jedná jako zvíře. Což jsme neviděli v dějinách anebo i kolem sebe ony přísné pseudoaskety, kteří se pohoršují nade vším tak čistě upřímně oprávněně a správně lidským, kteří pronásledují všechno lidské, přirozené pod rouškou snahy o čistou, nebetyčnou, andělskou svatost. Pronásledují to s krutostí a barbarstvím, jež jsou hodny jenom divokých šelem. Nic lidského a přirozeného před nimi neobstojí. Zdá se, že podle nich je svět jen jednou velkou sbírkou pokušení.

Tolikrát se mluví v pobožných knížkách, hlavně pro sestřičky psané, že mají potlačovati svou přirozenost. To je malé nedorozumění, ale může nás v očích lidí jinak dobré vůle kompromitovati. Je třeba potlačovati to, co je *porušené* v přirozenosti, je třeba přirozenost podrobovat nadpřirozenému. Ale nemožno přirozenost potlačovati, ničiti, protože co by potom nadpřirozené řídilo, naplňovalo, proměňovalo?

Když se zapomene na to rozlišení, dějí se pak ony výstřednosti vůči sobě i druhým v náboženských otázkách, v přidržování druhých k ctnostnému životu.

Člověk není anděl, a i to patří k pokoře lidského života, abychom se nechtěli vynášeti nad to, co máme býti z vůle Boží. Abychom přijali i pokoření svého slabého člověčenství se všemi jeho nedostatky a potřebami, i s potřebou úlev a radostí.

Smrtonošní apokalyptičtí andělé hrůzy rozsévající kolem sebe strach a nenávisť a odpor ke všemu svatému, jsou tito horlivci nevidící celou podstatu lidské přirozenosti. Ale nejsou to rozhodně andělé Boží. - *Braitto*.

Pampeliška

Tak jsem si vzpomněl, silně vzpomněl na pampelišku. V Belgii nám z ní dělali salát, až nám oči z důlků vylézaly, ale mně bylo líto těch pampelišek, že o tolik méně zlata zazáří na naší louce před posluchárnami.

Je málo květin tak krásných jako pampelišky, s tak krásnou, skoro rokokově načesanou hlavičkou. V pampelišce se odráží plná krása slunečního zlata. Je jednoduchá, ale právě tou slitou silou krásná.

A nejkrásnější je její konec. Na bleďounkém stonku na-

bodnutá kadeřavá hlavička. Hlavička, zahalená mušelinovým závojem ochmýřených semínek. Zavane vítr, přijde hravé děcko a koruna je sražena, roztráštěna a stovky semínek letí do celého světa připravovat novou úrodu zlata. Ten konec je u pampelišky nejdojemnější.

Každý z nás musí roztrásti do větru svou korunu, všechno to, co nashromáždil ve svěžím jaru svého života i v ohnivě výhni slunce. Pokud je květ krásný, zlatý, je jenom přípravou. Právě rozdávání nového života se připravuje v tom schoulení se v morbidní korunku, čekající jenjen na rozdání. Nezemře-li zrnko, samo zůstane. Tvá pravá činnost začne, až začneš „likvidovat“ sama sebe, až začneš se dívat, dívat bez falešného studu, že to není stylové, že tomu může býti neporozuměno, že toho může býti zneužito; až vše, co sis nashromáždil ze síly, víry, lásky, jistoty a světla si bezpečně shromáždíš v korunu dobře přehlednou, ze které budeš rozdávat, rozhazovat systematicky, až ti zůstane jen ten bledý stvol.

Víš, že ze tvých slov a skutků vyrostou na novém jaře Církev, které přijde, nová zlatá, krásná sluníčka krásných květů Božích dětí.

Pampeliška nežila nadarmo a nezemřela zbytečně. A věř, že takhle měla krásnější život, než kdyby byla snědena již na jaře jako hořkokyselý salát. - *Braitto.*

Ž E Ň

Mariánské motivy v českém umění výtvarném. Vydala Mariánská družina dam v Brně o vánocích 1943. - Hold Moravy Marii, hold, jakých nebývá mnoho, hold, který je těžko někde opsat, někde si vypůjčit, protože hold upřímný, spontánní. Ale není v něm zmatku rychlého zrodu. Dílo je sestaveno s velikým vkusem, ukázky mariánské poesie jsou voleny s neobyčejnou delikátností, takže čtenář, listující stránkami neveliké knížky, opatrně, pietně obrací listy a vidí, že není v něm snad zbytečného slova. Rovněž obrazové přílohy představují díla opravdu reprezentativní a přitom nepřilíš známá širším kruhům čtenářským. Přispívají hodně k ucelenosti díla jak po stránce obsahové, tak po stránce vnější úpravy. I když

studie V. Stráneckého a P. Antošové jsou spíše rozvrhy další práce, přece jen hodně říkají. Pro takovou knihu není škoda místa v knihovně.

Trýlístek jarní. Edice Akord, Brno 1943. - Josef Vašica podává zde ve velmi ušlechtilé úpravě novou ukázkou barokní tvorby duchovní, která byla sepsána ke cti nejsvětější Trojice. Ve věcném komentáři k dílu vyvozuje důvody, jež ho vedou k tomu, že dílko připsal B. Bridelovi. Je záslužné, že se dílko dočkává dnes knižního vydání v úpravě opravdu pietní.

J. S. LONČAR: *Zamžené hroudy*. Česká akademie věd a umění. L. Mazáč, Praha 1943. - Jako románovou prvotinu nutno román Lončarův přijmouti s vážností. Jeho stavba - zejména v první třetině díla - se vyvíjí velmi příslibně a ukázněně, takže části, hrozící skončit banálností, vždy ještě mohou být zachráněny právě autorovou ukázněností. S povděkem přijímáme dílo jako ukázkou tvorby nové generace, jež si již probojovala boj o nezávislost, takže tento *venkovský generační* román *Zamžené hroudy* můžeme nazvat v jistém smyslu „protitradičním“, to jest jde proti „tradici“, jež neodůvodněně plýtvala slovy o lásce k půdě, o nešťastných venkovských kněžích, o Bohu, náboženství a kostelích, které byly jen pro staré pomatené baby. Stejným způsobem tu staví do nového světla křesťanské mravouky sociální svět industrializace venkova. Zdravé křesťanství tu mluví, netendenčně, dílo je jím prosáknuto přirozeně a organicky. I mluva Lončarova si zaslouží pozornosti: Váží si slova, nepřetěžkává stavbu věty. Mluví ve větách hlavních a krátkých a přitom to nic neubírá na působivosti, naopak. (Nehledě ovšem k menším pravopisným odchylkám, jako oddělování krátkých vět vedlejších čárkami, schátrati a j.) Zde svítá novým životem.

FRANTIŠEK KŘELINA: *Z bukového dřeva*. Kniha klukovských výprav. Nákladem Moravského kola spisovatelů, Brno 1943. - Uznáný spisovatel velikých děl nepokládal za snížení napsati knihu pro kluky, pro onen hluboký zářez v mladém životě, jímž je dospívání. A píše bez přítěže sexuálních teorií, píše zdravě a čistě, jak v dobré rodině rostou dobré děti a jak takový hoch-jinoch je vnímavý pro milost Boží. Partie o půlnoční mši svaté, o Vojtově srdečném pokání a cestě ke svaté zpovědi patří k nejkrásnějším věcem, jež byly o těchto delikátních themech napsány. Obsahem i formou vzácná a srdečná, milá kniha pro naše čtrnáctileté kluky, tolik opomíjené oficiální pedagogikou. - K. R.

Z Á S A D Y

Svatý Bernard z Clairvaux:

O lásce k Bohu

I. Podobnost Bohu jest láska.

Podivuhodná a úžasem naplňující jest ona podobnost, kterou provází vidění Boha, ba která jest viděním Boha; říkám to pak v lásce. Láska jest to vidění, ta podobnost. LXXXIII, 8.

II. Nic nemůže naplniti stvoření leč Bůh.

Bůh jest láska (I. Jan. 4; 16), a není ve věcech nic, co by mohlo naplniti stvoření, učiněné k obrazu Božímu, toliko Bůh láska, který jediný je větší než ono. XVIII, 6.

III. Jakým způsobem je Bůh v člověku a člověk v Bohu.

Poněvadž se Bůh a člověk od sebe liší a jsou vzdáleni i svými vůlemi i svými podstatami, zůstávají v sobě daleko jiným způsobem (t. než osoby Trojice): shodující se totiž vůlemi, nikoli sloučení v podstatě. A toto sjednocení jest jim sdílením vůlí a souhlasem lásky... Slovo zkušeného praví: *Mně pak jest dobré přidržeti se Boha* (Ž. 72; 28). Dobré jest zajisté, jestliže se přidržíš vši mocí. Kdo lne dokonale k Bohu, ne-li ten, kdo zůstává v Bohu jakožto od Boha milovaný, nicméně i sám přitáhl Boha k sobě, navzájem ho miluje? Jestliže tedy ve všem se sebe přidrží člověk a Bůh, a přidružují se k sobě ve všem vnitřní a vzájemnou láskou, pronikající se navzájem, bez váhání řeknu, že takto jest vskutku Bůh v člověku a člověk v Bohu. Avšak člověk je v Bohu již od věčnosti, jakožto od věčnosti milovaný, jestliže ovšem jest z těch, kdo praví:

(Neboť on nás miloval) a omilostnil nás v svém milovaném Synu před založením světa. (Efes. 1; 4, 6.) Bůh však je v člověku, pokud jest od člověka milován. A je-li tomu tak, je člověk v Bohu, i když Bůh není v člověku; Bůh pak není v člověku, který by nebyl v Bohu. Neboť nemůže zůstat v lásce, i když by snad načas miloval nemilován; může však jistě nemilovati i jsa milován. Proč by jinak bylo psáno: *Neboť on sám dříve miloval nás* (I. Jan. 4; 10)? Když tedy již miluje, kdo byl dříve milován, je i člověk v Bohu i Bůh v člověku. Je však zjevno, že kdo nikdy nemiluje, nebyl nikdy milován; a proto ani on není v Bohu ani Bůh v něm. LXXI, 10.

IV. Láska hledá užitek jen v sobě.

Vyžaduje tedy Bůh, aby byl obáván jako Pán, ctěn jako Otec a milován jako ženich. Co je z toho přednější a významnější? Jistěže láska. Bez toho i bázeň přináší trest i pocta není přijímána v milosti. Bázeň jest otrocká, dokud není láskou propuštěna na svobodu. A pocta, jež nevychází z lásky, není pocta, nýbrž pochlebnictví. A zajisté že náleží Bohu čest i sláva, nic z toho obojího však Bůh nepřijme, není-li to okořeněno medem lásky. Ten stačí sám ze sebe, líbí se sám ze sebe a sám pro sebe. On je zásluhou, on je si odměnou. Láska nehledá příčiny, nehledá užitku mimo sebe. Jejím užitekem je její vlastní činnost. Miluji, protože miluji; miluji, abych byl milován. Veliká věc je láska, ovšem jestliže obrácena k svému počátku, vracejíc se k svému původu, vlévajíc se zpět do svého zdroje vždycky z něho čerpá svůj ustavičný tok. Ze všech hnutí, vněmů a náklonností jediná láska to jest, v níž může stvoření, byť ne rovnocenně, odpovídati svému původci nebo za přijaté navzájem odplatit podobným. Jestliže se na mne na příklad Bůh rozhněvá, zdali i já se podobně rozhněvám na něho? Jistě nikoli, nýbrž budu se báti, budu se třásti, budu prositi o milost. Bude-li mě kárati, nebude ode mne kárán, nýbrž spíše ode mne ospravedlňován. Ani ho ne-

budu soudit, jestliže on mě bude soudit, nýbrž budu ho vzývat; a udíleje mi spásu nečeká, že bude ode mne spasen, ani navzájem nepotřebuje býti od něko- ho osvobožován on, jenž osvobozuje všechny. Vlád- ne-li, mně sluší sloužiti, rozkazuje-li, mně sluší po- slouchati a nikoli navzájem požadovati od Pána buď službu nebo poslušnost. Teď již pohleď, jak jinak je tomu s láskou. Neboť když Bůh miluje, nechce nic jiného, než aby byl milován; vždyť nic jiného nemiluje, než aby byl milován, věda, že samou lás- kou jsou blaženi, kdož jej zamilovali.

LXXXIII, 4.

U. Lásce ustupuje i vznešenost.

Vidíš, jak lásce ustupuje i vznešenost? Tak je to- mu, bratří: před nikým se láska nesklání, ale také nikoho nepřezírá. Stejně se dívá na všechny, kdo se dokonale milují, a vyrovnává v sobě navzájem vzne- šené i ponížené; a nečiní je jen sobě rovnými, nýbrž spojuje je v jedno. Domníváš se snad, že aspoň Bůh je vyňat z tohoto pravidla; avšak *kdo se přidržuje Pána, jest (s ním) jeden duch* (I. Kor. 6; 17). Proč se tomu divíš? On jest učiněn jako jeden z nás. Má- lo jsem řekl: ne jako jeden z nás, nýbrž jedním z nás. Málo jest býti roven lidem: on jest člověkem. Proto si činí nárok na naši zemi, ale ne jako na držbu, nýbrž jako na vlast.

LIX, 2.

UI. Plnost lásky.

Neoplývají stejnou hojností milující a Láska, duše a Slovo, nevěsta a Ženich, Stvořitel a tvor, nejinak než žíznivec a pramen. Co tedy? Zhyne snad a bude docela zmařeno zaslíbení sňatku, touha vzdychajícího, zanícení milujícího, důvěra spolé- hajícího proto, že se nevyrovná obru v běhu, medu v sladkosti, beránku v mírnosti, lilii v bělosti, slunci v jasnosti, v lásce tomu, jenž jest láska? Nikoli. Ne- boť i když stvoření miluje méně, protože je menší, přece miluje-li celou svou bytostí, nic nechybí tam, kde je něco celého.

LXXXIII, 6.

VII. Řád lásky.

Následuje: *Spořádal ve mně lásku*. To je naprosto nutné. Horlivost bez vědění je zajisté nesnesitelná. Kde je tedy prudké zaujetí, tam je svrchovaně potřebí rozeznávání, jež jest uváděním lásky v řád. Horlivost bez vědění se vždycky osvědčuje jako méně účinná a méně užitečná; velmi často však se poznává i jako velmi nebezpečná... Rozeznávání však stanoví každé ctnosti řád, řád dodává uměřenosti a krásy, ba i trvalosti... Není tedy rozeznávání ani tak ctností jako jakýmsi pořadatelem a vozatajem ctností, pořadatelem náklonností a učitelem mravů.

XLIX, 5.

VIII. Láska a moudrost.

Co to znamená, že Slovo přichází k duši? Že ji vzdělává v moudrosti. Co znamená, že přichází Otec? Že vzbouzí lásku k moudrosti, aby mohla (duše) říci: *Stala jsem se milovnicí jeho krásy* (Moudr. 8; 2). Otcí náleží milovati, a proto se příchod Otce dokazuje z vlité lásky. Co by zmohlo vzdělání bez milování? Jen by naplňovalo pýchou. Co milování bez vzdělání? Jen by bloudilo. Bloudili také ti, o nichž bylo řečeno: *Uydávám jim svědectví, že mají horlivost pro Boha, ale ne podle rozumu*. (Řím. 10; 2.) Nesluší se, aby nevěsta Slova byla hloupá; také však Otec nesnáší nadutce. Otec totiž miluje Syna a je hotov svrhnouti a zničití všechnu povýšenost, vynášející se proti vědění Slova, buď tím, že vzbudí horlivost, nebo tím, že zasáhne ranou; první je dílo milosrdenství, druhé dílo soudu.

LXIX, 2.

IX. Láska a vědění.

V duchu choďte v těchto věcech a nikoli v myšlení svévolném. Nauka Ducha nepodněcuje zvědavost, nýbrž zapaluje lásku. Proto právem nevěsta, tázajíc se, koho miluje její duše, nespolehá se na smysly svého těla, nespokojuje se prázdňým rozumováním lidské všetečnosti, nýbrž žádá políbení,

to jest vyzývá Ducha svatého, skrze něhož by se jí dostalo i okoušení vědění i koření milosti. A správně je vědění, jež se dává políbením, přijímáno s láskou; neboť polibek je znamení lásky. Vědění tedy, které nadýmá, nepochází z políbení, protože je bez lásky.

VIII. 4.

X. *Láska činná a láska citová.*

Jest láska v činu a jest láska v citu; a mám za to, že o té lásce, jež náleží skutku, byl dán lidem zákon a stanoveno přikázání; neboť pokud jde o cit, u koho je to takové, aby se mu mohlo přikazovati? Ta první je tedy přikazována k zásluze, druhá dávána v odměnu . . . A neříkám to, abychom byli bez citu a s vyprahlým srdcem zaměstnávali dílem toliko své ruce. Mezi jinými velikými a vážnými lidskými špatnostmi, o nichž píše Apoštol, jsem četl i tuto: *Bez citu*, totiž býti bez citu (Řím. 1; 31). Jest však cit, jež plodí tělo, a jiný, jež řídí rozvaha, a jiný, jež koření moudrost. O prvním praví Apoštol, že se nepoddává zákonu Božímu a ani nemůže se poddati (t. 8; 7); o druhém ukazuje, že přímo souhlasí se zákonem, že jest dobrý (7; 16). Třetí však se liší velice od obou; ten zakouší i chápe, že Bůh je líbezný (Ž. 33; 8), vylučuje první, odměňuje druhý. Neboť první je sice sladký, ale hanebný; druhý je strohý, ale silný; poslední je bohatý a sladký. Skrze ten druhý se tedy dějí skutky; a láska v něm má své sídlo - ne ona láska citová, jež bohatě okořeněna solí moudrosti přináší mysli veliké množství sladkosti Boží, nýbrž spíše jakási láska činná, jež sice ještě neobčerstvuje líbezně onou sladkou láskou, ale přece zaněcuje mocně láskou k lásce samé. *Nemilujme*, praví, *slovem ani jazykem, nýbrž skutkem a pravdou.* (I. Jan. 3; 18.) Vidíš, jak opatrně kráčí mezi láskou špatnou a láskou citovou, odlišuje od obou tuto činnou a spásonosnou lásku? Nepřipouští v tomto milování ani předstírání lživého jazyka ani zase nevyžaduje okoušení uchvacující moudrosti. *Skutkem*, praví, *milujte a pravdou:* to proto, že jsme

podněcování k dobrému konání více jakýmsi popudem živé pravdy než citem oné oblažující lásky.

L, 2, 4.

XI. Jak milovati Krista.

Uč se, ó křesťane, od Krista, jak bys Krista miloval. Uč se milovati něžně, milovati rozvázně, milovati silně. Něžně, abychom nebyli odlákáni, rozvázně, abychom nebyli oklamáni, silně, abychom nebyli přemoženi a tak se neodvrátili od lásky k Pánu. Abys nebyl odveden slávou světa nebo rozkošemi těla, nechť ti je sladší nad všechny tyto věci moudrost Kristus; abys nebyl sveden duchem lži a bludu, nechť ti svítí pravda Kristus; abys nebyl zdolán protiventstvími, nechť tě posiluje moc Boží Kristus. Tvou horlivost nechť zaněcuje láska, utváří vědění, posiluje stálost; nechť je vroucí, nechť je obezřelá, nechť je nepřemožená. Ať není vlažná, ať jí nechybí bystrosti, ať není bázlivá! Miluj tedy Pána Boha svého plnou náklonností srdce; miluj celou bdělostí a obezřelostí rozumu; miluj i celou silou, aby ses nehrozil ani zemřítí z lásky k němu, jak jest psáno: *Turdé jest jako peklo horlení* (Píseň 8; 6). Nechť je líbezný a sladký tvému citu Pán Ježíš proti neblaze sladkým svodům života tělesného; a nechť sladkost přemůže sladkost, jako se vystrkuje klíč klíčem. Nicméně však budiž předcházejícím světlem rozumu a vůdcem soudnosti, nejen pro vystříhání léček bludařské lsti a zachování čistoty víry proti jejich vychytralosti, nýbrž i aby ses bedlivě vystříhal ve svém obcování přílišné a nepředložené prudkosti.

XX, 4.

XII. Duše a Církev v Kristu.

Církev sama se odvážně a bezpečně nazývá nevěstou, jakožto ta, jež vpravdě má prsy lepší vína a vonné mastmi nejlepšimi. A i když nikdo z nás nechce býti tak osobivý, aby se opovážil nazývati svou duši nevěstou Kristovou, přece, poněvadž jsme z Církve, jež se právem honosí tímto jménem a

předmětem tohoto jména, ne neprávem si přivlastňujeme podílnictví na této slávě. Co totiž držíme plně a neumenšeně všichni dohromady, toho jsme beze sporu účastni jako jednotlivci. XII, 11.

Z díla „Sermones in Cantica“ vybral a přeložil T. Uodička.

Konstantin Miklík CSsR.:

Jak získati Kristovy ctnosti příkladem a působením Eucharistie

(Pokračování.)

Cesta přijímání následuje hned za obětováním. Přípravu k obětní hostině začíná velmi vhodně modlitba Otčenáše a dokonávají modlitby, prosící o pokoj, odpuštění, čistotu srdce a o hlavní ovoce eucharistie. Vzbuzujeme touhu po milostiplném příchodu našeho Pána zároveň s knězem, až do podivuhodně obsažné a pokorné modlitby setníkovy, a právě tak konáme díkůvzdání s knězem až do konce mše svaté i po ní. Mešní příprava k přijímání i následující liturgické díkůčinění se zdají málo přiléhavé. Ve skutečnosti jsou obdivuhodně krásně sestaveny, a třeba je považovati za nejlepší ze všech, vztahujeme-li je náležitě k přijetí svátosti a dovedeme-li správně chápati celkový řád bohopocty. Není pochyby o tom, že oběť Kristova a jeho Tělo v nás působí nejblahodárnější změnu v naší duši a že ji zdokonalují k podobnosti s Bohem. Činí to i bez zvláštního přičinění člověka ex opere operato; avšak i v tom jest aspoň ono přičinění, že člověk na mši jde, obcuje jí s klidnou sebraností a hodně přijímá Tělo obětovaného Krista. Proberme jednotlivé body tohoto přehledu.

Modlitbou Otčenáše začíná se třetí hlavní díl mše svaté, tak zvané Přijímání, jako se Předzpěvem začíná díl druhý. Nic není vhodnějšího, než že se příprava na přijímání Těla a Krve Páně připíná k nej-

význačnější mešní doxologii prvními prosbami modlitby Páně, které mají rovněž doxologický smysl a vztahují se k právě dokonané oběti, zatím co se další prosby Otčenáše vztahují podrobněji k dobru člověka a vyjadřují požehnání, kterého má člověk přijetím eucharistie dojíti pro sebe. Vžíváme první Osobu, ač hledíme na svatou Hostii, protože Otec je s Ježíšem nerozlučně spojen. Prosíme o rozmnožení Boží cti, neboť to jest jak při Oběti, tak při Hostině cíl nejvyšší. Prosíme o příchod Království, to jest o blaženou říši milionů svatých, kde má každý své místo, kde Bůh je zřídlem rozkoše, kde láska Boží dochází ukojení, protože se každému dává celá. Jelikož toto Království jest nejpřiměřenější prostředek k dosažení cíle prvního, stojí v pořadí proseb hned na místě druhém, a v pořadí cílů jest cílem, jímž se první cíl nejpodstatněji uskutečňuje. Prosíme o urychlení příchodu tohoto Království jak zásluhami mešní oběti, tak přičiněním mešní hostiny. Mší a Přijímáním roste Církev, základ království budoucího, jak ve vnitřní dokonalosti, tak ve vnější velikosti. Liturgové říkají, že toto jest největší prosba misijní a největší vyzvání adventní. Potom prosíme o užívání jediného prostředku k dosažení prvního i druhého cíle. Prosíme a hned činíme; neboť chceme, aby se dala ve všem Boží vůli, to jest aby byly naplněny všechny rozkazy Bohem vydané, protože i když se týkaly Božího působení navenek, jsou v nejbytostnějším vztahu k Boží vůli, která je totožná s Boží bytností. Mešní pak oběť i mešní hostina jsou - pro náš příklad - památkou i výrazem nekonečně poslušnosti Vykupitelovy k Božské vůli. Po té jest doxologie vystřídávána zájmy člověka. Po nejvyšších hodnotách: cti Boží, království Božím a přikázáních Božích - následuje prostředek jenom konečný: chléb vezdejší, chléb potřeb hmotných i milostí duchovních. Prosíme-li o chléb v plném smyslu, jest eucharistie a milosti s ní spojené největším povýšením pozemského chleba (jakožto pokrmu nižší části člověka) za pokrm jeho části vyšší

a odpovědnější, za pokrm duše a za zdroj milosti pro každý den. Všechny duchovní dary přicházejí nám totiž skrze Krista, a tento Kristus bydlí mezi námi skrze eucharistii. Ona pak to jest, která nám mší svatou a svatým přijímáním zjednává právo na odpuštění hříchů, i na to, abychom do hříchu znova neupadli. Také do třetice jest Ona příčinou, že naše nižší část nejen je znovu volána k účasti na věčné blaženosti (prosba druhá), nejen má právo jakožto lidství vykoupené na věci potřebné k životu (čtvrtá prosba), nýbrž může očekávati i tolik pomoci v neshodách pozemské cesty, kolik jí jest třeba k bezpečnému doplutí do Přístavu. Účast na eucharistické oběti a hostině splňuje všechny tyto naše potřeby samoděk, a prosíme-li za ně nebeského Otce před tváří Eucharistie, připravujeme se na její přijetí co nejdůstojněji a zasluhujeme jejího ovoce co nejhojněji.

Po Otčenáši *následuje tak zv. Uložka* („Liberanos“), která znovu opakuje jinými slovy poslední tři prosby Otčenáše, dovolávajíc se, jako se děje v Konfiteor na počátku mše a v Komunikantes před Proměňováním, přímluvy Panny Marie a všech svatých. Jako tam měla býti duše očištěna k účasti na Oběti, tak má býti ještě nyní očištěna od každé stopy hříchu, aby byla připravena k účasti na Hostině. Jelikož pak nepokoj vnitřní i vnější rozrušuje srdce a nesrovnává se s povahou hostiny, a ježto neshoda mezi bratry odporuje svátosti lásky, ve které docházíme bratrství s Kristem, jest pokoj od hříchu, od pokušení, od bouří vnějších, od různic ve společném životě předmětem všech proseb od modlitby Libera až do Políbení pokoje, kterým se končí druhá část přípravy na svaté přijímání. Jako se v evangeliu nespokojil Ježíš tím, že nám přikázal prositi Otce za odpuštění, nýbrž chtěl, abychom i my napodobili odpouštějící lásku Otcovu dodatkem: „jakož i my odpouštíme našim vinníkům“, a jako se ani tím nespokojil, nýbrž ještě zvlášť upozorňoval po Otčenáši (Mt 6, 14-15), že naše odpuštění musí

býti upřímné a dokonalé, chceme-li dosíci odpuštění vlastních poklesků, tak se děje i ve mši svaté po Otčenáši. Nejprve všeobecně v modlitbě „Libera“. Potom dovoláváním se Krista a jednoty v Trojici, a udělováním Pokoje mezi lámáním Hostie a spouštěním částičky do kalicha, čímž se naznačuje přítomnost celého Krista v každé způsobě. Právě toto umístění Paxu mezi symbolem Kristovy smírčí smrti na kříži, znázorněné také trojím křížem, jímž kněz Pax uděluje, a symbolem Kristova zmrtvýchvstání a oddání Otci v způsobu oslaveném, jak naznačuje modlitba Haec commixtio et consecratio, jest nejdůtklivější výzvou k smíření mezi bratřími. (Pokoj Páně budiž vždycky s vámi!) Na něm záleží, zda Ježíš v oslavném způsobu, v jakém se k přijímání nabízí, bude sloužiti věřícím k věčnému životu. (To to smíšení a zasvěcení Těla a Krve Pána našeho Ježíše Krista budiž nám, kteří je přijímáme, k životu věčnému. Amen!) - Proto se ještě dvakrát vyzývá Kristus, aby smyl naše hříchy a udělil věřícím obojí pokoj. Jednou jest prošen za to pod titulem Beránka Božího, který snímá hříchy světa (sr. prosbu na počátku kánonu Quam pacificare!), po druhé pod titulem Odkazovatele, jenž slíbil v závěti svým věrným pokoj Boží. Teprve potom dochází (při slavné mši) k onomu podivuhodnému obřadu shody a smíření, jímž prastaré znamení přátelství jest povyšováno až k liturgické hodnotě, protože vychází z nadpřirozené, duchovní, Bohem a Kristem požadované křesťanské lásky.

Nejbližší přípravy k svatému přijímání se týkají modlitby: Domine Jesu Christe Fili, Perceptio Corporis tui, Panem Coelestem, Domine non sum dignus, Corpus Domini. Prvá z nich se vztahuje právě tak na dokonanou mešní oběť a její plody, jako na nastávající přijímání, jež jest jakožto obětní hostina plodem oběti nejprvnějším. Ostatní uvedené orace mají však už zřejmý vztah pouze k svatému přijímání. Prvá modlitba tedy, začínající slavným vyznáním Petrovým a podávající stručně dějiny

Kristovy oběti krvavé, vyprošuje nám skrze opakování této oběti ve mši a skrze nastávající obětní hostinu vzdání všeho zlého a udělení všeho dobrého. Všecko zlé jest podle slov modlitby zahrnuto v hříchu a v trestu za hřích, všecko dobré v dokonalém zachování přikázání a v milosti setrvání (*Libera me per hoc sacrosanctum Corpus et Sanguinem tuum ab omnibus iniquitatibus meis et universis malis, et fac me tuis semper inhaerere mandatis et a te nunquam separari permittas*). V modlitbě *Perceptio* se přiznáváme k nehodnosti přijmout tak velikou svátost a prosíme, abychom povždy byli uchráněni přijímání svatokrádežného. Pak se dovoláváme otcovské dobrotivosti Kristovy (pro tua pietate) k tomu, abychom zároveň s jeho Tělem přijali pro svou duši a pro své tělo (*mens et corpus*) jednak ochranu (*tutamentum*), jednak lék uzdravující (*medelam*), čili vlastní svátostnou milost eucharistickou. Vedle pokorné a spravedlivé bázně před velikostí Kristovou a vedle důvěry k němu a prosby o hlavní ovoce přijímání vzbuzuje se (na konci orace), podobně jako v modlitbě předchozí, také výslovná víra v jeho božství a v jeho rovnost s Otcem a Duchem v Trojici (*qui vivis et regnas cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti, Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.*), a víra ta se potvrzuje pokleknutím na koleno před Tělem a Krví Páně. Následuje povstání se země se *vzbuzením touhy* po Těle Kristově (*Panem coelestem accipiam*), a spolu se udává nejhlubší pohnutí této touhy, úmysl oslaviti Boha (*et nomen Domini invocabo*). Ještě bližší příprava se vyjadřuje modlitbou třikrát pronášenou, „Pane, nejsem hoden“. Je to modlitba pokory opravdové a víry, která hory přenáší. Pokora je vyjadřována slovy o nehodnosti (*non sum dignus*), o ubohé střeše (*ut intres sub tectum meum*), a o potřebě uzdravení (*et sanabitur anima mea*). Víra a jistota důvěry se jeví ve slovech: *tantum dic verbo, et sanabitur*. Pokoře nestačí, že uznává svou nedostatečnost, nýbrž jest puzeána prositi, aby Pán sám přispěl na pomoc. Prosí

tedy jako v největším spěchu a v posledním okamžiku, ale vždy ještě včas; neboť moci Boží stačí jediný okamžik a jediné slovo, aby uzdravila duši k hodnému přijetí Pána, a duše pokorná ví, že se to vskutku stane, jestliže Bůh své slovo vyřkne. Před samým okamžikem přijetí *prosí kněz* ještě jednou o svátostnou milost eucharistie a o dosažení druhého nejvyššího cíle člověka: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista, opatruj duši mou do života věčného. Amen.“

Dr. Bedřich Vašek:

Dualismus v náboženském životě

1. Jeden z nejnebezpečnějších zjevů v dnešním náboženském životě je dualismus. Člověk, který mu vědomě nebo bezděčně propadl, věří v Boha; plní korektně formální povinnosti k němu, modlí se, chodí do kostela, přijímá svátosti. Ale ve svém životě mimo kostel a mimo modlitbu řídí se zásadami světa. Náboženský život jest omezen na malý okruh formálních povinností; na všechny ostatní širé oblasti života, na život rodinný, hospodářský, umělecký atd. jsou zjevené zásady víry bez vlivu.

Tento rozpor mezi požadavky víry a skutečným životem se může projevovati hned ve *vnitřním životě osobním*. Jsou lidé, kteří by pokládali za zarmucující urážku, kdyby jim někdo řekl, že jsou nevěrci; opravdu v Boha věří, modlitby ani kostela bez vážné příčiny nevynechají. Ale jejich vnitřní život je pln samolásky: každé své libůstce musejí vyhovět, jejich „já“ a jeho rozmary a vrtochy jsou jim prvá věc na světě. Jsou plni neumrtvenosti: nedovedou si odepřítí žádnou choutku, i když se tak stávají svou nevypočitatelnou náladovostí trapiteli svého okolí. Kajícíné smýšlení - ono nepostradatelné pro křesťana, „abys nás k pravému pokání přivéstí ráčil, prosíme tě, uslyš nás“ - je jim zcela cizím a

nesnesitelným. Aby hověli své marnivosti, promrhají nesčíslné drahocenné hodiny týdně malicherné módě. Jiní zase berou vše na lehkou váhu a ve všech svých povinnostech občanských a soukromých jsou jen jako bezstarostní motýlci; nemohou pochopit, že by si měli navykati opravdovosti, vážnosti a důkladnosti.

Tento rozpor se může projevovati i v oboru *sociálním a hospodářském*. Je-li takový křesťan, který propadl dualismu náboženskému, na př. dělníkem, služebnou, prodavačem, úředníkem, může se státi, že ve svém zaměstnání stále jen se domáhá svých práv, ale v plnění povinností je nedbalejší, lenivější a nesvědomitější než spolupracovníci, kteří vůbec nedbají o Boha. Je-li naopak zaměstnavatelem nebo nadřízeným, může se státi, že je ke svým zaměstnancům, zákazníkům, podřízeným nebo stranám tvrdší, nespravedlivější nebo bezcitnější, nebo že je vykořisťuje více, než zaměstnavatelé nebo nadřízení, kteří si nikdy na modlitbu ani nevzpomenou. Nebo se může státi, že je nějaký křesťan, který je formálně zbožný, ale prodává věci nezbytné k životu za ceny tak lichvářské, že má k hříchům do nebe volajícím již jen krůček a možná se v nich utopí úplně.

Nebo *umělec*. Hlásí se ke křesťanství, a třeba i neohroženě. Radostně sděluje, že našel Boha, že po mnoha letech bloudění duše našla nebeský klid ve Věčném. Ale ve svém uměleckém tvoření nechce uznat norem Božích. Jeho básně, malby, sochy, herecké výkony jsou i nadále čistě naturalistické, a nekompromisně trvá na tom, že umění je umění a umění že není modlitba nebo kostel; do umění že má jediné co mluvit umělecká duše a že morálce se musí ukázat, že nemá práva choditi do sfér umění s pouty a okovy svých předpisů a poutati jimi rozlet tvůrčího ducha. Morálka v kostele že ano, v soukromém životě ano, v rodinném životě třeba také ještě, ale umění že musí si uhájiti svou svéprávnost proti ní.

A tak bychom mohli procházeti i jinými oblastmi života: životem rodinným, technickým, kulturním, občanským životem veřejným atd. a všude bychom se setkávali s tímž dualismem; ve všech oborech se vyskytují lidé, kteří sice Boha theoreticky uznávají, k němu se třeba také buď pravidelně nebo aspoň někdy modlí a také mnohé jiné náboženské povinnosti plní; ale v praktickém životě platnost křesťanských zásad odmítají a přijímají - buď s plným vědomím nebo bezděčně - zásady „světa“.

Člověk, který se řídí jinými zásadami, když je tváří v tvář Bohu, a jinými, když - jak se domnívá - již není před Bohem, je, jako by měl dvě masky: jednu si nasazuje před Bohem, druhou před světem. Je jako herec, který před Bohem hraje - a třeba pěkně a přirozeně a s nadšením - svou úlohu, ale do života se vrací v jiné podobě. Jeho postoj před Bohem je jen „role“. A třeba jeho modlitba je upřímná; ale potom jako by měl dvě rozdílné duše. Je jako oráč, který klade ruku na pluh, ale teskně se ohlíží zpět, po těch, kdo za těžkým pluhem chodit nemusejí. „Náboženský“ život obehnan vysokou nedobytnou zdí, aby zásady víry se nedostaly do oblasti života praktického, kdy jsme tváří v tvář lidem.

2. Proč je takové komfortní, salonní, buržoasní křesťanství jedem pro duše? Proč je nutno, abychom viděli nemožné monstrum v tom, když se katolicky mluví, ale nekatolicky žije?

Takové křesťanství dualistické je křesťanství invalidní, jemuž jsou amputovány důležité údy. Je popřením dogmatu, že Bůh je pánem všeho a že slovo Boží rozhoduje ve všem. Je popřením pravdy, že Kristus je králem všeho, jemu že odevzdal Otec všechno v ruku jeho, před slovem tohoto Krále že má klekati každý tvor. Když království Kristovo jest universální, jak se může lidský duch postaviti drze proti němu a říci: „Sem do toho, Kriste, mluvití nesmíš!“ - Mně připadá náboženský dualismus jako zoufalá, zuřivá obrana těla, světa a ďábla proti

Kristu . . . ! Proti Kristu nejsladšímu a nejdobrotivějšímu!

Kompromisní, hladký dualismus náboženský, plný zbabělých nemožností a tupých nedůsledností, strašně otrásl důvěrou v křesťanství. Pak se duše, stojící na rozcestí, váhavě táží: „Tak co chce vlastně křesťanství? Vždyť, nehledě k jistým dodatkům, které je možno lehce oddělit, jde vlastně za tím, za čím jde „svět“, a zanechává v duši touž poušť a prázdnotu a chaos, jako „svět“ - tak nač bych se ho domáhal?“

Kompromisní dualismus otrásl důvěrou v křesťany. „Myslí to křesťané vůbec s křesťanstvím opravdově? Vždyť znám křesťany, kteří v praktickém životě si počínají navlas tak uboze jako jiní; není celé křesťanství jen maska, jen „role“? Znam křesťany, kteří ve vlastnostech nejdůležitějších pro život nejsou lepší; jak mě to závratně mate! Jak se mi z toho točí hlava!“

Polokřesťanství může býti někdy větším neštětím než vyložená nevěra, podobně jako praví věčná moudrost: „Znam skutky tvé, že nejsi ani studený, ani horký. Ó, bys byl studený nebo horký; takto však, poněvadž jsi vlažný . . . vyvrhnu tě z úst svých.“ (Zjev. 3, 15-16.)

3. Křesťan pravý nezná takového dualismu. Ví, že vůli Boží se musí podříditi všecko; a podřizuje se jí rád, vždyť ví, že je to vůle Boha všemohoucího, vševládajícího, nejvyššího moudrého a nejdobrotivějšího. Touží po tom, aby kralování Kristovo bylo co nejúplnější, protože Kristus nade vším kralovati musí. Při každém „Gloria“ ve mši svaté pokorně a pln víry se modlí: „Tu solus Dominus - Ty jediný jsi Pán. Ty jediný jsi Svrchovaný, Ježíši Kriste!“ Modlí se bez výhrad kolikrát denně v nejkrásnější modlitbě, jakou má svět: „Přiď království tvé!“

Proto je veškerý život křesťana jako socha, vysekaná z jediného bloku žulového. Vše je jednotné a důsledné. Život po všech stránkách a až do svých posledních nejmenších kořínků jest uspořádán po-

dle vůle Boží. Křesťan ví: od Boha mám všechno; a proto všechno pokorně Bohu vrací. S dojemnou upřímností, poctivostí a prostotou ve všem chce plnit vůli Boží. A čím ušlechtilější je duše, tím větší je její prostota a upřímnost i bezvýhradnost v plnění vůle Boží. Podřizuje vše Bohu s takovou prostotou, jako když nedosažitelný vzor dokonalosti v plnění vůle Boží, Matka Boží, s nekonečnou prostotou sjednocovala vůli svou s vůlí Boží.

Duše, která miluje Boha tak, jak jej milovati má, to jest celým srdcem - taková duše nejenom že neutíná rámě Boží, aby je zkrátila a tak zmenšila okruh, kam moc tohoto ramene sahá. Duše taková naopak raduje se z toho, že moc Boží vztahuje se na všechno, přeje mu z upřímného srdce toto jeho neobmezené panství, a kdyby mohla, vše by velkodušně na to obětovala, aby jen království Boží rostlo stále více, do hloubky i do dálky. A čím je srdce člověka ušlechtilější a velkodušnější, tím více se úzkostí a bolestí až svíjí při myšlence, že by práva Boží měla býti lidmi omezována a zkracována.

4. Aspoň na jednom příkladě si ozřejměme, jak jest vzdálena jakéhokoliv dualismu duše svatých. Všimněme si na příklad svatého Kamila.¹

Bůh a jenom Bůh a jeho zájmy jsou mu jediným cílem při všem. Absolutní primát zájmů Božích: „Nikdy jsem neměl jiného cíle, než slávu Boží a pomoc chudším nemocným . . . Snad jsem se dopustil omylů; ale ty nevycházely ze zlé vůle, nýbrž z toho, že jsem věci lépe nepoznal.“

Nemocným náleží každým úderem svého srdce. Slouží jim, jako by sloužil samému Kristu. Vidí v nich - doslovně! - své pány. Slouží jim i v nejnižších službách. Klade stále svým řeholníkům na srdce, aby ošetřovali nemocné s „mateřským smýšlením“; sám je ošetřoval s takovou něžností, jako když matka ošetřuje své jediné nemocné dítě. Ne-

¹ Uvádím podle M. Vanti, *Lo Spirito di S. Camillo de Lellis, Patrono degli ospedali, degli infirmi e degli infermieri*, Tipografia Poliglotta Vaticana 1940.

mocnice - zanedbané, špinavé, zahmyzené, špatně větratelné a ztuchlým vzduchem odporné nemocnice tehdejší doby, v nichž se soustřeďovala největší bída a často spodina a kal velkoměsta! - tyto nemocnice nazýval „můj domov“, „má zahrádka“, „naše vinice“, „naše vonné záhonky“. Když vstoupil do nemocnice, po každé jako by všechna tíže starostí s něho spadla. Byl „doma“, „u svých“.

Pracuje pro věc Boží - neboť i péče o chudé opuštěné nemocné je věc Boží - ač trvale trpěl těžkými nemocemi a kromě nich býval často navštěvován chorobami přechodnými. Byly to nemoci bolestné (říkával jim „sladké návštěvy Boží“, „milosrdenství Boží“), a přece ošetřoval nemocné a navštěvoval za ubohých tehdejších dopravních prostředků své kláštery, roztroušené po celé Itálii. Cestoval bez ohledu na to, že na příklad z obuvi mu prosakovala stále krev z hnisajících ran na nohou.

Pracoval pro věc Boží do vyčerpání. Když třeba i v noci jej zavolali, že někde je umírající, ihned vstal a šel černou tmou, nedbal lijáků, nedbal toho, že často na nerovné silnici zaklopýtl a padl, stoupal po rozvrzaných tmavých schodech a tmavou chodbou nahoru pod střechu do podkrovní světničky, nebo dolů do sklepního bytu, a tam ve zkaženém vzduchu umírajícímu sloužil na těle i na duši. Když mu známí domlouvali, aby se aspoň v noci šetřil, že sám potřebuje pečovat o své zdraví, odpovídal: „Ne, ďábel to nesmí vyhrát! Budu chodit k nemocným i v noci!“

Domlouvali mu, aby kněžím svého řádu dovolil pracovat i na jiných oborech činnosti, nejen u nemocných. „Nedovolím. Pro jiné obory se již pracovníci najdou, ale chudí nemocní jsou opuštěni, my jich opustiti nesmíme a neopustíme.“

Před ničím se nelekl, když běželo o zájmy Boží. Neměl řeholníků na své veliké úkoly nadbytek, každý byl vzácným pokladem pro kongregaci. Ale najednou zjistil, že asi deset jeho řádových ošetřovatelů dopustilo se pohoršlivého přestupku: přijalo

proti všem řádovým zákazům pohoštění v nemocnici. Svatý Kamil je zavolal, svolal celou komunitu, kázal čísti z řeholních stanov ty body, které oněch deset řeholníků přestoupilo, vzal potom knihu se stanovami, mrštil jí o zem a šlapaje po ní, tázal se vzrušeně: „Nač jsou, nač jsou tyto stanovy, když se nezachovávají?“, a kázal přinésti u přítomnosti všech světské šaty provinilců a propustil je z kláštera na minutu.

Nedožebraval se přízně lidí, a když běželo o neodkladné zájmy Boží, nic si z toho nedělal, když pro okamžik přišel o popularitu a když se objevil někomu jako domnělý nezdvořák. Roku 1590-1591 zuřil v Římě mor a hlad. Svatý Kamil a jeho řeholníci nevěděli, jak zastat všechnu práci. Jednou spěchal svatý Kamil po ulici a pod pláštěm nesl hrníček s lékem pro těžce nemocné. Potkal jednu z nejvznešenějších osobností římských, dobrosrdečnou, ale příliš hovornou a horlivě sbírající novinky. Tento pán zastavil hned Kamila: „Jak se daří nemocným?“ Svatý Kamil úsečně: „Lépe.“ Ale pán dotíral dále. Svatý Kamil poodhalil plášť a ukáže hrníček: „Pane, prosím vás pro lásku Boží, nezdržujte mě, nebo jinak s tímto lékem mohu přijíti pozdě.“ A rychle se vzdálil. A pán za ním hledí, co si to jen ten smělec dovolil! Vůči mně! Počkej!

Sloužil Bohu velkodušně. Říkával: „Dělám příliš málo! Chtěl bych míti sto ruk, abych mohl dělati více! Chtěl bych míti sto jazyků, horlivost svatého Pavla a vědění všech světců, abych mohl docílit, aby Boha poznali všichni tvorové. Myšlenka, že lidé Boha nemilují, mi působí nejvyšší trýzeň. Křesťan a ještě více řeholník má míti srdce veliké jako svět, aby stále cítil potřeby všech duší a všechny je doporučoval Bohu.“

5. Nebezpečí, že můžeme upadnouti do náboženského dualismu a že budeme osekávati a zkracovati práva Boží a nutiti Boha, aby se spokojil jen s koutkem a s výměnkem, hrozí i nám. Jsme k tomu náchylni, ať již zaujímáme v Církvi místo jakékoli.

To nebezpečí musíme potírat v sobě. Musíme je však potírat i okolo sebe.

Panství Boží nesmí být zužováno!

Práva Boží nesmějí být zkracována!

Dualismus náboženský je žalostným privilegiem nesvatých duší.

P. Reginald Dacík O. P.:

Statečnost v boji za svatost

Ať chápeme statečnost v jejím úkolu pronikat celý život a dodávat svěžesti a odvahy všem ostatním ctnostem, nebo ji bereme v jejím vlastním poslání zvláštní ctnosti, která čelí všem nebezpečím života a nehrozí se ani smrti, je statečnost nesmírně důležitá v životě každého křesťana. Opakem statečnosti je bázlivost, slabost, ale také lenost, a proto člověk nestatečný je ve stálém pokušení vzdávat se bez boje každému pokušení. Statečnost je síla a proto člověk bez statečnosti je slaboch.

Písmo svaté nejednou velebí statečnost, a to jak u Boha, tak u člověka. Bůh se nazývá Bohem silným. Od něho je všechna síla, všechna statečnost člověkova. Síla, statečnost a zdatnost bývají ztotožňovány. Lepší je člověk statečný než bohatý. Ženu zdatnou kdo nalezne, nalezne vzácný poklad. Člověk statečný odolává všem nebezpečím, nástrahám, odráží překážky, které mu brání v cestě k cíli. Síla Boží vnuká člověku důvěru a statečnost člověkova je zárukou, že dojde k Bohu, k němuž ho život vede.

Vyslovíme-li slovo statečnost, vybavuje se nám obyčejně představa boje, zápasu, války. Mluvíme o statečném vojínu, o silném zápasníku. Statečnost se však uplatňuje nejen na poli hmotného zápasu; jsou i duchovní boje, a to mnohem prudší a úpornější než boje tělesné. A v těch je třeba stejně veliké síly, neohroženosti a vytrvalé statečnosti. Militia est vita hominis super terram, naříkal si staro-

zákonní Job. (XIV. 1.) Život člověka na zemi je boj. Tím více pak život křesťana, usilujícího o zdolání nepřítele temností a dosažení hradu nekonečného božství. Proto svatý Pavel viděl v křesťanu statečného vojína, oděného v plnou zbroj Boží, opásaného pravdou, se štítem víry, v přilbici spásy a s mečem Ducha svatého, aby mohl čeliti úkladům ďáblovým. (Efes. VI.)

Statečný nezná bázně, ale nezná ani liknavosti. Statečnost je příbuzná s neohrožeností a odhodlaností. Přesný pojem statečnosti jakožto samostatné, zvláštní ctnosti podává svatý Tomáš, když praví, že statečnosti náleží odstraňovati překážky, které brání člověku, aby následoval rozumu.¹ V tom je řečeno vše. Mravní život člověka je totožný s životem podle rozumu. Mravní život křesťana pak je totožný s životem podle rozumu, osvíceného věrou. Rozum osvícený věrou však ukazuje vzhůru, k hoře svatosti, na kterou se vystupuje kroky lásky. Na každé cestě bývají překážky; má je i cesta svatosti. Chce-li člověk dospět až ke konci cesty, musí s nimi zápasit, odstraňovat je. Jinak by o ně klopytal, padal a zbavoval by se možnosti dospět k cíli. Nuže, tento úkol má statečnost: má odstraňovat překážky na cestě svatosti.

Různého druhu mohou býti překážky, které brání člověku, aby šel stále vpřed. Všechny mají však tu vlastnost, že zastavují člověka. Nemá-li dosti odvahy a síly, aby se proti nim postavil a je odstranil, nemůže vpřed. A nejde-li vpřed, vrací se, neboť takový jest zákon duchovního pokroku. Statečnost se staví proti překážkám dvojím způsobem: buď je napadá a odráží, nebo vytrvale odolává jejich náporu, všechno přetrpí. Záleží na tom, jakého rázu je překážka. Nepřítele víry, rouhače, posměvače je třeba odrazit, je-li možno se bránit. Statečnost najde jak vhodný způsob, tak potřebnou odvalu. Mučednickou smrt, nejkrásnější projev statečnosti, je třeba vytrpět. A statečnost dá potřebnou sílu, neboť sta-

¹ Theol. Summa, II. II. ot. 123, čl. 3.

tečný se neleká žádných překážek, které staví život na cestu k velikému cíli dosažení Boha.

V tomto ohledu je velmi pravdivý psychologický postřeh Chestertona, který praví, že statečnost „znamená silnou žádost života, utvářející se pohotovostí zemřítí“. V tom smyslu mluvil i Kristus, když pravil: „Kdo ztratí svůj život, nalezne jej.“ „Voják, obklíčený nepřáteli, chce-li se prosekát, je povinen spojit silnou žádost života se silnou lhostejností k smrti. Nesmí jen lpět na životě, sice bude zbabělec a neunikne. Nesmí však také myslet jen na smrt, neboť bude sebevrahem a nevyvázne. Je povinen toužit po životě jako po vodě a přece pít smrt jako víno.“² Křesťanský mučedník, pohrdající životem pozemským, vzhlíží k životu věčnému, křesťanský asketa, umírající světu a jeho touhám, usiluje žít Bohu. Statečnost ho uschopňuje ztrácet život lidský, aby našel život božský; hledat smrt, aby našel život.

Zdálo by se na první pohled, že bude snazší snášet a trpět útok, než přejít k útoku. Svatý Tomáš, zkušený učitel duchovního života, jest opačného mínění. „Hlavní úkol statečnosti je snášeti,“ praví, „to jest nehybně vytrvati v nebezpečí. Snášeti pak je nesnadnější než napadnouti.“³ Útočit může jen ten, kdo se cítí silnějším. Útočit působí proto jisté potěšení, radost. Snášet nápor se strany druhého, silnějšího, je samo v sobě neradostné, tíživé. Mimo to napadnout lze druhého z náhlého vzplanutí a proto výpad trvá pravidelně krátce a není vždy těžké se k němu rozhodnout. Mnohem nesnadnější je vydržet, přetrpět a nést klidně a vytrvale obtíže a přemáhat soustavně třeba jen drobné překážky, které připravuje člověku život každého dne.

Život světců nám skýtá nejeden doklad k překrásné statečnosti, bez níž nelze dobýti vítězství v boji o křesťanskou dokonalost. Pohled na mučedníky všech dob nám ukáže, jak statečnost je schopna

² Orthodoxye, přel. Al. L. Stříž, str. 149.

³ Tamtéž, čl. 6.

dáti pozemský život, o nějž se člověk nejvíce bojí, protože jej nejvíce miluje, aby získal život v Bohu. Strach před smrtí, vyhrůžky, mučení, útrapy, to vše se postaví mučedníku jako překážka na jeho cestě k Bohu. Přemůže ji? Odstraní strach před smrtí, zdolá útrapy mučení? Statečnost, která jest účastí v síle samého Boha, ho přivede k vítězství. Tělo se snad brání, zpěčuje, nechce se vzdáti života. Ale duše už vidí jiný život, vyšší, pro nějž je třeba obětovat vše. Statečnost přemůže přirozený strach a v člověku vítězí křesťan nad člověkem. Umírá občan pozemský a rodí se občan nebeského Jerusalema.

Netřeba však myslet jen na mučedníky, chceme-li si učiniti představu statečnosti. Každý světec musel míti tuto ctnost, a to v míře nemalé, chtěl-li podrobiti tělo duchu a ducha Bohu a odstraniti všechny překážky, které mu bránily v cestě svatosti. Čteme-li o svatém Karlu, arcibiskupu milánském, jak v době moru od noci do noci navštěvuje nemocné a přináší jim nebeskou posilu svatých svátostí, nemůžeme neviděti v tomto jednání úžasnou statečnost. Z každého lůžka nemocného zírala na světce smrt. Každou chvíli mohl podlehnout množství práce a nesmírné únavě a vyčerpanosti. Světec však vidí, jakou odpovědnost má za každou duši, kterou by se nepokusil zachrániti hmotně nebo připravit na věčnost. Co znamenají překážky, které se snad stavějí v cestu? Jsou nepatrné pro jeho statečného ducha. A čteme-li, jak svatý Dominik nebojácně jde mezi bludaře v době, kdy nejeden obránce víry ztratil mezi nimi život, jak neohroženě s nimi disputuje v náboženských otázkách a snaží se je přesvědčit o pravosti katolického učení, máme v jeho jednání překrásný vzor statečnosti, která se neleká nebezpečí smrti na cestě spásy.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

P. Silvestr M. Braito O. P.:

Velké tajemství v Kristu a v Církvi

(Kurs duchovního života pro začátečníky, 15.)

Ze všech tajemství nejžalostněji jest svlečeno z nadpřirozeného bohatství tajemství křesťanského manželství. Vycházím právě z tohoto označení, kterým označuje křesťanské manželství svatý Pavel, když je nazývá tajemstvím, ale také hned nadpřirozeným, že jest totiž tajemstvím právě v Kristu a v Církvi.

Snad nic není tak zapomenuto v křesťanství, jako tato nesmírná vznešenost a důstojnost křesťanského manželství.

Je třeba důrazného navrácení tohoto tajemství do středu jeho tajuplnosti a tajuplné vznešenosti, má-li vůbec ozdravěti lidská společnost. Všechno ostatní mluvení a snažení se o obrodu lidské společnosti vyzní naprázdno, jestliže se nám nepodaří ukázat lidem svobodným i žijícím v manželství nadpřirozenou stránku křesťanského manželství.

Tušíte, že i pro manželství je středem a těžištěm jeho významu, jeho velikosti právě ona ústřední myšlenka našeho povolání k Božímu synovství. Jen v tomto světle mluvíme o novém významu křesťanského manželství, jen takto chápeme také ono tajemství manželství v Kristu a v Církvi.

Tak také církevní právo vidí tři dobra manželství křesťanského: bonum fidei, prolis, sacramenti... Všechny tři pohledy se vracejí v myšlence svátosti manželství v tajuplném povolání všech k Božímu synovství.

Bonum fidei týká se věrnosti oné jednoty, kterou se oba sobě vzájemně oddali, bonum prolis, posvátná skutečnost, že ti dva se sešli, aby byli základní buňkou pro novou buňku a tak pro rozšíření tajemného těla Kristova, a posléze bonum sacramenti, ona posvátná milost, aby oba mohli všechny úkoly manželství, duchovní i tělesné, křesťansky a plni

víry nésti, aby mohli totiž nadpřirozeně chápati a uskutečňovati smysl, posvátný smysl manželství.

Křesťanské manželství není jen veřejnou smlouvou o spolubydlení, spolužití do všech fyzických důsledků ze spojení muže a ženy. Tak se obyčejně chápe u většiny lidí. To požehnání Církve je tu jakýmsi dekretem, taky k něčemu dobré . . . Pro přemnohé není rozdílu mezi manželskou smlouvou a mezi manželstvím jako svátostí. A přece je rozdíl nesmírný, ale také nesmírně krásný.

Připomeňme si, co chtěl Kristus svým poselstvím, co zamýšlel a co tu zanechal. Chtěl vybudovati království Boží, království jednoty nás všech povoláníných za děti Boží v jednotě této rodiny. Nic tak nezdůrazňoval a nic tak nechtěl, nic tak neodkazoval, jako lásku, lásku, jednotící všechny se všemi a ke všem. A v této lásce, to jest v této výzvě k jednotící lásce se scházejí křesťanští manželé, aby aspoň tito dva, ze kterých má vzejítí další rozmnožení lidstva i království Božího, aby tedy aspoň ti dva byli naprosto jedno. Tajemství toto je veliké, ale v Kristu a v Církvi. Tito dva mají se tak milovati, jako Kristus miloval nás, svou Církev. Tedy to je ono bonum fidei . . .

Křesťanští manželé se scházejí, aby aspoň oni uskutečnili onu krásnou, naprostou jednotu, kterou chtěl Kristus míti mezi všemi a kterou aspoň oni dva a pak ti, kteří z nich vzejdou, se budou snažiti uskutečňovati. Proto si mají křesťanští snoubenci, ti, kteří mají známost, toto uvědomiti. O svatou jednotu duší, těl, myslí, přání, tužeb, prostě celé bytosti se snažiti. Z toho ovšem plyne tento důsledek: Ať se zkoumají ti, kteří chtějí vstoupiti do svátosti manželství, zda budou moci právě oni dva se snažiti účinně o tuto naprostou jednotu. Zda tu nejsou takové povahy, které by se jen dráždily a odpuzovaly, povahy, které by nechtěly tak splynouti a tak spolupůsobiti k jednotě, aby tato jednota se mohla uskutečniti. Lidé, kteří přes tuto vážnou překážku vstupují do křesťanského manželství, neuskuteč-

teční jeho smysl a poslání. Jejich manželství nebude uskutečněním tajemství v Kristu, hlavně veškeré jednoty!

Proto je křesťanské manželství ideálně možné jen mezi věřícími, stejně věřícími a hluboce věřícími manžely. Hořkostí puká srdce, když člověk vidí, jak dobří katolíci jsou v tomto ohledu lehkomyšní a slepí, jak si podávají ruce ti, kteří se nesešli v základně, totiž v Kristu. Jestliže je křesťanské manželství tajemstvím v Kristu, musejí se ti dva sejít nejprve v Kristu, v jeho jedné víře, v hluboké jedné víře. Jen tato jedna víra a jedna touha žít z ní společně jedním životem může dát onu tajemnou jednotu. Ta vychází právě z živého uvědomení, že se scházejí v jednotu dvě Boží děti, aby mohly žít klidněji, jistěji, bohatěji jako Boží děti.

Jen z této uvědomělé a žité jednoty, stále uskutečňované, může vyrůst další ovoce svátosti manželství, totiž rozmnožení království Božího, synovství Božího. Není účelem křesťanského manželství pouze naplnit zemi, nýbrž zaplnit nebe, rozmnožit království Boží. Tím je manželství velikým tajemstvím v Kristu a v Církvi. Mají být ti dva jedno, aby to, co vzejde z jejich svatého spojení, bylo svatě a pevně zasazeno do jednoty, do jednoty nejsvětější a nejtajemnější, totiž do jednoty Božích dětí.

Jen hluboké prožití oné svaté jednoty Božích dětí přijme i dítě do výchovy k této jednotě a k tomuto synovství Božímu.

Křesťanské manželství je docela něčím jiným, než manželstvím pouhé smlouvy. Křesťanské manželství nemá za úkol jen zažít, zaplnit zemi, rozmnožit lidstvo nebo národ. Jeho posláním jest rozmnožit království Boží. Proto je to velikým tajemstvím v Církvi. Ovšem zase nesmíme tu chápat Církev jako kněžskou společnost, jako společnost jen nějakého vyznání, nýbrž jakožto společnost povoláných za Boží děti, jakožto království Boží. Neboť jen tím je Církev Kristova. Tak tu všechno krásně souvisí.

Rodiče dávají fyzický život novému dítěti, ale neponechávají si je, nýbrž hned své dítě přinášejí Církvi, přinášejí je Kristu a dávají je křtem přivtěliteli k Církvi a ke Kristu. Dávají svému dítěti to, proč bylo jimi, křesťanskými manžely, zrozeno: synovství Boží. A teď již není jejich úkol jen se starati, aby toto lidské dítě vyrostlo, dorostlo, nýbrž aby rostlo a dorostlo jako dítě Boží, aby bylo nejprve poučeno, co nejbohatěji poučeno o své důstojnosti Božího synovství, a pak aby bylo vedeno ke všem zdrojům, kterými se toto synovství Boží rozmnožuje, udržuje nebo navrácí, posléze aby bylo dítě vychovááno nejenom v dítě lidské společnosti, národní pospolitosti, nýbrž jako dítě Boží, aby celé učení křesťanské o synovství Božím, o účasti Syna Božího na Božím životě bylo uváděno ve skutečnost. Církev říká jako dcera Faraonova sestře Mojžíšově: „Vezmi jej a vychovej mi ho . . .“

Proto nikdy nesmí ustati náboženské sebevzdělávání křesťanských manželů, aby sami věděli, čeho Bůh od nich žádá, a pak aby dovedli své dítě vyučiti ve všem jeho bohatství, ve všem tom, co mu bylo svěřeno synovstvím Božím.

Tak plodí křesťanští rodičové každým okamžikem stále a stále své dítě nebesům, pro království Boží.

Křesťanské manželství tkví takto v Církvi a v Kristu jako ve svém středu. Sešli se, spojili se, aby z nich vyrostlo opět království Boží. Proto se jejich výchova bere stále tímto směrem. Stále vychovávají své dítě ve svatém vědomí jednoty tajemného těla, ve svaté jednotě všech křesťanů v této Církvi. Proto vychovávají křesťanští rodičové své dítě jako dobrého a věrného člena Církve, jakožto svaté rodiny, Obdrželi jsme tě, dítě, pro království Boží, a proto tě, dítě, tomuto království Božímu stále dáváme, stále dokonaleji a úplněji. Tak musejí znáti křesťanští rodičové krásu a velikost Církve a pak pochopí také krásu a velikost svého poslání učiti nové dítě této nesmírné vznešenosti a kráse Církve

jakožto tajemného těla a naší povinnosti k ní. Láska k Církvi a touha po spolupráci na jejím díle musí vyjít z našich nových, takto chápaných křesťanských rodin. Jinak je nebezpečí, že mnoho práce různých dobrovolníků bude dlouho tápavá, nejistá a nepřesná.

Křesťanští rodičové vědí, že mají překrásnou úlohu vychovati z dítěte svého, z dítěte lidského dítě Boží.

Vědí také ale, jak je těžký tento úkol, jakými překážkami jest ohrožen. Vědí také, jak je těžký již první úkol věrnosti v jednotící lásce.

Proto dává manželství třetí dar, totiž bonum sacramenti. Dává tu milost, kterou naznačuje ono vnější odevzdání se manželů na duši i na těle, na věčné časy. Toto vnější odevzdání naznačuje onu vnitřní jednotu, kterou naznačují a o kterou se budou snažiti. Má býti mezi nimi navzájem a mezi dětmi jejich ona jednota, která je mezi Kristem a jeho Církví, ona jednota, která vedla Ježíšovu lásku až k oběti vlastního života.

Svátost znamená svátostnou milost. Viditelné znamení neviditelné milosti, milosti, spojující oba v jednotě Kristovy lásky. Z oné přirozené jednoty, kterou se spojuje každé přirozené a již tak krásné manželství, činí Ježíš svou milostí spojení jednoty lásky nadpřirozené.

Ti dva se spojují, aby si mohli býti navzájem pomocí v duchovním životě, v duchovním vzrůstu, aby oba spolu a společně vzrůstali k oné jednotě, která je mezi Kristem a všemi, kteří jsou mu oddáni.

Křesťanští manželé a jejich děti se mají stále vychovávat ve vzájemné svaté jednotě. Jednota smýšlení, jednota snažení. To je ona pravá láska, láska k duším, láska vzájemná k tomu, co je nejvzácnějšího u těchto dvou, kteří se spojili. Jestliže záleží oběma na zdraví, úspěchu a podobném druhého člena, oč více musí oběma navzájem ležeti na srdci to nejvzácnější, duše, a v té duši opět ono Boží synovství. Proto křesťanské manželství má úkol na ce-

lý život. Tento úkol není nikdy dokonán a vždycky znamená modliti se, napomínati a vychovávat, příkladem a slovem druhého vésti k tomu, aby se jeho Boží synovství co nejbohatěji rozvinulo.

Jestliže pravá láska nastává teprve během dalšího manželství, až si ti dva dají všechno, i své duše, svou minulost, nitro, pak křesťanská láska, nadpřirozená křesťanská láska manželská přichází teprve tehdy, až se ti dva pochopí v tom nejvzácnějším a až se v tom také uchopí ve svém nadpřirozeném, duchovním životě.

Právě proto, že je to tak obtížné, dává k tomu Církev z Kristových zásluh nesmírné milosti, aby ti dva se mohli nésti celým životem se všemi svými těžkostmi v tomto Božím synovství.

Když zapomenou křesťanští manželé na tento svůj nejvyšší ideál, těžko se ponesou navzájem. A k tomu ještě tak dlouho, jak trvá obyčejně manželství. Když se rozbije manželství, pak je jistě vina na obou stranách, že se nesnažili oba navzájem sebe změnit, sebe převychovat. Křesťanští manželé jsou v tomto ohledu pak vlastně neomluvitelní, protože se jim dostalo tolik světla a milostí, že mohli touto milostí všechno unést, všechno přetavit a změnit.

Neméně těžký je pak úkol vychovat ze svěřených dětí Boží děti. Vychovat z dětí s porušenou lidskou přirozeností Boží děti jest úkol nad lidské síly. Ale vždyť také nemáš tu pracovat jen silami lidskými; jako je nadpřirozená skutečnost, že ti bylo svěřeno Boží dítě, tak ti také byly svěřeny nadpřirozené pomocné milosti ve svátosti manželství, abys mohl své dítě vychovat jako dítě Boží. Tak se musíš stále a stále dívat na svěřené dítě. Více než pouhý člověk, více než hezká loutka, než mazlíček, než příjemné nebo protivné dítě . . . Boží dítě. To musí stále svítiti křesťanským manželům. Ti, kteří toto nepochopí, nejsou pravými křesťanskými manžely. Nepochopili vznešenosti a nadpřirozeného poslání křesťanského manželství. Jen tato myš-

lenka dá se dívatí s celou vážností, až hrůznou vážností na vychovatelství, na křesťanské otcovství a mateřství.

Křesťanští rodičové ovšem vědí, kde je také jejich další síla. Proto je jim samozřejmé, že budou co nejčastěji i se svými dětmi později přistupovati ke stolu Páně. Je to chléb Božího synovství. On jim pomůže ve výchově k tomuto synovství.

Až budeme míti více mladých dvojic, takto chá-pajících křesťanské manželství, které budou s tímto duchem vstupovati do manželství a v tomto duchu žítí, můžeme očekávati pronikavější změnu ve stavu království Božího na zemi. Proto se připravujte v tomto svatém poznání a odhodlání takto žítí vy všichni, kteří cítíte v sobě povolání ke křesťanskému manželství. I ono si žádá přípravy a výchovy.

Poznámka: Příště otiskneme krásnou studii o této přípravě z pera p. profesora Dominika Pecky.

P Emilian Soukup O. P.:

Hříchy jazyka

Nastupuje provinění jazykem, jemuž staří říkali „převraceti ve zlé“; nejlepší úmysly člověka se mu vykládají v pravý opak, podkládají se jeho činům špatné pohnutky. Nedávno psal Ladislav Khas podčárník o „špatné ženě“. V druhém poschodí činžáku je matka rodiny A.: „pěkná, slušná, pracovitá, věrná a všecko“. Ale všecka její poctivá snaha byla vyložena obráceně. Ve čtvrtém poschodí paní B. prohlásila: „Hodná a poctivá? Coura je to, protože zdraví napřed.“ Ve 3. patře paní C. vysvětluje její pohostinství tak: „Muže okrádáš, na děti nedbáš, lidi chceš oslnit, dámy z domu ostouzet, fifleno!“ Ve 2. poschodí paní D. udává důvod nepřístupnosti té paní: „Vona direktně dráždí muský, je to prevít upírskéj.“ V přízemí řekla paní správcová domu: „Jen proto je tak pořádná, aby se mohla vynášet,

že se mnou ještě nic neměla.“ Můžete si mysliti místo činžáku město, vesnici nebo jakýkoli kroužek lidí, a budete snadno pozorovati totéž.

Proč? Je všeobecně odsouzena zásada, že „každý je špatný, dokud nedokáže, že je dobrý“. Tu větu vymysleli zkosnatělí povýšenci, kteří svou neschopnost a samolibost omlouvali zklamáním s lidmi, protože ti lidé nechtěli se mrzačiti otročením jejich ješitnosti. Proto se druhým výkládá všechno ve zlý úmysl, aby nějak vynikla vlastní tak zvaná mravní hodnota, vlastně aby se zakryly vlastní povahové a mravní nedostatky.

Rozebereme-li si mravoučně, co je vše v tomto podkládání špatných úmyslů hříšného, může z toho jíti hlava kolem.

Nejprve v tom bývají hned tři hlavní hříchy: *Pýcha*, nezřízená touha vyniknouti. Přičítáním špatných úmyslů má býti druhý sražen, aby nebyl výše než já, abych se nemusil cítiti pod ním svou hodnotou lidskou.

Závist je touha, aby bližní byl zbaven dobra, které má, aby tak byl zakryt nedostatek toho dobra u mne. Proto se podezřívá bližní ze špatných úmyslů ve skutcích, které závistník a podezříváč nemůže vykáhati, aby byla setřena jejich hodnota. A dělá se to třeba i jménem svaté povinnosti bdíti nad ryozostí života. I takové případy jsou, že je někdo obviňován z nedostatku smýšlení církevního, protože pracuje více a má nové postřehy, na které druhý je příliš malý.

Lenost je nechuf k námaze. Zajisté je pohodlnější smazati u druhého dojem vynikajícího výkonu, než sám se přičiniti o takový výkon. Podezřívající může zůstati v omezenosti a pohodlnosti, když mlhou podezřívání zahaluje dílo druhého.

Nespravedlnost přistupuje k hlavním hříchům. Nespravedlivý odpírá bližnímu, co jeho jest. Víme, že každý člověk má právo na dobré své jméno, tedy též na to, aby se mu přisuzovaly čestné úmysly, dokud sám jasně nedokáže opak. „Človče, kdo tě u-

stanovil soudcem?“ (Skut. 7, 27.) Toto soudcovství je totiž soudcovství v oboru, kam člověk vůbec nemá přístupu u druhého, a tudíž je to nejen nespravedlnost, nýbrž i nedostatek inteligence. Souditi smýšlení člověka jest oprávněn jen ten, kdo čte jeho myšlenky neomylně správně. Jinak je to proti pravidlům rozumu a mravnosti, proti základní ctnosti, spravedlnosti.

Láska jest urážena podkládáním špatných úmyslů, protože vždycky ubližuje bližnímu, pro jehož špatné úmysly nemá podezírající jiný důvod, než svou podezíravost atd.

Nejvíce po lidsku ponižující však je to, že podkladač špatných úmyslů prozrazuje svou vlastní mravní nehodnotu a své pokrytectví. Kdo je duševně poctivý, byť má všelijaké slabosti, tomu ani nepřijde na mysl, že by někdo mohl skrývati nečestné úmysly pod povrchem čestnosti skutků. Věří v čestnost každého, dokud mu jasně nedokáže, že si té důvěry nezasluhuje. Zajisté je třeba opatrnosti, ale to není ještě podezřívání, je to jen uzavření se do sebe, dokud nebude jistota. Lze docela i učiniti zkoušku o poctivém smýšlení druhého, na jehož poctivost hodláme spoléhati, ale to není též podkládání nečestných úmyslů.

Božský Spasitel řekl komusi: „Proč tvé oko hledí chmurně, že já jsem dobrý?“ To je Boží odsouzení tohoto hříchu - ostatně hříchu opravdu ďábelského, ježto ďábel byl první, kdo podkládal špatné úmysly, podkládal je samému Stvořiteli při jeho jediném zákazu v ráji.

Svatý Tomáš učí, že člověk je povinen svou vůli učiniti shodnou s vůlí Boží, aby jeho přání se shodovala s přáními Božími. Stejně je povinností člověka své názory upravit shodně s názory Božími. O Bohu však praví víra, že jest ochoten každého člověka držeti na cestě spásy, že jej přímo vyhledává, u každého předpokládá dobro a je podporuje.

Křesťanskou povinností je tedy zásada: Každý je dobrý, dokud nedokáže, že je špatný. Kdyby se to

u všech a do všech důsledků drželo, jak by se radostně rozvíjely osudy jednotlivců i celků! Neboť nic tak nezabíjí energii člověka, jako když se mu podkládají špatné úmysly. A odpovědným za tyto ztráty je ten, kdo špatné úmysly podkládá.

Timotheus Vodička:

Řád morální a řád umělecký

Několik poznámek.

III. „Každé dobré umění je katolické.“

Každé sofisma je tím nebezpečnější, čím jemnější a nenápadnější jest omyl, na němž se zakládá. Nebezpečí není jen v tom, že jemnou úchytku lze těžce postřehnouti, nýbrž i v tom, že při vyvracení omylu je třeba používat velmi jemného rozlišování, a to dává obhájcům sofismatu snadnou záminku k výtkám o štípání vlasu nebo o slovíčkářství. Nedá se však nic dělat; přesné vymezení smyslu slov a správnosti jejich používání je k potírání sofismat zcela nezbytné.

Důkazem pro to je sofisma, které teď přichází na řadu a které tvrdí: „Není správné mluvit o umění katolickém na rozdíl od umění ne-katolického, *neboť* každé dobré umění je katolické.“ Pokřivení, jehož se dostává v tomto rčení dvěma významným pojmy „dobrý“ a „katolický“, je tak jemné a oba pojmy jsou tak obratně uvedeny ve vzájemný vztah, že se všechno zdá v nejlepším pořádku; a přece tomu tak není.

Všimněme si trochu blíže významu těchto dvou výrazů: „dobré umění“ a „katolický“. Dobré umění v plném smyslu - v jakém je třeba je brát, když není tento význam omezen žádným jiným dodatkem - musí znamenat něco dobrého po všech stránkách: tedy umění dobré co do výrazu, komposice i koncepce; umění dobré úmyslem, provedením i účinkem. Předpokládá to tedy jistý stupeň dokona-

losti; nezahrnuje to však nutně vrcholnou dokonalost v kterékoli z uvedených složek. Slovo „katolický“ pak neznamená jakoukoli obecnost, zejména ne obecnost kvantitativní, nýbrž obecnou pravost a plnost náboženství, jež obsahuje pravdu plnou a ničím neskreslenou, obdařenou nejvyššími zárukami jistoty a určenou pro všechny lidi a právě proto tedy „obecnou“ v pravém smyslu; pravdu, jež zahrnuje nejen to, co lze poznati a čeho lze dosáhnouti přirozenými lidskými silami, nýbrž i to, co bylo člověku zjeveno a co je mu udíleno nad jeho přirozenost jako zvláštní dar Boží. Příkladáme-li tedy nějaké věci tento přívlastek, chceme tím říci, že ta věc je v podstatném vztahu k této pravé obecnosti a plnosti víry a života.

Nuže, lze v tomto smyslu mluvit i o umění katolickém? Zřejmě ano; není přece nejmenší pochyby o tom, že umělecké dílo může mít hluboký vztah k podstatným katolickým pravdám a skutečnostem hned v několikerém smyslu. Katolická pravda a skutečnost může býti na nejnižším stupni aspoň předmětem uměleckého výrazu; ve významnějším smyslu však může býti i něčím více: inspirací, základní zkušeností umělce, světlem, v němž se mu objevuje skutečnost i umění tak, jak by je bez něho nikdy nemohl spatřiti. Ale není potom jasno, že takové umělecké dílo se musí významně lišiti od díla, jež nemá tohoto vztahu, třeba by to bylo dílo jinak dobré? Jsou celé oblasti ducha, které může člověk poznati v jejich pravém smyslu a státi se jich účastným jen skrze nadpřirozený dar víry; a proto je zřejmé, že musí býti hluboký rozdíl mezi dvěma umělci, z nichž jeden pojímá tutéž látku skrze zkušenost víry a druhý jen skrze zkušenost přirozenou. Je to ovšem odlišnost vnitřní, odlišnost ducha, způsobu pojetí, síly pohledu, hloubky zkušenosti; nikoli pouhá odlišnost formy nebo povahy zážitku. A existence tohoto rozdílu ještě nemusí míti přirozeně sama o sobě přímého vztahu k hodnotě díla - katolický umělec může tutéž látku pojmuti

lépe a ztvárniti hůře než umělec nekatolický; avšak rozdíl zde vždycky bude, rozdíl, závislý jen na tom, jde-li o látku, mající vztah ke katolické pravdě, a umělce, žijícího z víry.

Vidíme tedy, že pojem katolického umění má své dobré oprávnění. Je užitečný ze dvou důvodů: na jedné straně připomíná, že víra působí jako tvořivý činitel i v oblasti umění, na druhé straně pomáhá neztrácti se zřetele, že pravost pojetí a zkušenosti ještě neznamená sama sebou všestrannou výtečnost, „dobrotu“ díla. Naproti tomu se tyto věci snadno zmatou tím či oním způsobem, jakmile začneme bez potřebného rozlišení říkat, že každé dobré umění je katolické umění. Tu lze dojíti vskutku k neblahým důsledkům. Hlavní důsledek je ovšem ten, že se katolické umění sekularisuje: buď se v praxi vůbec zapomíná na to, že by umění mohlo býti obráceno k něčemu vyššímu než k věcem časným, a všechno těžiště pozornosti, lásky a vážnosti se přesunuje na věci, které si toho nezasluhují; anebo se pode jménem vyšší nebo docela katolické inspirace pro nedostatečnou orientaci přijímají a schvalují věci, které jsou pochybné nebo špatné. Vedlejší důsledek pak je ten, že přívlastek „katolický“ se tím jaksi znevažuje - jako by jí mohla býti každá maličkost poctívána jen proto, že je dobrá ve své nepatrnosti. Což může vésti k důsledkům opravdu komickým.

IV. „Nebýti sváru mezi tělem a duší, nebylo by ani umění, ani života.“

Nepřekvapí nás, uslyšíme-li nadepsaný výrok z úst člověka, který neví nic o víře, o milosti, slovem o řádu nadpřirozeném; nebo který myslí, že slovem „nadpřirozený“ se označují jen záhadná zjevení, strašidla a podobně. Pro takového člověka je slovo „život“ synonymem pro časnost, pro tento tělesný, na zemi probíhající a k zemi obrácený život porušené lidské přirozenosti. Tento život se

ovšem odehrává ve znamení neustálého boje, neustálého rozporu mezi lepší a horší stránkou existence, mezi duchem a časnou tělesností. A tak se nedivíme příliš, jestliže člověk omezený jen na tento život nakonec přehodnotí svou zkušenost do té míry, že prohlásí zápas, svár, napětí za podstatný rys života vůbec. Ale právě proto je také jasné, že pro křesťana, pro katolíka je život něco více a že v jeho ústech tedy zní takový výrok při nejmenším podezřele. Neboť křesťan nezná jen život přirozený, nýbrž i život nadpřirozený; a nadpřirozený život u něho neznamena cosi vzdáleného, co ho očekává teprve po smrti, nýbrž něco již přítomného, skutečného, „aktuálního“. A ví také, že tento život má mnohé stupně dokonalosti a že i ten nejdokonalější z nich - nejdokonalější stupeň nadpřirozeného života v lidském těle - byl uskutečněn na této zemi. Ví, že sám Bůh sestoupil na svět v lidském těle; ví také, že život Bohorodičky byl dokonalým životem neposkvrněné lidské přirozenosti. Nadto má před očima příklady celého zástupu světců, v jejichž životě se projevuje dokonalé vítězství omilostněného ducha nad tělem. Nuže, to všechno jsou samá svědectví pro opak toho pošetilého tvrzení. Na počátku dějin člověka stojí život, jehož zvláštní výsadou bylo právě to, že byl prost sváru duše a těla; a přece, ba právě proto to byl život dokonalý! A i teď, čím výše se vystupuje v duchovním životě, tím méně má význam odporování těla duši; dokonalý, nejplnější a tedy nejreálnější lidský život, ten, jež očekáváme ve věčnosti, je život, v němž opět není sváru, nýbrž plnost patření na podstatu Boží. Není tedy ten svár věcí nutnou; jinak by se musily připustit nejabsurdnější závěry.

O málo jinak je tomu s uměním. Je to ovšem už skoro otřepanou frází moderní subjektivistické básnické generace, předhazovat katolickým umělcům, že oni mají víru „hotovou“, že si ji „nevybojovali“ a že něco tak pohodlného má malou váhu pro umění; ale tím podivnější je, když podobná fráze vyjde

z úst nebo z pera umělce katolického. Neboť i když připustíme v plné míře - a není proč to nepřipustit - význam, jež má pro umění vnitřní napětí mezi zákonem ducha a zákonem těla, není to ani v nejmenším omluvou pro tvrzení, že bez tohoto napětí, bez tohoto sváru by umění vůbec nebylo! Není také pravda, jak se domnívá leckterý kritik, že by „nej-silnější“ nebo „nejživotnější“ umění bylo nutně právě to, v němž je rozvířena v nejprudších kontrastech a nejdrastičtějších krajnostech tragika životního boje světla a tmy. Jistý prvek vnitřního napětí jest ovšem v díle nezbytný; ale že by to musil býti zrovna svár duše a těla, to z toho neplyne. Stačí k tomu to základní napětí mezi ideou a tvarem, mezi záměrem a výrazem, mezi nezjevnou podstatou a zjevujícím konkrétem, které je dáno v každém umění; ostatek pak už závisí jen na vnitřním bohatství zkušenosti a na síle inspirace. Lze si tedy nejen představit takové umění, v němž svár duše a těla není věcí nutnou, ale je třeba míti za to, že právě to je nejvyšší ideál umění, k němuž vlastně směřuje veškeré umění, i to, které je ho nejvíce vzdáleno. (Či se nedovolávají právě zastánci našich sofismat často takových výroků, jako že umění je vzpomínkou na Ráj? A nebylo právě výsadou člověka v Ráji, že u něho nebylo sváru mezi tělem a duší?) Nechci ovšem tvrdit, že takové umění by bylo nejhledanější a nejúspěšnější; neboť člověk tíhne přirozeně i v umění k tomu, co je mu osobně a časově nejbližší, a umění „sváru duše a těla“ tedy bude vždycky nejpoblábnější; ale proto ještě nemůže býti nazváno uměním jediným.

U. Umělecká svoboda.

Snad nejvíce zdůrazňovaným argumentem proti pokusům ukázati pravé místo umění v universálním řádu ducha bývá poukaz na svobodu uměleckého tvoření. Argument postupuje asi takto: „Umění má svůj vlastní řád, určený specifickým cílem, jímž

je vytváření hmotného výrazu krásy, a umělec je vázán jen tímto cílem; jinak je naprosto svoboděn. Každý zásah do této svobody, který přichází z vnějšku, to jest z nějakého jiného řádu, na příklad z řádu morálního, je něčím nenáležitým, čeho umělec nemusí dbáti.“

Je to zajisté artikul na první pohled mocný a solidní, ale jakožto argument takto použitý není vlastně k ničemu. Že umění má svůj vlastní řád a umělec svou svobodu tvoření, to jest samozřejmá pravda - dokud je jasno, že se tím myslí opravdu svoboda a nikoli zvůle. Je tedy třeba vědět, co náleží k pravé svobodě a jaký je její smysl.

Dvě věci náležejí základně k pojmu svobody: za prvé, že to není pouhá neutrální, fysická nebo morální možnost činiti cokoli, nýbrž že to je vyšší autoritou oprávněná schopnost konati nějakou pevně vymezenou věc; a za druhé, že takto konkrétně vymezená možnost je jakožto svoboda závislá na podmínce, že bude míti přímo nebo nepřímo kladný vztah k základnímu, obecnému cíli veškeré lidské činnosti. To jsou dvě nutné podmínky, bez nichž není možná žádná svoboda v pospolitosti, protože bez nich by nastal nutně konflikt neuspořádaných zvůlí, ústící v chaos; a chaos není naprosto něco svobodného. Nejsou to tedy žádná toliko zvenčí vnucená záporná omezení, nýbrž podstatné náležitosti, nezbytné k realizaci dobrého činu; bez nich by byla svoboda sotva co více než pouhý flatus vocis.

A to ovšem platí i o svobodě umělecké! Vidíme tedy, že věc není tak jednoduchá, jak to chce tvrdit uvedený argument. Umění má zajisté svůj zvláštní cíl a svůj zvláštní řád tvorby - tak jako každá činnost ducha - ale tento řád je včleněn do řádu obecného skrze společný, hlavní, konečný cíl, jemuž slouží svým specifickým způsobem všechny cíle zvláštní. A poněvadž je tomu tak, nelze vůbec tvrdit, že by zřetel k tomuto cíli byl něčím, co zasahuje do uměleckého řádu a do umělecké svobody zvenčí

jako něco cizího a rušivého. Jak by mohla býti na příklad omezováním umělecké svobody snaha osoulad díla s mravním zákonem, když přece řád umělecký i řád mravní jsou tak říkajíc údy téhož těla a když zákon mravní náleží zrovna tak jako cokoli jiného k řádu života, který je přece tím vlastním předmětem umění? Takové tvrzení by nakonec vedlo k pojetí umění jako čehosi osamoceneného, co stojí jako nějaký vyvrženec mimo řád obecný a co nemá žádného vyššího smyslu, protože žádný partikulární řád nemůže míti konečný smysl sám v sobě. Což by znamenalo přirozeně strašnou degradaci umění; a je to tedy velmi paradoxní, když slyšíme hlásati názory, vedoucí k těmto důsledkům právě ve jménu důstojnosti umění!

VI. „Umělec není vázán historickou skutečností.“

Argument, kterým chceme tyto poznámky uzavřít, je velmi důmyslný; a přitom je tak kuriosní, že kdybychom jej nebyli sami slyšeli z úst katolického historika, pokládali bychom jej sotva za něco více než pouhý vtíp. Tento argument totiž praví: „Je třeba rozlišovati mezi historickou pravdou morální a historickou pravdou faktickou. Umělec není vázán historickou pravdou faktickou, nýbrž jen historickou pravdou morální. Konkrétně: líčí-li na př. básník nějakou historickou osobnost, nemusí přihlížeti při líčení jejích činů k tomu, čeho se skutečně dopustila, nýbrž může jí jako fakt přičítati činy, jichž se jen dopustiti mohla, jichž byla podle jeho názoru schopna.“ Takový jest argument, a ať se nám zdá jakkoli kuriosní, je třeba k němu něco říci.

Nebylo by ovšem třeba mnoha slov k jeho vyvrácení. Stačilo by připomenout svatého Augustina, jenž výslovně praví: „Není katolické tvrdit, že Bůh bude soudit člověka podle činů, jichž se mohl dopustit, kdyby byl zůstal naživu.“ Ve světle těchto slov je nehoráznost takového argumentování zcela zřejmá - při nejmenším pro katolíka. Přesto však

máme zato, že bude užitečno připojiti ještě několik poznámek, protože tato věc souvisí s širší otázkou poměru básníka k historické pravdě vůbec a konečně i s otázkou poměru mezi tak zvanou „pravdou uměleckou“ a pravdou obecnou. Leckterý ctitel svobody umění nám totiž může namítnouti, že umělec vlastně není vázán ani tou pravdou morální, protože jeho úkolem není podávat obraz historické pravdy. Jiný nám zase může namítnout, že umělec může do historické postavy „promítnouti sám sebe“ a že historie mu jinak slouží za kulisu nebo za pozadí, jež si musí přizpůsobiti podle potřeby svého plánu; nebo konečně že používá historie jen jako kontrastního prvku skladebného. Abychom dovedli takové námitky správně odhadnouti, je několik slov o poměru umění k faktické pravdě historické nezbytno.

Tvrditi, že historický román nebo historická povídka nemusejí býti založeny na historické skutečnosti, je vlastně logický protimluv - asi jako kdyby někdo tvrdil, že umění vyjadřuje skutečnou krásu a přece nemá vztahu k řádu skutečnosti. Vybere-li si básník za hlavní postavu svého příběhu historickou postavu, o níž máme pozitivní historické vědomosti, a přitom si osobí právo líčit ji způsobem tomu odporujícím, k čemu to může býti dobré? Jaký spravedlivý důvod je k tomu, aby se dávalo jméno sdružené s určitým pevným obrazem osobnosti a dějů něčemu, co je fikcí, utvářenou podle jiného plánu? Buď je to pouhý trik, kterým se chce připoutati k dílu větší zájem, než jaký by vyvolalo jinak, anebo je to neschopnost pojmouti objektivně historickou pravdu; ale to nejsou jistě důvody, které by takový postup opravňovaly.

A dále: nemá snad i historická pravda nárok na to, aby byla ctěna a zachovávána i umělcem? A nemá i historická osobnost nárok na spravedlnost a lásku? Každá z těchto osobností bojovala svůj duchovní boj tak jako kdokoli z nás, bojovala o stejnou cenu a v podobných bolestech jako my; a pa-

měť, kterou po sobě zůstává v dějinách, má svůj smysl, je pro nás svědectvím jisté pravdy. A to je nárok, který nelze pominouti. To je také důvod, abychom se snažili vystihnouti nejen povšechný obrys osobnosti, nýbrž i pravý smysl jednotlivého faktu - důvod, který platí i pro umělce. Znetvořovat historickou skutečnost jen proto, že se tím chce dosáhnouti drastičtějšího kontrastu; používat skresleného obrazu nějaké historické postavy jen jako pozadí pro ostřejší vyniknutí postavy jiné; oblékat do kostymu významné osobnosti sebe sama v její neprospěch - to vše jsou věci, na něž umělec nemá práva. Osobuje-li si je, pak potírá nakonec sebe sama. Či snad nenáleží i on sám k živým dějinám a nečiní si nárok na to, aby jeho osobnost a jeho dílo byly posuzovány spravedlivě?

VIII. Závěrečná poznámka.

Pokusili jsme se provésti rozbor několika nejběžnějších omylů, s nimiž se setkáváme u lidí, jichž hlavní výchovou byla četba krásné literatury. A shledali jsme, že všechny ty omyly mají jeden ironický rys - že vedou k pravému opaku toho, co se jimi zamýšlí. Ačkoli vyplývají z neobyčejné subjektivní úcty k umění a chtějí zdůrazňovati jeho velikost, směřují ve skutečnosti proti umění a proti umělcům, protože je zbavují jejich obecného oprávnění a činí z nich jakési psance duchovního vesmíru. Nemluvíme zvláště ani o myšlenkové nedostatečnosti, chabosti, nedůslednosti, jež svědčí o tom, že i sem proniklo moderní oslabení rozumu. Ale jednu neblahou věc ještě musíme nakonec připomenouti. Podobné omyly tvoří značnou část poetiky umělců a milovníků umění, jež tu máme na mysli; a přitom jsou pokládány tyto omyly za velmi důležité principy. Uvědomíme-li si to, musí to v nás vzbudit myšlenky velmi neutěšené. Má býti vskutku toto myšlenkovou výzbrojí, s níž má katolický umělec a kritik přistupovati k svému dílu?

Celá věc má zajisté mnohem větší význam než pouhý spor o poetiku nebo estetiku, a ukazuje na rány mnohem hlubší, než je pouhý nedostatek správného uměleckého myšlení. Ukazuje se tu na jedné straně nedostatek správného užívání pokladu nauky a na druhé straně přebytek sebevědomí, jež se mylně domýšlí, že imaginace může nahraditi rozum. To je třeba říci otevřeně buď jak buď. A z toho se musí vycházet při každém výkladu o těchto věcech.

Na den svatého Vojtěcha, mučedníka Páně a zástupce království Českého

(Několik výňatků z kázání prof. dr. P. Stanislava Uydry u sv. Vojtěcha v Praze roku 1792.)

Nejsem já v stavu Vojtěchovu nábožnost k Bohu, tuhost k svému tělu, přívětivost k bližnímu, dobročinnost k potřebným, neustálost k obrácení pohanův na víru křesťanskou, jichžto tenkrát více v Čechách bylo, než věřících, dostatečně vysloviti.

Slova mně nepostačují k vyobrazení jeho horlivosti, kterou věrný k zachování povinnosti jejich přidržoval. Hlásal slovo Boží. Nabízel včas i v nečas. Trestal. Prosil, žehral ve vši trpělivosti a učení. Bylť ovšem za jeho biskupství ten čas, který Pavel svému Tymotheovi předpověděl: Když zdravého učení nebudou snášeti, ale podle svých žádostí shromažďovati budou sobě mistry, majíce svrablavé vši.

Proto učinil neústupným Čechům, co někdy Pavel a Barnabáš těm, kteří slovům jich se na odpor stavěli, pravili jsou (Sk. 13.): Vámť mělo nejprv mluveno býti slovo Boží, ale poněvadž je zamítáte, a za nehodné sebe soudíte věčného života, hle, obračuji se k národům, neboť mně tak přikázal Pán: Položil jsem tebe za světlo národům, abys byl k spasení až do konce země.

Odešel tedy Vojtěch z Čech, a do Říma k stolici

papežské putoval, kde celých pět let v klášteře svatého Bonifácia a Aleše řeholní a příkladný život jest strávil, Boha za obměkčení zatvrzelého srdce svých krajanů stále prose.

Pro jakou ale příčinu tak trpělivý, tak bedlivý, tak horlivý pastýř české své stádo opustil? První byla, že Čechové na víru Kristovu obrácení dnů svátečních náležitě světiti nechtěli. Druhá: že do stavu svatého manželstva dle pohanského způsobu bez přítomnosti kněze vstupovali. Třetí: že ne při chrámu Páně, ale na vrších a v lesinách při svých pohanských předcích pohřbíti se nechávali. Bohu žel, což by nyní činil Vojtěch, kdyby zase svou vlast viditedlně navštívil a jako dobrý pastýř po cestě spasení ovce vésti chtěl? Jaké by potěšení ze svých krajanů měl? Ach, našel by jistě mnohý, kteří snad hůře živi jsou, než tehdy pohanové; když ani toho nekonají, co na ně přirozeně přísluší, kteří jako ratorlestě na vinném kmenu bez ovoce, a s Kristem jediné skrze víru, ne ale skrze lásku spojeni jsou.

Což prospěje, bratři moji, mluví k vám svatý Jakub v 2. kapitole, praví-li kdo o sobě, že víru má, a nemá-li skutku, zdaliž bude moci spasiti jej víra? Víra, nemá-li skutku, mrtvá jest sama v sobě. Já jediné těch příčin se zde dotknu, pro které svatý Vojtěch naše předky opustil. Zdali by pro té samé zase odejít nemusel?

Medle s jakou nábožností my dny nedělní a sváteční světíme? Mši svaté někdy dokonce neslyšíme. Jsmeliž pak předce při ní přítomní, oči po lidech všetečně se toulají, mysl jistě jinde, než při oltáři jest. Slyšíme každou neděli slovo Boží, a dle naučení od kněze daného živi jsme? Chodíme častěji v den sváteční k zprávě Boží, přistupujeme vroucně k stolu Páně? I mnozí, majíce sobě v ten den svatý od práce odpočinouti a duši svou slovem Božím, užíváním svátostí, modlitbou, čtením nábožných knih obcerstviti, v hospodách poskakováním, pitím, nočním přetulováním, více než prací se unavují. Dáleji do stavu manželského vstupují snad nynější

Čechové v přítomnosti kněze, však Bohu žel, jak mimo něj a v něm živi jsou?

Opět, co se pohřbu dotýče, na to se nyní v tomto osvíceném věku málo dbá, než leží tělo, kde chce. Ach, dejž Bože, by ho jen duše šťastně, na cestu věčnosti dobře připravená, byla opustila.

Ó Čechové, ó vlastenci (= krajané) moji! Hle, dobrotivý Bůh milou naši vlast nad jiné okolní země obzvláštními dary jest obohatil. Tuť ourodná půda, tu čisté povětří pro neobyčejnou vejšku naší vlasti. Tu vlašné a léčivé vody, tu množství všelijakého chutného ptactva, tu v rybnících rozličných a tučných ryb. Tu bujné zvěře v zelených lesinách se nalézá. Naše vlast v lůnu země dosti drahých i potřebných kovů schovaných má, vrchové hor našich bohaté jsou na rozličné drahé kamení, že nám jich tak téměř na každý krok obětují. A jakou schopností, jakým vtípem Bůh laskavý obdařil obyvatele této země? Čech ke všemu umění, ke všem pracím velmi schopný jest.

Tedy vaše povinnost jest, nejmilejší vlastenci moji, byste těchto přirozených nadání svých dobře, pilně, neustále k svému spasení, ke cti a slávě Boží užívali. Zda-li nemáte dosti nábožných, dosti svatých předkův, dle kterých příkladů byste se řídit měli? Nelze mně opomenouti toho, co Eneas Silvius praví: *Sicut Hussitarum infamia bohemicum nomen labefactavit, ita & fortium virorum constantia illuminavit, nec provincia est, quae tempore nostro plures Christi martyres, quam Bohemia produxerit.* Jak prý zuřivost Husitův pověst zlehčila českou, tak ji stálost u víře křesťanské mnohých udatných Čechův zase zvelebila, nebo žádná krajina není, která by více mučedníkův Kristových zplodila. - Takových předkův svých, svého orodovníka Vojtěcha svatého, ne jiných se přidržte.

Nuž tedy, svatý Vojtěše, já k tobě, ó vlastenče náš, s tolika slovy jménem všech vlastencův svých zde ke cti tvé shromážděných mluviti budu, s kolika někdy onen vysoce urozený a učený Čech pan Bo-

huslav Lobkovic svatého vejvodu českého Václava vzýval. Vojtěše, vyprosiž nám stálý pokoj, by nám zevnitř ani vnitř země nehrozily války. Zážeň velikou nakažlivost jak duše, tak těla, by toto ani smrtícím jedem nakaženo nebylo, ani ona škodným učením v otrávení věčné nepřišla. Dejž, by obecný lid všech, jak duchovních, tak světských představených sobě vážil, je poslouchal, žádnému nejsa ke škodě a na odpor. *Agnoscat latius pastor ovile suum.* Ó, by náměstek Kristův všechny Čechy za své ovčičky poznal! By také mezi námi neustále požehnání Božské, pokoj, a ne svára, obcovala, bysme v upřímnosti staročeské, v pokoře, v svornosti, slovem ve všech křesťanských ctnostech žijíce prospívali, to jest: jako ratolesti na viném kmenu Kristovém ovoce s ním skrze pravdivou víru a lásku zde spojení nesouce, někdy blaženosti věčné také požívali. Amen.

Vyňatek pořízen podle „*Svazku kázání svátečních*“, vydaných v Praze nákladem Jana Herrla roku 1799. Jadrný jazyk, prostý a přitom pěkný sloh a především hloubka a jasnost myšlenek, to jsou znamenité přednosti kázání Vydrových. Až jednou budeme je čísti celá, potom oceníme autora, onoho skromného, zapomínaného a přece tak významného dělníka na díle, jehož hodnoty s časovým odstupem nabývají pravé ceny! - *Aleš Habrych.*

Věra Lhotská:

Modlitba za naše přátelství

Děkuji Ti, Otče, za tolik dobra, které mi prokazuješ a dáváš skrze mé bratry a sestry.

Od Tebe pochází vše dobré, co mi ve jménu našeho přátelství přinášejí.

Neboť Tys jim na ně vnukl myšlenku, Tys jim dal možnost je vykonat. Laskavost, se kterou ke mně přicházejí, a dobro, které mi činí, je Tvá láska ke mně, kterou projevuješ dobrým činem mého bratra.

Jsem vděčna svým bratřím za vše, co mi podle

Tvé vůle přinášejí. Miluji je, neboť jsi mi je dal k milování.

Dals mi je jako svítící hvězdu v temné noci lidského života, abych v nich měla jiskru světla.

Dals mi je, abych i já podle míry svých schopností a moci jim byla prvním slunečním paprskem, který v šeru nastávajícího jitra nadějně zvěstuje radostný den.

Přijímám s chvěním tuto povinnost a s pomocí Tvé milosti chci nésti ráda a věrně celou zodpovědnost.

Dals mi naše přátelství jako ozvěnu převeliké lásky, kterou Ty, Otče předobrotivý, k nám chováš.

Dals mi je jako odlesk přehlubokého a udivujícího bratrství, které v den mého znovuzrození z vody a Ducha svatého mezi Tvým Synem a mnou povstalo.

Dals mi je, abych lépe a hlouběji poznávala, porozuměla a živěji vnikala ve veliké tajemství Lásky-Boha, která mezi Tebou a Ježíšem proudí.

Ty chceš, aby se stalo odrazem pochopení plného ticha, nesoucího prosté a upřímné přijetí vůle Otcovy, které panovalo mezi Synem člověka a Boží Matkou v nejtěžších a nejbolestnějších chvílích.

V radosti, pokoře a vděčnosti přijímám své přátele z Tvé dlaně. Děkuji Ti, Otče, za krásný dar přátelství, za to, čím mně moji přátelé jsou, děkuji Ti za milost, že i já jim smím něčím být, že je mohu milovat a že jim mohu sloužit na cestě k Tobě.

Děkuji Ti za to, že naše přátelství nám je v mrazivém dni hřejivým ohněm, u kterého se ruku v ruce z vánicových zápasů posilujeme.

Dej, ať žiji tak nadpřirozeně, abych jejich dík a chválu nepřipisovala sobě, ale Tobě, dárci všeho.

Dej mi vrůst tak hluboko v tajemství svého života v nás, abych s úctou přijímala své bratry a sestry jako dítky Boží.

Dej nám všem sílu a věrnost, abychom byli schopni splnit veškeré úkoly, které od našeho přátelství žádáš.

Přikázals nám, abychom byli tak dokonalí, jako Ty. Nechť se nikdy neopustíme, jakož i Ty nepouštíš nás!

V sobě dej růst a zrát našemu přátelství, Pane, aby nás vedlo Tobě stále blíže, aby nebylo cestou od Tebe, nýbrž k Tobě!

Požehnej je, Pane, abychom Tě svou vzájemnou láskou velebili a chválili, abychom jí rozšiřovali Tvé přebývání mezi lidmi podle slov Ježíšových: Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, jsem já uprostřed nich . . .

Naším přátelstvím „dej slávu jménu svému“!

Ž I V O T

Non est hic.

„Vstal jest, není ho tuto“ - těmito slovy utěšil anděl truchlící ženy, které hledaly Krista v hrobě. A těmito slovy odpovídají dějiny všem, kteří se domnívali vidět pohřebiště křesťanstva; těmito slovy se uklidňuje křesťan, když vidí zřícení viditelného chrámu Církve. Mnohdy se zdá, že Kristus je tuto anebo onde, že je pohřben a zasypan nějakou zkárou: vždy ale pro ty, kteří příliš spoléhali na nějaký chrám rukama postavený, nebo ty, kteří nechtěli věřit v chrám duchovní, zazněla stejná odpověď dějů.

Představme si hrůzu prvotní obce křesťanské, když chrám, v němž sám Kristus kázal a všichni Otcové a proroci i první biskup sv. Jakub se modlili, chrám slavený tolika chvalozpěvy Písma, v jehož sloupořadí se jejich obec scházela, - když se všemi nádherami klesl v sůl a nezůstal kámen na kameni. Ale měli víru - „není ho tuto“; rozešli se a rozšířili svou obec od moře až k moři a od řeky Eufratu a Indu až do končin země iberské. Brzy stíhali imperátoři obec „budící nepokoje k vůli nějakému Chréstovi“ - ale nad dýmajícími pochodněmi Neronovými, nad zkrvavenými trupy cirku zněl hlas skutečnosti: „Není ho tuto: vstal jest . . .“

Již nastala nová doba; u Milvijského mostu bylo pozdvi-

ženo zlatoskvoucí Labarum, aby se po půl druhého tisíciletí tyčilo a blýskalo nad světovými dějinami. A ta doba minula: osvícenci a svobodáři úřední i převratní zničili posvátné poklady katedrál, rozebrali dědictví chudých, rozvrátili střediska vzdělanosti, pařížský dav rozbil kříž Konstantina Velikého; nebylo nikoho, kdo by držel Labarum a druhý meč, a konečně zrádné bratrství králů a rozvratníků vztyčilo svá znamení až nad hroby apoštolů. Kam se poděla Církev a co učinila? Co si počala, když byl zbořen světový řád, v němž tak dlouho žila? Ponechala příslušná slova v chvalozpěvu velikonočním (neboť Církev nepotřebuje ve své minulosti něco vymazávat) - ale přestala je zpívat. Avšak zpívá a bude zpívat svým věřícím velikonoční evangelium:

„Nebojte se! Ježíše Nazaretského hledáte, ukřižovaného, vstalť jest, není ho tuto; ejhle místo, kam ho položili. Ale jděte, řekněte učedníkům jeho a Petrovi . . .“

A takto tedy také nevěřící skoro půl tisíciletí vládnou chrámem Boží Moudrosti, a zklamaly dosud všechny naděje obnovit tam kříž. Ale kdo by nad tím zoufal, uslyšel by: „Není ho tuto.“ Neboť zpěv, který složil veliký Justinian k posvěcení své velesvatyně, zní na pevninách i podle jména carskému stavebníku neznámých. Za oceánem a pod hvězdami Jižního kříže katoličtí kněží a následovníci apoštolských podání pějí: „ . . . ukřižován, Kriste Bože, smrtí smrt poraziv - spasiž nás!“

Opět jako by chtěla dějinná smršť zasypat křesťanství troskami a zadusit krví. Nejmodernějšími výbušninami soustavně byly obraceny v prach věkopamátné svatyně, které nábožné umění křesťanského lidu vyzdobilo nadzemskou krásou: hroby pobožných starců a křesťanských hrdin se ztrácely ve spoušti nového pobití.

A opět Církvi, hlasem samého papeže truchlící nad výkony bezbožníků, odpověděla skutečnost: „Není ho tuto: vstalť jest!“ Neboť ten, kdo navršil ony ssutiny - Lev Davidovič Trockij - v bídném vyhnanství zahynul spravedlivou odvetou: a hledíc na jeho hrob, Církev pronáší bílosobotní modlitbu: „Nechat celý svět zkusí a vidí, že svržené se zvedá, zvetšelé obnovuje, a skrze toho vše se vrací v celistvost, od koho vzalo začátek: Pána našeho Ježíše Krista.“

A když dnešní válka obrací ve zříceniny památné chrámy

a jejich umělecké poklady, tu dějepisec, umělec, vzdělanec a milovník starobylosti stojí v beznaději nad nenahraditelným ztrátami. Ale křesťan, který tyto dějinné katedrály a basiliky postavil (a řekněme přesněji: katolík; neboť San Lorenzo ne byl postaven od wesleyánů, ani Capella palatina od gomarristů, ani dóm Tří králů od kvakerů) - katolík, pravím, právě poněvadž postavil tyto svatyně, pohlíží na jejich rupy smutně, ale nikoli beznadějně. Neboť jeho Církev po každém útoku a každé pohromě, po každém podniku zloby a pýchy znovu zapěje velikonoční introit: „Vstal jsem, a ještě jsem s tebou aleluja: vložil jsi na mne ruku svou, aleluja: podivuhodnou učiněna jest moudrost tvá, aleluja, aleluja!“

Nechť se tedy děje cokoli, nechť se otrásá země katastrofami, nechť se chvěje pevnina a horstva třeba přenášejí ve střed moře: katolík se utěšuje velikonočním offertoriem: „Země se zatřásla a utišila, když vstal Bůh k soudu, aby spaseny učinil všechny trpělivé na zemi.“ Nechť se zhroutí všechna obětiště a zřízení Církve, všechna její bohatství a učiliště, všechna práva a všechny vymoženosti křesťanské minulosti. Vždy zůstane kněz, který přečte velikonoční evangelium: „... Vy se nebojte: vím zajisté, že hledáte Ježíše, jenž byl ukřižován. Není ho tuto: vstalť jest, jakož řekl: Pojdte a vizte místo kde Pán byl položen. A jdouce rychle, řekněte učedníkům jeho, že vstal... Ecce praedixi vobis!“ - *Jindřich Středa*.

Ze zápisníku starého profesora

V Senegalu roste citlivkovitý strom, jehož listy se po dotknutí rychle sklánějí a svírají. Jdou-li černoši lesem, zavádí snadno o listy a ty rychle reagují. Černoši se domnívají, že strom tím projevuje svoji zdvořilost a že je zdraví, jako by jim říkal: Dobrý den. - To se nemusí chodit až do Senegalu. Jde-li profesor po chodbě, také se mu uklánějí studenti a orsi také zpravidla myslí, že mu tím projevují svou úctu.

Jeden mladý profesor dal sextánkám na dívčím gymnasiu za úkol napsati úvahu na thema: Žena je buď přirozená nebo hnusná. Jedna žákyně napsala, že žena není vždycky přirozená, poněvadž dělá různé komedie. A ty komedie se pak můžou buď líbit nebo nelíbit. Líbí-li se jim, nemají prý si nač

stěžovat; nelíbí-li se jim, ať si dělají komedie své a snaží se býti hnusní svým mužským způsobem. Při opravě té úlohy řekl pan profesor, že jedna žákyně volila v úloze drzý a jízlivý, ne-li dokonce hnusný tón. Raději si měl dáti otázku, hodí-li se taková themata pro sextánky, a také otázku, nebyla-li ta úloha vypracována spíše přirozeně než hnusně.

Profesor Weigner přednášel kdysi na fakultě o mozku lidském. Zmínil se též, že průměrná váha mozku mužského jest 1300 g, ženského 1100 g. Aha! řekl k tomu jeden z posluchačů sedící vzadu - patrně se mu rozbřesklo, proč jsou ženy tak hloupé. - Pojdte sem, zavolal si ho profesor Weigner, já vám něco ukáži. A vytáhnuv z kapsy hodinky tázal se studenta: - Kolik je hodin na těchto hodinkách? - Čtvrt na dvanáct. - Dobře, řekl profesor, a teď pojdte k oknu. Tamhle je věž a na ní hodiny. Kolik ukazují ty věžní hodiny? - Prosím, také čtvrt na dvanáct. - Dobře, řekl profesor, ukazují ty věžní hodiny čas lépe než ty moje kapesní? - Prosím, ne. - Připouštíte, že ty moje kapesní hodinky mohou býti dokonce přesnější než ty velké hodiny věžní? - Prosím, ano. - Tak, a teď si jděte sednout. A to mohl ten student pokládati za vysvětlení, proč jsou ženy tak chytré.

Taková typicky mužská aha nejsou mužům tuze ke cti, poněvadž svědčí o velmi povrchním pozorování a smýšlení. Rozdíl mezi mužem a ženou nejeví se jen v oblasti biofysické, nýbrž především v oblasti psychické. A po té stránce je třeba říci, že žena je daleko věrnější sobě, svému ženství, než muž svému mužství. Je mnohem více zženštilých mužů než zmužštělých žen. Ryze ženská psyche je spíše myslitelná než psyche ryze mužská.

Jsouc blíže kořenům života jest žena bytostí vnitřně jednotnější než muž. Rozpory mezi duší a tělem, rozumem a srdcem, věděním a vírou jsou rozpory typicky mužské. I příznačně ženská citovost je vlastně též dokladem větší jednoty ženské bytosti, neboť cit je vlastní člověku jakožto bytosti duchově tělesné: cit zabírá člověka celého s duší i tělem a není potenci ani ryze duchovou ani ryze tělesnou. Je-li těžiště ženství v citu, znamená to, že žena je mnohem lidštější než muž, poněvadž právě u ní intenzita citu spájí duši a tělo v mnohem hlubší a životnější jednotu. Že v tom je i slabost nebo nebez-

pečí pro ženu, je zřejmé: žena je náchylna vše hodnotiti citem a důvody lásky vždy u ní platí více než důvody rozumu.

Člověk jest bytost podvojná, poněvadž v jednotě své přirozenosti spojuje duši a tělo. Ale člověk jest bytostí podvojnou i ve smyslu rodovém: Bůh stvořil člověka . . . muže a ženu stvořil je. (Gen. 1, 17.) Není ani muž bez ženy ani žena bez muže. (I Kor. 11, 11.) Čímsi neúplným jest muž bez ženy. A čímsi neúplným jest žena bez muže. Síla muže a slabost ženy, činnost muže a trpnost ženy, rozumovost muže a citovost ženy, tvořivost muže a vnímavost ženy - to jsou prvky, jež teprve ve vzájemném spětí a vyvážení směřují v celosti a plnosti. Ale v tomto vzájemném doplňování jest i jakési rozdvouzení: vždy nové a vždy staré nepřátelství mezi mužem a ženou: muž si podmaňuje ženu a žena ovládá muže. Muž dobývá nadvládu nad ženou převahou duševní i fysickou. Žena se snaží ovládnouti muže svou oddaností i péčí. A tak se zdá, že má obecnější platnost, co napsal kdysi Strindberg své ženě: Neque tecum possum vivere, neque sine te: Nemohu žít ani s tebou ani bez tebe.

Řadu let pěstoval doktor Carrel kuřecí srdce v trefonu. Žilo a rostlo, takže musil z něho občas nějaký kus odříznout. A teď poslyšte povídku: Byl jeden vrah, který to taky uměl, a on rozkouskoval svou oběť a naložil ty kousky do trefonů. A když to přišlo k soudu, dal si přinést ten vrah ty lahve a řekl soudcům: - Pánové, račte se přesvědčiti, že ten člověk žije. Živí se, roste a vůbec je o něho dobře postaráno.

Tato povídka jest povídka vědecko-pedagogická. Naše děti totiž vyrůstají v trefonech. V jednom trefonu je tělo - a tak se cvičí, sportuje a závodí. V druhém trefonu je rozum - tak se chodí do školy a získávají se vědomosti. V třetím trefonu je vůle a z toho jsou strkanice v tramvaji a ve třídách rozbití školního zařízení. A ve čtvrtém trefonu je cit - a to se chodí po lesích, brnká na kytaru a zpívá sentimentální písnička o mámě a kamarádu.

Ó, kdo nám odpustí, vrahům všech vrahů?

Dozrálý plody vědeckého specialismu, obírajícího se částí bez zřetele k celku. Ve vědách přírodních však již svítá. Vidí

se názorně, co natropili specialisté v přírodě: zregulovali řeky, poněvadž rozuměli jen řekám a ne podnebním podmínkám: vysušili rybníky, poněvadž rozuměli jen melioracím a nevěděli nic o odpařování vody; vykáceli lesy, poněvadž rozuměli jen celubse a nevěděli nic o zachycování vláhy v lesním porostu. Smysl pro celek krajiny jim unikl. Až konečně se zrodila oekologie jako věda o přírodním prostoru a vzájemné souvislosti a podmíněnosti všeho živého v krajině.

Dlouho bylo lékařství ovládáno teorií celulární, nazíráním orgánovým a lokalisačním, tedy myšlením částkovým, které bylo v rozporu s pojmáním člověka jako celku. Dnes však vstupuje lékařství do nového období, v němž převládá zvýšený zřetel k celku a přesvědčení, že celky nejsou jen součtem částí a sil, z nichž se skládají. - Tyto celky, píše Dr. Stanislav Mentl, mají své celkové jednotící principy, řády, které pečují o účelný a harmonický soulad a o činnost všech funkcí, orgánů a reakcí. Dnešní náš zvýšený zřetel na celek, syntetické myšlení, princip totality, globálnost a jak jinak se rozličně nazývá, jest reakcí na předchozí analytické myšlení a atomismus, které nám přinesly bohaté poznatky ve všech vědách, hlavně ovšem ve fyzice a chemii, ale dnes se již vyžily ze svých možností. (*O lidské konstituci*. Mladá generace lékařů, Praha 1939, str. 33-34.) A tak se rodí nauka konstituční čili biotypologie, jak říkají lékaři italské a francouzské, která je vědou o souřadnosti činitelů útvarových, ústrojových a duševních a která znamená úzkou souvislost medicíny s psychologií a úsilí o poznání a léčení celého člověka.

I táži se: Kdy přijde k slovu celostní anthropologie a celostní pedagogie, aby překonala jednostrannosti a polovičatosti specialistů a překlenula protiklady lidské bytosti v jediném úhrnném a celek objímajícím pohledu chápajíc člověka nejen jako bytost tělesnou, nýbrž i duchovou, nejen rozumovou, nýbrž i volní a citovou, nejen individuální, nýbrž i sociální, nejen smrtelnou, nýbrž i nesmrtelnou? A kdy se místo specialistických *jen* ujme vlády filosofie říkající: *Nejen, nýbrž také?* - P.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Studentům

Z vypravování mladého lékaře.

Jednou začal zajímavým způsobem přednášku prof. X.: „Tak, pánové, dnes vám budu hovořit o chlebičku všech doktorů.“ A přednášel medikům o tom, jak zničit klíčící život.

Jako mladý lékař brzy jsem poznal, že měl prof. X pravdu. Primář nemocnice, ve které jsem začal lékařkou dráhu, byl vyhlášený odborník v tom směru. Topil se v penězích. Byly to peníze krve. Přišla doba politické krise, všechno se schylovalo k bouři. Kde peníze zajistit? Švýcary byly cílem jedné jeho cesty. Nedojel tam. Cestou prohlédli jej i auto, našli to, co hledali. Peníze zabavili, pana primáře zavřeli. Zemřel prý jako šílenec.

Později jsem byl překvapen něčím jiným. Do nemocnice přišla žena dílovedoucího. Žádala, abychom jí pomohli. Pana primáře nezastala a proto se obrátila na mě. Odmítl jsem a poradil jsem jí, aby se dotázala nejdříve kněze ve zpovědnici, co o tom soudí. Po čase se objevila v nemocnici opět. Ne sama, ale s velikou kyticí. Hnala se ke mně, celá šťastná. „Pane doktore. děkuji vám, že jste mě tehdy uchránil tak velikého zla. Máme kluka, máme ho všichni rádi. Nevím, jak vám ukázat vděčnost, aspoň těch několik květin od nás přijměte.“

Nechci provisorní pravdu.

V rodině vysokého francouzského úředníka. Dcera odmítá jít na obvyklé velikonoční exercicie. Den nato opatrně začíná rozhovor otec: „Tak co je s tebou, pročpak nechceš letos ke svátostem?“

„A proč bych chodila?“

„Ale myslím, aby ses dobře připravila na velikonoce.“

„Moje velikonoce? Neslavím je letos.“

„Mohl bych zvědět důvod, který ti brání?“

„Oh, jistě - hle, to je on: nejsem již dítětem. Pozoruji, uvažuji, usuzuji, nechci jen provisorní pravdu . . . Chci celou pravdu . . . A chci ji celou svou duší . . .! To je mé právo, možná má povinnost!“

„Dobře, ale dosud nenahlížím . . .“

„Porozumíš mi . . . Chovám k tobě úctu největší, mám k to-

běž naprostou důvěru . . . Ty jsi můj otec, tys moje cesta, moje světlo. Ty ale nesvětiš velikonoce.“

„Víš to?“

„Nežádám, leč jen tobě věřit! Jediné slůvko řekni: „Já je světím.““

Mlčení.

„Vidíš, ty mlčíš! Máš tedy přiměřený, hluboký důvod, čestný důvod, pro který odmítáš vyplnit tuto povinnost . . . A zcela jednoduše i já z toho důvodu nevykonám již svou povinnost.“

A otec mezi prvními účastníky promluví. Dcera s ním. (P. L'Ermite: Přečtěte si to.)

Pravda Boží je však nezávislá na otcích. Snad otec některého z vás také nesvěti velikonoce podle Církve. Tato skutečnost však nic nemění na povinnosti vaší.

Kolektiv mladých.

Vidím ty mladé tváře z nedávných třicátých let před sebou. Krise zbořila to, co si chtěli vystavět. Zbylo jim jen zjištění: „Já nemám nic než hlad a lžíci - a přece se mi též chce žít.“

Najednou octlí se v životě sami. Nebylo práce, nebylo pracovního společenství se staršími. Byli jen oni, mladí, na ulicích. A přece chtěli žít. Stejný osud sjednocoval. Začali tvořit kolektivy mladých. Nechtěli zůstat nečinní. Diskutovali, reformovali, toužili po novém společenském řádu. Jednu věc jsem u nich obdivoval: vzájemné kamarádství. V něm hledali náhradu za práci i rodinné teplo. A porovnával jsem jejich vzájemný vztah s tím formálním bratrstvím ve spolcích. Rozdíl byl hmatatelný.

Strážce bratří.

Jan Bosko hraje se svými kamarády hru, při níž je používáno dřevěné koule. Často se stalo, že dřevěná koule, hozena nešikovnou rukou, způsobila mu bouli.

„Co to, zase přicházíš s krvavou hlavou?“ vítá ho maminka výčitkou, když odskočil domů. „Proč chodíš s takovými kamarády? Nevidíš, že jsou zkažení?“

„Právě proto chodím s nimi, když jsem uprostřed nich, pak nemluví neslušných řečí.“

„Ale ty takhle vypadáš!“

„Maminko, to se nestalo ze zlé vůle.“

„Dobře, ale teď mi tam už nechod! Rozuměl jsi!“

„Abych ti udělal, maminko, radost, chci tě poslechnout, ale pomysli, když budu u nich, nebudou se bít ani hádat.“

Pracovní rozkaz zavolal a studenti byli povoláni k pracovnímu nasazení. Přicházejí do nového prostředí. Těžká práce nedodává jemnosti výrazům. Dělníci jsou si toho vědomi. Pozorují nové spolupracovníky. Prý jsou to studenti. Dělník má naivní vědomí, že duševní vzdělání zušlechťuje. Čeká od studenta, že bude jemnější než on. A podle řeči poznává, že v hrubosti nejsou studenti pozadu. Dělníku zbývá jen pohrdání těmi, kteří zklamali jeho důvěru ke vzdělání.

Zapomenutý rys povahy Jana Křtitele.

Průměrný student ví o sv. Janu Křtiteli asi tolik, že byl oděn v roucho ze srsti velbloudí a měl pás kožený kolem beder svých a jídal kobyvky a med lesní. A pak sem tam něco z jeho skutků. Do biblických dějin nedostala se událost, kdy přicházejí k Janovi jeho učedníci a žárlivě si stěžují na činnost Kristovu: „Mistře, ten, jenž byl u tebe za Jordánem, je muž ty jsi vydal svědectví, hle, ten křtí, a všichni jdou za ním.“ Odpověď Janova je ho důstojná: „Vy sami jste mi svědky, že jsem řekl: „Já nejsem Kristus, nýbrž jsem poslán před ním . . . *On musí růsti, já pak se menšiti.*“ (Jan 3, 30.)

Je k tomu potřebí pevnosti charakteru Janova, abychom si mohli připustit, že též někdo jiný mimo nás něco dokáže, že někdy je třeba ustoupit, cestu připravit, je-li naděje, že ten, kdo přichází, může s pomocí Boží více dokázat. Nikdo z nás není nenahraditelný. - U. M.

Co chcete od svých profesorů náboženství, studenti?

Ve druhém čísle napsal dp. profesor náboženství, který pro vás pořádá sloupek Studentům, že si jedna lékařka stěžovala, že její pan profesor náboženství pořádně neučil. Milí studenti, takové obviňování je poněkud divné z úst vzdělance, který, i kdyby to bylo skutečně pravda, měl tolik možností si jinak získati náboženské vzdělání, když podle té poznámky byla si vědoma nedostatků svého náboženského vzdělání. Ale obyčejně takové výtky pronášejí ti, kteří buď 1. do náboženství

nechodili, anebo když tam chodili, tak 2. buď nevěnovali vyučování pozornost, anebo čekali od svých profesorů náboženství, že je budou za tu milost, kterou jemu a náboženství prokazují, že je vůbec poslouchají, že za ně dostanou zadarmo nejlepší známku a za druhé že je budou bavit. Jak víme, naši profesori náboženství plní svědomitě svůj úkol. nebaví, ale učí a učí tomu nejdůležitějšímu. Proto jim usnadňujte, studenti, jejich těžký úkol, když vám mají vpraviti pravdy tak těžké a přesažné, za tak málo hodin, jež jsou jim k dispozici, při látce tak rozsáhlé. Jinak budete pro svou duševní prázdnotu a náboženskou nevědomost podobně hledati takové žalostné omluvy nebo pomluvy. - S. B.

Náboženský život studentů

Je mnoho hluku kolem a atmosféra, kterou vdechuje mladý člověk, se chvěje neklidem. A právě tomuto neklidu vděčí mládež dneška za to, čím je, za své dobré i špatné vlastnosti, které ji budou provázeti třeba i v dalším životě... Jeden druh neklidu je projevem ozdravení pomalých nebo líných, kteří v jeho vlnách ožívají, strženi dobrým příkladem druhých na jejich stranu. A opět jiný druh neklidu dráždí (po březinovsky řečeno: leptá) nervy svým mladým, nepřestávajícím rozptylováním, a tím zhoubně působí na vyvíjející se tělo i duši. Myslím, že je záhodno věnovati napřed pozornost tomuto poslednímu, aby tím více vynikly výsledky prvního.

Nepříznivý ruch okolí má schopnost zkřivit a k zemi sehnout slibný stromeček charakteru všech těch, jež zahrnujeme pod název „mládež“. Ale ještě více škodí tento neklid (nyní již mluvíme otevřeně: neklidný ruch v duši, který přináší náhaza nevěrou) studentům, vystaveným nárazům a výkyvům zvenčí, které připravuje někdy špatná metoda profesorů, nebo, což také nebývá řídké, jejich vlastní lenost. Studenti tvoří v mládeži jakousi kastu, zbudovanou na pohyblivé základně. Okolí jí pohybuje svým tempem, které hrozí zánikem pomalým nebo těm, kteří se opozdí. A to je s každé strany velmi důležité.

Některým mladým katolíkům hrozí nebezpečí, že zahynou ve zmatku okolí jako mnozí jiní, kteří se nebáli odhoditi svoji víru. Ne formálně, nýbrž prakticky. Nevystoupili z Cír-

kve, ale život podle jistých jejích příkázání nevyhovoval jejich pohodlnosti. Tím se ocitli v jistě značném stupni negace křesťanství, které má být, protože je kvasem vše pronikajícím, vodítkem i v praktickém životě. Praktický ateismus - nač se tohoto slova bát?! - který spočívá v ignorování učení Ježíše Krista, je tu ještě dnes, i když okázalé typy studentských bezbožců, díky Bohu, zmizely. (Dnes se již totiž neříká mezi studenty, že katechetovy „bajky“ v hodinách náboženství jsou nudné a proto se již před nimi tak nestatečně neutíká za roh školní budovy . . .) Dnes vyhání mladého člověka z ovčince Kristova těžký hřích, původce všeho neklidu, který ve znamení destrukce trvá, ale pravděpodobně i jí bude pohlcen. Prvým neklidem, ruchem je ten, který oživuje mdlé v náboženském životě. Je to naše praktické náboženské hnutí, poskytující určitou dávku protijedu na rány, jež způsobily střely těla, světa a ďábla. Středem tohoto náboženského hnutí je duchovní seskupení kolem kněze, který se snaží osvětlit mladým lidem důležité náboženské pravdy. Někde se tato malá duchovní seskupení kolem kněze-Otce rozvíjejí zásluhou studentů samých. Bylo by třeba, aby jim věnovali pozornost i studenti z obchodních akademií; nemusejí se obávat, že budou zahrnuti latinskými citáty, nikoliv. Bude k nim mluvit *Otec*. K nim, tážícím se dětem. Jen těm, kteří se ve své lhostejnosti uzavřeli do zakletého, spícího zámku Šípkové Růžinky, budou otázky probírané připadat nudnými.

Nuže, věnujte trochu pozornosti svému vlastnímu, studentskému náboženskému snažení. Věřte, že tím se odstraní z vašeho nitra mnoho otazníků. Budete přivedeni k praktickému duchovnímu životu. Tím ukončíte své vnitřní bojování, v němž si připadáte někdy bezradnými, když na vás ruch zvenčí působí. Od čeho je tu kněz - duchovní Otec? - *Fr. Korb.*

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Apoštolové posledních dob

Romantismus u mladých lidí je docela krásný. Ale nezdravý je romantismus v duchovním životě. A je neodpovědné tento romantismus ještě žítí a stavěti i proti zdravým jiným proudům duchovním. Že blahoslavený Ludvík Grignion mluvil o apoštolech posledních dob, z toho neplyne, že ti, kteří si jeho spisy přečetli, smějí všemi ostatními, třeba i kněžími, pohrdati a sebe vydávati za ony apoštoly. Je rozhodně nezdravé, když horlivci, ohánějící se bl. Ludvíkem Grignionem, se chtějí vymykati veškeré církevní organizaci a tvrditi o sobě, že oni jsou pravou katolickou akcí, že oni ji provádějí, ale žádnému jejímu vedení že se nemusejí podrobovati a také nepodrobí, protože všichni ostatní tomu nerozumějí, nebo špatně rozumějí, protože nestaví za střed křesťanství *způsob* pobožnosti mariánské, jak jej chápal a hlásal bl. Ludvík. Bl. Ludvík postavil v této pobožnosti jednu metodu cesty k Ježíši, ale sám jako lidový misionář hlásal a kázal bez únavy Ježíše, a to Ukřižovaného, a úctu k Matce nejsvětější jakožto cestu k němu, protože Ona se Mu cele oddala, a za ní i my máme všechno Ježíši dáti. A tak jako Maria byla jedinou obětí a poslušností k Ježíši, k jeho vůli, tak i ti, kteří chtějí jíti touto krásnou cestou, musejí vzíti celou tuto její cestu pokory a nepohrdati druhými a nestavěti se jako výkvět, poslední naděje a poslední sloupy Církve. O těch posledních sloupech Církve již máme zkušenosti, a to ne právě příliš radostné. Ti, kteří se kdy vydávali za jediné integrální a pravé katolíky, podobali se vždycky farizeům, kteří děkovali Pánu za to, že nejsou jako ti ostatní, jako takoví negramotní lidé, kteří nepřísahají jen na jednu metodu a jednu cestu, jejich totiž metodu a cestu. Píši ty řádky s velkou bolestí po mnohých hořkých slovech, která ke mně přišla od těch, kteří se staví na chůdy své svatosti, odsuzující všechny ostatní a všechna ostatní hnutí. Píši to jen proto, že ono vylučování sebe ze středu hříšníků a vylučování ostatních jako hříšníků a zaostalců z řad skutečných křesťanů zabíhá do sektářství až kacířského. - *Braitto.*

Jsi-li podobný Bohu, miluješ ho

Aby si redaktor Hlubiny zas jednou nehrál s duchaplností. Ba ne! Mýlíš se, příteli, když takhle přijmeš tenhle podivný nadpis. Kdo opravdu někoho miluje anebo něco miluje, tak se ztotožní s milovaným, že se mu přizpůsobí a připodobní celou bytostí. Kdo opravdu někoho miluje, tak se mu otvírá, tak se otvírá jeho bytosti a jeho vlivu, že jej nechává zcela na sebe působit. Proto kdo miluje Boha, když se jedná o skutečnou lásku, musí nutně se mu tak otevřít, tak se otevřít jemu celému, tedy jemu dobrému a svatému, že pod tímto vlivem se mu pak stále více podobá. Čím kdo více miluje Boha, tím více se mu nejprve chce podobati a pak za druhé je Bohem k této podobnosti přiváděn. Nejprve láska k Bohu totiž sama znamená, že jsme jeho, že chceme být jeho, a to ve všem, ve všech schopnostech, v celém svém konání a myšlení. Chceme totiž být Boží ve všem a proto všechno Bohu a jeho vlivu a jeho příkladu otvíráme, podle slov Ježíše Krista: Buďte dokonalí, jako Otec váš v nebesích dokonalý jest. Tedy, láska nejprve se snaží sama o podobnost a za druhé pak ono spojení s Bohem dokonává tuto podobnost. To, co by se nikdy nepodařilo naší touze, uskutečňuje Bůh sám. Člověk se stále stýká s Bohem, stále je jím pronikán, stále je jím naplňován a veden, takže pomalu zásady, myšlení, touhy i činy jsou naplňovány Bohem tak nesmírně blízkým. A teď z toho mohu vyvoditi důsledky. Nemiluješ-li bližní, nemiluješ-li svou práci, nerozumíš-li Božím navštívením, nemiluješ Boha, protože jsi cizí tomu všemu, co je Boží láskou. Bůh miluje všechno, co stvořil. Jak můžeš říkat, že miluješ Boha, tedy že jsi v něm, že jsi s ním spojen, když dovedeš nenávidět, být tvrdý, lakomý, krutý. Kdybys miloval Boha, to jest kdybys žil v Bohu a z Boha, nemohl bys být takový, nebyl bys prostě takový. Tedy, nejsi Boží, když tvé činy Božími nejsou a nechtějí být. Nejsi Boží, nemáš jeho lásky, jestliže se Boží láska nerozlévá z tebe na všechny tvory. Nejsi Boží, nežiješ v jeho lásce, jestliže nerozumíš lásce Boží očisťující, jestliže nerozumíš tajemnosti a tajuplnosti lásky Boží, jejímž zásahům my nerozumíme a nemůžeme rozumět. Kdybys byl Boží, láska Boží by ti dala nutně prožít jistotu, že to Bůh nemůže

s tebou smýšletí nijak jinak, nežli dobře ve všem, co se s tebou děje, ať se děje již cokoliv. Nemiluješ Boha, jestliže nemiluješ svou práci, ať je jakkoliv vyčerpávající a jednotvárná, protože je od Boha a ty si ji můžeš láskou naplnit a proměnit a přetvořit. To je prubířský kámen tvé svatosti, stupně tvého duchovního života. Zamysli se nad tímto zkušením kamenem. A znovu si uvědom, že první ze všeho je Lásky. - *Braitó.*

Slova a zkušenost

Je velmi rozdílné slovo skutečného prožívání od jenom krásných slov. Neboť i bez okušení dovede vtípnost ozdobití svá slova a mluvit pravdu, aniž ji sama zná. Leckdo dovede mluvit o dokonalosti a nezná její působení z vlastní zkušenosti.

Ale slovo, které plyne ze zkušenosti, jest poklad, na který můžeme spolehnouti. Vtípnost nepodepřená skutečností jest závdavkem hanby. Jako nemůže malíř utišíti svou žízeň vodou, kterou si namaluje na stěnu, podobné jest slovo, které se nezakládá na zkušenosti. Nebo jako člověk, který sní překrásné sny, takové je slovo, které se nezakládá na prožívání. Kdo ale mluví o ctnosti z živé zkušenosti, podává svá slova posluchačům, jako by byla z jeho bohatství, jehož pracně nabyt, a jakoby z hloubi duše rozsévá své učení ve sluch posluchačů.

Láska k Bohu je žhavá svou podstatou, a kdo ji řádně uchopí, upadne do vytržení. A toto jsou známky této lásky: strach a stud opouštějí tohoto člověka a on je jako proměněný. Nejstrašnější smrt pokládá za radost. Jeho duch přebývá stále v myšlenkách na nebeské. Jeho srdce, které pocítilo tuto lásku, nemůže ji ani pochopiti ani unésti. Děje se v něm velká změna. Tímto opojením byli kdysi naplněni apoštolové a mučedníci.

Radost v Bohu je silnější nežli tento život. Kdo jí dosáhl, ten nejenom že se nebude ohlížeti na bolest, nýbrž nebude dbáti ani vlastního života. Lásky je sladší než život, a poznání v Bohu, z něhož se rodí láska, jest sladší nad med a strdí. Lásky neuhýbá a neděsí se ani položití život za milého. - *Izák Syrský.*

Velké společenství živých

Já jsem chléb života. Kdo jí mé Tělo, má život věčný... Svým tělem zjednal nám nový život, život Božích dětí, účasti na životě samého Boha. Svým Tělem nám tento nový život rozmnožuje a udržuje.

Svatí v nebi stali se svatými, to jest dokonalými dětmi tohoto Božího života tímto Chlebem živých. Duše v očistci si tímto Chlebem udržely život nadpřirozený. A stále na ně kane síla tohoto Těla a této Krve.

Stává se konečně Chlebem nového života nejen pro mne, nýbrž pro všechny povoláné za děti Boží. A stanicům Božích dětí, které uposlechly tohoto volání, tím Chlebem života také skutečně je.

Skrze tento Chléb roste síla a svatost údů Těla Kristova. A z nich, z jejich svatosti a zápasů a obětí a vítězství, jež uzrály v této krvi, rozlévá se síla na všechny ostatní údy, na celou Církev. Tak roste, sílí, posvěcuje se Církev každým hodným, dobrým svatým přijímáním.

Tak se shromažďují kolem tohoto Pokrmu života svatí v plnosti života, duše v očistci čekající na otevření se plnosti života a křesťané bojující o udržení a rozmnožení tohoto života. Spojují se hořící srdce svatých s hořícíma, touhou nastavenýma rukama očišťovanými, s ústy čekajících pozemšťanů. A tato ústa, srdce a ruce tvoří s Hlavou, dávající nový život, jedno tajemné Tělo, které nikde tak není spojeno ve své jednotě, jako zde. Klač se při svatém přijímání Ježíši se všemi svatými, volej o slitování se všemi trpícími a pros se všemi křesťany, putujícími ještě na zemi, aby nás všechny ráčil přivést do přístavu věčné spásy. - *Braitó*.

Nebezpečí záměny

Již náš profesor P. Garrigou-Lagrange nás upozorňoval na nebezpečí pouze a čistě přirozené lásky k Bohu, jak se projevuje u různých umělců i jiných lidí citově nadaných. Správně vytuší velikost, nesmírnost, krásu a moudrost Boží a ve své přirozené zálibě v kráse a v dobru mají určité sympatie k náboženství a určitý pocit zalíbení i v Bohu, ale tento pocit nepřekračuje oblasti citové neurčitosti a neodpovědnosti, která následuje po pouhém ovívání citovým zážitkem

krásna, dobra, řádu a podobně. Pokud umělec nebo kdokoli podobný nevyvodí důsledky z tohoto pocitu Boží nesmírnosti, velikosti a krásy, pokud z toho nevyvodí důsledek, aby tedy tomuto tak velkému, krásnému, dobrému Bohu dal dokonale první místo v celém životě, ne pouze ve svém obdivu, ne pouze v citovém uchopení, nemůžeme mluvit o pravé, dokonalé, nadpřirozené lásce. To je jen citové zalíbení, to je jen povrchní, prchavá, přirozená láska.

Proto nesmíme nikdy přeceňovati význam umělců, básníků, třeba i s katolickým zanícením, anebo aspoň náboženskou vroucností, nebo dokonce snad jen s náboženským porozuměním. Mohou dáti, jen co sami mají. Jestliže jejich láska je jen obdivem člověka citlivého pro krásu a velikost, ale není zároveň klaněním celého života, nemůže mnoho dáti pro náboženské utvrzení nebo poučení. Ono je snadnější o Bohu básniti než plniti jeho vůli, je snadnější citem se nechat rozechvívat nežli skloniti svůj rozum před tajemstvím. Je snadnější prchnouti i před temnotou tajemství a viděti jen oslňující stránku náboženskou, třebaže ona je i v oné nesmírné tajuplnosti tajemství, protože nám podávají jen o důkaz více, že je tu skutečně blízko velký, nesmírný a nekonečný Bůh, když jsou tu velká, nesmírná a nekonečná tajemství o něm. Je snadnější Boha oslavovati nežli mu sloužiti. Oceňuji velikost básníka tehdy, jestliže jeho krásná slova pramení z těžkého probíjení se k oněm krásným slovům z úporného, poctivého prožívání jejich závaznosti. Jinak je to literatura, o které platí verbalistický výklad onoho slova žalmu: Protože jsem nepoznal literaturu, vstoupím do mocných věcí Páně.

Proto nesmí býti kněz dvorním kaplanem a okuřovatelem básníků, nýbrž jejich vychovatelem, aby jsouce plni jak Boha, tak jeho daru básnického, zpívali jemu píseň novou o všem tom krásném, co jim dal tak mimořádně prožítí. Jinak zkazí své básníky i ostatní umělce a utvrdí je v jejich tak často nevysloveném ale skutečném přesvědčení, že jejich náboženství a jejich služba Bohu jest dokonale a postačitelně v jejich rozezpívané lásce k Bohu. Ale i jim patří slova Páně: Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království Božího, nýbrž každý, kdo plní vůli Otce mého. A tak, milý příteli, kterému nějaký diletant v theologii tvrdil, že

náboženství je věcí citu a že dominikáni jsou rozumáři a dávno odsouzeni vatikánským koncilem, nevěř těmto bludům. Náboženství žádá celého člověka. Má svůj ohlas jistě i v citu, ale jen ohlas, a hlavní jeho uskutečnění je v poznání Boha a pak v uznání jeho celým životem. - *Braitto.*

Ž E Ň

Z duchovního života

KETTER PETER: *Die Apokalypse*. Herders Bibelkommentar: Die heilige Schrift für das Leben erklärt, Band XVI/2; 1942, str. 321. Herderovy výklady Písma sv. chtějí pravdami v Písmě sv. obsaženými prosvítit dnešní život. Nespokojují se proto jen výkladem textu, ale stále mají ohled na duchovní potřeby věřících dnešní doby. Kniha Zjevení sv. Jana je v tom ohledu zvláště slibná. Když vše tak pomíjí a zraky všech jsou upřeny do budoucnosti, věřících pak do budoucnosti Církve, kniha Zjevení, jež obsahuje proctví o budoucnosti, sama se vnucuje do rukou a žádá být čtena a vykládána. Vždyť v ní je podáno ono napětí duchovní, jež se čas od času ukazuje v dějinách lidstva a Církve, a je v ní také podáno jeho konečné rozuzlení. Tajemství takové situace věřících na zemi, jako by šlo o jejich existenci na zemi, je v ní odhalováno; vždyť je to kniha apokalypse či opravdového zjevení něčeho tajemného. Není tedy pochyby o tom, že může být dobrým rádcem a vodítkem v takových dobách, ovšem jen tehdy, je-li správně vykládána. Dr. Ketter správně poukazuje na to, že velké duchovní hodnoty, jež kniha Zjevení v sobě obsahuje pro věřící, žijící v těžkých dobách, fantastickými výklady, jak se někdy děje, jsou umenšovány, neli zcela znehodnoceny. Na knihu Zjevení třeba se dívat jako na knihu, která nevznikla z neskutečného světa, nýbrž vyrostla ze skutečné situace Církve v době, kdy byla psána, a ne z nějakého světa vysněného a vymyšleného. A proto také vidění o budoucnosti Církve v ní obsažená nemohou být vykládána způsobem více méně fantastickým, kdy totiž každé maličkosti, jež má jen posloužit k výkladu některého symbolu, je připisován zvláštní smysl o budoucnosti Církve. Ovšem kniha Zjevení obsahuje nástin dějin Církve od doby jejího sepsání až po zakončení mesiášské periody na zemi příchodem Páně. Ale zkušenost ukázala, že vykládat jednotlivá vidění a symboly o té či oné době se neosvědčilo. Apoka-

lypse totiž není nějaký kalendář budoucích událostí. Jsou to skutečná proroctví, jež si ponechávají mnoho tajemného. Místo takového vykládání Zjevení o jednotlivých dějinných událostech doporučuje vykladatel dívati se na celou tu dobu, kterou zahrnuje, více „übergeschichtlich“ nebo „endgeschichtlich“, pokud totiž éra křesťanská je poslední dobou zjevení Božího, po níž už nepříjde jiná. Kniha Zjevení obsahuje vzácné pravdy náboženské a vzácná poučení a účinná povzbuzení pro pravé ctitele Ježíše Krista, pro celou Církev, jež uprostřed zla tohoto světa pevně se drží svého jediného Pána-Spasitele, vždyť jak ukazuje kniha Zjevení, jí patří konečné vítězství. Vykladatel zvláště připomíná a ve výkladu upozorňuje na to, jak tato kniha může dáti mnoho důvěry a útěchy věřícím v těžkých dobách. Nakonec je to náš Pán na nebi, jenž řídí dějiny tak, aby věřící přišli ke konečnému vítězství. Ačkoliv jsou v knize líčeny hrůzné události, přece tato jistota konečného vítězství křesťanského dobra přivádí k jakémusi zdravému optimismu u věřících. Kromě těchto výchovných prvků pro křesťanský život a jakýsi křesťanský názor na světové dění všimá si vykladatel zvláště těch částí, jichž se užívá v liturgii, jež křesťanský život oživuje a zposvátňuje . . .

SCHUMPP MEINARD: *Das Buch Ezechiel*. Herders Bibelkommentar X/1, 1942, str. 236. Překlad knihy Ezechiele proroka je učiněn na základě hebrejského textu. Ale poněvadž tento je na mnoha místech značně porušen, obrací se raději k řecké LXX, než aby se pouštěl do nekonečných a pochybných konjunktur. Ve výkladu si počíná tak, že více rozvádí ona místa, jež mohou více přispěti věřícím dneška ke vzdělání náboženskému a mravnímu. K ostatním částem podává zkrácený výklad takovým způsobem, aby souvislost knihy netrpěla. Prorok Ezechiel žil v době, kdy jeho národ prožíval svou katastrofu. Z té bezradnosti, do jaké upadl, vyváděl jej Ezechiel. Poučoval o Bohu, který zůstává tentýž, dobrý, spravedlivý, plný lásky ke svým ctitelům, který ve své věrnosti připravuje mu lepší budoucnost. Vykladatel velmi zdařile rozvádí tato vzácná místa z knihy Ezechieleovy a podává takto čtenářům opravdový duchovní pokrm jim přiměřený.

Z různých polí

HOŘKA LUDMILA: *Doma*. Nakladatelství Vyšehrad, Praha, 1943. Božena Němcová, Pavla Kytlicová mají tuto pokračovatelku z prostředí zcela venkovského v líčení života v prostředí slezském. Leckomu se bude jistě zdát, že neškolená autorka v nejedné věci předčí i své předchůdkyně právě bezprostředností svých postřehů a výkladů, v nichž jest jen radostné chápání života a poctivé zpracovávání každého úko-

lu. Velmi jemně působí nevtíravě vkládané ukázky lidové řeči.

JARMILA OTRADOVICOVÁ: *Básnický profil Jaroslava Durycha*. Vydal Ladislav Kuncíř v Praze 1943. Malá knížečka (s nepřiléhavým podtitulem „Literárně kritická studie“) J. Otradovicové shrnuje způsobem takřka feuilletonistickým dojmy z četby díla Durychova, jež byly u autorky velmi hluboké a silné. Její impresionismus dovede někdy vyjádřit ideu díla velmi stručně a výstižně. Nevyčerpává ovšem dílo Durychovo úplně a patrně to ani není jejím úmyslem. Snad zde projevuje zavazující úctu vděčná čtenářka.

SVATOSĚDŘICH: *Patrová hospoda*. Nakladatelství Vyšehrad, Praha, 1943. Kniha jako píseň o nezdolné chuti k životu, k práci přes všechna zklamání. Humorně a zase až tklivě líčí životní osudy a námahy nadšence pro práci k blahu druhých, i když ho jen využívají. Kniha je chválou života a radostné spolupráci s člověkem a pro člověka.

Cyril - časopis pro katol. hudbu posvátnou a liturgii dokončil 69. ročník posledním sešitem č. 9.-10. Hudební kritik dr. Cyril Sychra vyplňuje velkou část čísla článkem o prof. K. Hoffmeisterovi, částí své přednášky při oslavě 140. trvání Cecilské jednoty v Ústí nad Orlicí a hlavně pak informativními články o pražských kůrech. Těšíme se na pokračování i o jiných mimopražských kůrech. Dr. J. Vyskočil pokračuje v dějinách františkánského zpěvu církevního a V. Říhovský v obřázcích z kůru. V „Hovorně“ dobrý námět uveřejňuje T. Mašek. Na článek hud. spisovatele J. Duška v min. čísle Vánoční písně a koledy ozvalo se více skutečných zájemců, kteří nejen slíbili spolupráci, ale i zaslali ze svých archivů staré písně, které by jinak zanikly. Celé sebrané dílo bude registrováno, ohodnoceno a uloženo v archivu Obecné jednoty Cyrilské. Prosíme čtenáře, jsou-li jim známy staré vánoční písně, hlavně v rukopisech, aby je oznámili za náhradu výloh buď OJC Praha II, nebo přímo na Jar. Duška, Praha XII-Máchova 15. Dík všem, kteří na základě článků v Hlubině se přihlásili za odběratele Cyrila a tak, jak čerpají náboženské uvědomení z Hlubiny, tak se též řídili církv. nařízeními při provádění chrámové hudby, jak je hlásá časopis Cyril! - D.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Z Á S A D Y

Svatý František Saleský:

Kontemplace a meditace

První rozdíl mezi kontemplací a meditací.

Theotime, kontemplace není nic jiného než láskyplné, prosté a vytrvalé upření ducha na věci božské; což snadno pochopíš ze srovnání kontemplace s meditací.

Malé, nevyvinuté včely nazýváme larvami, dokud nezačnou snášeti med, a potom je nazýváme včelami nebo „dělnicemi“; podobně se modlitba nazývá meditací (rozjímáním), dokud nevydá med zbožnosti; potom se mění v kontemplaci. Neboť jako včely proletují končiny svého kraje a sbírají hned zde hned tam medovou šťávu a shromáždívše ji zpracovávají ji pro rozkoš, kterou mají z její sladkosti, tak i my rozjímáme, abychom shromáždili lásku k Bohu, avšak shromáždívše ji nazíráme Boha a upíráme pozornost na jeho dobrotu pro líbeznost, kterou nám v ní láska dává nalézati. Touha získati božskou lásku nás přivádí k rozjímání, neboť láska nám dává nalézati tak příjemnou líbeznost ve věci milované, že nemůžeme svého ducha nasytiti pohledem na ni.

Viz královnu sábskou, Theotime, jak, pozorujíc dopodrobna moudrost Šalomounovu v jeho odpovědích, v kráse jeho *domu*, ve skvělosti jeho stolu, v příbytcích služebníků i v pořádcích, jež všichni na jeho dvoře zachovávali při konání svých úřadů, v jejich rouších i chování, v množství zápalných obětí, jež obětoval v domě Páně, byla celá uchváce na vroucí láskou, která proměnila její rozjímání v kontemplaci; tou byvši uchváce tak, že „neměla

více ducha“, vyjádřila nemálo slovy své svrchované uspokojení. Pohled na tolik podivuhodných věcí vyvolal v jejím srdci svrchovanou lásku a tato láska vyvolala novou touhu viděti stále více a těšiti se z přítomnosti toho, u něhož je viděla a o němž volá: *Blahoslavení služebníci tví, kteří stojí před tebou vždycky a slyší tvou moudrost!* (III. Král. 10: 4-8.) Tak začínáme my někdy jísti, abychom vzbudili chuť, když však je vzbuzena chuť, pokračujeme v jídle, abychom ukojili chuť; a z počátku uvažujeme Boží dobrotu, abychom podnítili svou vůli, aby Ho milovala, ale když se v našich srdcích utvořila láska, pozorujeme tuto dobrotu, abychom uspokojili svou lásku, jež se nemůže nasytiti neustálého pohlížení na to, co miluje. A úhrnem jest meditace matkou lásky, avšak kontempace jest její dcerou; proto jsem pravil, že kontempace jest láskyplná pozornost, neboť nazýváme děti jménem jejich otců a nikoli otce jménem jejich dětí.

Je pravda, Theotime, že jako starozákonní Josef byl korunou a slávou svého otce, zahrnul ho hojnými poctami a radostmi a způsobil, že omládl ve svém stáří, tak kontempace korunuje svého otce, jímž jest láska, zdokonaluje ho a zahrnuje ho výtečností; neboť když v nás láska probudila kontemplativní pozornost, tato pozornost se dává roditi vzájemně větší a horoucnější lásce, jež jest nakonec korunována dokonalostmi, když se těší z toho, co miluje. Láska způsobuje, že nalézáme zalíbení v pohledu na svého Miláčka, a pohlížení na Miláčka nám dává zalíbení v jeho božské lásce: takže v tomto vzájemném pohybu od lásky k pohlížení a od pohlížení k lásce, jako láska činí krásnější krásu milované věci, tak také pohled na ni činí lásku láskyplnější a líbeznější. Jakousi nepostižnou schopností způsobuje láska, že krása, která je milována, se jeví krásnější, a podobně pohlížení tříbí lásku, aby jí dala nalézati krásu hodnější lásky; láska pudí zrak pohlížeti stále pozorněji na milovanou krásu a pohlížení nutí srdce ji milovati stále horoucněji.

Druhý rozdíl mezi meditací a kontemplací.

Meditace pozoruje podrobně a jako kus po kuse předměty, jež jsou schopny nás dojmouti; kontemplace však vrhá zcela prostý a souhrnný pohled na předmět, jež miluje, a pozorování takto sjednocené působí též živější a mocnější pohyb. Krásu bohaté koruny lze pozorovati dvojím způsobem: buď si dobře všimati všech okras a všech drahých kamenů, z nichž se skládá, jednoho po druhém; nebo, když byly takto prohlédnuty všechny jednotlivé části, obsáhnouti celou jejich skvělost jediným a prostým pohledem. První způsob se podobá meditaci, v níž si všímáme na příklad účinků božského milosrdenství, abychom se podnítili k jeho milování; druhá však se podobá kontemplaci, v níž spatřujeme jediným upřením ducha celou rozmanitost týchž účinků jako jedinou krásu složenou ze všech těch částí, jež tvoří jediný celek zářící skvělostí. Meditující, zdá se, počítáme jednotlivé božské dokonalosti, jež vidíme v jednom tajemství; v kontemplaci však provádíme jejich celkový úhrn. Družky svaté Snoubenky se jí tázaly, jaký je její Miláček, a ona jim odpovídá, líčíc podivuhodně všechny části jeho dokonalé krásy; jeho pleť je *bílá a červená, jeho hlava jako zlato, jeho vlasy jako ratolesti palmové*, ještě zcela nerozvité, *oči jeho jako holubičí, jeho líce jako záhonky zahradní, jeho rty jako lilie*, provanuté všemi vůněmi, *jeho ruce plné hyacintů, jeho nohy jako mramorové sloupky*; tak pokračuje v rozjímání této svrchované krásy do podrobností, až nakonec uzavírá na způsob kontemplace, shrnujíc všechny krásy v jedno: *Jeho hrdlo je přelíbezné a vsecek jest žádoucí; takový je milý můj a ten jest přítel můj.* (Srv. Píseň 5; 9-16.)

Meditace jest podobna tomu, kdo voní postupně ke karafiátu, k růži, k rozmarýnu, dymiánu, jasmínu, ke květu oranžovníku ke každému zvlášť; avšak kontemplace je podobna tomu, kdo voní k voňavce složené ze všech těchto květů; neboť ten vnímá je-

diným pocitem souhrnně všechny vůně, jež ten první cítil odděleny a odloučeny, a není naprosto pochyby, že tato jediná vůně, jež pochází ze smíšení všech těch vůní, je sama líbeznější a vzácnější než vůně, z nichž se skládá, cítěny odděleně jedna po druhé. To je důvod, proč božský Snoubenec si tak váží toho, že jeho milovaná naň pohlíží jedním okem a že vlasy jsou tak dobře učesány, že se zdají jako jediný vlas (srv. Píseň 4; 9); neboť co znamená pohlížeti na Snoubence „jedním okem“ ne-li viděti ho jediným pozorným zřením? A co znamená nositi vlasy upraveny, nežli že se myšlení nerozptyluje do rozmanitých úvah? Ó, jak blaženi jsou ti, kdož probravše množství pohnutek, jež je vedou k milování Boha, a omezující všechny své pohledy na jediné zření a všechny své myšlenky na jediný závěr, dávají duchu utkvíti v jednotě kontemplace podle příkladu svatého Augustina nebo svatého Brunona, pronášejíce skrytě v duši trvalým úžasem tato láskyplná slova: Ó dobroto, dobroto! Ó dobroto vždycky stará a vždycky nová! A podle příkladu svatého Františka, jenž kleče na modlitbách ztrávil celou noc v těchto slovech: Ó Bože, ty jsi můj Bůh a mé všecko!, neustále je opakuje, jak vypráví blažený bratr Bernard z Quintevalu, který je slyšel na vlastní uši. (Srv. Kron. Menších bratří I, 8.)

Viz svatého Bernarda, Theotime; ten rozjímal část po části celé Utrpení Páně. potom z jeho všech hlavních bodů shrnutých dohromady udělal jakousi kytici láskyplné bolesti a položiv ji na svou hrud, aby proměnil svou meditaci v kontemplaci, zvolal: *Milý můj jest mi jako kytička myrhy!* (Píseň 1; 12.) Viz však ještě nábožněji samého Stvořitele světa, jak při stvoření nejprve rozjímal o dobrotě svých děl část po části, každé zvlášť, jak je viděl provedena. Viděl, praví Písmo, že světlo bylo dobré, že nebe a země jsou dobré věci; potom byliny a rostliny, slunce, měsíc a hvězdy, zvířata a úhrnem všechna stvoření, jak je stvořil jedno po druhém, až nakonec, když byl celý vesmír hotov, božská meditace se

tak říkajíc proměnila v kontemplaci; neboť pohlížeje na všechno dobro, jež bylo v jeho díle, jediným pohybem zraku, *viděl*, praví Mojžíš, *vše, což byl učinil, a bylo velmi dobré*. (I. Mojž. 1; 31.) Rozličné části pozorované odděleně na způsob meditace byly *dobré*, avšak spatřovány jediným pohledem všechny pospolu byly *velmi dobré*: tak jako množství potoků, jež spojivše se tvoří řeku, nesoucí největší lodní náklady, což by nikdy nemohly činiti tytéž potoky od sebe odděleny.

Když jsme byli zakusili veliké množství rozličných zbožných citů skrze množství úvah, z nichž se skládá meditace, soustředíme nakonec sílu všech těch citů, a ty dají ze smíšení a prostoupení svých sil vzniknouti jakési kvintesenci náklonnosti, a to činnější a mocnější náklonnosti než všechny náklonnosti, z nichž pochází, takže i když je toliko jedna, obsahuje moc a ráz všech ostatních; a ta se nazývá náklonnost kontemplativní.

Tak se říká mezi theology, že andělé vyvýšenější ve slávě mají prostší poznání Boha a tvorů než andělé nižší, a že obrazy nebo ideje, skrze něž vidí, jsou universálnější; takže andělé méně dokonalí vidí skrze více obrazů a rozličné pohledy, dokonalejší pak vidí skrze méně podob a méně pohledů svého zraku. A veliký svatý Augustin, následovaný svatým Tomášem, praví, že v nebi nebudeme míti těch změn, střídání, rozmanitosti a opakování myšlenek a úvah „jež přecházejí a vracejí se z předmětu na předmět a z věci na věc; nýbrž že budeme moci jedinou myšlenkou pozorovati rozmanitost více věcí“ a nabývati o nich poznání. (Srv. Sv. Aug. De Trin. XV, 16, sv. Tom. Summa I, XII, 10.) V té míře zajisté, jak se voda vzdaluje svého zdroje, rozděluje se a rozptyluje své proudy, jestliže ji s velkou péčí neudržíme pohromadě; a dokonalosti se odlučují a rozdělují tou měrou, jak jsou vzdáleny od Boha, který je jejich pramenem; když se mu však přibližují, sjednocují se, až se konečně vhrouží do té svrchovaně jediné dokonalosti, jež jest *nezbytná jed-*

nota a lepší úděl, jež zvolila Magdalena a jež jí nikdy nebude odňat. (Lk. 10; 42.)

Kontemplace jest bez námahy, což jest třetí rozdíl mezi ní a meditací.

Prosté zření kontemplativní se provádí jedním z těchto tří způsobů. Někdy pohlížíme toliko na některou dokonalost Boží, jako na příklad na jeho nekonečnou dobrotu, aniž myslíme na některý jiný jeho přívlastek nebo vlastnost, jako snoubenec upírající prostě zrak na krásnou pleť své snoubenky, jež tímto způsobem pohlíží na celý její obličej, ježto pleť jej pokrývá téměř celý, a přece si nevšímá ani rysů ani půvabu ani jiných částí krásy; neboť takto někdy i duch, pohlížející na svrchovanou dobrotu Božství, i když v něm vidí spravedlnost, moudrost, moc, neupírá nicméně pozornost leč na dobrotu, k níž se obrací prosté zírání jeho kontemplace.

Někdy také upíráme pozornost k tomu, abychom viděli v Bohu více z jeho nekonečných dokonalostí, ale zřením prostým a nerozlišujícím; jako člověk, jež prohlédnuv jediným pohybem zraku svou snoubenku, bohatě oděnou, od hlavy k patě, viděl by pozorně všechno vcelku a nic zvláště, nedoveda dobře říci, ani jaký měla čepec, ani jaké měla šaty, ani jaký měla výraz nebo jak se dívala, nýbrž toliko že všechno to bylo krásné a příjemné; neboť tak zahrnujeme často jediným jednoduchým pohledem více velikostí a dokonalostí božských najednou; a přece bychom nedovedli říci o tom nic zvláštního, toliko že vše je dokonale dobré a krásné.

A konečně nepohlížíme jindy ani na několik ani na jednu z božských dokonalostí, nýbrž toliko na nějakou činnost anebo nějaké dílo Boží, na něž upíráme pozornost; jako na příklad na úkon milosrdenství, jímž Bůh odpouští hříchy, nebo na úkon stvoření, nebo na vzkříšení Lazarovo, nebo na obrácení svatého Pavla; jako snoubenec, který by nepo-

zoroval zraky, nýbrž toliko sladkost pohledu, jež naň upírá jeho snoubenka, který by nepozoroval její ústa, nýbrž toliko líbeznost slov, jež z nich vycházejí. A tehdy, Theotime, vytryskne z duše projev lásky obracející se nejen k úkonu, jež pozoruje, nýbrž k Tomu, z něhož úkon vychází: *Dobrý jsi ty, a v dobrotě své nauč mne svým spravedlnostem.* (Ž. 118; 68.) *Tvé hrdlo, to jest slova, jež z něho vycházejí, jest nejlíbeznější, a celý jsi žádoucí.* (Píseň 5; 16.) *Ó jak sladké jsou řeči tvé mým útrobám, sladší než med mým ústům!* (Ž. 118; 103.) Nebo se svatým Tomášem: *Pán můj a Bůh můj!* a se svatou Magdalenou: *Rabboni! Mistře!* (Jan 20; 28, 16.)

Ať se však postupuje kterýmkoli z těch tří způsobů, má kontempace vždycky tu přednost, že je provázena radostí, tím spíše, že předpokládá, že jsme již našli Boha a jeho svatou lásku, že jí požíváme a že se z ní těšíme, řkouce: *Nalezla jsem toho, ježž miluje duše má; uchopila jsem ho a nepustím ho.* (Píseň 3; 4.) V tom se liší od meditace, která je téměř vždy provázena námahou, úsilím a starostí, kdyžtž duch v ní přechází od úvahy k úvaze, hledaje na rozličných místech buď Miláčka své lásky nebo lásku svého Miláčka.

Jakob pracuje v meditaci, aby získal Rachel, ale raduje se s ní a zapomíná na všechnu svou námahu v kontemplaci. Jako pastýř - jímž jest - připravil božský Snoubenec své svaté Snoubence nádhernou hostinu na venkovský způsob, kterou líčí takovým způsobem, že mysticky znázorňuje všechna tajemství Vykoupení: *Přišel jsem, praví, do zahrady své, žíti myrhu svou, vonné koření své; jísti plást s medem svým, píti víno své a mléko své; jezte, přátelé, a pijte, opojte se, nejmilejší.* (Píseň 5; 1.) Ó Theotime, kdypak to bylo, prosím tě, že Náš Pán přišel do zahrady své, ne-li tehdy, když vešel do přečistých, přepokorných a přesladkých útrob své Matky, plných všelikých květin svatých ctností? A co znamená pro Našeho Pána *žíti myrhu svou a vonné koření své*, ne-li hromaditi utrpení na utrpení až

k smrti, smrti kříže (Fil. 2; 8) a shromažďovati tak zásluhu k zásluze, poklad k pokladu pro obohacení svých duchovních dítek? A jak jedl *plást s medem svým*, leč když znovu ožil, spojiv svou duši, sladší než med, se svým tělem, zbodeným a proniknutým více ranami než plást medu? A když vstupuje na nebesa, vzal v držení všechny náležitosti a příslušenství své božské slávy, co jiného učinil, než že smísil obveselující víno podstatné slávy své duše s lahodným mlékem dokonalé blaženosti svého těla způsobem ještě výbornějším, než tomu bylo až dotud?

Nuže, ve všech těchto božských tajemstvích, jež zahrnují všechna ostatní, je dosti co jísti i píti pro všechny milé *přátele* i čím se opojiti pro jeho *nejmilejší* přátele; jedni jedí a pijí, ale více jedí, než pijí, a neopojují se; jiní jedí a pijí, ale mnohem více pijí, než jedí, a to jsou ti, kteří se opojují. Jísti, tof meditovati, neboť při meditování se pokrm duchovní obrací sem i tam pod zuby úvahy, aby byl rozdroben, rozmělněn a zažit, což vyžaduje jisté námahy; píti, tof kontemplovati, a to se koná bez námahy a bez odporu, s požitkem a lehkostí; opojiti se však, to znamená kontemplovati tak často a tak horoucně, že je člověk až bez sebe, aby byl celý v Bohu. Svaté to opojení, jež na rozdíl od tělesného nás nezabavuje smyslu duchovního, nýbrž smyslů tělesných; jež nás neotupuje ani neohlupuje, nýbrž nás zandělšťuje a tak říkajíc nás zbožšťuje; jež nám dává vystupovati ze sebe, nikoli aby nás omámilo a činilo podobným zvířatům, jak to činí opojení pozemské, nýbrž aby nás pozvedlo nad nás samy a přiřadilo nás k andělům, tak abychom žili více v Bohu než v sobě, jsouce láskou upoutáni a vedeni k tomu, abychom viděli jeho krásu a spojovali se s jeho dobrotou.

A poněvadž k dosažení kontemplace máme obyčejně zapotřebí slyšeti svaté promluvy, pěstovati duchovní hovory a rozmluvy s jinými, podle způsobu starých poustevníků, čísti zbožné knihy, modliti

se, rozjímati, zpívati duchovní zpěvy, pěstovati dobré myšlenky - kdyžť je posvátná kontempace konec a cíl, k němuž směřují všechna tato cvičení, to vše lze převést na ni, a ti, kdo ji pěstují, jsou nazýváni lidmi kontemplativními; jakož i tento druh činnosti je nazýván životem kontemplativním pro úkon naší poznávací schopnosti, jímž pohlížíme na pravdu božské krásy a dobroty s láskyplnou pozorností, to jest s láskou, jež nás činí pozornými, nebo s pozorností, jež vychází z lásky a rozhojňuje lásku, kterou máme k nekonečné líbeznosti Našeho Pána.

(Z „*Pojednání o lásce k Bohu*“ přeložil T. Uodička.)

P Silvestr M. Braito O. P.:

Duch Otce a Syna, duch našeho synovství

Někdy vypadá duchovní život různých křesťanů jako život, který žije z Otce vykoupením Synovým. Proto ta rozpačitost, s jakou se kolikráte staví křesťané k Duchu svatému. Proto také ono objevování Neznámého Boha. Mnozí se domnívají, že na to stačí nějaká pobožnost, nějaká zvláštní novena k Duchu svatému. Nedílná je úcta, jako je nedílná sláva a božskost Ducha svatého.

Celé dílo nejsvětější Trojice navenek je dílem celé Trojice. Již to je krásné, že nás Bůh připustil do komnaty svých tajemství. Tím ukázal, že chce býti opravdu jedno s námi, že chce býti skutečným naším přítelem, když nám odhalil svá nejvnitřnější tajemství, tajemství svého vnitřního života. Všem lidem odhalil tajemství svého vnitřního života, neboť tím jest tajuplné plození Syna skrze Otce a vycházení Ducha svatého z Otce a Syna. Kdo kdy odhalil tvorbu tak nesmírně pod sebou stojícímu tak nesmírná a tak vysoko nad ním stojící tajemství? Bůh otevřel, odhalil své nitro a ukázal nám svůj vnitřní život. Toužíš kolikráte po tajemství vzácných a velkých lidí, stojíš opřátelství svých bliž-

ních a bolí tě, že se leckdo před tebou uzavírá, protože mu nejsi dosti dobrý, dosti vznešený, dosti učený, dosti duchovně blízký. Jak my stojíme daleko od Boha a přece nám sdělil svá tajemství nejsvětější. A když sdělil tajemství, ukázal tím, že tě chce učiniti také účastným jejich plnosti v tvém životě, abys mohl nejenom o nich věděti, nýbrž do nich pronikati, je prožívat. To má býti dokonce tvá nejvyšší blaženost, abys je prožíval, abys z nich žil, aby toto bylo tvým nejvyšším životem.

Otec poznává sebe jako dokonalost naprostou a toto poznání plodí Syna a Otec se Synem, když poznávají sebe jako naprosto dokonalé, totožné v podstatě, vydechují sladký dech lásky, protože pravá láska je vždycky mezi těmi, kteří se spojují, kteří jsou si nějak podobní, kteří mají něco společného. Zde ale je společenství dokonalé, společenství jednoho života. Proto i láska, která vychází z Otce a Syna, je tak dokonalá. Tak ukončuje Duch svatý kruh Božího vnitřního života.

A tento Bůh trojjediný, Otec, Slovo a Láska čili Duch svatý, nejenom že tě stvořili, nýbrž ještě tě připodobnili sobě. Máš býti synem nebeského Otce v jedné lásce.

A celá tato nejsvětější Trojice přebývá v tobě posvěcující milostí, kterou se stal dítětem nebeského Otce skrze jednorozeného Syna Božího v životě svaté Lásky Ducha svatého. Přebývá v tobě celá nejsvětější Trojice a působí v tobě onen tajuplný život Božího dítěte. Ale nejenom že působí v tobě tento život, nýbrž je v tobě život božství; tak lze říci, že v tobě dále vychází Duch svatý z Otce a Syna a dále v tobě jako věčně v sobě plodí Otec Syna. Proto je tvé synovství věčným odleskem věčného plození Syna, láska, kterou vlil do tvé duše nový život, jest ustavičné vydechování Ducha svatého Otcem i Synem. Ale zase můžeš říci, že tento tvůj nový život i takhle je dílem celé nejsvětější Trojice a že proto nevíš, jak se v duchovním životě správně chovati ke každé z Božích osob v sobě.

Přebývají v tobě všechny tři božské osoby a máš je prožívati, ale každou z nich tak, jak je v sobě a jak se má k ostatním božským osobám.

V tom záleží duchovní život, že žiješ životem nejsvětější Trojice, ale právě tento život nejsvětější Trojice jest vztah všech tří osob k sobě navzájem. V tom pak záleží vyšší duchovní život, že prožíváš tento život Božských osob v sobě uvědoměle, že prožíváš plnost Otce, to, že Otec je principem Syna Božího a proto i principem tvého synovství, že Syn jest ve všem rovný Otcí, že jej Otec zplodil tak dokonale, že si jej i může božsky, to jest důstojně, zamilovati, abys i ty takhle miloval svého Otce, aby ses snažil býti jemu co nejpodobnější. Proto nás vybízí Spasitel, abychom byli dokonalí, jako Otec náš v nebesích jest dokonalý. Duch svatý jest vydechován Otcem i Synem jako láska, aby náš duchovní život podobně tak vycházel z Otce i Syna, abychom byli tak dokonalými syny nebeského Otce, že se dáme jím nésti, zaplavovati, že naším vlastním životem se stane láska, láska co nejdokonalejší, co nejúplnější.

Tak se obracejme k Duchu svatému jako k tomu, jenž vychází z Otce i Syna, z jejich vzájemného poměru. I tento Boží život se musí státi naším životem, a když se máme obracet k Duchu svatému, nesmíme tak činiti jednostranně, chtít ctíti Ducha svatého jako něco pomíjeného, nýbrž právě jako Ducha a lásku, uzavírající kruh Božího vnitřního života.

Jako bez Ducha svatého Trojice není celá ani její život celý, podobně také bez úcty k Duchu svatému není celého křesťanského života. Ale ani v tom nesmíme být jednostranní a zapomínat, že naše úcta k Duchu svatému musí býti stále ve spojení s ostatními dvěma osobami, podobně jako nemáme nikdy odlučovati úctu a lásku k Otcí a k Synu od lásky k Duchu svatému.

To vyjadřuje krásně nauka o přivlastňování určitých účinků v životě milosti určitým osobám

nejsvětější Trojice, protože tyto účinky odpovídají vlastnímu způsobu života jedné každé osoby v nejsvětější Trojici. Ona přivlastňování chtějí jen naznačiti napodobení oněch věčných a osobních vztahů v nejsvětější Trojici.

Tak se opět vraťme k Duchu svatému. Vychází jako láska Otce a Syna, milujících se dokonale, a jejich láska je božská a proto osobní. Nadpřirozený život znamená naši účast na Boží přirozenosti a na jeho životě. Boží přirozenost je Otcem sdělena Synu. Proto také přisuzujeme v duchovním životě Otcí původ svého nadpřirozeného života, protože mu říkáme *Otce* v duchovním životě. Ježíš jest věčně plozen jako rovný Otcí. Proto skrze něho jsme se stali Božími dětmi tohoto Otce. Proto on tolik miloval Otce, proto všechny k němu volal a ukazoval, že toto je vlastní smysl nového života, abychom vnikali do života, do hlubin Otcových, abychom se mu stali podobni, tak jako On byl ve všem rovný Otcí. Duch svatý je pak láska Otce a Syna, kteří se poznali co sobě rovní. Poznání a milování je život Boží i náš. Tak přisuzujeme Synu Slovo, poznání, a Duchu svatému lásku, která přivíví nás k Otcí skrze přivtělení k synovství Kristovu.

Ale tak jako poznání plodí lásku, láska opět plodí ještě hlubší poznání. Hlavně poznání žhavější. Ohnivě jest poznání, které přisuzujeme Duchu svatému. A zdá-li se to někomu málo, řekl bych tedy ještě, že Duch svatý jest také, a to reálně, zdrojem lásky k Otcí skrze Syna, že jen ve spojení s ním působí v nás Otec a Syn a tedy, když jest Duch svatý láska Otce a Syna, ne že by Duch svatý působil tento oheň v nás sám bez druhých osob, nýbrž že jen tehdy, je-li on spojen, jen tehdy se v nás rozrůstá poznání a láska a tím spojení s Otcem a Synem a prožití a stále dokonalejší uskutečňování našeho synovství Božího. Proto je to více než jen přisuzování Duchu svatému oněch účinků, které působí Láska, vzhledem k tomu, že On je osobní láskou Otce a Syna. Bez spolužití Ducha svatého, této

osobní lásky, není v nás působení nadpřirozené, třebaže odvozené a stvořené, lásky k Bohu.

Tedy toto bych zdůraznil v naší úctě k Duchu svatému. Ctím Tebe, Duše svatý, jako jednu ze tří osob, jako toho, jímž teprve je *celá* Trojice, jímž teprve může *celá* Trojice působiti navenek, jímž teprve *celá* Trojice žije. V tomto smyslu nic nemůžeme bez Ducha svatého, tak jako bez Otce a bez jeho Syna.

Duch svatý spolupůsobil přece vždycky s celým dílem Vykoupení. Spolupůsobil při utvoření přesvatého Těla Kristova v lůně přecisté Panny. Duch svatý vede Krista na poušť, Duch svatý ohlašuje lidem jeho synovství a svatost, lásku Otcovu k němu. A pak je slíben jako Duch Kristův, duch Pravdy, který bude střežiti Církev v jejím díle, učení, posvěcování a řízení. Duch svatý je posléze již při začátku Církvě. On uchvacuje apoštoly, zmocňuje se jich, vlévá jim lásku, že dovedou jíti ven z večeradla a hlásati pojednou evangelium Kristovo již bez bázně, že mu neporozumí, že zradí myšlenku Kristovu. Duch svatý naplňuje mladou Církev svými dary, kterými si podmaňuje prvé křesťany, aby se stali dobrými nástroji ve vlévání pravdy a lásky novým Božím dětem. Proto první křesťané připadají ostatním jako opilí. Svaté opojení lásky, svaté opojení Bohem působícím v člověku působí Duch svatý vždycky ve své Církvi charismaty lásky, dobročinnosti, moudrosti dávající rady, síly pomáhající slabým a potřebným, či láskou sloužící na nejrůznějších místech svatých úkolů v tajemném Těle Kristově.

Protože vychází jako Láska Otce a Syna, jako dar, jako ten, jenž je vydechován, jenž je dáván, připisujeme mu vděčně ony dary, které nazýváme dary Ducha svatého. Mají z nás učiniti povolný nástroj Božího působení v nás, působení onoho Božího života v nás, abychom mohli co nejhlouběji sestoupiti do jeho poznání a co nejsilněji se dáti zapáliti jeho láskou. Láska je dar, jest dána, při-

cháží pojednou do duše, strhuje nás a nese nás. Tak ji v nás působí také Trojice nejsvětější a tím, že vychází i Duch svatý, tím se miluje Otec se Synem a tím tedy také i my milujeme Otce i Syna a také až úcta ke všem třem osobám nás připraví na to, abychom byli nesení Bohem láskou.

A až se necháme nésti celou nejsvětější Trojicí, až budeme prožívati ono osobní každé osoby nejsvětější Trojice, budeme prožívati správně základ své víry a porosteme ve svém duchovním Božím synovství. Z Otce skrze Krista v Duchu svatém.

P. Reginald M. Dacík O. P.:

Pravdivost v myšlení a životě

*Pane, kdo smí být hostem ve tvém stánku,
aneb kdo přebývat na tvé svaté hoře?*

Tak se ptá Hospodina autor žalmu XIV. A Hospodin odpovídá žalmistovi, jenž myslel na svatyni jerusalemskou, po níž toužil každý člen vyvoleného národa, a odpovídá také všem, kdo až do konce věků budou toužit po blízkosti Boží a kdo budou, plní důvěry, vzhlížet k hoře svatosti:

*Kdo žije bezvadně a koná spravedlnost;
ten, kdo upřímně smýšlí ve svém srdci.*

Latinský text praví: *kdo mluví pravdu ve svém srdci*. Mluvit pravdu ve svém srdci znamená upřímně smýšlet. A ten, kdo je pravdivý ve svém srdci, ve svém smýšlení, bude nepochybně pravdivý také ve svých vnějších projevech, neboť z plnosti srdce mluví ústa.

1. Nebezpečí nepravdivosti.

Nikdo není dosti bezpečný před nepravdivostí. Nejsou jen hrubé formy nepravdivosti, jako je lež.

pokrytectví a různé způsoby farizejství. Je také jistá takřka skrytá, málo viditelná tvář nepravdivosti, kterou vidají často druzí, zatím co ji nevidí mnohdy její vlastník. Lží mluví člověk jinak, než smýšlí. Lhář mluví nepravdu a ví o tom, že mluví nepravdu. Klame druhého, a to vědomě. Ví, že klame, i když nemá v úmyslu svým jednáním škodit. Pokrytec je vlastně rovněž lhář, i když nelže slovy, nýbrž vnějšími skutky. Pokrytec předstírá něco jiného, než ve skutečnosti je. Hraje úlohu někoho druhého a snaží se vzbudit dojem, že vlastně nehraje, nýbrž je tím druhým.

K pojmu ctnosti pravdivosti náleží jevit se navenek v životě a v jeho projevech zcela tak, jak je tomu uvnitř v srdci. Jedná-li člověk tak, že budí dojem něčeho jiného, než ve skutečnosti je, a má v úmyslu tento dojem čehosi jiného vzbudit, je vlastně pokrytcem. Přetvařuje se, to jest ukazuje se jiným, než skutečně je, ukazuje tvář kohosi jiného. Takovéto jednání je vlastně lživé, neboť odporuje pravdivosti. Člověk nemluví jen slovy; mluví i skutky, každým vnějším pohybem svého těla. Proto i lhát může bez použití slov.¹⁷

Nebezpečný je hřích předstírání a pokrytectví, neboť snadno a takřka nepozorovaně se vloudí v jednání člověka. Kdo netouží po tom, aby byl uznáván, chválen, jeho práce oceňována? Je to zcela přirozené, že se chce člověk jevit jako dobrý, ušlechtilý. Této touze, zcela přirozené, neodpovídá však mnohdy skutečnost. A proto v té chvíli, kdy nastane rozpor mezi touhou člověka jevit se dobrým, a skutečným stavem jeho života, mění se krize tohoto okamžiku v předstírání, které prakticky lže. Touha zdát se dobrým zůstává, této touze však neodpovídá skutečnost a proto si člověk skutečnost nalhává a nalhává ji také druhým.

To je jeden druh nepravdivosti, jehož pramenem je lidská slabost a nedostatek odvahy snažit se o to,

¹⁷ Theol. summa, II. II. ot. 111, čl. 1. „Předstírání vlastně je jakási lež, spočívající v naznačování vnějšími skutky.“

aby byl soulad mezi touhou jevit se dobrým a skutečným životem, mezi dobrým míněním a ubohou realitou. A pak je jiný způsob nepravdivosti, mnohem horší a nebezpečnější, kdy člověk sám pozitivně působí k tomu, aby se jevil lepším, než je, aby vynikl v očích druhých a byl vážen, třebaže si toho nijak nezasluhuje. To je skutečné pokrytectví, je muž zcela právem náležitě odsouzení Kristovo. V prvním případě se člověk jeví lepším v očích druhých bez vlastního přičinění, třeba i proti vlastní vůli. Není-li pravdivost v jeho jednání, pak jen proto, že nemá dosti síly, aby svůj život vyzvedl na onu výši, na které ji vidí druzí. V druhém případě si člověk vlastním přičiněním zjednal velké mínění o sobě, které mu nikterak nepřisluší. O tomto případě platí slova sv. Tomáše: „V pokrytectví jsou dvě věci: nedostatek svatosti a její předstírání.“¹⁸ Takovýto světec svou svatost hraje. Někdy zcela vědomě, a tu je třeba myslet na cosi ďábelského. Velmi často však více méně neuvědoměle, a tu je bystrému pozorovateli líto jak toho, kdo klame, tak těch, kdo jsou klamáni.

Ale což je možno žít v zajetí nepravdivosti, klamu, předstírané svatosti a třeba i pokrytectví a nemít o tom vědomí? - Bohužel, ano. Jsou různá zaslepení v životě člověka, i toho, který jde cestou křesťanské dokonalosti, a jedno z nich se týká pravdivosti. Zkušení vědí, že různé jsou příčiny zaslepení duše. Zaslepuje pýcha a ješitnost, zaslepují vášně, zaslepuje přílišná impulsivnost a přehnaná horlivost. A nedostatek zdravého rozumu je už sám sebou zaslepením. Jestliže je člověk zaslepen, pak nevidí dobře, a nevidí-li dobře, pak také nesoudí dobře, a nesoudí-li dobře, pak ani nemluví dobře, ať jde o mluvu slov či skutků. A řeč nesprávná je nepravdivá.

Jak čelit tomuto nebezpečí nepravdivosti a všem jejím odrůdám? - Svrchovanou péčí o pravdivost v myšlení a v životě. To je jediná cesta; jiné není.

¹⁸ Tamtéž čl. 4.

2. Cesty pravdivosti.

Pravdivost je ctnost, zběhlost, která působí, že se člověk životem a řečí jeví takový, jaký skutečně je.¹⁹ Pravdivost nezmenšuje ani nezveličuje. Pravdivost nebrání tomu, aby druzí o nás věděli dobré. „Tak svěť světlo vaše před lidmi, aby viděli vaše skutky dobré a velebili Otce vašeho, jenž je v nebesích,“ pravil Kristus (Mt. V. 16). Brání však tomu, aby o nás věděli více, než je pravda. Vědí-li méně, nemůže nám to pravidelně škodit. Alespoň v duchovním ohledu. Proto praví sv. Tomáš, že ctnost pravdivosti se kloní k méně. Lidé, kteří říkají o sobě více, než jsou, jsou jiným obtížní, protože chtějí jiné převyšovat; lidé však, kteří o sobě říkají méně, jsou milí jakožto sestupující k druhým v jakési umírněnosti. Proto praví Apoštol: Budu-li totiž chtít se chlubit, nebudu nemoudrý, neboť povím (jen) pravdu; uskovňuji se však, aby někdo nemyslel o mně více, nežli co při mně vidí aneb ode mne slyší. (II. Kor. XII. 6.)²⁰

Člověk, který je veden pravdivostí, ani se zbytečně nechválí, ani zbytečně neskrývá své přednosti. Ale ani se zbytečně nehaní a bezdůvodně nevyzrazuje své nedostatky. Má-li jisté přednosti, nepopírá je, neboť popírat je by znamenalo hřešit proti jejich dárci. Nechlubí se však jimi, poněvadž ví, že je nemá ze sebe. Neroztrubuje však ani své nedostatky, aby falešnou pokorou nezakrýval skrytou pýchu, která touží být chválena za vyznání pokrytecké pokory.

¹⁹ Tamtéž, ot. 109, čl. 3. k 3.

²⁰ Tamtéž, ot. 109, čl. 4. - „Přiznávati to, co v kom jest, pokud je to přiznáním pravdy, je dobré samo v sobě. Ale to nestačí, aby to bylo úkonem ctnosti, nýbrž k tomu se vyžaduje, aby nadto bylo oděno náležitými okolnostmi, a když ty nebudou zachovány, bude to úkonem neřestným. A podle toho je neřestné, když někdo bez náležité příčiny chválí sám sebe i v pravdivém. Neřestné je také, když někdo svůj hřích uveřejňuje, aby se v tom chválil nebo jakkoliv neužitečně prozrazoval.“ Tamtéž, čl. 1, k 2.

Není tak snadné být zcela pravdivým ve smýšlení a jednání, jak by se na první pohled zdálo. Nejednou bývá člověk neupřímný a nepravdivý k sobě samému; což teprve k Bohu a bližnímu! Bez upřímnosti však není v člověku nic než přetvářka, ať už se člověk přetvařuje před sebou, před bližním nebo před samým Bohem, a bez pravdivosti není svatost nic než jakási vylhaná afektovanost.

Člověk pravdivý je nebojácný, statečný, protože přemohl sama sebe v boji velmi těžkém, zasáhl sama sebe na místě nejcitlivějším. Člověk pravdivý a upřímný se nechce zdát jiným, než je, a proto ničí v sobě všechny sklony k nalhávání sobě a k nalhávání druhým, že je velkým, když ve skutečnosti je malým, že je svatým, když ve skutečnosti je daleko od svatosti. Je pravdivý zvláště k těm, jimž dává nahlédnout do své duše, k zpovědníku, k duchovnímu rádci. Nezveličuje ani nezmenšuje své dobré skutky, protože se nechce jevit jiným, než je, ale ani z malých chyb nedělá velké a z velkých malé z téhož důvodu. Člověk pravdivý nechce být ani před Bohem ani před lidmi horší nebo lepší, než ve skutečnosti je. Čím upřímnější je sám k sobě, tím upřímnější a pravdivější bude k druhým, neboť těžko snáší v jakémkoliv směru nesprávný pohled druhých na sebe, kdo se sám vidí jasně a je veden touhou po pravdivosti.

O svatém Františku Saleském čteme: „Hrozil se klamu a neupřímnosti a nenáviděl pokrytectví; jediné prostota (pravdivost) mu byla svrchovaně milá. Měl srdce v rukou a na rtech a se všemi jednal upřímně a prostě. Jedním slovem: čistota a upřímnost v něm připomínaly prostotu holubice. Nelze říci, jak byla přímá, rozšafná, srdečná, upřímná a pravdivá jeho láska.“²¹ - Kdo nevidí, jak s upřímnou pravdivostí souvisí celá řada drobných ctností, kterých by nebylo, kdyby nebylo jí? Odmysleme si pravdivost a život člověka se dává na cestu, která

²¹ Il sacerdote alla scuola di s. Francesco di Sales, Brescia, 1932, p. 219.

je velmi vzdálena od cíle svatosti. Nastoupí-li na místo pravdivosti přetvářka a pokrytectví, nastoupí na místo prostoty afektovanost, čistota úmyslu a pohledu bude vystřídána neupřímností, křesťanská láska se promění ve společenskou nudu, plnou bezduchých konvenčních frází. Tak působí nedostatek pravdivosti i v docela obyčejném lidském životě. Objeví-li se na cestách duchovního pokroku, je schopen tento nedostatek pravdivosti vrhnout člověka i s nejvyšších stupňů, jakých snad dosáhl, zcela nazpět. Tu si můžeme jen připomenout slova žalmu XXVI.:

*Jazyk ošemetný nemá rád pravdu
a ústa úlisná přivádějí v zkázu.*

Člověk duchovní proto miluje pravdu a všemožně usiluje o to, aby byl pravdivý a upřímný v každém svém projevu. Čím více duchovně dospívá, tím lépe se zná, neboť tím se vidí nejen ve světle svého rozumu, nýbrž i ve světle Božím. A proto tím více touží, aby ho všichni viděli tak, jak sám sebe vidí. V životech svatých nalézáme dosti dokladů pro tuto touhu. Zdá-li se mu pak, že druzí ho vidí mnohem výše, než ve skutečnosti je, ač sám k tomu nezavdal příčiny, pak se snaží, aby se za pomoci milosti dostal tam, kde ho vidí druzí, a aby takto bylo dosaženo souladu mezi jejich viděním a skutečností.

Konstantin Miklík CSsR:

Jak získati Kristovy ctnosti příkladem a působením Eucharistie

(Pokračování.)

Co následuje po přijetí nejsvětějšího Těla, můžeme považovati za díkůčinění v nejširším smyslu, a to jak za díkůčinění po Oběti, tak za díkůčinění po Hostině obětní, která pro obětujícího kněze ná-

leží vždycky k celistvosti Mše. Děkůčinění to má několik částí: Děkůčinění ve smyslu užším (mešní), Závěrečné vložky, Děkůčinění ve smyslu nejužším (po mši). *Prvé děkůvzdání* začíná nejprve kratičkým rozjímáním po požití Božího Těla, potom zvoláním: „Jak se odplatím Hospodinu za vše, co mi prokázal?“, pak novým mlčením, které nemůže najíti odpovědi, a posléze radostným výkřikem: „Přijmu Kalich spasení a budu vzývat jméno Páně.“ - Kněz přijav Tělo Kristovo poznává totiž nesmírnost toho dobrodiní a uvědomuje si, že za ně vůbec nemůže poděkovati (*Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi?*). Jediné možné poděkování jest, že velikost dobrodiní uznáváme a že voláme po novém, které je stejně veliké a stejně hodné chvály. Neboť chvála Boží jest největší lidská možnost, a pomoc od Boha největší pohnutka k jeho chvále. V takovémto způsobu děkování se nejvíce vyznamenal David, a od něho pocházejí slova, jež tu Církev klade do úst kněze, který ji zastupuje: *Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo* (Ps. 115, 4). *Laudans invocabo Dominum, et ab inimicis meis salvus ero* (Ps. 17, 4). Nepřátelé, od nichž si kněz podle Žalmisty slibuje vysvobození Kalichem spásy (*Calix salutaris*), jsou nepřátelé duše. Proti těm se žehná Nejsvětější Krví, říkáje před přijímáním Krve slova: „Krev Pána našeho Ježíše Krista opatruj mou duši do života věčného. Amen!“ - I laik může v latinském obřadě přijímati duchovně pod druhou způsobou; ale následující *prosba*, kterou kněz bez prodlení říká po druhém přijímání, vymýváje kalich, vztahuje se k přijímání svátostnému, ano ve své druhé části i k oběti mešní. Slovy: „Co jsme přijali, Pane, ústy, ať uchopíme čistou myslí!“ - prosí kněz, aby tělesné přijetí Svátosti bylo provázeno duchem, prostým pozemského smýšlení a plným nebeské lásky (*pura mente*); a slovy: „Z daru časného ať se nám stane lék nepomíjející!“ - prosí kněz, aby duchovní účinky mše i svátého přijímání přetrvaly daleko mešní

obřad i trvání způsob, tak aby věc, vzatá se země (chléb a víno), byla nám po svém proměnění a skrze své duchovní ovoce lékem proti smrti, stromem života, závdavkem a prostředkem nesmrtelnosti. Na tuto myšlenku trvání účinků Eucharistie navazuje kněz i další modlitbou při omývání prstů: „Tvé Tělo, Pane, jehož jsem požíval, a Krev, kterou jsem pil, ať přilnou k útrobám mým!“ - Jest to vášnivá prosba lásky, která chce zabránití rozloučení s Tělem a s Krví Kristovou, která chce tyto hmotné prvky osobnosti Ježíšovy vtisknouti takřka do vlastních vnitřností, sloučiti s vlastním srdcem, smísiti s vlastním tělem a s vlastní krví (adhaereat visceribus meis!). Účinkem tohoto těsného splnutí má býti podle slov modlitby úplné obmytí duše od každé poskvrny viny, od každého zbytku zlých náklonností (Praesta, ut in me non remaneat scelerum macula, quem pura et sancta refecerunt sacramenta!). Konečně následuje vlastní mešní díkůčinění, tak zvané *Komunio*. Byl to původně zpěv antifony, žalmu a opět antifony po dobu rozdávání Eucharistie věřícím. Jeho zkrácená forma má ovšem jako ostatní proměnlivé části mše vztah k církevnímu svátku toho dne, ale přece vždy obsahuje, podle úmyslu Církve, nějakou narážku a chválu na přijatou Eucharistii, nebo vzbuzení nějaké ctnosti, která má míti místo v díkůčinění po svatém přijímání. Na př. Komunio o 4. neděli adventní zní: „Ejhle Panna počne a porodí syna, a bude mu dáno jméno Emanuel“ (Is 7). - Emanuel značí: „Bůh s námi“, což jest výtečné vyznání víry v přítomnost Kristovu, a zmínka o Panně přivádí na mysl srovnání činu Mariina s činem kněze v konsekraci, která jest nejbližším základem přijímání právě tak, jako jest vtělení Syna Božího v Marii nejprvnějším předpokladem přijímání. Komunio o popeleční středě zní: „Kdo se cvičí v Zákoně Páně dnem i nocí, vydává ovoce své časem svým“ (Ž. 1, 2-3). - I zde jest, kromě narážky na církevní dobu, vyjádřen vztah k Eucharistii tím, že se mluví (podle smyslu Žalmu 1) o štěstí člověka

zbožného, jehož Pán zahrnuje požehnáním. I v Komuniu Hodu svatodušního mají slova: „A naplnění jsou všichni Duchem svatým, mluvíce o velikých skutcích Božích“ - nepochybný vztah k svatému přijímání, protože s Ježíšem Kristem přichází Duch svatý a obec přijímajících má vskutku proč mluvit o božských dobrodiních.

Postkomuniem začínají mešní *závěrečné texty* a dodatky, jejichž smysl jest více méně prosebný, nebo též oslavný. Prosby po přijímání patří k díkůčinění v širším významu, třebaže se obracejí většinou k Bohu Otci; protože vděčný člověk nemůže téměř uctít Boha lépe, než že ho prosí, a protože Otci náleží především dík za všechno, co se týče jeho Syna. Prosby ty se týkají ovoce mše a přijímání, ochrany a požehnání Božího, prospěchu a pokoje Církve, a mají charakter modliteb celku, nikoli modliteb soukromých prosebníků. Co jim dodává liturgické důležitosti, jest ta okolnost, že jsou pronášeny od dětí Božích, které mají v sobě čerstvě přijaté tělo a krev Bohočlověkovy a z tohoto důvodu zasluhují zvláště laskavého vyslyšení Boha na nebesích. *Postkomunio* skoro vždycky udává tento důvod, často vedle důvodu čerpaného ze svátku neb z přinesené oběti, a věci, o které prosí, jsou nejrozmanitější dary věčné i časné, zvláště však udělení a zachování ovoce mše svaté a svatého přijímání. I tam, kde formální vyjádření vztahu k Eucharistii jest nejskrytější, nelze ho v postkomuniu necítiti: „Vlití Ducha svatého, Pane, ať očistí naše srdce; a když je Duch z kropil svou nejhloběji pronikající rosou, ať je naplní úrodou skrze Pána našeho Ježíše Krista, který s tebou žije a kraluje v jednotě s tímž Duchem svatým, Bůh po všechny věky věkův. Amen.“ (Postkomunio Hodu Božího svatodušního.) - Po této mešní modlitbě následovala v staré Církvi, dokud ještě nebylo zavedeno požehnání kněžské, tak zvaná *Oratio super populum* (modlitba nad lidem). Ta měla svolati na věřící *Požehnání* před opuštěním chrámu, a byla tudíž lépe včleněna do liturgie než požehnání dneš-

ní, jež se uděluje teprv po „Ite missa est“, neb ve dny kající po „Benedicamus Domino“. - „Ite missa est“ znamená totiž: Jděte, jest konec! - Missa je zkrácený tvar od missio (rozpuštění), tak jako jest Ascensa zkrácený tvar pro Ascensio. Ve dny kající se však věřící po „Modlitbě nad lidem“ hned nerozpouštěli, nýbrž naopak vyzývali, aby zůstali v kostele k delšímu „dobrořečení“. Když byla později zavedena závěreční orace „Placeat“ a po ní kněžské požehnání, byla ponechána „Modlitba nad lidem“ jenom v postě, kdy se vůbec modlitby prodlužovaly a ochrana Boží vyprošovala usilovněji. Ve mši s požehnáním se posléze prosba o požehnání a požehnání samo opakuje po třetí, ano, počítáme-li k tomu Pax, udělovaný částičkou Hostie nad kalichem, dokonce po čtvrté. Srovnány vedle sebe, znějí texty k trojímu požehnání na příklad o popeleční středě takto:

I.

Modleme se: Ponižte své hlavy před Bohem! - Shlédni, Pane, usmířen na ty, kteří se sklánějí před tvou Velebností: aby, *občerstvení božským darem*, stále byli živeni nebeskou pomocí. Skrze Pána našeho Ježíše Krista, který s tebou živ jest a kraluje v jednotě s Duchem svatým, Bůh po všecky věky věkův. Amen!

II.

Kéž se ti líbí, svatá Trojice, služba mé poddanosti, a dej: aby ta *oběť, kterou jsem přinesl* já nehodný očím tvé Velebnosti, byla Tobě příjemná; mně pak i všem, za které jsem ji obětoval, přinesla tvým milosrdenstvím usmíření. Skrze Krista Pána našeho. Amen! - Poté žehná kněz pravicí lid ve způsobu kříže, říkáje přitom slova: Požehnej vás všemohoucí Bůh, Otec i Syn i Duch svatý. Amen!

III.

℣: Chléb nebeský jim dáváš (Aleluja).

℟: Chléb plný všeliké slasti (Aleluja).

Modleme se: Bože, jenž jsi nám zanechal v obdivuhodné Svátosti památku svého umučení: dejž, prosíme, ať tak velebíme svatá *tajemství tvého Těla a tvé Krve*, abychom ovoce tvého vykoupení stále v sobě cítili. Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen! - Zde kněz žehná velebnou Svátostí.

Po kněžském požehnání *následuje* od 13. do 16. století ještě „poslední evangelium“, většinou počátkem evangelia svatého Jana, líčící božskou působnost Ježíše Krista od stvoření světa až do eucharistie. Poslední evangelium má Krista v našem srdci chváliti a velebiti, kdežto „modlitby za Církev“ (mystické tělo Kristovo), které se po tiché mši přidávají od dob Lva XIII. k těm, jež předcházely před Proměnou a Přijímáním,¹ mají opět oficiální prosebný ráz.

Teprve po mši svaté nastává vhodný čas pro *díkůčinění soukromé*, ale i pro ně přikazuje nebo doporučuje Církev ideální způsob, záležející z Dobrořečení, Chval a Proseb, směřujících jednak k Boží oslavě, jednak k spáse člověka. *Dobrořečení* začíná antifonou: „Zpívejme hymnus Tří Mládenců, který zpívali Svatí v ohnivě peci, dobrořečíc Pánu!“ - Poté kněz i věřící, kteří přijali Svátost, mají vyzývat na pomoc k díkůvzdání veškero stvoření. Proto oslovuje kněz za tímto cílem, užívaje slov řečených Světců, všechno, co Bůh ve světě stvořil: anděly jakožto nejvyšší, nebesa jako sídlo blaženosti, vzdušnou oblohu jako sídlo vod; všecko, co je ve vesmíru k Boží službě („nebeské vojsko“), především slunce a měsíc, i ostatní hvězdy nebeské; pak různé živly: dešť, rosu a vítr, oheň, horko i zimu; též vlhko a jíní, mráz a chladno, ledy i sněhy; posléze důležitá zřízení horní přírody: den a noc, světlo a tmu, blesky a mračna. Tu sestupuje kněz z oblak a vyzývá

¹ „Imprimis quae“ a „Eamque secundum“.

k díkům suchou zemi, hory a kopce, i všecko pozemní rostlinstvo; zdroje vod, moře, jezera i řeky, velké i malé vodní živočišstvo; ptáky v povětří, zvířata divoká i domácí, a na konec samo lidské pokolení. Zvláště lid Hospodinův má přispěti k náležitému poděkování se svými kněžími a jinými služebníky kultovými. Všecky schopnosti zbožných mají děkovati Pánu, jak duch, tak smysly, zvláště pak lidé svatí nebo těžkým zármutkem sklíčení, jako na př. Ananiáš, Azariáš a Misael. Kněz přidává z návodu Církve ještě verš o Trojici a zakončuje chvalozpěv veršem, který v ústech Tří Mládenců (Dan 3, 56) předchází jejich výzvu ke všemu stvoření (viz počátek hymnu!). Po chvalozpěvu následuje bezprostředně *Žalm 150*:

*Chvalte Boha ve svatyni jeho,
chvalte ho v jeho pevné turzi!*

*Chvalte ho pro jeho mocné činy,
chvalte ho podle jeho velebnosti!*

*Chvalte ho zvukem polnic,
chvalte ho harfou i citerou!*

*Chvalte ho bubny i tanci,
chvalte ho strunami i píšťalami!*

*Chvalte ho cimbály zvučícími,
chvalte ho cimbály jásajícími!*

*Všecko, co dýchá,
chval Pána!*

*Sláva Otci i Synu i Duchu svatému,
jak bylo na počátku, nyní i vždy, i na věky!*

Po opětování antifony říká kněz dále: Pane, smiluj se, Kriste, smiluj se, Pane, smiluj se! Nyní se modlí kněz tiše *Otčenáš*, jehož poslední dvě prosby

pronáší hlasitě a rozvádí nejprve ve verších a pak v oracích. Jelikož oslabení zlé žádostivosti a pýchy jest jeden z význačných plodů Eucharistie, týká se *čtvrtý díl* tohoto díkůčinění právě těchto bodů:

℣: A neuvod' nás v pokušení! ℞: Ale vysvobod' nás ode zlého!

℣: Pane, ať tě velebí všechny tvé skutky! ℞: A tvoji Svatí ať ti dobrořečí!

℣: Plesati budou Svatí v slávě své. ℞: Radovati se budou ve svých křeslech.

℣: Ne nám, Pane, ne nám! ℞: Nýbrž jménu svému dej slávu!

℣: Pane, vyslyš modlitbu mou! ℞: A mé úpění ať k tobě přijde!

℣: Pán budiž s vámi! ℞: I s duchem tvým!

Modleme se: Bože, který jsi pro Tři Mládence utišil plameny ohnivě: uděľ milostivě, aby nás, služebníky tvé, nespálil plamen nepravostí. - |

Předcházej, prosíme, Pane, svými vnuknutími naše činy, a provázej je svou pomocí: aby všechny naše modlitby a skutky u tebe vždycky začínaly a skrze tebe také končily. - |

Dej nám, prosíme, Pane, uháseti plameny našich nepravostí, který jsi blaženému Vavřinci dal zvítěziti nad palčivostí jeho muk. Skrze Krista, našeho Pána. Amen!

Přistoupí-li k tomuto vzornému díkůčinění děkovaná a prosebná modlitba svatého Tomáše Akvinského k Bohu Otci, nebo láskyplně prosebná modlitba svatého Bonaventury k Pánu Ježíši, nebo povzdechy svatého Ignáce k nejsvětějšímu Vykupiteli, nebo podobná modlitba k Pánu Ježíši za prominutí chyb z křehkosti spáchaných při mši svaté; přidáme-li nad to modlitbu před Ukřižovaným za dosažení plnomocných odpustků a Otčenáš, Zdrávas a Sláva Otci na úmysl svatého Otce; vynasnažíme-li se právě této modlitby k Ukřižovanému využití k vyprošení všeho toho, zač ona vskutku prosí, totiž za

živé a trvalé city víry, naděje a lásky, za pravou lítost nad hříchy, za ustavičnou nejpevnější vůli napravovati to, co bylo proviněno v minulosti, pak možno říci, že jsme konali díkůčinění podle lidských sil dobře, a pak můžeme bezpečně očekávati, že porosteme v ctnosti, i kdybychom o tom nevěděli. A i když možno s prospěchem konati díkůčinění volně a svobodně vlastními slovy a neunavovati se příliš vázáním na staré předlohy, přece nelze popřít, že díkůčinění, které radí Církev, jest jadrné a plné nejvzácnějšího umění starati se především o to, co jest průměrnému člověku každého stavu nejpotřebnější.

(Pokračování.)

Dominik Pecka:

Muže a ženu stvořil je

Bůh jest láska, praví svatý Jan (1 Jan 4, 8). Slovem láska jest tu vyjádřena sama podstata božství, sám božský život. Neboť nejhlubší odpověď na lidskou, ba velmi lidskou otázku, co dělá Bůh, není odpověď: Bůh řídí svět, nýbrž: Bůh žije nekonečně bohatým vnitřním životem. Bůh sám sebe poznává: a výsledkem tohoto konu není prázdný pojem, nýbrž Logos, jež nazývá svatý Pavel výbleskem slávy Otcovy a obrazem jeho podstaty. A poněvadž Otec vidí v Synu dokonalý obraz své dokonalosti a krásy, objímá ho nekonečnou láskou - a výsledek tohoto konu opět není jen pouhé přilnutí podmětu k předmětu, nýbrž Osoba - Duch svatý. Otec a Syn se milují v Duchu svatém. A proto lze bytnost Boží vystihnouti jediným slovem: Láska.

Láska Boží se zrcadlí ve všem stvořeném; z bytostí této země pak především v člověku, jež byl učiněn k obrazu a podobnosti Božímu. Avšak člověk není obrazem Božím jen jako jedinec, nýbrž i jako muž a žena:

*Stvořil Bůh člověka k obrazu svému,
k obrazu Božímu stvořil ho,
muže a ženu stvořil je. (Gen., 1, 27.)*

Božská láska v Trojici má svůj odlesk v lásce manželské. I rodina je trojice: otec, matka, dítě.

Vlastností lásky jako každého dobra jest šířiti a rozlévati se. Láska Boží k lidem se nejmocněji projevila Vtělením Syna Božího: Tak Bůh svět miloval, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž věří v něho, nezhyne, nýbrž měl život věčný. (Jan 3, 16.) Kristus se stal člověkem, zaštipil se v lidské pokolení, zasnoubil se s ním a miloval je až k smrti: Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život za své přátele. (Jan 15, 13.) I tato jeho láska má svůj odlesk na zemi, ba více než odlesk: živé a ústrojné podobenství: Muži, milujte své manželky, jakož i Kristus miloval Církev vydav sebe sama za ni. (Ef. 5, 25.)

Spojení lásky v křesťanském manželství má rozkvétati v živé podobenství oné lásky, jíž Pán miloval své věrné. Miloval Církev vydav sebe sama za ni. Miloval ji láskou obětovnou.

Nad příbytkem manželů křesťanských by mohl býti nápis: Zde se milují lidé. Ale tento nápis by byl bez obsahu a bez výrazu, kdyby nebyl doplněn jiným: Zde se obětují lidé.

V manželství jsou dva tělem jedním. Ale tato jednota není pouhým součtem dvou, nýbrž jednotou živou, jednotou lásky obětovné. Jinak jednoty není. Spojí-li se dva sobci, nevznikne nikdy jednota, nýbrž jen podvojný egoismus. Jest láska, která bere, a je láska, která dává. Jest láska žádostná a jest láska přejná. Jest láska sobecká a jest láska obětovná. Láska snoubenecká jest veliká a musí býti veliká, jinak by nenašla síly učiniti jedním, co dosud bylo dvojí. A tato láska, v níž je snad i mnoho sobeckého a žádostného, má svůj čas. Z ní musí se zroditi láska jiná, hlubší a tvrdší: láska manželská.

V knihách to bývá tak, že příběh dvou se končí svatbou. Ve skutečnosti se začíná příběh nový: zápas lásky se skutečností. Je konec okouzlení: člověk se zjevuje, jaký jest. A láska zkoušená a zápasící se ptá: Takový(á) jsi ty? a vzdychá: To jsem nevěděl(a); tak jsem si to nepředstavoval(a).

A to je chvíle, kdy se začíná příběh Boží v duších: zde počíná působiti svátostná síla uschopňující milovati druhého, *jaký jest*, ne jakým ho viděly mladé a oslněné oči.

Ale co znamená v plném smyslu slovo Písma: Muže a ženu stvořil je?

1. Záměr Boží.

Jest záměrem Boha Stvořitele, aby lidské pokolení se udržovalo a množilo: „Rosťtež a množtež se a naplňte zemi.“ Nové lidské bytosti mají se roditi. Tento záměr by mohl Bůh uskutečniti sám i bez součinnosti lidské. Stvořil veliké množství andělů, a to přímo, bez spolupůsobení jiných andělů. Podobně by mohl přímo tvořiti i nové bytosti lidské bez součinnosti lidské, a to ve stavu tak dokonalém, že by již lidské péče nepotřebovaly. Avšak Bůh dopřává i lidem jakési účasti na díle stvoření a na péči o zachování lidského rodu. Bůh tvoří duši lidskou. Tělo však netvoří přímo, nýbrž dává mu vznikati v těle rodičů.

Nová bytost lidská přichází na svět ve stavu velmi nevyvinutém. Úkolem rodičů jest živiti, chrániti a vychovávat dítě, jež Bůh jim svěřil. Matka sama nestačí na tento úkol. Proto je třeba dítěti nejen lásky mateřské, nýbrž i péče otcovské. Nejlépe jest postaráno o tělesný i duševní rozvoj dítěte tam, kde muž a žena vzájemným slibem lásky a věrnosti se zavázali k společnému životu a péči o potomstvo, čili v rodině. Zrození dítěte mimo rodinu a mimo řádné manželství je v rozporu s tvůrčím záměrem Božím, poněvadž budoucnost dítěte takového není upravena. Odporuje dobrotě a prozřetelnosti Boží,

aby přicházel na svět tvor, který by už při svém zrození neměl vše, čeho jest mu třeba k životu.

Tento rozpor jest vyjádřen příkázáním Nese-smilniš. Smilniti znamená nemilovati nebo špatně milovati - tak jako svěsti znamená špatně vésti. Smilní, kdo způsobuje, aby se narodilo dítě mimo manželství. Hříchem není ovšem jen smilstvo samo, ale také vše, co k němu vede nebo může vésti: smilné myšlenky, představy, žádosti, pohledy, doteky, hříšné známosti, a vůbec vše, co porušuje čistotu.

Aby se uskutečnil záměr Boží, dal Bůh muži a ženě různé vlastnosti tělesné i duševní. Zejména pak vložil Bůh do srdce muže náklonnost k ženě a do srdce ženy náklonnost k muži. Tělo muže obdařil schopností k otcovství a tělo ženy schopností k mateřství. Tyto schopnosti a síly duševní i tělesné jsou dány od Boha a jsou jen ohlasem tvůrčího Fiat Božího. Člověk pak jich má užítí ve shodě s vůlí Boží. Pokud se projevují v oblasti duchovní, mluvíme o erosu; pokud se projevují v oblasti tělesné a smyslové, mluvíme o sexu.

2. *Eros.*

Eros je intuitivní hledání rodově žádoucích hodnot, zaněcující se krásou tělesnou, objímající však celou osobnost lidskou s duší i tělem a usilující o tvůrčí spojení dvou bytostí lidských. Eros je hledání proti-hodnoty. Nikdy nepodaří se člověku pochopiti, přijmouti a uskutečniti nějakou hodnotu dokonale. Právě proto, že hodnoty se nikdy plně neuskutečňují, neustává člověk hledati je a zápasiti o ně. Této touze nedokonalého po dokonalém, této vůli k hodnotě dává se staré platonské jméno eros. A poněvadž dokonalost není zde na zemi, jeví se eros jako touha nadzemská, všechny hranice překračující.

Eros jest hledání hodnoty v člověku. Co milujeme u lidí, jsou jejich dobré a krásné vlastnosti -

hodnoty. Pokud se dá řečí pojmů vyjádřiti, co jest eros, znamená to, že eros spatřuje v člověku nositele a dárce hodnot a nalézá tak i hodnoty vlastní osobnosti. Eros není sice čistě rozumovým poznáním hodnoty, ale předpokládá správný postřeh hodnot; dáváti přednost vyššímu před nižším v člověku, ceniti hodnoty mravní výše než vědní nebo umělecké; a ty opět výše než schopnosti čistě fysické, k tomu se musí člověk vychovati. Jen kdo vypěstí smysl pro řád hodnot, je schopen opravdové lásky.

To je slabost erosu. Ale to je také jeho síla. Láska erotická se může nazývat slepou, poněvadž podle své přirozenosti, měreno podle theoretického ideálu, vždy příliš zdůrazňuje, co je kladné, přehlíží však, co je záporné. Může se však také nazývat jasnovidkou, pokud má oko pro hodnoty, ukryté hlouběji.

Eros se zaněcuje krásou tělesnou. Že krása smyslová mocněji a neprostředněji nás uchvacuje, v tom jest nebezpečnoství erosu. Že tělo není vždy dokonalým zrcadlem duše, v tom je tragika erosu. Eros se blížíme k hodnotám v záření smrtelné krásy.

Eros objímá duši i tělo. Chápe tělo jako výraz či symbol duše. To ovšem nestačí, aby byl eros nazýván láskou dokonalou či snad svatou. Ale může se jí státi.

Eros je touha po spojení tvůrčím. Eros sám o sobě je sice též hodnotou, ale neúplnou. Není hodnotou naprostou, ale hledá hodnotu, aby dospěl k hodnotě. Směřuje k hodnotě ne přímo, nýbrž prostřednictvím osoby, která jest nositelkou hodnoty.

3. *Sexus.*

Sexus jest nejdůležitějším a nejmocnějším přírodním výrazem erosu. Hlavní známkou sexu jest pohlavní přitažlivost v oblasti tělesně smyslové.

Sexus sám nespojuje, co jest odděleno. Protikladné principy, mužský a ženský, může spojit jen eros, poněvadž je hledáním hodnot. Jen hodnoty přita-

hují a jen hodnoty spojují. Sexus se nesmí osamostatňovati. Jest požadavkem vyšší mravnosti, aby všechny stupně sexu byly podrobeny erosu. Teprve eros dává sexu smysl.

Sexus záleží ve snaze včleniti tělesnou žádost v personální jednotu, podříditi ji osobní lásce. A ethos erosu znamená úsilí založiti osobní lásku na správném postřehu hodnot. Sexus i eros se musí podrobiti osobnosti. Osobnost pak Bohu.

Láska může přetvořiti a zjasniti sexuální oblast, jen když vědomě a výslovně tkví v Bohu. Jinak utone ve vlnobití vitálního živlu. Sexus sám o sobě, sexus jako funkce i sklon jest vystaven nezřízené žádostivosti, která podle křesťanského pojetí jest následkem prvotního hříchu.

Sexus odosobněný jest činitelem rozvratným v životě člověka a tudíž může býti chápán jako ohlas prvotní viny. Podstatou viny té bylo odmítnutí Boha, pohrnutí nadpřirozeným životem v Bohu. Člověk chtěl býti člověkem pouze přirozeným. A trestem byla ztráta Boha, stud, pot, smrt a prach. Rozpor mezi člověkem a Bohem zavinil rozpor mezi tělem a duší. Tragedie prvotního hříchu jest v tom, že po něm člověk jest porušeným obrazem Božím. A tragedie erosu jest v tom, že tělo není dokonalým obrazem vykoupené duše.

4. Společenství života.

Manželství jest erotické a sexuální společenství muže a ženy: přitom však jest i nerozlučným společenstvím všeho života podle požadavků rodiny. Společenství neznámá sloučení a dokonce ne ztožnění. Muž nezaniká v ženě a žena nezaniká v muži. Naprosté „splnutí“ dvou bytostí lidských v manželství jest pouhé okrasné rčení. I v nejdokonalejší jednotě lásky zůstávají muž a žena dvěma samostatnými bytostmi. Všechny řeči o „jednom srdci a jedné duši“ jsou jen metafory: znamenají svornost

a shodu v myšlení, cítění a jednání, ne však jednotu bytí.

Soustředění lásky na jednu a tutěž osobu jest výkvětem erosu. Pravá láska směřuje k věrnosti. Ani zastánci pohlavní volnosti to nemohou popřítí.

Soustředění lásky na jednu osobu již samo vede k ideí manželství jakožto nerozlučného svazku mezi jedním mužem a jednou ženou. Manželství jako tělesně duchovní společenství lásky založené na vytušení hodnot milované osoby a uchopující tyto hodnoty silou stále rostoucí, trvající mocí vzájemného vcítění a prolnutí, je myslitelno jen jako naprostá monogamie. Nerozlučnost manželství nezakládá se pouze na účelu manželství, jímž jest zrození a výchova potomstva, a vzájemná pomoc, nýbrž zakládá se především na lásce samé, jež se utvrzuje věrností. Není tudíž nerozlučnost manželství pouhým výtvozem zvyku ani pouhým požadavkem zákonodárství církevního nebo státního: kdyby toto zákonodárství nemělo podklad v samé podstatě lásky manželské, bylo by naprosto nesmyslné, nepřirozené a nemravné.

Individuální soustředění erosu, vyznívající v trvalý vztah lásky není ještě manželstvím, nýbrž pouhým jeho nástinem. Je třeba rozlišovati lásku snoubeneckou a lásku manželskou.

Manželství jest více než eros. Manželství jest více než sexus. Manželství není jen společenství erotické, nýbrž společenství osobní, to jest společenství všech oblastí a stránek lidského soužití. Pohlaví jest jen jednou z těchto stránek. Proto také manželství založené výhradně na sexuální přitažlivosti nese již v sobě zárodky rozkladu.

Manželství není jen společenství lásky. Jest to společenství života. „Není dobře býti člověku samotnému.“ Tak mluví Tvůrce hodlaje stvořiti ženu. Míni a jmenuje nejen neúplného tvora pohlavního, stvořil v člověku tvora společenského, ne individuum, nýbrž bytost osobní.

5. *Vzájemná služba.*

Společenství manželské jest prarodkem všeho společenství, jakož bylo na počátku. Způsobnost k manželství se tudíž nezakládá na pouhé schopnosti k fyziologickému soužití, nýbrž na schopnosti k službě: jinými slovy - ne pouze na schopnosti biologické, nýbrž na schopnosti mravní.

Vzájemná služba není tu míněna jako služba člověka člověku, služba z pohnutek výhradně lidských, nýbrž jako služba Bohu.

Manželství není jen pro člověka, ale i člověk jest pro manželství. V manželství má člověk spolupracovati na uskutečnění království Božího. Smyslem manželství není jen zrození a výchova dítek a ukončení přirozené žádosti, nýbrž také vzájemné zdokonalení a posvěcení manželů.

Služba v nejvyšším smyslu jest ochotna k oběti. Eros je hledání hodnoty. Hodnot však nelze nalézt bez obětí. Manželství neznamená a nemůže znamenati jen radosti. Už z toho důvodu musí manželství býti založeno na náboženství. Jen víra v Boha, hodnota nejvyšší, dává sílu k oběti.

Je-li řečeno o službě, vylučuje se vláda. Nemá smyslu přítí se, jsou-li muži lepší než ženy či ženy lepší než muži - tak jako nemá smyslu přítí se, je-li barva červená krásnější než modrá. Fysiologicky a psychicky jest žena jiná než muž, toť vše.

Muž má primát. Proto muž sluje hlavou rodiny. V tom však není podcenění ženy. Je-li muž hlavou, jest žena srdcem rodiny.

6. *Uvěrnost.*

Manželství jest společenství osobní a mravní. To znamená společenství rozumné a svobodné.

Praví-li se, že manželství je společenství rozumné, není tím řečeno, že by láska byla jen výslednicí určitého kalkulu a že by se zakládala na rozpočtu výhod a nevýhod. Tak si představují manželství

někteří sociologové, eugenikové a politikové. Dokonce zamýšlejí vydati jakési zákony, podle nichž se mají lidé milovati. Většinou se domnívají, že dědičnost je hlavní či dokonce jedinou složkou ve vývoji jedince, věří, že když některé nemoci jsou dědičné, že jest dědičné i zdraví, myslí, že zdraví je vlastností, a zapomínají, že jest to soulad vlastností, a konečně tím vším podceňují veškeré působení výchovné - příliš, jak se zdá, posedlí pověrou eudaimonismu a determinismu.

Úkol eugeniků jest, jak správně řekl Max Scheler, jen nepřímý a zábranný, nikoliv přímý a kladný.

Praví-li se, že manželství je společenství svobodné, neznamená to nespoutané, nevázané či rozlučitelné. Manželství je společenství svobodného muže a svobodné ženy - společenství založené na svobodném rozhodnutí. Jinak bylo by panstvím na straně jedné a otroctvím na straně druhé. Panstvím a poddanstvím společenským, sexuálním a hospodářským.

Charakter nesvobody má manželství všude tam, kde není správného pojetí lidské osobnosti a kde idea manželství se trhá a zdůrazňuje se z ní jen část.

Zas nubují-li v Číně a Indii rodiče již nedospělé děti a nutí je předčasně k manželství, je to tím, že se na manželství pohlíží jen jako na pokračování rodu a zajištění kultu předků. Vypůjčuje-li se žena na zálohu jako v Kongu nebo kupuje-li se jako v Kameruně, je to tím, že se na manželství pohlíží jen jako na společenství hospodářské. Požadují-li etikové v zemích anglosaských, aby manželství bylo zcela volným přátelstvím, závislým na trvání vzájemné přitažlivosti, je to tím, že považují manželství jen za společenství sexuální.

V tomto zdůraznění části na úkor celku jest především útok na osobnost a její svobodu. V tomto částkovém pojetí manželství nemůže býti ničím jiným než otroctvím.

Slib manželský má především ten význam, že je živoucím protikladem otrockého stavu. Slibuje-li žena věrnost a poddanost muži, dokazuje tím, že

není jeho otrokyní. Tak jako za doby feudální vasal vkládal ruce do rukou svého pána: tím, že přísahal, že bude jeho poddaným, dokazoval, že není jeho majetkem. A je-li přípustno, žádati na muži, aby konal povinnost k obci, kterou neutvořil, jest aspoň stejně oprávněno žádati, aby konal povinnost k obci, kterou utvořil sám. (G. K. Chesterton.)

Každý slib, i slib méně významný, než je slib manželský, znamená určité riziko, poněvadž se týká budoucnosti. Manželství je společenství života. A život přináší věci dobré i zlé, věci předvídatelné i nepředvídatelné. Slib manželský je projevem ochoty přijmouti všechny tyto věci. Slib manželský předpokládá odvalu k dobrodružství. Bez odvahy nemůže býti manželství společenstvím života, nýbrž jen společenstvím věcí, jež nevyžadují obětí a statečnosti.

Manželský slib znamená, že manželé se mají milovati bez ohledu na změny, způsobené stářím, nemocí, úrazem, bídou mravní i hmotnou. Věrnost, služba, oběť - to jsou základní pilíře manželství. A není ani myslitelné, aby dva lidé na to vše stáčili silami pouze přirozenými, čerpanými jen ze zřídla přirozené lásky. Proto Kristus ustanovil svátost manželství, aby muže a ženu uschopnil a posilnil k plnění povinností stavu manželského.

A tu milost svátostnou, která přirozenou lásku muže a ženy zdokonaluje, utvrzuje a v nerozlučnou jednotu spojuje, zasloužil nám podle výrazné definice Tridentina (sess. XXIV, proem.) Kristus svou smrtí na Kalvarii. Stojí-li snoubenci před oltářem, mají si uvědomiti, že stojí u paty kříže. Vzájemným slibem lásky a věrnosti spojují svou lásku s láskou Kristovou, již miloval Církev vydav sebe sama za ni.

Není hlubší definice manželství než: kříž. Křížem jest muž ženě, křížem žena muži, křížem rodiče dětem, křížem děti rodičům. A není jiného štěstí v životě manželském, než jaké vyplývá z ochoty připodobniti se lásce Kristově a vzítí kříž svůj na sebe.

Urputné snahy psychologů, kteří by rádi manželství usnadnili rozvodem a rozlukou anebo nahradili kamarádstvím či dokonce soužitím na zkoušku, jsou v podstatě jen skrytým nápirem proti kříži Kristovu, to jest proti ideí lásky obětovné.

K. R e b a n

Nový katolík

V katolickém životě není právě nejlepším zvukem slovo „nový“. Náboženství katolické je náboženství věčných pravd a věčných zákonů i milostí Božích. Od prvopočátku jsou v něm obsaženy nejvyšší možnosti a schopnosti. Na jeho podstatném obsahu nelze nic zdokonalovati. Mluvíme-li nicméně o novém katolíku, myslíme tím katolíka, který se vrací k původní síle, svěžesti, hloubce a důslednosti, jakou měli první křesťané a křesťané všech velikých dějinných údobí, kdy se měnila tvářnost světa. Opakuje se totiž v proudu času, že s katolické vniternosti a opravdovosti se stírají rozhodné, ostré a hluboké rysy a duch katolíků propadá mělkosti a povážlivému přizpůsobení se světské průměrnosti a časovým zásadám i zvyklostem. Tu potom návrat k původní ryzosti jest ono nové, čím se mají katolíci duchovně obroditi a zároveň státi se kvasem nové doby, nové společnosti.

Mimo to má každá doba - některá pak zvláštní měrou - vlastní poslání od Boha. Církev i lidé v ní stojí před úkolem, aby v sobě vypěstovali zvláště ten či onen rys vnitřní či vnější a tím spolupracovali s dobou a nabyli schopnosti dávat, co se po nich žádá a čeho velmi naléhavě doba potřebuje. Také po této stránce má každé význačné období v životě Církve a jejích dítek své určité *nové úkoly*.

Jak bude vypadati nový katolík, postavený před potřeby a poslání doby přítomné?

Bude to muž a žena pevných, jistých a bezpeč-

ných zásad, katolických zásad. Ne tedy směsice božského a světského, pravdivého a bludného, názorů a zálib, stranictví a kompromisů, jak tomu bývalo.

Bude ukázněný a poslušný. Až příliš nám do krve vnikal individualismus a libovůle. Neuznávali jsme závaznost povinnosti, jakmile byla nepohodlná, světsky nevýhodná. Přemíra osobních mínění a směrů různých skupinek mezi sebou řevnivých nikterak nezesilovala mravní síly katolíků. Protože podkladem práce nebyla bezvýhradná posvátná oddanost Bohu, jemuž sloužiti jest kralovati, proto se hroutilo, co jsme tvořili, protože mnoho z toho stálo na sypké půdě sobectví.

Katolík budoucnosti bude žíti liturgií a činy. Duchovním jeho projevem bude onen proud milosti, který prýští z Krista Velekněze a z Církve, z její bohoslužby. A nezůstane při zálibě a sebeopájení duchovními vzněty, nýbrž po ovoci budou poznáni, jako stromy dobré budou přinášeti dobré ovoce.

Katolík budoucnosti bude silný a statečný ne tak náparem svých sil útočně bojovných, jako spíše velikou trpělivostí a naprostou věrností, stálostí až do krajnosti a bez výjimky. Utrpení osobní a svůj podíl na kalichu utrpení Krista tajemného bude prožívat ke svému posvěcení a jimi vloží do zásob Církve nejpronikavější síly.

Takový katolík vítězí ne shodou příznivých vnějších okolností ani vnější mocí ani až příliš lidskou vypočítavostí a metodami tohoto světa, nýbrž převahou lásky proti nenávisti a lhostejnosti, převahou ducha proti duševní tuposti, převahou charakteru proti mravní slizkosti a měkkýšovitosti.

Jeho názorem na život a na svět je prostě Credo v celé své jasnosti, nesmlouvavosti a svrchovanosti. Nestane se tím nepřitelem přirozeného prostředí a prostředků: *klidně a kladně* přijímá všecko přirozeně dobré, užívá všeho pro Boha. Myslí na dálku, do hloubky i do šíře, osvobozuje se od dočasných forem a novým vdechuje život Boží.

Bude asi často sám se svým Bohem, opuštěn lidskými útechami a silami. Sám ve své práci na sobě: musíme všichni dorůsti, zmužněti k větší osobní, samostatné duchovní energii, kázni a práci a méně záviseti na osobách, na knihách a jiných prostředcích. - Bude sám - se svým Bohem - v díle apoštolském, aby se ukázala nicota světa a zazářila síla Kristova kříže.

Bez oželení se vzdáme lecčehos, čemu jsme byli navyklí a co nás měnilo v lidi vnějškové a šablonovité.

Bude nutno změnití vnitřní stanovisko: obětovati právě ty vniterné myšlenkové navyklosti, formy a šablony, v nichž nám bylo tak pohodlně. Musíme se vzchopiti k novému myšlení a chtění, sice zapadneme do odložené veteše. Prozpytujme zevrubně až na dno všecko, co se kolem nás mění, a neubráníme se nutnosti, že se musíme ve mnohém také my změnití. Oprostíme-li se od podřadných pomůcek, naplníme tím živěji podstatu katolické zbožnosti a práce.

Tak je nutno změnití v mnohém pracovní metody. Stojíme jako misionáři v novém světě, před novým lidem. Jsme povinni pro lásku k duším naučit se chápati toto nové, uvažovati, čím je zapojíme ve službu Boží a povzneseme na úroveň křesťanského nadpřirozena, do Božího království.

M. F. Dvořáková

Nejkrásnější chrám

Viděl jako Bůh Ježíš i do života všech lidí a jako člověk svatě uchopil i jej a žil jej v celé, nedohledné nám hloubce a šířce plnosti jeho hlubin. Má pro každý náš okamžik svůj život. Tak smíme jít k Bohu. Skrze něho člověka k Božímu Synu a skrze něho k Otci a Duchu svatému. K vykoupení světa a oslavení Boha stačil by mu jeden okamžik.

A přece přišel na svět jako dítě a rostl a žil tu asi třiatřicet let. Lidé jej viděli jako dvanáctileté dítě a potom později jej viděli jako muže. Vyrostl. Zmužněl. Pod zákonem času a země jim zjevoval ze svého boholidského života.

Když mluvil před nimi o chrámu, který ve třech dnech postaví, když oni jej zboří, nepochopili ho. Nebylo to po prvé, co ho nepochopili. Tenkrát mysli na práci mnoha měsíců, mnoha rukou, kterou povstávají chrámy. On však mluvil o chrámu živém, o tom nejvznešenějším, ve kterém se zalíbilo Hospodinu, a ten byl opravdu hrůzně zbořen, ale jak řekl, ve třech dnech jej postavil.

Když potom jeho apoštolové byli rádi, že byl opět s nimi, rozpomněli se na tato jeho slova a už jim rozuměli. Kolikrát se ještě takhle rozpomenou na to, co jim vykládal o Božím království, co poslouchali snad nadšeně, ale přece jenom hluše?

„Jděte a učte všechny národy. Křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého!“ To jim řekl po svém zmrtvýchvstání. První, koho pošle do světa, aby jej učili dívat se do hlubin pravdy boholidského života a oživovali jej jím, budou oni, rybáři, kteří tady s ním chodili, ale nelze říci, že byli vůči němu zcela nezištní. Jednou na ně připadla myšlenka, kdo je z nich větší. Jejich hlavou bude Petr. To je taky zajímavé. Petr zapřel svého Mistra, když byl ve vražedné nemilosti soudců, a pak se nad tím bolestně rozplakal. Petr se tím na svém Mistru těžce prohřešil, i když ho měl velmi rád, což je vidět na velikém pláči, který na něho přišel po jeho vině. Podlehl své lidské slabosti. Lidská slabost, té až dovede zneužívat peklo.

Ostatně na tom mnoho nezáleží, že apoštolové byli takovými lidmi. Kdyby byli patřili mezi vrstvy učenců a mocných, stejně by se jim bylo muselo dostat daru neomylnosti, aby mohli vtěleného Božího Syna poslechnout a jít jej zvěstovat národům, a taky by bylo nutné, aby v těch, kdo by této zvěsti naslouchali, Bůh vytvořil pozornost, měli-li poroz-

umět, pozornost a pohotovost, aby ji mohli přijmout do svého života a dát se viditelně přivtělit k němu. Jenže, kdyby byli učenými nebo mocnými, přece jen bychom mohli při prvním letmém pohledu něco z toho, čemu potom učili anebo co potom činili, omylem přičítat na vrub jejich učenosti nebo moci. Takhle to máme před sebou jako na dlani, že se jim toho všeho pro lidi dostalo přímo od Boha.

Když po nanebevstoupení vtěleného Božího Syna přišel den letnic, sestoupil na ně v podobě ohnivých jazyků Duch svatý. Tenkrát apoštolové vyšli ven a jali se příchod Božího království zvěstovat lidu. Vtělený Boží Syn tajemně prožil i život náš. Z veškerého lidského života oslavil Boha a veškerý lidský život, a tedy i veškerou lidskou bolest, podal svému Otci jako svou Oběť. Když chceme Boží vůli, dá nám žít ze svého boholidského života a tajemně jím přetváří i naše těla v tajemné své Tělo, podivuhodně tajemné. Vždycky, když se na ně díváme, vždycky smíme očekávat, že spatříme na něm pro sebe novou jeho krásu. Nebo co o něm věděli ti, kteří milovali Ježíše a proto taky s ním chodili? Kolik mohli zahlédnout z jeho života? Apoštolové svatým křtem přivtělovali viditelně k němu. Každým člověkem takto viditelně k němu přivtěleným vyrůstá na zemi viditelný lidský chrám. A vším, čím se viditelně přivtělení dávají přetvářet boholidským životem, tu roste.

Před zrakem národů se počal objevovati nejvznešenější a živý chrám. Odtud je vzdána plnost chvály Bohu. Půvabné jsou na něm i stopy, a žádná z nich mu nechybí, po ohni všech našich lidských přání a chladu, vanoucím z propasti naší bídy, půvabné a zpívající krásným hlasem chválu na Boha a lahodně vábíci k sobě. Všichni, kdo přijali jeho Ježíšova života, všichni pod ním do nich, otvírajících se jim, klesají a nabývají na nich účastenství. Bůh ze všeho, co nám tu dal, je oslaven svým Synem. Ale kdo nepřijme jeho boholidského života, nemá na tom účastenství. Božím Synem je přemo-

ženo peklo všude a svět je vykoupen bolestí, ve které je i ta, kterou neseme my. Kdo ale nepřijal Božím Synem jeho boholidského života, nemá na tom účastenství.

Až po seslání Ducha svatého mohli apoštolové vyjít zvěstovat lidu příchod Božího království.

Vyšli.

Duch svatý ozařuje hlubiny slov, kterými mluvil vtělený Boží Syn k lidem. Lidské oči potřebují jeho světla, aby se mohly dívat v tajemství boholidského života. Nemajíce tohoto světla, dále by nemohli mít jistoty. Neměli by se oč opřít v zápase proti mocnostem lži, která by se nenávistně chechtala, házejíc chomáče své temnosti člověku na život a slova vtěleného Boha. Ne, nebylo by hodno Boha, aby přišel na svět hodit svůj život a svá slova jen na pospas lidským domněnkám. Proč by byl přišel? Kdyby učení Církve mohlo být bludné, jak by byl o ní mohl říci, že ji brány pekelné nepřemohou?

Kdyby lidé, kteří neuvěřili zvěsti o příchodu Božího království, jednali podle zdravého rozumu, mohli by si jenom přát, aby to byla pravda, že sestoupil na zemi Bůh a stal se člověkem a založil tady viditelnou církev a ti, kdo v ní zaujímají místo po Petrovi a ostatních apoštolech, ti že jsou naprosto bezpečně chráněni mocí Ducha svatého, aby se nemohli mýlit, když něco prohlašují za dogma. Protože takto by mohli mít jistotu, že kdyby se řídili pokyny Církve, že by žili moudře a spravedlivě. Ale kdo by si tohle přál, tomu by, až by k tomu dorostl, dal v to uvěřit Bůh. Všechnen zběsilý pokřik člověka proti pravdě, že se církev učící v ničem z toho, co nám závazně o Božím nebo boholidském životě předkládá k věření, nemůže mýlit, je školním příkladem, že hřích je proti zdravému rozumu.

Během věků rozvádí církev učící články víry. To stále hlouběji a hlouběji vniká pro všechny lidi dobré vůle v tajemství pravdy, hlouběji, jak jí je ozařuje Duch svatý. To je veliké dobrodiní, když dá Bůh církvi některou pravdu prohlásit za dogma,

to osvobozuje člověka z hrůzy nad možností jeho lidského omylu, to osvobozuje člověka, to dává člověku královskou volnost, aby se odtud jako z pevného bodu rozhlédl do větších šířek a výšek a hloubek, aby se snažil v ně hledět a pod světlem Ducha svatého je uvidět. Roste a šíří se rozhled Církve v nádherných hlubinách. Každým přijetím vůle Boha přivtělenými roste na zemi viditelný lidský chrám. Šíří se a roste.

Ode dne pádu prvních lidí počala vstupovati do času moc budoucího Kristova života. O každou velikost vůle, kterou se jí vzdal člověk, vstoupila do něho hlouběji. Když jí byly naplněny dny do hloubky, ze které mohla Maria vyslovit své slavné „Fiat!“ a lidé uvidět tvář Syna člověka, sestoupilo Slovo s nebe a stalo se člověkem. Dívejme se na tento nádherný růst! Dívejme se na něj na celý až do dnešního dne, dnes, když už přes devatenáct set let tu roste i viditelný lidský chrám! Přes devatenáct set let z chrámu, který přijalo nebe s jásotem, roste na zemi viditelný živý chrám. Až doroste, že jej tu po celé zemi bude vidět, s mocí a slávou přijde vtělené Slovo, aby učinilo konec světu a času. Chrám vrostlý do času z lůna chrámu, který s jásotem přijalo nebe, se do svého lahodného lůna vrátí i před očima všech lidí.

P. Vavřinec Rabas O. M. S. F. Cap.:

Pesimismus

„Lekl se tedy Eliáš, a vstav, odešel, kam jej oči vedly . . . Šel pak pouští cestou jednoho dne, i přišel, posadil se pod jedním jalovcem, a žádal si, by zemřel, řka: Dosti je mi, Hospodine, vezmi mi život . . . Tu hle, Hospodin oslovil ho a řekl mu: Co zde děláš, Eliáši? On odpověděl: Horlím pro Hospodina, Boha zástupů, že opustili smlouvu tvou synové tvoji, oltáře tvé pobořili, proroky tvé pobili

mečem; já jediný jsem zůstal, a hledají života mého, by mi jej vzali.“ (III. Král. XIX, 4. 9. 10)

Eliáš na poušti - toť obraz moderního apoštola, který snadno a rychle chtěl nadchnouti celý svět pro Krista.

Eliáš na poušti - toť obraz zbožné, Bohem zanicené, ale neúspěchy zklamané duše, která vši silou se rychle chtěla probjovati k nejvyšším metám křesťanské dokonalosti a svatosti.

S velkou odvahou, s mladistvou silou, s přímo nadlidskou obětavostí se vrhl do boje pro Krista. Vypověděl neúprosný boj vášním, lidem, ba celému světu, který není doposud ovládán duchem Kristovým. Jako moře, které protrhlo hráz, se valí s nezadržitelnou silou po kraji, tak onen bojovník se hnal do boje pro šíření království Božího v sobě a kolem sebe. Chci bojovati, chci vítěziti, chci celý svět pro Krista získati - toť jeho svět, v kterém žil, pracoval a se lopotil.

A úspěch těchto snah . . . ? A ovoce těchto obětí . . . ? Málokdo naslouchává jeho dobře uváženým slovům. Jeho tak upřímně promyšlené záměry naráží na lhostejnost, netečnost, nepochopení, ba i na zlou vůli. Avšak nejen jeho dílo, které viděl v duchu již dokončené, se stalo terčem útoků, nýbrž i jeho osoba, jeho dobrá pověst, jeho dobré jméno se špiní.

Kolikráte i takový novodobý Eliáš zvolal s hořkostí v srdci pln zklamání, pln bolesti: „Bože! Vše je ztraceno! Nechci žíti! Nechci přežíti tuto pohromu! Chci zemříti!“

Není pochyby, že taková nálada, která je přímým důsledkem skutečných nebo jen domnělých neúspěchů, je nejen nebezpečné pokušení, nýbrž přímo vážná choroba, která podkopává víru a naději v úspěch dalších prací, která však člověka, bojovníka Kristova, přímo i okrádá o každou chuť k další práci. Nač se lopotiti, nač se obětovati? Vždyť vše je marné, vše je ztraceno - toť myšlenky nešťastníka, který propadl pesimismu.

O pracovním poli člověka, který propadl pesi-

mismu, možno užití slova Písma svatého: „Šel jsem kolem pole člověka líného a kolem vinice muže pošetilého; hle, všecko porostlo kopřivami, trní přikrylo plochu jeho, ohrada kamenná zbořena byla.“ (Přísl. XXIV, 30-31.)

Ale nejen láska k práci, láska k obětem, nýbrž celý duševní život člověka, který se oddává pesimismu, propadává ponenáhlé, ale jisté zkáze. Proto již Šalomoun pravil: „Jako mol rouchu a červ dřevu, tak škodí smutek lidskému srdci.“ (Přísl. XXV, 20.)

Jak oprávněna jsou proto slova Sirachova: „Veselost srdce - toť je člověku život . . . a radost muže - dlouhý věk. . . Uklidni své srdce, aby svaté bylo a zasmušilost zapuď daleko od sebe. Mnohé totiž zasmušilost zahubila a užitku z ní není.“ (Sir. XXX, 25.)

Bylo by to proto počínání nejen pošetilé a krátkozraké, nýbrž přímo zkázonosné, kdyby někdo podceňoval pesimismus. Jeť pesimismus hluboká rána, kterou odchází míza každého činného života: radostná důvěra v úspěch, zmužilá odhodlanost, obětavé nadšení.

Nelze proto jinak než říci:

Pesimismus - toť mlhavý, chmurný den, který ochromuje každou radost v práci a lásku k práci.

Pesimismus - toť krutý mráz za jasné noci májové, který nemilosrdně spálil nadějně pupence, dříve než se rozvily.

Pesimismus - toť ztělesněný bojovník, který odhodil zbraně a vzdal se nepříteli na milost a nemilost.

Nikdo nemůže neviděti, že pesimismus je naprosto neslučitelný s duchem naší svaté víry, neboť křesťanství učí, že činný život člověka je namáhavou cestou, obtížnou poutí, nepřetržitým zápasem. Není tedy ani hodovní síní, ani tanečním sálem, ani stálým, radostným klidem. Právě naše náboženství zdůrazňuje, že nelze dojít cíle bez námahy, vítězství bez boje. Koruny odměny za veškeré oběti

a námahy se nám leckdy dostává až za branami tohoto pozemského žití.

Celkem možno vypočísti čtvero různých zdroju, odkud vyrůstá příšera, kterou nazýváme pesimismus: nesprávný *postoj* k době současné, se všemi někdy až příliš lidskými zjevy, které možno pozorovati v nábožensko-mravním životě věřících; přemrštěný *idealismus*, který zapomíná na křehkost a slabost lidskou; strohý *subjektivismus*, který považuje své slabé, nedokonalé já za směrnici při vedení jiných k dokonalosti; neúprosný *kriticismus*, který zapomíná na lásku, shovívavost a milosrdenství.

Nesprávný postoj k nábožensko-mravnímu životu věřících.

Kdo bedlivě pozoruje nábožensko-mravní život našeho lidu, často se neubrání pocitu nespokojenosti: Neviděti neúspěchy na poli náboženském, nepřipustiti nectnosti a neřesti, ba ani pohoršení, a to právě tam, kde měly vyrůst květy ctnosti a hrdinství, nepociťovati neochotu, nepochopení, nezájem a lhostejnost, kde mělo vanouti upřímné nadšení, obětavá pohotovost a vřelá snaha spolupracovati a vše uhlazenými slovy zakrýti - to by bylo počínání neomluvitelné a neodpovědné, ba přímo šílené, to by byla smrtelná rána pro rozmach a rozkvět nábožensko-mravního života.

Ať nikdo nepraví, že z našich slov zvučí nejčernější pesimismus. Pravdu nutno říci a nutno i hájiti. Ale opravňují neutěšené zjevy na poli nábožensko-mravního života našeho lidu k černému, zhoubnému pesimismu? Nikdy a nikde za žádných okolností!

Vždyť nepochopení, neochota, nezájem, ba i zlá vůle - to vše zakusil sám Kristus Pán, Spasitel světa. Kdo by neznal jeho dojemná slova, kterými tklivě říká nad zaslepeností svého lidu: „Kolikráte jsem chtěl shromážditi dítky tvé jako slepice shromáždíje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi!“

Nebyly i neúspěchy na poli náboženském údělem

samého Krista Pána? Vždyť intelligence učení jeho vůbec nepřijala. Ani v řadách prostého lidu nezačala ihned jeho nauka zvlášť hluboce. Dokonce ani ti, kteří byli za jeho vzdálené příbuzné považováni, nesměšleli s ním upřímně, vedli s ním boj, jak výslovně poznamenává miláček Páně sv. Jan: „Nevěřili totiž v něho ani bratří jeho.“ (VII, 5.)

A kdo spočítá ty neúprosné útoky, které se na osobu Krista Pána přímo řinuly? Kolikrát se pokusili jeho úhlavní odpůrci o útok na jeho čest a dobré jméno? Když počal konati zázraky, jakým nactiutrhaním byl zasypán! Někteří nazývali ho samaritanem a tvrdili, že zlého ducha má. „... ty jsi samaritan a zlého ducha máš!“ tak jásali. Jiní zase ho nazývali svůdcem. „A bylo mnoho šepotu o něm - praví evangelista sv. Jan - v zástupu, neboť jedni říkali: „Dobry jest“, jiní zase pravili: „Nikoliv, nýbrž svádí lid.“ Jeho nepřátelé se dali svou záští tak oslepiti, že ho nazývali čarodějem. „Mocí knížete zlých duchů vymítá zlé duchy,“ pravili o něm farizeové. (Mat. IX, 35.) Podobná rouhání se velice často opakovala, vždyť ho nazývali žroutem, pijanem, přítelem celníků a hříšníků, falešným prorokem! (Luk. VII, 34. 39.)

Ostatně sám Spasitel světa předpověděl všem horlivým duším nesnáze, bolesti, ba i pronásledování: „Jestliže svět vás nenávidí, vězte, že mne nenáviděl prve nežli vás. Kdybyste byli ze světa, svět by miloval své vlastnictví; poněvadž však ze světa nejste, nýbrž já jsem vás vyvolil ze světa, proto vás svět nenávidí. . . . Jestliže mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati.“ (Sv. Jan, XV, 18.) Tím si vysvětlíme i radost, s jakou odešli z velerady apoštolové, neboť byli hodni učinění trpěti pro jméno Ježíšovo. (Skutky apošt. V, 42.)

Apoštol národů svatý Pavel jistě velmi dobře chápal poslání různých protivenství při apoštolské činnosti, neboť napsal: „Proto si libuji ve svých slabostech, v příkořích, v nedostatku, v pronásledováních, v úzkostech pro Krista; neboť když jsem slab,

tehda jsem silný.“ (II. Kor. XII, 10.) Nemohly proto ani nezdary ani jiná protivenství ho přivést k zhoubnému pesimismu a tím odloučiti od Krista. „Kdo nás tedy odloučí od lásky ke Kristu?“ - tak nadšeně volá. - „Soužení-li aneb úzkost neb hlad nebo nahota nebo nebezpečnost nebo pronásledování neb meč?“ (Řím. VIII, 35.)

Člověk, který se octl ve spárech pesimismu, se dopustil vždy aspoň tři osudných chyb:

a) *Nedovede si uvědomiti, že z různých nábožensko-mravních pohrom vyrůstají leckdy i značná dobra.* O kolik světců, hrdinů, zárných příkladů by bylo křesťanství chudší, kdyby nebylo v dějinách Církve různých pohrom! Jako jarní bouře čistí vzduch a naplňuje celé ovzduší zdravým, čistým vánkem, podobně i různé pohromy nábožensko-mravní nejsou leč velkou, byť někdy i bolestnou čistkou v životě národů. Takových pohrom, které v životě lidstva se staly velkolepou čistkou, by se dalo uvésti dosti. Jest ovšem nutno hlouběji proniknouti do smyslu dějin Církve a vůbec celého lidstva.

b) *Nechápe, že smutné události na poli nábožensko-mravního života jsou vždy výmluvným důkazem, že Prozřetelnost Boží obepíná celý svět, každý národ a každého jedince.* Bůh ve své všemohoucnosti mohl by každou pohromu nábožensko-mravní ihned v jejím začátku udusiti. Často však tak nečiní. Teprve když nábožensko-mravní zmatky nabyly vrchu a dosáhly vrcholu, když mnozí se vzdali již naděje a myslí, že již není pomoci, pak teprve Bůh činí divy, o nichž se lidem ani nezdálo. Činí tak proto, aby oblažil lidstvo různými květy ctností, mnohými příklady obětavého hrdinství, což vše se stává lidstvu pramenem a pohnutkou nábožensko-mravního rozvoje.

c) *Zapomíná, že moderní doba se svými filosofickými názory vnutila Církvi gigantský zápas, zápas dvou světů: Křesťanství a znovu se rodící pohanství se chystají k rozhodnému boji.* I když Církve někdy zdánlivě ustupuje, i když důležití činitelé

nábožensko-mravního života na čas přecházejí v moc nepřátel Kristových, přece nás musí ovládati skálopevná víra a důvěra: Tento zápas dvou světů končí velkým vítězstvím Církve.

Nábožensko-mravní život mnohého moderního člověka se podobá chrlící sopce. Nechme sopku vybouřiti! Stavěti na sopce by bylo čirým šílenstvím! Zatím trpme a snažme se zachrániti, co se ještě z dobrých, čistých mravů zachrániti dá! Ale oddávati se smrtnonosnému pesimismu, vrhati do žhavého jícnu sopky i veškerou naději, veškerou víru v rozmach a rozkvět nábožensko-mravního života lidstva - toť velký zločin spáchaný na Církvi Kristově.

Kdo se tedy pod tímto zorným úhlem dívá na nábožensko-mravní dění lidstva, nemůže se státi pesimistou, nemůže propadnouti pesimismu, nýbrž musí Bohu na kolenou děkovati, že smí žíti v době tak významné, v době tak rozhodující.

„Jsouce tupeni - žehnáme;
jsouce pronásledováni - snášíme to;
jsouce pomlouváni - modlíme se.“

(Sv. Pavel, I. Kor. IV, 12.)

Toť jediné správná, jediné oprávněná nálada, která nás v bouřlivých dobách neúspěchu, pronásledování, nezdaru smí ovládati.

„Stat crux, dum volvitur mundus“ - Stojí kříž, co zatím se země točí. Ano, vždy a všude stojí kříž, nauky a názory, které nám hlásá ten, který na kříži umřel, pevně, neochvějně, byť i svět ve svých zmatcích přímo tonul. Toť naše víra, toť naše naděje, toť i naše síla!

(Pokračování.)

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Ze zápisníku starého profesora

Končí se školní rok. Před rozděláním vysvědčení vycházejí studenti na nádvoří ústavu. Školník tam právě zapaluje malou hranici dříví. Jasný oheň vyšlehuje a polínko za polínkem se rozhořívá. A nyní přistupují studenti z jednotlivých tříd a házejí do ohně papírové bankovky: koruny, pětikoruny, desetikoruny - i stokoruny. Neklame nás zrak? Jaképak je to divné auto da fé? Tak trochu auto da fé, totiž *actus fidei* to jest, ale jmenuje se to správně restituice. Cože, restituice? Ano, restituice. Česky: náhrada škody. Školní budova a její zařízení je státní majetek. A ten majetek ničili studenti celý školní rok: řezali do lavic, rozbíjeli okna, rozšlapávali křídla, trhali houby, pomazávali stěny, ukrucovali vypínače, nešetřili vodou ani elektrickým proudem. Jsou tedy povinni nahraditi škodu. Škodu, učiněnou státu, lze nahraditi zničením papírových peněz: nejlépe jest užítí k tomu bankovek již starých a opotřebovaných, ale platných. Ubude-li totiž papírového oběživa, umenší se i státní dluh. A očistivše takto své svědomí, vracejí se studenti do tříd a čekají, až páni profesori jim přijdou rozdat vysvědčení.

Sen? Ano, sen, utopie, uchronie a fantasie.

Muž, který takto snil, je jurista. A muž ten není spokojen se školou, jaká jest. Pozoruje život v ní v zorném úhlu příkázání, předpisů a paragrafů. Vytýká studentům, že nemají náležitou úctu ke svým profesorům, neboť je karikují a herecky napodobují. Vytýká jim dále, že nemají ani ohled jeden k druhému, neboť se titulují výrazy, vzatými z názvosloví živočichopisného a z terminologie psychiatrické. Dále, že se pohlavkují, boxují a rvou v přestávkách, ba dokonce i při vyučování. Vytýká jim, že soustavně ničí školní zařízení: špiní, řezou, trhají, rozvrtávají, lámou, odírají a rozkopávají. Také že kradou, a to nejen statky hmotné, nýbrž i duševní, neboť při úlohách opisují z příruček a překladů, opisují i jeden od druhého, dopouštějíce se tak přečinu, jenž sluje plagiátem. A konečně jim vytýká, že lhají, podvádějí, napovídají, vymlouvají se a přetvařují nejrůznějšími způsoby, aby

oklamali své profesory a znemožnili jim spravedlivou klasifikaci. To a leccos jiného vytýká studentům jurista a táže se, je-li tohle příprava na život, je-li tohle výchova, a děsí se při pomyšlení, že takto zkažení mladí lidé opustí jednoho dne školu a ve všech těch neplechách budou pokračovati i v životě. I obává se, že je co nejdříve uzří v soudní síni na lavici obžalovaných. A povzdychuje, že je lepší charakter bez inteligence než inteligence bez charakteru.

Avšak dejme slovo i psychologu. I on vidí stíny, které vytkl jurista s praxí kriminalistickou. A vidí dokonce i jiné stíny, které jurista přehlédl. I on si dává otázku, v jakém poměru je škola a život. Život jest pohyb, růst, assimilace a dissimilace, vzestup a tvoření. Studenti jsou bytosti živé, ale škola je zřízení málo životné: stačí jen procházka kabinetu, kde jsou uloženy učebné pomůcky. Ty pomůcky jsou věci mrtvé: preparáty v lihu a formalinu, kostry, vycpaní ptáci, kameny, přístroje, modely, diagramy, mapy, atlasy, globusy - mrtvé věci nebo náhražky věcí živých. Stačí naslouchati chvíli v hodinách filologických a historických: učí se tam jazykům mrtvým, vykládá se tam o kulturách zapadlých, přednáší se tam o slavné i neslavné minulosti lidstva. To vše znamená nehybnost, klid, musejní ticho a naftalin. Není divu, že studenta, který je bytostí živou, dnešní, rozvíjející se a o budoucnosti snící, to nebaví, aspoň ne všechno, zvláště když se mu namlouvá, že většinu z těch věcí, jimž se učí, nebude nikdy potřebovat, poněvadž jsou to jen poznatky theoretické, neužitečné a pro život bezvýznamné.

Co tedy říká psycholog?

Student jest člověk, to jest bytost duchově-tělesná. Nemá jen duši, má i tělo. A jedinou jeho duševní mohutností není rozum nebo paměť. Má přece i vůli. A nemá jen rozum a vůli, nýbrž právě jako bytost duchově-tělesná má i cit. Avšak vyučování školní je převážně zaměřeno k rozumu a paměti. To není nic po vůli. Není tedy divu, že student se ve škole nespokojuje s úlohou pasivního diváka a posluchače, který si má osvojit ty a ony poznatky, a že tedy nějak zaměstnává i svou vůli, slovem, něco dělá. Ryje do lavice, vyřezává figurky z gumy a křídly (zřejmě ukradené), vyrábí z papíru lodičky, koně, letadla a harmoniky, hází papírky a chlebovými

kuličkami - a v přestávkách notně řve a pere se. Jediné, nač se těší, je hodina tělocviku.

Student má také cit. I k citu se obrací škola: jsou tu přece hodiny výchovy umělecké a hudební. Ale je jich málo. A proto student i mimo ty hodiny, při vyučování i v přestávkách kreslí, maluje, čmárá, modeluje, hvízdá, troubí, bubnuje, zpívá i tančí - což jsou jen erupce zasutých vloh uměleckých.

I psychologu je známo, že student lže, opisuje a podvádí. Ale ví, že tu není vinen jen student, nýbrž i soustava předmětů, která je příliš rozsáhlá, a požadavky profesorů, které bývají někdy nadměrné. Kdyby se student měl všemu poctivě naučiti, musil by onemocněti na těle i na duši. Ký div tedy, že si pomáhá jinak: podvádí a lže.

Slyšme však, co říká o škole filosof. Filosof přiznává, že škola učí leccemus nepraktickému a neužitečnému, ale prohlašuje za nebezpečný blud posuzovati všechno jen s hlediska užitku, hmotné prospěšnosti a hospodářského výnosu. Cílem výchovy je moudrost, ne zpeněžování vědomostí. Ve své *Politice* se zmiňuje Aristoteles o Thaletovi Miletském: vyčítali mu, že filosofie je nevýnosná a vede jen k bídě - a on předvádaje podle hvězdářství dobrou sklizeň oliv, zamluvil si kdejaký olivový lis v Miletu a Chiu, a to za laciný peníz, poněvadž nikdo neobjednával; když pak přišla doba a mnozí se najednou po lisech poptávali, pronajal je, zač chtěl, a vydělav mnoho peněz, ukázal, že by filosofové snadno zbohatli, kdyby chtěli, ale to že není to, oč usilují. (*Pol.* I/11.)

Škola má naučiti moudrosti, to jest správnému chápání hodnot životních. Hodnoty životní jsou různé a nemají stejný význam. Je třeba rozeznávati hodnoty nižší a vyšší. Je třeba podřizovati nižší vyššímu a vyšší nejvyššímu. Hodnoty materiální mají jen podřadný význam v životě: jsou jen podstavbou hodnot duchovních a mravních, jsou prostředkem a nikoli cílem. Charakter bez inteligence ovšem není nic. Ale inteligence je správný poměr k hodnotám.

A nakonec vyslechněme i theologa. A ten říká, že na školu i na život je třeba se dívati ve světle nauky o dědičné vině. Lidský rozum jest zatemněn a vůle člověka jest nakloněna ke zlému: přitom však rozum je schopen poznati pravdu a vůle

je schopna konati dobro. V tom pojetí člověka je třeba se varovati dvou krajností: mýlí se totiž jak Rousseau, když se domnívá, že člověk jest od přirozenosti dobrý, tak i Luther, když myslí, že člověk je následkem prvotní viny naprosto zkažen. Bereme-li člověka, jak jest, jeví se nám jako bytost moudrá i nemoudrá, dobrá i zlá.

To pak se ukazuje i v poměru člověka k hodnotám. Ve snaze chápati a uskutečňovati hodnoty jsme omezeni nedostatečností svých sil i krátkostí života. Kultura jakožto uskutečňování hodnot je dějství tragické. Nedovedeme uskutečniti všechny hodnoty. Přijetí jedněch znamená odmítnutí ostatních. Jsme-li proniknuti a uchvázeni jednou hodnotou, nezbývá nám času ani energie na jiné. Stáváme se tak určitými typy, zaujatými pro nějakou ideu nebo věc, netečnými a nevšímavými ke všemu ostatnímu. Tak se objevuje mezi námi člověk hospodářský, technický, esthetický, theoretický, sociální; ale není mezi námi člověka všestranného, universálního a harmonického. A i když nás zaujme určitá hodnota: ani tu nedovedeme uskutečniti cele. Uvésti myšlenky v soustavu, vyjádřiti básnickou zkušenost slovy, vtěliti ideu krásna v kámen nebo kov: to vše znamená tragický zápas, v němž prohry jsou častější než vítězství. Slabost, mdloba, kusost, nedotvořenost a nedokonalost jsou známkami našeho boje o hodnoty, ať už vědecké, umělecké či mravní a náboženské.

Není správné odlučovati školu od života a život od školy. I škola je součástí života, to jest součástí našeho boje o hodnoty. A tragika tohoto boje vrhá svůj stín i na školu. Škola nemůže všemu naučiti a nemůže všechny žáky vychovati. Škola nemůže dosáhnouti všech hodnot a uskutečniti všechno, co se od ní očekává. I škola jest omezena ve svých možnostech a silách. Jako stavitel nemůže postavití dům, leč v rámci možností, daných podnebím, prostorem, polohou, materiálem a výší nákladu, jako lékař nemůže všechny nemoci vyléčiti, jako soudce nemůže všechny zločiny potrestati, jako kněz nemůže všechny lidi pro ctnostný život získati, tak ani profesor nemůže všemu naučiti a všechny žáky vychovati.

Ale profesor může ke všem hodnotám života míti kladný poměr, může buditi zájem o věci veliké a krásné, může ukazovati vzhůru, může býti věštcem, básníkem a bojovníkem.

A student nemůže všechno věděti, nemůže ve všem na svou

paměť spoléhati, nemůže všem profesorům vyhověti, nemůže netrásti se před zkouškou a neděsiti se konference: ale student může studovati, to jest snažiti se, usilovati, hledati a zápasiti: a to s vědomím, že studium, jež značí chápání hodnot, není jen úkol školy, nýbrž i života, klíč, který otevírá bránu nejen existence pozemské, nýbrž i bránu věčnosti. - P.

Mystikové středověcí

Bylo by osudné takhle si zjednodušiti rozdíl mezi mystikou středověkými a doby renesanční v tom smyslu, že bychom řekli, že středověcí mystikové byli theocentričtí, že se zabývali jen Bohem, že pro ně hlavní byla sláva Boží, kdežto mystikové porenesanční, hlavně mystikové psychologičtí, jako svatá Terezie a svatý Jan od Kříže a Marie od Vtělení, jsou anthropocentričtí, že se starají především o to, zda a jak nejúčinněji a nejbohatěji budou spaseni.

Ale jak je to svůdné, tak je to klamné a nesprávné. I středověcí mystikové lkali o spasení, znali temné noci a propasti. A novověcí mystikové nehledají s druhé strany ničeho jiného, nežli slávu Boží. Chtějí býti svatými ne pro sebe, nýbrž pro Boha.

Ale rozdíl je prostě v tom, že středověký člověk vůbec nezpytoval svůj vnitřní život. Popsal jeho výkřiky, úchvaty, účinky, propasti a úzkosti, ale člověk tehdy jako by opravdu nestál mnoho za to, aby se zkoumaly tyto jeho vnitřní stavy. Tak je náboženská psychologie středověká uzavřena do hranic psychologie aristotelské a pseudodionysiovské. Výjimku činí pouze bohatě rozvinutá psychologie lásky a nadpřirozené lásky. Proto také tolik knih *De diligendo Deo*, *De septem gradibus extatici amoris* a podobně. Ale to bych ani nenazval psychologií lásky, jako spíše metodikou lásky. Zřetelně vyjadřují tento postoj slova velké mystičky svaté Hildegardy: „Neznám sebe jak co do těla, tak co do duše. Považuji sebe za nic. Obracím se k Bohu živému. Přenechávám mu všechny tyto věci, aby On, bez začátku a bez konce, chránil mne ve všech těchto věcech od zlého.“

Právě tak smýšlela svatá Terezie, ale psychologie byla tehdy již dále. Odvážila se více do lidského nitra. Až příliš odvážně. Odvážila se i na psychologii spasení. Bylo třeba za-

bezpečiti psychologii duchovního života proti bludům a úzkostem z temnot, které se strašněji odkryly právě odvážným, až opovážlivým zásahem psychologie i do díla vlastní spásy.

Bylo třeba zabývat se člověkem, aby se člověk mohl více a bezpečněji zabývat Bohem.

Proto jsou naivní hádání o to, která mystika a které mystické metody jsou lepší či horší. Metody se nedají jen tak hmotně stavěti vedle sebe a srovnávati. Povstaly z tolika příčin a tolik příčin je také ospravedlňuje. - *Braito*.

O jednom slově

Dneska si chceme pohovořiti o jednom slově, které v dějích Církve a náboženství má svůj význam, které se však správně nechápe. Je to slovo reformace. Obyčejný člověk užívá tohoto slova prostě ve významu: změna k lepšímu. Žurnalista napíše, řekněme, že v brasilemském vozatajstvu byla provedena důležitá reforma: místo oslů byli zavedeni mezkové. Nuže, to je nepřesný způsob mluvení. Jestliže se noví soumaři osvědčí, sluší prostě říci: bylo provedeno zlepšení. Když naopak mezkové chcípnu a zavazadla se musejí naložit zpátky na osly, pak lze mluvit pouze o změně: o neužitečné změně. Nuže, co znamená slovo reforma, reformace? Abychom zůstali v tom oboru válečném: v některých jazycích „reformování“ oddílu znamená prostě sraz: opětné sešikování oddílu, bojem rozptýleného. A to je správný význam toho slova. Re-formare v latině znamená „znovu uvést v tvar“. Tedy: věc poškozenou, porušenou znovu uvést v prvotní, správný tvar. Tak mluví liturgie: „Bože, jenž jsi důstojnost lidské podstaty podivuhodně založil a podivuhodněji obnovil“ - et mirabilis reformasti: rozuměj po porušení hříchem. Reformace tedy jest, opakují, obnova původního správného tvaru. Podobně mluví církevní praxe. Když v nějakém řeholním ústavě poklesne prvotní zápal, upadne kázeň, prvotní pravidla nejsou dodržována, tehdy z nařízení církevní vrchnosti nebo z popudu svědomitých spolubratří je provedena reformace. To neznámá, že pravidla jsou přizpůsobena faktickému vývoji - to neznámá pro zhýralé mnichy dispens od postu nebo zrušení celibátu - nýbrž naopak: obnovení původních předpisů a opatření, aby byly lépe dodržovány. Ne

jiný tedy význam měl tento pojem prvotně v církevních dějinách. Když totiž západní rozkol a ostatní okolnosti XIV. století přivodily veliký úpadek církevní organizace, tu se začalo volat po „reformaci v hlavě i údech“. To jest: římský dvůr i ostatní církevní instituce - zejména biskupství, obsazená mladistvými šlechtici - měly být uvedeny v prvotní tvar, navráceny svému účelu. Nic jiného původně neprohlašovali hlasatelé „reformace“ ve století XVI. Církev měla být očištěna od zneužití, od nálezků lidských, měla být upravena podle evangelia, to jest právě reformována - v původní stav uvedena. *Ius reformandi*, „právo na reformaci“, přiznané německým knížatům, neznamenal právně nijak, co znamenalo brzy v praxi: právo upravit uspořádání a učení Církve po svém. Znamenalo naopak pouze povolení, aby zeměpán stanovil praktické prostředky, jimiž by Církev na jeho území byla zbavena zlořádů a navrácena v prvotní stav. Proto reformační theologové věnovali tolik času dějepisu, jak jej tehdy humanisté pěstovali, a studiu Otců: snažili se ospravedlnit své požadavky poukazem na prvotní Církev (jak si ji představovali). Proto na příklad presbyteriánská soustava ve svém uvědoměném, vysloveném způsobu naprosto není zásadním zavržením myšlenky svátostné nebo odmítnutím pojmu hierarchie atd., nýbrž je prostě odůvodňována určitým výkladem starokřesťanské církevní ústavy, jak nám ji ukazují na příklad listy svatého Pavla. Je ovšem pravda, že zprvu neuvědoměle a *potom* výslovně zahrnovalo presbyteriánství i odpor proti hierarchické zásadě i popření svátostných tajemství - tak jako odklon od mariánské úcty obsahuje - podle naučení dějin - zakrytě názor, že Ježíš byl pouhý člověk, a jako jiné omyly, s jinými bludy logicky i dějinně souvisjící. Jest ovšem právem, ba povinností katolického apologety a i nekatolického dějepisce, vyložiti tyto souvislosti. Ale zároveň historik, posuzuje-li a líčí-li snahy a nauky různých činitelů církevních dějin z doby dřívější, než bludy se rozvinuly a než se dospělo k moderní představě nového nedogmatického náboženství, musí v zájmu pravdy vždy podržeti v mysli tuto skutečnost: že prvotně slovem reformace se nijak neměl vyjádřiti pojem změny a novoty v náboženství, nýbrž naopak se měla vysloviti představa návratu starých řádů. Jen dbá-li se toho, může dějepisec býti jednak

spravedliv k osobám minulých náboženských zápasů: nebude jim připisovati úmysl, jenž by se jim po právu zdál hrozný a rouhavý, zjinačiti něco na božském zřízení a učení Církve svaté. Jednak ale také právě takovým výkladem vysvitne, kterak neomylná autorita jediná je s to udržeti totožnost církevního společenství. Každá jiná náboženská společnost vyvine se v něco jiného, než co založili její zakladatelé. Nakonec se i pyšní touto svobodou. Katolíci naopak nemají této svobody: neboť ne my jsme vyvolili Krista, nýbrž on vyvolil nás. Nepopíráme zajisté pokrok bohosloví. Uznáváme plně, že věda theologická může právě tak pokročit, jako, řekněme, botanická. Naši bohoslovci zajisté nejedí chleba darmo: zlepšují své učebnice, opravují svou exegesi. Ale mějte toto na mysli: Nikdo nenazve opravou člunu, když z něho udělám hromadu paliva. Nikdo neřekne, že jsem zlepšil motocykl, když z něho udělám křídlovku. Zdokonalení znamená pokrok k původnímu určení. A naše určení je dáno: ne lidmi, ale Bohem. - *Jindřich Středa.*

Netrpělivi reformátoři

My to máme již za sebou, to netrpělivé malověrné volání po reformě v Církvi. Co chtějí dnes lidé reformovati? Kázeň i učení jsou v bezvadném stavu. Tak nezbyvá samozvaným reformátorům, nežli se pohoršovati nad určitými zvyklostmi, zařízeními církevní administrativy. Nebo se domnívají samozvaní reformátoři, že by se různá církevní zřízení měla zmodernisovat nebo změnit či odstranit. Nebo se domnívají, že by se měly reformovat pracovní metody, vědecké metody různých theologických oborů. Podle takových různých přání a volání se dá hned poznat, zda někdo zná podstatu Církve a zda miluje Církev, nebo zda je mu jen jakýmsi zřízením lidským, zřízením pro pěstování katolického náboženství.

Největší omyl samozvaných reformátorů je jejich nejapnost, ve které se domnívají, že učinili kdovíjaký objev svými návrhy na nový způsob řešení nebo provádění toho a onoho. Ale daleko větší nejapností jest tak ustrnouti na tomhletem svém nápadu, tak jej přeceniti, že bychom se domnívali, že jen tento způsob, jen tato metoda, jen toto řešení, jen tato reforma že „zachrání“ Církev. Církev stojí na docela jiných

základech, než jsou naše nápady. naše pokusy, naše rozumy. Může být to, co navrhujeme, snad i moudré, snad i užitečné, ale na tom všem Církev nestojí, na tom nelze budovat její bezpečnost a její rozvinutí života. Je obludně směšné, přeceňuje-li někdo své názory, svá řešení, své metody tak, že je smrtelně smutný, když Církev jaksi není překotná v přijímání jeho návrhů. Nad ní bdí Duch svatý, modlitby a zásluhy Ježíše Krista, svatých mučedníků, vyznavačů a panen, takže co je proti nim nějaký náš návrh? Je známkou nesmírného snížení Církve domnívati se, že by neměla jiných možností a cest, než které my jí najdeme a ukážeme. Proto ať to ten, jenž něco pro Církev navrhuje, má sebe promyšlenější, ať vidí do situace jakkoliv hluboko, ať to myslí s Církví dobře, jakmile Církev jde svou cestou, nesmí se domnívati, že tedy propadne záhubě, když neuposlechla jeho dobře míněné a tak velemoudré rady. Církev je božského původu, božsky chráněna, a proto má mnoho možností, světla a cest.

A pak to hlavní. Ony maličkosti netvoří Církev ani nejsou její osou. Hlavní je její život, řízený jejím trojím úřadem, její svatou vládou. A tam připouští a provádí Církev ustavičnou reformu, kterou vyžaduje od jednoho každého z nás. Od theologů vyžaduje, aby stále sledovali bolesti, stíny, omyly doby a hledali pro ně odpovědi, řešení správná a stále dokonalejší, stále jasnější a přesvědčivější. Nikoho z nás nikdy Církev neohrožovala, neomezovala při reformě toho, co mu jednou svěřila. Nikdy se nestaví Církev proti reformě kázání, přednášek, vyučování náboženství, naopak má na to zvláštní dozorčí orgány, porady, aby se toto učení a hlásání slova Božího dalo stále tak, jak toho vyžaduje potřeba doby. Každému faráři a katechetovi ukládá Církev, aby ustavičně kontroloval své učení s jejími předpisy, s výsledky svého učení a pak podle toho aby se reformoval. Stále volá Církev všechny k co nejdokonalejší reformě svého nadpřirozeného duchovního života. To je snad nejdůležitější reforma. Když my všichni tvoříme Církev, jak je posvěcena údy, kteří se stále reformují na příkladě Kristově, jak tu Církev posvětil, jak ji naplní světlem, které Pán uděluje lidem čistého srdce. Tím vším je celá Církev obohacena a reformována. Ovšem bez násilí, bez svémocného reformování.

Co jsou proti těmto zdrojům života Církve všechny ty ma-

ličkosti, které by někdo chtěl v ní reformovati. Svátí reformovali nakonec i takové vnějškovosti a maličkosti tím, že byli svátí a že svou svatostí i zde ukázali cestu, jak se taková věc dá udělati ještě lépe a účelněji pro tu či onu dobu nebo krajinu. Tak je monstrosností tak zvaný reformní katolicismus nebo moderní katolicismus. Katolicismus může býti jen jediný, plný, svatý z této jeho plnosti a postavený do svaté jednoty, podřízené autoritě, která zaručuje tuto svatou jednotu a tím i katolicitu či obecnost. - *Braitó.*

P R A C O V N A

Musíš se umět odvážiti

Máš bohatý vnitřní život. Vůbec bohatý život. Mnoho myšlenek, mnoho citu. Překypuješ až svou plností. Docela rád rozdáváš. Ale nepohnul by ses s místa, ze svého středu, ze své sebejistoty.

Pojednou stane před tebou veliká skutečnost, kterou dosud nemáš, které nerozumíš, která je slibná, ale i nebezpečná. Žádá neúprosně, abys vyšel ze sebe. Abys přerušil své spokojené letní sídlo v tom, co ti dosud stačilo a o čem bys myslel, že by ti mohlo stačiti i nadále.

To se týká i tvé práce, tvých pracovních polí a metod. Objevíš vyšší cíl, vyšší, dokonalejší způsob snažení se o tento cíl. Jsi již hodně vrostlý do dosavadního. Skoro jsi vpleten do něho. Mnoho lidí visí na tomto dosavadním způsobu svého života a své práce.

Máš na vybranou: vléci se s tímto břemenem dál, přístipkovat svůj život a život své práce podle osvědčeného dosavadního receptu. Anebo zapřeš sebe, své pohodlí, svou lásku ke své skupině, ke své metodě a odejdeš klidně, bez divadelního efektu, bez loučení, ale odejdeš pevně a neodvolatelně a dáš se na nové, ještě neznámé a proto nebezpečné cesty.

Ztratíš klientelu, dosavadní vliv, svou pracovní zběhlost. Budeš znovu začínat, zkoušet a chybovat. Ale vyšvihl ses na druhý břeh, o kus dále. Musíš znovu zápolit, znovu se rvát o skutečnosti a jich nakupení a zvládnutí před Bohem a po-

dle jeho vůle. Snad učiníš jen jeden veliký krok dopředu. Ve srovnání s dosavadním shromážděním pokračování dosavadního zdá se to snad žalostně málo. Ale je to veliký skok do tmy Božího volání. A v této tmě a v tomto skoku, který není salto mortale, nýbrž vitale, je nesmírné požeňování odvážné poslušnosti. Podobné poslušnosti, která poslechla rozkazu vše, i Syna obětovati, věřiti v zápolení i ve stáří . . . Pravá láska se totiž všeho odvažuje, protože se všeho naděje. - *Braitto*.

Jaká víra, taková modlitba

Kdo nevěří v Boha, nemodlí se, a kdo se přestal modliti, již nevěří. Nemyslím to jen tak, že kdo se nemodlí, tomu hasne dar, milost víry. Chci zde tím říci, že kdo se nemodlí, tím ukazuje, že již nevěří. Neboť, kdo jen trochu věří ve velikost a nesmírnou láskyhodnost Boží, nemůže se nemodliti. Musí se povznést k tomuto velikému Pánu, cítí nutně vztáhnouti k němu prosící dlaň, aby mu Bůh dal přijíti k němu a naplniti v něm svůj ubohý život.

A tak to platí již dále ve všech stupních: jaká víra, taková modlitba. Jak je živá a jak je hluboká naše víra, podle toho je vroucí anebo vlašná, duchovní, po duchovním, po Bohu samém se vzpínající modlitba, anebo je to pouhé škemrání jen o časné věci.

Je-li tvá víra hluboká, je-li pro tebe Bůh opravdu posledním cílem milostí a nadpřirozenem, budeš především o toto prositi: Aby ti Bůh dal sebe. Věříš-li, že Bůh je Pánem nebes a země, jenž si zasluhuje nesmírné úcty a klanění, nebudeš jen prositi pro sebe, nýbrž budeš se modliti nejprve, aby se posvětilo Boží jméno, aby se naplnila jeho vůle a aby přišlo jeho království.

Věříš-li živě, bude žhavá, vroucí, z celého srdce tvá modlitba. Někdy zůstaneš třeba němý před Bohem, ale hlavně jen když se pozvedneš k němu s úžasem a v pokoře před jeho velebností. Budeš hledati okamžiky, sháněti okamžiky, ve kterých by ses mohl ztišiti v Bohu, vrhnouti se mu do náručí, hovořiti s ním, třeba jen svým tichounkým mlčením.

Z živé a hluboké modlitby roste opět víra. Modlitbou nasycena je hlubší, lépe vidí, pevněji se přidržuje Boha nasycená blízkostí jeho objetí. Obdobně bychom mohli rozvi-

nouti tuto myšlenku, a to si již uděláte lehko sami, o naději a lásce, které očekávají mnoho od Boha a hlavně jeho samého, a v modlitbě mají nejprostší, ale též nejkrásnější a nejvýraznější prostředek k vyjádření. že především a ze všeho nejdříve a nejvíce milujeme Boha.

Ale víra nám řekla, co a proč možno od Boha očekávati a proč je nejvyšší láskyhodný. Očisťuj, udržuj a provázej tedy svou víru modlitbou, která vychází z víry, naděje a lásky, aby ti byla modlitba zřídlem Serafovým, kterým se povzneš až k Bohu samému. - *Braitó.*

Obava o autoritu

Zajímavé je, jak různě se lidé bojí o svou autoritu. Nejprve ten, jenž žádnou jinou autoritu neuznává. Zná více lidí, kteří mají pro každou jinou autoritu než svou jen žlučivou kritiku, kteří jsou kritiky nejtvrďšího ražení, ale jen pokud se to týká autority jiných. Nic před nimi neobstojí, nic neuznávají, všechno je jim špatné, nedokonalé, hloupé, všechno, až na jedno, na ně samé. Oni jsou nedotknutelní, neomylní, dokonalí. Jejich autorita strní jako jediný záchraný bod z obecného zmatku a špatnosti. Oni jediní dovedou zachrániti Církev, bez nich skoro již již se potápějící. Ti, kteří žádnou jinou autoritu neuznají, nepodeprou, jsou neobyčejně choulostiví, nedůtkliví, jakmile se jedná o autoritu jejich.

A pak je druhá třída autoritářů. To jsou lidé, kteří jasně cítí, že si autority nezasluhují, že jim nepřísluší, že jí nejsou hodni, a proto se vytažují na špičky, aby hodně vyniklo jejich postavení. Stále se touto autoritou ohánějí a nedej neštěstí, aby se jim skutečně nějaké autority i dostalo. Dovedou jí pak nechat své bližní užiti! Všude vidí neúctu ke své autoritě, a aby ji všem těmto neuctivcům vštípili, rozsévají okolo sebe přísnotu, která prý na malý lid musí být. Kampak by to vedlo, kdyby se tohoto pána nebáli!

Ale kdo ví, že každá autorita pochází od Boha, dovede jak ctít autoritu druhých, tak také dovede svou přijímati v pokoře. Nedomnívá se stále, že mu ji někdo podrývá, že mu na ni někdo sahá, že ji dostatečně druzí neuznávají. Je malý před Bohem i před úlohou své autority. Je si vědom veliké

odpovědnosti za ni a závaznosti, plynoucí z ní. Proto se pokorně schouli před Bohem v malosti svých sil vůči této úloze, kterou mu dává jeho autorita, a prosí Boha, aby on sám mu pomáhal a byl mu silou. Takový člověk pak autoritu nejenom nosí, nýbrž skutečně má. Tryská z něho, vyzařuje sama z něho. Bez křiku. bez vynucování a pohánění. - *Braitto.*

Kristus uprostřed nás

Myslím, že si málo uvědomují křesťané posvátnou skutečnost, že Kristus je mimořádným způsobem přítomen tam, kde žije láska a svornost. Tak řekl, že je uprostřed těch, kteří se shromažďují v jeho jménu, a že ti dva nebo tři si mohou všechno vymodlit, když se modlí v této svaté jednotě. Toto spojení v jednotě a lásce je také příčinou velikého požehnání a posvátnosti křesťanského manželství, protože aspoň ti dva chtějí uskutečnit onu jednotu mezi sebou, kterou chtěl Ježíš uskutečnit mezi námi všemi. Svolal nás všechny, abychom přijali synovství Boží, abychom se sešli v jedné víře, v jedné lásce k nebeskému Otci.

Všichni, kteří uchopí toto volání Kristovo po jednotě a sjednotí dokonale své mysli, svá srdce, požívají zvláštní přítomnosti Kristovy mezi sebou. Zkuste to jednou, až budete opět pospolu, moji bratří a sestry, kteří se opravdu scházíte ve svaté jednotě v Ježíši, to jest ve jménu jednotící lásky, uvědomte si chvilkou svaté sebranosti, svatého mlčení třeba na několik chvil, že On jest uprostřed vás, že je mezi vámi jako ten, jenž dal tuto svatou jednotu, tento svatý mír a pokoj jednotící, a že jako jej dal, tak také dá hojné milosti, které slibuje všem, kdož chtějí uskutečňovati jeho jednotu. Na ničem mu přece tak nezáleželo, jako na svaté jednotě. O tu také my musíme především usilovat.

Pracujte, moji přátelé Boží, o to, abyste se scházeli, když se scházíte v živém vědomí Ježíše, jakožto skutečného středu svého, svého shromáždění, a abyste se scházeli opravdu v tom, v čem Ježíš může takto přebývat jakožto střed, abyste se shromažďovali ve svaté lásce Boží, ve svaté touze lépe jeho poznati a navzájem si pomoci blíže k němu. Kolika marných pomlouvačných, špatných řečí se vystřiháte, jak se budete vzájemně těšiti, jak si v Ježíši, svém středu, docela jinak po-

rozumíte! A co kdybyste se třeba takto pomodlili: „Pane Ježíši Kriste, vítáme tě do svého středu, buď králem naším a zaliž naše shromáždění svým světlem a svou láskou. Maran Atha (jak volávali první křesťané, jsouce si vědomi této jeho přítomnosti), Pán je tu!“ - *Braitó*.

Proč mnozí nepokračují v duchovním životě

Mnozí, řekl bych přemnozí a snad většina těch, kteří aspoň jaksi otevírají svou duši nadpřirozeným pravdám Božím, zůstávají stát na začátku duchovního života, na samém začátku duchovní cesty. I když se modlí, i když čtou duchovní knihy, i když se pokoušejí o jakési rozjímání, nedostanou se dále, protože všechno to, co vychází z poznání a mělo by poznání dále podnítiti, duši hlouběji pozvati. strhnouti do propastí Boží tajuplnosti, stáhne takový člověk na úroveň jen svého citu, své obrazivosti a dále toto vše nepropustí. Tak to, co mělo živiti ducha, jak praví svatý Jan od Kříže ve Výstupu na horu Karmel (III, 32. hl.), stává se pokrmem opět jen smyslů.

Nedivte se, když žije křesťan jen na periferii své duše, když žije jen svým citem a obrazivostí a neživí rozum a vůli Božími pravdami a prožívá jich rozumem a vůlí, že se celý duchovní život zúží na povrchní, vnější, citové, vedlejší, podružné. Takoví lidé se pak neptají po původu, po vnitřním, hlubokém, duchovním důvodu oněch vnějších věcí. Vidí celý smysl duchovního života jen v určitých úkonech, cvičeních a přidává si k nim nestvůrnou vynalézavostí ještě všelijaké titěrné úkony a cvičení, shání je docela žíznivě.

Nepochopí smysl křesťanského života jakožto skutečného následování Krista, oblékání Krista ve všedním životě, přetváření celého života podle Spasitelova vzoru, nežijí jedině Bohu, nežijí v jeho a z jeho svaté přítomnosti, nesměřují především k němu, nevracejí všechno k němu, nepoužívají všeho k tomu, aby je to přivedlo vše blíže k Bohu.

Jsou docela uspokojeni oněmi vnějšími úkony, oněmi svými cvičeními. Ovšem, protože jejich život není soustředěn do Středu jediného, je rozbit na nejrůznější úkony a cvičení. Každý den začínají něco jiného, stále hledají a zkoušejí, jak by mohli opět zaměstnati svůj duchovní život. a výsledek je

dokonalý zmatek, roztříštěnost, polovičatost v duchovním životě a věčné začátečnictví, smí-li se to vůbec začátečnictvím nazvat. - *Braitó.*

Věční kritikové

Znám lidi, kteří stojí opodál každé činnosti, každého díla, hnutí a podniku. Prstem nehnou, ale zato tím horlivěji hýbají rty svými. Dovedou vždycky najít na každé věci nějaký chlup. Je nějaký kazatel horlivý, tak o něm tvrdí, že se honí za popularitou. Shromazďuje lidi, táží se, kdo mu vlastně dal k tomu oprávnění. Napíše něco. To všechno tu již dávno bylo, a lepší. Čekali byste od tohoto člověka, který tak všemu dobře rozumí, že bude psát oběma rukama, že bude kázati skvěle bez honění se za popularitou, neúnavně a nezištně, že se stráví prostě ve službě bližnímu. Ale dosud jsem udělal tu smutnou zkušenost, že takoví kritikové prokritisují svatý čas a hlavně prokritisují chvíle Božího navštívení. Mají snad schopnosti, jsou dovední a schopní, ale milost Boží je za jejich nelásku a žlučivou kritičnost opustí, že ničeho nedokáže.

Postávají věčně okolo všech duchovních staveb, pokřikují na zedníky poctivě se lopotící ve službě Boží, dávají moudré rady za rohem. Ale nejraději bych řekl, jsa takovým prostým zedníkem na Boží stavbě, prostým vojáčkem řadovým: „Milý pane, malta je tu, cihla je tu, umíte to rozhodně lépe než my všichni dohromady, prosím, račte chutě do práce! Ovšem, milý pane, to byste se postříkal, to byste se zapotil a zase by vám stáli za zády podobní vám a také by kritisovali o závod, a proto se řídíte raději zásadou, že nejlépe je mlčet, nepsati, nepořádati nic. Kdybyste ještě nepořádal ty kritické a hyperkritické orgie, pak by bylo ještě všechno skoro v pořádku.“

Totíž to je tak, milý příteli. Kritisovat nechám jen toho, kdo to udělá jako já, podobně nebo stejně dobře nebo lépe. Ale kibice nemají rádi ani při hře v karty, natož v tak vážné hře, jakou je hra o duše, kterou vedeme. Nepleťte se nám do toho. Člověk musí mít napjatou pozornost na tuto dramatickou hru, kde se jedná nejenom o duše bližných, nýbrž též o naše. - *Braitó.*

Z Á S A D Y

Svatá Kateřina Janovská:

Neúprosnost lásky Boží

Čistá láska (Boží) užívá různých prostředků, aby vedla duši k dokonalosti. Pozoruje ji, jakmile se zabývá čímkoli s vášnivým zaujetím; pokládá za nepřitele všechny věci, jež, jak vidí, duše miluje, a odhodlává se je zničit bez jakéhokoli soucitu s duší a s tělem; majíc však na zřeteli lidskou slabost, vymyjuje je kousek po kousku.

Zaslepeni sebeláskou, lpíme výlučně na všem, co se nám zdá dobré, krásné a spravedlivé, a milujeme to jako takové. Vidouc tuto náklonnost, čistá láska postupně rozptyluje a ničí to, k čemu lneme - smrtí, nemocí, chudobou, nenávisť, pokušením a nesvárem; zasahuje nás v našich rodičích, v našich přátelích, v nás samých; nevíme již, co si máme se sebou počítati; vyrváni věcem, v nichž jsme si libovali, získáváme z nich jen bolest a hanbu. Nechápeme, proč Bůh provádí takové zásahy; zdají se odporovati rozumu, řádu věčnému i pozemskému. Úpíme a mučíme se však nadarmo; nadarmo doufáme, že vyvážneme z tak veliké tísně, poněvadž tyto zásahy, jež pobuřují naši soudnost a náš cit, jsou určeny k tomu, aby vedly duše k jejich cíli.

*

Láska nezničila jen mé špatné já vnější, nýbrž i mou vlastní část vnitřní a duchovní, jež zakoušela a chápala tuto lásku a jež, jak se zdálo, se chtěla přetvořiti celá v Boha a sama zničit vnější bytost. Když se část duchovní domnívala, že ji přemohla, odnímajíc jí, co jí živilo, a když myslila, že bude mít pro sebe výtěžek tohoto vítězství a že se bude z něho těšiti - tu se jí zjevila tato nenasytná láska, zuříc, a volala:

„Nač myslíš? Nedomnívej se, že ti ponechám tu nejmenší věc pro duši nebo pro tělo. Je třeba, aby obojí zůstávalo naprosto obnaženo a oproštěno přede mnou. Nepřivolila jsem k citům, jimiž se chceš sytit; věz dobře, že když začnu prosívatí duši, neponechám než to, co pokládám za dobré, a nesnesu nejmenší nedokonalosti. Jen to, co schválím, bude moci předstoupiti před Boha; chci tě přetvořiti v sebe, ochudit tě do té míry, abys již v sobě nemohla vidět a zakoušet nic jiného než čistou lásku bez příměsi. Slovem, chci býti sama; neboť kdybych měla s sebou něco cizího, brány ráje by mi byly zavřeny; jsou otevřeny jen pro mne.“

(Přel. T. Uodička.)

J. Host :

Encyklika o biblickém studiu

Již více než půl století věnují papežové vytrvalou a soustavnou pozornost studiu Písma ve všech jeho odvětvích. Loni tomu bylo padesát let, co vydal papež Lev XIII. významnou encykliku *Providentissimus Deus*, v níž byly nejen odmítnuty bludné zásady modernistického výkladu Písma, nýbrž i stanoveny hlavní zásady studia biblických knih; práce, jež byla za tu dobu vykonána, je tak rozsáhlá a různotvárná a jednotlivé pracovní úkoly byly zatím tak specialisovány, že nová orientace se stala věcí velmi potřebnou. Je tedy třeba věnovati zvláštní pozornost nové encyklice o biblickém studiu, jež byla vydána právě k tomuto výročí a jež vedle přehledu toho, co bylo dosud vykonáno za předešlých papežů pro biblické studium (Biblická škola v Jerusalemě, Biblická komise, Papežský biblický institut, rozvrh biblického studia v seminářích atd.), podává též všestranné směrnice pro další rozvoj biblického studia. Pokusíme se v dalším podati zatím stručný přehled obsahu encykliky po této stránce.

Při stanovení směrnic pro biblická studia obrací encyklika především zřetel k současnému stavu pomocných věd biblických, jichž rozvoj v posledním půlstoletí přivodil významné změny v podmínkách biblického studia. Výsledky hojných vykopávek, nálezy literárních památek, umožňujících dokonalejší poznání jazyků, zvyků a náboženství nejstarších národů, zejména však nové objevy rukopisů biblických knih, jakož i obohacení studia patristického - to vše poskytlo nové možnosti i hlubšímu proniknutí a všestrannějšímu objasnění Písma. Podnítit katolickou vědu k všestrannému využití těchto možností a ukázati, co je ještě potřebí vykonati a v jakém duchu má katolický vědec přistoupiti k této práci - takový je účel nové encykliky.

První bod, jehož se to týká, je *studium biblických řečí*, zejména se zřetelem k metodám exegese. Studium řečtiny i ostatních východních jazyků je dnes na takovém stupni a jazykověda skýtá takovou hojnost pomůcek, že je podle encykliky zřejmou povinností exegety, aby vycházel při své práci z původního textu, „který má větší autoritu a hodnotu než nejlepší překlad, ať starý nebo nový“.

K takovému studiu je ovšem potřebí i náležitého použití *textové kritiky*, jejímž cílem je podati původní podobu textu, očištěnou z chyb vzniklých opisováním, zbavenou přídavek a vynechávek i jiných nedostatků, jež zpravidla vniknou do textů po staletí uchovávaných. I když bylo moderní textové kritiky v jejích počátcích zneužíváno proti Písmu, dosáhla dnes takové spolehlivosti a její význam pro biblistiku je tak zřejmý, že je čestnou povinností biblistů, aby se všemožně snažili co nejdříve připravit kritická vydání původního textu i starých překladů Písma, spojujíce přitom svrchovanou úctu k posvátným textům s přesnou aplikací kritických zásad.

Nikdo se nemá domnívati, že používání textové kritiky by bylo v rozporu s ustanovením tridentského koncilu o autentičnosti Vulgáty. Už na koncilu

bylo vysloveno přání, aby se dostalo katolíkům vedle vydání Vulgáty i opraveného vydání kodexu řeckého a hebrejského. A i když koncil rozhodl, že se má používat Vulgáty „jako autentického textu“, jde tu o autenticitu tak zvanou juridickou, nikoli kritickou, to znamená, že je tím stanoveno, že Vulgáta jakožto text zákonitě po staletí v Církvi užívaný je prost jakéhokoli bludu ve věcech víry a mravů. To nijak nepřekáží, aby se nauka Církve dokládala a dotvrzovala z původních textů.

Když se katolický exegeta takto vyzbrojil znalostí řeči a pomůckami textové kritiky, má přistoupiti k svému nejvyššímu úkolu - to jest k nalezení a výkladu *pravého významu posvátných knih*. Zde zdůrazňuje encyklika, že hlavní péčí exegese má býti vyjádření *slovního smyslu* biblického textu. K tomu má býti pomůckou nejen znalost jazyka, zřetel ke kontextu a k paralelním místům, nýbrž i výroky magisteria Církve, výklady Otců a analogie víry. Na druhé straně však se nemají exegeté spokojovat jen výklady, týkajícími se dějin, archeologie, filologie a podobných věd, nýbrž mají se snažit - *vedle všech těchto věcí - ukázati výslovně, co učí jednotlivé knihy nebo texty o náboženských a mravních pravdách*. Tak budou jejich výklady užitečné nejen učitelům theologie, nýbrž i kněžím, kteří vykládají křesťanskou nauku věřícímu lidu.

Na tomto místě se také obrací encyklika proti názoru, jako by pro obohacení duchovního života a povznesení duše k Bohu byl užitečný *toliko* duchovní či mystický výklad Písma. Je ovšem nepochybné, že duchovní smysl není z Písma vyloučen, neboť Bůh „velmi dobře předurčil a rozvrhl to, co se stalo nebo bylo řečeno ve Starém Zákoně, takovým způsobem, že minulé události duchovním způsobem předobrazují to, co se mělo státi v Novém Zákoně milosti“; sám Spasitel poukazuje v evangeliích na tento smysl a poučuje o něm, a podle jeho vzoru jednají i apoštolé; dosvědčuje jej i tradice nauky a prastaré použití v liturgii podle zásady „lex oran-

di, lex credendi". Proto mají katoličtí exegeté vykládati i tento smysl, pokud ovšem je dosvědčeno, že je do textu vsutku od Boha vložen. Mají však dbáti, aby jako *pravý* smysl Písma nepodávali volnější, tak zvaný přizpůsobený (přenesený) smysl, který sice může býti užitečný k osvětlení náboženských pravd, ale je jen jakousi vnější a přidanou aplikací Písma, jež, jsouc plno svého vlastního smyslu, obsahuje poklad moudrosti a vědění a nepotřebuje takových lidských ozdob.

K velkému užitku bude exegetům při této práci studium exegese Otců, Učitelů Církve a starých vykladačů Písma; přes pochopitelné nedostatky v oboru jazykovědném a historickém vynikají tito autoři podivuhodnou bystrostí, s níž pronikají do samého jádra biblických textů a vynášejí odtud vše, co může přispívati k osvětlení Kristovy nauky a k obohacení duchovního života. *Je třeba litovati, že tento poklad starobylosti je dosud tak málo znám* a že historikové exegese se nepřičinili ze všech sil, aby tak důležitá věc byla řádně prozkoumána a správně oceněna. Zde je tedy také jeden důležitý úkol dalšího studia.

Přináší-li naše doba nové obtíže a nové problémy, skýtá Boží pomoc exegesi také nové prostředky a pomůcky. V tomto směru má veliký význam prohloubené *studium inspirace* biblických knih a všech otázek s ní spojených, zejména pak studium života a charakteru svatopisců, jejich doby, pramenů, jichž používali, výrazových forem, jež si vybírali. Otázka *literárních druhů* je zvláště významná vzhledem k rozdílu, jaký je mezi starým východním způsobem vyjadřování a způsobem naším. Máme-li přesně věděti, co chtěl svatopisec říci, je třeba znáti povahu jeho vyjadřovacích forem (aproximace, hyperboly, paradoxy atd.), neboť z posvátných knih není vyloučen žádný způsob vyjadřování, jehož bylo užíváno ve staré době na Východě, s podmínkou, že žádný z těch způsobů vyjadřování neodporuje Boží svatosti a pravdivosti. Jako se podstatné Slovo

Boží připodobnilo lidem ve všem, „kromě hříchu“ tak se i Boží slova, vyjádřená lidskou mluvou, stala ve všem rovnými lidské řeči, s výjimkou bludu. Proto nemůže katolický exegeta bez veliké škody pominouti ani tento zřetel. Nemá tedy pomíjeti z poznatků archeologie, historie nebo staré literatury nic, co by mohlo přispěti k poznání ducha starých spisovatelů, jejich způsobu myšlení, vyprávění a psaní. Takovým používáním biblických věd se nejen přispívá ke splnění vlastního úkolu exegetova, nýbrž i k odrázení útoků proti pravosti, stáří, neporušenosti a historičnosti Písma. Veliká část takových námitek byla již vyvrácena v minulých letech právě zásluhou katolických exegetů, kteří se nedali zastrašiti nesnázemi ani nejrůznějšími překážkami, nýbrž snažili se ze všech sil využiti k řešení nových problémů všeho, co přinesla moderní archeologie, historie a filologie. A právě proto můžeme doufati, že i ty problémy, jež se ještě dnes vyskytují, budou jednou rozřešeny; že tomu tak dosud není, nesmí nikoho zarážeti, neboť i pro nás platí, co řekli Otcové o obtížích Písma - že tyto nesnáze byly úmyslně Bohem určeny k tomu, aby nás povzbudily k pozornější a důkladnější četbě a abychom se cvičili v duchovní pokoře, pozorujíce omezenost svého rozumu. A konečně může míti i exegese, jako ostatní vědy, své záhady, jež zůstávají přes všechnu námahu nerozřešeny.

K tomu připojuje encyklika několik slov o svobodě katolické vědy, namířených proti „nerozumné horlivosti, jež pokládá za nutné útočiti na všechno nové už proto, že je to nové“. Je třeba míti na mysli, že Církev až dosud definovala jen malou část z hojnosti věcí, obsažených v knihách Písma, a že není o mnoho větší počet těch věcí, v nichž se Otcové jednomyslně shodují. Zůstává tedy mnoho námětů, i velmi důležitých, jimiž se mohou zabývati katoličtí exegeté k pokroku posvátné vědy i k obraně a cti Církeve. To je pravá svoboda dětí Božích, jež se věrně drží církevní nauky, zároveň však vděč-

ně přijímá a využívá všech podnětů světské vědy.

V poslední části se obrací encyklika k biskupům a kněžím několika slovy o jejich povinnostech k Písmu. Ukládá kněžím, kteří jsou povinni pracovat o spásu bližních, aby se snažili osvojit si pravou znalost Písma pilným studiem i modlitbou tak, aby se stalo „částí jejich duše“, a pak aby obeznamenali lid s tímto bohatstvím slova Božího v kázáních, homiliích a řečech. Nechť také dotvrzují výklady křesťanské nauky výroky z Písma a osvětlují je příklady z posvátných dějin. To všechno ať předkládají zřetelně a výmluvně, aby věřící byli nejen podníceni k nápravě života, nýbrž i naplnění největší úctou k Písmu svatému. Přitom ať se vyhýbají oněm akomodacím, které bývají výplodem vlastní fantazie. - Biskupové pak mají tuto úctu k Písmu posilovat tím, že budou podporovat všechny podniky, jež mají za účel šíření znalosti Písma; že budou doporučovat denní čtení Písma v rodinách; že budou konati nebo zařizovati veřejné přednášky o biblických věcech. Zvláštní pozornost pak mají biskupové věnovati studiu Písma v seminářích, neboť jinak nebudou moci kněží plniti, co se na nich žádá. Profesoři biblických věd nechť konají přednášky tak, aby v budoucích kněžích rozněcovali takovou lásku k Písmu, která by přinesla hojné ovoce v apoštolské práci. Nechť tedy zdůrazňují v exegesi theologický obsah a vyhýbají se výkladům, které slouží spíše k uspokojení zvědavosti než k pokroku v nauce a pravé zbožnosti.

Nakonec se obrací encyklika ke katolickým biblistům slovy, oceňujícími dosavadní práci a povzbuzujícími k pokračování v začatém díle se stále větším úsilím, láskou i péčí. Je to vznešená služba, neboť co je vznešenějšího než slovo Boží zkoumati, vysvětlovati, vykládati věřícím a hájiti proti nevěřícím? Nechť se tedy exegeté věnují celou duší této práci tak, aby denně hlouběji pronikali do tajemství Písma k užitku svému i k užitku věřících.

V domě Otce mého

(Kurs duchovního života pro začátečníky 17.)

Zesmutněli apoštolové, když cítili zřetelně, že Pán od nich viditelně odchází. Vždyť tak si navykli na jeho lásku. Uvěřili v něho. Viděli, že je Bůh a jaké lásky je schopen. Byli si tak jisti v jeho přítomnosti. A nyní stála před nimi veliká úloha, aby sami a možná po dlouhou řadu let vedli onen zápas s peklím a se světem, který pro Mistra vyvrcholil na kříži a který ani pro ně nebude snadný. Zesmutněli, ale Spasitel, jako Bůh, je přenáší již do krásné budoucnosti. Jdu k Otci. V domě Otce mého je mnoho příbytků. Jdu vám tam připravit místo . . .

Tak označil sám Ježíš, jednorozený Syn Boží, posmrtný život Božích dětí. Jdou prostě domů, vracejí se do domu otcovského, vracejí se do domu, kde je, děti Boží, čeká jednorozený Syn Boží a kde je čeká otevřená náruč dobrého Otce a připravené místo v otcovském náručí. Tak se dívejme na život posmrtný. Jdu vám připravit místo.

Domů se vrátiti, kdo by se děsil, kdo by se bál?

Toto je smrt: Návrat dítěte domů. Nic jiného. Ovšem jen pro ty, kteří žili jako Boží děti.

Strachovati se Boha mají jen ti, kteří právem v něm mají viděti přísného Otce, přísného soudce. Svatá Terezie Ježíškova se nebála zatracení, protože říkala, že malé děti se nezatracují. Kdo chtěl býti dítětem Božím, i když chyboval, může klidně se těšiti na tento okamžik. Obávati se má jen ten, kdo odhodil synovství Boží.

Kolikráte se říká, jak je Bůh krutý, že pro nějaký hřích zatratí člověka na celou věčnost. Vezměme to s jiného hlediska. Když někdo vytrvale utíkal ruce Otcově, když se někdo nechtěl dáti vésti, zachytiti, když pak svůj útěk zpečetil věčností, tedy na věky bude daleko od otcovského domu. Daleko od lásky, daleko od věrnosti, od pokoje a míru a od spočinutí,

od toho, v němž je jediné štěstí. A toto je vlastní zavržení. Ano, je třeba báti se možnosti tohoto věčného zatracení, ale lépe řečeno, bojme se jen svého věčného útěku, své věčné pošetilosti, která by chtěla sama si rozuměti, sama lépe rozuměti svému štěstí. Kdo mu chtěl lépe rozuměti nežli Bůh, lépe rozuměti své cestě nežli Bůh svými příkázáními, nemůže se diviti, že nedojde, že bude věčně bloudit daleko od domova. A kdo se na své životní cestě uchyloval od otcovské lásky Otcovy a vedle něho ještě jiné miloval, sám by se neodvážil přiblížiti se k čisté nesmírné lásce, na kterou nikdo není hoden patřiti.

Neodvází se duše sama předstoupiti před svého dobrého a neskonale svatého Otce. Ví dobře, že se musí očišťovati touhou a mukami touhy, a vším tím provádí z vůle Otcovy toto očištění, aby člověk mohl klidně po zaplacení posledního peníze stanouti před majestátem Boha nejsvětějšího. Tomu pak říkáme očištec. Ale především nám kyne na onom světě láska Otcova.

Co všechno znamená tato jeho náruč?

Znamená vyplnění všeho toho, po čem toužila zde na zemi již svou přirozeností lidská duše. Znamená to ale ještě předstižení všech, i nejzávratnějších tužeb lidské žízně po štěstí. V něm veškeré pravdě porozumíme, všemu, co nás zde na zemi trýznilo jako mučivé, nepochopitelné tajemství. Uvidíme pravdu všechnu. Porozumíme všemu bytí a dění. Všechno, oč jsme zde na zemi usilovali v bezesných nocích, v hledání dospělého věku, vše se nám rozloupne a zjeví v krásné jasnosti i souvislosti. Ale hlavně: spočineme v náručí nebeského Otce. To, co vložil do nás svým zjevením a svou milostí, svým sdělením účasti na vlastním životě, to vše se nám odhalí v plnosti a propasti svého bohatství. Zde jsme viděli jenom ve víře: za závojem víry, zde jsme jen toužili nadějí, zde jsme poznávali jen částečně a i naše láska byla tak ubohá, protože jsme neviděli a protože jsme neměli Boha tak dokonale, jak se nám dá tam v domově. To bude teprve pravý náš

domov. Domov znamená nemusiti blouditi, hledati, domov znamená celou lásku, znamená jistotu. Jaká jistota se nám otevře v náručí nebeského Otce! Všechna tajemství se nám otevrou. A nejenom to, nýbrž budou naším plným životem.

Tam teprve pochopíme celou lásku Boží, protože budeme do ní ponořeni celou bytostí jako houba do oceánu. Rozum, hledající pravdu a zklamaný tím, co z té pravdy našel, že pak již nebylo tajemství, zde bude stále pronikati nejzávratnější tajemství a nikdy se jich nedobere. Nejvnitřnější život samého Boha, to, z čeho nám odhalil cíp zvěstováním tajemství nejsvětější Trojice, a to, co jen v přítmí našeho poznání skrze víru a zkušenost mystickou u nejšťastnějších se stává světlem, stane se celým naším životem.

Budeme viděti teď tvář v tvář, jak Bůh miloval lidstvo a celé tvorstvo. Ta láska bude před námi odhalena jako otevřená kniha. Jak jsme byli potěšeni, když jsme na zemi viděli lidi plné lásky. V tajemství Božího života ujríme všechny nespočítatelné skutky lásky a péče Boží o všechno tvorstvo. Tam také pochopíme, co bylo lásky v tom, co nám mnohdy připadalo jako kříž a jako nerozluštitelný kříž, nepochopitelné řízení, které se mnohdy těžko jevílo přirozenému zraku jako jeho láska. Ujríme lásku, která sama dávala, ačkoliv nic jsme jí za to my dáti nedovedli, nic, co by Boha učinilo blaženým nebo šťastnějším. Lásku, která jen dávala a jen dávala, protože je láskou. A tato láska bude naším pokrmem a naším životem. Spočinouti v lásce stvořené dává mnohým závratné štěstí. Spočinouti v lásce nestvořené, jak to nás teprve oblaží! Všechna ostatní stvořená láska se nakonec přesyť. Zde je všechno dobro a veškerá láska, láska, která nemůže unaviti a přesyť, láska, která podává stále nové, věčně krásné pocely.

Bylo nám na zemi bolestné, že jsme se mohli ztratiti svému nebeskému Otci, že jsme jej mohli tu na zemi urážeti, že jsme mohli zablouditi od jeho ot-

covského domu. U něho, doma, v jeho náručí, až jej budeme dokonale mítí, budeme tak utvrzeni v lásce, že se nebudeme prostě již svou celou bytostí moci odtrhnouti od něho. Jak nás pokořovaly naše chyby, naše nedostatky, toliké nedostatky duše i těla! Tělo bude oslaveno, tělo vezme na sebe nesmrtelnost a oslavení, které nám zjednal u Otce nebeský Syn. Až dovršíme své přivtělení k němu přivtělením k jeho slávě, budeme účastni i nesmrtelnosti, kterou chystá Otec nebeský dětem. A co vše bude v tomto náručí? Vymyslete si rozkoše nejčistší, ale také nejvyšší, vymyslete si slasti, prožívání pravdy, oheň lásky, vymyslete si všechny radosti, které dovedou čistou duši povznést, potěšiti. To vše je ještě málo proti tomu, co připravil nám Otec v naší domovině, protože stojí psáno, že ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, co připravil Bůh těm, kteří jsou jeho.

Na zemi jsme se rmoutili kolikrát nad tím, že tu vítězila zloba, i naše, ale tam bude vše vyrovnáno a vyváženo. Spravedlnost těch, kteří po ní žíznilí a kteří proto byli v opovržení na zemi, bude nasycena spravedlností nejvyšší, že se Bohu za jeho lásku, trpělivost, moudrost a milosrdenství dostane posléze oslavení, které se mnohdy zde na zemi zdálo čekati právě pro milosrdenství a trpělivost Boží.

Zde na zemi nás trýznilo to, že nás deptala neláska a nepřátelství. Někdy čím více jsme prokazovali dobro, tím méně vděčnosti a lásky se nám dostalo.

Dobrota, obětavost mnohých zde na zemi nenašla odezvy a vděčnosti. I to nás pálilo, aby ve vlasti i toto bylo vyváženo. Abychom zde teprve viděli, proč i toto dopouštěl Bůh na své miláčky, aby totiž z jejich rozdrčeného srdce, z jejich krve a obětí vrostlo mnoho nových, krásných darů pro ně i pro ty, kteří se touto jejich krví poznali, v ní se vykoupali. Ale ti, kteří v lázni své krve přiváděli k Otci své bratry, tím šťastnější budou nad štěstím, které směli vykoupiti, protože i Ježíš odmítl nabízenou

mu slávu a vyvolil ponížení, vzav na sebe podobu otroka.

Zde na zemi bylo naší krutou bolestí, že jsme si mnohdy nerozuměli ani my, kteří jsme přece hledali jedno, jediné království Boží. Byly mezi námi různosti mínění, různé cesty nás dělily. Tam posléze poznáme, že všechny tyto cesty vedly k jedinému středu božského otcovského srdce, že ony různosti byly nutné, abychom poznali různými cestami onu jedinou, ale pro nás v našich omezených očích mnohotvárnou dokonalost Boží.

Tam bude posléze odměněna všechna oběť, tichá, neznámá a skrytá oběť milionů neznámých, skrytých hrdinů mimořádné věrnosti v prostých a běžných všednostech. Tam se dostane odměny těm, kteří dovedli věřiti, hledati, milovati a sloužiti tiše, v neznámu, kterým jsme ani my na zemi nedovedli plně býti vděční. Sejdeme se se všemi, s kterými jsme to dobře mysleli, kteří nám kolikráte na zemi nerozuměli. Ve světle Otcovy pravdy a jeho otevřeného srdce poznají ti, kteří nám takto nerozuměli, naši dobrou vůli, naši upřímnou, kolikráte snad i divně vypadající lásku.

Tam si konečně porozumíme my všichni, kteří jsme si nerozuměli pro různost povah. Uvidíme, jak v náručí Otcově, u něhož jsou mnohé příbytky, byly nutné i tyto rozdíly, aby krása Boží byla vyjádřena nesčíslnými způsoby. Poznáme všechny, kteří kdy Boha milovali, a poznáme všechny, kteří i nás milovali, a my o nich nevěděli, poznáme zásluhy všech, kteří nám vyprošovali svou obětí obrácení, vytrvalost, sílu a vzrůst milostí. Poznáme všechny, kteří kdy na zemi a na nebi žili a Boha milovali. Bude to krásný pohled, jehož se nikdy nenasytíme, na všechny dobré, věrné, čisté, svaté, spravedlivé a milosrdné. Jen krása, jen dobro, jen radost a láska a proto jen štěstí bude v tomto Otcově náručí. To všechno vyplývá z pojmu nebe jako našeho věčného domova, jako objetí Otcem a Otce.

Přijď již, Pane Ježíši, přijď!

Jak získati Kristovy ctnosti příkladem a působením Eucharistie

(Pokračování.)

Cesta obětování a spojování s Kristem ve mši se však uskutečňuje ještě jinak. Kněz ve mši, tak jako obětuje mimo vlastní oběť Kristovu, jíž jest příčinou nástrojovou, tutéž oběť také jménem Církve, a vedle toho také sám sebe a věřící, právě tak přináší v mešním textu mnohonásobně oběť *lidské chvály, lítosti, prosby a vděčnosti*, která se připíná k oběti Krista samého, a právě tak jako ona má za cíl nejvyšší Boží slávu a za cíl druhý lidskou blaženost. Láska k Bohu i k bližnímu je tu vyjadřována nejrozmanitějšími a nejvybranějšími způsoby. Živé spoluzbuzování řečených úkonů je svrchovaným napodobením Krista a pomáhá vytvářeti dokonalého člověka. Ježto jsme však již uvedli mnoho z těchto věcí, stačí na připomenutý fakt upozorniti jen tímto přehledem částí, které nebyly dotčeny vůbec nebo jen málo. *Stupňová* modlitba s přílehlými částmi obsahuje nejen lítost, nýbrž i chválu, důvěru a prosbu za očistění i za pomoc, vedle přímých formulí oslavných či zászvětných. (Ve jménu Otce, Sláva Otci.) Introit čili mešní *Ustup* (podobně jaké jiné proměnlivé části mše: Graduale, Communio, vesměs pouhé zbytky delších chórových zpěvů mešních) vyjadřuje myšlenku běžícího svátku, a je tak rozmanitý co do obsahu jako sám církevní rok. Není žádného náboženského úkonu srdce, jenž by nebyl příležitostně vysloven v mešním Introitu ještě zřetelněji než v ostatních proměnlivých částech, což vyplývá z toho, že antifona introitu je vybírána povětšinou z žalmů a verš z žalmu je hlavním obsahem introitu, který je zbytkem původního zpívání žalmů před obětí. Také do introitu je vsunuta doxologie Gloria Patri. Ještě více a hojněji se projevují city srdce v tak zvaných *mezizpěvech*: graduálu, alelu-

ja, traktu nebo sekvenci. *Chvalozpěv andělský* (Gloria in excelsis) je výslovná chvála a díkyvzdání, spojené s prosbou. Části *naučné* (epištola, evangelium, kredo) jsou vedle svého vlastního obsahu podnětem víry a projevem péče o Boží čest a spásu bližního (jako vůbec křesťanské učení). Mešní *Preface*, položená před mešní kánon, je velkolepý, největší projev díky veškeré Církve za dobrodiní duchovní, udělená lidem skrze některé z velikých tajemství víry (Vtělení, Zjevení, Půst, Umučení, Zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení, Seslání Ducha svatého, Trojici, tajemství života Mariina a jiná). *Sanktus*, jímž preface končí, je veliký projev klanění, jako příprava na brzké sestoupení Boha na oltář, a konec Obětní části mše (Skrze něho a s ním a v něm máš ty, Bože Otče všemohoucí, zároveň se svatým Duchem, všelikou čest a slávu!) je doxologický závěr této části, zahájené vhodně slovy: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen! - Kolik proseb je ve mši, to jsme již viděli. Po výtce *prosebné* je trojí „Smiluj se!“ ke každé z tří božských osob; Kolekta před epištolou, prosící o ctnosti svatých; Prosba o pokoj v Církvi, Vzpomínka na živé, Vzpomínka na zemřelé, Prosba za živé účastníky mše (Nobis quoque), Otčenáš, Agnus Dei a modlitby před Přijímáním. Kolekt, Sekret i Postkomunií je někdy několik. Ale také všude jinde jsou prosby hojně rozsety, takže je patrné, že modlitba prosebná zaujímá i ve mši místo nejpřednější, a užívá se jí také tam, kde jde o vzbuzení různých *jiných ctností* (jako pokory, důvěry, lásky k Bohu, touhy po lepším životě). Prosba „Posvěť se jméno tvé!“ je nejvyšší oslava Boží, a prosba „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme!“ - oslavuje Boha milosrdného, vyjadřuje lítost, vzbuzuje nadpřirozenou lásku k bližnímu. Projevem lásky křesťanské mezi věřícími je množné číslo většiny mešních modliteb (Oremus), prosících za všeliké dobré; odpovídání věřících na slova sloužícího kněze a časté pozdravování mezi knězem a věřícími slovy: „Pán s vá-

mi!“, „I s duchem tvým;“; vzpomínání na všechny drahé, živé i zemřelé (opravdové Memento, Nezapomeň!); udělování Pokoje a Políbení pokoje; a konečně samo svaté přijímání, které se jmenuje Communio (Sjednocení), tak jako se jmenuje vyloučení z obce věřících a z práva na přijímání Eucharistie Excommunicatio, a udělování nebo sdílení společenství nebo Eucharistie - Communicatio. Ani tak malé *modlitbičky*, jako „Amen“, „Aleluja“ „Deo gratias“, „Gloria tibi, Domine“, „Laus tibi, Christe“, nejsou věcí bezvýznamnou, nýbrž mohou a mají býti v ústech mluvícího úkonem bohopocty, lásky, vděčnosti, spokojenosti, chvály a oddanosti.

Ačkoli sledování mše podle misálu je nejstarší, nekatoličtější a obyčejně také nejlepší způsob přítomnosti, *jsou ještě jiné dobré způsoby obcování mši svaté*, jichž lze podle okolností užítí s prospěchem, zejména když je někdo tentýž den přítomen na druhé i třetí mši, nebo únava a jiné překážky mu nedovolují napínati mysl pozorností na mešní slova. I tam však musí míti naše přítomnost účast v chvále, prosbě, díku a zadostčinění obětujícího kněze. Výborný způsob je na příklad *Mešní píseň*, která se slovně i melodicky hodí k význačným částem mše a při níž se mysl dvojnásob spojuje s událostmi na oltáři. Gregoriánský zpěv v plnosti liturgického prostředí působí v té příčině nejvelikolepěji. Jeho náhradou jsou za jiných okolností zpěvy v jazyku národním, pokud vyjadřují aspoň střídavě podstatné úkony zbožnosti ke mši příslušející.

Jiný způsob přítomnosti na mši svaté jest činiti celkem to, co činí Kristus skrze mši: chváliti Boha až do Kreda, usmiřovati jej až do konce druhého pozdvihování, děkovati mu až do svatého Přijímání, a přednáseti mu prosby až do konce mše. Tento způsob odpovídá dosti mešnímu složení a jest velmi jednoduchý; vyžaduje však napřed jistého cviku. Odedávna byla také pěstována metoda sledovati mši jako *divadlo života* neb umučení Páně. Není ovšem radno zabíhati při výkladu jednotlivých meš-

ních obřadů do přílišných podrobností, aby se takový výklad nevzdálil od historicko-liturgického smyslu Mše. Ale jinak není závady v této praxi, jak ukazují příklady světců. Život Kristův lze rozdělit tak, že při „Stupní modlitbě“ myslíme na to, jak Otec posílá Syna na svět. „Introit“ může značiti Kristovo vtělení, „Kyrie“ volání světa k Bohu o pomoc, „Gloria“ zrození Kristovo na svět, „Kolekta“ první prosby Kristovy k Otci, „Epištola“ začátek veřejné činnosti Ježíšovy, „Evangelium“ plnost jeho učitelského působení, „Kredo“ první věřící Ježíšovy, „Ofertorium“ přípravu Kristovu k sebeobětování, „Sekreta“ jeho prosbu k Otci za sílu k utrpení, „Preface“ slavný vjezd Ježíšův do Jerusalema, „Kánon“ touhu Ježíšovu po oběti, dvojí „Konsekrace“ ukřižování Ježíšovo, „Obřady po Konsekraci“ utrpení Ježíšovo na kříži, „Pater noster“ prosby Ježíšovy s kříže, „Libera“ Kristovu závěř pokoje, „Přijímání“ nejdražší odkazy Kristovy, „Obřady po přijímání“ Kristův pohřeb, „Ite, missa est“ Kristovo zmrtvýchvstání a nenabevstoupení, „Požehnání“ s Velebnou Svátostí Kristův příchod k poslednímu soudu. *Uzpomínání na umučení* Páně se může díti podle postupu křížové cesty. Můžeme mysliti při Stupní modlitbě na Ježíšovo odsuzování Pilátem, při Introitu na to, jak bere na se kříž, při Epištole na jeho první pád, při Evangeliu na jeho setkání s Matkou, při Ofertoriu na pomoc Šimona Cyrenského, při Lavabo na roušku Veroničinu, při Prefaci na druhý pád Ježíšův, při Proměňování na pláč žen a Kristovu výstrahu, při Memento mrtvých na třetí pád Ježíšův, při Nobis quoque na odnímání oděvu, při Pater noster na přibíjení na kříž, při Libera na Kristovo umírání, před přijímáním na snímání s kříže, od přijímání až do konce na klade ní do hrobu a hlídání Hrobu. Konečně můžeme konati *mešní pobožnost* podle schválených modlitebních knížek (na př. podle Jaroše, Meschlera atd.). Při tom jest výhodné (to činí právě Meschler), nekouskovati modlitby příliš, ani neprodlužovati zby-

tečně jejich text (jak činí mnoho autorů), nýbrž podávati souvislý text dobře upravené modlitby k počátku mše, k Ofertoriu, ke Kánonu, k Přípravě na přijímání a ke konci mše.

Čím opravdověji se člověk s Kristem při mši obětuje a čím toužebněji se s ním spojuje ve svatém přijímání, tím více *se proměňuje* v něho. A nekoná každý hned ve mši s Kristem, v něm a skrze něho největší ctnost? Neoslavuje spolu s ním nejlépe Boha (a oslava Boží jest cíl všeho!): chválou, díky, zadostučiněním a prosbou? Jestliže pobožnost křížové cesty, ač záleží jen v rozjímání a v jakémsi vnějším sledování Krista na jeho cestách v poslední den jeho života, dovede tolik přetvořiti duši, čím víc to dokáže přítomnost Kristova a spojení s Kristovou obětí skutečnou, byť nekrvavou?! A jestliže jest příliš jasno, že přivtělování člověka k Bohu prostřednictvím Těla a Krve božského Člověka vytváří nebeské spojení lásky mezi Bohem a člověkem, spojení zušlechťující a vylučující všechn rmut lidských slabostí, pak jest mimo to pravda, že pouhé toto spojení s Bohem jest nejenom rozmnožením lásky k Bohu, nýbrž i lásky k bližnímu, a na těchto dvou příkázáních visí přec celý zákon ctnosti. „Chléb vzniká z mnoha zrn a víno z mnoha bobulí.“ To je náznak toho, co se děje v Svátosti oltářní. Každý věřící jí Tělo Páně, pije jeho Krev. Každý se stává jedno s Kristem, i všichni se stávají jedno s Kristem. Jedno s Kristem více nežli křtem, více než biřmováním. Jedno v skutečném Těle Kristově, v skutečné Krvi Kristově. Jedno se všemi, v bratrství Těla a Krve, v společenství lásky. Jaký to důvod pro vědomé pěstění přátelské jednoty mezi křesťany! „Vlej nám, Pane, ducha své lásky, abys učinil svornými svým příbuzenstvím (tua pietate) ty, jež jsi nasytil jedním Chlebem nebeským!“ (Postkomunio pátku po středě popeleční.)

Ještě jiná věc může napomáhati k tomu, abychom toužili po přijímání Božího Těla za příčinou rozmnožení lásky k bližnímu. Stáváme se takto, ne-

jen právem obcování svatých, nýbrž novým právem společného obcování s Kristem fysickým, *spolumajiteli* cizích duchovních předností. Jiní byli obětováni ve mši spolu s Kristem a s námi. Byli spolu s obětními dary proměněni, jako my jsme byli spolu s nimi proměněni. Byli jsme vodou, ale nyní jsme Krví Páně; a všechna sláva vody proměněné v Kristu jest naše společná sláva vznešené Krve Kristovy. Jsme rodinou Kristovou a jeho příbuznými, každá přednost krve a rodu mizí před touto předností. Jsme spoludědici Kristovými: tím víc nám patří vše, co údy mají od společné hlavy...

P. Reginald M. Dacík O. P.:

Trpělivost, dcera statečnosti

Malou, zcela nepatrnou se zdá mnohým trpělivost, svatý Tomáš ji však zcela právem řadí mezi dcery statečnosti. A sv. Řehoř při výkladu slov Páně „V trpělivosti své ovládnete svou duši“ (Lk XXI. 19.), nazývá trpělivost „kořenem a strážkyní všech ctností“.⁴

Není téměř okamžiku v životě lidském, kdy by nepotřeboval této ctnosti. Je třeba zápasit s utrpením vlastním, je třeba snášet bolesti, působené druhými. Člověk sám sobě je mnohdy přítěží, a navštívil-li ho Bůh nad to ještě křížem utrpení tělesného nebo dokonce bolesti duše, vzpírá se v něm každý nerv a duše se zmítá v netrpělivosti. Snad se mu někdy zdá, že si uleví, zmírní bolest výbuchem netrpělivosti; ve skutečnosti však jen nechává otevřeny dveře duše, jimiž vniká vždy nový neklid a zmenšuje odolnost duše a sílu nésti břímě dne. Ne-

⁴ Hom. XXV. in Evang. - Sv. Tomáš k tomu dodává: „Trpělivost se nazývá kořenem a strážkyní všech ctností, ne že by je přímo působila a zachovávala. nýbrž proto, že odstraňuje překážky.“ Theol. summa, II. II. ot. 136, čl. 2, k 3.

trpělivostí se člověk vyčerpává a ničí své vzácné síly, zbavuje se klidu, který je vlastní půdou duchovního života.

Všimněte si člověka netrpělivého. Můžete pozorovat, že je vlastně nešťastný. Snad mu ani vlastně nic není, jeho utrpení je spíše věcí fantasmie než skutečnosti, ale protože je hnán netrpělivostí, činí dojem člověka opravdu nešťastného. Každá maličkost ho dovede rozladit. A protože vnitřní rozladěnost ukazuje se okamžitě navenek netrpělivostí, nemá už síly udržet si klid, nutný předpoklad vnitřního štěstí. Člověk netrpělivý najde všude příčinu k tomu, aby se rozčiloval. Netrpělivost k vlastním bolestem bývá doprovázena netrpělivostí vůči druhým lidem, kteří vědomě nebo nevědomky jsou příčinou ať skutečnou nebo jen zdánlivou našich trampot. Člověk netrpělivý těžko snáší své okolí. Je mu přítěží. A on je stejně přítěží všem. Je to jistě málo radostný život. Netrpělivý dává vinu samozřejmě jen druhým a zapomíná, že kdyby trpělivě nesl různé trampoty, které mu okolí působí, učinil by radostnějším nejen svůj život, nýbrž i život druhých. Je třeba stále si připomínat slova sv. Pavla: „Břímě jeden druhého neste a tak naplníte zákon Kristův.“ (Gal. VI. 2.) Těžko říci, proč je nám často bližní, i ten nejbližší, skutečným břemenem a proč nás tak často popouzí k netrpělivosti jeho pouhá přítomnost, jeho hlas, jeho pohyb, jeho způsob jednání. Víme, že tomu tak je a víme také, že jen trpělivostí lze přemáhat vznikající nesympatie, jen trpělivostí lze udržet mír mezi přáteli, jen trpělivostí lze předejít nejedné bouři.

Je to těžké, o tom není pochyby, zvláště když útok na naši trpělivost je dlouhý a stále stupňovaný a naše síly už umdlévají. Pak chápeme, že je k tomu třeba velké síly a energie a že trpělivost je opravdu dcerou statečnosti. Slaboch podléhá a dopouští se netrpělivosti v myšlení, ve slovech, ve skutku. Tím porušuje svůj vlastní klid a pravidelně také klid svého okolí. Snad lituje velmi brzy

svého jednání, ale už je pozdě. Nedovedl být trpělivý a proto neovládl svou duši a její vášně.

Čím výše člověk míří v duchovním snažení, tím hlubší musí mít kořeny jeho trpělivost, tím hrdinější musejí být její projevy. Každý neoprávněný nepokoj je nepřitelem duchovního vzestupu; jen v ovzduší klidu a míru se daří duši, toužící žít ve stálé blízkosti svého Boha. Bůh není přítelem povyku, neklidu a rozrušení. Jen duše vyrovnaná půjde vpřed. Ale jen trpělivostí lze dospět k rovnováze duše, neboť jen trpělivost uschopňuje člověka kráčet nad zmatkem útrap a soužení a nedát se vyrušit z klidu života spojení s Bohem. To právě měl na mysli sv. Řehoř, když nazval trpělivost strážkyní všech ctností. Ztratí-li ji člověk, nastoupí na její místo netrpělivost a otevře se brána všem nectnostem a neřestem.

Trpělivost souvisí se slovem trpěti. Je možno trpěti různým způsobem. I zvíře trpí a třebaš i klidně a přece nebudeme u něho mluvit o ctnosti. Trpělivost je *umění trpět*. Nejde o skutečnost utrpení, nýbrž o ducha utrpení. Trpělivost není pouhou pasivní ctností a není nedůstojná člověka, jak se domníval amerikanismus.⁵ Je sice pravda, že v trpělivosti je prvek pasivní, ale mnohem důležitější v ní je prvek aktivní. Nejde o jakékoliv snášení utrpení, nýbrž o takové, které odpovídá zdravému rozumu, osvícenému vírou. Je-li v utrpení obecně chápaném zárodek smrti, je v utrpení, chápaném křesťansky, zárodek života. Trpělivost má podivuhodnou přetvořující moc: dovede ze zla, která ochotně snáší, vytvořit pramen dobra, a bolest, která je obrazem nicoty a zániku, dovede změnit v cestu do ráje. To dovede ovšem jen trpělivost křesťanská, nikoliv trpělivost stoiků a fatalistů. Křesťanská trpělivost jde s Kristem. Vystupuje s ním na Kalvarii, dává se s ním přibít na kříž a proto si zaslouhuje s ním také povstat a vstoupit na nebesa.

⁵ Amerikanismus jak na poli dogmatickém, tak morálním odsoudil Lev XIII. Srov. Denz. 1972.

Trpělivost není jakékoliv utrpení, nýbrž opravdové umění trpět. A poněvadž každé pravé umění nadpřirozeného řádu má svůj původ v Duchu svatém, proto sv. Pavel řadí trpělivost mezi plody Ducha svatého (Gal. V. 22.). Neboť Duch svatý je v nás milostí, kterou nabýváme ctností a tím jsme schopni jednat ctnostně.⁶ Plod je totiž cosi konečného a libého. Úkony ctností jsou u člověka to, co je plod, který dozrál na stromě. Je-li trpělivost takovýmto plodem, je čímsi nesmírně vzácným, je ovocem na stromě duše pod mocnými doteky božského slunce Ducha svatého.

Čím větším uměním je trpělivost, tím větší jsou její předpoklady, ale také tím větší úsilí musí člověk vyvinout, aby tohoto umění dosáhl.

Trpělivost předpokládá duševní rovnováhu, vyrovnanost, které nebude tam, kde je hledání a tápání. Člověk může být klidný a šťastný jen tehdy, když bude tam, kde ho chce mít Bůh, a když se nebude chtít s tohoto místa, určeného Bohem, vzdálit, když se nebude chtít vymknout z milující náruče Boží. Jen naprosté a všestranné přijetí vůle Boží je zárukou klidu a štěstí duše. Teprve až se skloní lidská pýcha, vždy ochotná běžet za bludičkami sebelásky a klamných potěšení, před velebností vůle Boží a vrhne se v náruč milujícího Otce, nalezne duše opravdový klid. Přestane bloudit jako ten, kdo dospěl k cíli a raduje se, že šťastně prošel úskalími různých nebezpečí. Tato rovnováha duše je pak nejlepším, a řekněme přímo, naprosto nutným předpokladem trpělivosti. Kdyby mnozí netrpělivi hledali kořeny své netrpělivosti, přišli by velmi často k nedostatku vyrovnanosti a vnitřního klidu, jenž prýští z dokonalého objetí vůle Boží.

Jiným předpokladem trpělivosti je dokonalá vláda nad sebou samým. Z toho vidíme, jak trpělivost

⁶ Viz komentář sv. Tomáše k tomuto místu sv. Pavla. Plody Ducha svatého se nazývají skutky ctností, praví tam svatý Učitel, i proto, že mají v sobě libost a sladkost, i proto, že jsou cosi posledního dozrálého na stromě darů milosti.

souvisí s ostatními ctnostmi, zvláště s těmi, které usilují o podrobení všech projevů nižších schopností duše rozumu a vůli. Je třeba i jisté péče o nervy, neboť člověk oslabených, chorých nervů bývá velmi nakloněn k netrpělivosti. A hysterika trpělivého asi ještě nikdo neviděl.⁷ Najde-li člověk příčiny své nervosity a odstraní-li je, bude pak mnohem snáze a mnohem rychleji pokračovat ve ctnosti trpělivosti. A trpělivost pak se své strany bude podporovat jeho zápas o zvládnutí sebe, takže v síle trpělivosti bude ovládat svou duši. Takový je zákon vzájemné podpory všech ctností na cestě vytváření dokonalé mravní osobnosti lidské.

Konečně důležitým předpokladem trpělivosti je také láskyplný soucit vzhledem k druhým, s nimiž se setkáváme v životě a vůči nimž máme zachovat postoj trpělivosti, a zvláště pak vidění všeho, co se nás jakýmkoliv způsobem dotýká, v plánech Boží prozřetelnosti. Jak mnohem méně by se člověk rozčiloval a méně hřešil netrpělivostí, kdyby se uměl na vše dívat očima Božíma, kdyby vše pozoroval v plánech moudré prozřetelnosti Boží! Nedostatek tohoto vidění bývá často východiskem netrpělivosti. Člověku se nedaří jeho plány, druzí hatí jeho úmysly, nepokračuje tak, jak by si přál, zkrátka jeho vůle se neplní tak, jak by chtěl. Že však i tehdy, kdy se neplní jeho vůle, plní se vůle Boží, která nemůže být nikým a ničím zmařena, to nevidí. Na to zapomíná. Nerozumí tomu, co se děje v něm a okolo něho. A proto je duše plna netrpělivosti. A není-li klidu v duši, není ho ani navenek. A tak člověk hřeší netrpělivostí a tím jen ztěžuje svůj život, který je ostatně sám v sobě už dosti těžký.

Jde-li o křesťanskou, nadpřirozenou ctnost trpě-

⁷ Hysterie vlastně znamená slabou vůli a pravidelně jisté vnitřní rozpory, které jsou pramenem někdy uvědomělého, jindy neuvědomělého, podvědomého neklidu duše. Odtud věčná nervosita a z ní pocházející netrpělivost. Podaří-li se tomuto člověku získat vnitřní klid a soulad mezi myšlením a činem, mezi vlastními touhami a vůlí Boží, zmizí hysterie a s ní i netrpělivost.

livosti, o božské umění trpět, nesmíme zapomínat, že její plné dosažení není jen výsledkem úsilí vůle, nýbrž také darem milosti. A proto je třeba o ni prosit a je třeba hledat pro ni vzor především u samotného Bohočlověka Ježíše Krista. Dárcem božského umění je Duch svatý. Stoická ztrnulost i v největším utrpení může být výsledkem dresury vůle. Ale umění trpět s Kristem, pro Krista a podle Krista je darem milosti. A jen to je pravou ctností trpělivosti. Pravá trpělivost je neustále ve spojení s utrpením toho, jenž byl nazván Mužem bolesti. Nejlepší knihou, která jedná o trpělivosti, a nejrozšířenější je kříž. Tam se dočtem, že jen přes Kalvarii vede cesta ke spojení s Bohem. Z ní se naučíme, tak jak se naučili svatí, spojovat svá drobná utrpení s utrpením Páně, neboť jen z tohoto spojení se jim dostává pravé ceny a skutečného smyslu.

Knih kříže nám ukáže, jak třeba vystupovat po stupních trpělivosti od prostého, tichého snášení různých protivenství, která nám připravuje denní život, až tam, kde člověk alespoň ve své vyšší stránce duše se raduje, může-li pro Ježíše Krista trpět, a život pro něho pozbývá smyslu, nemůže-li mu podávat utrpením důkazy lásky. Na tomto vrcholném stupni heroické trpělivosti, který je zároveň vrcholným stupněm lásky, volá duše tak, jak volala svatá Terezie: „Dej mi, Pane, buď trpěti nebo umřítí.“ Tehdy si duše uvědomuje více než kdy jindy, jak pravdivá jsou slova sv. Pavla: „Myslím totiž, že utrpení nynějšího času nejsou ničím proti budoucí slávě, která se zjeví na nás.“ (Řím. VIII. 18.) A proto trpí ráda, trpí ochotně. A hluboký klid se rozlévá v duši, klid, o jakém nemají tušení ti, kdo jsou vždy hnáni výbuchy netrpělivosti. Blahoslavil-li Pán ty, kdo trpí protivenství pro spravedlnost, měl jistě na mysli trpělivé snášení různých příkoří se strany druhých. A nazval-li je blaženými, to jest dokonale šťastnými, pak jistě pro tento vyrovnaný klid duše, který není malou odměnou za úsilí trpělivosti na cestě křesťanské svatosti.

Kontemplace

1. Smysl kontemplace.

Je neomylným příznakem doby odvrácené od Boha, že pohrdá kontemplací - že ji nejen nedovede pěstovati, nýbrž že nedovede ani pochopit její vlastní smysl a význam. A přece lze velikou část všech duchovních běd takového věku uvést v přímou souvislost právě s nedostatkem kontemplace.

Jak vysoké místo zaujímá kontemplace v řádu lidského ducha, poznáváme snadno z jejího vztahu k poslednímu cíli lidského bytí. Patřiti na Boha tváří v tvář - toť nejvyšší nárok lidského ducha, toť vítězný konec lidské cesty. Tento cíl určuje všechno, pořádá všechno k svému obrazu, a určuje tedy i vztah mezi řádem kontemplativním a řádem činným. Nuže, kontemplace v nejširším smyslu znamená právě patřiti na něco přímo, v podstatě: viděti věc v plnosti jejího bytí. Takto tedy je každý úkon nazíravý nejprve symbolem onoho svrchovaného úkonu kontemplace věčné, jež zahrnuje plnost blaženosti. Snadno však lze ukázati, že je to něco více než symbol. Viděti věc v podstatě, to znamená, že v kontemplativním úkonu se oprostujeme od vnějškovosti, od náhodnosti, od rozptýlenosti všedního života a soustřeďujeme se na hloubku, celistvost, řád. Tím se stává kontemplativní úkon přímo nezbytnou podmínkou plného uchopení a sourodého vyjádření pravdy - podmínkou tím nezbytnější, čím bližší vztah má pravda k ústřední jednotě všeho; neboť nejčastější příčinou omylu bývá právě fakt, že podléháme snadno nějakému vnějšimu popudu, odvádějícímu od podstaty - že na sebe dáváme působiti nějaké nahodilosti, nějakému afektu vnější roviny života, který nám postaví před oči jen jeden aspekt věci místo jejího celku. A není snad plné uchopení pravdy podmínkou správné cesty - aspoň u každého, kdo má ukazovati její směr?

V tomto smyslu je kontempace podmínkou každého poznání, každého vědění, každé „theorie“. Není bez významu, že původní řecké „theoria“ nebo latinské „virtus theoricā“ znamená nazírání - zde věrnost slova uchovala to, co zapoměla nevěrnost ducha. Nejen pravdy náboženské, nýbrž i všechny jiné pravdy musejí býti původně uchopeny tímto způsobem, nemají-li se státi v činném životě něčím kusým, jednostranným a proto neužitečným. Naléhavost této skutečnosti vystoupí tím zřetelněji, když uvážíme, jak nesnadné je splnění této podmínky v praktickém životě. Tlak činnosti bývá tak veliký, že nebývá obyčejně ani možno, aby každý jednající člověk se mohl oddati potřebné míře rozjímání nazíravého. Ale není právě proto zřejmo, že tím větší vážnost musí náležeti v řádu společnosti těm, kdož se oddávají této čisté kontemplaci pravdy? Není falešnějšího gesta, než když se lidé dívají na „teorii“ jako na něco podřadného, protože nepřináší okamžitý činný výsledek. Společnost, jež by zapírala kontemplaci, jež by ji znemožňovala, pocítí dříve či později osudné účinky takového opomíjení.

Takový je význam kontempace pojaté jednak v nejobecnějším smyslu, jednak v přímém vztahu k řádu praktickému. Co teprve bychom museli říci o vyšším typu kontempace v řádu nadpřirozeném? Tam není již kontempace jen přirozeným předpokladem k poznání správné cesty činu, něčím, co předchází vlastní sledovaný úkon, nýbrž něčím, co je v přímém vztahu k vlastnímu jádru života nadpřirozeného; neboť zde kontempace vystupuje přímo jako jeden ze způsobů, jímž se duše stává účastnou mimořádné milosti - ba jímž se může přiblížit téměř až k samé hranici toho, co jest údělem blaženosti věčné. To jsou ovšem již mimořádné stupně duchovní zkušenosti, jež jsou výsledkem zvláštních výsad udílených od Boha vyvoleným duším mystiků; bylo by však chybou domnívati se, že proto již nemají praktického vztahu k těm nejnižším stupňům duchovního života. Nenáleží snad i toto k ono-

mu obcování svatých, k onomu vzájemnému sdílení duchovního dobra, v něž věříme? „Bůh,“ praví svatý Pavel, „spojil tělo tak, že dal hojnější čest tomu údu, jemuž se jí nedostávalo, aby nebyla roztržka těla, nýbrž aby údové pečovali o sebe vespolek stejně. A trpí-li úd jeden, trpí spolu s ním všechny údy; oslavuje-li se jeden úd, radují se spolu s ním všichni údové.“

II. Člověk kontemplativní a člověk praktický.

Pravý vzájemný poměr mezi člověkem řádu činného a člověkem řádu kontemplativního má být jako všude poměrem vzájemné lásky; jestliže tomu tak často v praxi není, je třeba hledati vysvětlení v rozdílech, které se dotýkají vlastní povahy „habitu“ kontemplativního a činného. Nikde nevynikají rozdíly tak silně jako u věcí, které si jsou blízké; a tak je tomu i zde. Právě proto, že kontempace a činnost jsou „contubernales“, spoluobytelé téhož příbytku, jak to vyjadřuje svatý Bernard, nebo že „Marta a Marie jsou sestry“, jsou vzájemné rozdíly pociťovány tím ostřeji. Člověk kontemplativní se musí nutně jistým způsobem vylučovat z života činného. Život nazíravý vyžaduje spočinutí, vyrovnaní, soustředění všeho úsilí duše k úkonu nazíravému. A to není zdaleka něco, co by vylučovalo prudkost, napětí, pohyb - podmínkou však je, aby všechny pohyb, všechno dychtění bylo obráceno k vlastnímu úkonu, a to znamená nutně, že se zájem i síla odnímají nižším rovinám přirozenosti. Naproti tomu člověk zaměřený činného zcela přirozeně obrací svůj zájem k činnosti vnější - k smyslovému a jednotlivému. A z toho snadno vzniká přecenění činnosti, domnění, že všechna činnost ducha, která se neprojeví navenek nějakou „užitečnou“ akcí, je neplodná a bezcenná.

Nadto je tu i rozdíl daný poměrem k pospolitosti a jejím výrazům. Člověk kontemplativní potřebuje nutně samoty. Potřebuje jí proto, že oprostění od

rozptylující rozmanitosti vnějších nahodilostí je pro úkon nazíravý přirozenou nezbytností. Je však odkazován do samoty i proto, že není povolán k vnější činnosti a že tedy je jeho přítomnost zbytečná tam, kde se „vyřizují záležitosti“ - a většina vnějšího lidského společenství je právě určena takovým společenstvím konkrétní činností. Konečně člověk nazíravý, který se dívá na všechno s hlediska nejvyšší perspektivy, bude pociťovati mnohem silněji než člověk činu všechno, co je v běžném životě pošetilého, prázdného, nízkého - bude neustále ponoukán k odporu, ačkoli jeho základním popudem je vždycky klad - a tak se bude instinktivně vracet k samotě, v níž může říkat „ano“ ke všemu, protože tam má co činiti jen s plností a neporušeností věcí.

A konečně se stává snadno pramenem nedorozumění i poměr ke konkrétním formám, ke konvenci společenského obcování. Člověk kontemplativní, který je navyklý ukázněvat smysly a ovládat city, který musí býti lhostejný ke všemu, co přináší vnější osobní uspokojení, má přirozený sklon předpokládati totéž u jiných lidí - jednati s nimi „v duchu“, nikoli „ve formě“, mluvití tváří v tvář k duši, nikoli k masce nebo šatu. A v tom je kámen úrazu. Člověk činný byl nucen si vytvořiti celou soustavu obcovacích forem, aby co možná zamezil nebo aspoň zmírnil drsnost vzájemného srážení různosti zájmů, povah a činných reakcí mezi lidmi, kteří jsou nuceni se neustále stýkati navenek; a nezapomněl přitom vedle věcí nezbytných pro objektivní cíl ani na věci, které jsou pouhým vyhovováním sebelásce. Je mnoho věcí v zákonech společenského styku, které se takto dostaly do nebezpečné blízkosti pokrytectví; a zdá se někdy, jako by se lidé byli mlčky dohodli, že si budou umožňovat vzájemné oddávání osobním slabostem bez újmy sebeúcty tím, že jim budou dávatí jména ušlechtlejší. To je ta věc, kterou bychom mohli vhodně nazvati duchem společenské tíže. Člověk zcela od-

daný takovým konvencím bude snadno přijímat jako urážku každé gesto, které se nepodrobuje tomuto mlčelivému ujednání; a často bývá tak citlivý a nedůtklivý, že mu nebude stačit jen mlčelivé uznání konvence, nýbrž bude vyžadovati uznání výslovné a přesvědčené. A v tom mu člověk kontemplativní nemůže tak snadno vyhověti. Se svého povýšeného hlediska sice dovede chápat, proč se člověk světa tak velice bojí „ztratit tvář“, a dovede k tomu být i šetrný v duchu lásky, jež „všechno trpí a všechno snáší“; ale nemůže býti přesvědčen o svrchované výtečnosti „tváře“ tak absolutně jako člověk světa; ani si nemůže tu hru masek osvojit tak virtuosně a oddávati se jí tak horlivě, aby ho zcela uspokojil.

Vskutku toliko nadobyčejná síla duchovní lásky může přemáhati tyto protiklady; je-li jí tedy kde potřebí, je to právě zde.

III. Samota a expanse ducha.

Člověk není určen k osamocení a k soustředění na sebe sama. Svoboda byla člověku dána k tomu cíli, aby rozvíjel v objektivním díle schopnosti, jež byly vloženy v jeho duši - k expansi ducha do prostor reality. Jestliže se tedy chce duch omeziti na sebe, vytvořiti si atmosféru sám ze sebe, jestliže se chce rozvíjet jen v mezích svých citů, svých myšlenek, svých „duševních stavů“ - je to vždycky cosi nepřirozeného a oslabeného - podobá se to hlíze, jež vyráží jen tenké, bledé, křehké výhonky do tmy sklepení. To nemá ovšem nic společného se soustředěním a osamocením právě kontemplace, v němž je intenzita duchovní expanse mimo sebe tím větší, čím větší je míra vnější samoty a síla soustředění. Osamocení a oproštění od činnosti zde není věcí první - naopak, je to právě plnost duchovního rozpětí, jež si sama určuje míru samoty; v tom je rozhodující rozdíl a rozhodující kritérium. Pravý poustevník, řekněme z doby egyptských Otců pouště, se

neoddával kontemplaci proto, že byl osamělý, nýbrž vyhledával samotu nejúplnější, protože jeho kontempace, směřující k maximu rozpětí, vyžadovala maxima samoty jako prostoru pro její svobodný růst.

Dr. Pavel Škrabal O. P.:

Potřeba Božího požehnání a Boží pomoci (Žalm 126.)

*Nestaví-li Bůh dům,
nadarmo se namáhá, kdž jej staví;
nestřeží-li Bůh město,
nadarmo bdí jeho strážce.
Není vám k ničemu předčasně ustávat,
pozdě jít na lože;
jíte chléb bolestně dobytý.
Dosti dá On miláčku svému při klidném spaní!*

*Hleďte, dědictví Boží jsou synové,
odměnou plod mateřského lůna.
Jako šípy v ruce mocného
jsou syni v mladosti zplození.
Blaze tomu, kdo jich má plný toulec!
Nebude zahanben, až jednat bude
s nepřáteli v bráně.*

Žalm se dělí na dvě části. V první je jasně vyjádřena pravda, že lidské dílo a starost o pozemský chléb, není-li doprovázena Bohem, se nezdaří a nepřidá člověku štěstí. Druhá část, jejíž hlavní myšlenkou jest požehnání v rodině, na první posouzení tvoří jakoby samostatný žalm. Ale jen několik vykladatelů nevidí myšlenkovou spojitost obou částí. Většina uznává jednotnost tohoto žalmu. A opravdu není třeba tento žalm trhat, vždyť pravda vyjádřená v první části je podána i v druhé části, ale spíše jako předpoklad. V první části jde totiž o po-

třebu Božího požehnání a pomoci, má-li se lidské dílo zdařit a starost o denní chléb přinést štěstí jí odpovídající. A v druhé části se ukazuje na rodině, jak Bůh žehná takovému věřícímu, který je mu od-dán. V první části se mluví o stavbě skutečného do-mu, v druhé části zase o stavění domu v přeneseném smyslu, totiž rodině, jak se toho obrazu užívá na př. v Ex 1, 21; Dt 25, 9; Ruth 4, 11. V první části je řeč o hájení města před nepřáteli, v druhé zase o hájení otce rodiny v jeho při. Ostatně ani v heb-rejském textu ani v jeho překladech (řeckém, syr-ském, latinském a j.) není stopy po tom, že by žalm byl někdy dělen na dva. A zdá-li se ještě někomu, že spojení obou částí je přece trochu skryté, dobře, ale tím mocnější.

Nestaví-li Bůh dům... Jeden klam stává se osud-ný pro lidská díla, že totiž člověk sám všemu rozu-mí a všechno může, bez Boha. Zkušenost by už mohla člověka poučit, že potřebuje Božího přispění i v při-rozených dílech, jakým je stavění domu. Může člo-věk při něm všechno předvídat, může zabránit jeho předčasnému zhroucení? Vždyť nemá takový roz-hled po nepříznivých vlivech sil fysických a che-mických, nemůže předem znát zlobu lidí. Jen Bůh může míti takový široký rozhled po všech přírod-ních silách, jež by ničivě působily na vystavěný dům, a proto již při jeho stavění předejít chybám. A činí to? On nejen vše zná, ale také ve všem a všu-de působí. Stvořil-li a uspořádal budovu vesmíru pro svou slávu a pro dobro člověka, nevzdálí se přece od člověka se svou přízní, staví-li si dům k po-zemského svému přebývání. A kdyby mu nepomá-hal On, který je příčinou všeho a řídí vše do po-drobností, lidská námaha by byla bezvýsledná.

A když se dílo s přispěním Božím člověku zdaři-lo, nemůže spoléhat jen na svou obezřetnost při je-ho zajištění pro budoucnost, jak ukazuje žalmista na střežení města. Ani nejbdělejší stráž nemůže býti tak bdělá a pozorná, že by mohla zabránit na příklad nenadálému přepadu lupičských band anebo ruz-

ným škodám. I zde má se člověk obracet k Bohu a odporoučet se jeho vševědoucí bdělosti.

Ovšem každý ví, že na zemi je vše jen dočasné, že i ta nejpevnější díla lidská podléhají zkáze a zániku. Žalmistovi také nejde o to, aby zajistil lidskému dílu věčné trvání zde na zemi. Rozpadávají se a zanikají i ta díla, která byla stavěna s velkou věrou v Boží pomoc. Ano mnohdy se zdá, že dílo nevěřícího trvá déle než dílo zbožného člověka. Ale to nemůže zastínit tu pravdu, že vše trvá tak dlouho, dokud si přeje Bůh k uskutečnění plánů své prozřetelnosti na tomto světě, kde nevěřící se jeví mocnější. To ví věřící a v tomto smyslu prosí Boha o jeho přispění ke svým dílům. Svou prosbou k Bohu o požehnání pro své dílo, dosáhl toho, že dílo bude uchováváno, dokud může člověku sloužit, zatím co nevěřící pyšným odmítáním Boží pomoci jen urychluje jeho zhroucení. A konečně i když nakonec dílo zanikne, ta chvála, již vzdal Bohu, to vnitřní posvěcení, jehož tím nabyl, to mu bude uchováno na věky.

Není vám k ničemu předčasně vstávat . . . Jako bez Božího přispění zanikne lidské dílo, dříve než splní svůj úkol, tak i lidská námaha o denní chléb, není-li doprovázena Božím požehnáním, nepřináší rodině takového užitku, jaký by odpovídal vynaloženému úsilí a jejím potřebám. Nepočítá-li někdo s Boží Prozřetelností při starosti o denní chléb, všechna tíže té starosti spočívá jen a jen na něm, žene ho k překotnému a vyčerpávajícímu namáhání se a nedopřeje mu oddechu ani v noci, jak to praví žalmista. Taková upřílišená starost člověka, který se domnívá, že si stačí sám s prostředky, jež má po ruce, nepřivodí mu tu trochu pozemského štěstí, jež je na zemi dosažitelné, a nakonec se obrátí v nechuť a zklamání; to je ten bolestně vydobytý chléb. Je to všechno k ničemu, srovná-li svou upřílišenou námahu s chudými výsledky. Mohl dosáhnouti více a dojíti ke spokojenosti, kdyby svou starost oživil věrou v Boží starostlivost o denní chléb člověka, jak k tomu vyzýval Ježíš Kristus řka: „Nepečujte úzkost-

livě o svůj život, co byste jedli a čím byste se odívali . . . vždyť váš nebeský Otec ví, že toho všeho potřebujete.“ (Mt 6, 25.)

Proti jednání člověka s materialistickým smýšlením žalmista klade, co se děje s člověkem věřícím: „Dosti dá On miláčku svému při klidném spaní.“ Je tím vyjádřena jakási bezstarostnost věřícího či lépe taková starostlivost, která nevede člověka k vybičování všech jeho sil a schopností. Vždyť ta hlavní tíže starosti a také práce spočívá na Božím řízení. Žalmista tím nikterak nevede k jakémusi druhu lenosti, nýbrž povzbuzuje k důvěře v Boží Prozřetelnost a štědrost při starosti o denní chléb. Ne nadarmo byli jsme naučeni prosbě: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“

Co bylo řečeno o starosti a práci při budování pozemského domu a získávání pozemského chleba, to zvláště platí a má se uskutečňovat v životě nadpřirozeném. I zde je budování, i zde je hlad. Duše snaží se žít v milosti posvěcující a ve ctnostech . . . to je přece stálé budování. Bez Boží milosti pomáhající, bez Boží bdělosti tato duchovní budova nemůže odolat všem nepříznivým a nepřátelským vlivům z vnějšku. V nadpřirozeném životě nelze spoléhat jen na své síly, jak pravil Ježíš Kristus: „Beze mne nemůžete nic činiti“, totiž nic, co by prospělo vaší spáse. V řádě nadpřirozeném je člověk zcela odkázán na pomoc Boží.

Hledte, dědictví Boží jsou synové . . . V této druhé části opěvuje žalmista rodinu, která byla účastna Božího požehnání. Chloubou a projevem zvláštní přízně Boží pro rodinu jsou synové. Jako palestinská země byla zvána dědictvím Hospodino-vým, tak i synové a děti vůbec jsou zde zváni Božím dědictvím. Četná rodina, ta je teprve dokonalý dům, jemuž Bůh požehnal. Žalmista pokládal za zbytečné zmiňovat se ještě o potřebě Boží pomoci pro udržení takové rodiny. Jsou-li totiž děti darem Božím, proč připomínat, že při nich třeba zvláště očekávat Boží starostlivost a péči o ně? Jako by

Bůh chtěl o ně pečovat i bez našeho doprošování se. I když zásady dnešní doby jsou v tom ohledu trochu jiné, neplyne z toho, že pravda v žalmu vyjádřená nemá dále platnost anebo že Bůh se změnil ve své zvláštní péči a přízni k četným rodinám.

Kdyby žalm byl skládán v novozákonní době, nebyla by v něm snad zmínka jen o synech, ale také o dcerách jako dědictví Božím. Tehdy synové byli počítáni za jediné sloupy rodiny, kdežto dcery často jen za přítěž, podobně jako tomu bylo i jinde, na příklad u Římanů. Křesťan již tolik nerozlišuje, ale jak ony tak tyto přijímá se stejnou láskou jako svěřené mu Prozřetelností k pozemské starosti a k věčné radosti.

U synů ukazuje žalmista, k jak velkému dobru jsou stárnoucímu otci a celé rodině. Přirovnává je k šípům v ruce mocného. Tím má být naznačeno, jaký význam mají pro ochranu svého rodu. A zvláště, jde-li o syny, jež otec zplodil ještě ve své mladosti. Žalmista to ukazuje na jednom příkladě, který je typický pro orientální život, totiž na soudu, který se tam za stara konal u městské brány. Ve starých orientálních městech prostor před branou býval vlastně jediné vhodné místo k projednávání veřejných záležitostí, jako je na příklad soud. Kdo byl při takovém soudním projednávání odkázán jen na sebe, těžko se mnohdy dovolal svého práva před více protivníky. Ale otec, jehož doprovázeli synové plní síly a odvahy, nemusel se obávat, že bude překřičen nebo oklamán svými odpůrci. Taková soudržnost rodinná a kmenová bývala vždy zárukou, že nikdo si nedovolí jim ukřivdit.

Ti členové Církve svaté, kteří nezaložili rodinu, při modlitbě tohoto žalmu prosí za křesťanské rodiny, aby jim Bůh žehnal v jejich starostech o rodinné blaho. Ale zároveň nezapomínají na duchovní rození dítek Božích a jejich pokrok v nadpřirozeném životě ve smyslu slov apoštola Pavla: „Moje drahé děti, které znovu s bolestí rodím, až by Kristus ve vás nabyl podoby“ (Gal. 4, 19). Toto rozší-

ření nadpřirozeného života, jeho zvelebení v duších je vzácnou starostí těch, kteří v životě Bohu zasvěceném denně se žalm modlí. Pro jejich modlitby, utrpení, slzy a lásku Bůh rozmnožuje rodinu Ducha sv. na zemi a dává jí takové členy, kteří hájí a obhájí matku-církev před soudem tohoto světa.

P. Emilián Soukup O. P.:

Hříchy jazyka

Jsou lidé, u kterých máme dojem, jako by přišli rovnou ze středověkého vysokého učení, kde byli vyškoleni na tak zvaného námitkáře při školských disputacích, a to profesionála v tom oboru. Jeho úkolem bylo vymyslet co nejvíce námitek proti poučce obhájcem dokazované, jeho první myšlenkou po vyslechnutí poučky bylo: co lze říci proti tomu. Tak první myšlenkou těchto lidí při chvále bližního je, že se to nesmí nechat jen tak bez námitek. Jejich seznam námitek dali staří do latinského veršiku: Qui negat aut minuit, reticet, laudatve remisse - jenž popírá, nebo umenšuje, zamlčuje nebo chabě chválí. Jsou z toho průpovídky, jako by na ně byla nějaká škola: Kdybych já chtěl mluvit, ale já nic neříkám. Já proti němu nic nemám, ale nikdo není dokonalý, každý máme své skryté chyby. Nebo se okázale mlčí při chvále třetího. Nebo, aby se nemusila vysloviti bezvýhradná pochvala, řekne se: Nějakou náramnou špatnost o něm nevím, ale zdali je tak znamenitý, také mi není známo. Posluchač si ovšem učiní podle toho své mínění, při nejmenším není jeho úsudek o třetím tak příznivý, jak byl před touto řečí. Tím již je poškozeno jeho dobré jméno, může býti poškozen i hmotně, jestliže na zcela příznivém úsudku záleží dosažení nějaké výhody.

Trojí je příčina takových záludných útoků na dobré jméno bližního. Nejprve nedostatek výchovy

či sebevýchovy. Působí, že člověk dá průchod nesciálními sklonům v duši místo zdůraznění dobra ve prospěch druhých a tedy ve prospěch celku. Výchova ve své nejhlubší podstatě je upravování nejsilnějších vrozených sklonů sobeckých a posilování stejně vrozených sklonů společenských, pozornosti k druhým, ochoty vyhověti i s vlastním sebezapřením, způsobiti radost a nepůsobiti nepříjemnost, uznati hodnotu druhého bez přemáhání. Sobectví neukázněné sebevýchovou je pohotovo vždy a hned k opaku toho všeho, a nelze-li jinak, aspoň myšlenkou neuznává chválu druhého a projeví to posunkem nebo slovem.

Potom nádech duševní choroby. Duše je, byť nevědomky, ovládnuta myšlenkou na způsob chorobných utkvělých myšlenek, aby nám známý nebo i neznámý člověk měl bezvadně vynikati svým dobrým jménem, i kdyby jej celý svět oslavoval. Jako bodnutí je každé slovo chvály o třetím, obranou proti němu a jako náplastí na ně je některý z udaných výroků, nehodí-li se žádný z nich, tedy aspoň povýšeně ledový úsměv. V Sirachovcově knize je naznačena tato duševní choroba slovy: „Kdo pohrdá přítelem svým, nemá rozumu“ (7, 12), neboť rozum je člověku dán, aby jím tříbil pojmy a myšlenky, aby jím řídil názory a řeči. Kdo jde za jakoukoli utkvělou myšlenkou, zvláště tohoto druhu, vyřazuje z činnosti rozum. Praví též moudrý Sirachovec: „Nehaň nikoho dříve, dokud se nepřesvědčíš.“ O tom jest i v lidovém mudrosloví řečeno: Hloupý hloupého haní.

Hlavním pramenem však je marnivost, sestersky spojená se závistí. Marnivý vidí svou čest v marných věcech, které nejsou důvodem cti nebo vůbec nejsou. Závistivý zase každou chválu o druhém poctíje jako ponížení sebe. Marnivý člověk si zakládá i na kritickém svém postoji ke všemu, stavěném na odív, domnívá se mylně, že je to známkou velikosti ducha, sebe pak považuje za ideál člověka nějakého druhu. Z toho hned vyroste závist a snaha

odkliditi domnělou překážku své velikosti pochybností o velikosti třetí osoby, nebo snahou zmenšiti dojem, kterým působí.

Toto úsilí je všecko žalostně neplodné. Tím se dosud nikdo nepovýšil, a všimne-li si jeho okolí tohoto úsilí, důsledně zmenšovati dobré jméno a dobré vlastnosti bližního, stává se směšným. Kniha Přísloví také tuto zkušenost potvrzuje: „Když pohrdáš, budeš předmětem pohrdání, když kradeš, budeš sám okraden, když ústy potupíš, budeš potupen.“ (3, 34).

Závěrem všeho jsou slova Páně: „Dobrý člověk z dobrých zásob srdce svého vynáší dobré, zlý člověk ze zlé zásoby vynáší zlé; neboť z plnosti srdce mluví ústa“ (Luk. 6, 45). Apoštol Petr mluvil o svatém kněžství každého křesťana ve spolupráci s kněžstvím Kristovým a jeho zástupců. V záležitosti hříchů jazyka můžeme rozvésti tuto myšlenku tak, že je třeba míti k chybám a nedostatkům a vůbec vlastnostem bližního kněžský postoj, postoj kněze ve zpovědnici. Zpovědník je vázán tajemstvím i se ztrátou života, s druhé strany pak svátostný soud je soud na osvobození a odpuštění hříchů. Po rozřešení zmizí každá skvrna z duše, jako by nebyla bývala, je-li kající v náležité míře kající. Ten kněžský postoj náš vůči chybám a nedostatkům bližního činí náš život plodným, a stejně i život bližního. Kdo jej zachovává, roste sám v nejedné krásné ctnosti; bližnímu zase jest ulehčován život i v jeho nedostacích a chybách, aspoň tak, že není hnán do roztrpčeného vzdoru a do zatvrzelosti takovým odsuzováním, zmenšováním jeho dobrého jména. Proto opakoval sv. apoštol Petr křesťanům ze žaltáře slova: „Kdo chceš viděti šťastné dni svého života, zdržuj jazyk svůj od zlého slova a tvá ústa ať nemluví nepravdu.“

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Liturgické poznámky

Je to zvláštní zjev, jak často jsou opomíjeny u nás některé liturgické předpisy, o nichž se buď vůbec neví, nebo které jsou vytrvale vykládány špatným nebo nedostatečným způsobem k pohoršení každého, komu záleží na důstojnosti služby Boží. Přinášíme proto v překladu několik výňatků z Liturgických poznámek k direktáři arcidiecése olomoucké (*Notae Liturgicae in Directorium archidioecesis Olomucensis*), tedy z díla, jež podává úřední pravoplatný výklad liturgických náležitostí, nikoli snad nějaké výplody pouhého soukromého vkusu.

1. Uzdoba oltáře.

1. Vázy s květinami.

Na oltáři mohou býti umístěny vázy s čerstvými květinami nebo snítkami. *Papírové květiny nejsou na oltáři přípustny.*

Vázy s květinami mají býti umístěny mezi svícny nebo na křídlech oltářních, ne však na oltářní mense, *tím méně na svatostánku.*

Květiny mají býti s oltáře odstraněny, když se celebruje ve fialových nebo černých paramentech, mohou však býti ponechány o třetí neděli adventní a následující pondělí, úterý a čtvrtek, dále na svátek sv. Nevinátek, o neděli Devítníku, o první, druhé a třetí neděli po Devítníku, o čtvrté neděli postní, o mších prosebných a o vigiliích.

2. Elektrické světlo.

(Odpověď Posvátné kongregace obřadů na dotaz, zdali je zakázáno elektrické světlo na oltáři, umístěné na vyšších křídlech oltáře nebo před obrazy či sochami svatých, umístěnými na oltáři.)

Posvátná kongregace obřadů rozhodla odpověděti kladně, vyslechnuvši dobrozdání zvláštní komise . . . Při této příležitosti, pozorujíc, že na mnohých místech se rozmohly takové přehmaty, že okolo výklenků se soškami svatých ve zdi nad oltářem nebo i na samých křídlech oltáře, kde se umisťují svíčky, jsou rozstavovány elektrické lampičky roz-

ličných barev, což se zajisté málo shoduje s vážností a důstojností posvátné liturgie i s krásou domu Božího, Posvátná kongregace obřadů, promluvivši se svatým Otcem, důrazně napomíná nejdůstojnější ordináře v Pánu, aby podle své povinnosti bděli nad tím, aby se dekreta Posvátné kongregace obřadů nezanedbávaly a aby poučili správce kostelů, co je konkrétně podle dekretů dovoleno nebo zakázáno.

II. O posvátné hudbě.

1. Hudební nástroje.

Vlastní kostelní nástroj jsou varhany . . . Varhany lze nahraditi harmoniem.

Za souhlasu biskupova lze ve zvláštních případech v náležitou dobu a se zachováním náležitých opatření připustiti občas i jiné hudební nástroje, totiž violy, housle, violoncella, kontrabasy, klarinety, hoboje, fagoty, tromby. V našich krajinách lze svolení biskupovo předpokládati.

Není dovoleno v kostele užívat: klavíru, bubnů, činel, zvonkové hry (!), kastanět, gramofonu a podobných nástrojů.

Hudební kapely nesmějí v kostele hrát; se souhlasem biskupa však lze dovoliti v kostele hru vybraného hudebního sboru, omezeného co do počtu, odpovídajícího vhodnosti místa, jestliže jde o hudbu vážného stylu, celkově se podobajícího stylu varhannímu. Kde je odedávna zvykem používat hudebních kapel, může se svolení biskupovo předpokládati.

Při veřejných modlitbách a slavnostech mimo kostel může býti dovolena účast hudební kapely, nesmí však hráti světské skladby. Při theoforickém průvodu (to jest při průvodu s nejsvětější Svátostí) je dovoleno užívat bubnů, ovšem jen mimo kostel.

Duchovní koncerty jsou v kostelích arcidiecése olomoucké zakázány.

2. Varhaník a posvátný zpěv.

Varhaníkovi je nadřizen místní farář (administrátor, správce kostela), jemuž jedinému přísluší rozhodovati, co se má zpívati.

Zvuk varhan ať nepřehlušuje hlasy zpěváků, takže by nebylo lze rozeznati slova, nýbrž ať spíše zpěvu napomáhá.

Není dovoleno předesílat zpěvu dlouhé přede hry nebo přerušovati zpěv rozsáhlými mezihrami.

Při slavných mších mají býti liturgické texty zpívány latinsky. Kde to není možno pro nedostatek zpěváků, tam je dovoleno zpívat písně, složené v lidovém jazyce, vztahující se na hlavní části mše svaté a schválené ordinářem.

Při tichých mších svatých je dovoleno zpívat písně v lidovém jazyce. Budiž používáno textů, majících zřetel k hlavním částem mše svaté (mešní písně); jiné písně (na příklad v adventě, o Narození Páně, v době postní nebo písně mariánské) ať se zpívají až do obětování a pak po přijímání.

Hráti nebo zpívat v kostele jakékoli světské písně je zakázáno.

III. O používání lidového jazyka při zpívané mši svaté.

Podle rozhodnutí Kongregace obřadů ze dne 21. května 1920 je v Protektorátě a v sudetské části dovoleno při zpívané mši svaté opakovati zpěv epištoly a evangelia lidovým jazykem, a to tak, že napřed se zpívá text jazykem liturgickým a potom se opakuje v jazyce lidovém.

IV. Kdy má ministrant zvonit při mši svaté.

Podle rubrik je předepsáno, aby ministrant zvonil při Sanctus a Pozdvihování. Podle zvyku se u nás dává znamení zvonkem i těsně před Pozdvihováním, při *Domine, non sum dignus* a někde i před Obětováním.

Toto zvonění zvonkem má býti vůbec vynecháno

při tichých mších svatých, jež jsou slouženy během veřejných úkonů, a obecně během všech úkonů, jež jsou pořádány na prvním místě pro přítomný lid, neboť v takových případech má býti veškerá pozornost lidu obrácena k hlavnímu úkonu. Proto se na příklad neuzívá zvonku při tichých mších svatých, sloužených u vedlejšího oltáře v době, kdy je vystavena nejsvětější Svátost, během zpívané a konventní mše svaté, nebo v neděli během hlavní farní mše, při procesí, obřadech pohřebních a pod.

Slouží-li se u vedlejšího oltáře tichá mše svatá v jinou dobu, má se vždycky užívat zvonku, i když se zároveň slouží jiná mše svatá u hlavního oltáře nebo u jiných vedlejších oltářů, ale zvoní se jednoduše, bez velkého hluku, a používá se přiměřeně malého zvonku.

U. Modlitby při podávání svatého přijímání.

Modlitby při podávání svatého přijímání, ať při mši svaté nebo mimo ni (*Misereatur, Indulgentiam, Ecce Agnus Dei, Domine, non sum dignus, Corpus Domini nostri Jesu Christi*) má kněz říkati *latinsky*.

UI. Velikonoční svaté přijímání.

Povinnost velikonočního svatého přijímání mohou věřící v arcidiecési olomoucké splniti v době od Popelční středy až do svátku Nejsvětější Trojice.

V místech, kde se konají svaté misie nebo duchovní cvičení pro lid, může býti povinnost velikonočního svatého přijímání splněna kdykoli během roku. (Totéž platí o poutních místech: Hostýně, Sv. Kopečku, sv. Antonínu na Blatnické hoře. V klášterním kostele dominikánů v Uher. Brodě může býti povinnost velikonočního svatého přijímání splněna i v měsíci říjnu.)

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Ke svátku 29. června

I. - „Nápor proudu obveseluje město Boží“ - tak praví žalmista, a tak zajisté to dosvědčují dějiny římské Církve. Nejen že nápor toho města nepodvrací - obveseluje jeho obyvatele. Kterak to? Proto, že výsledky náporu jsou skutečně zábavné. Neboť kolik na příklad je úvah o tom, kterak by se dali vyrobít odřímštění katolíci. To už bylo o tom nějakého lámání profesorských a jiných hlav! To už bylo nářku, kterak „římský dvůr“ dovedl oslabit a okleštit staré svobody místních církví! To už bylo nějakých řečí, že lidu mají být zachovány obvyklé formy a písně bohoslužby, jen pouto s Římem že má být uvolněno . . . Nuže, ve světle dějin se tato myšlenka nezdá neproveditelnou. Byly časy, kdy římský patriarcha neměl prakticky co poroučet mimo svou oblast. Nikoli kancelářská rozhodnutí, jen velmi zdvořilé dopisy posílal svým spolubratřím za mořem. Tak si to kreslí. Je zřejmo, co třeba učinit, aby se ty doby vrátily. Až antiochijský patriarcha bude zase mít svých sedm suburbikárních biskupů a dva titulární arcibiskupy-nuncie, svých dvanáct metropolitů a stodvaacetosm sufragánů - pak mu nebude záležet na hodnosti kardinála - t. j. čestného člena římského farního duchovenstva. Až arcibiskup z Cambray bude zase svrchovaným knížetem, až opat od sv. Diviše bude zase lenním pánem nad králem francouzským - pak se zajisté žádný člen římské kongregace nebo nunciatury neodváží jim dávat instrukce . . . Takto se zdá vyznačena cesta protivníkům ultramontánské závislosti na Římu. Chyba lávky! Oni to jsou, kteří mají největší radost, kdykoli se podaří nějakou katolickou instituci zničit nebo obrát. Liberální inteligence to byla, která na př. oloupila španělské duchovenstvo, posmívala se Karlu V., jenž bojoval o navrácení církevních statků a udržení tradiční - ovšem v mezích nutné jednoty trvající - svébytnosti španělské církve; oni to byli, kteří potom mohli hledět na tak úzké spojení svých biskupů a kněží s Římem, jaké nebylo od časů sv. Jakuba. A tak je to všude. Čím hůře je kde katolíkům, tím

více římskými se stávají. A pak nemáme zpívat, že „nápor proudu obveseluje město Boží“!

II. - Našli se tedy lidé, kteří obmyšleli postupovat chytřeji, podle starozákonního: „Bíti budou pastýře a rozprchnou se ovce stáda.“ Jenže to je právě výrok Starého Zákona, kdy, smíme-li tak říci, vláda ducha nad hmotou nebyla tak dovršena. V Novém Zákoně platí líčení Skutků apoštolských: „A Petr sice byl chován u vězení; modlení však se dělo bez přestání od Církve k Bohu za něho.“ Kolik pochybností a úvah bylo mezi samými Otcí církevního sněmu, když mu Pius IX. předložil nauku papežské neomylnosti! Ale při jejím prohlášení, jak známo, hrom a blesk bouřil kolem báně svatopetrské; a hned potom služebníci protikřesťanských tajných společností obsadili samotné prahy apoštolských velesvatyní. Po tomto znamení však poznala křesťanská srdce, zde že vskutku je neomylnost, pravda, Církev Boží: viděli, zde že je pronásledování,

„a ve svém městečku je Kristus zajat,“

jak praví Dante, jako by prorokoval osudy země. Již nebylo pochyb. A původci oněch útoků? „Pominula památka jejich s povykem,“ praví žalmista; a pokud z nich něco zbývá, podle líčení knihy Moudrosti „kajíce se, a pro tíseň ducha úpějící: Tohle jsou ti, které jsme kdysi považovali za směšné, a za předměty výčitek; my nesmyslní jsme život jejich pokládali za bláznovství, a konec jejich za nečestný...“ A dnes žádný jiný stolec nezastiňuje ve Věčném městě stolici Petrovu.

III. - Nic není v Písmě nadarmo: neboť „cokoli je psáno, k našemu poučení je psáno“. Jaký tedy je smysl toho, že ze dvou knížat apoštolských jeden je prostý vesničan zapadlého kraje, druhý pak vyznává hrdě: *Civis Romanus sum*? Tento zajisté: právě zakladatel římského stolce není ničím jiným než tím nevzdělaným rybářem provinčního nárůdku, aby bylo zřejmo, že Bůh nepotřebuje ani přirozených předpokladů; že je ten, který obrací skálu v prameny vod (Petram-Petra činí pramenem vody živé!) a jeho spolubratr je občanem římským, aby Bůh ukázal, že jeho je země a plnost její. Bůh nevytvořil národy namátkou, a jeho Prozřetelnost dobře věděla, nač mu jsou platné v rozvoji Církve. Bůh věděl, proč si vybral ten a ne jiný lid pro své vtělení; určil filosofickému

duchu řeckému, aby vytvořil bohovědné názvosloví křesťanské, vysvětlil zjevná tajemství jazykem nauky; uložil vnučkům světoborných římských pluků, aby vybudovali správný stroj jeho Obce na zemi. Chce se nad tím někdo horšit? Zpravidla se hněvá pouze a jedině proto, že římské zdivo katolické církevní organizace tvoří příliš pevnou hradbu města Božího. Neboť mohl by se někdo upřímně hněvat, že Přemoudrost Boží užila i darů tohoto národa, velkých, ale zdálo by se ne nábožných, ke cti a slávě svého Jména? A zdaliž nepraví Prozřetelnost ostatním národům: „Jděte i vy na vinici mou“? Zdaliž víme, zda snad právě velikými strastmi netříbí dějiny ten či onen veliký národ k bohonosné službě Pravdě a Církvi? Bůh ví, co dělá . . . Na slově Pravdy se zakládá nepomíjející život Církve, a v očích křesťanských její slávou jsou její pronásledování; ale za nástroj ke zřízení nepohnutelné stavby si Prozřetelnost vyvolila lidskou velikost Říma; s římského Kapitolia jako s mohutného svícnu svítí nezemské světlo křesťanství. Jestliže toto světlo, tolikrát tmou pohlceno, vždy znovu zasvitne, jako by nově vzešlo a přece nikoli jiné, tu oceňujeme odolnost římské tradice, tu teprve vkládáme cit do Horácovy sloky:

Blahé slunce, zjevujíc skvoucím vozem
den a kryjíc, které se nové vždy a
totéž rodíš, ničeho nechať nezříš
většího nad Řím!

IV. - Považme na chvíli, co by bylo, kdyby nebyl Bůh právě tyto národy povolal k takovým úkolům. Kdyby se byl Spasitel narodil v rušném, vzdělaném městě - v Athénách dob Sokratových, ve Florencii Medicejských - byli by nevěřící mohli vysvětlovat: zvláště nadaný národ, zvláště vysoko stojící doba vydala dokonalého (nic než) člověka. Takto jsou podobné výklady obtížné. Kdyby řízení Církve sídlilo uprostřed národa zvláště oddaného bohoslužbě - v Indii, v Tibetu - řekli by mnozí: velmi dobře! Církve je pro nábožné lidi - ať si ji mají, a my budeme celý den nerušeně krást, vraždit a smilnit. Náboženství je pro fakiry, pro poustevníky, pro lesní starce; svět je pro lidi železných pěstí a železného čela. Smyslem římské tradice je právě dokázati opak; že nábo-

ženství je pro lidstvo, že svět je pro svrchovanost ducha. Toť je, co dodává význam a cenu všem těm drobným vnějšnostem naší římské Církve. Senátorské střevíce našich biskupů, konsulské pallium našich arcibiskupů a totožné s ním omoforion v nelatinské oblasti, které i cizím biskupům připomíná římskou togu - to vše znamená právě, že katolická čili obecná víra není bajka vznášející se nad světem, nýbrž řád, učleňující stvoření ke slávě Boží a k našemu štěstí. Ano, někdy jsou pobožné duše takřka uráženy tímto vnesením tvorstva do svatyně; tak jako mnišská tradice a vůbec starocírkevní zvyk má raději prostý zpěv nežli ryčný hudební jásosť 150. žalmu: „Chvalte jej při zvuku trubky; chvalte jej na lyru a kytaru. Chvalte jej tympanem a sborem: Chvalte jej na struny a varhany. Chvalte jej na cymbály zvučné: Chvalte jej na cymbály jásavé . . .“ Jaký povyk, odporující všem představám gregoriánského zpěvu! Ale zůstane při tom: Chval každý duch Hospodina! - *Jindřich Středa.*

Živý příklad Kristův

„Když stojí kněz na kazatelně,“ pravil Donosa Cortés, „vidím za ním Ježíše Krista.“ Kéž by jej viděl vždy kněz sám! Kéž by si při promluvě k posluchačům vždy uvědomil, že v sobě nosí Ježíše Krista! Kéž by si se vši pravdivostí a jasností uvědomil ve svém srdci: Právě jako dnes u oltáře, tak také zde na této kazatelně, se stávám na chvíli Ježíšem Kristem! Ježíše Krista obléci, pomalu přijíti k tomu, že cítíme v sobě city Ježíše Krista, v tom spočívá vyšší, božská část a příprava, to z nás činí muže Boží, mluvčí Boha. A co jiného máme dělati v té chvíli, než uvědomiti si všechny tyto skutečnosti, všechny síly, všechny výsledky tohoto bolestného splynutí a je přijmouti, tak jako ožívá dlouho udržovaný oheň, abychom dosáhli silnějšího účinku? Co jiného máme dělati, než zaměřiti všechny síly ducha a srdce k proniknutí do božské osobnosti, s kterou právě tehdy má náš úřad splynouti? Když předstupujeme před shromáždění věřících, nesmíme zapomínati na to a chtít být tím, čím skutečně jsme: muži Boží, pokračovatelé, vyslanci, živá ozvěna, a lze-li to tak říci, před lidmi vstupující postavy Bohočlověka. Proto může být naše slovo pořád ještě lidské, zprostředkující; není

ale možné, aby bylo nudné a nudnost zaviňující. Velké nadání řečnické nám může vždy chybět, ale pravá apoštolská síla nikdy. Ode dne, kdy každý kněz bude stoupat na kazatelnu s myšlenkou na přítomnost Kristovu, budou snad ještě dále kázání nevelké literární ceny, ale jistě nebudou taková, na kterých bychom pozorovali výtvořiny sebelásky anebo která by byla přednášena chladně a bez zájmu.

Longhayc, Kázání.

Bajky

Bylo to již před několika týdny, co jsem četl článek. o němž se chci tady rozepsat. Neomlouvám se za zpoždění - neboť jednak náš referát je stále aktuální (vždyť ani autor článku nezměnil svých názorů během té doby), jednak bychom si vyčítali, kdyby naši čtenáři přišli o tu srdečnou rozkoš, kterou jsem pocítil i já. Nuže tedy: - Jeden časopis český, zápasící za svérázné náboženství, se dal do hájení Bible Starého Zákona. Totiž jeho pisatel potkal moderního člověka, jenž si myslel: když starozákonní příběhy nejsou pravdivé, tedy by neměly být předčítány - dokonce v obřadné formě. A s tím náš pisatel nemohl souhlasit. Rozbřesklo se mu, že když má svazek Písma ve svém náboženském symbolu - když se odvolává na Boží bojovníky a Zákona jeho - když každou neděli Bibli předčítá nebo poslouchá - tedy že by rozhodně mu neslušelo přiznat, že všechno, co tam stojí, je nesmysl. I vytrhl do boje a přiřadil se do šiku apologetů. Tedy si tohoto nováčka v našich řadách prohlédněme a poslechněme si jeho obranu Písma.

Starozákonní bajky, vece on, netřeba odstranit; netřeba je označit ani za faleš. Obsahují právě tak poučení a pravdu, jako bajky La Fontaineovy. Není sice pravda doslovná, že lišák vymámil toho sýra na havranovi; ale je dobře si tu bajku číst a podržet z ní pravdu, že každý lichotník žije na útraty svého posluchače... Nuže, uchovej nebe, abych zrazil náboženské české zápasníky od meditování La Fontaineových bajek! Věru, vpravdě naleznou tam mnoho zajímavého. Uzří tam v tichém zákoutí rybníka zelenou zpěvačku, které se v kruhu obdivujících kamarádek dme hrud' pyšnými výzvami: Lev musí býti žábou souzen a odsouzen! - Nebude čápův ani lvův! Kvá! Rosniče se kořil hrdý býk! Kvá,

kvá . . . Anebo tam nalezne tvora obratných rukou - modernistický theolog jej pokládá za svého bratrance, který vykládá, jak dobře zná Atheny a často byl u Piera pozván na oběd; kteroužto poznámkou dokazuje světle, že neví, o čem mluví.

Jsou ovšem v životě případy, kdy je dobře, je omluvou, když někdo neví, co činí. Co by na příklad v jiných ústech bylo úděsným rouháním, to se stává kratochvilným šprochem v ústech člověka, jenž neví, o čem mluví. - Autor zmíněného článku také podává několik příkladů biblických bajek, to jest věcí, které nejsou doslova pravdivé, ale znázorňují věci, o nichž on, autor ví (odkud?), že pravdivé jsou. A tu mezi jiným jmenuje potopu, která znamená, že Bůh nenechá pravdu zahynout. Opakují: odkud to autor ví? Já bych při pohledu na děje lidstva nevěřil ve vítěství dobra - nisi me constringeret Ecclesiae auctoritas - kdyby mě Církev neučila vyznávat slovy Jobovými: Víím, že Spasitel můj živ jest a v poslední den ze země vstanu: a opět budu oděn v kůži svou, a v mase svém uzřím Boha svého. Kteréhož uzřím já sám, a nikoli jiný: uložena jest naděje tato v hrudi mé . . .

Biblické báje a La Fontaineovy bajky - achich! Buďme rádi, že jsou na světě také vzdělaní neznabohové, kteří nás dovedou polemicky prohnat a udrží naše svalstvo v tréninku. Neboť (abychom zůstali u zvířecích bajek) v jaké kondici myslíte, že by byl ohař, kdyby nebylo kanců a jelenů, a pán ho posílal jen na cvrčky a chrousty? - *Jindřich Středa.*

Uctívání mistrů

Mělo by býti samozřejmou věcí, že úcta a obdiv, jež náleží vynikajícím lidem, nejsou závislé - mají-li býti spravedlivé - jen na jejich osobních vlastnostech, nýbrž také na nadosobních vztazích k tomu, co dává jejich dílu autoritu nebo posvěcení. Jinak jistě ctíme velikého světce nebo vynikajícího kněze, a jinak ctíme a obdivujeme třeba velikého hudebníka, malíře nebo básníka; neboť od každého z nich očekáváme něco jiného. Chtít na příklad od básníka to, co může dáti jen kněz, anebo naopak, je počínání zvrácené.

A přece se často stáváme svědky takové zvrácenosti i tam, kde bychom to nečekali. Neudiví nás ani tuze, jestliže ně-

jaký příliš horlivý pan učitel se domnívá, že mu veliký básník může nahraditi kněze - že básník může býti prorokem, zvěstovatelem, vykupitelem, v jehož díle se má zhustit tisíciletá zkušenost lidstva, aby přinesla vysvobození hledajícím, a jak jinak se to ještě formuluje. Neudiví nás to, protože víme, že tak činí obyčejně lidé, kteří nechtějí od skutečného kněze přijmout to, co jim jako kněz opravdu může dát; a to vysvětluje všechno.

Jinak však je tomu, když narazíme na lidi, kteří sice věří v jedinou svatou Církev katolickou - uznávajíce v ní učitelku víry a mravů a uznávajíce i pravost hierarchických řádů, skrze něž vykonává své poslání - ale přesto si počínají v praxi tak, jako by v těch věcech uznávali ještě jinou autoritu a jiné prostředníky. Jsou to lidé, kteří byli uchváteni osobními hodnotami nějakého vynikajícího ducha tak silně a tak nemoudře, že se jim osobnost jejich mistra stane universálním měřítkem všech hodnot; takže když jde třeba o otázky mravů nebo o církevní disciplínu, neptají se především, co tomu říká povolovaná theologická autorita, nýbrž co tomu říká především jejich mistr. A v tom je veliké nebezpečí a veliká nerozvážnost. Je přece jasné, že osobnost se nemůže stát měřítkem obecných věcí, *právě proto*, že je osobnost - to jest něco utvářeného k specifické podobě, která je jen jednou z mnoha možných podob, odlišných, ale majících stejný nárok na úctu a obdiv. Ani mezi světcí není osobnosti, která by si mohla činit takový absolutní nárok - kterou by bylo možno nebo dokonce nutno postavit - v tom, co má osobního! - jako svrchovaný vzor pro všechno a pro každého, a tím méně to lze činiti v jiných případech.

A proto je třeba důtklivě doporučit každému katolíkoví, který cítí potřebu dáti výraz svému uctívání hrdin, aby nejprve uvážil a pak jasně vymezil, jaké konkrétní ctnosti nebo schopnosti svého Mistra chce dávat jiným za vzor, v čem chce, abychom ho následovali, a proč ho máme uznávat za svrchovaného soudce hodnot. Až se to stane, pak bude moci každý snadno rozhodnout, proč má někoho následovat - nebo také, proč ho následovat nemá. - *T. U.*

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Pro náboženský život východní církve řecko-katolické

znamenal *obnovení řádu sv. Basila Vel.*, které roku 1882 bylo zahájeno apoštolským listem Lva XIII. a vykonáno pod vedením Tovaryšstva Ježíšova, začátek nového údobí rozvoje vnitřního i vnějšího rozšíření. Když byla obnova skončena a roku 1904 jmenovala sv. Stolice *O. Platonida Filgasa* prvním řádovým protoigumenem, byl podle řeholních předpisů mezi třemi jeho konsultory zvolen *O. Dionysij Tkačuk*, rodák z Kniginyně, předměstí Stanislavova. S jeho jménem je spíato *vyvrcholení řádové organisace*. Sotva tužil mladý basilián *O. Dionysij*, když se na studiích theologie v Krakově spřátelil se svým spolužákem jesuitou *P. Uladimírem Ledóchowským*, že se po letech sejdou ve Věčném městě jako nejvyšší představení svých řádů. Obnovený řád basiliánský získal v *O. Dionysiovi* dlouholetého novicmistra v *Dobromili* a pak v poutním místě *Krechově u Žolkvi* (v Haliči), kde zastával i úřad igumena kláštera s více než 70 mnichy; poznal tak a odchoval v duchu obnovené řeholní kázně celou generaci svých spolubratří též v pozdějších svých úřadech: igumena různých klášterů, řádového profesora a visitátora. Jeho skvělá paměť si uchovala tyto znalosti a zkušenosti pro dobu, kdy jemu svěřila Boží prozřetelnost vedení celé řehole basiliánské.

Jestliže v posledním desetiletí před řádovou reformou se připojily k haličským basiliánům kláštery na Podkarpatsku, v Maďarsku a Rumunsku, rozšířila se potom obnovená řehole basiliánská i do tehdejší Jugoslavie - péčí † biskupa *D. Njaradiho* byla založena řádová stanice v *Záhřebě* - a pak i v *Kanadě* a *Brazílii*, kde převzali basiliáni pastorační svých krajanů-vystěhovalců.

Tento řádový rozvoj přiměl *O. Dionysia*, jako protokonsultora, že se před svoláním generální řádové kapituly, která po smrti *O. Kališe*, měla zvoliti nového protoigumena, obrátil do Říma k sv. Stolicí s prosbou, aby vzhledem na vzrůst řehole povolila volbu *generálního představeného* - *archimandrity*. Sv. Stolice souhlasila, a tak zvolilo dne 27. června 1931 29 řádových delegátů *O. Dionysia Tkačuka* prvním *archimandritou basiliánským*. Bylo to zrovna v 49. roce řádové obnovy, takže v padesáté její výročí řídil první archimandri-

ta jubilejní oslavy už ze své kurie římské - opět v duchu vykonané obnovy. Celý svůj řád zasvětil slavnostním způsobem nejsv. Srdci Ježíšovu a roku jubilejního použil k náboženské obrodě věřících řeko-katolíků, zvláště svých rodáků haličských, mezi nimiž sám i se svou kurií římskou oslavil jubileum. V klášteře v Žolkvě přistoupilo tehdy v jubilejní den přes 4000 věřících k sv. přijímání.

Ačkoliv O. Dionysij nastoupil svůj odpovědný úřad prvního archimandrity v pokročilém už věku 64 let a se zdravím už hodně otřeseným, přece znamená 13 let jeho ústřední správy pro obnovený řád basiliánský položení pevných základů k dalšímu vývoji. Neváhal hned v roce 1933 podniknouti dalekou visitační cestu do Kanady a do Brazílie, aby pak v následujících letech vykonal visitaci svých klášterů i v Haliči, Podkarpatsku, Maďarsku a Rumunsku. Bohužel, od roku 1939 octl se v situaci otce, kterého válka odloučila od dětí a jeho starostlivé lásce zbývala často jen vroucí modlitba za velikou řeholní rodinu basiliánskou. Proto také opožděná zpráva o smrti prvního archimandrity *O. Dionysia Tkačuka*, kterou dne 24. ledna 1944 osiřela řeholní rodina basiliánská, vyvolala všeobecný hluboký smutek nejen u všech jeho řádových bratří, ale i v širokých vrstvách řeko-katolíků v obou dílech světa. Poslední službu lásky prokázal zemřelému archimandritovi Dionysiovi biskup *Ivan Bučko*, který jej 26. ledna t. r. v Římě *pochoval*. Smrtí archimandrity Tkačuka se uzavírá první významná kapitola obnovené řehole basiliánské. - *Jan Chodil*.

Studentům

Duchovní paloučky.

Některé studentské ovečky hledají občas lepší duchovní pastviny. Najdou si výraznou duchovní osobnost, styk s ní je jim čímsi novým, osvěžujícím, sytícím a hasícím jejich žízeň. Nežárlíme na to, naopak ukazujeme cestu. Vždyť člověk sytý chlebem zatouží také někdy po něčem lepším, proč toho tedy nepopřát. Jen občas v duších studentů možno pozorovat úzkoprsost podobnou oné v Korintě, kde jeden říkal, že jest Pavlův, druhý Petrův, třetí Apollův. - Pavel zdůraz-

ňuje: „Já však jsem Kristův.“ (I. Kor 1, 12). Jiný je výraz zbožnosti Otce Petra, jiný Otce Pavla, v obou je však Kristus, Kristus nerozdělený, Kristus jeden a všech. - U. M.

Nikdy - nikde - žádný cíl.

Zaslechl jsem ta slova na chodbě ústavu. Kterýsi sextán rychle osvěžoval paměť a přefíkával si uloženou část Máje. Učit se básně není právě nejpříjemnějším úkolem. Zde je však výjimka. Mácha je blízký mladým duším. Vyjadřuje to, co mladí prožívají: bolest z krásy, bolest z lásky, bolest nad tím, co je a co by mělo být. Vyjadřuje onu beznaději, že přání člověka dojdou splnění, že je možno se zmocnit veškeré krásy, které oko vidí, slyšet jen tóny v harmonii bez skřípotu všedních dnů. A beznadějnost je u Máchy stupňována ještě nejistotou budoucnosti. Je život torso, zlomek, či dojde svého vyplnění?

*Klesá hvězda s nebes výše,
mrtvá hvězda, siný svit;
padá v neskončené říše . . .
Kdy dopadne konce svého?
Nikdy - nikde - žádný cíl.
Budoucí čas!? - Zítřejší den?!
Co přes něj dál, pouhý to sen,
či spaní bez snění?*

Kdo by tak chtěl myslit, má právo a plné právo na smutek, smutek bez konce, bez hranic. Bohudík, náš život není jen torsem. Daleká je cesta naše, ale ne marné volání. Svému já nenajdeme ozvuk vždy v hlasech světa viditelného, ale hlas náš nezapadne jako meteorit do propasti věčnosti. Je zde ještě někdo, kdo jej slyší a kdo odpověď dá. - U. M.

Řád lásky.

Když se jednalo o novelisaci modlitební knihy anglické církve, řada ženských organizací žádala, aby ve svatebním obřadu byl vynechán slib poslušnosti, poněvadž prý ženu poníží a v moderní době je nesnesitelný. Toto přání někdy

projevují i naše studentky, většinou ty, které ulpěly na povrchu slov i života. Vztah podřízenosti ženy muži nazývá sv. Augustin řádem lásky. Jak ji chápat, nejlépe poučí autentický výklad encykliky: „Avšak tato poslušnost nepopírá a nedotní svobody, která plným právem přísluší ženě jak vzhledem na důstojnost lidské osoby, tak vzhledem na vznešenou úlohu matky, manželky a společnice; ani jí neukládá, aby poslouchala jakýchkoli choutek mužových, i když by snad byly nesmyslné nebo se přičily důstojnosti manželky; konečně neučí, že by manželka měla být přirovnána k osobám neplnoprávným, jimž se nepovoluje pro nedostatek zralejšího úsudku nebo pro životní nezkušenost, aby směly volně užívatí svých práv. Zakazuje však onu přehnanou libovůli, která se nestará o prospěch rodiny. Zakazuje oddělovati v tomto těle rodiny srdce od hlavy, poněvadž by to bylo krajním nebezpečím zkázy a na nesmírnou škodu celého těla. Neboť je-li muž hlavou, jest žena srdcem, a náleží-li muži prvenství v řízení, žena právem smí a musí požadovati pro sebe jako svůj úděl prvenství v lásce.“ (Casti connubii.) - *U. M.*

Ze zápisníku starého profesora

Pětileté dítě mamince na ulici: - No tak mě pořád netahej za ruku: copak nemůžeš jít chvílku sama? A hle, nenásleduje ani lepanec, ani liskanec, ani pleskanec, ani záhlavec, ani žduchanec - ani facička, nic, vůbec nic. Resignovaně pustí matka ruku dítěte. Netrestá ho. Ještě prý nemá rozum. Ještě prý je čas. Až později. Jenže ve výchově platí: raději o rok dříve než o pět minut později!

V ordinaci věhlasného lékaře. - A, Jiřík, vítá pan doktor, jakpak mu šlo k duhu, co jsem mu předepsal? - Pane doktore, prosím, nezlobte se, praví maminka, on to nebral. - Jak to? táže se lékař překvapen, vy jste mu to nedávala? - Dávala, ale on to nechce. - Nechce? A pan doktor se s chladnou zdvořilostí uklání milostivé paní, otvírá dveře a jasným hlasem volá do čekárny: - Další, prosím!

Dítě nemůže, nedovede, nechce: tyto tři výrazy se musí ve výchově přísně rozlišovati. Dítě nemůže to, co jest nad jeho

chápvost, věk a síly. Nedovede to, čemu nebylo naučeno. Nechce to, co sice může a dovede, ale není ochotno učiniti. Žádati od dítěte to, co nemůže, jest nesmyslné. Neučiti je tomu, co může, jest nedbalost. A nechtíti od něho to, co může a dovede, jest pedagogická sebevražda. Také se tomu říká kamarádský poměr k dítěti.

Výchova raného dětství jest pouhé navykání. Avšak ani později nelze vše očekávati jen od poučování a přesvědčování. Je jisto, že, má-li dítě něco chtíti a konati jako svoji povinnost, musí to nejprve rozumem chápati. Vůle bez předchozí činnosti rozumové jest psychologická nemožnost. Ale pouhé poučení přece jen nestačí. Od myšlenky k činu je cesta daleká. A ta cesta se jmenuje vůle. Často se vytýká dítěti, že to neb ono nechce dělati. Něco chtíti není elementární jev duševní, nýbrž složitý útvar psychický, který vyrůstá z pochodů rozumových za druhotné součinnosti citů. Vůle není jen prosté rozhodnutí; vůle jest asociační souhra představ, úmyslů, pohnutek citů a reakcí. Zapomíná se leckdy, že dítě dokáže jen to, čemu se naučilo a k čemu bylo přivedeno návykem. Nelze očekávati, že vykoná, co mu nebylo umožněno příslušným sdružením představ a výkonů. Je-li dítě ve škole neposlušné, není to vždy známkou zlé vůle. Neumí poslouchati, toť vše. Vždyť dnes přicházejí do školy děti, kterým se doma neporoučelo, nýbrž s kterými se jen vyjednávalo. Je tedy nejprve třeba učiti je, aby chápaly souvislost mezi rozkazem a určitým výkonem a cvičiti je, aby tato souvislost se jim stala zvykem a samozřejmostí.

Jeden mladý učitel se dostal na jižní Moravu. Hned v první hodině se mu hlásil žalobník: - Prosím, pane učiteli, Tonda mně snědl dušu! Pan učitel užasl, neboť neměl poněti ani tušení, že by mohl někdo někomu snísti duši. - Cože ti snědl? - Dušu, ano, on mně snědl dušu! A na důkaz pravdy ukazoval žalobník panu učiteli rozlomenou buchtu, z níž Tonda vydloubl povídkovou náplň, nazývanou na Slovácku obrazně duša.

Od dětství je člověk nakloněn jíst „dušu“ a nechávat buchtu, slízet med a pohodit krajíc, číst knihy zábavné a ne poučné, jít v neděli na výlet a do kostela ne, bavit se a ne-

dbat povinnosti. A tak všichni jsme více nebo méně pojídači duší. Velký cíl výchovy jest: věnovati se nejprve povinnosti a potom zábavě; konat nejprve věci nutné a užitečné a potom teprve zbytečné. A kde je sladké smíšeno s hořkým, příjemné s nepříjemným, dávatí přednost tomu, co je vyšší.

Jdu do školy - přede mnou dva primáni. Kopou do kamene a vzájemně si jej přihrávají. Nezbední kluci, že? Neuváží, že chodník není hřiště, nedbají, že mohou kámen vkopnout někomu pod nohy, nezáleží jim, že zbůhdarma trhají boty. Nevidí ovšem, že jdu za nimi. Už se chystám, že na ně zaláteřím, až se budou hory zelenat. Ale v tom si vzpomínám, co Edouard Trogan vypravuje o Hyppolitu Taineovi. Ten učenec chodíval na procházku za město a přemýšleje o nové kapitole svých *Essais de critique et d'histoire* kopal před sebou kámen, a to třeba celé kilometry. Ztratil-li se mu kámen, býval v koncích a nedovedl pokračovati ve svých úvahách, dokud si nenašel nový. To kopání do kamene prý mu pomáhalo zrytmovati myšlení.

Ti moji primáni nejsou učenci a nemyslí na kapitoly dějin, ba ani na to ne, co bude ve škole. Jsou to neřádi. Ale když se to vezme s jiné stránky, musí se uznat, že i oni potřebují nějak se rytmovat. A je tolik krásných kamenů na cestě do školy! A kdož ví, není-li některý z nich zrovna hledaný kámen moudrosti?

Máme nového latináře. Přišel z venkovského ústavu. Je to muž znající svou věc a milující své povolání. A nadto - muž mající dar humoru. To ale nezná naše sextány. Zablýskne-li tu a tam jemným vtípem, smějí se přehnaným, uměle násilným smíchem. Nějaký čásek potrvá, než pozná, že velkoměstští studenti jsou tvorové zvykaní filmem, divadlem a rozhlasem; že jsou to tvorové dosti blaseovaní, které rozesměje leda groteska a kteří jsou zařizeni na vtipy nehorázné a saltomortální: a to je příčina, že jemný humor nového profesora pokládají za neumělý a nemohoucí pokus bavití třídu. Už příliš si oblíbili druh činnosti, který se v jejich slovníku nazývá psina, kočičina, konina, junda, legranda a paseka. Jenže to vše, pokud je v tom nějaký ten vtíp, je blízké sarkasmu, který všechno rozleptává a na pospas směšnosti vydá-

vá. Humor však, i když odhaluje protismysl života, uznává i jeho smysl, a i když vtipkuje, zachovává vážnost a úctu k velkým a svatým věcem života.

Ne, pane kolego, do té třídy nechoďte s humorem: zkoušejte tam přísně Livia a Sallustia, ukládejte opakování latinské gramatiky a mořte ty jinochy vydatnými testy, slovem, uchte je vážným věcem. Neboť, jakkoliv paradoxně to zní, pravda jest, že smysl pro humor se zakládá na vážnosti.

Mluví se o vlivech dědičnosti a přepíná se. Mluví se o vlivech prostředí a nadsazuje se. A mluví se o vlivech výchovných a upřílišuje se. Ti, kdo kladou důraz na vlastnosti dědičné, pokládají člověka za nevychovatelného. Ti, kdo věří na vlivy prostředí, se domnívají, že člověk jest vychováván, když není vychováván. A ti, kdo čekají všechno od výchovy, si myslí, že není potřebí počítati s tím, co je dáno.

Jak zdravý rozum, tak odborná psychologie přisuzuje určitý význam jak dědičnosti, tak prostředí a výchově. Ve vývoji člověka neplatí žádné jen: ani jen dědičnost, ani jen prostředí, ani jen výchova. Nic z toho není činitelem výlučným. Je zřejmo, že vlivy dědičnosti a prostředí, které je třeba výchovu buď pěstiti nebo potlačovati, nejsou stejně mocné. Označíme-li vlastnosti silné valence $a_1 b_1 c_1$, vlastnosti střední valence $a_2 b_2 c_2$, a konečně vlastnosti slabé valence $a_3 b_3 c_3$, lze říci jako pravdě podobné, že vlastnosti $a_1 b_1 c_1$ se projeví v povaze člověka, i když budou zanedbávány nebo potlačovány; dále, že vlastnosti $a_2 b_2 c_2$ že bude poměrně snadné vystupňovati; a konečně, že vlastnosti $a_3 b_3 c_3$ se nerozvinou, ani když budou úsilně pěstěny. Ano, řeknete, to je všechno velmi krásné - ale jak se pozná, co je a_1 , a_2 a a_3 ? Je jisto, že na první pohled se to nepozná. A bez hlubokého zájmu o duševní život dítěte a mladého člověka také ne. Ten zájem může totiž býti také buď a_1 nebo a_2 či a_3 . A to lze říci bez zámlk a vytáček, že a_1 znamená zájem silné valence a že jeho jméno jest láska. A jako nezájem je slepý, tak že láska jest jasnozřivá. - P.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Svatá prostota

Také pojem prostoty patří mezi výrazy zesměšněné, zprofanované rádo by duchaplnými vtipkaři. Mnoho se lidé nasmáli svaté prostotě. Je to ale ctnost velmi krásná, zvláště doporučovaná Spasitelem. Ježíš miloval nesmírně pravdivost ve všem a proto i prostotu, která nesmlouvá ani s vlastními chybami, ani s morálkou, ani s Pánem, ani s bližními a s možností nebo povinností pomoci.

Prostota je vnitřní i vnější pravdivostí, je důslednou pravdivostí a poctivostí vůči pravdě, vůči oceňování věcí a vůči používání takto zhodnocených věcí podle toho, jak se skutečně na věc díváme a jaká ve skutečnosti je.

Buďte prostí jak holubice a vaše řeč budiž ano ano, ne ne! Spasitel nic tak neodsuzoval jako dvojtvářnost, nemravnou složitost a pokrytectví jiné jsoucí a jinak se tvářící u farizeů.

Bylo pro mne krásným nálezem slovíčko sv. Řehoře z Nyssy, že tato svatá prostota je ovocem modlitby. Přemýšlel jsem proč? Svitlo mi: to proto, že, kdo se stýká důvěrně s Bohem v modlitbě, kdo hovoří s ním, vidí věci v jeho světle, vidí i důležitost pravdivosti a skutečnosti podle Boha a podle jeho vůle. Ve styku s ním nejskutečnějším a nejpravdivějším a nenávidícím dvojí tvář, přetvářku a lež naučí se člověk takřka nepozorovaně této prostotě pravdivosti vnitřní i v projevech. Kdo se sblíží s Bohem, tak vidí krásu pravdy a všeho Božího, že ho jímá hnus nad vši vyumělkovanou lží, nade vším oklamáváním druhých posvátně a vznešeně a ušlechtilé a ctnostně a horlivě se tvářícího závoje na tváři skutečného života. Váruje se zlého, ne že by to lidé mohli viděti a odsouditi nebo že by ztratil přízeň lidí, nýbrž proto, že miluje Boha a jeho vůli a chce jen to, co on chce, a proto také jen to uskutečňuje. Pak se nejeví dobrým, nýbrž jím jest. Dobrý a živý styk s Bohem vlévá do duše Boží pravdomluvnost.

Modli se dobře a vroucně a často a Boží přímou a věrnost a pravdivost se stane tvým vyjadřováním, tvým způsobem řeči i jednání. A čím jednodušší a důvěryplnější bude tvá modlitba, tvůj hovor s Bohem, tím více sestoupíš do hlubin

Boží jednoduchosti. Dvojakost jest od satana a od hovoru s ním a se světem jeho zásad a oceňování. - *Braitto*.

Nebezpečí modlitby

Ovšemže vnitřní, protože proti retné jakživ nikdo nic nenamítá. Starost venkoncem zbytečná, když se správně chápe vnitřní modlitba. A když se chápe nesprávně? Nesprávně, nu, ono se dá i Písmo chápati nesprávně a všechno se dá zkreslit. Tu zkušenost mám za ta léta v hlásání myšlenek Hlubiny, že lidé zlé vůle dovedou si všechno špatně vysvětliti, vytrhnouti ze souvislosti, ba, že číhají někteří lidé na to, aby se mohli pohoršiti. Jsem vděčný církevní autoritě, když upozorní, protože ona je učitelskou autoritou a my jen její mluvčí, ale co dělati s těmi, kteří nejsou autoritou, ačkoliv by jí rádi chtěli býti, a kteří všemu špatně se snaží rozuměti a s touto dobrou vůlí také vždycky najdou nějaký kozí chlup, o který se dá hádati. Ba, není předmětu důstojnějšího nad kozí chlup. Jak je důležitý, co by si koza bez něho jen počala, jaké neštěstí by mohl zaviniti v žaludku, oku, kávi. Ale, počkat, o tom jsem nechtěl psáti. Chtěl jsem jen říci, že se mohou lidé pohoršiti nade vším. Tedy i nad vnitřní modlitbou. Nejzajímavější ovšem je, že nemůže býti ani dobrá retná modlitba bez určité vnitřní modlitby, protože ona popisná definice modlitby, že je nábožné pozdvižení mysli k Bohu, ukazuje na tuto základní podmínku každé modlitby. Musí pozvedati mysl, a to zbožně, k Bohu. Vnitřní pak modlitba není nic jiného nežli ponoření se do lásky Boží a tajemství Božího, které se klaní, hovoří s Bohem a nakonec se soustředí v Bohu a třeba i mlčí v něm v pokorném ztišení, jak to vyjádřil onen drvoštěp faráře Arsského, jenž na otázku světce, co říká Pánu každého dne ve svých hodinových adoracích, odušil: Co bych mu říkal? Patřím na něho a on na mne.

Když se soustředíme v modlitbě jen na Boha a snažíme se co nejvíce (zcela by to chtěli jen kvietisté uskutečniti) zapomenouti na své hlavně jen pozemské a časné zájmy, kdy zbožným pohroužením do Boha, schoulením se kolem jeho tajemství do jeho velebnosti, žijeme jemu, není možné, aby tato modlitba, ve které člověk potlačuje, jak může, své sobectví, svou sebelásku, aby v té byl Bohem opuštěn a zaveden na scesti.

Naopak, čím vnitřněji a jednodušší je naše modlitba, tím je jistější, protože kořen všeho je sebeláska. Potlač sebelásku v modlitbě, jak jen dovedeš, a Pán se ti otevře a povede tě a porozumíš mu. Pak nemůžeš zblouditi a být oklamán nějakou falešnou nebezpečnou mystikou. - *Braitto*.

Strach z vyššího duchovního života

Dojemnou péči ukazují mnozí malodušní křesťánkové o ty, kteří se rozběhli k celé plnosti křesťanského života. Mluví o nebezpečí vyššího duchovního života. Ani ty, duše, ani my jej nanazýváme vyšším, neoznačujeme ostatní za nižší, ale proč ten strach tedy před celou láskou, před celým oddáním se Bohu? Vždyť přece duše chtějící žítí celou láskou nemají na mysli žádné tajuplné sdělení Božích tajemství, ani nesní o nějakém okoušení Boha, ne. Nic nechtějí, nežli dáti se cele Bohu tak, jak toho jeho velebnost zasluhuje. Přiznáváme, že jsou nebezpečí sebeklamu na této cestě, ale zase jen pro duše, které jsou marnivé, ješitné, neznají pokory a neumějí se prostince podříditi vedení Církve a svých duchovních Otců.

Ale copak se dají tato nebezpečí srovnati s nebezpečími cesty prostřední, vlažné a neochotné malodušnosti? Copak nejsou ve větším nebezpečí hříšníci zatvrzelí a otrlí ve svých hříších? O ty bych projevoval více starostí a strachu. Což by to bylo důstojné Boha, aby opustil právě ty, kteří se mu tak velkodušně a šlechetně oddali?

Ostatně, která velká věc se nemusí prodírati těžkostmi? Kdybychom se měli báti všeho, co skrývá nebezpečí, co si žádá boje a co má i své oběti, nikdy by se ani lidstvo ani křesťanství nedostalo tam, kde dnes jsou.

Stačí, když si je křesťan vědom srázných a strmých cest duchovního života a hrdinné lásky k Bohu, když si je vědom své slabosti, když nehledá sebe, nýbrž jen slávu Boží a opírá se ve vědomí vlastní slabosti o Boží sílu. Pak se můžeš vydati na nejvyšší vrcholek duchovního života. A opět říkám: Duše, žijící tímto vyšším duchovním životem, nemají úmyslu dosáhnouti nějakého vyššího duchovního života, nechtějí růsti, aby totiž rostli oni, aby se viděli, shlíželi ve své svatosti, nýbrž chtějí jedině Boha oslaviti, jen k němu se z lásky a s láskou přiblížiti. Takové pak si Bůh sám ochrání. Proto nebraňte

nikomu, když je pokorný, důvěryplný k Boží síle a nesobecký ve svém odhodlání. - *Braito*.

Posila ctností

Je to prostě modlitba. Skutečnost tvého života, všedního života, je nejlepším láskoměrem. Podle toho, jak žiješ, můžeš si klidně a jasně a přesně skoro do podrobnosti určit, jak se modlíš. Není totiž možné, aby ten, kdo se vytrvale a dobře modlí, kdo stále žije z modlitby, aby žil v nelásce, ve lži, aby se dával unášet světem anebo svými sklony a špatnými návyky. Buď jedno, že totiž se dobře modlí a hovoří s Bohem a staví do modlitby celý svůj život. Pak tedy rozhodně ho milost Boží pozvedá k lepšímu, anebo otvírá při modlitbě jen své rty a jen své osobní až sobecké a jen časné zájmy, a pak ovšem nemůže růsti v životě lásky. A můžeme si to říci i opačně. Nežiješ dobře, tedy nemodlíš se dobře, tedy neobcuješ s Bohem a neotvíráš mu celý svůj život a neprosíš o jeho milost a sílu.

Není možné, aby se dobře modlil ten, kdo se je jen nenávisť, kdo pomlouvá bratry, podezírá je, snižuje je, odvádí lidi od jeho cest. Může si samou okázalou zbožností třeba až oči z očních jamek vytočiti, ne, nemodlí se jistě dobře. Kdyby se klidně odevzdal Pánu a jeho milosti a jen jeho zájmům a jeho slávě, měl by radost ze všeho, co bratří konají, protože nakonec nebojujeme a nepracujeme pro svou skupinu, pro svou sektičku, pro svůj jen řád, nýbrž jedině pro Pána všech zástupů.

Když se duše ponoří do Boha, mluví s ním, postaví se do jeho světla svou modlitbou, musí viděti jen Pána, jen jeho zájmy a slávu a malost všeho pachtění za skupinkami, za vším osobním. Musí viděti dokonce i rouhavost tohoto pokušení k sektě. Ale s druhé strany nebude opět viděti sektu, neb jak říká neuctivě až rouhavě Církev toho a onoho, když určití lidé mají k němu důvěru a jdou k Bohu skrze něho. Přichází toto u nás, jak jsem již slyšel z mnohých úst, do módy tímto odbývati lidi, kterým se závidí, že z jejich slov vyrůstá celé hnutí.

Moje drahé děti kolem Hlubiny, nikdy neužívejte této rouhavé přezdívky „církev toho a onoho kněze“ o nikom, i když

neschvaluje cestu naši nebo osoby naše. Kdo mluví s Bohem, jak vás k tomu stále vedeme, zná jen jednu Církev, v níž jsou příbytkové mnozí. Tolik možností a cest a směrů, protože je v ní lidí tolika vlastností a potřeb. Kdo se dobře modlí, miluje, kdo nemiluje, neumí se modlit. Zpytuj svou modlitbu, zpytuj svou lásku. Kde je modlitba, je působení Boží v duši zvláštní, a tam musí růsti láska a hynouti vše, co se přičí lásce. - *Braitó*.

Zůstávejte ve mně

Já jsem kmen vinný a vy jste ratolesti. Kdo ve mně zůstává a já v něm, přináší hojné ovoce; neboť beze mne ničeho nemůžete . . . Zůstanete-li ve mně a zůstanou-li má slova ve vás, začkoliv budete prositi, bude vám dáno . . .

Všemohoucí je síla Kristových zásluh, jako je všemohoucí síla jeho božství. A tato všemohoucí síla patří tomu, kdo žije ve spojení s Kristem. Jistěže to platí již o spojení skrze posvěcující milost, ale nedovedu si představit dlouhé trvání posvěcující milosti bez skutečného ovoce uvědomělého a stále uvědomělejšího spojování s Ježíšem skrze schopnosti, s nímž jsme spojeni již podstatou bytosti své skrze milost.

Toto živé spojení s Ježíšem pudí duši k tomu, aby stále živěji a plodněji okoušela a uskutečňovala v praktickém životě ono svaté spojení, čili, abych to řekl hodně jednoduše, spojení subjektivní plyne nutně ze spojení objektivního. Proto odpadá rozhovor o tom, zda nestačí jen ono spojení milostné. Milost posvěcující rozhořívá v nás účast na Božím poznání a na Boží lásce skrze božské ctnosti a ostatně Spasitel sám dodává, že je třeba, aby nejenom on byl spojen s námi, nýbrž abychom i my s ním byli spojeni, a jak on je v nás i my byli v něm a rovněž aby v nás byla také slova jeho . . . Toto poslední ukazuje, že se musíš opravdu živě snažiti o to, aby ses spojoval subjektivně, životně a živě a stále uvědoměleji se svým Spasitelem. Zůstávejme v něm. Kdo si z nás uvědomí přes den, nebo několikrát přes den, že On je v nás, že je v nás nesmírně blízko a že v nás není jako cizí těleso, nýbrž jako důvěrný přítel, který se nám chce otevřítí, dáti k požívání jako někdo, kdo chce s námi hovořiti, nás osvěcovati, síliti, těšiti, vésti. Snaž se o tento důvěryplný, teplý a

důvěrný poměr s Ježíšem. Vzpomeň si častěji s velkou vroucností na tuto jeho přítomnost v tobě a spoj s touto jeho přítomností své bolesti, starosti, zápasy a touhy. Proto je v tobě tak blízko a důvěrně. Takto jsou také všemohoucí, jako všemohoucností tvé prosby. Neboť kdo žije takto spojen nezákladně, nevypočítavě a oddaně s Kristem, ten neprosí sám, nýbrž toho vede sám Spasitel k modlitbám. On sám mu vnuká, oč by měl prositi. A zajímavé jest, že ti, kteří se nechávají vésti Spasitelem, kteří takto žijí důvěrně spojeni s Kristem, že neprosí o málo, že nejsou, jak bychom řekli, právě skromní ve svých prosbách. On jim dává touhy nesmírné, rozepne perutě jejich žádostí do závratné šíře, výšky i hloubky. Svátí měli nesmírné touhy. Tak si žádá svatá Terezie Ježíškova, která se jistě nechala takto vésti svým Ježíšem v duchovním životě, aby mohla Boha milovati tak, jak ještě nikým nebyl milován. Tak si žádá svatý Jan od Kříže, jen aby se mu dostalo utrpení a potup. Svatá Terezie z Avily volá trpět nebo zemřítí, svatá Maria de Pazzi, neumřítí, nýbrž trpětí, a velikán svaté myšlenky Tomáš, nic než Tebe!

Nemožno již si představití vyšších tužeb a přání. A taková přání Ježíš jistě vždycky vyslyší. Ale vyslyší i skromnější přání nás ubohých bosáčků a tuláčků Božích, o všechno, čeho potřebujeme, abychom mohli Pána aspoň tak milovati, jak to právě od nás čeká. A mohou to býti i časné věci, které nám přispějí ke snadnějšímu a klidnějšímu uskutečňování naší lásky, pokud jsme ještě tak slabí, že potřebujeme i různých časností, abychom neklesali a vydrželi ve své lásce.

Cvič se v tom třeba tento měsíc, že si uvědomíš častěji na tuto Jeho svatou živou a láskyplnou přítomnost v sobě.

Braitó.

Krátce o užívání tvorů

Proč stvořil Bůh tvory a proč je shromáždil kolem nás? Jistě abychom jich užívali. Jen pro sebe? Je-li Bůh, pak ani tvorů určených k naší službě nemůžeme užívatí jedině pro sebe, nemůžeme my býti jejich posledním cílem, tím méně, abychom my položili svůj cíl do toho, co nám zřejmě má býti prostředkem. Prostředkem k čemu?

Proč stvořil Bůh tvory? On nemůže míti jiného důvodu pro své tvoření než projev své dobroty a moci. Tvorové za

to mají pak plniti jeho vůli, kterou měl při jejich stvoření. Mají uznati jeho dobrotu. V té míře, v jaké jim bylo z oné Boží dobroty uštědřeno. Jinými slovy: mají býti k jeho cti a slávě. Slávou dobroty a moci a velikosti a lásky jeho. Tak máme chápati své užívání tvorů jakožto chvály a slávy Páně.

Nejprve nám mají býti tvory stopou Boží dobroty, abychom jimi poznali, jak je velký a dobrý, když tak nás obohatil. Knihou lásky a dobroty Boží mají nám býti tvorové. A potom závdavkem Boží lásky. Proto smíš užívat radostně a klidně tvorů, které ti Pán dal, k tomu, abys poznal skrze ně jeho dary, jak teprve je dobrý On, když tak krásné a dobré věci učinil. Dávají ti něco radosti, něco štěstí. Tím jsou ti ukazateli jiného, plného štěstí, kterým může býti pro tvou nekonečnou touhu, již ničím nenasytíš, jedině Jím.

Tak jsou ti tvorové mosty k Bohu. Mají ti býti prostředníky a cestou k němu. Ne, aby ses v nich ztratil, v nich spočinul jako v něčem postačujícím. Tak nesmíš spočinouti ani v jeho nejvyšších darech duchovního života. Bůh je ještě více než ony. Ani pro ně nesmíš Boha milovati.

Podle toho se také má zaříditi tvá modlitba, aby ses v prvé řadě modlil o Boha, o jeho lásku, abys přišel k němu, a aby ti byly dány všechny potřebné k tomu milosti. O ostatní pak smíš prositi v té míře, v jaké tě to může přivésti co nejjistěji a nejbliže k němu.

Je to celkem jednoduché, jaký má býti náš poměr ke tvorům. Nesnadnější již jest život podle těchto jednoduchých pravidel, když nevědomost, slabost vůle a rozpoutaná žádostivost nás metou a strhují. Proto musíme prositi o světlo a sílu jednati z tohoto světla. - *Braitto.*

To nešťastné lidstvo!

Chtěl jste, bratře, posudek svého článku. Máte, bratře, postřeh, dobrý postřeh a správný, ale to ještě nestačí. Hlavně nesmíte nikdy již více začínati nářky na to dnešní lidstvo. To jsou klišé, která jsou již naprosto hluchá. Jedno zní „Kam to spějeme, jakživ nebyla taková zkáza mravů, jako dnes“. Tak lkali první křesťanští mravokárci a tak planě naříkají i mravokárci dnešní. Druhé klišé jest „Jak je zkažená dnešní mládež“. A ona vždycky byla stejná, jen její projevy dob-

roty nebo zkaženosti byly různé. Někdy bylo svrchovanou zkažeností, co bylo maskováno vnější slušností. Třetí pak je stesk na dnešní lidstvo, jak se odklonilo od Boha, jak se honí jen za marnostmi . . .

Tedy toto je klišé všech naivních a - špatných kazatelů. Daleko účinnější je ukázat dobro část po části, ukázat, jak se v kterém stavu a okolnostech proti tomu chybuje, jaké to má zhoubné následky a jak je proti tomu třeba a možno bojovat. A hned zase jako závěrem ukázat na další možnosti v dobrém a krásném.

Naprosto nic se nezmění, budeme-li lkáti nad nepřítomným lidstvem v kostele, nad nepřítomnými čtenáři, když takové články rozhodně nenajdou čtenáře, aspoň ne vděčné a ochotné nechat se takto napravovat.

Také je třeba vědět, ke komu mluvíme. Tak jsem slyšel horlit kazatele před poloprázdným kostelem: Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší. Vy však neslyšíte slovo Boží, tedy nejste z Boha. A ty dobré babičky potřásaly, ano i ony potřásaly sivými hlavičkami, jak to, že by nebyly z Boha, když ony tu jsou a čekají na slovo Boží. Nepotírejme nepřítomné „nevěřce“, nýbrž poučujme, syťme přítomné lidi dobré vůle. Když píšeme řekněme pro Hlubinu, nenaříkejme, co dělají náboženští primitivové, nýbrž pište již k dalšímu růstu čtenářů, kteří tyhle nářky mají za sebou již od nás z prvních ročníků a čísel. Anebo možno poukázat na takové obecné chyby, ale pak je třeba hned říci, jak naši čtenáři mají proti tomu pracovat. - *Braitto*.

Dvojí břímě

Náš život kolísá neustále mezi dvěma krajnostmi - mezi podléháním všednosti a mezi vytržením z všednosti. Svět nás neustále nutí žít ve vnějšku, ve vleku mechanismu hmotného životního pořádku; jsme neustále pokoušeni, abychom uvěřili, že ta všední bezútešná tvář věcí je čímsi konečným a trvalým - a duše se tomu vzpírá a snaží se tomu uniknout aspoň v občasných chvílích úchvatu, kdy se podaří paprsku světla z pravé tváře věcí proniknout až na povrch nebo kdy nějaký nenadálý otřes poruší rutinu života. A rozpětí mezi tím dvojitým naléhá na ducha obzvláštní tíží. Sténáme pod tím břemenem

všednosti - ale když na nás neočekávaně dolehne závan pravé skutečnosti, naše bolest se v první chvíli ještě zvětší, neboť staré břímě nás stále ještě tiskne k zemi a síla úchvatu proti němu působící jen zvětšuje tlak - a my nemůžeme stačit tomu blesku úžasu, který nás strhává za sebou - jež *musíme* následovati, protože to *jest* skutečnost, ale za níž se zároveň opožďujeme pro svou únavu.

Ach, moci tak jediným rozmachem odsunout všechny závoje a svrhnout rázem břímě časnosti! - aby zůstalo to jediné, co má trvalou cenu, to pásmo duchovních dějin, setkání duší se spasnou Skutečností, vítězství pro Věčnost... To je ta nejvyšší touha, nejžádoucnější sen, jehož splnění si tolik žádáme, ale který se pro většinu z nás stane skutečností teprve za branou smrti. - *T. Uodička.*

Ž E Ň

Z různých polí

Lebenskunde. Angewandte Ideal-Pädagogik. I. Teil: Des Lebens Würde. Herausgegeben von einer Arbeitsgemeinschaft von Jugendseelsorgern. Rex-Verlag, Luzern, 1943. Jediněčná příručka pro profesory středních škol. Upozorníme jen na dvě přednosti: Nezapomíná na cíl výchovy, má jej stále před sebou; Kristus je cíl; jsme dětmi Božími; v tom je celé umění. A pak metoda výchovy; pro mládež dospívající, kterou se dílo obírá, je psychologická metoda pochopitelně nejvhodnější. Ale i metoda zpracování látky a podání je velmi praktická. Uspořádání je neocenitelné: rozděleno na jednotlivé hodiny, látka probrána do detailů, dělena pro dívky a chlapce, kde je třeba. Vypracování díla si vyžádalo jistě hodně práce na vydavatelích, ale to neznamená, že by byli pracovali za učitele. Kdo bude chtít s úspěchem použít tohoto dílka, musí též sám pracovat a perně... - neboť to je příručka ne pro mládež, nýbrž pro vychovatele.

PRADO JOH. C. SS. R.: *Synopsis Evangelica ad usum scholarum.* Madrid, edit. el Perpetuo Socorro, 1943, str. 239, cena 20 pesetas. Tato synopse evangelií byla vydána jako doplněk ke Compendium Praelectionum biblicarum Simon-Prado. Jako v něm i v této synopsi jsou opomenuty různé diskuse o umístění jednotlivých částí synoptických evangelií. Jde jediné o to, aby studující a také profesori Písma sv. měli co nejpraktičtější pomůcku při probírání těchto evan-

gelií. Synopse je tak sestavena, aby jednak byl zřejmý věcný postup celku, jednak aby její uživatel měl text, jak následuje v jednotlivých evangeliích. U význačnějších částí je k latinskému textu přidán i text řecký. Dílo se bude zamlouvat studujícím Písma sv. pro svou jasnost, přehled a také pěknou typografickou úpravu.

SIMON-PRADO: *Praelectionum biblicarum Compendium*. Madrid, Edit. el Perpetuo Socorro 1942, str. 752, cena 30 pesetas. Prado se pokusil sestavit Compendium výborného díla biblického Simon-Praelectiones biblicae. Tento svazek obsahuje souhrn komentáře novozákonních knih. Z velkého díla sem snesl hlavně poznámky exegetickopraktické a homiletické, které se mu zdály vhodné pro pěstování theologie a také hlásání slova Božího. Vynechal tedy různé disputace o různých názorech a podal jen hlavní závěr, dále mnohá pojednání historická a vůbec archeologická. Compendium má tedy za účel podat první informace pro studující Písmo svaté. Pro další a hlubší studium bylo by třeba, jak sám podotýká v úvodu, sáhnouti po onom větším díle. Compendium je zpracováno podle jeho 5. vydání. Snad mnohý v něm postrádá to či ono. Ale všeobecně třeba říci, že dílo je velmi praktické a vhodné pro začátečníky v biblickém studiu a také pro použití nauky novozákonních knih pro praxi. Dílo vyniká jasným podáním a přehledem, zdravou soudností a rozlišováním mezi tím, co je jisté a co jen pravděpodobné, takže je možno vřele je doporučit.

ŠTORM BŘETISLAV: *Dobrý drak*. Vydal Ladislav Kunčič, Praha, 1944. Vtipná pohádka pro „malé“ i pro „velké“. Pohádka se vším všudy, co pohádka dělá pohádkou, zábavná nelogičnost, výchovná logika, humor, a zde jest něco navíc: vážnost a smutek.

WOLF: *Uernunft und Glaube*. Paul Haupt Verlag, Bern, 1944, str. 132. - Pastor plný víry v duchovní sílu a oprávněnost víry křesťanské se rozešel proti racionalismu. Kniha je statečným zápolením s racionalismem, ukazuje jeho povrchnost, nepravdivost a neudržitelnost. Proto je s podivem, že nakonec chce určitý racionalismus brát v ochranu. Ale rozuměl jsem: chtěl říci intelektualismus, a nakonec sáhl po tomto slově, které se samo zprofanovalo povrchností a mělkostí svých hlasatelů. Zajímavé jsou vývody ze světa iracionálního, ze světa mythického, právě tak jako je zajímavý, ač poněkud mlhavý, jeho pojem mythu. Kniha jest opět tápáním na vlastní pěst člověka, který chce zachrániti důstojnost rozumu a přitom ospravedlniti víru. Sahá přitom k iracionálnímu, k magickému, aby se vyhnul duchovnímu divu, který my vidíme ve víře. Úmyslně neužívám tu slova zázraku, nýbrž jen divu. Nic naplat, bez učící autority nedosáhnou nikdy jistoty tyto ušlechtilé pokusy volných harcovníků, zajistiti nějak království Boží pravdy. - S. B.

Z Á S A D Y

Svatý František Saleský:

Kterak láska zraňuje duši

Smutek, bázeň, naděje, nenávist a ostatní duševní afekty nevstupují do srdce jinak než skrze lásku. Nenávidíme zlo jen proto, že odporuje dobru, jež milujeme; bojíme se budoucího zla, protože nás zbaví dobra, jež milujeme. Budiž nějaké zlo sebe větší, budeme je nenáviděti jen v té míře, v níž je nám drahé dobro, ježbž je opakem. Kdo nemiluje upřímně obec, není příliš sklíčen bolestí, jestliže ji stihne zkáza; kdo nemiluje vůbec Boha, nemá ani v nenávisti hřích. Láska je první ze všech vášní, ba je jejich základem a zdrojem; proto ona první vstupuje do srdce, a poněvadž prostupuje a proniká až na samo dno vůle, kde má své sídlo, praví se, že zraňuje srdce. Je „ostrá“, praví apoštol Francie, a vniká velmi hluboko do ducha. Jiné afekty arci vstupují také, ale činí to prostřednictvím lásky, neboť ona jim umožňuje průchod, pronikajíc srdce; ránu zasazuje toliko hrot dýky, všechno ostatní jen zvětšuje ránu a bolest.

Zraňuje-li, tedy působí nutně bolest. Granátová jablka jsou svou červenou barvou, množstvím svých zrn tak pěkně a hustě spořádaných i svými krásnými korunkami, jak praví sv. Řehoř, prostým obrazem přesvaté lásky duchovní, jež je celá ruměná pro své vzplanutí k Bohu, jež je plna veškeré rozmanitosti ctností a jež jediná dostává a nese korunu věčných odměn; avšak šláva granátových jablek, jež, jak víme, je tak příjemná zdravým i nemocným, je tak promíšena kyselostí i sladkostí, že nelze rozeznati, zdali je její chuť tak příjemná proto, že její kyselost je nasládlá, nebo proto, že její sladkost je nakyslá. Tak zajisté, Theotime, je i láska kyselosládká, a dokud jsme v tomto světě, nemá nikdy

sladkosti dokonale sladké, protože není dokonalá a nikdy není zcela nasycena a uspokojena; a přece nepřestává býti velice příjemná, ana její kyselost zjemňuje lahodnost její sladkosti, jako zase její sladkost zostruje příjemnost její kyselosti. Ale jak se něco takového může státi? Kdyžtž je láska dítěkem zalíbení, jak může zraňovat a působit bolest?

Někdy je předmět lásky vzdálen, a tehdy, můj Theotime, zraňuje láska srdce touhy, kterou vzbouzí a která, nemohouc býti nasycena, prudce trýzní ducha. Kdyby včela píchla nějaké dítě, mohli byste mu nakrásně říkat: „Ach, mé dítě, včela, která tě bodla, je táž včela, která snáší med, jenž ti tak chutná;“ neboť dítě by řeklo: „Pravda, její med mi chutná sladce, ale její bodnutí je tuze bolestivé, a dokud mám její žihadlo ve tváři, nemohu se upokojit; a nevidíte, že mám z toho tvář celou otekrou?“ Theotime, zajisté že láska je potěšení a proto je velmi příjemná, nezanechává-li v našem srdci žihadlo touhy; když však je zanechává, zanechává s ním velikou bolest. Je pravda, že tato bolest pochází z lásky, a tudíž je to bolest jemná a něžná. Slyš bolestné, ale láskyplné výlevy královského milence: *Žiznila duše má po svém Bohu silném, živém; kdy přijdu a ukáži se před tváří Boží? Byly mi slzy mé chlebem a nocí, zatím co mi říkají každého dne: Kde jest Bůh tvůj?* (Ž. 41; 3—4.) Tak praví svatá Sulamitka, všechna sklíčena bolestmi své lásky, k dcerám jerusalemským: *Běda, zavazují vás přísahou, najdete-li milého mého, abyste mu pověděly o mé bolesti, neboť omdlévám, všechna zraněna jeho láskou.* (Píseň 5; 8.) *Naděje, která se omeškává, trápí duši.* (Přísl. 13; 12.)

Bolestná poranění lásky jsou několikerého druhu. 1. První účinky, jichž se nám dostává od lásky, se nazývají poraněním, poněvadž srdce, jež se zdálo zdravé, úplné a celé samo v sobě, dokud nemilovalo, zasaženo láskou se začne odlučovati a oddělovati od sebe sama, aby se dalo milovanému předmětu; a toto rozdělení se ovšem nemůže prováděti

bez bolesti, protože bolest není nic jiného než rozdělení živých věcí, které k sobě lnou. 2. Touha bodá a zraňuje neustále srdce, v němž tkví, jak jsme již řekli. 3. Když však mluvíme o svaté lásce, Theotime, vyskytuje se v ní jistý druh poranění, jež působí někdy sám Bůh v duši, kterou chce velice zdokonaliti; podněcuje v ní totiž podivuhodné zanícení a nevyrovnatelné vábení ke své svrchované dobrotě, jako by ji vyzýval a na ni spoléhal, aby ho milovala; a tu se duše vrhá mocně kupředu, jako by se chtěla rozlétnout výše ke svému božskému cíli; když však ztroskotává, protože nemůže milovati tak, jak si toho žádá, ó Bože, zakouší bolest, jež nemá sobě rovné. Zároveň co jest mocně vábena rozletět se k svému drahému Miláčkovi, je také mocně zadržována a nemůže se rozletět, jsouc připoutána k nízkým bédám tohoto smrtelného života a své vlastní nemohoucnosti; touží po *křídlech holubičích*, aby letěla k svému odpočinku, a nenalézá jich; a tak se tedy krutě zmítá mezi silou svého vzepětí a silou své bezmocnosti. *Já nešťastný člověk*, pravil jeden z těch, kdo zakusili toto soužení, *kdo mě vysvobodí z těla této smrti?* (Řím. 7, 24.) Všimneš-li si tedy toho pozorně, Theotime, není to touha po nepřítomné věci, jež zraňuje srdce, neboť duše cítí, že její Bůh je přítomen; uvedl ji již *do svého sklepa vínného*; *uztyčil* nad jejím srdcem *korouhev lásky* (Píseň 2; 4. podle Hebr. a Sept.); ačkoli však už vidí, že mu zcela náleží, tísní ji a občas na ni vystřeluje tisíce a tisíce šípů své lásky, ukazuje jí novými prostředky, jak mnohem více je hoden milování, než jest milován; a ona, jež nemá tolik síly ho milovat, kolik má lásky oň usilovat, vidíc své úsilí, tak mdlé ve srovnání s touhou, již touží milovati důstojně toho, jehož žádná síla nemůže dosti milovati, cítí se, běda, zmítána nevýslovnou mukou; neboť kdykoli se vzepne, aby vzletěla výše ve své žádoucí lásce, po každé zakusí bolestný otřes.

Toto srdce, zamilované do svého Boha, nekonečně toužící ho milovati, vidí dobře, že přesto nedo-

vede ani dosti milovati ani dosti toužiti. Nuže, tato touha, jež se nemůže splniti, je jako střela v boku ušlechtilého ducha; avšak bolest, kterou to působí, nepřestává býti příjemná, takže každý, kdo opravdu touží milovati, také opravdu miluje toužení a pokládal by se za nejubožejšího tvora vesmíru, kdyby netoužil ustavičně milovati to, co je tak svrchovaně hodno milování; touže milovati, zakouší bolest, avšak miluje touhu, zakouší sladkost.

Pravý Bože, co mám říci, Theotime! Blažení, kteří jsou v ráji, by umdlávali a hynuli věčně touhou více milovati Boha, vidouce, že je ještě více hoden lásky, než ho oni milují, kdyby přesvatá vůle Boží nenaplňovala jejich vůli podivuhodným klidem, z něhož se těší; neboť oni milují tuto svrchovanou vůli tak svrchovaně, že jeho vůle zadržuje jejich vůli a božské uspokojení je uspokojuje, ani svolují býti řízeni ve své lásce touže vůlí, jejíž dobrota je cílem jejich lásky. Kdyby toho nebylo, jejich láska by byla stejně rozkošná jako bolestná: rozkošná pro držení tak velikého dobra, bolestná pro krajní touhu po větší lásce. Bůh tedy, lze-li tak říci, vyjímá ustavičně šípy z toulce své nekonečné krásy a zraňuje duši svých milenců, dává jim jasně viděti, že ho nemilují ani zdaleka tak, jak je hoden lásky. Ten smrtelník, který netouží více milovati božskou Dobrotu, nemiluje ji dosti; v tomto božském konání nedostačuje dostatečnost tomu, kdo na ní chce ustati, jako by mu dostačovala.

(Z Pojednání o lásce k Bohu přel. T. Uodička.)

P. Silvestr M. Braito O. P.:

Budte dokonalí jako Otec váš!

(Kurs duchovního života pro začátečníky 18.)

Máme dokonalého, nejvyššího svatého Otce v nebesích. Dítě pak musí dorůst ke svému Otci, k podobnosti se svým Otcem. To platí o pozemském dítěti a tím spíše o dítěti Božím.

Ježíš nás sám k tomu vybízí velmi naléhavě: **Buďte dokonalí, jako Otec váš v nebesích dokonalý jest!**

Co je dokonalé? Čeho potřebuje nějaká bytost, aby byla dokonalá, a jací musíme býti my, abychom byli dokonalí, to jest, dokonalí jako náš nebeský Otec? Dokonalé má vše, co přísluší k jeho bytosti. To je nejnižší stupeň dokonalosti. U bytostí, které se vyvíjejí, je jejich stupeň dokonalosti v tom, že dosáhnou nejvyššího stupně vývoje svých schopností. U bytostí zaměřených k naplňujícímu cíli, kdy vrcholí jejich vývoj, kdy se naplňuje celá jejich bytost, záleží jejich dokonalost v dosažení právě onoho cíle.

Jsme bytosti rozumové, u nichž všechny ostatní schopnosti slouží této královské schopnosti rozumu a vůli, řízené rozumem. Když dokonalostí je naplnění všech schopností, je další dokonalostí naplnění dokonalé, to jest, nejvyšší schopnosti nejvyšší hodnotou.

Spasitel několikrát zvěstuje své poselství, svůj úkol, že přišel proto, abychom život měli a abychom jej v hojnosti měli.

A co je tento nový život Kristův? Toto je život věčný, aby poznali tebe a jehož jsi poslal . . . To je tedy náš nový život a v tom je tedy naše dokonalost, abychom poznávali dokonale, co nejdokonaleji, co nejplněji svého nebeského Otce.

Leč zde na zemi toto poznání není ve své plnosti a výši v rozumu, nýbrž je to láska, která nás spojuje dokonale s Bohem a dává nám tak jednak co nejdokonaleji Boha poznati, jednak ona teprve připraví naše duše, naše mysli, abychom byli jednou schopni poznávati i rozumem co nejplněji a nejdokonaleji svého Boha.

Když zde na zemi není možné dokonalé poznání Boha, protože i náš rozum jaksi stahuje předměty svého poznání k sobě a tak je nevyhnutelně zúžuje, řekl bych docela i skresluje, kdežto láska je sama přitahována svým předmětem, když je Bůh sám

předmětem naší lásky, čím je tato láska horoucnější, čím více nás pudí a vrhá do Božího náručí, tím spíše nás spojuje s Bohem, tím více také působí, že Bůh sám vlévá do nás, do našeho poznání světlo svého poznání vlastního.

Mimo to láska je také vidoucí, láska je tušící, láska se dohaduje, láska proniká svým jasnozřením intimního spojení a dotyku. Proto čím více porosteme v lásce k nebeskému Otci, tím lépe vycítíme vnitřním zakoušením, ochutnáváním, co jest On. Rozum se pak snaží vyjádřiti, co láska zakusila. Pokoušejí se o to mystikové všech dob a všech duchovních škol. Největší mistři psychologické školy mystické, svatý Jan od Kříže a svatá Terezie z Avily, pronikli nejhluběji dosud tajuplné dění Boží, blízké, prožívané přítomnosti. Oba svatí ukazují překrásně, jak hluboké je poznání v objetí lásky.

Z pouhé milosti určil nám Bůh ve své lásce jako stav pro nás uchystaný, jenž je proto též naší dokonalostí, co nejužší spojení s Bohem a láskou, která se obrací v poznání, a poznáním, které pudí k lásce. Již předtím tak člověka připravil, že povolání k nadpřirozenému, k onomu intimnímu spojení s Bohem nepůsobí na nás drtivě, že neničí naší přirozenosti. Vyhloubil v naší bytosti propast touhy po celé pravdě a po naprostém dobru. Náš rozum je schopen přijmouti všechno, co nese pečeť pravdy, a láska nenalézá v ničem nikdy spočinutí, v ničem stvořeném, v ničem konečném, hledajíc stále dál a stále výše. Bylo by jistě stačilo přirozené poznání Boha, protože na víc nemáme práva, ale Bůh otevřel hlubiny svých tajemství svého vnitřního života, svého intimního života, a tak toto je naší dokonalostí, abychom Boha podobně poznávali, jako on poznává sebe, a milovali jej podobně, jako on miluje nás, a jako prostředční člen této naší podobnosti je naše láska k bližním, spojeným v jednom Otci jednou bratrskou láskou. Čistou, nadpřirozenou láskou v nebeském Otci a v nadpřirozeném synovství ukazujeme, že máme Boha o-

pravdu nade všechno, když pro něho zapomínáme i na své sobectví a vrozený sklon porušené přirozenosti k sobectví.

Teprve do tohoto těžiště je zasazeno naše snažení o dokonalost mravní. Plnění Božích přikázání nesmí být jen hmotným naplněním zákona. To vytýkal Bůh toliko Židům, že se domnívají, že stačí jen několik zevních úkonů, že stačí jen zevní naplnění zákona. Bůh chce poslušnost a lásku. Jeho přikázání nejsou jen předpisy libovolné, nejsou projevy jeho libovůle, nýbrž cesta, kterou máme jít k němu a která ukazuje, jak máme užívatí sebe a tvorů, aby nás neodváděli od Boha, nýbrž naopak přivedli co nejbližší k němu. Za druhé, jeho mravní předpisy umožňují nám onu podobnost s ním, dávají nám žítí a jednati podobně, jako jedná sám Bůh. Proto je v nich dokonalost, ne že bychom jen pro vnější naplnění předpisů, pro skutky své byli svatí a dokonalí, nýbrž protože jimi ukazujeme Bohu svou lásku, že ho tak milujeme, že chceme užívatí všech jeho pokynů jako prostředků, abychom mohli dospětí k němu. Dokazujeme touto poslušností svou lásku k němu, že milujeme ieho i celou jeho svatou a dobrou božskou vůli.

Proto není ve snaze o dokonalost naše osoba v první řadě. Ve snaze o dokonalost nesmí být člověk prvním předmětem, středem celého snažení, nýbrž právě oslava Boží, plnění jeho vůle. Je to spíše oslava dokonalé slávy Boží, nežli úzkoprsé starání se o vlastní velikost. Velikost naše záleží právě v tom, když Bůh je veliký v nás, v tom, že smíme i my přispívatí k jeho slávě mezi tvory. Jsme tehdy dokonalí, jsme-li dokonale Boží, jeho, jenž je nejdokonalejší, ba dokonalost sama.

Když je dítě docela Otcovo a tak Otcovo, jako on je náš, totiž v lásce krásné, plné a důvěrné, pak je dítě dokonalé. Protože naše celá velikost je v tom, že jsme děti Boží, čím více budeme důvěřivé, oddané, milující a poslušné Boží děti, tím jsme dokonalejší.

A toto je též náš celý pozemský cíl: Připodobniti se k Otci a připraviti se tak, abychom se s tímto svým Bohem co nejdokonaleji spojili. Dvě skutečnosti jsou v tomto cíli obsaženy. Zde se co nejvíce spojití s Bohem, jako se svým středem, se svou plností, dobrem, dokonalostí, abychom pak, až věčnost zpečetí naše rozletění se do Boží náruče, rozletění se oddané a naprosté, byl on všechno a ve všem v nás.

Svatý Tomáš nazývá krásně tento život cestou, qua ad patriam pergimus, kterou spějeme do vlasti. Všechny naše schopnosti směřují k vrcholnému naplnění, jímž nemůže býti pro bytost, hodnotící dobro, nic jiného, nežli dobro nejvyšší. Tak je naší dokonalostí základní, když poznáme takto Boha jakožto toho, jenž nás nejdokonaleji naplňuje a jenž jediný jako dokonalost sama smí býti cílem všeho dychtění a tíhnutí všech našich schopností. A dokonalost úplná nastane v okamžiku, kdy ve věčném objetí Božím se již nebudeme ničemu jinému věnovati než jemu, kdy nás nebude nic rozptylovat, unavovat, odvádět, mýlit a klamat, kdy budeme prostě již jen jeho a úplně jeho.

Ale protože milost je seménkem slávy, protože život věčný je výslednicí zde již začatého věčného života poznávání a lásky, chtějící býti naprosto jen jeho, proto je nutné snažiti se o tuto dokonalost, abychom totiž byli dokonale Boží.

Tedy ne abys ty byl dokonalý, aby ses ty viděl svatým, nýbrž abys pokorně byl celý Boží a snažil se stále a denně znovu o to.

Bůh, dokonalost sama, je hodný nesmírné, dokonalé lásky, celé lásky. Zde na zemi nikdy nebudeme moci dokonale Boha milovati, protože tolik věcí nás tu zdržuje a odvádí. Bůh totiž vůbec nemůže nikým, kromě sama sebe, býti milován tak, jak toho zasluhuje. Proto je nemoudré stavěti hráze a hranice, kam až se kdo má a smí snažiti o dokonalost a duchovní život. Kdyby byla dokonalost jen něco čistě osobního, pak bychom o tom ještě mohli

disputovat, ale když si Bůh zaslouhuje všeho, pak se odvaž, jak jen můžeš, pak se snaž ho milovati, jak jen dovedeš. A když cítíš, že málo dovedeš, pros, aby Pán sám v tobě zapálil svou lásku, abys ho mohl milovati tak, jak sám chce býti tebou milován, jak si toho jeho otcovská dokonalá láska zaslouhuje. Proto je nám přikázána dokonalá láska jakožto cíl, abychom milovali Pána z celého srdce, ze vsí síly a ze vsí mysli své, to jest abychom se snažili co nejdokonaleji ho milovati. Když je všechno tvorstvo zde na zemi pro svého Tvůrce, budeme tehdy dokonalí, když naplníme tuto svou úlohu, to jest býti zde pro svého Tvůrce, to jest býti zde na jeho oslavu, na oslavu jeho otcovské lásky.

Žda se tomu říká mystika nebo jakkoliv jinak, o to se příliš nestarejte, mé drahé děti Boží. Dej Otci všechno, přijmi od něho všechno, abys mu všechno mohl dát, abys mohl býti dokonale jeho. Jak můžeš, tak se odvaž! Neboť máš býti dokonalý, jako tvůj Otec nebeský dokonalý jest. A to je cesta dlouhá, předlouhá, kterou nepřejdeš za všechny dny svého života. Nepromarni proto ani dne, ani hodiny, ani okamžiku, nepromarni ani nejmenší příležitosti, nejmenší hodnoty!

P. Reginald M. Dacík O. P.:

Statečná vytrvalost a vytrvalá statečnost

K základní ctnosti statečnosti se druží velmi důležitá ctnost na cestě duchovního života, vytrvalost. Vytrvalost, nebo lépe řečeno setrvání v dobrém až do konce můžeme ovšem chápat také jako zcela zvláštní dar milosti Boží. O tuto milost neustále prosíme, aby nás Bůh zachoval ve své přízni a nedal nám podlehnouti pokušení, které by mohlo míti tragické následky. Než o tuto milost vytrvalosti nám nyní nejde. Máme na mysli vytrvalost jako ctnost a psychologické hledisko jejího vlivu na ce-

lý duchovní život. Pak se nám jeví vytrvalost jako neustávající pokračování v začatém díle přes všechny překážky, jež se jí mohou postavit v cestu. Je to ctnost, která musí pronikat celého člověka, musí odívat všechny ostatní ctnosti. Neboť co by bylo po lásce, co by bylo po pokoře, co by bylo po trpělivosti, kdyby tyto ctnosti nebyly trvalé?

Písmo svaté doporučuje často vytrvalost ve skutcích dobrých. Připomeňme si alespoň dva texty. Ve Starém Zákoně napomíná moudrý Sirach: „Stůj ve své smlouvě a cvič se v ní, ať zestárneš v práci tobě uložené.“ (XI. 21.) Smlouvou, o které mluví, není nic jiného, než smluvní poměr národa izraelského s Hospodinem, a práce, ve které máme zestárnouti, je úsilí o ctnost. Chceme-li pak slyšet Nový Zákon o vytrvalosti, jsou velmi výmluvná slova svatého Pavla: „Dobro pak čiňme vytrvale, neboť časem svým budeme žnouti, neochabujeme-li.“ (Gal. VI. 9.) Apoštol slibuje krásný výsledek žní tomu, kdo neochabne ve svém úsilí o ctnost a vytrvá na cestě svatosti.

Nejlépe se nám zjeví důležitost této ctnosti, když si uvědomíme žalostné následky jejího nedostatku. Zkušení v duchovním životě vědí dobře, že je jistá horlivost, které naprosto chybí jakákoliv vytrvalost. Tito horlivci stále začínají něco nového, ale nikdo je ještě neviděl, aby jediné dílo náležitě dokončili. Hledají vždy nové pobožnosti, protože staré je už omrzely; bloudí od jedné knihy ke druhé, od jednoho kazatele k druhému, duše vždy plné horlivosti a ochotné všechny přivést k Pánu Bohu, ale nakonec je tu vážná obava, zda samy k němu přijdou, protože jim chybí opravdová vytrvalost, bez níž může člověk ztratit i tu nepravou horlivost, kterou zatím má.

V pozadí tohoto nedostatku vytrvalosti je vlastně změkčilost, chvilkovost a nestálost, chyby to, které může odstraniti jen statečná vytrvalost a vytrvalá statečnost. Nikdo nepochybuje o tom, jak nebezpečné jsou tyto chyby v duchovním životě.

Cestu duchovního života nastoupilo velmi mnoho duší a nastupuje stále, ale k jejímu konci dospívá jen zcela nepatrný počet. Mnoho je těch, kdo začínají, ale jen málo vytrvá. Nedostatek vytrvalosti je bezprostřední příčinou ochabování prvotní horlivosti a pozvolného návratu ke způsobu života, který už nelze zváti duchovním. Cesta k Bohu vyžaduje stálou pozornost; nestálost a těkavost hledá rozptýlení. Duchovní člověk musí stále bojovat se světem a se sebou samým; změkčilost by mu ráda namluvila, že netřeba přehánět; že možno užívat všeho, co Bůh člověku dal k užívání, a netřeba se zříkat toho, čeho nám nebe popřává. Vždyť i pohodlnější cestou lze dospět spásy, nemusí přece každý mrskat své tělo důtkami a vystupovat na sloup sv. Šimona Stylity. Řeč změkčilosti je velmi úlisná a její obsah má nejednou podobu pravdy. Člověk musí být na ni velmi opatrný, jak opatrný je na řeč neupřímnou a pokryteckou. Důkaz její nepravdivosti nalezne v tom, jak odvádí od začaté cesty a porušuje v duši klíčící vytrvalost.

„Kdo vytrvá až do konce, bude spasen,“ čteme u sv. Matouše (X. 22.), to jest, kdo neodpadne od Krista a zachová mu věrnost, dosáhne spásy. Podobně bychom mohli říci, kdo vytrvá na začaté cestě duchovního života, dosáhne jistých výsledků, vystoupí na horu svatosti, až tam, kam ho pozve milost Boží. Pak chápeme důležitost této ctnosti, bez níž je člověk nestálý a vždy vydán rozmarům chvilkové náladovosti, která ustupuje před každou skutečnou, ba i neskutečnou obtíží. Začíná-li kdo hrát na housle, není ještě umělcem. A dá-li se kdo cestou křesťanské dokonalosti, není ještě světcem. Jen vytrvalost přivede k virtuositě ve hře na housle; a jen vytrvalost v potírání hříchů a v konání ctností přivede ke svatosti. Bude to dlouho trvat, než se z učedníka stane skutečný mistr, a o člověka se nejednou pokouší malomyslnost, únava, vyvolaná pomalým získáváním toužené dokonalosti. Tu musí právě zasáhnout ctnost vytrvalosti, která sná-

ší tíhu dlouhotrvající námahy, nutné k dosažení cíle, a bojuje proti vznikající únavě, malomyslnosti a bázni z nastoupené dráhy.⁸ To je vlastní obor činnosti této ctnosti, tak důležité v duchovním životě.

Vytrvalost je dcerou statečnosti; není to ctnost slabochů. Bude proto třeba vynaložiti mnoho úsilí k jejímu získání zvláště u povah vrtkavých, snadno měnlivých a nestálých. Především je třeba být důsledným a vytrvalým i v obyčejných úkonech denního života. Přesnost v dodržování určitého pořádku, zachovávání daného slova, dochvilnost, přesné vyplnění povinnosti stavovské nebo jakékoliv jiné, to jsou všechno pomůcky vytrvalosti.

Převeďme-li si nyní ctnost vytrvalosti na pole čistě duchovní, jeví se nám jako „hradba svatosti“, jak ji nazval sv. Bernard.⁹ Nepostavíme-li hned na počátek svého duchovního života vytrvalost, nedospějeme daleko. Nic není tak obtížné jako den co den přijímat s ochotou vůli Boží a v ní všechnu tíhu závazků zákona křesťanského a zákona svatosti. Necítíme-li dnes odpor přirozenosti, jistě se svého času přihlásí, a nepokouší-li se o nás malomyslná bázeň, vznikající z dlouhé, únavné cesty - cesta k věčnosti není ani krátká ani snadná - pak budme na ni připraveni. Jen v síle vytrvalosti, která nás navykne statečné důslednosti v provádění všech předpojatých úmyslů, zvítězíme.

Proti oné chybě lidí nevytrvalých, kteří bloudí od jednoho způsobu zbožnosti k druhému, od jednoho zpovědníka k druhému, od jedné knihy k druhé, je třeba postavit hradbu vytrvalosti v tom, co jsme po náležitě úvaze v duchovním životě začali. Není radno zatížit se duchovními úkony více než připouští stav, povolání a jiné okolnosti, v nichž člověk žije, ale k čemu jsme se rozumně rozhodli, v tom musíme být statečně vytrvalí. Raději méně a dobře než mnoho a špatně - tato zásada nás musí vždy provázet - ale v každém případě jen vytrva-

⁸ Theol. summa, II. II. ot. 137, čl. 1, 2.

⁹ Ep. 129, n. 2. M L 182, 284.

lost nás přivede k vítězství. Bez vytrvalosti bychom byli stále jen slabochy, kteří se potácejí mezi spoustou krásných a dobrých úmyslů, jež nikdy nepřivedou k uskutečnění.

V životě světců se setkáváme s podivuhodnými skutky vytrvalosti. Vytrvalost sloupovníků náleží jistě mezi činy, nad nimiž musíme žasnout, které však nemůžeme následovat, ale láska k Bohu, která je pudila, a síla vůle, která je vedla, může být i pro nás vzorem. Netřeba však myslet jen na případy tak podivuhodné a tak málo následovatelné. Vytrvalost je dcera statečnosti a proto sestra trpělivosti. I v tom byla krásná vytrvalost, co čteme v životě svatého dítěte Víta z Fontgaland. Vypravovali mu o životě a utrpení Páně. Dítě zatoužilo rovněž přinésti nějaké oběti z lásky k dobrému Ježíši. Odpoledne byl s vychovatelem na procházce. Když jej večer zouvá, vidí, že dítě má proděravělou punčošku a patu oteklou. Cestou se mu dostal ostrý kamének do sandálu. Mohl jej vyndat. Jindy by tak jistě učinil. Vzpomněl si však, že chtěl podat Kristu Pánu oběť. Proto neříká nic a trpí.

Z takovýchto skutků jako malých kaménků se stává veliká mosaika obrazu vytrvalosti. Když umělec vytvoří dílo, pohlédne na ně a jeho duše se naplní zvláštní radostí. Je to radost z vědomí, že vykonal cosi velikého. Tak je tomu i v případě kterékoliv ctnosti, neboť každá ctnost je uměleckým dílem. Vytrvalost má však zcela zvláštní právo na tuto vnitřní radost, neboť na jejím konci je bezpečné dosažení touženého cíle.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

*Moderní psychologie a výchova**1. Duše a tělo.*

Psychologie je věda o duši. Lidská duše není však duch čirý, nýbrž duch, mající schopnost a takřka náchylnost ke spojení s hmotným tělem. Duše a tělo tvoří v tomto životě nedílnou jednotu, a to od početí v lůně mateřském. Jelikož nestačíme současně pozorovat duši i tělo, zkoumáme je zvláště. Člověk je bytost tělesně duševní. Tělo člověka je tělo oduševnělé a duše člověka se projevuje i tělesně, avšak dějství tělesné a duševní není totožné.

Základním a nejtěžším problémem psychologickým je poměr duše a těla. Obecná a přímá zkušenost učí, že tělesné stavy vyvolávají stavy duševní a naopak. Bolest tělesná způsobuje rozladění duševní. Utrpení duševní vede k poruchám ústrojí tělesného. Duševní práce, jak dokázal Mosso, způsobuje únavu tělesnou a naopak námaha duševní vyvolává ochablost tělesnou, takže jest omylem domnívati se, že námaha tělesná je zotavením od námahy duševní.¹

Vzájemné ovlivňování duše a těla vysvětlovali materialisté domněnkou, že jevy duševní jsou jen doprovodem dějů tělesně nervových (psychofysický paralelismus). Bylo-li to míněno tak, jako by dějství duševní bylo jen výsledkem pochodů fyziokochemických, nebylo to vysvětlení, nýbrž nová otázka: jak je možno, aby myšlenky, vědomí, paměť vycházely z dění ryze hmotného?

Jisté je, že tam, kde jde o zážitky, mající původ ve vnějších vlivech (popudy a podráždění), nebo vnitřních pochodech tělesných, nebo kde jde o hru představ beze smyslu, mají tělesně nervové pocho-

¹ E. Meumann's *Intelligenz und Wille*. Herausg. Dr G. Störing, Quelle-Meyer, Leipzig 1925, S. 76.

dy příčinné prvenství, takže stavy duševní jsou jejich následkem. Ale tam, kde jde o postižení smyslu, souvislost myšlenek a pohnutek má příčinné prvenství duše a pochody tělesné jsou jen výrazem dějství duševního. Nejlépe je to patrné z tělesných změn, způsobených pochody čistě duševními: hypnosou, sugescí a autosugescí. Změny ty by nenastaly, nebýt příčin čiré duševních. Mimo to je známo, že vývoj duševní a vývoj tělesný nejsou souběžné. Duševní vývoj člověka pokračuje, i když síla tělesná ochabuje. Veliká díla vědecká a umělecká jsou díla podzimu, ne jara.

Myšlenku o vzájemném ovlivňování duše a těla lze snad nejlépe vyjádřit tak, že každý tělesně duševní, to jest nervový a zároveň duševní pochod má dvojí příčinu a dvojí účín. Vychází z dějství duševního i nervového a má účín duševní i nervový. Příčinné prvenství má hned stránka nervová, hned stránka duševní, a tak vystupuje do popředí brzy fysická, brzy duševní zákonitost.²

Je nepochybné, že celé tělo má účast na duševním životě, a to nejen svými smyslovými a motorickými nervy, mozkovými centry a ústředním nervstvem, nýbrž i funkcí žláz, čili tak zvanou vnitřní sekrecí.

2. Fysiognomika.

Intimní sounáležitost duše a těla je polem pracně zorávaným moderní psychologií výrazovou (Ausdruckspsychologie). Znalost člověka, která je nezbytným základem výchovné činnosti, má dobrou oporu v pozorování vnějších známek a projevů: držení těla, chůze, výrazu tváře, pohybů, způsobu řeči, rázu písma, stavby těla, tvaru lebky a obličeje. Předpokládá se, že povaha člověka se neprojevuje jen tím, co člověk dělá, nýbrž i tím, jak vypadá a jak si počíná.

² Aloys Wenzl, *Seelisches Leben - lebendiger Geist*. Ferdinand Ehmke, Stuttgart 1943, S. 110-11.

Stará fysiognomika z doby Goetheovy ustoupila hodně do pozadí: souditi na duševní vlastnosti podle jednotlivých tvarových zvláštností lebky jest zřejmě pochybené, poněvadž v útvaru lebky a stavbě těla vůbec mohou plemenné a kmenové znaky převládati nad individuálními a nadto jednomu a témuž útvaru může odpovídati, jak zkušenost učí, rozdílný úděl duševní. Lidské tělo jako celek a zvláště lidská tvář je sice zrcadlem duše, ale individuální vlastnosti se nedají z ní přesně vyčísti a dokonce ne vyměřiti. Proto novější psychologie přešla raději k pozorování výrazových pohybů a zvláštní význam přisuzuje grafologii. Že písmo je výrazem osobnosti, je nepochybně: už podle písma na adrese dopisu poznáváme, kdo nám píše. Z písma je možno poznati i duševní úroveň, temperament, inteligenci, sílu vůle. Ale jeden a týž znak může znamenati různé věci. L. Klages mluví tudíž o ambivalenci znaků. Grafologie je věda dosud nedotvořená. Budovati úsudek o člověku jen na odhadech grafologických by sice bylo jednostranné, a však užívati výsledků grafologie spolu s výsledky jiných method jest oprávněno.

3. Pokusy o typisaci povah.

Staré třídění povah na sanguiniky, choleryky, melancholiky a flegmatiky má základ v antické theorii humorální, ožívá však v novodobém zdůraznění vnitřní sekrece. Nelze popírati, že jsou skuteční sanguinikové (lidé „krevní“ a vznětliví), cholerykové (lidé „žlučovní“ a popudliví), melancholikové (lidé chmurní a citoví) a flegmatikové (lidé „hniující“, líní a neteční). Je však zřejmo, že tato typisace je zaměřena hned k citu, hned k tempu reakce: nevychází tudíž z jednotného hlediska a nehodí se také na všechny lidi.

Novodobá psychologie určuje povahové typy buď na základě pokusného vyšetřování (Jaensch) nebo na základě psychopathologie (Kretschmer), na

základě nervové terapie (Jung), nebo na základě nauky výrazové (Ausdruckskunde: Klages), a konečně i na základě poměru k hlavním hodnotám kultury a života (Spranger).

Nejživotnější se zdá typisace Kretschmerova.³ Kretschmer rozeznává typ schizothymní (duševně rozštěpený), jež přiřazuje k asthenické a leptosomní, to jest štíhlé a slabé soustavě tělesné a cyklothymní (duševně ucelený, v rytmickém koloběhu se pohybující), jež přiřazuje k pyknické a atletické, to jest zavalité a k tloušťce náchylné soustavě tělesné. K nim pak přidává typ dysplastický, který představuje jakousi variaci uvedených typů a jejich prolínání.

K tomuto rozlišení byl Kretschmer přiveden zkušeností psychiatrickou, v níž se mu dvě endogenní psychosy, totiž schizofrenie a cirkulární šílenství, jevily jako chorobné vystupňování těchto dvou základních typů. Zvláště případným se zdá roztrídění Kretschmerovo, pokud jde o tvořivé a geniální lidi. Filozofové a matematikové se vyznačují štíhlým vzrůstem a schizothymním charakterem (Descartes, Newton, Kant, Gauss). Pyknikové jsou mezi nimi vzácností. Cyklothymní a pykničtí jsou zato přírodní badatelé a lékaři (Darwin, Mendel, Pasteur, Koch, Behring). Mezi slovesnými umělci nápadně vyniká rozdíl mezi mistry široké, syté, realistické a humorné prosy, kteří vesměs byli pykniky, a dramatiky, pathetiky a romantiky, kteří se představují jako leptosomové.⁴

Ryzí typy jsou řídké: většinou se nám lidé jeví jako kombinace typu schizothymního a cyklothymního. Je jisto, že zařazením člověka pod určitý typ není ještě vystižena celá jeho individualita. Člověk, jak jest, je vždy více než typ - má totiž kromě vlastností skupinových i vlastnosti čistě osobité.

³ Ernst Kretschmer, *Körperbau und Charakter*. 17-18. Aufl., Springer-Verlag, Berlin 1942.

⁴ Ernst Kretschmer, *Geniale Menschen*. Springer-Verlag, Berlin 1942, S. 201-4.

Soustavě Kretschmerově lze snad vytýkati, že v ní není objasněn poměr mezi temperamentem a charakterem. Lze vskutku určovati charakter podle temperamentu? Neliší se někdy charakter dospělého člověka od charakteru dítěte? Nejsou změny organismu, nemoci, způsob zaměstnání, vlivy sociální neméně významnými prvky, utvářejícími charakter jako temperament?

Příbuzné je rozlišení E. R. Jaensche na typ integrovaný, vyznačující se jednotností a uceleností duševního života, a typ desintegrovaný, vyznačující se rozeklaností a nesouladností duševních složek. K této své typisaci dospěl Jaensch na základě vyšetřování eidetiků, to jest osob schopných subjektivních zrakových představ (názorových obrazů). Bratr E. R. Jaensche, lékař Walther Jaensch, se pokusil hledat v subjektivních názorových obrazech vztah k určitým tělesným znakům. Eidetikové jsou buď typu T (tetanoidní) nebo typu B (basedowoidní); tyto typy odpovídají určitým konstitucím tělesným. K nim pak byl přidán typ S (synestetický), u něhož se vyskytuje schopnost spojovati s vnímáním zvuků počítky barevné.

Souvztažnost mezi formami optických názorových obrazů a určitými tělesnými typy by ovšem bylo možno dokázati jen na podkladě velikého materiálu, jehož však ani W. Jaensch sám nepodal. Mimo to sám přiznává, že jak tetanoidní, tak i basedowoidní názorové obrazy se mohou vyskytovat i osamoceně, bez průvodních tělesných znaků.⁵

Jaenschova typisace se vcelku kryje s Kretschmerovou. Na první pohled je patrné, že lidé integrovaní jsou vlastně cyklothymikové, lidé desintegrovaní schizothymikové. Ale přes svou methodičnost není typisace Jaenschova tak životná jako Kretschmerova.

S hlediska subjektu a objektu rozlišuje C. G. Jung typ introvertní a extravertní. K prvnímu ná-

⁵ Walther Jaensch, *Grundzüge einer Physiologie und Klinik der psychophysischen Persönlichkeit*. Berlin 1926, S. 39-52.

leží lidé, kteří jsou uzavřeni více do sebe, ne sice ve smyslu mravního egoismu, ale ve smyslu orientace spíše theoretické než praktické, duchovní než hmotné. K druhému pak lidé, jejichž zájmem je svět vnější, život, společnost, výchova, hospodářství a jejichž živlem je zkušenost a praxe.

Zdá se, že psychologická typologie má nyní za úkol nalézt konvergenci schizothymního temperamentu Kretschmerova, desintegrovaného typu Jaenschova a introvertního typu Jungova na straně jedné, cyklothymního, integrovaného a extravertního na straně druhé, a přivést různé odstíny a úchylinky jednotlivých nauk na společného jmenovatele jasného a přesného rozlišení. Po stránce věcné se totiž tyto pokusy o typisaci vcelku shodují, jen názvosloví je v každé typologii jiné.

Uvedené typisace jsou vesměs formální, to jest málokterá kromě Jungovy přihlíží k vlastnímu obsahu duševního života. Zcela duchovědně je založena typisace Eduarda Sprangra.⁷ Spranger rozeznává různé typy podle poměru k hlavním hodnotám kulturním. Zájmem o vědu je typisován člověk theoretický (typ učenecký), zájmem o umění člověk esthetický (typ umělecký), zájmem o hospodářství a techniku člověk ekonomický (typ praktický), zájmem o blaho bližních člověk sociální (typ lidumilný), zájmem o věci veřejné člověk politický (typ mocenský) a zájmem o náboženství člověk zbožný (typ náboženský).

Rozumí se, že Spranger podává jen obraz typů ideálních, jsa si dobře vědom, že ve skutečnosti se vlastnosti typů prolínají a mísí, takže prakticky znamená jeho třídění pokus o určení převládajícího zájmu, jakési dominanty, která vtiskuje určité osobnosti svůj ráz. Namítá-li se někdy, že třídění

⁶ C. G. Jung, *Psychologische Typen*. Rascher-Verlag, Zürich und Leipzig 1942, S. 473-583.

⁷ Eduard Spranger, *Lebensformen*. Geisteswissenschaftliche Psychologie und Ethik der Persönlichkeit. Max Niemeyer, Halle (Saale) 1930.

Sprangrovo je striženo jen na lidi vyšší duševní úrovně a že se na příklad málo hodí na lidi prosté, šlo by pak spíše jen o přesné určení, kdo je člověk prostý. Víme však, že i mezi prostými lidmi, ba i mezi dětmi se najdou písmáci, technické, vynálezci, ekonomové, politikové, lidumilové a ovšem i lidé náboženští. Nutno však přiznati, že hodnoty, na nichž zakládá Spranger své typy, nejsou stejného řádu a že tudíž lidé nižších zájmů se mohou jevit jako lidé nehodnotní a neužiteční.

Postřehy typologů jsou tak bystré a zkušenosti jejich tak bohaté, že z nich může čerpati poučení i vychovatel, i když je jisto, že daleko významnější je to, co člověk myslí a chce, než to, jak to myslí a chce, a i když nás zajímá více vlastní obsah duševního života než jeho struktura nebo jeho dominanta.

Ale k duši dítěte můžeme konec konců proniknouti jen podle vnějšího vzhledu, chování a projevu. Nemusíme bezvýhradně přijímati typisaci Kretschmerovu, ale musíme uznati, že duševní struktura je do určité míry podmíněna tělesnou výstavbou, vnitřní sekrecí a zdravotním stavem.⁸

Můžeme míti pochybnosti o průkaznosti Jaenschových domněnek o souvislosti eidetických vloh s tělesnými typy. Ale je nesporno, že eidetická vloh je zejména u mládeže mocně vyvinuta a že příslušná pozorování jsou leckdy dobrým klíčem k tajemství mladé duše. A to tajemství nelze vždy od-

⁸ V knize *Klub Pickwickovců* líčí Dickens líného chlapce: „Tlustý hoch se probudil, otevřel oči, spolkl ohromný kus holubí paštiky, která mu vžela mezi zuby od chvíle, kdy ho přepadl spánek, poslechl zvolna rozkazu svého pána a zíral ospalýma očima na zbytek večere.“ Dickens tohoto tlustého chlapce osobně znal. Lidé ho považovali za lenocha. Dnes však víme, že trpěl nemocí zvanou dystrophia adiposogenitalis. Je to porucha hypofyzy (podvěsku mozkového). Tato žláza vylučuje přímo do krve různé hormony, které mají vliv na vzrůst těla, krevní skladbu a duševní vývoj. Porucha hypofyzy může býti příčinou flegmatické dispozice myslí, beztemperamentnosti, ospalosti a netečnosti. Kdyby v době Dickensově byla známa hormonální léčba, mohl ten chlapec býti vyléčen včasným vstříkáním podvěskového hormonu.

haliti jen zjištěním vnějšího chování bez znalosti vlastního duševního ustrojení.⁹

Můžeme v třídění Jungově viděti ne zcela zdařilou a ne zcela přirozenou schematisaci, ale nemůžeme upříti, že rozlišením mezi lidmi introvertními a extravertními a rozbohem jejich duševního obzoru se stalo zřejmým, že bohatý a kypící život není jen okolo nás, nýbrž především v nás a že vnitřní bohatství to jest, co uchvacuje a získává mládež, ne pouhá slova.¹⁰

Můžeme si říkati, že typisace Sprangrova jest vlastně jen popisem určitých jednostranností, zvláštních zálib nebo koníčků: výchova však znamená pěstiti schopnosti všechny. Vskutku je cílem výchovy vypěstiti člověka harmonického a vyrovnaného. Ale právě studium typů Sprangrových nás poučuje, že, je-li někdo prost jednostranností, je to právě člověk náboženský. Není člověka univerzálního, poněvadž nikdo nemůže uskutečniti všechny hodnoty. Ale je možno a nutno míti ke všem hodnotám kladný poměr. A ten poměr má člověk náboženský. Má kladný poměr k vědě, poněvadž pravé a celé vědění vede k Bohu; k umění, neboť

⁹ Eidetik může ve škole omylem býti pokládán za žáka líného a nepozorného. Je možno, že jeden žák ve škole sní z pohodlí, ale jiný proto, že jeho vnitřní svět ho poutá více než svět školy. Anebo jeden žák se nedívá na učitele proto, že hledí jinde nalézt, co mu chybí, jiný však proto, že hledá projekční plochu (stěnu, strop), na niž by promítl svůj názorový obraz, vzbuzený látkou právě probíranou. (Dr Ferdinand Kratina, *Eidetická vloha u mládeže*. Gener. kom. Orbis, Praha 1930, str. 157.)

¹⁰ Věříme tak příliš na metody, píše C. G. Jung, že když metoda je dobrá, zdá se tím posvěcen býti i učitel, který jí užívá. Méněcenný člověk nikdy není dobrým učitelem. Schovává však svou škodlivou méněcennost, která žáka tajně otravuje, za znamenitou metodikou a stejně skvělou výřečností. Starší žák ovšem již nežádá nic lepšího než znalost užitečných metod, poněvadž již podlehl obecnému názoru, že lepší metoda vítězí. Zkusil již, že i nejprázdnější hlava, která si umí osvojit nějakou metodu, je první ve třídě. Celé jeho okolí mu namlouvá a názorně ukazuje, že je třeba jen správných metod, abychom dosáhli žádoucího výsledku. (*Psychologische Typen*, S. 578-9.)

pravé umění od zjevů smyslových povznáší k nadmyslu; k hospodářství, neboť hmotné statky v rukou člověka náboženského jsou prostředkem ke konání dobrých skutků a dosažení cílů nadhmotných; ke společnosti, neboť náboženství ukládá milovati bližního pro Boha; k státu, neboť řád politický a autorita vrchnosti světské vyplývají z řádu mravního a z autority Boží. A tak je zřejmo, že jednotná a celostní výchova není myslitelná jinak než na základě náboženském.

Jakkoliv užitečná a podnětná jest typisace moderní psychologie, nelze neviděti nebezpečí, že její výsledky budou chápány ve smyslu povahového determinismu. I když víme, že povaha člověka jest utvářena prvky dědičnosti, temperamentu a prostředí, přece jen nemůžeme pokládati žádný z těch prvků za osudový a nezměnitelný. Kdo myslí, že rozhodující pro vývoj charakteru je prostředí, uchovává si přece jen jakousi víru v působení vychovatelské. Ale kdo se oddává domněnce, že o povaze člověka rozhodují jediné vlivy dědičnosti nebo že ji spolu s nimi nutně a bezvýhradně určují typové rysy, propadá ne snad jen pessimismu, nýbrž přímo nihilismu vychovatelskému. Jen ty rysy povahové musíme pokládati za zděděné nebo temperamentem dané, které naprosto nelze vysvětliti jako získané.

(Pokračování.)

Konstantin Miklík CSsR.:

Jak získati Kristovy ctnosti příkladem a působením Eucharistie

(Pokračování.)

Třetí cesta k prisvojení ducha Kristova jest cesta prodlévání v jeho přítomnosti. Blízkost Milovaného působí na nás bezděčně, proměňuje nás nepozorovaně. A prosíme-li Otce, držíce v rukou jeho Syna, nutíme jej, aby nás přijal s ním a nejprve proměnil v něho. Toto prodlévání jest fysické nebo

duchovní, prosté neb činné. Fysicky prodlévá před Kristem, kdo tráví čas před Oltářní svátostí. Duchovně ten, kdo má vědomí, že Bůh jest tělesně mezi námi, že jest vpravdě Emmanuel. Neboť i tento druhý pamatuje na Eucharistii, zachovává zčásti příkaz Páně: „To čiňte na mou paměť!“ - Prostá přítomnost u Krista jest ta, kde mlčíme a neříkáme nic; činná ta, kde se před ním modlíme, nebo říkáme modlitbu Církve (Hodinky), konáme rozjímání nebo návštěvu. Zejména se doporučuje modliti se některé Hodinky před Nejsvětějším jako přípravu na Mši a Přijímání, nebo jako prodloužené díkyčinění po Mši a po Přijímání. Nelze říci, že činná přítomnost je vždycky účinnější než tichá, protože trpné chování před Eucharistií dává Kristu příležitost, aby sám mluvil k duši oním vnitřním hlasem mlčícího tajemství. Nevadí tedy nikterak, že únavou nebo vyprahlostí nemáme co mluvit. Naše slyšení se může odbývati mlčky; proto ještě nebude marné, nebude bez účinku a viditelných stop. A ačkoli jest cit přežitéčným služebníkem rozumu i vůle, musíme se někdy obejítí bez něho, protože naše duše může existovati i bez těla, a protože víra s činem stačí k tomu, aby naše jednání bylo spravedlivé před Bohem.

Někdy však není síly ztráviti pět, deset, nebo patnáct minut před svatostánkem v naprostém tichu, duch nenachází pro únavu slov k důstojnému hovoru s Bohem. Jest nutno znáti způsoby, jak se chovati v kostele mimo bohoslužbu s uctivostí a láskou ke Kristu tam přítomnému, nebo jak si pomáhati k vytrvalému probdění určené chvílky v prostorách chrámu, v němž náš nejvyšší Pán bydlí a mlčí. Jest docela krásná pobožnost *prohlížeti chrám* Páně a všechny jeho součástky, ozdoby a zařízení, činíme-li to ze zájmu o dům našeho Otce a Přítele. Ani doba bohoslužby nám neukládá zcela, abychom byli slepí a hluší k tomu, co činí náš kostel milým a velebným, protože to tvoří rámec tajemství, jež právě slavíme. Ale mimo bohoslužbu se můžeme věno-

vati tomuto dílu plněji, aby nás účinky všech těchto věcí zasáhly rychle a na první ráz, jakmile do kostela vkročíme za účelem liturgického úkonu. Mimo to jest několik myšlenek, které nám mohou dodati síly, abychom vytrvali v kostele po čas předsevzatý úplně trpně a bez hnutí. Jsou naznačeny v *Hodinách o Posvěcení Chrámu*, a platí-li vůbec o každém domě Božím, pak jistě zvláštní měrou o takových kostelích a kaplích, kde se chová Velebná Svátost. Tak druhá antifona prvního nokturnu řečeného svátku zní: „Hospodin bude mi za Boha, a kámen tento bude Božím domem!“ - Slova ta pronesl Jakob (Gen 28, 22) jako slib za očekávanou Boží pomoc, ale Církev jich užívá v tomto zesíleném smyslu: Zde, na místě zasvěceném druhé Osobě, bude Syn Boží mým Bohem, to jest mým nejvyšším dobrem, mým štěstím a mou ochranou, neboť kameny této dlažby a kvádry těchto zdí jsou částí Božího paláce, a kdo zde prodlévá, jest účasten všech výhod plynoucích z Boží přítomnosti. - První dvě antifony druhého nokturnu znějí: „Není zde jiného než dům Boží a brána nebes“ (Gen 28, 17) a: „Spatřil Jakob žebřík, jehož vrch se dotýkal nebe a po němž andělé sestupovali dolů, a řekl: Vpravdě svaté jest místo toto!“ (Gen 28, 12, 16). „Brána nebes“ jest ovšem nebe samo, a to vskutku a doslova, neboť nebe nemůže býti vzdáleno od Toho, kdo je jeho středem a králem i jako člověk. Proto meškati v kostele s Velebnou Svátostí jest meškati neviditelně v nebi, uprostřed nesčíslných zástupů blažených duchů a svatých Božích. Kostel je však také skutečný prostředek, jak vystupovati se země do nebe a jak nebe dosáhnouti, jak přijímati vzkazy a posily Božích poslů a udržovati se v tajemném styku s Bohem. Tento styk se v kostele odehrává, i když to nepozorují naše smysly. Stačí však, když o tom ví bezpečně náš rozum, osvícený věrou. „Kdo bydlí v pomoci Nejvyššího, prodlévati bude v ochraně Boha nebes“ (Ž. 90, 1). Toto předvěti prvního odstavce 90. žalmu, tvořící první an-

tifonu třetího nokturnu svátku Posvícení, má na rtech Círky význam poněkud jiný. Ona chce říci: Kdo dlí v chrámě, dlí v místě, kde Bůh pomáhá. Protože dlí v takovém místě, není možno, aby pomoci a ochrany Boží nezakusil. „Chrám Páně je svatý; jest to Boží stavba, Bohem vybudovaná.“ - Je-li chrám Páně Boží stavba, vybuďoval ji Bůh pro své milosrdenství k lidem. Dává je těm, kdo se v ní zdržují, kdo přicházejí prosit, i když nevědí jak. Protože je chrám Páně svatý, vyzařuje svatost na všechny, kdo jsou v něm, ba i na všechny, kdo jsou okolo něho. Proto vesnička s kostelem dýchá docela jiným půvabem, než sebe větší blok domů bez ústřední budovy svatosti. „Požehnaná sláva Hospodina na místě, jež mu je zasvěceno!“ (Ez 3, 12). Těchto slov prorokových, řečených o Bohu na nebesích, užívá Církev o Bohu v chrámě a zvláště ve Svátosti. I zde možno cítiti „šelest křídel, tepoucích o sebe vespolek“, a „hlas kol“, jedoucích pod mystickými živočichy, a hlas vichru, povstávajícího pohybem života, který proudí v prostorách chrámových mezi Božím majestátem a těmi, kteří se mu klanějí. Avšak i sladký hlas lásky, který vane neslyšitelně od zavřených či otevřených Dvířek, vedoucích k Živému Pokladu. - *I mimo kostel* můžeme dlíti v duchu u Velebné Svátosti. Vždyť se modlíme před přijímáním: „Me a Te numquam separari permittas“ (Nikdy nedovoluj, abych se od Tebe odlučoval!). - Jako ve mši obětujeme Krista teprve tehdy, když on sám svou oběť již dokončil, tak můžeme kdykoli a kdekoli říkati modlitbu „Unde et memores Domine . . . offerimus praeclarae maiestati tuae hostiam puram.“ - Neboť vždycky předcházela někde na světě právě dvojí konsekrace a Ježíš se právě obětoval Otcí. Můžeme tedy vždycky býti spojeni s Božím oltářem, vždy přináseti Bohu „oběť čistou, svatou a neposkvrněnou“, „svatý Chléb věčného života“ a „Kalich neustávající spásy“.

Čtvrtá cesta za Ježíšem je *cesta napodobení toho v životě, co jej vidíme činiti ve mši svaté*. Zde ne-

myslíme na to, abychom konali s Kristem jeho meš-
ní oběť, nýbrž abychom sloužili podle jeho vzoru
svou vlastní životní mši. Tuto druhou mši může a
má sloužiti každý, kněz i laik. A jest to mše, kterou
si od nás Bůh přeje, mše, která jest asi nejdraho-
cennějším ovocem mše Kristovy. Neboť tato opět
jest opakováním někdejší vlastní mše jeho života.
Nuže, co činí Kristus v mešní liturgii, a jak my to
můžeme napodobiti ve svých všedních dnech, ve
svých mimoliturgických okamžicích? Kterak to, že
Pán opakuje podstatu svého života v Svátosti, a jak
my máme po vzoru Eucharistie žíti svůj vezdejší
život, aby byl dokonalým obrazem života Kristova
a Božího?

Kristus ve mši připravuje oběť, přináší ji a dává
obětní hostinu. To jsou tři hlavní části mše a po-
skytují nám příklad, nad nějž není lepšího a vzác-
nějšího. Ačkoli jest Kristus ve mši hlavním obět-
níkem, není tím řečeno, že kněz neb dokonce věřící
konají s ním a po něm v liturgické oběti totéž.
Kristus, který obětuje a sám jest obětí, nepřijímá
sám sebe v svatém přijímání. Toho nečinil ani při
poslední večeři, ani to nečiní nyní, protože přijímá-
ní nepatří k smrti Kristově, která se mysticky opa-
kuje dvojím proměněním, nýbrž jen k doplňku obě-
ti již hotové, k obětní hostině, která po oběti násle-
duje. Názor Bellarminův a některých jiných theo-
logů, že přijímání jest podstatou mše a proměnění
jen jeho podmínkou, nebyl přijat, a theologie jest
příliš zajedno v tom, že dvojí konsekrací jest Kris-
tova oběť skončena, než aby bylo možno říci na
zvrácení tohoto učení něco platného. Nám jde
v tomto odstavci právě o to, co činí ve mši sám
Kristus, nikoliv kněz nebo věřící. A Kristus ve mši
oběť připravuje, přináší a nabízí z ní hostinu jiným,
především obětujícímu knězi, kterému není nikdy
dovoleno sloužiti mši, aby sám při ní nepřijímal
dary, které proměnil v Tělo a v Krev Kristovu.

Všimněme si těchto hlavních rysů naší vlastní
životní mše. *I my máme nejprve svou oběť přípra-*

viti. To jest naše ofertorium, náš první, předběžný mešní čin. Obětí musíme býti nakonec my sami, jako jest ve mši liturgické Kristus sám obětí. Ale ofertorium není ještě mystická smrt Kristova, obětní dary v ofertoriu nejsou ještě Tělo a Krev Boho-člověkovy. Z hmotných věcí pozemských, z potřeb lidské přirozenosti bere Kristus látku k oběti, aby ji proměnil a povýšil, a pak teprve aby ji v sebe proměněnou obětoval za nás mystickým způsobem Otci z lásky. Cosi podobného činí Kristus i u ostatních svátostí. Bere věci užitečné a přiměřené člověku jakožto společenskému živočichu, tyto věci povznáší k vyššímu cíli a k vyššímu úkolu, a skrze ně posvěcuje duše a činí je milými Bohu. Právě tak chce, abychom si i my počínali ve své životní mši. Věci tohoto světa, bez nichž není možný vezdejší život, jsou nejvrcholnějším předmětem božské přetvořovací vůle, nejmakavějším důkazem posvěcovací síly nebes. Ne pouze čas modlitby, pobyt v chrámu, chvíle, v nichž přijímáme nějakou svátost, doba obřadů, doba občasného soustředění - nýbrž život, celý a plynulý, se všemi pohyby a záhyby, okolnostmi i účely, obsahem i jakostí: to jest posvátná kořist na člověku, již by se ráda zmocnila Boží láska a její tvůrčí moc. Život křesťanský jest totiž nadpřirozený v zárodku neb dodatečně. V zárodku tehdy, když životní úkon jest nadpřirozený od počátku, na př. úkon víry. Dodatečně tehdy, když úkon přirozeně dobrý obléká na sebe pojednou charakter nadpřirozený. To se děje, kdykoli zachováváme přirozenou počestnost ve svých skutcích z té stálé pohnutky, že i přirozený zákon jest Boží vůle, že i jeho zachování je podmínkou věčného života. Jen kdyby motiv víry byl vymazán z našeho úmyslu našimi činy, nemohly by naše přirozeně dobré skutky býti záslužny pro cíl nadpřirozený. Jde tedy o to, aby *nic z toho*, co na světě žijeme, nevypadlo z oblasti života nadpřirozeného, nýbrž spíše aby to bylo vždy více a vždy hlouběji proměňováno v živel nadpřirozený, a tak dílo Stvořitele-

vo bylo činností rozumných tvorů, podporovaných milostí, vždy dokonaleji zužitkováno pro dílo posvěcení. Kdokoli se oddal této myšlence, zahájil velké a všeobecné Ofertorium svého života, ukončil, byl v okamžiku, první podstatnou částku své životní mše.

Druhá součástka pak následuje v druhém okamžiku. Její ustavující prvky jsou v tomto: proměnití cosi našeho, cosi vezdejšího a nepatrného, v cosi velikého, a toto veliké, toto vznešené, toto svrchané obětovati po příkladu oběti Kristovy Otcí nebeskému z lásky, za sebe i za jiné, protože On tak velí, On tak přikazuje, jemu se tak líbí. Co jest tou formulí proměňovací a obětovací, kterou můžeme napodobiti skutek Kristův, který jest přece tak výsostný, jedinečný a nenapodobitelný? Jest to metoda nová, odlišná od předchozích. Že můžeme spojovati všechny své skutky s Kristem, zvláště skrze liturgickou mši, a že je můžeme takto ve spojení s naší hlavou obětovati Otcí, to jsme řekli při výkladu o cestě Obětování. Zde však konáme cestu čtvrtou, cestu samostatného napodobení toho, co činí Kristus ve Mši. Jest velmi prosté to slovo, které má účinek tak zázračný, že zároveň proměňuje věci všední, ať trpké či příjemné, a že je činí nejpříjemnějšími Božskému pohledu. Jest naznačeno v listě k Římanům v hlavě 12., kde apoštol praví: „Napomínám vás, bratří, skrze milosrdenství Boží, abyste vydali tělo své v *oběť* živou, svatou, Bohu příjemnou, aby to bylo duchovní *bohoslužbou* vaší. A nepřipodobňujte se tomuto světu, nýbrž *proměňujte* se obnovou mysli své, abyste zkoušeli, co jest *vůle Boží*, co totiž jest dobré, velmi dobré a dokonalé!“ (Srv Ef 5, 1—2!) - Jest to důmyslná imitace oběti Kristovy, která má počátek i konec stejný jako její vzor, a střed alespoň velmi podobný, a to onou největší podobností, jaké je schopna lidská slabost. Smysl tohoto čarovného slova lze ovšem vyjádřiti různými výrazy. Ale všechny mají jeden a týž obsah: „Přijmu Chléb nebeský a uctím jméno

Páně.“ - „Přijmu Kalich spásy a uctím jméno Páně.“ - Všecky vyjadřují souhlas lidské vůle s božskou, buď všeobecně, nebo zvláště, s tím co Bůh činí vůbec, nebo s tím, co učinil s námi v minulosti, co činí v přítomném okamžiku, co s námi učiní v budoucnosti, nebo posléze s tím, co činí, činil a učiní s druhými. Souhlas v tom, co jest příjemné, souhlas i v tom, co jest nepříjemné. Takový souhlas jest naše konsekrační formule, která nás i věci proměňuje, z věcí i z nás činí nejvyšší oběť.

A v tom hned a bezprostředně jest také vždycky třetí součástka naší životní mše. Naše obětování připadá ihned k dobru bližního, buď tím, že se naše trpělivost odnáší k němu zcela přímo, což se může díti nescíslněkráté, nebo tím, že naše oběť jest obětí za všechny, že pomáhá vytvářovati stav smíření, že dává nejvyšší příklad, že vyprošuje všem milosti, že jest činem jednoho údu a tím majetkem celého duchovního těla. Vždyť i ve mši, ještě dříve, než jsme přijali drahou Svátost jednoty, přivlastňujeme si víru a věrnost veškeré Církve (ne respicias peccata mea, sed fidem Ecclesiae tuae); právě tak naše víra a věrnost bude majetkem všech údů v Kristu. Nevím vskutku, čím bychom lépe mohli dáti bližnímu sebe darem, než když se dobrovolnou jednotou své vůle s vůlí Boží ztrácíme v Těle Kristově, abychom skrze něho a v něm a jako on byli pokrmem a nápojem všech, bohatou hostinou všech, kdo hladovějí a kdo žízní po činech lásky.

P. V a v ř i n e c R a b a s, O. M. S. F. C a p.:

Pesimismus

(Pokračování.)

Doposud jsme viděli, jak nesprávný postoj k nábožensko-mravnímu životu věřících vrhá člověka v náruč pesimismu. Další zdroj, který přivádí člověka do černých tůní smrtícího pesimismu, je přemrštěný idealismus.

Nelze sice popřít: Život bez ideálů - toť příroda bez slunce. Ale nutno i uznati pravdivost věty: Jako po přívalu nastává odliv, tak přechází přemrštěný a záhy zklamáný idealismus ve zkázonosný pesimismus. Není pochyby, že rozumný a zdravý idealismus je i na poli nábožensko-mravním důležitým činitelem, neboť udržuje v člověku nadšení a obětavost pro vše krásné a ušlechtilé. Bojovat a bít se za krásnou, ušlechtilou a ovšem i uskutečnitelnou myšlenku je jistě život záslužný. Hájit a zastávat vysoké požadavky přemrštěného idealismu - to je přímo šílenství.

Právem možno vytýkati každému strohému, přemrštěnému idealistovi, že se nedívá na svět, jaký skutečně je, nýbrž jak si ho on sám vybásní ve své mysli. Takový člověk ztratil smysl pro pochopení skutečnosti, přetrhl veškeré spojení se skutečným životem a bloudí světem jako hluchý a slepý. Jeho nazírání na svět a na nábožensko-mravní dění lidstva je zpravidla veliká utopie. Pak nastávají značné duševní otřesy, jakmile si mladistvý, nezkušený, příliš ideálně založený člověk uvědomuje hluboko zející propast, krutý rozpor mezi holou skutečností a dosavadní mylně hájenou představou o světě.

Pracovník na poli nábožensko-mravního života musí býti připraven ubírat se cestou dobra a ctností, viděti okolo sebe nedozírné hlubiny lidské zloby, kráčet cestou pravdy - a viděti okolo sebe nedostupné propasti věcí nepoznaných, vyhřívati se na výsluní spokojenosti a štěstí - a přece si býti vědom, jak nedokonalé, neúplné a nepostačující je veškeré štěstí a veškerá spokojenost lidská.

Naše víra nám ukazuje v osobě Ježíše Krista ideální obraz lidské dokonalosti. Ale skutečnosti odcižený idealista se domnívá, že *každý* musí tento ideál zcela a úplně, do všech důsledků uskutečniti. Nezapomíná, že takto uskutečnitelný a dosažitelný ideál přestává býti ideálním obrazem? A člověk, který v sobě cítí zákon nedokonalosti a hříchu - je vůbec schopen tento ideál zcela a úplně do všech

důsledků uskutečniti? Buďme upřímní: Člověk stojí leckdy ve svém nábožensko-mravním zápolení před tak značnými nesnázemi jako nepatrný mravenček, který chce překonati majestátní budovu velkopého paláce.

Člověk zachvácený nezdravým idealismem si nikdy neuvědomuje, že království Boží zde na zemi, a to jak v sobě, tak i okolo sebe se podobá zrnu hořčičnému, které jen pomalu a zvolna roste a sílí. Přemrštěný idealista však nechce znáti pozvolného růstu. Buď ihned a rychle, anebo vůbec nikdy. - Tato chybná zásada způsobila již mnoho pohrom na poli nábožensko-mravního dění. Dovedný umělec dokončuje své dílo až po letech. A dílo nejtěžší a nejsložitější: vytvořiti ze sebe obraz Krista - to by měl člověk dokončiti rychle, záhy, takřka přes noc? Ne-ní to požadavek přímo šílený? A přece, přemrštěný idealista stojí neúprosně na svém. Když pak si uvědomí směšnost a beznadějnost takového postupu, zaplavují jeho nitro mohutné vlny zoufalství a beznaděje. Idealista se stává přes noc pesimistou.

Bojovník k šíření království Božího v sobě a okolo sebe, který se oddává nezdravému idealismu, nezná život lidský a veškeré jeho složky. Žije jen v říši svých vysokých ideálů, sní jen o vysokých ideálech a nikdy se nedívá v tvář nesnázím a obtížím. Má o životě leckdy představu až dětskou. Není si vědom toho, že každý apoštol a pracovník na poli duchovním zažije často nezdar, neúspěch, zklamání. A když později v životě se takové lidské zjevy přece jen dostavují, propadává malomyslnosti a zoufalství.

Důležitou složkou náboženské sebevýchovy jest příprava na zápolení, porážky, zklamání a starosti. Nutno viděti v této okolnosti, že žádný pracovník na poli duchovního života nezůstává ušetřen neúspěchů, prst Boží prozřetelnosti! Jako voda, do které nikdy nezavane vítr, zahnívá, tak i apoštol na poli duchovního života by zůstal bez vydatné vzpruhy, kdyby nikdy nebyla jeho údělem poráž-

ka, neúspěch, neboť právě boj a vše, co boj s sebou přináší, stálá starost, stálá obava o království Boží nutí každého k vážné práci a vytrvalosti. Jen v takovém ovzduší pak vyrůstá síla, odvaha, obětavost a sebezapírání. Nelze neviděti, že právě vědomí zvládnutých nesnází a obtíží je zdrojem radosti a spokojenosti. Jenom člověk, který se musel v duchovním životě přímo probíjet kupředu, cítí cenu dobytého vítězství.

Dalším zdrojem pesimismu je strohý subjektivismus, který právě tak vrhá mnohého ve zkázu pesimismu jako přemrštěný idealismus.

Dosti často se setkáváme v bojích o šíření království Božího s apoštolem horlivým, obětavým a nadšeným. Ale nadšená, bojovná postava tohoto apoštola vykazuje veliký kaz: Své ubohé, křehké a hříšné já činí začátkem a koncem, střediskem, ba i všeobecně platnou směrnicí pro veškeré snažení nábožensko-mravní.

Bůh stvořil člověka, aby v něm vypočetl své božské rysy. Bůh chce býti nám ubohým poutníkům tímto slzavým údolím, dokonalým vzorem pro naše nábožensko-mravní snažení. Subjektivistický bojovník však tuto základní myšlenku duchovního života nechce znáti.

Nikoliv *Bůh* - ale on sám, ubohý tvor, chce býti ideálním obrazem pro rozmanité cesty duchovního života.

Důsledkem takového vnitřního rozpoložení jest, že takový apoštol *nepřipouští* jiné cesty duchovního života, než právě ty, po kterých on sám kráčí. Rovněž neuznává cenu a vhodnost duchovních prostředků, než právě těch, kterých on sám používá.

Nelze sice upříti, že i za takových okolností lze někdy hlásati veliké myšlenky; ale tyto myšlenky, byť byly sebeušlechtlejší, nezapouštějí hlubší kořeny, umírají, poněvadž byly hlášány v nevhodné formě.

Takové subjektivistické rozpoložení zaměňuje zápolení v nábožensko-mravním životě s prací hrn-

čírskou. Hrnčíř činí zadost svým závazkům, vyrobí-li nádoby na vlas sobě podobné. Při takové práci ovšem stačí táž surovina, týž vzor, týž postup. Zápolení v nábožensko-mravním životě se však podobá soustavné, promyšlené a pečlivé práci zahradníkově. Svědomitý zahradník ošetřuje, zalévá a stříhá každou rostlinku podle její vnitřní povahy, nikoli podle svých libůstek. Pečlivě vyšetřuje půdu, potřeby rostlinky a jejího vzrůstu, a podle toho zvolí pak způsob péče a ošetření. Podobně musí postupovati každý, kdo se chce v duchovním životě a v náboženském zápolení dopracovati úspěchu.

Subjektivismem nakažený pracovník, který často jest otráven i hrozným sebeklamem, že prý se pohybuje v nejvyšších výšinách křesťanské dokonalosti a svatosti, bezohledně a nemilosrdně hájí názor, že každý se musí dopracovati k týmž výšinám jako on, a to touž cestou. Může orel žádati, aby každý pták se vyšinul k závratným výšinám jako on? Ostatně může ideální obraz dokonalosti a svatosti, který takový pracovník představuje svým životem, skutečně *vždy a všude* sloužiti jako směrnice? Kolik sebeklamu a nadutosti se skrývá v takovém požadavku!

Proto i ve veřejném životě činný apoštol nemůže, ba nesmí žádati, aby každý byl nadšen pro jeho záměry, pro jeho myšlenky.

Takové subjektivistické rozpoložení vyvěrá nikoliv jen z pýchy a nadutosti, nýbrž i z dlouho v sobě hýčkané ctižádostivosti.

Subjektivistický apoštol chce sice *mnoho* vykonnati - ale více než Bůh a rychleji než Bůh.

Takový pracovník chce míti více úspěchů než jiný, chce si svou činností zjednati slávu, čest a úctu; chce si dobytí uznání a slávu. Může býti takový apoštolát, který vychází z takových pohnutek, požehnan?

Takový apoštol pak bývá neúspěchy přímo pronásledován. Bojuje, snaží se, řítí se ve svém nadšení kupředu, ale pojednou vidí, že jest sám, že jest

opuštěn. Právě toto vědomí osamocení drtivě působí na jinak horlivého apoštola a vrhá ho přímo v náruč pesimismu.

Stejně jako strohý subjektivismus, který při všech apoštolských pracích staví do popředí své slabé, křehké já, působí i neúprosný kriticismus, který je vzdálen veškeré křesťanské lásky a shovívavosti.

Kritika sama o sobě není ještě věc špatná. Ba možno i říci: Kritika - toť známka života, toť známka zájmu. Kritika je však jen tehdy oprávněna, jestliže *hájí* náboženské statky, jestliže *šíří* náboženské statky, jestliže *obnovuje* náboženské statky. Křesťanská kritika je jarní, teplý dešť, který posiluje, občerstvuje, oživuje. Kritisovati jen proto, aby se kritisovalo - toť hřích přímo do nebe volající. Nesmí se nikdy na to zapomenouti, že kritika je vlastně více než těžká operace, ke které je přípustno se rozhodnouti jen po zralé úvaze. Kdo přistupuje bez zralé úvahy k takové operaci, počíná si lehkomyšlně a vystavuje veliké statky duchovní značnému nebezpečí. Kolik zdravých reforem bylo přímo ubito, poněvadž někteří se dali vésti nevěcnou, bezuzdnou kritikou! Mnohý apoštol ustal pojednou v horlivosti, nadšení a obětavosti, poněvadž se stal obětí nesvědomitě kritiky. Správně napsal Rais: „Kritika může býti dobré koření, ale někdy také rebarbora nebo dokonce rulík.“

Nevěcný, nespravedlivý kritik zná jen stíny, nedostatky díla; uvést i přednosti díla, to je mu věc neznámá. A tento nedostatek kapky spravedlnosti působí na mladého, nadšeného apoštola jako červotoč ve tvrdém dubě.

Jsou ovšem lidé, které to přímo nutká ke stálému kritisování. Lidem takového druhu doporučuji k zevrubné úvaze slova velikého bojovníka za šíření království Božího, svatého Ignáce: „Máš-li tak velikou chuť jiné napravovati, poslyš, dám ti dobrou radu: nechoď daleko, podívej se sám na sebe, zasedni na soudnou stolicí sám nad sebou. Co tu nalezeš látky k nápravě! Zde začni napřed kosit, než

srp přiložíš k cizímu osení.“ (Jiskry svatého Ignáce, přeložil P. Škarek, str. 235.)

Kritika je ovšem někdy naprosto nutná v zájmu věci, vždyť v zápolení o rozkvět duchovního života jde o hodnoty nekonečné ceny. Ale i v tomto případě musí býti kritika vedena v duchu křesťanském. Krásně promlouvá o způsobu kritiky sv. Ignác: „I tam, kde je třeba kárat, děj se to bez zahořklé trpkosti. Jako lékař ukrývá léky v zlatých nádobách nebo je dává do cukrových pokroutek, tak třeba i důtku zmírnit, aby bylo z ní patrné, že to není výtka, nýbrž lék, ne trest, nýbrž dobrodiní.“ (Jiskry, str. 204.)

Buďme si proto vždy dobře vědomi veliké zodpovědnosti před Pánem Bohem, když pronášíme slova kritiky!

Kdo nejde jako slepec světem, vidí, že leckterý bojovník pro rozkvět a rozmach náboženského života odchází z tohoto bojiště znechucen s předsevzetím: Nechám všeho! Nemají uznání! Každá práce je marná! Všem těm, kteří se takto chytají pesimismu jako spásonosného léku - všem těm chceme připomenouti obraz v boji podléhajícího, na kříži však přece jen vítězího Spasitele světa. Boj - toť náš úděl. Doba velikého vítězství, doba veliké odměny za veškeré naše snahy pro mravní obrodu lidstva ještě nenastala. Jako na břehu mořském se střídají příliv a odliv, právě tak stoupá a klesá hladina nábožensko-mravního života lidstva.

Proto nikoliv smrtonosný pesimismus, ale zdravý, střízlivý optimismus - toť naše heslo, toť naše spása.

*Jedna je moudrost: sloužiti Pánu,
jedna je sláva: za něho mřít,
jedna je touha: rajskou zřít bránu,
jedno je štěstí: Jej věčně mít!*

(Skalik.)

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Proč?

Stokrát se modlit a stokrát o modlitbě nic nevědět. Být při ní rozptýlen jako při povinnosti, která nás nebaví. Ale chtít se modlit, chtít a nemoci tento dobrodějný úkon správně provádět. Proč to? Vzrušuje nás zábavná kniha a tak dále, ale nevzrušuje našeho ducha povznesení mysli k Bohu. Slova Otčenáše nám splývají se rtů, obava z nudy je vzápětí provází a v nitru je nám šedě a unaveně. Ale což se nechceme modlit? Ach, jak staré je, co zde opakujeme, kolik z nás to tak dobře zná. Ale znovu se s tím chceme svěřit, najít si průchod do svědomí a dobré vůle, když kromě naší slabosti či neschopnosti „nevěra usiluje, aby nás zbavila naděje naší.“

„Jako smetí tohoto světa jsme se stali, povrhelem u všech až dosavad.“ Tato slova apoštola Pavla nám tanou na mysli. Stali jsme se divadlem a povrhelem sami sobě. Sami před sebou hrajeme divadlo, ne přetvářky, ne farizejství, ale jakési nemohoucnosti, jež prýští - odkud? Ze slabé naší vůle nebo z Božího trestu? Nebo ze stavu duše, skrze nějž a v němž jsme pokoušeni, abychom později ve vrchovaté míře okusili pokojné a procítěné modlitby a blahé přítomnosti při mši svaté?

Samé otazníky! „Proč nás, Pane, sám k sobě nepřitáhneš, když jsme slabí, abychom si sami přitáhli Tebe?“ Takováto je mezimodlitba při nuceně šeptaných slovech Otčenáše. Obracíme listy Žaltáře nebo Římského misálu, chceme tak dosáhnout příležitosti aspoň nových slov modlitby, když už se nám zdá, že ta, kterou Spasitel naučil se modlit národy, nám nedostačuje k pořádnému obrácení duše tam nahoru.

Jen vroucí a duchapřítomná modlitba je vyslyšena, a my jí tak často nejsme dosti schopni! Jak je to zlé! Zdráháme se to vůbec vyslovit. Plýtváme v modlitbě časem! Rozptýlení v soustředěnosti, dva-

krát slabí, jednou jako žebráci před Kristem Pánem, po druhé v nedokonalé prosbě o své uzdravení. Či je toho příčinou nemoc našeho věku, které říkáme nervosa? Kdybychom aspoň při takovém modlení cítili onu docela zdravou, prospěšnou úzkost, ale my zatím jen nudu. Je pravda, je se zde nutno cvičit ve vůli, ale „proč nás, Pane, nepřivedeš naší myšlenkou k sobě, když slabou se zdá být vůle naše?“ - - -

Ale ne, tohle není úvaha bezmocných a zoufalých. Je to jen zazrcadlení stavu lidí, kteří musejí být trknuti napomenutím o samozřejmé a prosté křesťanské povinnosti, jíž je svaté přijímání. Proto ať nikdo v těchto řádcích nehledá nějakou intelektuální úvahu, ať nejde cestou složitosti k jednoduchému cíli. Dělník, umělec, řemeslník, všem může být uleveno, když se neumějí ve své lidské tíze nadlehčit myšlenkou k Bohu. Nepotřebují psychologických pojednání, právě jako pisatel těchto řádků, kterému na jeho proč . . . odpověděl jeden jeho přítel: „Chodte častěji ke svatému přijímání.“ Tím bylo celé jeho předpokládané pojednání o tomto palčivém stavu přivedeno vniveč.

Kroužíme jako jepice kolem matného světla takovýchto problémů, zatím co Pán nás volá. Chceme k Němu jen volat, zapomínáme se s Ním stýkat. Až roztřesená dušička pozná teplo Jeho přítomnosti, pocítí hlouběji i únosnost svého toužícího hlasu. I nadále bude snad mít chvíle prázdné modlitby, modlitby, jež je kdykoliv nutná, ale nejprve Krista Pána pocítí, pozná, kdo On vlastně je (byť by k plnému sv. přijímání potřeboval podobnou vytrvalost) a na základě zkušenosti z této svátosti bude k Němu znovu a znovu kráčet směrem svého hlasu. A ušetří se hloupé, nekřesťanské vznešenosti podobných projevů bolesti, jakými jsme po pravdě začali toto pojednání - - - Bude pak mlčet a nebude se tolik bát své poslední chvíle, kdy před agonií (nebo v ní, nevíme, vždyť nezkusili jsme ještě) snad po prvé v tomto životě prožije svého Pána v několika mi-

nutách nevýslovného strachu, pro jehož statečné přijetí jsme s Ním tolikrát splývali v Nejsvětější Svátosti. Zkrátka, takto si náramně posílíme svoji nejpotřebnější statečnost.

Ž I V O T

Ze zápisníku starého profesora

Koloval po třídách oběžník, v němž se žactvu doporučovalo, aby v letních měsících chodilo do školy boso. Nenařizovalo se to, nýbrž jen doporučovalo. A dokonce se nenařizovalo, že to musí být hned. Přesto však naši septimáni projevili ochotu chodit bosi hned a v přestávce po přečtení oběžníku se všichni vyzuli - neboť příští hodinu měla být latina. Latinář je muž přísný a vyvolává na stupeň. Konečně léčka na jeho přísnost! Buď se rozzuří nebo se dá do smíchu. Bude-li zuřit, septima se odvolá na výnos ten a ten. Bude-li se smát, tím lépe, aspoň nebude přísně zkoušet. A milý latinář přišel, viděl, zkoušel. Septimánci chodili na stupeň bosi - a on dělal, že to nevidí. Dokonce i Zunová, dívka velmi strojivá, předstoupila před tvář jeho bosa. A on to neviděl. Po tomto nezdařeném pokuse otřást kamennou vážností latiny se septimáni v přestávce zase obuli. A Zunová naříkala, že si nemůže umýt nohy a že si zamaže ponožky. A tak septimáni zase chodí obuti, jak dříve. A latinář je stejně „přísen, ale spravedliv“, jak byl dřív, neboť přísnost a spravedlnost jsou staré římské ctnosti a latina je jazyk mrtvý, který se už nemění.

Jsou na světě všelijací křížovkáři, hádankáři, hloubalové, kutilové, vrtáci, soukromí badatelé a brusiči jazyka - a ti někdy nevědí kudy kam anebo se mezi sebou o něco hádají. A tu si vzpomenou, že by se mohli zeptat v gymnasiu. Ředitel gymnasia je právě zabrán revisí školního nebo novou úpravou rozvrhu hodin - když tu zacinkne telefon a neznámý hlas se táže, jaká je rozloha Krymu, říká-li se správně oří, ořou nebo orají, kdo napsal hru o Cyranu de Bergerac, kdy

vládl Ludvík Bavor, je-li na Siriu vodík a železo. Ředitel sám nemůže všechno vědět, nejraději by praštil sluchátkem, ale vtom si vzpomene, že by si to tazatelé mohli vyložit jako bezradnost a nevědomost - a proto raději běží do sborovny a shání nějakého odborníka. A tak se střední škola stává jakousi novodobou věštírnou, ovšem bez Pythie, třínožky a omamujících par. A pan ředitel ještě neví, že telefonem se dotazují i otcové, kteří si nevědí rady s domácími úkoly svých synů a dcer, abiturienti, kteří si usmyslili potýrat nějakou chytačkou své bývalé profesory, i redaktoři, kteří jsou příliš líní, aby si něco sami našli v naučném slovníku. Neví to a pilně tedy pomocí profesorského sboru zachraňuje vědeckou pověst ústavu. Rozumí se, že bezplatně. Kdyby se to honorovalo, byla by to tak zvaná služba veřejnosti.

Studenti blahopřáli Svatopluku Čechovi k čtyřicátým narozeninám. Jejich mluvčí oslovil básníka: Velebný kmete! Osmnáctiletému jest již čtyřicátník starcem. A muži v nejlepších letech se může stát, že mu mladá slečna nabídne místo v tramvaji.

„Tamhle jde starý P.“ Nevím, říkají-li to studenti, vidí-li mne jít po ulici. Možná, že ano. Budiž! Když jsem před osmnácti lety přišel na střední školu, bylo mi třicet. A tehdy mi oktaváni připadali jako páni. Dnes se mi zdá, že jsou to ještě chlapci. A budu-li jednou kmetem, budou mi připadat jako děti. Vědecky vyjádřeno bude to nejvyšší možné rozpětí relativity.

Stáří jest relativní jak ve smyslu tělesném, tak ve smyslu duševně duchovním. A jako jsou lidé předčasně vyspělí a předčasně zralí, tak mohou býti i lidé věčně mladí a nestárnoucí. Zdá se dokonce, jako by někteří lidé byli zrozeni jen pro určitý stupeň věkový - dlouho na něm setrvávají a jen tak se plně projevuje jejich osobitost. Jen jedno se nesmí: mermomocí dělat výjimku. K smíchu jsou ty figury starých šviháků a starých panen na způsoby slečinek. „Elle se conserve,“ říkají Francouzi o dámě, která stůj co stůj chce vypadat mladá. V překladu ne sice slovně, ale věcně přesněm, byť nezbedně bakalářském: elle se conserve - dělá ze sebe konservu.

Pascal rozeznává ducha měřického (esprit de géométrie) a ducha „jemného“ či neměřického (esprit de finesse). Je zábavné i poučné pozorovati ten rozdíl mezi studenty. Student, který má ducha měřického, si libuje v úměrnosti, uspořádanosti, ladu a skladu. Všecky knihy má zabaleny do modrého papíru a na obalech má nalepeny štítky s názvy knih napsanými strojem, a to tak, že jméno autora je napsáno páskou červenou, název knihy páskou černou. Vlasy má učešány dozadu se zřetelnými brázdami hřebene, kalhoty s bezvadnými puky, v náprsní kapse kabátu na háčcích kromě plnicího pera a obyčejné tužky má i tužky jinobarevné. Doma má svůj psací stůl a knihovničku, v níž jsou knihy seřazeny přesně podle velikosti. Někdy nosí do školy i ochranné rukávce, aby si neprodřel lokty. Student, který má ducha neměřického, je povznesen nad takové malichernosti a ve všem se projevuje jako jinoch volný a nespoutaný předpisy a formulami. Chůzi má nedbalou a klátivou, šaty nežehlené, vlasy připomínající vrabčí hnízdo: ruce má stále zakaňkané, krk si myje, jen když se zamiluje. Učebnice má ve vydání „salátovém“, to jest každý list zvlášť, poznámkové sešity obojíživelné: s jedné strany chemie, s druhé latinská mluvnice, leckdy i mnohoživelné čili universální. Plnicí pero napájí výhradně ze školního kalamáře, kružítko nemá žádné. Doma pak má knihy a sešity pohromadě se špinavými ponožkami a kravatami, boxerské rukavice ve svorném sousedství s notami, kalafunu na smyčec s párátky, kartáč obecný: na boty i na šaty týž, na zuby někdy zvláštní, někdy žádný - slovem tak zvaný umělecký nepořádek - ale jen tak se v tom náš neměřický duch vyzná.

Co má vychovatel na to říkat? V hloubi srdce si jen může přát, aby se mu podařilo z ducha měřického a neměřického udělat průměr aritmetický.

„Ukradeno v Ústředních lázních v Brně“, tak je nesmatelně natisknuto na každém prostěradle, které propůjčuje správa lázní. Odneseš-li si je, věz, že je ukradeno. Patrně se ta prostěradla ztrácela. Nyní jsou již předem označena jako ukradená. Kdo to čteš, rozuměj, že takto je vyvrácena herese pelagiánská, podle níž člověk jest od přirozenosti dobrý a hřích dědičný jen napodobením špatného příkladu, kte-

rý dal lidstvu Adam. Můžeme se však tázati, zdali Adam kradl prostěradla v parní lázni?

Člověk se nerodí na svět dobrý. Bůh nelitoval přímo, že stvořil lva, vepře, ještěrku nebo komára. Ale želel podle Písma, že učinil na zemi člověka (Gen 6, 6).

Jeden pán ve vlaku mi dal otázku: „Jak to, že Bůh stvořil člověka, když přece ve své vševědoucečnosti věděl, že zhřeší?“ Odpověděl jsem: „Já nevím.“ A když byl udiven ten pán, že já jako theolog to nevím, řekl jsem mu: „Kladete-li tu otázku takto, musím říci, že nevím. Že Bůh stvořil lidi, ač věděl, že zhřeší, je pro rozum záhadné už proto, že si obyčejně představujeme Boha jako člověka. Kdyby tak jednal člověk, bylo by to věru divné. Ale Bůh není člověk. A jako theolog vám řeknu, co vím. Víím, že Bůh lidi stvořil; že lidé zhřešili; že Bůh se nad nimi slitoval a slíbil jim Vykupitele; že Vykupitel vskutku přišel a svou smrtí nás vykoupil; že nebude ztracen, kdo v něho věří. To tedy vím.“

Ve světle křesťanské víry je třeba vidět tajemství zloby v souvislosti s tajemstvím Vykoupení. Církev opěvuje dokonce v liturgii velikonoční hřích prvotní: „Ó blažená vino, která jsi nám dala takového a tak velikého Vykupitele!“ Člověk není ztracen. Půlnoc je dnem a propast prokletí volá propast spásy. Smrtí Kristovou byl překonán hřích. Člověk není dobrý od přirozenosti. Ale může k dobru býti přiveden. A to je úkol křesťanské výchovy: umenšovati v lidech i národech následky prvotního hříchu. - P.

Něco o uctívání svatých obrazů.

Není neznámo, že ctění obrazů svatých platí odedávna za jakýsi odznak pravověří, a jeho úplaty za vítězství a sváteční projev pravé víry. To proto, že žádné nekatolické náboženství nikdy neumělo najíti správný poměr k ikonám. Pohané zajisté, jejichž světový názor je vždy jakýmsi pantheismem, nedovedli nikdy dělat přesný rozdíl mezi živelní, přírodní silou - jejím zosobněním - a vypoodobněním jejím: byli modloslužebníky. Monotheistická náboženství východu, a zejména židovství a islam, nýbrž i různé křesťanské sekty, odmítaly úctu obrazů vůbec. Jedině pravověrná obecná Církev věřila a pod vedením římských papežů za císařovny Irény

také slavnostně na věky prohlásila, že sv. ikonám patří ne klanění, ale úcta, ne pro ně samé, nýbrž pro zobrazenou svatost.

Proti tomuto pravověrnému způsobu pozdvihli se různí náboženští reformátoři a odsoudili úctu obrazů, jakož i úctu svatých vůbec, uplatňující různé starozákonné texty o tom, kterak máme uctívat samého Boha, a to v duchu a v pravdě. Ale právě tímto horlením prokázali, jak se vzdálili od pochopení podstaty křesťanství vůbec. Neboť ovšem katolík ani nenapadne, aby upřel náležitou úctu oněm starověkým prorokům, kteří „horlivostí horlili pro Hospodina Boha zástupů“ a ničili modly a jejich háje. Obecná Církev nepřestane nikdy chovati ve svých posvátných knihách všechny předpisy a výzvy, které stanovily výlučnost úcty Boha prarodců. Nesmírné vyvýšení Boží velebnosti nad veškeré tvorstvo budeme nadále chápat ve světle těchto často ohromujících textů, které nás vždy budou vzdalovat od každého ať už primitivního či filosofického pohanství - směřování Tvůrce a světa. „Nahrabila se horstva světa: od postupu věčnosti Jeho.“ - Ale v křesťanství je více. Křesťanství je nejenom zjevení soustavy, zjevení poměru Boha a světa, jaký byl od počátku: je také zjevení děje, zjevení jednoho velikého okamžiku. Toho, kdy Koruna a Radost Vesmíru, Neposkvrněná Panna, počala Přemoudrost Boží, toho, Jímž byly stvořeny věky; toho okamžiku, kdy Předvěčné Slovo Boží tělem učiněno jest. Musí býti zřejmo každému, komu tento okamžik je ústředím celého stvořeného světa a jeho dějů, musí býti zřejmo každému křesťanu, že od té chvíle poměr Boha a světa je zcela jiný.

Ano, do vtělení spočívá na celém viditelném světě jakýsi stín, který tak zřetelně viděli velicí věštcí starověku: mystagogové, tragikové, a jehož melancholie se vlní jako trpké moře v pozadí Homérových zpěvů. Ano, dobře bylo, že velicí horlitélé Božího lidu mu zakazovali klaněti se obrazům rukama udělaným, z nichž zírala závist bohů, sžíravá vášeň Astarty, tvrdost mocenských, krvavých bohů, jak je lidé stvořili k obrazu a podobnosti svému. Ale jakmile byl jeden z tvorů nedotčen hříchem, jakmile z tohoto svého chrámu Moudrosti Bůh vzal na se přirozenost smrtelného tvora, již je z tvorstva a z hmoty snata kletba, již je člověk navrácen

k obrazu a podobnosti Božímu, již je svět odleskem slávy světla nevečerního.

„Nechť se raduje i země, tak velikými jasy ozářená“ . . . pje Církev ve velikonočním chvalozpěvu; a projevem této radosti je křesťanské umění. Proto není nikterak náhodou, nýbrž dějinnou logikou, že takovými protivníky sv. obrazů byli reformátoři, zejména puritáni, kteří svým důrazem na literu starozákonní Bible jako by nechtěli slyšet o Ježíšově vtělení, jakož také odmítali slavit svátky vánoční, s hrůzou zamítali úctu Bohorodičky a odsuzovali oslavu svatých. A přece žalmista praví: „Chvalte Hospodina ve svatých jeho: chvalte jej v utvrzení moci jeho . . .“ Ale toť ono: kdo má chválit Hospodina ve svatých jeho, nebo jak se praví jinde - „ve shromážděních budu Tě blahoslaviti, Hospodine“ - ten musí především věřit v nejneuvěřitelnější div moci jeho. Musí být křesťanem; musí věřit, že Láska překročila nemyslitelnou propast mezi absolutním Bytím a omezeným, podmíněným bytím organismu na této planetě; musí věřit, že Ten, kterýž jest, pro něhož nebesa nebes a nevypočítatelná sou hvězdí a všechny sbory nevystihlých duchů jsou výtvozem jediného, ne úsilí, ale rozkazu vůle - ten že se batolil mezi prkny a hoblovačkami v dílně venkovských tesařů - „a byl jim poddán“. Kdo toto nevěří, kdo je ochoten napsat jako veliký Omar na dobytém chrámě Božího Hrobu: „Bůh nemá syna“ - nebo kdo jako různí reformační a dialektičtí theologové nevěří, že Syn Boží je Beránek, který snímá - ne zastírá, ale snímá - hříchy světa; kdo neslyší slovo Přemoudrosti: „a potěšení mé, býti se syny lidskými“ - pro toho ovšem zobrazení Boha je rouháním, pro toho obraz Bohorodičky s dítětem je nesmyslem, pro toho vzývání svatých jakožto přátel a přímluvců Božích je pověrou a pošetilostí. A naopak si snadno zjistíte: která náboženská společnost zamítá ctění ikon, ta buď vlastně nevěří v osobního Boha, nebo nevěří, že se stal člověkem a obcoval s lidmi, nebo nevěří, že v Bohorodičce si vyvolil duši Neposkvrněnou a ve svatých pozdvihuje k sobě duše očištěné. Pro ty Bůh je buď abstrakcí nebo „zcela jiným“ - nikoli však „blahý přítel lidí“.

Není ovšem věcí malou, pronést s opravdovostí a věrou ta slova symbolu, ta krátká slova, dávající jiný smysl, dávající vlastní smysl vesmíru, ta slova jako vzdutou vlnou

světla rozum zaplavující a oslepující: ET HOMO FACTVS EST Nejfilosofičtější plemena lidstva zápasila půl tisíciletí s formulací smyslu těchto závratných slov. Chápeme, že duch lidský se toho tajemství hrozí. Ale tolik zase musíme říci právě proto důrazně, že věc samozřejmá přece je lidskou popleteností zastírána: jen víra v tato slova nás činí křesťany. Neboť co znamená slovo křesťan - christianos - Kristovec? Beze sporu - věřící v Krista. Co znamená Kristus - Christos - Mešija? Pomazaný - to jest člověk, s nímž se nerozlučně spojila plnost požehnání Božího, čili Božství samo; člověk, který je Syn Boží. Kdo toto nevěří, kdo v Ježíši Nazaretském vidí jen člověka, třeba dokonalého, ten by se snad směl nazývat Ježíšovcem - ač nikoho nenapadne se nazývat Darwinovcem, kdo zamítá hlavní nauku Darwinovu. Ale Kristovcem, tedy vyznavačem Božského Pomazání Ježíšova, křesťanem, věřícím tedy ve více než lidskou důstojnost Ježíše Krista, nechť žádný poctivý člověk se nenazývá, nevěří-li, že Ježíš byl Kristus syn Boha živého. Jenže: kdo první Ho tak nazval? Šimon, syn Jonášův, zvaný Petr... a s Petrem se leckomu nechce být.

Ale *jestliže* přijímáme skutečnost Vtělení, pak vše následuje po sobě pevným řetězem: nejen že Slovo Tělem učiněno jest, nýbrž jest i mystické tělo Kristovo-Církev, jest svátost Těla Kristova, v níž se jednota Církvě uskutečňuje, jsou ostatní svátosti, jsou svátostiny, kterými se celé viditelné tvorstvo očišťuje a posvěcuje, jsou také těla svatých, určená k nebeské oslavě, jsou ozdoby bohoslužby, v něž je vlito požehnání svátostin. A jsou zejména svaté obrazy. Neboť *jestliže* je Kristus pravý člověk, pak může býti lidskýma rukama zpodobován; *jestliže* je Církev, pak může sv. obrazy svým požehnáním posvětit a učinit skutečnými předměty úcty a prameny milosti. Toto je zásadní rozdíl mezi ikonou, bohoslužebným obrazem pravověrné katolické Církvě, a nábožnými obrazy, které se snad vyskytují ve shromážděných hereetiků. Jen v té víře mohou být svaté obrazy, pro niž skutečně Slovo tělem učiněno jest a ubytovalo se mezi námi - v Církvě a v Eucharistii. Ale víra praedestinační a podobná, pro niž Bůh zůstal „zcela jiný“, nezahladil hříchy, není přítomný ve svátosti, není viditelný v Církvě, nepřipouští k sobě přímluvy svatých, ba neočistil přírodu, nýbrž její pud a žádostivost

počítá za hřích; - anebo zase víra, která nezná osobního, zjeveného, vtěleného Boha, pro niž Božstvo i Církev jsou díla rukou lidských, která tedy nemohou dalšímu dílu rukou lidských, obrazu, dát skutečného požehnání; - taková víra může znát ilustrace biblických dějů - jako věsíme na stěny škol obrazy z vlasteneckých dějin - ale nemůže znát milostných obrazů. Což je také známo; proto, jak víme, každá herese odsuzuje a tupí pojem posvátného obrazu. Ale chtěli jsme jednou vytýčit, co tento rozdíl vlastně znamená, a jakou naši přednost svaté obrazy představují: ... tam praesentes cognoscere divos!

Z toho všeho však vyplývá, jak odpovědná je práce malířů, kteří v této věci slouží Církvi: a Církvi se ovšem i zde rozumí nejenom duchovenstvo, nýbrž všichni věřící. Jsou ovšem v církevní praxi některé rozdíly. Církev sice plně schvaluje obyčeje těch oblastí, kde při tvorbě sv. obrazů jsou dodržovány tradice starokřesťanského světa i po výtvarné stránce, která přímo navazuje na nedostižné umění helénské. Ba dokonce milostné obrazy, uctívané v tolika kostelích západních krajů, jsou dokladem, že cit Církve vždy považoval obrazy takto tradičně vytvořené za zvláště vhodné k zpřítomnění posvátných tajemství víry. Jinak ale Církev latinské oblasti neukládá umělcům žádných výtvarných předpisů; jedině tridentský sbor stanoví, že námětem svého tvoření se nemají umělci uchylovat od tradice. A to je vlastně předpis samozřejmého rozumu. Neboť účelem posvátného obrazu je představovati víru věřícím; musí tedy býti srozumitelný, což by bylo novotařením znemožněno. A zajisté žádný umělec se nemůže a nemá cítit snižen tím, že mu Církev řekne: Budeš tvořit pro lidi, své bratry - musíš na ně myslet při své tvorbě. Budeš pracovat ve službě něčeho vyššího, než jsi ty a tvé umění - ale právě proto tvé umění bude něco znamenat. Budeš moci lidem něco dát! Tato představa naopak musí skutečného umělce nadchnout. Je pravda, věřící před obrazem v kostele myslí především na předmět obrazu a pak teprv, nebo snad vůbec ne, na umělce. Ale jsou-li pak skutečně pro umělce pokořením podmínky, za nichž tvořil Giotto, Michelangelo, Dürer? Nikdo neuvěří, že jsou skutečně lépe postaveni umělci, kteří zásobují jen výstavy; tam, pravda, obecnost si prohlíží se zájmem, že

mistr X. maluje takto a mistr Y. onako, ale jinak právě obraz a jeho předmět nikoho v nejmenším nezajímá. Existuje sice rčení: „Dobře malovaná mrkev je cennější než špatně malovaná Madonna.“ Možná - ale kohopak na světě zajímá, třeba nejlépe malovaná, mrkev? Pro experimenty misantropických hledačů originality ovšem nemá Církev místa. Ale je to od ní neodpuštělné? Nebo je povinností kulturního lidstva ad infinitum živiti takové umělce, kteří by si nejraději dali „K lidu níž“ na visitku a přitom lidem a jeho potřebami dokonale opovrhují? - Na druhé straně si nesmí zákazník ani umělec myslet, že když podle atributů a nápisu lze poznat, že toto představuje sv. Antonína a ono sv. Terezičku, tedy že lze bez trestu sklesnout pod úroveň tvorby na pouťových pernících. Ať si vzpomenou, že jeden objednává a druhý pracuje pro chrám: „Hrozné jest místo toto!“ Neboť bez uctivosti a bázně nelze ke kostelnímu umění přistoupit. - *Jindřich Středa.*

K otázce liturgického hnutí

Znovu a znovu se ozývají hlasy o liturgickém hnutí. Zejména v Německu bylo toto hnutí tak silné, že mu byla věnována soustředěná pozornost i v Římě, kde byla utvořena zvláštní komise, jež měla celou věc důkladně prozkoumati a dáti své dobrozdání. Tato zvláštní komise kardinálů uznala všeobecně, že liturgické hnutí má v sobě něco dobrého zvláště mezi mládeží, že dokonce může vzbudit kněžská povolání; hned nato však důtklivě varuje před zaváděním novot, jež by mohly svým přímým nebo i nepřímým působením rušit kázeň a jednotu bohoslužeb. Jest se vystříhati veřejných rozprav, jež podle zkušenosti nevedou k uklidnění. Biskupové nestrpí, aby v liturgických úkonech, v užívání lidové řeči, v určování hodin pro liturgické úkony, v užívání předepsaných knih, v ritu a textu při pohřbech a křtu zaváděli jednotlivci libovolné změny. Tak mezi jiným není dovoleno bohoslužby svatého týdne, které se obvykle konají dopoledne, překládati na hodiny večerní. V zásadě se připouštějí tři věci: Předně *společná mše*, při níž kněz na oltáři obětuje tichou mši a věřící se přitom modlí modlitby ke mši z části v mateřském jazyce. Ordinariáty určují, jak často se může

v jednotlivých případech takováto společná mše konat. Za druhé *zpívaná mše prosebná*, při níž opět se kněz modlí tichou mši svatou, ovšem v latinském znění misálu, a věřící se jí účastní modlitbami a zpěvy, nejen mešními modlitbami, v mateřském jazyce. Ale i zde jest třeba bráti ohled na množství těch věřících, kteří sledují oběť mše svaté raději v tichosti. A třetí je *slavná mše* se zpěvem v mateřském jazyce. Při té kněz slouží latinskou slavnou zpívanou mši a lid ji doprovází zpěvem v rodném jazyce. Tento způsob je vžitý již po několik století a v pastoraci přinesl již mnoho dobrého. Věřící si přitom již osvojili odpovídat celebrantovi na oslovení (*Dominus vobiscum, Per omnia saecula saeculorum, Sursum corda, Et ne nos inducas in tentationem, Ite missa est* a pod.) odpovídat bez váhání v jazyce latinském, a potom doprovázet oběť s usebraností a zbožností písňovými vložkami za doprovodu varhan. Zejména tento třetí způsob je oblíben v prostředí dělnickém a na venkově, kde obyčejně nejsou po ruce zpěváci pro chorál.

Toto je obsah směrnic, které dala pro Německo zvláštní komise kardinálů. Při tom je upozorňováno, že uvedené způsoby jsou toliko *dovoleny*, tedy nikoliv nařízeny. Když se v některém kostele udržuje chorální zpěv nebo kde mají stálý kostelní pěvecký sbor, má při něm o nedělích a svátcích po úsudku duchovního správce zůstat. Je jasné, že těmito pokyny se dávají směrnice všeobecné, nebo se podle nich alespoň dá usoudit na obdobné okolnosti u nás. Nakonec se vyslovuje naděje, že zveřejněním těchto směrnic se dostane liturgické hnutí pro nejbližší dobu do stadia klidu. - *ka.*

Verlaine a katolická inspirace

V 8.-9. čísle Akordu čteme v překladu Verlainovy autocharakterisační stati „Chudák Lelian“ mezi jiným i tuto formulaci Verlainova pojetí básnické autonomie:

„Je jisté, že básník, jako každý umělec, má po intenzitě, hrdinné a nezbytné podmínce, hledati jednotu. Jednotu tónu (která není monotónností), sloh rozpoznatelný na kterémkoli místě jeho díla . . . ale také jednotu myšlenky; a o tomto místě může nastati spor. Místo abstraktních rozkladů vezme me básníka samého jako předmět své úvahy. Jeho dílo přeti-

ná rok 1880 na dvě podstatně rozdílné části a prospekt chystaných knih ukazuje, že se básník rozhodl pokračovati v tomto systému a vydávati, ne-li současně (to případně záleží jen ve zřeteli na slušnost a je mimo diskusi), tedy alespoň souběžně díla naprosté myšlenkové odlišnosti - přesněji řečeno knihy, kde katolictví rozvíjí svou logiku, svá lichocení a své hrůzy (?), a jiné, zcela světské, smyslné, s drtivě dobrým rozmarem a plné životní pýchy. Kam v tom všem, řekneme, se poděje hlásaná myšlenková jednota? - Ale ona zde je! Je zde ze své povahy lidské, ze své povahy katolické, což je podle našeho názoru totéž. Věřím a hřeším myšlenkou, očekávaje, že budu lepší. Anebo ještě lépe: Věřím a jsem v té chvíli dobrý křesťan, věřím a jsem špatný křesťan chvíli nato. Vzpomínka, naděje, vyznání hříchu mi působí rozkoš s výčitkami nebo bez nich, často přímo v podobě hříchu a se všemi jeho následky, častěji - tak silné jsou tělo a krev - přirozené a živočišné jako vzpomínky, naděje a vzývání nevinného, prvního volnomyšlenkáře. - Této rozkoši rádi dáváme, já, vy, on, spisovatel, spočinouti na papíře a rádi ji zveřejňujeme lépe či méně dobře či špatně vyjádřenou; posléze ji uzavřeme v literární formu, zapomínajíce všech náboženských myšlenek anebo neztrácejíce se zřetele ani jedinou. Bude možné nás proto s klidným svědomím odsouditi jako básníky? Stokrát ne. Uvažuje-li svědomí katolíka jinak, to se nás netýká. - A nyní, kryjí se svou literární povahou katolické verše Chudáka Leliana s jeho ostatními verši? Stokrát ano. Jejich přízvuk je stejný v obou případech... A Chudák Lelian se cítí zcela svobodný, aby mohl upřímně psáti svazky pouhých modliteb stejně jako svazky pouhých dojmů, a stejně bude zcela svobodný činiti opačně."

Tento text přímo vyzývá ke komentáři; je to znamenitá ukázka sofistiky, která by jistě nezaujala poslední místo v řadě uměleckých sofismat, jimiž jsme se tu již jednou zabývali.¹ Aby to bylo prokázáno, stačí jen rozvést bezprostřední důsledky Verlainových výkladů.

Je zřejmo, že se v nich klade na první místo princip jednoty osobnostní. Poněvadž je možno básníkovi vyjadřovati nejodlišnější zkušenosti - nebo „zveřejňovati“ rozkoš z nich - tímž specificky osobním způsobem, při zachování stylové

¹ Viz článek Řád morální a řád umělecký v 3. a 4. čísle.

jednoty výrazu, vyplývá z toho pro Verlaina, že se básník nemusí ohlížet na jiné zřetele a že může souběžně tvořit díla ideově protichůdná, aniž by se vázal na co jiného než na tuto jednotu osobnosti a stylu.

To znamená hned dvojí osudný důsledek. Za prvé se tím porušuje přirozená jednota ducha. Předpokládá se v něm jakási podivná dualita protichůdných činností, jež mohou probíhat souběžně, aniž by se srážely. Ve skutečnosti není jednota ducha dána pouhou jednotou osobního charakteru, faktem, že prožívá všechny i nejprotichůdnější zkušenosti určitým specifickým způsobem. Je v ní něco více - totiž jednota vnitřního smyslu všeho úsilí, daná v zaměření k objektivitě, k transcendenci. Smysl osobnosti je v dosažení jednoty v konečném cíli ducha; a k tomuto cíli jsou zaměřeny všechny složky jeho činnosti, a to v hierarchickém uspořádání, v němž nižší je podřazeno vyššímu a řízeno vyšším. Není žádné činnosti, která by byla ve správném uspořádání na tomto zaměření nezávislá - která by mohla legitimně sledovat svou vlastní souběžnou dráhu, nemajíc s ním nic společného. A každý vědomý pokus o něco takového znamená jen úchylku, která vyvolává napětí, boj, směřující k obnově ní pravého zaměření. Takový je přirozený stav ducha, podmínka rovnováhy, kladu, tvorby, hodnoty. Dočasné vítězství úchylky může znamenati jen zápor, porušení, znetvoření; a tvrdit, že něco takového by mohlo být přirozeným východiskem umělecké tvorby, jež je samým svým významem kladná, bylo by nesmyslné.

Vždyť umění má co činit s krásou - a krása je přece něco, co souvisí bezprostředně s podstatou věcí a s podstatným smyslem ducha. Krása je odlesk, záře vnitřní pravdy věcí - té pravdy, která se týká neporušené, plné a konečné jednoty celého řádu skutečnosti - té pravdy, která v každé jednotlivé věci zachycuje konečný vnitřní smysl její existence v jedinečnosti. Avšak podle verlainovského pojetí - a to je druhý neblahý důsledek - krása a poesie a umění by neměly pevného vztahu k této plnosti jednoty. Jsouce omezeny jen na jednotu osobnostní, měly by co činiti jen s izolovanými druhy zkušeností - nebo se zkušeností bez zřetele k řádu, s tím, co směřuje k izolaci místo k jednotě; a to by znamenalo, že krása a umění by byly zároveň i něčím omezenějším a pod-

řadnějším i něčím méně reálním, než vskutku jsou. Pozbyly by mnoho ze své vznešenosti, když by neměly mít činný a přímý vztah k tomu, co je vyšší hodnotou stvoření; a staly by se něčím pomyslným, byly by ilusí, protože by předstíraly izolovanou svébytnost tam, kde jí není - zachycovaly by jen část pravdy a byly by lhostejně neutrální právě k té části důležitější. A krása lhostejná k pravdě - není to obludný pomysl? Zde se zase setkáváme se starým paradoxem: to, co má být exaltací umění, je ve skutečnosti jeho degradací.

Ve skutečnosti neexistuje vlastně něco takového ani v oblasti praktické poetiky. Princip hierarchie nelze vyloučit ani z těch nejpodrobnějších otázek tvorby. Každá zkušenost, každá myšlenka, každý cit, ba i každý výraz, každé slovo mají různý význam a různou hodnotu uměleckého účinku podle vztahu, jež mají k řádu. Ani úhrnný tón nebo rytmus díla nemůže být nakonec docela stejný u děl různé inspirace, ať se básník snaží sebe více o „souběžnost“ pojetí. Vždycky se bude lišit účinkem podle toho, jak je zaměřen k ústřední jednotě řádu.

A platí-li to obecně, čím více to bude platit o umělci katolickém! Právě katolický řád života i tvorby přece zdůrazňuje více než který jiný plnost i jednotu ducha zároveň - plnost všech věcí a jejich hodnot v téže jednotě konečného cíle. A tak i katolický umělec, chce-li být věren sám sobě, musí tvořit hierarchicky; nemůže svou zkušenost omezovat, přizpůsobovat zkušenostem nižším, neúplnějším, předstírat, jako by měl totéž omezení pohledu jako umělec, jemuž se nedostalo jeho duchovního světla - neboť něco takového by bylo nepravdivé. Musí se ho vždycky týkat to, co říká svědomí katolické. Potom však nemůže předstírat souřadnost tam, kde je nadřaděn, ani souběžnost tam, kde je buď činný soulad nebo činný boj o obnovení souladu.

Timotheus Uodička.

Něco o modlení

Že sekta, herese, je vždy pro „výběr“ a obecná Církev pro obecný lid, to je pozorovat při každé příležitosti. A také, dejme tomu, ohledně způsobu modlitby. Heretická elita se náramně často rozčiluje nad tím, kterak se modlitba u katolíků mění v mechanické odříkávání otčenášů a zdrávasů, v ne-

smyslné a jednotvárné opakování. Oni, toť se rozumí, nejsou vázáni na žádnou takovou formu; oni se mohou modlit - dokonce ve volné přírodě, neboť na kostel také nejsou vázáni - jak je napadne. A tím právě dokazují, že jejich způsob náboženství není pro každého. I katolík sice ovšem dovede Bohu říci svými slovy nebo myšlenkami, co cítí. Ale když potřebuje se obrátit k Bohu delší pobožností, co tu? Ano, člověk nábožensky vzdělaný a nadaný dovede formulovat i samostatně i delší výraz chval, díky, pokání a proseb. Ale což jiný člověk, což prostý nebo slabý, churavý? Co stařena zmožená obtížemi věku a ztrácející síly těla i ducha? Inteligent ovšem ty báby v kostele odbude posměškou; ale Bůh tak nečiní; tedy tak nemůže činit ani Církev. Nechť se druzí posmívají, že mnoho lidí v mládí hřeší a v stáří se modlí; ale Bůh před těmito troskami lidstva nezavírá svých dveří „dnes-li uslyšíte hlas můj“ zve k sobě staré a choré, zkormoucené a obtížné, uražené a ponížené, byvší lidi, lidi řta dně. A má snad Církev čekat, že tito lidé nebo zbytky lidí najdou svůj způsob vyjádření nejnepostižnější věc - obcování tvora s tím, kterýž jest? K tomu, jenž „stoje opodál, neodvažuje se ani oči pozvednouti“, přistupuje Církev, přistupuje k němu v Církvi Kristus a podává mu - co? Otče *nás!* Nevíme dobře, jakou lepší, nebo slovetnějším autorem sestavenou, nebo samozřejměji všeobsáhlé bratrské obcování vyslovující modlitbu by někdo mohl žádat . . .

Budiž tedy; pro ty babičky a děti se odříkávání otčenášků hodí; ale nejsme všichni stařenkami a dětmi. Jsme vzdělanci. Nuže - máme očekávat, že nás Církev pobídne, abychom našli svérázný, osobní sloh pro svůj poměr k Bohu? Patrně tak, jako onen nábožensky hluboce založený a v Bibli sečtělý muž: „Děkuji Tobě, Pane Bože, že nejsem jako ostatní lidé, defraudanti, nemravové, třeba jako tam ten úředníček berní správy; já se postím dvakrát týdně a dávám příspěvky na náboženskou obec ze všeho, co mám . . .“ Takové hledání nových forem náboženského života, pravda, obecná Církev nepodporuje. Ona podává i vzdělancům růženeček. A proč ne? Pobožnost, která pochází od sv. Dominika a velikých zakladatelů scholastické filosofie, která se zakládá na způsobech velkých poustevnických Otců duchovního života, která sloužila velkým pracovníkům a i státníkům katolické Cír-

kve, snad není neschopná pomoci také jiným myslícím lidem. Není zde místo vykládat, kterak se opakováním určitých, ale ovšem velevýznamných slov duch lidský soustředí na dotyčná tajemství víry a tak se povznáší k vyšším stupňům modlitby - povznesení mysli k Bohu. Jsou věci, které se snad chápou jen zkušeností. „Okuste a vizte, že lahodný je Hospodin“. Avšak - jakých náboženských zkušeností nebo i základních pojmů se ještě lze dovolávat u některých nekatolíků? Však to není obžaloba inkvisice, nýbrž zřejmá zkušenost, že se u nich ztrácejí nejsamozřejmější, nejpochoptelnější myšlenky křesťanství. Tuhle nedávno zase jedni chválili svého náčelníka, že založil „nový typ církve“. Myslel by někdo, že se sluší, aby se každého jara objevily nové typy dámských klobouků a sportovních vozů; a v Církvi že králuje Kristus, „jehož království nebude konce . . .“ Ale to jsou patrně představy, které jsou spojeny s náboženským primitivismem, jako je modlitba růžence! - *Jindřich Středa.*

Studentům

Dva velryby.

Jako za onoho času, kdy jsme my studovali, tak i teď z díla Chelčického některým pánům se zdá za nejlepší k studiu staročeštiny ona kapitola Sieti viery pravé, v níž je řeč o dvou velrybách, o rotách šibalských mnišských, rotách farářských a rotách školních kolejáckých. K tomu ovšem nesmí být opomenut výklad o ztrátě poslání Církve, když dostala svobodu od císaře Konstantina, o čistém křesťanství bez církevních pout. Bohudík mnozí ze studentů na toto řečňování jsou již připraveni a s trpným úsměvem přijímají theologické exkurse filologa. Co je potřebí znát do staročeštiny, poctivě se naučí, o ostatním pak si učiní svůj úsudek. Vidí Církev jako dílo Boží, které nebylo zedráno, i když různí velrybové ať již císařští či duchovní nebo filologičtí chtěli siet viery trhat. - *vm.*

Sluha Kristův.

Nesmíš být k úřadu kněžskému určen ani rodiči ani kým-koliv jiným, nýbrž hlasem Kristovým: „Tu sequere me!“

Tak volal apoštoly, tak volá snad i tebe. Na počátku to možná byla jen nejasná myšlenka, spojená s četnými pochybnostmi a úvahami a teprv teď dozrává. Dozraje-li dlouhými lety studia, přípravy, v semináři tvé lidské srdce proniknuto láskou ke Kristu změní se v srdce sluhu Božího.

Rozdavač tajemství Božích.

Zmocněn Církví budeš rozdavačem tajemství Božích. Přijdou k tobě věřící se svými novorozeňaty s žádostí, abys děti člověka změnil v děti Boží. Dostaví se hříšníci, abys je zprostil viny; přijdou ti, kteří našli v sobě zalíbení, abys jim požehnal pro celý život. Budou po tobě volat umírající, abys jim přinesl poslední útěchu. Pod tvou kazatelnou budou stát toužící po pravdě, abys jejich život ozářil velkou myšlenkou, pověděl tajemství jejich bolestí, lásky a milosrdenství Božího. Kol oltáře, u něhož ty budeš slavit svatou obět, shromáždí se obec věřících, aby posvěcena sváteční obětí odcházela k práci všedních dnů a posílena chlebem života lépe zápasila o život věčný.

Užaduje se však, abys byl shledán věrný.

A věrné správce potřebuje náš lid. Správce, kteří by nebyli nájemníky, ale za ztracenou ovcí dokázali jít mezi trní, kteří by hlídali u vchodu a byli ochotni i svůj život dát za to, aby vlk nepřítel nerozsápal stádo. To pak vyžaduje kus tebe, vzdání se mnohého, co dovede potěšit srdce člověka.

Také jeden mladík měl touhu následovat Krista. Jeho kázání poslouchal, přikázání plnil. Když byl vybídnut: jdi, prodej, co máš, následuj mne, odešel, aby se nevrátil. Tehdy Kristus za ním smutně pohleděl, jak poznamenává evangelista. - *um.*

P R A C O V N A

Církev, království Boží lásky

Církev má být rodinou povolanych za děti Boží, rodinou dětí Božích, rodinou dobrého Otce v nebesích. Proto musí nutně být královstvím lásky. Proto docela nutně nic tak

neodrazuje, neodvádí od Církve, nežli tvrdost a neláska těch, kteří jsou v Církvi, kteří jejím jménem mluví, ať jsou to duchovní nebo laici. Nic také od nás křesťanů lidé neočekávají spíše, nežli lásku. Ovšem láska neznamená jen sladké opíjení se dobrými a krásnými slovy, láska také neznamená almužnictví, nýbrž umožnění všem, aby mohli žítí důstojně jako Boží děti, tak je křesťanské učení závazné k nejvypjatější snaze o sociální pomoc bližním.

Tak pomoci, aby mohli žítí svým nejvyšším cílům, aby mohli žítí důstojně jako Boží děti.

Nestačí tedy jen charitativní činnost, jen činnost o největší bídu, nýbrž je třeba působiti k tomu, aby k té nejvyšší bídě pokud možno vůbec nedošlo, anebo aby to byla spíše jen výjimka.

Pokud tohoto lidé v Církvi neučiní, nepochopili Církev, nepochopili jeden z jejích úkolů, že to má být rodina lidí, kteří cítí silně a životně sounáležitost všech ke všem a odpovědnost za prostředí, ve kterém by se dařilo všem pro všechny tomuto Božím synovství. Pokud nebudou křesťané v tomto smyslu chápati všechny své duchovní i hmotné prostředky, pokud nebudou takto dávatí všechno své do služeb bratří, nepochopili poslání Církve a svého místa v ní. Je třeba burcovati už netrpělivě abych tak řekl křesťany, aby už konečně začali intenzivně se vši vehemencí, se vším, co jsou a co dovedou a co mají, uskutečňovati pospolitost, společenství všech se všemi vším, co mají. Jinak jsme daleko od Otce nebeského, který se vším o všechny stará . . . - *Braitó*.

Boží vnuknutí

Mnoho lidí se mne již mnohokrát ptalo, je-li poznati v duchovním životě Boží, dobré vnuknutí. Otázka je tím náležavější, čím méně dovede mnoho lidí rozeznati nápady své obrazivosti od skutečných Božích vnuknutí.

Předně nejsou Boží vnuknutí věci malicherné, nedůstojné Boha a pravého duchovního života. Nejsou Božím vnuknutím věci proti zdravému rozumu, proti našim stavovským povinnostem, proti přikázáním Božím a církevním. Nejsou Božím vnuknutím věci, které ruší pravou svornost a lásku k bližnímu.

To jsou známky záporné. Znamky kladné pak bych asi takhle vypočítal: Boží vnuknutí vedou nás k něčemu dobrému, k dobru, které samo o sobě není přikázáno, ale čím mohou růsti a pak ve zkušenosti také rostou různé naše ctnosti, především láska k Bohu a k bližnímu.

Další známkou božského původu vnuknutí jest zmnožení našich sil. Docela přesně podle zásady, že Bůh rozmnožuje milost, kdykoliv od nás něco navíc žádá. Cítíme tuto sílu hned s Božím vnuknutím, nebo aspoň živé přesvědčení, že s pomocí Boží jsme to s to vykonati, i když si nezakrýváme těžkosti toho, k čemu cítíme volání. Tuto sílu pak hned cítíme, jedná-li se o pravé Boží vnuknutí, ihned, jakmile je začneme uskutečňovati.

Pravé Boží vnuknutí v nás dále budí vědomí velkého významání, že smíme Pánu něco dáti, že od nás vůbec něco žádá. Radost nás naplňuje nad tímto Božím omilostněním. Radost tichounká a osvěžující, která se pojí s hlubokou, nemnohomluvnou pokorou.

Boží vnuknutí osvěcují rozum, posilují vůli a zapalují i náš cit. Jsou slunečním paprskem, který zároveň osvěcuje i zahřívá. Bez nich jsme tupí, brzo ochablí v duchovním životě, bezradní. Duchovní život bez nich se jeví něčím suchopárným, všedním, bez vzruchu a vřelosti.

Dnes-li uslyšíte hlasu jeho, nezatvrzujte srdcí svých. Pán žádá totiž poslušnosti a věrnosti ke svým vnuknutím. Jinak se odmlčuje a pak je pusto, nesmírně sucho v duši. - *Braitto*.

Strach z Boha anebo radost z něho?

Mezi křesťany vidíme lidi plniti Boží přikázání dvojím způsobem. Jedni plní přikázání, protože se bojí věčné smrti, kdyby je neplnili, druzí je plní, protože milují život podle přikázání a z přikázání. Je ona bázeň zavržení hodná? Jistě ne, protože chrání lidi před hříchem. Ostatně, proč se varují hříchu, proč prchají před věčnou smrtí? Jistě z nedokonale uvědomělé lásky k Bohu. Nechtěli by býti od něho na věky odloučení. Tedy považují ztrátu jeho za něco velmi závažného. Tedy objetí Boha za něco krásného a dobrého.

Jen by ještě měli tu svou lásku očistiti, aspoň poněkud očistiti, obrátiti ji, aby nebyla tolik ponořená, soustředěná

do sebe, aby se přitom člověk nedíval tolik na sebe a na ztrátu Boha pro sebe, jako spíše na Boha, který je nesmírné lásky hoden, aby více Bůh stál ve středu naší duchovní snahy.

Lidé mísící svou lásku se strachem, se sebeláskou, třebaže nikdy ani v Boží lásce nemůžeme docela zapomenouti na sebe, protože můžeme milovat jen ono dobro, které je naším dobrem, neboť tak to zařídil sám Pán, jenž chce přece naši lásku pokud možno dokonalou, tito lidé mísící příliš strach ze ztráty Boha se svou láskou polykají Boží přikázání jako děti nechutnou medicínu, ostatně, jako my všichni, bojí se, že kdyby neužívali tohoto hořkého léku, že by zemřeli, místo aby jim byla Boží přikázání pokrmem lásky Boží, který má býti opět požíván s láskou.

Nakonec otázku: Co je důstojnější Boha a Boží lásky, strach anebo důvěřivá láska, chce nám býti Boží vůle hořkým lékem anebo životadárným chlebem? Anebo jinak to obraťme: vyplynula Boží přikázání z Boží libovůle, anebo z milující jeho dobroty? Libovůle by ses mohl bát, dobrotu ale musíš milovat, a to beze strachu! - *Braitto*.

O duchovní svobodu

Jsou mnohé věci, kterými ztrácíme duchovní svobodu. A přece jest to jeden z největších statků, o který je třeba úporně zápasiti celým svým životem. Duchovní svoboda. Již ten je otrok okolností, podmínek, situací, kdo stále říká, že v tom a onom případě a za takových a oněch okolností se nedá nic dělat, kdo stále čeká, až se dostane do jakéhosi ideálního prostředí, až přijde jakási vysněná vhodná chvíle. Již to je otrok okolností, jenž se nechá spoutati, odraditi, znechutiti, demoralisovati provisoriem, čekáním, nevyhovujícím právě prostředím. Mnoho lidí ztroskotává na tomto otroctví prostředí. To ukazuje jejich duchovní malost a jejich vnitřní nesvobodu vůči vnějšímu, které může býti jen a jen akcidentálním.

Nesmíš se nechat ničím zlomiti, zviklat, zmást, znechutiti, ochladiti ve svých nejvyšších krásných cílech pro cokoliv pozemského, časného, stvořeného. Ať je to cokoliv, není to hodno věčného cíle, není to hodno, abys pro to ztrácel svůj

rozlet. Musíš si umět zachovati svou vnitřní nezávislost a duchovní svobodu vůči všemu, abys nebyl otrokem okolností, poměrů, prostředků, takže bys pro jejich nedostatek nebo svízelnost zapomínal na cíl nejvyšší. Protože duchovní cíle nezávisí tak od časných prostředků, že bys pro jejich nedostatek nutně musil ihned ztrácti odvahu k dobývání cíle. Pamatuj, že svůj nejvyšší cíl, spojení s Bohem, otevření se dokonale jemu, můžeš ve všem a vždy a vším i ničím abych tak řekl uskutečnit a nemusíš, nesmíš čekati, až ti to bude nějak zvenčí umožněno. Jaký by to byl duchovní rozlet, kdybys byl závislý na věcech nicotných, pomíjejících, na formách, které se mění. Ty přece naopak musíš uměti naplnit věci, a ne aby věci naplňovaly tebe. Ty je musíš uměti zaměřiti k Bohu a čím méně máš k zaměřování, tím lépe. Musíš být tak svobodný i od své touhy po pohodlí, že přijmeš i těžká překonávání překážek jakožto prostředek, kterým máš projevit Bohu svou lásku. Tak se osvobod od docela přirozené touhy po klidu, pokoji, abys ani této touze neotročil a nepodléhal, nýbrž i ji dovedl velkolepě obětovati, abys i nad ní dobyl si duchovní svobody.

Svobodný od všeho stvořeného pro všechno Stvořitelovo, pro celou jeho vůli, pro všechny jeho plány, pro celé spojení celé bytosti s ním. - *Braitto.*

Láska vytrhující

Láska působí dvojí vytržení. Nejprve vytržení nadšení. Psal jsem již o něm, když jsem upozorňoval na nebezpečí jen estetického horování pro Boha a věci Boží. Toto vytržení je venkoncem bezcenné, není-li provázáno vytržením z vlastní prostřednosti, pohodlnosti duchovní, jestliže totiž člověk zároveň nevyjde ze své sebelásky, není-li toto vytržení dokonáno vytržením lásky osvobozující od otročení a modloslužby vlastnímu já.

Ani vytržení pouze rozumové nestačí, ono, které je u myslících lidí, kteří se zahloubají nad velikostí a nesmírností Boží, není-li provázáno vytržením nejdůležitějším, totiž vůlí naší, jež potřebuje býti vytržena ze spočinutí jen v sobě, protože vlastním nepřítelem Božím a našim je naše vůle, pokud není pohotová podrobiti se zcela jen vůli Boží. Láska

pravá musí vyjít ze sebe. Musí chtít toho a dobro toho, jehož milujeme. Nemůžeme jinak mluvit o skutečné lásce. Každá pravá láska musí vyjít ze sebe. Pokud nemiluješ Boha tak, že jsi ochoten mu všechno podati, nemiluješ ho tak, jak je to jeho důstojné. Ovšemže vytržení citu našeho i rozumu našeho je cestou a dobrou přípravou, ba nutnou přípravou k tomu, abychom mohli být uchopeni milostí, podávající nás docela Boží lásce. Proto nesmíme vynechávat žádný z těchto stupňů lásky, vytrhující nás z nás samých. I to je důležité, abychom uměli klesnouti v podivu nad Boží velebností a majestátem jeho krásy a dobroty a lásky. To je předehra k našemu ztišení se v Bohu skrze naše poznání, které pak zahoří utonouti v objetí láskou celé oné tušené, z dálky jen dotýkané Boží velikosti a láskyhodnosti.

Sladká lásko, spal nás, přitáhni si nás do svého ohnivého středu a tam spal v nás všechno, co překáží našemu spojení s tebou! - *Braitto*.

Nejjistější zajištění spasení

Mnoho věcí se radívá tomu, kdo si chce zajistit spasení. Ale ze všech slov Spasitelových stále vysvítá, že nikdo nemůže dosáhnouti spasení, aby se nestaral také zároveň o své bližní. Právě proto je nutná Církev, právě proto je nutné toto zřízení, které se stará o spasení všech lidí, jak by se Kristova pravda dostala ke všem lidem, ke všem jejich potřebám, ke všem jejich okolnostem a podrobnostem životním, jak by se k nim dostala také celá pravda, to jest tedy životní pravda, podávaná a vyjadřovaná tak stále jazykem té které doby a odpovídající všem potřebám, jak v které době vyvstanou.

Při posledním soudu totiž odsoudí nebo odmění lidi podle toho, jak se dovedli starati o své bližní. Proto blahoslaví chudé v duchu, kteří nezotročeni majetkem neutiskují svých bližních, kteří lační a žízňají po spravedlnosti. Stále radí pečovat o chudé. Stále chce všechny své vidět v posvátné jednotě.

Tak nás spojil v této jednotě, že nemůžeme dojíti spasení než právě v této svaté jednotě. Jednota zavazuje, abychom se opravdu cítili jakožto údové této jednoty a abychom tedy

o všechny údy této jednoty pečovali jako o sebe. Neboť musíme se snažiti o toto nejvzácnější, co nám Kristus odkázal v myšlence království Božího, rodiny povolaných za děti Boží, totiž o svatou jednotu. Ale životní jednotu. Jednotu všeho, všech zájmů, všech potřeb, jakož i všech hodnot, které nám jsou dány. Když tedy tvoříme svatou jednotu, jedno tělo, všechno naše musí nutně patřiti všem. Tedy ani naše spasení není jen naše a netýká se jen nás. I v něm jsme spojeni s bratřími. Protože to bude přivedení Božích dětí k Otci, k Otci všech dětí. Proto starost o naše osobní spasení nutně musí se spojovati s opravdovou starostí a péčí o spasení našich bratří. A v té míře, v jaké se kdo stará o spasení bližních, v té míře pochopil teprve království Boží, království Boží jednoty, jednoty jedněch dětí Božích, jednoho Božího života. Proto není myšlenka apoštolátu a katolické akce jen dobrovolnictvím, nýbrž povinností spásy. - *Braitto.*

Evangelium Kristovo

Příliš jsme si na ně navykli, protože jsme si je příliš zjednodušili, zúžili, rozředili, takže tak nepálí, tolik nevyzývá svou neobyčejností. Ale, království Boží, království Kristovo je něčím neobyčejným. Nedá se odbýti nějakými bezbarvými větami, nedá se odbýti podobností, že jako někdo má k nám pěstovati a zachovávat a vykonávat jakousi Kristovu lásku.

Ne, drazí, ne jen lásku k tobě v časných starostech, potřebách, záležitostech a věcech. Ne. Evangelium Kristovo znamená přehodnocení, a to v nekonečném smyslu nekonečnou cenou, království Boha v duši, v životě tvého celého života.

Máš poddati své nitro Božímu království, aby Bůh v tobě kraloval, totiž aby v tobě kralovaly jeho zásady a především právě zásada, že On je Pán a že musí býti středem tebe i světa, a to skrze tebe zase a skrze tvé činy a tvůj život. Máš mu poddati své nitro a z tohoto nitra jemu otevřeného a poddaného máš mu otevřítí a dobýti svět na tom místě, na kterém právě stojíš, který právě žiješ. Máš podrobti tomuto království všechnu svou sebelásku sobectví a máš se tu poddati účinně velkým způsobem, statečností tohoto zápasu o jediné potřebné. Máš otevřítí království Božímu svůj rozum i svou vůli, pro čas i pro věčnost.

Protože máš žíti jako to, čím On tě učinil ve své krvi,

totiž jako Boží dítě, účastné Božího života. Tak má být tvůj celý život poctivý zápas o vítězství tohoto vyššího Božího v tobě. Zápas, který se denně odehrává a který neskončí dříve, pokud v tobě nebude živ Ježíš, pokud se celý tvůj život vnitřní i vnější nepromění v království Boží.

To je úplný převrat celého života, i tvého života. I pro tebe, jsi-li křesťan a chceš-li býti křesťanem, platí toto poselství. Ne, s křesťanstvím nedá se hrát. Není hezké, je živé a silné, je Boží! - *Braitó*.

Také k dokonalé lásce

I toto patří k dokonalé lásce, starati se ze všech sil, aby byl Bůh ode všech milován. Nemůžeš-li jíti ke všem a mluvíti ke všem a všechny přidržovati k Boží lásce, jedno můžeš. Nejprve milovati dokonale sám, jak dovedeš. Nejprve se naplniti touto svou láskou. Tvá láska se pak nutně, bude-li plná, nutně se bude rozlévati po tvém okolí.

Proto, matko, snoubenko, manželi, nemůžeš milovati dokonale Boha jen pro sebe, jen pro svou osobu. Tvá láska k Bohu, tvé přesvědčení o tom, že Bůh je hodný veškeré lásky, se musí uskutečňovati ve tvém praktickém, skutečném, všedním životě.

Nedá se totiž rozdělit tvá láska k Bohu od tvé lásky k bližnímu. Jen jeden je lásky hoden, Bůh, a vše ostatní v té míře, v jaké je co s námi v Bohu spojeno, jak on chce, abychom to milovali, aby nás to k němu přivádělo. Milujeme ostatní podle jeho svaté vůle, pro jeho svatou vůli, pro jeho lásku. A jeho prvá vůle ve spojení nás s ostatními je, abychom jim prokázali lásku nejvyšší a přivedli je k tomu, co může teprve naplniti jejich určení, co jim proto také může teprve dáti celé jejich štěstí, aby totiž poznali Boha jako lásky nejhodnějšího, a aby tohoto Boha také si zamilovali celou touto láskou celé bytosti.

Proto nemiluješ ani své bližní, své nejbližší třeba, ani Boha, jestliže je ti lhostejné, zda mají to, co nejvíce může oblažiti, zda mají nebo nemají Boha. Jestliže je Bůh nejvyšší lásky hodný, nemůže ti přece stačiti, abys jej miloval jen ve svém soukromí. Všechny bližní, které Bůh spojil s tebou, spojil s tebou také v tomto úmyslu, abys i zde se snažil o lásku Boží, abys vedl i druhé k této lásce. Proto nesnažíš-li se

o toto, planá je tvá láska. Tím chybovaly tolik naše maminky minulých století, že pro sebe byly zbožné, ale to byla jakoby jejich soukromá záležitost. Dětem již tuto zbožnost nevští-pily, děti touto láskou k Bohu nezazářily. Jestli jsou naši věřící přesvědčeni o pravdě křesťanské, musejí tuto pravdu Boží postavit za základ a střed celého svého rodinného ži-vota, své výchovy a celého svého jednání. Náboženství ni-kdy nemůže býti soukromou záležitostí. Týká se celého ži-vota, protože celý život je od Boha, proto celý má vésti k němu a láska k Bohu se musí projevovati ve všem a stále více. - *Braitto.*

Přinášet ovoce v trpělivosti

Ve svém podobenství o království Božím jako poselství, které má různý osud v lidských srdcích. Spasitel mluví o těch, kteří třeba i radostně přijímají blahou zvěst, ale pak poztrá-cejí po cestě své nadšení, protože nemají trpělivosti. Protože nemají trpělivosti, protože nebyli zaměřeni na dlouhé čekání Kristova příchodu a jeho odměny, ztrácejí nejenom nadšení, nýbrž i víru. Je třeba víru utvrzovati pevným vrůstáním celého člověka do ní. Je třeba si dále uvědomovati, že Kris-tus zde slibuje boj, pronásledování. Nelze jinak. Kristus žá-dá, aby člověk postavil Boha na prvé místo své duše, svých tužeb, svých libostí, své celé bytosti. Prvním hříchem je po-rušen člověk tak dalece, že nevidí Boha stále před sebou, že jeho vůle miluje to, co je snadné, co hned platí a odměňuje, že miluje především sebe, že má zálibu v tom, co je jeho a co je smyslové, co smyslům lahodí. Kristus ale staví Boha do středu proti této porušené sobecké žádostivosti. Kdo propadne své sebelásce, kdo chce vždycky vyhovět jen sobě, vyhovuje tomuto porušenému v sobě a stále více klesá v tom, čím vyhovuje své sebelásce. Stále klesá hlouběji.

Někdy se mu i zalíbí poselství Kristovo. Mnohým básní-kům, mnohým jiným umělcům, mnohým romanticky založe-ným duším se i líbí na první pohled krása Kristových myš-lenek. Ale když pak mají ty myšlenky uskutečňovati ve všedním životě, v zápase se sebou, s porušenou sebeláskou, pak cítí tíhu Kristova kříže. Proto je smutným omylem do-mnívati se, že stačí postavit Krista do krásného, esteticky okouzujícího světla.

Boj se sebou, proti sobě, proti porušenému v sobě, proti svodům lahodícím porušené sebelásce v nás, je něco naprosto neromantického a i neestetického, totiž onou estetičností povrchní a nezávaznou. Proto je snadnější o Kristu básniti, mluvíti o kráse křesťanského řádu, nežli Krista následovati a ten jeho řád uskutečňovati. Boj se sebou a s tím, co láká lidskou sebelásku ke snadnému, povrchnímu, je těžký a dlouhý. Trvá až do smrti a odměna je až na konci zápasu a i ona odměna v mystickém spojení je vykoupena trpkou, až krvavou zkouškou temných nocí smyslů i ducha. Proto kdo staví na řádu a kráse, a ne na poctivém přijetí Kristova poselství celou bytostí, brzo se zastaví. Bude snad ještě básniti o Kristu, ale Ježíš sám řekl, že ne každý, kdo mu říká Pane, Pane, kdo i o něm krásně mluví, básní, vejde do nebeského království, nýbrž kdo plní vůli jeho Otce. - *Braitto.*

Ž E Ň

Z duchovního života

DR HENRI BON: *Compendio de medicina catolica*. Ediciones Fax, Madrid, 1942, str. 608, Ptas 35. Výborná souhrnná práce o poměru lékaře a náboženství, jež vyšla v originále v roce 1936 v nakladatelství Alcanově, byla přeložena také do španělštiny, což znovu dodává této práci punc spolehlivosti a oblíbenosti. U nás byla oblíbena nejen pro spolehlivost po stránce vědecké, pro hojnost dokladů literatury odborné, nýbrž též pro důkladnost, s jakou probírá snad všechny možné otázky a problémy, jež se mohou v lékařské praxi vyskytnout. Právo, morálka i dogmatika tu mají ruku v ruce.

Dehau: Ströme lebendigen Wassers. Räber, Luzern 1944, str. 190. - Osleplý dominikán dává exercicie sestrám benediktinkám a přitom jim koná konference o kontemplativním životě. Probírá krásně podmínky a prostředky, rozvíjející kontemplativní život těch, kteří jsou tak šťastni, že se mohou věnovati jedině službě Boží u jeho nohou. Dehau postupuje podle nauky svatého Tomáše o kontemplativním životě, o jeho předpokladech i cestách a aplikuje to na dnešní život, na snahu o kontemplativní život v dnešní době. Dobrá četba pro všechny, kteří chtějí aspoň něco uchopiti z tohoto šťastného života. - *S. B.*

ANTONÍN JOSEF DRESER: *Bolestná žalost a žalostná bolest*. Valašská knih- a kamenotiskárna, Valašské Meziříčí. 1944. Opět nová ukázka barokní tvorby české. Je to oslavné kázání moravského kazatele nad rakví kardinála Schrattenbacha v Kroměříži. Ze soudobého tisku přepsal František Šigut, jenž připojil k dílku též životopis Dreserův a důkladné poznámky.

PIUS XII.: *O tajemnom tele Kristovom*. Vydalo ÚSKŠ v dominikánskej edícii Veritas, Trenčín. 1944. Již jsme psali několikrát o této encyklice svatého Otce o mystickém těle Kristově. Zde dochází knižního vydání, uzpůsobeného úpravou potřebě čtenářstva.

Z různých polí

EVA JURČINOVÁ: *Povídky o lásce*. Vydalo družstvo Moravského kola spisovatelů v Brně v květnu 1944. Dnešní svět je orientován jednostranně stránkou rozumovou. Citu se mu nedostává. To ovšem nelze léčit druhým extrémem. V této knížce je citová stránka přehrána, takže můžeme mluvit o ženské literatuře sentimentální, v níž zaznívá někdy struna ladící až k dekadenci.

JAN KÁRNÍK: *Srdce a obrázky z pouti*. Vydalo Družstvo Moravského kola spisovatelů v Brně v květnu 1944. Malá sbírka básniček, jež se neliší od nedávné sbírky Dooráno: noklidné stáří pokyvuje a libuje si nad dobrotou života. Ale kde je život!

VÁCLAV RENČ: *Císařův mim*. Praha, Vyšehrad 1944. Ve své veršované divadelní hře zpracoval Renč po svém námět Loge de Vegovy hry *Lo fingido verdadero*. Zachoval při tom základní legendární motiv o pohanském herci Genesiovi, který uvěří v Krista, když hraje úlohu křesťana v protikřesťanské divadelní hře na dvoře císaře Diokleciána; podložil jej však hned dvojí problematikou. Nejprve staví proti sobě Diokleciána, který jako vladař „chce stálost, pevnost, řád“, a Genesia, který jako herec zdůrazňuje proměnlivost života i proměnlivost svého umění, jež dovede ze všeho učinit hru; hlavní jádro konfliktu je však dáno střetnutím Genesia jako umělce, pro něhož v umění „jsou všechny látky stejně svaté“, s křesťankou Pamelou, která odpírá znesvěcovat náboženství divadelní parodií. Genesiovo obrácení je takto zároveň obrácením herce, jenž „syt proměn touží být“, i obrácení člověka, který uvěří v Boha křesťanů. - U.

R. M. RILKE: *Sonety Orfeovi*. Přeložil V. Renč. 2. vydání. Praha, Vyšehrad 1944. Sonety Orfeovi, jeden z vrcholů Rilkeovy básnické tvorby, jsou po stránce básnického výrazu dílem opravdového mistrovství; pokud jde o ústřední koncepci, je vyhrocena krajním způsobem v pantheisující subjektivismus, uvádějící v pochybnost i sám smysl umění. Jest-

liže se V. Renč soustředil při svém překladatelském úkolu na citlivé vystižení Rilkeova výrazu, zdůraznil J. Janů v doslovu ideovou stránku díla způsobem naprosto jednoznačným („V ideu Orfeua vústilo konečně zcela patrně i dávné Rilkeovo pojetí umělce jako objevitele a dotvořitele božské substance (!), čili Orfeus a pěstování orfického světa je vyhraněnou autostylisací básníka samého,“ atp.).

TRAKTÁTEC O ŠTĚSTÍ, *kterýž má jméno Pán rady*. K tisku připravil J. Vašica. Praha, V. Pour 1944. „Traktátec o štěstí“ je prozaická skladba z počátku 16. století, v níž autor (snad Hynek z Poděbrad) zpracovává ve formě alegorického příběhu morální thema o nestálosti štěstí a o neblahých koncích života, který „nepobývá u Pravdy na hospodě“ a nebere radu s Moudrostí, Opatrností a jinými křesťanskými ctnostmi. Thema jinak v středověké literatuře známé je zpracováno s podivuhodnou jadrností, výrazností a uceleností komposice i stylu a řadí se svou literární hodnotou k Zrcadlu marnotratných, s nímž ostatně jeví i jistou vnitřní příbuznost. - U.

JAN ZAHRADNÍČEK: *Pod bičem milostným*. Brno, Edice Akord 1944. Nová sbírka Jana Zahradníčka se řadí svým názvem i celým svým pojetím jednoznačně do poesie milostné; a je nesporno, že v ní bude zaujímatí významné místo, už proto, že je to dílo básníka tak význačných výrazových schopností; také však z hlubšího důvodu. Najdeme jistě v české lyrice mnoho krásných čísel milostné lyriky; málokdy však najdeme básníka, který by dovedl proniknout k nejvlastnějšímu vnitřnímu smyslu lásky k ženě; který by dovedl nejen dáti výraz všemu bohatství jejího citového kouzla, nýbrž který by dovedl *jakožto básník* využít plně toho vzácného daru poznání, novosti, síly a hloubky pohledu na věci, jež dává pravá láska; a který by také dovedl z toho těžití pro svou poesii s pravou tvůrčí kázní. Obojí najdeme v bohaté míře u Zahradníčka. Sláva i bída, hoře i radost lásky tu vrhají nové, oslňující a přece průzračné světlo na slávu i bídu, hoře i radost země a dávají zaznívati novému rytmu básnické účasti v údělu tohoto života. To se odráží věrně i v básníkově slovu. Znamé rytmy a známé obrazy se tu objevují v novém zařazení; vedle toho se setkáváme místy s náznaky - více nebo méně vyhraněnými - nových výrazových forem, jež směřují zřejmě k ještě těsnějšímu spětí básnické účinnosti s prostotou slova a rytmu. Zde je ještě otevřena cesta bohatých možností, jak pokud jde o dovršení a vytříbení básnické zkušenosti, tak pokud jde o obohacení formy. - U.

FRANTIŠEK ZÝBAL: *Kde réva zraje a kde se zpívá*. V květnu 1944 vydal Vyšehrad v Praze. Obrázky ze života moravského Slovácka, podané slohem prostým, velmi přístupným, jež úspěšněji osvědčil Zýbal již v dříve vydaných obrázcích z tohoto pozeňnaného kraje Moravy.

Z Á S A D Y

Gavrijil Romanovič Děržavin:

Bůh

*Ty, ve vesmíru nekonečný
a živý v dálných prostorách,
ty, v proudu času věkověčný,
ty, jeden ve třech osobách!
Ty, všude jsoucí duchu siný,
ty, bez místa a bez příčiny,
jež nevystihl lidský duch,
jenž všechno sebou naplňuje,
uše tvoří, živi, ochraňuje,
jenž mezi námi sluje: Bůh!*

*Uyměřit hloubky oceánu,
sčíst zrnka písku, hvězdy sfér -
byť schopnost tu měl člověk dánu,
přec neznal by Tvých dob a měř!
Nelze ni duchům osvíceným,
Tvým velkým jasem zaníceným,
vyslídit tajných sudeb Tvých:
Jen co se člověk k Tobě vznese,
v Tvé velikosti rozplyne se,
jak ve věčnosti oka mih.*

*Chaosem zvanou nekonečnost
z věčnosti bezdna k jsoucnu zvals
a před věkem už jsoucí věčnost
Ty v sobě samém osnovals.
Sám sebou v sobě spočívaje
a ze sebe svou záři maje,
jsi jas, v němž zdroj má všechen jas.
Uše z jediného tvoře slova,
svou tvorbou zjevíš se vždy znova:
Jsi, byl jsi, budeš v každý čas!*

*Ty v jádru všeho tvorstva stojíš,
je živiš, jsa v ně zapojen;*

*počátek s koncem poutem pojíš,
i smrtí život dáváš jen.
Jak jiskry z ohně skáčí noci,
tak slunce rodí se z Tvé moci;
jak v zimě v jasu mrazivém
poprašek jíní leskle svítí,
bleskotá, kmitá se a třpytí,
tak hvězdy září v bezdnu Tvém.*

*Rozžehlých svitů miliony
se vesmír celý bleskotá,
zákony Tvoje tvoří ony,
paprsky roní života.
Lamp ohnivých těch dlouhé řady,
krystaly zářné dohromady,
třpyt zlata v proudu bleskotném,
či bouřných nebes zářné blesky,
či ve vesmíru hvězdné lesky
jsou před Tebou - noc přede dnem.*

*Jak kapka, v moře uroněná,
je slunce před Tvou velebou.
Ušak co je světů část, mnou zřená?
Co tepru já jsem před Tebou? -
Byl nesmírný svět, který zříme,
i milionkrát znásobíme
stem druhých světů bez hranic
a k Tobě-li to přirovnáme,
bod pouhý před sebou jen máme -
já před Tebou však nejsem nic.*

*Nic! Ale z Tebe přec mnou září
Tvé štědré lásky nesmírnost,
přec podobu svou dals mé tváři,
jak slunce z kapky činí skvost.
Nic! Ale život přece cítím,
krásami výšin Tvých se sytím,
když v letu sbírám krásy ty.
Má duše vnímá Tvoje bytí,
tuší Tě, chápe, zná a cítí:
Já jsem, nuž tedy jsi i Ty!*

*Ty jsi! mi říká světa sláva,
mi srdce hlásá, jásajíc,
Ty jsi! mi rozum vědět dává -
a já už nejsem pouhé nic!
Jsem všehomíra platná částka,
a stoje, kde má střed Tvá láska,
já spjat jsem v družbu tajemnou,
kde přestals tvořit pozemšťany,
kde začals duchy nebešťany
a řetěz tvorstva sepnuls mnou!*

*Jsem pouto světů, všeho bytí,
jsem krajní stupeň v říši hmot;
jsem střed všech tvorů, všeho žití,
jsem v kresbě Božstva prvý bod.
Já tělem v prach se rozpadávám,
však umem hromům povel dávám.
Já otrok - král; já červík - Bůh!
Když takto divů pln se jevím,
odkud jsem vzal se? Uěřu nevím -
však nevznik' sebou sám můj duch.*

*Tvé stvoření jsem, Stvořiteli,
Tvou moudrostí mi život dán,
zdroj života jsi, jenž jde těly,
mé duši duše jsi a Pán!
Tvá spravedlnost tak to chtěla,
by bezdno smrti cestou z těla
má nesmrtelná přešla část,
by v smrtelnost duch ošatil se
a abych smrtí navrátil se
v Tvou nesmrtelnou, Otče, vlast.*

*Ty nevystihlý, nevýslovný,
vím, že mám málo sil já bloud,
a že jsou k tomu příliš skrovny,
i pouhý stín Tvůj načrtnout.
My nutkáni jsme k chválám, k dikům,
však nelze Tě nám smrtelníkům
způsobem jiným ani ctít,
než vznésti se a hledat Tebe,*

*než ztrácti se v dálkách nebe
a vroucí slzy díky lít.*

Přeložil O. F. Babler.

Gavrijil Romanovič Děržavin (1743-1816), největší náboženský básník ruský. Jeho nejvýsostnější výtvar, ódu na Boha, kterou zde přinášíme, přeložil již před více než stoletím Josef V. Kamarýt.

P. Silv. M. Braitto O. P.:

Není v žádném jiném jméně spása

Nikdy není možné do dna vybrati všechno bohatství slavných slov Páně: „Já jsem cesta, pravda a život.“ Potřebujeme pravdu, abychom mohli dobře žít, abychom mohli ze svého života učiniti něco krásného a velikého, potřebujeme vzoru, jak lze uskutečniti tuto pravdu v opravdovém životě, a potřebujeme síly, abychom mohli kráčet po této cestě pravdy, abychom mohli naplniti svou cestu nejvyšším životem.

Toto všechno Kristus sliboval. Přišli i jiní po něm. Ovšem, nikdo se již neodvážil prohlásiti tak jako on, že pravdu nehledá, nýbrž jí jest, že nevede jen, nýbrž jest cestou, po které se musí kráčet, máme-li vůbec dojít k cíli, že nedává jen něco krásného, užitečného nebo dokonce potřebného pro tento náš život, nýbrž že nám dává život sám, že nám dokonce dává život nový, že nikdo nenaplní tak bohatě a tak nečekaně všechny touhy našeho života.

Více jich přišlo po Kristu, kteří se výslovně prohlásili proti němu, kteří tvrdili, že je překonán, že je dokonce nebezpečím a neštěstím pro lidstvo, že obrací náš zrak od skutečného života, že slibuje až budoucí život, a tím odvrací od života skutečného a od služby tomuto skutečnému životu. Vytýkali mu, že je snílek a blouznivec, který nezná skutečného života nebo který nezná člověka, a nakreslili lidstvu ideál, kterého nedosáhne a přitom ztratí

s dohledu a z uskutečnění všechny ony snad nižší, ale o to skutečnější ideály této země a tohoto světa.

Považuji za důležité toho všeho si všimnouti na začátku obnoveného našeho vycházení, objasniti toto našim lidem, i těm, kteří stojí na druhém břehu a nemilují Krista, protože ho neznají, podobně jako se domníval Šavel, že musí nenávidět Krista, poněvadž ho opravdu ještě nepoznal; jakmile se mu však jednou ukázal, zahořel touhou strávit se celý láskou a službou jemu.

Nejprve si tedy všimněme, že Kristovo poselství opravdu nezůstává na této zemi, že není z tohoto světa. Ale je to opravdu neštěstí? Co proklíná Spasitel, když proklíná „svět“? Jistě ne jeho krásu, o které ví a kterou dovede něžně opěvovat a připomínat jako projev otcovské lásky Boží. Ne potřeby lidské, vždyť slibuje všem, kdo by v nich pomáhali svým bližním, nejvyšší odměnu, jak hned ukážeme, ale svět je vše to zkažené v člověku, vše to porušené, a ti, kteří jsou na to porušené a zkažené hrdi, kteří to považují za nejvyšší hodnoty lidské a chtějí jen na tom budovat, jen z toho brát své zásady a jen to mít za svůj cíl. Příklad nám ukázal nacismus, který se vysmíval všemu křesťanskému, který právě vytýkal křesťanství, že odvrací zraky od skutečného života, že učí nesvobodě a lásce k nesvobodě, k hrbivé pokoře, která jim byla slaboštvím. U některých jejich theoretiků dokonce převládal názor, že by bylo dobré podrobeným národům nechati křesťanství v určitých mezích, aby spíše se národy podrobily . . . Ale když srovnáme pyšné učení o naprosto nespoutané a přitom oprávněné snaze bez zákona Kristovy rovnosti v otcovské lásce k právu všech na život, o tom, že kdo chce býti větší, že má sloužiti, že nejkrásnější je v lidském životě sloužiti bratřím, podati všechno, co nám bylo svěřeno na darech, hodnotách a schopnostech ku prospěchu druhých, že nejsme na světě sami, ani jedinec, ani národ, že všichni jsou děti nebeského Otce, které Otec miluje, za které poslal

svého jednorozeného Syna, že moc a síla a slepé tíhnutí k uplatnění životních sil jedinců i národů nejsou dovolením k vyhovění těmto tužbám. Vidíte, kam vedlo ono slepé otročení sklonům, pudům, bez kritické otázky, jsou-li tyto pudy a sklony opravdu zdravé, dokonale zdravé, zdravé ve všech podrobnostech. Kristus nám ukazuje, jak jsme všichni porušeni a že ono tíhnutí lidské porušené přirozenosti, urvati co nejvíce jen pro sebe a ještě jen pro tělo a pro tento čas a tuto zem, že nutně musí vésti k nepřátelství všech proti všem, k nespravedlnostem, krutostem, ke světové katastrofě. Můžeme říci s jistotou, že se lidé pozřou jednou navzájem, jestliže si neuvědomí, že je něco nezdravého v nich a v jejich tíhnutí, jež jsou ochotni nazývat zdravým a oprávněným ve všech záhybech.

Kristus bojuje proti světu, to jest proti onomu porušenému a nezdravému v nás, a proti zbožštění onoho nezdravého v nás a proti světu, jenž netouží po věčném, naprostém, nekonečném Božím. Kristus nejenom že pozvedá a uzdravuje ono přirozené, nýbrž dává mu krásný cíl a krásné doplnění, kterým vyvrcholuje člověka.

Nad tento svět staví Kristus svět nový, svět rodiny povolaných za děti Boží, svět lidí, kteří nechtějí žít jen podle své přirozenosti porušené, nýbrž kteří jsou ochotni tuto svou přirozenost zdokonalovat podle svého nebeského Otce.

Tuto Otcovu dokonalost ihned hlásá, hlásá ji ve svém učení o vesměrné, shovívavé, stále se dávající, všem se dávající a za všechny se obětující lásce. Láska Kristova je skvělým vyvážením jeho učení o nenávisti ke světu, neboť svět právě znamená sobectví, tvrdost, zaměňování práva s mocí, kdežto království Kristovo znamená království dětí Božích a tedy bratří. Co bys neučinil pro Boží děti a čeho by ses pro ně neodvážil? Může býti krásnějšího pouta mezi lidmi, nežli pouto pokrevného spříznění v Bohu samém, v obětované lásce Kristově? Křesťan se nikdy nesmí spokojiti s tím, že dá

nějakou almužnu. Křesťanství chce celý život člověkům zvednout. Vidí v něm nejenom okamžitou bídu, nýbrž jeho duši a jeho povolání, a proto, aby byl člověk klidnější, volnější, pro onu nejvyšší starost, proto mu chce ulehčiti jeho starost pozemskou a časnou. Proto křesťan vítá racionalisaci práce, vítá úlevy práce, zkrácení pracovní doby, aby se mohl nerušeněji věnovati tomu hlavnímu, totiž svému nejvyššímu cíli. Vítáme všechny tyto vymoženosti a jsme povinni o ně pečovati, dělného malého člověka tou péčí opatřiti, aby nemusil pečovati tak úzkostlivě o nejnižší a časné a mohl se rozletět výše.

Tedy není cílem křesťanství, jak napsal P. Urban v Lidové demokracii, vytvořiti ráj na zemi. Cílem Kristovým je vybudovati království Boží v duších. Ovšem, jako důsledek by z toho jistě vyplynul krásnější, lehčí život přirozený. Cíl křesťanství je cíl nadpřirozený, který ovšem nepřekáží cíli přirozenému. Naopak jej zvedá, naplňuje, vyvrcholuje. Ten by rád plynul či vyplynul jako povinnost lásky učiniti vše, co můžeme, vším, co máme, všem, kteří jsou kolem nás a potřební. Vyplynul by pak jako důsledek, kdyby křesťané byli více křesťany a kdyby přesně podle nejvyššího cíle křesťanského na svých místech sloužili a přetvářeli svět. Nikdo se nemusí báti Kristova učení.

Nesmí býti jeho cílem, nebude jeho cílem zaříditi hierarchii čili kněžskou vládu na zemi, nesmí býti cílem křesťanství vymáhati představitelům království Božího pozemské časné výhody, pocty a výsady. V tom se právě jeví životnost křesťanství, že učí viděti Boží dítě v každém člověku či aspoň povolání za Boží dítě a že učí viděti v jeho potřebách ihned výzvu všechno učiniti, všechno dáti, aby se mu dostalo účinné pomoci. Všichni potřební jsou našimi nejbližšími (to slovo bližní je opět takové ošidné slovo, které nic neříká a zrazuje a vyprazdňuje hluboké a bohaté slovo Kristovo).

Nebojte se nás, že budeme učiti mládež a schop-

né lidi utíkat ze světa a nestarati se o jeho bolesti a potřeby. My víme, že bychom nebyli spaseni bez péče a starosti o své bratry. Ostatně dějiny křesťanské lásky, dějiny svatých, mezi nimiž bylo tolik, kteří se dovedli i do otroctví prodat za bližní, skutečnost, že nebylo jediné potřeby a bolesti, aby se pro ni nenalezl nějaký milosrdný bratr nebo sestra, že nade všemi branami všech dobročinných institucí se stkví jméno některého z učedníků Kristových, to vše ukazuje, že neutíkáme a že nejsme povinni a že nesmíme dokonce utíkat ze světa. Jen nesmíme býti ze světa, jen nesmíme se dáti ovládnout duchem, který slouží jen tomu sobeckému já, kolektivnímu nebo individuálnímu.

Kristus hlásal království Boží. Nejprve měl přijíti do našich nitř. Ta chce nejprve Kristus proměnit, přetvořit. To jest opět důležité poselství. Křesťanství vede nejprve do nitra a k nejvyššímu naplnění lidského nitra. Učí, abychom nepropadali jen vnější moci, vnějšímu hlasu, třeštění, které se dere zvenčí. Abychom si vážili základu vnitřního života, který jediné dovede nasytiti a nepřinese přesycení, ošklivosti nechuti, kterou nutně s sebou nese otročení jen vnějšímu, tělesnému, časnému, živočišnému.

Učení Kristovo o království Božím není odvádění od skutečného života opíjením lidstva, aby zapomnělo na příkoří, na vykořisťování. Naopak, vědomí oné nesmírné důstojnosti, k níž jsme královstvím Božím povoláni, když má totiž Bůh kralovat v duši, v celém životě, vede člověka k tomu, aby jednak sám nikoho nevyssávala, jednak abychom toto připomněli každému, ať sebe výše postavenému, že on není naprostým absolutním pánem, že bližní nejsou jeho otroky, se kterými by mohl nakládati podle libosti, jen když se to hodí jeho plánům.

Myšlenka o království Božím v duších vede pak k uskutečnění království Božího viditelného, tak jak to také Kristus chtěl, aby se lidé, kteří přijali

i jeho poselství a kralování Boha v duších, sešli také ve viditelné království Boží. Toto království opět duchovních záležitostí chtěl Kristus. Nechtěl, aby jeho apoštolové se obklopili mocí, aby ohněm a mečem dobývali lidských srdcí. Tak řekl výslovně Petrovi, aby vrátil meč zpět do pochvy, učedníkům, kteří chtěli svolati oheň na nehostinné místo, řekl, že nevědí, čího ducha jsou. Ale přitom opět tento duch království vyššího, duchovního, Božího, všechny objímajícího a k potřebám všech se sklánějícího má přetvořiti svět. Má býti kvasem, má býti zrnem hořčičným, které se rozroste až do nebes, světlem daleko svítícím. Kristus nehlásá trpnost, hrbivou pokoru, protože sám dovedl říci farizeům ostrá slova, dovedl říci i kněžím i Pilátovi a Herodovi vzkázati slova velmi odvážná.

Kristus nezklamal, i když zklamali křesťané. Proč zklamali křesťané? Především tím, že jich není, že je jich jen hrstečka, že je pramaloučko těch, kteří by měli plné právo nazývat se křesťany, protože je sice mnoho příslušníků křesťanských vyznání, ale pramálo učedníků Kristových, kteří berou Krista doslova a kteří se opravdu snaží vnést slova Kristova do skutečného života, prováděti jeho zásady do důsledku. Proto si svět pak hledal řešení svá.

Všechna špatná řešení jsou zároveň obžalobou křesťanů, že se nedovedli ztišiti a ponořiti se do slov Kristových a nalézti v nich odpověď na otázky dob nejposlednějších, a hlavně že pak nedovedli svět, své záležitosti na svém místě, ve svém povolání, ve svém okolí, ve své rodině, že je nedovedli naplniti, uskutečniti. A tak svět, povolání, práce, to vše si hledalo řešení své, cesty své. To je právě ono veliké pohoršení křesťanů, veliká křivda, které se katolíci dopustili a dopouštějí již desítky let, že nedali světu ony léky, ona řešení, ony dary, které jsou v křesťanství pro všechny potřeby, pro všechny vzdechy, pro všechny bolesti a nesrovnalosti, které se objevují.

Vyšly papežské encykliky i o sociálních otázkách, o rodině, o výchově. Kteří katolíci je uskutečnili? Kteří katolíci se snažili svým vlivem, aby byly uskutečněny? Tedy, pak všechny pokusy o řešení nesprávné jdou také na náš účet. Dále, proč jsme tak neúčinně zvěštovali poselství Páně? Že bylo hodně neúčinné naše poselství, jest viděti z odcizení se davů Kristu, jakož i ze skutečnosti, že tam, kde se věnovala jen poněkud péče učení výchově lidu v duchu Kristově, že to přineslo krásné ovoce skutečného duchovního rozkvětu a obrození.

To také chce naše revue. Byli jsme po 19 let něčím jiným, než jen spoustou potlaštěného papíru. Ač jsme vedli a povedeme lidi k nejvyššímu duchovnímu životu, neodváděli jsme je od života. Rady našich lidí, stojících v popředí skutečného života a skutečné touhy po pomoci bratřím, jsou tcho dokladem. K tomu vás chceme vésti v budoucnosti. Poznati Krista a jeho učení a vnést je do života tam, kam jsme postaveni.

Timotheus Vodička:

Život činný a život kontemplativní podle sv. Řehoře

Svatý Řehoř bývá svorně nazýván velikým moralistou, který „spíše Církev vzdělal než osvítil“. (Batiffol, St. Grégoire, str. 112.) Tato charakteristika může svou povšechností snadno zmást. Pod slovem „moralista“ si obyčejně představujeme theologa, jehož zájem je soustředěn buď na studium obecných principů a problémů morální teologie - jde-li o ducha spekulativního - nebo na studium a systematiku asketiky, jako aplikace morálních principů - jde-li o ducha praktického.

Svatý Řehoř však není duch spekulativní; ale také není pouhý duch praktický. Neuplatňuje ve svých výkladech filosofickou spekulaci, ale také

mu nejde o soustavné uspořádání pravidel ke cvičení v křesťanských ctnostech. Jde mu o něco obsáhlejšího a významnějšího.

Pro pravé pochopení jakéhokoliv díla je nutno znáti nejhlubší duchovní zájem jeho původce. Dílo svatého Řehoře pochopíme jen tehdy, máme-li na zřeteli, že v nejhlubší podstatě svého ducha byl mystikem čili člověkem kontemplativním. Byl zřejmě také skvělým představitelem čistého ducha starořímského a měl ve vysoké míře jeho dvě základní vlastnosti: schopnost vládnout lidem a smysl pro morální rovnováhu - vlastnosti, jež uplatnil tak vynikajícím způsobem jako papež. Ale rozhodující fakt je teď, že svatý Řehoř se z vlastní vůle zřekl života činného a oddal se životu kontemplativnímu, jako svému pravému životnímu cíli - a že sestoupil zpět do života činného jen z poslušnosti, nikoli z náklonnosti. To je skutečnost, která má rozhodující význam pro smysl jeho nauky a jeho díla, pro jeho charakter „moralisty“.

Jeho nauka zahrnuje něco více, než odbornické studium morálky nebo asketiky. I on ovšem vychází ze základních dat řádu morálního - z existence hříchu, ze závaznosti mravního zákona, z významu pokání, ctností a dobrých skutků pro dosažení mravní spravedlivosti. A je si ovšem také v neobyčejné míře vědom nesmírné ceny mravní výchovy. Co však rozhoduje o vlastním charakteru jeho díla a nauky, je skutečnost, že všechny ty věci jsou u něho zahrnuty do ústředního pohledu mystické zkušenosti, že jsou pořádaný a vykládány ve světle vrcholného poznání kontemplativního. To má dvojí kladný účinek. Na jedné straně se pravý smysl a pravá cena jednotlivých morálních skutečností objevují v plnosti svého ústředního vztahu; na druhé straně má jejich podání neobyčejnou sílu a životnost, jež činí z výkladu působivý apel, aniž se tím co ztrácí z hloubky myšlenky. Tuto druhou stránku lze poznati jen z přímé četby; tu první se tu pokusíme naznačit v základních rysech.

Počátečním východiskem svatého Řehoře jako učitele života je základní zkušenost, na kterou naráží lidský duch v morálním životě - rozpor mezi slavným cílem života, jímž je plnost blaženého vidění Boha na věčnosti, a mezi slabostí člověka, který tak snadno dává sám ze sebe přednost užitku z věcí časných před obětí, která se na něm vyžaduje k dosažení věčného cíle. Poněvadž však jest svatý Řehoř duch kontemplativní, je to něco více než pouhá zkušenost morálního pozorovatele. Člověk, proniknutý jasem kontemplativní zkušenosti, vnímá celou tragiku tohoto rozporu mocněji než kdo jiný, ale zároveň mu také jeho zkušenost dává hlubší a bezpečnější poznání o účinnosti prostředků, jež dává člověku milost Boží k odstranění tohoto rozporu.

S tohoto hlediska je třeba chápati především všechny ty obrazy bídy a zkázy světa, jež líčil svatý Řehoř tak tvrdými barvami posluchačům svých homilií. Ve světle poznání božských věcí se mu s tím větší pronikavostí zjevoval svět raněný, zpustošený zlem, ubohý ve svém zdánlivém bohatství - svět, podobný hořícímu domu, již nachýlenému k pádu. A viděl zároveň člověka, poutaného tělesností k věcem časným. Ipicího v osudném zaslepení na světě i v jeho pádu; a bolestně pocítoval ironii této situace. Když hoří dům, každý jeho obyvatel uchopí, co má nejcennějšího, a rychle z něho prchá. Ale když jde o svět a lásku k světu, nemá člověk tolik zdravého rozumu. „Všude smrt, všude hoře, všude zkáza, odevšad nás stíhají rány, odevšad jsme naplňováni hořkostí.“ volá v jedné homilii, „a přece slepou myslí tělesné žádosti milujeme i hořkosti světa, následujeme jej v jeho pomíjivosti, lneme k němu v jeho pádu; a protože nemůžeme zadržeti jeho pád, sami s ním padáme, přidržující se padajícího.“ (Homilie Ev. XXVIII.) A vidí i hrůzu nastávajícího soudu, který se mu zdá tak hrozivě blízký a na kterém bude přísný soudce vyžadovati počet ze všech skutků - na němž již

nebude možno činiti pokání a získávati zásluhy, nýbrž jen očekávati rozsudek.

Ale naproti tomu staví kazatel svým posluchačům neustále před oči i obraz věčného života před tváří Boží, ve společnosti „nebeských občanů“ - obraz věčnosti, jež je pravou vlastní člověka, jeho pravým domovem. A neustále připomíná, že do této nebeské vlasti vede bezpečná cesta pokání a dobrých skutků. Ale na čem mu zvláště záleží, to není jen zdůrazňování jednotlivých příkazů a jednotlivých ctností, nýbrž především to, co je celistvým pojátkem jich všech, co je skutečnou cestou, nikoli pouhým řetězem jednotlivostí. Jako se obraz zkázy soustřeďoval v jedinou příčinu zla - v lásku k světu, tak se tu zase všechna přikázání soustřeďují v jediné - to jest v lásku k Bohu a její nutný doplněk, lásku k bližnímu. Je to právě tato láska, jež proměňuje svět pro člověka v něco dobrého. Dokud lne člověk k světu, je svět domem, padajícím na jeho hlavu; přilne-li vůle k Bohu, stává se svět dobrou a pevnou cestou k vlasti - cestou, jejímiž etapami jsou jednotlivé skutky spravedlivého života, ale jejíž hlavní hnací silou je láska k Bohu a touha po věčných radostech, jež tato láska vyvolává. V tom je jednota a celistvost morálního řádu, kterou svatý Řehoř tak zdůrazňuje. Aby člověk dosáhl splnění své touhy, musí milovati Boha. Miluje-li Boha, musí milovati i jeho obraz ve svém bližním. Miluje-li bližního, prokazuje mu ochotně dobro pro lásku k Bohu. Aby však dobré skutky, konané pro Boha a pro bližního, měly pravou duchovní cenu, musejí vycházeti z čistého srdce; proto musí býti člověk prost hříchu, musí se ho zdržovati nebo se z něho očišťovati pokáním. Tak spolu všechno souvisí pevným úvazkem lásky.

To je cesta života činného, po níž se musí ubírat každý člověk; tím však ještě nejsou vyčerpány možnosti duchovního života. Jasně a přesvědčivě učí svatý Řehoř, že Bůh nedal člověku jen milosti činného života ctností, jež mu otevírají bránu Ráje

po smrti, nýbrž že mu dal i zvláštní milost kontemplace, jež jako by - třeba jen na okamžik - pootevírala bránu věčnosti a dávala již teď zahlédnouti záblesk věčného světla.

Neboť v takový obraz asi vyznívá nauka svatého Řehoře o mystickém životě. Život ve věčnosti znamená podle svatého Řehoře „býti přítomen slávě Stvořitele, patřiti přímo na tvář Boží, viděti neomezené světlo“. (Hom. Ev. XXVII, 1.) Něco podobného však zakouší člověk i v kontemplaci; neboť vlastní úkon kontemplace záleží podle něho v tom, že člověk „upíná duchovní zrak na paprsek neomezeného světla“, jehož zdrojem je Bůh. (Mor. XXXIII, 42.) Není to ovšem podstatně vlastní „visio beatifica“, již se nemůže dostat člověku v tomto životě, to jest vidění „tváře Boží“ nebo přímé vidění Boží slávy; je to však také něco více, než pouhé prostředecné vidění Boha v jeho stvoření, získávané z poznávání vnějších skutečností. Je to vidění paprsku, vycházejícího přímo ze zdroje světla; není to vidění světla jakožto zdroje, ale také ne pouhé vidění odrazu paprsku na věcech, pouhé zření ozářeného předmětu. Je to paprsek, jakoby vnikající štěrbinou do tmavé komnaty ducha, nebo jak to vyjadřuje jinde, jakoby viděný skrze oblak či mlhu, *per caliginem* - rozuměj skrze mrákotu naší porušenosti. (Mor. V, 52; XXXI, 101.) Je to tedy vidění částečné a jakoby pokradmé (*furtim et tenuiter*); to je první rozdíl od vidění věčného. A druhý rozdíl je ten, že je to vidění prchavé: sotva duše po velikém úsilí dosáhne toho, že „chápáním a požíváním okusí něčeho z neomezeného světla, hned zase klesá zpět, protože už sama nesmírnost světla, byť ztlumeného, je příliš prudká pro duši, jež je nadto ještě obtížena a srážena i tělesností“. (Hom. Ezech. II, II, 12-14.)

Nicméně, i když je vlastní úkon kontemplace omezen na krátkou chvíli, působí na duši mocným a trvalým účinkem a propůjčuje jí milosti, jež ma-

jí vliv na celý život kontemplativního člověka. A v tom je první význam kontemplanace pro život činný a první základ jednoty obou řádů. Kontemplanace dává člověku především jasné poznání sebe sama: v jejím světle poznává neobyčejně zřetelně bídu své duše, její nesoulad se světlem Pravdy (Mor. V, 53); z toho pak vyplývá, že posiluje neobyčejně ctnost pokory (Mor. XXXV, 3). Za druhé působí kontemplanace neobyčejné zvroucnění lásky k Bohu (Hom. Ezech. II, II, 13). Za třetí způsobuje utlumení tělesných žádostí (Tt. II, V, 13), aniž odstraňuje pokušení, které se stává v kontemplativním životě jakousi zábranou pýchy a prostředkem k udržení mravní rovnováhy: pokušení sráží duši, aby neupadla v pýchu, a kontemplanace ji povznáší, aby ji pokušení nepřemohlo. (Hom. Ezech. II, II, 13.) Kontemplanace tedy vede ke konkrétnímu obohacení činného života morálního, a poněvadž nadto podle nauky světcovy vzbouzí kontemplanace v duši také touhu sdílet se o její dary s bližními, stává se člověk kontemplativní i učitelem života. (Hom. Ezech. I, V, 13.)

Ale také v opačném směru je tu kladný vztah mezi oběma řády. Život činný je nezbytným předpokladem života kontemplativního; v tom je druhý prvek jednoty obou řádů. Prvním předpokladem („vzdálenou přípravou“) kontemplanace je očištění duše od náklonnosti k časné slávě, potlačení tělesné žádosti a ukáznění mysli ctnostnými úkony (Mor. VI, 58, 60), stejně jako rozhojnění duchovní lásky, jež je pohnutkou touhy po kontemplanaci; jen milující dosahují kontemplanace (Hom. Ezech. II, V, 17). Slovem, prvním krokem ke kontemplanaci jest plnost činného mravního života, ovšem života vnitřního, nikoli života, zaměstnaného vnější činností. Pak teprve nastává vlastní cesta ke kontemplativnímu úkonu: nejprve se mysl zbavuje všech představ stvořených věcí a soustřeďuje se do sebe, potom patří v tomto soustředění a oproštění na sebe a v tomto poznávání sebe vystupuje jako po stup-

ních k poznání svého Stvořitele ve vlastním úkonu kontempace. (Hom. Ezech. II, V, 8-11.)

Tak je v nauce svatého Řehoře narýsována tvořivá jednota obou řádů: život činný na jedné straně pomáhá vystupovati ke kontemplaci, na druhé straně zase sám přijímá užitek z darů kontempace - a tak se dosahuje skutečné plnosti celého duchovního života.

I zde vychází svatý Řehoř v základních věcech z myšlenek svatého Augustina, spíše ovšem co do smyslu, než co do slovní formulace; to přesné a vyvážené poměru obou řádů je však jeho vlastním, původním dílem, jež nevychází z přijaté nauky, nýbrž ze zkušenosti vlastního života. Zde podává v nauce to, co v plné míře uskutečnil v životě - důkaz nesmírného praktického významu mystiky pro všechny oblasti života činného. A co je snad nej-cennější a nejpodivuhodnější, ukázal to způsobem, který nečiní násilí žádnému z obou řádů. Život činný je u něho cestou ke kontemplaci právě tím, že je to život činný; láska, jeho nutný základ, vede již sama sebou ke kontemplaci, neboť nelze milovati a nepřáti si pohledu na milovaného. A kontempace zase již svou povahou vede k životu činnému, protože patření na milovaného zvětšuje lásku a pudí duši k životu činnému. Život kontemplativní není nějakým od světa odloučeným trváním v kontemplativním stavu - to je nemožné už proto, že kontempace je úkon přechodný, a chce-li se duch povznést ke kontemplaci, musí k tomu shromážďovati sílu prostředky života činného - zde jde přímo o úměru síly: čím více láska sestupuje k bližnímu, tím více vystupuje k Bohu. (Kniha o správě II, 5.) A je-li kontemplativní život vyšší než život činný, protože již okouší sladkosti budoucího pokoje (Hom. Ezech. II, III, 9), je zase činný život nutný pro všechny, kdežto život kontemplativní není nutný pro všechny, ačkoli je všem přístupný. (Hom. Ezech. II, V, 19-20.)

Podobně je kontempace v tomto životě jen čímsi

částečným, protože neznamena plné okoušení, kdežto život činný může být zde na zemi uskutečněn plně. Ale zato činný život přestává smrtí, kdežto kontemplativní život nabývá teprve po smrti plnosti a trvá věčně.

Tak je zde všechno vyváženo bez újmy nároků obou řádů; a ideálem, odpovídajícím této rovnováze, jest spojení obou řádů - takové spojení činnosti a kontemplace, jež rozmnožuje účinky obou, aniž by co z kterého ujímalo. A že takové dokonalé spojení je možné, vyplývá u svatého Řehoře ze základních definicí.

Dr Prokop Švach O. P. :

K darům Ducha svatého

Působnost darů Ducha svatého je spíše rázu utajeného, než vždy podle přesných pravidel zevně pozorovatelná, proto je tím těžší vymezení jejich přesného působení v duši za součinnosti ostatních ctností a milostí, jichž se dostává v hojné míře duším. Rekapituluji tedy některé poznatky, aby tím více vynikla působnost darů. A poněvadž není možno odezírat od tak důležité činnosti, jako je mystický život, v němž mají dary roli vynikající, pokusím se o řešení těchto vztahů.

S hlediska naukového považuji věc darů Ducha svatého za vyřešenou. Tato nauka je v oboru řádného vyučování Církve - *ordinarium magisterium Ecclesiae* - a zde není třeba dalších vývodů. Ale ani mystickou výstavbu bych nepovažoval za čistě theologickou spekulaci, nechceme-li vůbec mystiku nazvat jen badáním theologů. Mluvíme-li o věcech víry „trhaně“, tím více to platí o vyšších stavech mystického života. A jako je těžko někdy rozpoznat tyto stavy a přesně je třídit, protože je nesnadno dobře zachycovat vnitřní projevy těchto stavů, plynoucí z duchovní zkušenosti a prožívání božských věcí, podobně tato nejasnost se jeví při působení

darů. Ale jako pravidlo platí, že obtíže nikdy nemohou popírat zásady, k nimž rozum dospěl.

Je jisto, že text Isajášův, kap. XI., byl uveden do duchovního života křesťanů. Patristické použití tohoto textu je jasné. A byla známa i působnost darů v životě jen spravedlivých. Taková věta Origenova je ozvěnou více než jen pouhé domněnky. Je to věta podobná, jako v propracované pozdější theologii: „Spočívá totiž Duch svatý v těch, kdož jsou čistého srdce, a v těch, kdož očišťují svou duši od hříchu . . . Nemůže totiž Duch svatý strpěti obcování a společnost zlého ducha . . . Tedy hřešíce, zarmucujeme Ducha svatého, avšak konajíce spravedlivé a svaté, připravujeme mu spočinutí v nás.“¹ Je zde jasné zapojení Isaiášova textu do života křesťana, očištěného od hříchu, tedy ospravedlněného. To je to, co praví theologie, že dary se vlévají do duše spolu s milostí posvěčující. Již tato nauka by byla východiskem k pojednávání o darech, jako o řádných činitelích rozvoje duchovního života, jenž vede k mystice. Ale Origenes znal více. Výslovně zapojil dary do mystického dění. Tak praví o působení darů vědy a moudrosti: „Zrak, jímž je Bůh viděn, není těla, nýbrž myslí a ducha . . . Těm, jimž (Spasitel) dává viděti Boha, dává ducha vědy a moudrosti, aby skrze toho Ducha viděli Boha . . .“² A byl to ještě jiný Otec, který výslovně uvádí dary Ducha svatého do mystické theologie. Jestliže svatý Řehoř Veliký vynáší jako samozřejmé věty, které ukazují rozdíl darů od vlitých ctností, jejich trvalé spočinutí v duši ospravedlněného a jejich úkol ve zdokonalování ctností, je tím jeho nauka spojovacím článkem s theologií scholastickou, lépe řečeno thomistickou, a tím též s naukou, jež je vyjádřena v encyklice Lva XIII. *Divinum illud*. „V těchto tedy darech, bez nichž se nemůže dojíti k životu, Duch svatý vždy zůstává

¹ *Origenes*, Num., hom. VI, 2 (MG, XII, 608).

² *Origenes*, Cantic., I, III, (MG, XIII, 177).

ve vyvolených, avšak v jiných vždy nezůstává.“³ Když svatý Tomáš ukazuje, jaký je rozdíl mezi vírou, jež pozoruje božské věci v zrcadle tvorů a v záhadě podob, a mezi darem rozumu, který zdokonaluje ctnost víry, odvolává se na svatého Řehoře: „Avšak dar rozumu, jak praví Řehoř v knize I. Moral., kap. XXXII., osvěcuje mysl o slyšených (z víry - *auditus fidei*), aby člověk i v tomto životě obdržel předchůf budoucího života.“⁴

Jestliže sv. Tomáš systematicky dobudoval nauku o darech, můžeme viděti základy, o něž se opíral, aby jeho nauka nebyla jen spekulace. To, co ustavičně zdůrazňuje jako základní myšlenku, že dary jsou ke zdokonalení ctností, což však rozvíjí a zdůvodňuje, bylo vysloveno již dříve. Všude staví do popředí myšlenku, že dary působí jakousi soudost a životnost duchovních projevů. Zdůrazňuje především božský způsob jednání, který převládá v duši pod dotekem darů, vycházejících od silnějšího činitele.

Výstavba darů je dovršena v *Summē theologicke*. Ale nevidím rozdílu, jak o nich pojednává sv. Tomáš v jiných spisech. Jestliže se jeví nějaký rozdíl mezi naukou v *Summē* a ve výkladu na *Sentence*, není to nová linie, nýbrž propracování. V *Sentencích* pojednává o nich sv. Tomáš s hlediska působení, aniž udává na témže místě důvod tohoto rozdílného jednání od ctností. Rozdíl ctností vidí v tom, že ctnosti (i vlité) zdokonalují člověka k úkonům lidským způsobem, kdežto dary nad lidský způsob. Ale tutéž myšlenku vyjadřuje i v *Summē*, kde praví: „A to jest, co někteří praví, že dary zdokonalují člověka k vyšším úkonům, než jsou úkony ctností.“ A v odpovědi na první námitku tuto myšlenku zase rozvádí: „K prvnímu se tedy musí říci, že se tyto dary někdy nazývají ctnosti podle obecného pojmu ctností. Mají však něco převyšujícího obecný pojem ctností, pokud jsou nějaké

³ Sv. Řehoř *Vel.*, Moral. 1. II. c. XXVIII.

⁴ Sv. Tomáš, In 3. Sent. dist. 34, ot. 1, čl. 1.

božské síly, zdokonalující člověka, jakožto pohybovaného od Boha. Pročež i Filosof v VII. Ethic. nad obecnou ctnost klade jakousi ctnost heroickou nebo božskou, podle níž někteří slují muži božští.⁵ V sentencích praví sv. Tomáš, že výsledek darů je činnost jakoby božská. Přiblížíme-li tyto texty, vidíme tím jasněji jejich shodnost, ano totožnost.

V Summě však udává přesněji důvod této rozdílné činnosti darů od ctností. „Je totiž uvážiti, že v člověku je dvojí hýbající původ: a to jeden vnitřní, jímž je rozum; jiný však zevnější, jímž je Bůh, jak bylo svrchu řečeno; a také Filosof to praví, v hl. O dobrém osudu. Jest však jasné, že každé, jež je pohybováno, musí býti úměrné svému pohybuujícímu; a dokonalostí pohybovaného, jakožto pohybovaného jest uzpůsobení, kterým jest uzpůsobováno, aby bylo dobře pohyblivé od svého pohybuujícího. Tudíž, čím vyšší jest pohybuující, tím dokonalejším uzpůsobením musí býti pohybované jemu přiměřené . . .“⁶ Je tu udání důvodu různého působení darů a ctností. Ale skoro tatáž slova jsou i ve výkladu na Sentence, jenže ne hned při vymezení činnosti darů, nýbrž až při otázce: Zda dary zůstávají ve vlasti? „Odpovídám: Musí se říci, že způsob jakékoliv věci se napřed určuje z vlastního měřítka; pročež způsob činnosti se bere z toho, co je měřítkem a pravidlem činnosti; a proto, když dary jsou k činnosti nad lidský způsob, je třeba, aby se činnosti darů měřily podle jiného pravidla, než je pravidlo lidské ctnosti, což jest samo božství, na něž má člověk svým způsobem účast, takže již ne lidsky, nýbrž jakoby Bůh účastí, působí . . .“⁷ Není třeba nic jiného, než postavit vedle sebe tyto dva texty, ze Summy a z výkladu na Sentence, aby bylo zřejmo, že není rozdílné nauky na těchto dvou místech, a proto že není odůvodněno v tomto případě rozlišovat Tomáše starší-

⁵ Sv. Tomáš, Suma Theol. ot. 68, čl. 1

⁶ Sum. Theol. ot. 68, čl. 1.

⁷ In 3. Sent., dist. 34, ot. 1, čl. 3.

ho od mladšího. Není zde dvojí mínění, jež by se lišilo, a proto také není třeba nějakým středním vyrovnáním spojovat nauku Summy s dřívější naukou, nýbrž stačí jen srovnávat. Podstatná linie je tatáž. Můžeme říci jen, že v Summě je nauka pracovanější na jednom místě, zatím co ve výkladu na Sentence je více roztroušena.

Zbývá ještě vyřešit obtíž, která vyplývá z toho, že ve výkladu na Sentence používá sv. Tomáš o působnosti darů výrazů „operationes - činnosti“, kdežto v Summě je nazývá téměř stále „habitus - pohotovosti“, ale spíše „receptivi - přijímací“, tedy nikoliv zběhlosti k činnosti, nýbrž pohotovosti k přijímání vnuknutí Božích. To však se zdá nové pojetí darů v jejich povaze.

Především si musíme uvědomit, že i když při darech je zdůrazněno více hledisko trpnosti než činnosti, není tím míněno, že jsou to jen trpné pohotovosti. Výslovně učí svatý Tomáš, že vůle při působení darů je tak vedena Duchem svatým, že se přitom i sama pohybuje. O povaze tohoto pohybu vůle pod vedením darů se ještě zmíníme. Myslím však, že zde je třeba řešiti věc takto. Je pravda, že dary Ducha svatého v duši jsou pohotovosti k přijímání vnuknutí Božích jakýmsi stálým a životným způsobem. Tedy jsou to spíše habitus receptivi. V Summě je o nich jednáno takto, protože je položena výslovná otázka, jak jsou tyto dary v duši, zatím co tomu tak není ve výkladu na Sentence. Tam je více popisována činnost darů vzhledem ke ctnostem. A i když byl udán důvod této rozdílné činnosti, totiž zvláštní a rozdílný hybatel (v rodě tvarové příčiny), z čehož následuje rozdílná činnost, nebyla tam položena otázka, jakým způsobem jsou dary v duši. Mluví se o nich spíše jako o zvláštních ctnostech, jež působí nad lidský způsob. Tedy byla by zde shoda s důkazem, že dary jsou pohotovosti - rozdíl je jen ten, že Summa mluví o pohotovostech k přijímání vnuknutí, kdežto Sentence užívají výrazu operationes - tedy činnosti.

Jestliže se mluví v Summě více o povaze darů a jejich měřítku, z něhož vycházejí, v Sentencích je spíše řeč o působení darů. Základní pravidlo však je jak v Summě, tak ve výkladu na Petra Lombardského, že dary jsou na pomoc ctnostem. Nepraví se však nikde, že vytvářejí nové úkony samostatně, protože jejich úkol je pomáhat ctnostem. Výsledek darů tedy je společný jak ctnostem, jež dále působí ve svém oboru a nikterak se jejich činnost nezmenšuje nebo nemění, dary však tyto ctnosti zdokonalují novým božským způsobem jednání. Tomu však třeba dobře rozumět. Jestliže mluvíme o působení darů, to je jaksi a posteriori, tedy soudíme o jejich činnosti již z vykonaného díla, na němž má účast ctnost i dar. Když však pozorujeme dary v jejich povaze jako pohotovosti k přijímání vnuknutí, tedy v tomto případě nemůžeme mluvit o činnosti darů - jako trpné pohotovosti nepůsobí, nýbrž přijímají.

Jak je možno užívat daru jako pohotovosti, čili jinými slovy, jak je možno používat činnosti Boží? A tu jsme u kořene věci. V daru je třeba rozlišovat dvojí prvek: působení Boží jako účinnou příčinu a dar v duši jako pohotovost k přijetí této činnosti Boží v podobě vnuknutí. Použití daru, poněvadž i to je nadpřirozený způsob dokonalosti, se neděje bez zásahu milosti. Tedy dary jako pohotovosti jsou v duši trvalá uschopnění přijímat popudy Boží a vnuknutí jakýmsi sourodým způsobem, příjemným a stálým - kdežto dary jako činnosti jsou vnuknutí se strany Boží, jež se dávají darům jako pohotovostem, určeným k přijetí těchto vnuknutí vlastním způsobem. V tomto smyslu lze mluvit o darech jako činnostech, tedy již v jejich použití a uplatnění, v přijetí vnuknutí pod zásahem milosti. Poněvadž v Sentencích se jedná o činnosti darů ve srovnání ke ctnostem, proto se nazývají *operationes* - a současně je udán důvod této činnosti: „samo božství, přijaté do duše člověka účastí“ - tedy Bůh jako hybatel. Není však ukázáno,

zda jsou dary pohotovosti či ne, nanejvýše jen jaksi všeobecně v pojmu, že dary jsou též jakési ctnosti. V *Summě* však je výslovně projednána otázka, co jsou dary ve své bytnostní povaze. Odpověď je, že jsou pohotovosti k přijímání vnuknutí Božích. Ale je tam řeč též o činnosti darů, když se na příklad praví, že dary přesahují obecnou dokonalost ctností, ne co do rodu skutků . . . , nýbrž co do způsobu jednání. Současně se vysvětluje toto jednání ve smyslu, pokud je člověk pohybován od vyššího původu.“⁸

Poněvadž tedy dary zdokonalují ctnosti a nejednají nějak odloučeně od ctností, výsledek toho je zdokonalená činnost ctností. Podle ní se také dá zpětně soudit na působnost darů. Svatý Tomáš to také praví, když píše: „K třetímu se musí říci, že poněvadž ta, jež jsou nad nás, nemůžeme poznati, leč z těch, jež jsou podle nás (podle našeho způsobu jednání), proto jména darů se berou z těch, jež patří ctnostem, ačkoliv v darech ta, jež náleží ctnostem, jsou vznešenějším způsobem než ve ctnostech: pročež stejnoznačně se praví řečená jména o ctnostech a o darech.“⁹ A tu jsme zase u řešení další obtíže, co se týče etymologie jmen darů. Právě proto, že činnost darů je více utajená než zjevná, tedy je méně poznatelná sama ze sebe. Ale činnost darů provází ctnosti a dává jim jakési zesílení a zdokonalení. A poněvadž jsou na pomoc ctnostem, bude jejich obor působnosti vždy okolo příslušné ctnosti. V textu *Isaiášově* jsou vypočteny dary, týkající se ve svém všeobecném působení poznání a jednání. Tyto dary přecházejí do duší včleněním na Krista milostí. Není snadno přesně vymezit jejich činnost, ale nechybíme, když tyto dary tak, jak se nám podávají, přeneseme zase do podobné sféry v duši spravedlivého, a tedy na poznání a jednání v nadpřirozeném světle. Svatý Řehoř Veliký spojoval dary s božskými ctnostmi a

⁸ *Sum. Theol.*, ot. 68, čl. 2, k 1.

⁹ *In 3. Sent.*, dist. 34, ot. 1, čl. 1 ad 3.

ukázal, že dary bez božských ctností nemohou jednat. To proto, že napřed musí býti člověk spojen poznáním a láskou s Bohem jako nadpřirozeným cílem, a pak může býti k němu dokonaleji pohybován. A přece dary zdokonalují i božské ctnosti. Božské ctnosti svým původem jsou v duši dříve, ale dary jsou určeny i ze zdokonalování těchto ctností. Vidíme nyní, proč jsou ctnosti „předpoklady darů“, jakési „kořeny darů“ podle slov Summy. A proto sv. Tomáš nestaví své vývody o činnosti darů na etymologii, nýbrž vždy přiřazuje činnost darů k podobným ctnostem, jež mají svou působnost v oboru poznání. Cestu mu ukázaly prostě výrazy, kterých užil Isaiáš, rozum, věda, moudrost atd. Utvrdil jej v tom sv. Řehoř, který spojoval dary, týkající se poznání, s vírou, jak je docela přirozené. Jestliže jsou obtíže s etymologií jmen darů, pak je tomu neméně s etymologií jmen ctností. Ale je jasné, že na etymologii nestavěl nauku o darech. Tak na příklad o moudrosti nemluví jako o zkušenostním poznání a okoušení božských věcí, protože by sapientia - moudrost pocházela od sapida scientia - chutná věda, nýbrž z obsahu pojmu moudrost, jak se ho užívá v Písmech a ve filosofii, dospívá k úkolu moudrosti v duchovním životě, a mluví-li o chutné, okoušené moudrosti, je to na základě svého stálého tvrzení, že dary jsou ke zdokonalení ctností a že jimi se člověk více přibližuje k svému nadpřirozenému cíli podle slov sv. Pavla, že kdo lne k Bohu, je s ním jeden duch. Když na příklad mluví o daru moudrosti, užívá slov, že působením tohoto daru je člověk „spojen s nejvyššími příčinami, přetvořen v jejich podobu“, že jakoby „ze svého nitra soudí o jiných“ a „pořádá nejen poznatelná, nýbrž i lidské činy a vášně“.¹⁰ Podobně mluví na příklad ve Výkladu na Otčenáš o darech a vždy ukazuje především božský ráz jejich působení, sourodost a jakousi sladkost. „Duch svatý působí, že správně miluje-

¹⁰ In 3. Sent., dist. 34, ot. 1, čl. 2.

me, toužíme a prosíme . . . Dar zbožnosti je sladký a oddaný cit k Otci a ke každému člověku v bídě postavenému.¹¹ Nebo na příklad dar rozumu. Etymologie latinského slova *intus legere* - uvnitř čísti, se dnes nepřijímá; místo toho se odvozuje toto slovo od *inter - legere*, tedy čísti mezi něčím, rozeznávají. Nezáleží na této etymologii. V hebrejském textu je užito slova: *ruach binach* - duch rozumu. Slovo pochází od *bín* - rozlišil, rozlišně poznal, zpozoroval, pochopil. Tedy zase úkony okolo poznání a chápání. Jestliže svatý Tomáš používá etymologie *intus - legere*, neopírá svou nauku na tomto základě, nýbrž především na autoritě svatého Řehoře, jenž praví, že dar rozumu osvěcuje mysl o slyšených z víry, a pak o svou starou zásadu, že dary zdokonalují ctnosti, tedy v tomto případě dar rozumu zdokonaluje víru, aby byla pronikavější a rozhodnější, tedy vznešenější než je víra z pouhého úkonu ctnosti víry, jenž znamená souhlas rozumu s předloženými pravdami. Je těžko přesně rozlišit tyto úkony jednotlivých darů, vlastně jejich působení ve zdokonalování ctností, ale co vždy je podstatné, tyto dokonalosti zůstávají v oboru víry a poznání pravd Božích, jako dary, týkající se jednání, posilují ctnosti, spjaté s vůlí a praktickým životem. (Pokračování.)

Konstantin Miklík CSsR.:

Jak získati Kristovy ctnosti příkladem a působením Eucharistie

(Pokračování)

Aby bylo více patrné, že souhlas člověka s vůlí Všemohoucího je nejvznešenější způsob, kterým se člověk umí přiblížit k Boží cti i k svému prospěchu, a že se proto nejvíce hodí, aby posvěcoval všechny vteřiny našeho života, projděme aspoň zběžně Písmo, abychom to zjistili, i abychom našli co nejvíce oněch pestrých opiů, které vyjadřují jak

¹¹ *Expositio in orat. Domin., petitio II.*

onen souhlas, tak plnost života, vcházejícího v božskou službu. Slovo přiblížení je totiž velmi pestré. *Pronášivali je velicí služebníci Boží jako svůj nejvyšší výkon nebo program* v rozhodných okamžicích, někteří pak častěji, až Ježíš Kristus je říkal stále. Někteří je ani nevyslovili ústy, nýbrž jen srdcem; Ježíš je někdy vyslovil ústy, ale srdcem je vyslovoval nepřetržitě. Byly to všechny ony způsoby přikývnutí k tomu, co žádal, ukládal, dopouštěl ten, který určuje každému tvorů jeho dráhu. Byl to souhlas se vším, co Bůh chce, co oznamuje buď jasně a zřetelně, nebo tak, že člověk může poznati, že je to od Boha. „Tu jsem!“ - Odpovídal *Abraham*, otec věřících, na každé zavolání Boží, aby splnil všechno, co si Věčný přál. (Gen. 22.) „Tu jsem!“ - řekl *Mojžíš* Hlasu z hořícího keře, aby obdržel jedno z nejúžasnějších posláních v lidstvu. (Ex. 3.) „Mluv, Pane, neboť slyší služebník tvůj!“ - odpověděl *Samuel* Bohu z návodu *Heliho* (1. Král. 3), aby se stal jedním z největších proroků Hospodinových. Před ním *Josue*, největší z vojevůdců, řekl s poklonou Hospodinu, když jej poznal: „Co chce Pán říci služebníku svému?“ (Jos. 5.) *Job*, bohabojný kníže a otec rodiny ve dnech blahých (Job 1, 1-5) a ve dnech smutných nesmrtelný vzor všech trpících (Tob. 2, 12), řekl, kdvž mu oznámili najednou všechna jeho neštěstí: „Hospodin dal, Hospodin vzal. Jak se Hospodinu líbilo, tak se stalo. Buď jméno Hospodinovo požehnáno!“ (Job 1, 21.) Když pak byl již raněn malomocností a seděl na hnoji, odpověděl pokoušející ho vlastní ženě: „Mluvíš jako jedna z bláznivých žen. Jestliže jsme brali z ruky Boží věci dobré, proč bychom nepřijímali zlých?“ (Job 2, 10.) *Tobiáš*, následovník *Jobův*, volal ve svém zkormoučení: „Spravedlivý jsi, Pane, a všechny soudy tvé jsou spravedlivé!“ (Tob. 3.) *Sára* *Raguelova* pravila s pláčem ve svém pohanění: „Požehnáno je jméno tvé, Bože otců našich!“ (tt.) *Esther* se modlila ve své úzkosti: „Pane můi, který jsi jediný naším Krá-

lem!“ (Esth. 14.) Ti všichni mluvili takto v nejvyšším vypětí své mravní síly.

David, předobraz Pomazaného, odevzdával se často božskému řízení a osvědčoval Bohu svou oddanost. V žalmech ujišťuje: „Dobrořečiti budu Hospodinu každého času, vždycky bude chvála jeho v ústech mých.“ (Ž. 33.) „Hotovo jest srdce mé, Bože, hotovo jest srdce mé.“ (Ž. 107.) - „Celým srdcem svým hledám tebe, nenech mne odstoupiti od příkazů tvých!“ (Ž. 118.) - „Tak jest, Hospodine; neboť já jsem služebník tvůj a svn služby tvé!“ (Ž. 115, sr. Moudr. 9.) - „Nechtěls obětí a obětování, nýbrž otevřels mi uši. Nežádáš celopal a oběť za hřích; proto pravím: Hle, zde jsem!“ (Ž. 39.) - Poslušnost Davidovu chválí proroci: Samuel (1. Král. 13, 14); Isaiáš (44, 28); Jeremiáš (3. Král. 15, 3); Pavel (Sk. 13, 22). Sám Hospodin praví o něm s chloubou: „Nalezl jsem muže podle srdce svého, který bude činiti všechnu vůli mou.“ (tt.) Shledáme se s Davidem ještě mnohokrát v těchto statích, a ukáže se, že je naším vzorem více, než by kdokoli z nás očekával.

Po něm Proroci a jiní světci osvědčovali úctu k velebnosti božské vůle. *Izaiáš* porozuměl Pánu, když se tázal před ním: „Koho pošlu a kdo nám půjde?“ - I řekl: „Zde jsem. Pošli mne!“ (Is. 6.) - *Jeremiáš* se těšil ve svých žalozpěvech: „Kdo může říci: Stalo se - kdyby to Bůh nerozkázal?“ (Pláč 3.) - *Azariáš* a ostatní mládenci v peci ohnivé dobrořečili Pánu uprostřed plamenů: „Požehnaný jsi, Hospodine, Bože otců našich, a chvalitebné i slavné jest jméno tvé na věky!“ (Dan. 3.) - I *Juda* Makabejský, když činil, co mohl nejlepšího pro národ a svatyni, říkal: „Avšak jak jest vůle Boží na nebi, tak se staň!“ (I. Mak. 3.) - „Amen!“ (Staň se!) měl odpovídati lid na zlořečení proti přestupníkům zákona (Deut. 27), i na velebení Boha při umísťování archy (1. Par. 16); a „Amen!“ odpovídali Židé *Nehemiášovi* a *Esdrášovi*, když jim ti dva doporučovali zákon Páně. (2. Esdr. 5; 8.) „Amen!“ řekl

Jeremiáš Hospodinu, když mu ukládal těžký úkol prorocký, spojený s velikým nebezpečím (Jer. 11), protože už Banajáš odpověděl takto na rozkaz krále Davida, aby se postaral o korunování krále Šalomouna. (3. Král. 1.) „Amen!“ odpovídá i čtyřia-dvacet *starců* a čtyři *živočichové* v Tajném Zjevení, když padají na tváře své před Bohem a před Beránkem, a přejí Bohu a Kristu chválu, moudrost, slávu, dík, čest, moc a sílu. (Zjev. 5; 7, 19.) Neboť „Amen“ jest „Pravda!“ nebo „Ano!“, a sám *Syn Boží*, svědek věrný a pravdivý, původce tvorstva Božího, se nazývá tímto jménem. (Zjev. 3.)

Příčina jest nasnadě: *Život Ježíšův i celý Nový Zákon jest jedno veliké „Ano!“*, které *promlouvá Ježíš a jeho vyvolení k Otcově vůli*. Andělé, Maria, Josef, Jan Křtitel, pastýři i mágové říkají většinou mlčky „Ano!“ k rozkazům i vnuknutím, a čím je kdo světější, tím častěji přikyvuje Bohu a tím více rozšiřuje okruh věcí, v nichž spatřuje pokyny Boží, a přijímá je s radostí. Nejpodivuhodnější ze všech oněch případů, předcházejících příklad a učení Kristovo, je zázračný výrok *Mariin*, jež učinila po dobrém uvážení, poznávajíc jasnou vůli Boží, a jímž nepřimo proměnila kus své bytosti v Tělo Boží: „Hle, jsem služka Páně. Staniž se mi podle slova tvého!“ (Luk. 1.) - To byla opravdová konsekrace, div divoucí, obětování sebe v nejdůvěrnější službu Pánu, základ Eucharistie. „Staň se!“ byl program trpného života Mariina, na pohled obyčejného a všedního, a přece plného hrdinství i krásy, zájmů i zklamání, radosti i žalu, touhy i odevzdanosti: života nejživotnějšího a nejsvětějšího po životě Kristově. Život Mariin jest životu Kristovu nejpodobnější, a proto nejvíce vzorem pro následování života Kristova. Mimo to jest ona tak pomocnicí Krista mystického, to jest věřících, jako byla pomocnicí Krista fysického (srov. Zjev. 12, 1-17). *Ježíš* však je nejskutečnější Amen k božské vůli, od počátku až do konce svého pobytu na zemi, tak jako může býti jen božský člověk. Nic z toho,

co jsme o něm vyzvěděli, není možné bez nejpřímějšího a nejvniternějšího „Ano!“, od toho, čemu se podroboval až do dvanácti let, od jeho poddanosti k Marii a k Josefovi až do třicíti let věku, od jeho poslušnosti k vykupitelskému povolání až do smrti a v samé smrti. „Jdi mi s očí, satane!“ - odpověděl komusi, jenž se ho pokoušel odvrátiti od toho, co chtěl Otec. (Mat. 16.) I Marii a Josefovi řekl: „Neviděli jste, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?“ (Luk. 2.) Učil všechny: „Ne každý, kdo mi říká, Pane, Pane, vejde do království nebeského; nýbrž kdo činí vůli Otce mého.“ (Mat. 7; srov. 1. Král. 3, 18 a Jan 14, 21.) - „Takto se budeme modliti: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé! Přijď království tvé! Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi!“ (Mat. 6.) - „Kdo činí vůli Otce mého, jenž jest v nebesích, ten jest mi bratrem i sestrou i matkou.“ (Mat. 12, 50; srov. Marek 3, 35 a Luk. 8, 21.)

Byla-li ve Starém Zákoně a je-li i v Novém největší věcí, jíž možno Boha poctíti, oběť, jest dobré věděti, *co pokládal Kristus za největší z obětí*, kterou může člověk Bohu přinést, a to každý člověk, nejenom ten, který jest požehnan zvláštními statky. Již proroci, a to čím dál, tím více, varovali před přeceňováním obětí hmotných, v nichž mnozí Židé viděli podstatu náboženství. Izaiáš v první kapitole (1, 11-17) naříká na množství zákonných obětí, ale nedostatek pravého smýšlení a činů milosrdenství. Také Asaf v žalmu 49, 5-15 (srov. Ž. 50, 17-19) vede stížnost na to, že Izraelité přinášejí hojnost obětí, ale nezachovávají Zákona, to jest Smlouvy, kterou uzavřeli s Hospodinem a zpečetili oběťmi zápalnými i pokojnými. (Viz Ex. 24, 5.) U Oseáše praví Hospodin (6, 6): „Milosrdenství chci a ne oběť, známost Boha více než oběť zápalná.“ „Chci“ znamená „mám rád“, „milosrdenství“ i laskavou spravedlnost, „známost Boha“ i ostříhání jeho rozkazů. Sirach (35, 1-5) shrnuje tyto věci v obecné pravidlo:

*Kdo plní zákon, obětuje dosti!
Kdo dbá přikázání, dává oběť štěstí.
Kdo činí vděčnost, obětuje běl,
a kdo se slitovává, dává oběť chvály
Pánu se líbí, když se nechá zlého,
a smíru dojde, kdo se vyhne křivdě.*

Kristus se dvakrát dovolával Oseáše: jednou, aby obhájl sebe, že jí s hříšníky; po druhé, aby obhájl apoštoly, že v sobotu trhají klasy. „Nepotřebují lékaře zdraví, nýbrž nemocní. Jděte a naučte se, co znamená: Milosrdenství chci a ne oběť!“ (Mat. 9, 12-13.) - „Kdybyste věděli, co znamená: Milosrdenství chci a ne oběť, nebyli byste odsoudili nevinných.“ (Mat. 12, 7.) Pochválil také zákoníka, který prohlásil, že „milovati Boha z celého srdce a z celého rozumu, z celé duše i ze vší síly, a milovati bližního jako sám sebe, jest větší věc, než všechny celopaly a oběti.“ (Mar. 12, 33.) Proto se Církev, jež pochopila ducha Kristova, modlí v Sekrétě suché soboty svatodušní: „Aby ti byly, Pane, příjemné naše posty, dejž nám, prosíme: ať ti přineseme v oběť své nitro, očištěné milostí tohoto tajemství. Skrze Pána našeho Ježíše Krista.“

Co Ježíš učil, to i sám činil. Říkával: „Můj pokrm jest činiti vůli toho, jen mne poslal, a vykonati jeho dílo.“ (Jan 4.) - Tuto zásadu opakoval často. (Jan 5, 30; 6, 38-40; 7, 6-8; 8, 28-29; 9, 4; 10, 17-18; 12, 49-50; 14, 31; 15, 10; 17, 4.) Podobně říkal často: „Musím to neb ono,“ zřejmě, aby naplnil vůli Otcovu. (Mat. 16, 21; 26, 54; Mar. 8, 31; Luk. 9, 22; 24, 7; 17, 25; 22, 37; Jan 3, 14; 12, 34; 20, 9; Luk. 4, 43; 13, 33; Jan 9, 4; 10, 16.) Čekával na určenou chvíli, aby vykonal, co mu Otec uložil. (Mat. 26, 18, 45; Mar. 14, 41; Jan 7, 6-8; 12, 23-27; 13, 1; 16, 25-32; 17, 1.) A tento souhlas s božskou vůlí vyjadřoval nejen tehdy, když ji měl sám plniti, nýbrž i tehdy, když ji viděl naplňovánu bez svého přičinění. „Za onoho času promluvil Ježíš a řekl: „Velebím tě, Otče, Pane nebe i země, že

jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je nedospělým. Ano, Otče, neboť tak se ti zalíbilo!“ (Mat. 11, 25-26; Luk. 10, 21.) - V každém jeho zvolání „Otče“ byla odevzdanost a láskyplná shoda s Nejvyšším; a jestliže nám přikazoval modliti se „Otče náš“, bylo oslovení „Otče, buď vůle tvá!“ heslem každého jeho kroku a počinu. Byl to jeho zasvěcovací výraz, pečeť jeho vykupitelské působnosti. Bylo to totéž, jako říkati: „Ve jménu tvém, Otče!“ protože chtěl, abychom my později říkali: „Ve jménu tvém, Ježíši!“ a „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého!“

Ježíš nám nezakázal prositi Otce, aby splnil naše *prosby*. Naopak: sám nás k tomu naváděl, napověděl nám v Otčenáši mnoho různých proseb, a řekl nám podobenství o nezbedném příteli, který tluče, až se dotluče. Neodvolal slov Hospodinových v Žalmu 49, 15: „Vzývej mne v den soužení: Vytrhnu tě, a ty mne budeš slaviti!“ Sám chtěl býti prošen, a bylo mu někdy smutno, že není prošen. Pochválil a vyslyšel ženu kananejskou (Mat. 15, 28), protože řekla: „Ovšem, Pane; ale přece i psíci jedí drobty, které padají se stolu jejich pánů!“ - Nemohl však živou mocí (Jan 11, 21-27) dostat Martu k tomu, aby si řekla o vzkříšení Lazarovo. Odpověděla jen: „Ano, Pane; já jsem uvěřila, že ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého!“ - Ježíš nám dal i *příklad*, jak máme souhlasiti s vůlí Boží bezpodmínečnou, nebo s tím, co Bůh již neodvolatelně učinil. Ale dal nám i příklad, jak můžeme prositi Boha začkoli, jen když jsme hotovi splniti jeho poslední a rozhodné slovo. Když rozjímal o nastávajícím utrpení, prosil Boha podle evangelisty Lukáše: „Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich! Avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň!“ (22, 42.) - Jeho prosbu však možno rozvésti podle jiných evangelistů takto: „Abba, Otče! Tobě jest možné všechno! Odejmi tento kalich ode mne! Ale ne, co já chci, nýbrž co ty!“ (Mar. 14, 36.) - „Otče můj, je-li možno, ať odejde kalich tento ode mne! Ale ne jak já chci, nýbrž jak ty!“

(Mat. 26, 39.) - „Otče můj, nemůže-li mne kalich tento minouti, leda že jej vypiji, staň se vůle tvá!“ (Mat. 26, 42.) - Kalich Páně byl totiž tak trpký, že všechny tři božské Osoby musily přispěti k jeho vyprázdnění, jak vysvítá ze slov: „Synu živého Boha, jenž jsi podle vůle Otcovy, spolupůsobením Ducha svatého, přivedl k životu svět svou smrtí“ (Orace před přijímáním). Podobně prosil Spasitel už dříve: „Otče, vysvoboď mne z té hodiny! - Ale právě k té hodině jsem přišel. - Otče, oslav jméno své!“ (Jan 12, 27-28.) On sám oslavil jméno Otcovo svou smrtí, stav se obětním beránkem za všechny. Opravdu, „jako ovce k zabití veden jest bez hlesu“ (Is. 53, 7; Jer. 11, 19), a podrobil se všemu, až mohl říci ke všem rozkazům Otcovým: „Dokonáno jest!“ (Jan 19, 28-30.) Takto „vydal sám sebe za hříchy naše, aby nás vysvobodil z nynějšího věku zlého, podle vůle Boha a Otce našeho, jemuž buď sláva na věky věkův“ (Gal. 1, 4).

Apoštolové ve škole Kristově poznávali svůj vzor, a svou ochotou, se kterou přijímali všeobecně rozkazy svého Pána, jehož uznávali za Syna Božího, docházeli opravdové přízně Otcovy. Jejich okamžitě uposlechnutí volání Božího (Mat. 4, 18-22; 9, 9-17; Jan 1, 35-51) stalo se příkladným; a třebaž odporovali někdy Pánu z nevědomosti, byli přece botovi spolu s ním podstoupiti vše. Ježíš řekl učedníkům svým: „Pojďme opět do Judska!“ (Jan 11, 7.) - Učedníci učinili napřed jemné námitky, ale posléze řekl Tomáš za všechny: „Pojďme i my, ať umřeme s ním!“ (Jan 11, 16. - Petr řekl ve vidění, když slyšel slova: „Petře, bij a jez!“ (Sk. 10, 13): „Nikoli, Pane!“ (14.) - Ale když poznal, že Bůh zrušuje rozdíl mezi čistými a nečistými pokrmy, splnil to, k čemu jej symbolicky vyzýval. (Sk. 10, 34.) Ano, právě Petr projevoval vždy nejvíce horlivosti, kdykoli viděl, že Pán něco rozhodně chce. Ježíš řekl Šimonu Petrovi: „Šimone Janův, miluješ mne více než tito?“ - Dí mu Petr: „Ovšem, Pane; ty víš, že tě miluji.“ (Jan 21, 15.) - I tam, kde

strhovala Petra žhavost jeho povahy (Jan 13, 6-12; 21, 18-23), dává nám nakonec příklad odevzdání, které jest hluboké a trvalé. Poslední případ toho druhu jest ostatně poučný právě pro naši věc. Ježíš naznačil Petrovi, jakou smrtí oslaví Boha, a poté mu kázal jíti v jeho šlépějích. (Jan 21, 19.) Když se však Petr zajímal také o osud Janův, řekl mu Ježíš: „Chci-li, aby zůstal, dokud nepřijdu, co ti po tom? Ty mne následuj!“ (Jan 21, 22.) - Takové má býti naše odhodlání ke splnění našeho vlastního, zvláštního údělu, a nemáme je uváděti v nebezpečí zkoumáním cesty bližního. V dalším životě je Petr vzorem: poslouchá pokynu Božího (Sk. 12, 11) a odebírá se do hlavního města římské říše (Sk. 12, 17). Na sněmu jerusalemském se ujímá věřících z pohanů, aby odvodil i důsledky z toho, co mu bylo zjeveno kdysi proti jeho mínění. (Sk. 15, 7-11.) Rozkaz Páně: „Utvrzuj bratry své!“ (Luk. 22, 32) považuje za své hlavní povolání. Proto píše své listy, a čím více se blíží jeho konec, tím horlivěji chce konati tuto svou povinnost, ano, chce ji konati i po své smrti. (2. Petr 1, 3-15.)

Petr upozorňuje křesťany, že pokorná shoda s vůlí Boží jest jak v životě duchovním, tak občanském nejdůležitějším pramenem zásluh a vlastním ovocem víry v křesťanské zjevení. (1. Petr 2, 12-3, 9; 5, 1-7). Podle této vůle Boží máme zachovávatí poddanost k nadřízeným (1. Patr 2, 15), lásku ke všem (3, 8), mírnost v hájení sebe (3, 9-16), starostlivou péči v řízení druhých (5, 2-3). „Lépe, abyste trpěli - bude-li to chtítí vůle Boží - dobře činíce, nežli zlé činíce.“ (3, 17.) - „Protož ti, kteří trpí podle vůle Boží, poroučejte své duše věrnému Stvořiteli dobrými skutky!“ (4, 19.) - Jak vidno, Petrovy výzvy k plnění vůle Boží jsou střízlivy, protože jsou oděny v pokoru, k níž výslovně napomíná všechny. (5, 5.) Neříká slabošsky a pokrytecky jako Heli, když mu Samuel oznámil tresty Boží (1. Král. 3, 18): „Hospodin jest Hospodin. Nechť učiní, co jest dobrého před očima jeho!“ - nýbrž

chce, abychom, co na nás jest, tresty Boží nesvolávali, a když přijdou bez naší viny, přijímali je jako Boží právo. Nechce, abychom se vypínali svou ochotou, nýbrž spíše abychom pokorně *čekali*. Nevolá již opovážlivě, jako kdysi: „Pane, s tebou jsem hotov jíti i do žaláře, i na smrt“ (Jan 13, 36-37; Luk. 22, 33), nýbrž učí skromně, jako ten, který se naučil nejvíce: „Pokořte se tedy pod mocnou ruku Boží, aby vás povýšil v čas navštívení; složte veškeru starost na něj, neboť on má o vás péči! (1. Petr 5, 6-7.) - Pro čas utrpení pak jest Petrovi nejlepším vzorem Kristus a nejlepším důvodem k trpělivosti Kristův příklad: „Jestliže dobře činíte trpíte a utrpení snášíte, je to zásluha u Boha. Neboť k tomu jste povoláni, ježto i Kristus trpěl za vás, zůstává vám příklad, abyste následovali šlépějí jeho. On hříchu neučinil, aniž se našla zloba v ústech jeho. Když mu spílali, nespílal v odvetu. Když trpěl, nehrozil, nýbrž odevzdával se tomu, jenž soudí spravedlivě.“ (1. Petr 2, 20-23.)

Mimo příklad a nauku Petrovu, která dosahuje vrcholu právě svou střízlivostí, známe ještě *pravidla a způsob tří jiných apoštolů*: Jakuba Menšího, Jana Evangelisty a Pavla. Líbeznou shodu s Božím dopuštěním má na mysli *Jakub* na onom místě, kde praví: „Za čistou radost to mějte, bratří moji, když upadnete v rozličná pokušení!“ (Jak. 1, 2.) - Pokušení jsou rozmanité zkoušky všedních dnů, a podle slov Páně v Otčenáši máme spíše prositi za jejich odvrácení. Ale apoštol má na mysli trampoty už neodvratné, o kterých třeba souditi, že je Bůh dopustil. Učiniti z nouze ctnost, přijmouti ochotně nastalé svízele, malé či veliké, z rukou Božích - to nazývá věcí obzvláště potěšitelnou, protože se sjednocujeme s Bohem bez pýchy a svévole. Podle něho máme si býti stále vědomi své závislosti na Bohu a rádi se jí podřizovati. „Místo abyste říkali: „Bude-li Pán chtíti a budeme-li živi, učiníme to nebo ono,“ vy se naopak chlubíte v pýše své. Každá chloubka taková je zlá.“ (Jak. 4, 15-16.)

- Miláček Páně *Jan* doplňuje toto pojetí novými vhodnými poznámkami. Ohotné snášení příkoří pro víru uchová podle něho lidi od zkoušek větších: „Poněvadž jsi zachoval můj příkaz trpělivosti, i já tě zachovám od hodiny pokušení, které přijde na celý okrsek zemský.“ (Zjev. 3, 10.) - Zachovávání přikázání je Janovi jako Davidovi (viz Ž. 118) vším: člověk činí, co chce Bůh, a Bůh pak činí, co chce člověk: „Začkoli budeme prositi, obdržíme od něho, ježto zachováváme jeho přikázání a činíme, co jest mu milé.“ (1. Jan 3, 22.) - Uslyší nás, protože prosíme podle jeho vůle (tt 5, 14). „To jest láska: abychom žili podle jeho přikázání!“ (2. Jan 6.) - Ani Kristus nežádal ke své lásce více (Jan 14, 15-16; 23-24). Milujeme jej, a to láskou dokonalou, zachováváme-li všechno, co nám uložil.

I Jan Miláček jest, podobně jako Petr, určitý a jasný ve vyměřování našeho dluhu. Přání Boží, není-li vysloveno, nelze vždy bezpečně uhodnouti. Je-li vysloveno, stává se milujícím rozkazem. Těžko lze vyrovnati dokonalost lásky s neuposlechnutím přání nebo rady; avšak Bůh radí málokdy, a málokdo je si jist, že Bůh právě jemu něco radí. Vždyť ani Maria Panna nevěděla z počátku, jak má rozuměti slovům Božího posla. (Luk. 1, 28-34.) Zato přikázání Božích je veliký počet, a málokdo je zachovává zcela. (Srov. 1. Jan 1, 8-10.) *Přikazy Boží tedy*, jak ty, které čelí k dosažení věčného života, tak ty, které směřují k přisvojení dokonalosti (viz Mat. 19, 17, 21), úplně stačí; žádného jiného znamení lásky k Bohu není (1. Jan 2, 3-6; 3, 24). I svou lásku k bližnímu poznáváme z toho, že zachováváme přikázání Boží (1. Jan 5, 1-3; srov. 2. Jan 6). Přikázání (entolé, mandatum) je to, co Bůh každému uložil, co svěřil každému k vykonání. Pán je spokojen se sluhou, který plní jeho rozkazy, obecné i zvláštní. Otec miluje dvojnásob syna, který vykoná vždy věrně vše, co mu uložil nebo svěřil. Není divu, že takový člověk je terčem pozornosti Drakovy (Zjev. 12, 17), že odolává všem svodům

Šelmy (Zjev. 14, 12), že se nebojí druhého příchodu Kristova, který ujišťuje, že přijde brzy. (Zjev. 22, 20; srov. Mat. 24, 42-51; Mar. 13, 33-37.) Každý služebník věrný může odpovídati každým okamžikem: Amen! Přijď, Pane Ježíši!“ (Zjev. 22, 20; srov. Luk. 12, 36-37; 42-42.) - Mnoho jiných nauk prorockých a výroků i skutků Páně a apoštolských smadá do tohoto pojednání. Některé z nich budou však zařazeny vhodněji v dalších odstavcích, které jsou pokračováním a dokončením tohoto článku.

R. M. D a c í k O. P. :

Sebezáporem k mírnosti

Mírnost je čtvrtá ze základních ctností a stejně jako její sestry vede za sebou průvod ctností přidružených. Je sice pořadem poslední, ale její důležitost v duchovním životě je právě tak závažná, jako ctností předchozích. Pojem mírnosti souvisí s pojmem ukázněnosti. Je to ctnost, která uvádí do náležité míry ony přirozené pudy člověka, které zajišťují zachování jak jednotlivce, tak lidského pokolení. Jsou to nejsilnější pudy lidské, které působí nejednu obtíž, a jejich dokonalé zvládnutí se neobejde obyčejně bez tuhých bojů. Úkolem mírnosti je dáti jim náležitý řád, jak káže rozum. Mírnost nechce ničit v lidském životě vše, co má ráz potěšení, nechce z člověka učiniti tvora, který by se stal necitelným ke všemu, co těší. „Člověk přirozeně touží po potěšení sobě vhodném. Poněvadž však člověk jako takový je rozumový, plyne z toho, že ta potěšení jsou člověku vhodná, která jsou podle rozumu. A od těch neodvádí mírnost, nýbrž spíše od těch, která jsou proti rozumu. A z toho je patrné, že mírnost neodporuje sklonu *lidské* přirozenosti, nýbrž se s ním shoduje. Odporuje však sklonu přirozenosti *zvířecí*, nepodrobené rozumu.“¹

To jsou slova svatého Tomáše, která vrhají jas-

¹ Theol. summa, II. II. ot. 141, čl. 1, k 1.

né světlo na otázku mírnosti, sebekázně a askese v duchovním životě. Tím je dána odpověď různým směrům nezdravého mysticismu, které by chtěly ubít v člověku vše lidské, vše přirozené, aby takřka zbyl z člověka jen duch. Zapomínají, že milost staví na přirozenosti, kterou neničí v tom, v čem není nezřízeně vedená, a že mravní život člověka musí býti dokonalá harmonie duše a těla, přirozeného a nadpřirozeného, lidského a božského. Dokud člověk žije na světě, musí jíst a pít, aby si udržel svůj vlastní život. A to je nemožné bez určitého potěšení. Stejně je třeba jistých úkonů k tomu, aby se udrželo a rostlo lidské pokolení. V obou případech jde o žádosti a z nich vycházející úkony, které samy sebou odpovídají lidské přirozenosti jako takové. Po hříchu dědičném jest však člověk nakloněn k tomu, aby hověl těmto žádostem a touhám více, než připouští rozum. A tu je vlastní pole ctnosti mírnosti, která uvádí tyto sklony, žádosti a touhy lidské přirozenosti po zachování individua a lidské společnosti do náležité míry, kterou diktuje rozum, osvícený vírou.

Vlastním předmětem mírnosti jest tedy oblast smyslové žádosti a v ní zase ovládání oněch smyslových potěšení, která souvisejí s přirozeným sklonem po zachování jednotlivce i lidského rodu. Druhotně však náleží mírnosti ovládat a řídit také mnohé jiné sklony, tíhnoucí k dosažení jistého potěšení z věcí stvořených.² Proto s mírností souvisí nejen ctnost střídmosti a čistoty, nýbrž i ctnost tichosti a pokory, lásky k chudobě a šetrnosti. Svatý Prosper vylíčil účinky ctnosti mírnosti takto: „Mírnost činí člověka umírněným, odříkavým, skromným, čistým, mlčelivým, vážným, stydlivým. Přebývá-li tato ctnost v duši, drží na uzdě náruživosti, dává náležitou míru citům, rozmnožuje svaté touhy a odstraňuje neřestné, vše, co je v nás nezřízeného, pořádá, spořádané upevňuje, špatné myšlenky odstraňuje a vnuká svaté, oheň prostopášné rozkoše

² Tamtéž čl. 4. k 1.

zháší, chladnou duši zapaluje touhou po budoucí odměně, mysl plní tichým klidem a chrání ji od každé bouře hříchů.“³

Mírnost není jistě největší z ctností, a právě tak hříchy, které ji porušují, nejsou největšími hříchy, ale škody, plynoucí z nedostatku této ctnosti, jsou pro duchovní život velmi závažné. Nic tak nesnižuje člověka v jeho lidské důstojnosti, jako skutky, kterými hřeší proti ctnosti mírnosti. Oblast těchto skutků se týká potěšení, která jsou společná člověku se zvířaty. Tedy nejnižší druh lidských potěšení. Jestliže je jejich užívání dokonale řízeno rozumem, je k prospěchu člověka; je-li však rozum odsunut do pozadí, stává se člověk ve své důstojnosti rozumového tvora otrokem nejnižších pudů. Proto také tělesné neřesti, které jsou proti mírnosti, třebaže mají menší vinu než jiné hříchy, jsou mnohem potupnější pro člověka, než jakékoliv jiné hříšné skutky.⁴

Když uvážíme, jak mocné jsou v člověku pudy, které má ovládat ctnost mírnosti, a když si uvědomíme, že jsou to nejnižší sklony lidské přirozenosti a že proto uvádějí člověka do nejnižšího a nejpotupnějšího otroctví, jestliže jim podléhá, pak cítíme, jak důležitá je mírnost a jak mnoho úsilí je třeba k jejímu získání. Jen stálým sebezáporem a odříkáním může člověk dosíci pevné vlády rozumu nad nízkými sklony své přirozenosti. V té chvíli, kdy ponechá volný průchod své smyslnosti, stává se hříčkou jejích rozmarů. A čím déle jí ponechá volnost a svobodu, s tím většími obtížemi se mu podaří ji přivést k podrobenosti a poslušnosti, až pozná, že čím více svobody jí přeje, tím hlubší otroctví si připraví.

Jen sebezáporem a odříkáním lze dosíci úspěchů v získávání ctnosti mírnosti. Odříkání pak se bere dvojitou cestou: rozumu a vyšší křesťanské dokonalosti. Rozum žádá, aby člověk užíval všeho pozemské-

³ De vita contemplativa, lib. III. cap. 19.

⁴ II. II. ot. 142, čl. 4. Tamtéž ot. 141, čl. 2 k 3.

ho potud, pokud to slouží jeho cíli, jaký si vytkl, a pokud to odpovídá jeho lidské důstojnosti. Vyšší křesťanská dokonalost žádá, aby se duchovní člověk zříkal i věci dovolených z lásky k Bohu ve snaze dosíci co nejvyššího stupně osvobození ode všeho hmotného, pozemského a smyslného. Proto člověk jedná jistě správně jako člověk, když užívá potěšení, plynoucích z vyhovění pudům sebezachování a rozmnožení lidského rodu, pokud je veden správně usměrněným rozumem. Člověk duchovní však v touze, zbavit se co nejvíce všeho, co poutá k této zemi, a povznést se k nekonečnému Bohu, odřiká se i toho, proti čemu se nestaví ani rozum, ani zákon Boží. A tak dějiny křesťanské svatosti mluví o velikých asketech, kteří se vzdávali pokrmů a nápojů a spokojovali se s nejnужnější potravou, aby u-lrželi svůj život. Právě tak zná křesťanská svatost ty, kdo si odřikají všechny smyslné požitky a zasvěcují svůj život Bohu v dobrovolné čistotě.

První cesta je společná všem, druhá pak náleží těm, které zvlášť volá Bůh. Obojí však vyžaduje sebezápor a odřikání, bez něhož není mírnosti. Rozdíl je pouze v tom, že první si odřikají pouze ony skutky, bez nichž není mírnost vůbec myslitelná, druzí se vzdávají i oněch skutků, které sice neodporují mírnosti, ale vzdání se jich podporuje mírnost, usnadňuje ji a umožňuje člověku dosíci jejího vysokého stupně. A hlavně pak její pomocí dospět hodně daleko na cestě spojení s Bohem. Neboť tak jako nedostatek této ctnosti je naprostou překážkou intimního poměru k Bohu, tak její jsoucnost v duši jest určitou zárukou, že duši se bude dařit v jejích výstupech k čirému božství.

Než můžeme jíti ještě dále v pozorování duševního stavu člověka, usilujícího o dosažení velikého stupně ctnosti mírnosti. Vedle potěšení tělesných, jež vznikají dovoleným nebo nedovoleným užíváním pokrmu, nápoje nebo těla, jsou také potěšení duševní a duchovní. Zmiňuji se alespoň o potěšení, jež působí vzájemné přátelství, které zůstává jinak

ve sféře čistě duchovní. I tu je třeba sebezáporem a odříkáním usilovat o dokonalou mírnost, která se řídí vždy a za všech okolností rozumem, osvíceným vírou. Nejednou je přátelství jen zahalenou smyslností, sublimací nízkých sklonů. Často ukázala teprve budoucnost, jak se skrývala za vznešeným pojmem přátelství skrytá a dobře neuvědomělá touha po tělesném potěšení. Proto duchovní člověk musí býti i v tomto ohledu bdělý, aby se nedal svést tělem, zahaleným v plášť ducha. Není horších a tragičtějších omylů nad ty, kde tělo, aby zvítězilo nad duchem a dosáhlo svých cílů, běře na sebe masku ducha. Pak bývají poslední věci horší prvních.

Ale i tehdy, kdy jde opravdu o čistě duchovní potěšení, v němž není nebezpečí omylu, je třeba duchovnímu člověku jisté bdělosti a sebezáporu, aby nižší potěšení neodvádělo od vyššího a pozemské od božského.⁵ Pak zavládne v duši dokonalý soulad, odlesk oné harmonie, která vládne v jednotě božské Trojice.

Jako jiné ctnosti, tak i mírnost dosahuje u světců mnohdy podivuhodných heroických stupňů, nad nimiž zůstává pozorovatel v němém obdivu. Všichni, kdo se dali cestou křesťanské dokonalosti, cítili jasně, že největší překážkou na cestě ducha je tělo. Proto vypověděli stálý boj tělu. Tuhými posty a odříkáním si i dovolených věcí se snažili získat co největší svobodu duše. Nejednou se nám zdá, když čteme o sebezáporu mnohých asketů, že jejich skutky málo odpovídají zdravému rozumu. Touha po naprosté svobodě duše a úsilí o uchopení Boha, jenž je pouhý duch, ospravedlní jejich jednání.

Podivuhodný příklad jemnosti svědomí v ohledu mírnosti zaznamenává blah. Jordán v životě sv. Dominika. Světec se loučí s touto zemí. Svolává bratry k smrtelnému loži, napomíná je, aby byli

⁵ „Duchovní potěšení jsou podle rozumu a proto nemusejí být zadržována, leda případkově, pokud totiž jedno duchovní potěšení odvádí od druhého, vyššího a náležitějšího.“ Tamtéž ot. 141, čl. 4. k 4.

opatrní v jednání se světem a vytrvalí v úsilí o sva-
tost života. Vyznává, že až do té hodiny Božím
milosrdenstvím si uchoval tělesnou neporušenost.
V duchu jistě viděl všechny boje, které musel pod-
stoupit, všechen sebezápor a odříkání, jež musel
vynaložit. Ale nakonec, jako by cítil s jisté strany
nebezpečí pýchy z daru Božího a vlastního úsilí a
zároveň neúplnost svého doznání, praví jeho čisté
a jemné svědomí: „Přiznávám však, že jsem se ne-
uchránil té nedokonalosti, že jsem raději mluvil
s mladými dívkami než se starými ženami.“⁶ Clé-
rissac k tomu dodává: „Tato slova po veřejném
vyznání zvláštních milostí přijatých mohla míti
jen jediný smysl: jsou důkazem jeho vybraného
smyslu pro duchovní odloučení od věcí lidských,
které je nutné, když se blížíme k uchopení Boha.“⁷
Jeho ctnost mírnosti dostoupila onoho stupně, na
kterém vše pozemské se jeví jako marnost vzhle-
dem k otevírající se kráse věčnosti. Byla to ctnost,
kterou se podobal duchům andělským, jež nemůže
poskvrnit ani nejmenší poprach země, protože jsou
zcela Boží.

A to je vlastní smysl mírnosti: učinit, pokud lze,
z lidí anděly.

Dominik Pecka:

Moderní psychologie a výchova

Pokračování.

4. Psychologie celostní.

Moderní psychologie zcela opustila názor, že je-
vy duševní se skládají z prvků. Obecně se dnes
uznává, že duševní děje nelze rozkládati na prvky
a části - představy, myšlenky, city a touhy samy
o sobě jsou jen materiálem, nemajícím smyslu.
Osobnost jako celek je něco zcela jiného, než osob-

⁶ Život sv. Dominika, přel. J. Fojtů, Olomouc 1941, str. 61.

⁷ Pro Domo et Domino, cap. XVI. Firenze, 1919.

nost, rozložená na prvky - a žádným souhrnem těchto složek nedostaneme onen celek osobnosti. Obrazně řečeno: duševní činnost jako celek nikdy není rovna součtu svých částí.¹¹ Nelze tedy postupovati od části k celku, nýbrž je nutno postupovati od celku k částem. A jelikož většina duševních dějů jsou členité celky, obírá se psychologie tvary; příkladem tvarů jsou geometrické obrazce, kresby, písmena, slova, věty, akordy, melodie, rytmy, myšlenky, chtění, jednání. A tak se mluví o psychologii tvarové, jejímž prvním zákonem je převaha celku nad částmi, a to v oblasti vnímání, představování, myšlení, chtění a jednání.

O rozvoj myšlenky celostní v psychologii se zasloužili zejména němečtí pěstitelé tvarové psychologie, a to jak ze školy berlínské (Wertheimer, Koffka, Lewin), tak lipské (Krueger, Sander, Volkelt). Vytýká se jim však, že tvar (Gestalt) jim není zjevem ryze psychickým, nýbrž celkem fysiopsychickým.¹² Je nepochybné, že pojem tvaru je nesrovnatelně jasnější, rozumí-li se jím skutečnost výlučně duševní. A také je jisto, že jinak se tvarová psychologie nevyhne nebezpečí, že bude pokládána za zakuklený sensualismus.¹³

Celostní psychologie tvrdě účtuje s psychologií prvkovou. Od analýsy vede k synthese. Zdůrazňuje vnitřní souvislost a vzájemné prolínání duševních jevů; přednost tvarů vyšších před nižšími. Slovem: nižší vysvětluje z vyššího, části z celku.

Pro obor výchovy znamená celostní psychologie výstrahu před jednostranným pěstěním určitých schopností duševních. Ukazuje, že vyučování nesmí se omezovati jen na pěstění paměti a rozumu a při tom nedbati vůle a citu. Takové vyučování je ana-

¹¹ Clarence E. Ragsdale, *Modern psychologies and education*. The Macmillan Company New York 1932, p. 82.

¹² Georges Dwelshauvers, *Traité de psychologie*. Payot, Paris 1934, p. 91.

¹³ B. Petermann, *Das Gestaltproblem in der Psychologie*. J. A. Barth, Leipzig 1931.

lysa a vivisekce, ale není to výchova celostní. Dále znamená celostní psychologie výstrahu před jednostranným posuzováním žáka a zejména před zjednodušujícími metodami výzkumu psychotechnického. Zkoumati pomocí testů duševní výkonnost, paměť, pozornost, úsudek, nadání a jiné složky duševního života je věc užitečná, jedná-li se o přesnější ponětí o těchto složkách; ale tvořiti si na základě takového zkoumání obraz celé osobnosti, je odvážné, ne-li pochybné. Testová metoda zachycuje jen částkové úkony - ale ve skutečnosti není částkových úkonů. A proto se začínají dávat úkoly obecnější, aby se zjistila celková úroveň duševní. Dokonce se přechází k volným pojednáním nebo nenucenému rozhovoru a používá se grafologie. Ale to vše pořád není více než zjišťování výkonnosti, pohotovosti, vyjadřovací obratnosti a zdaleka to ještě není spolehlivý základ k úsudku o osobnosti.

5. *Psychologie hlubinná.*

Myšlenka celosti dává smysl i otázce nadmíru závažné: Představuje vědomí celý duševní život? Není kromě vědomí v duši ještě jiná oblast, o které nevíme nebo na kterou zapomínáme? Velcí filosofové a umělci odedávna věděli, že je v lidské duši hlubina, odkud vycházejí počiny a zážitky, jejichž pohnutek člověk nezná, nebo které mají jinou motivaci, než si člověk myslí. Tyto zjevy studovali i lékaři a dospěli k různým hypotézám o podvědomí nebo nevědomí.

Nejznámějším pokusem o výklad nevědomí jest psychoanalýza. Její hlavní these jsou:

1. V duševním životě člověka se objevují myšlenky, představy, přání, které se nesrovnávají s mravními zásadami nebo názory společnosti, takže člověk se za ně stydí a zatlačuje je do podvědomí.

2. Tyto potlačené komplexy představ a tužeb však žijí v podvědomí dále a snaží se opět proniknouti do vědomí; vědomí však nad nimi bdí a vy-

konává nad nimi jakousi censuru, nemohou tudíž vniknouti do něho ve své skutečné podobě. Snaží se tedy vniknouti tam v jakémisi přestrojení a zakuklení: tak vznikají chybné úkony (Fehlleistungen), jako přeřeknutí, přepsání, založení, zapomenutí, to je vlastní jádro různých snů, to je příčina duševních poruch (neuros). Chybné úkony, sny, neurosy jsou pak jen náhražky za původní chtěné a žádané ukojení nebo uplatnění.

3. Komplexy ztrácejí svou sílu, podaří-li se uvést je do vědomí tak, aby si je člověk přiznal - a to je praktický úkol lékaře.

4. Jak většina psychoanalytiků se vesměs apriorně dohaduje, mají nevědomé komplexy základ v pudu slastnosti (libido), jehož částkové funkce se v době puberty sjednotí pod pánstvím pohlaví.

Ostatní názory psychoanalytiků, na příklad tvrzení, že všechen vyšší život sociální, kulturní, umělecký a náboženský lze vysvětliti jako sublimaci libida, to jest jako převedení pohlavních sil k jiným, nebo pohlavním cílům, jsou jen typickými ukázkami uvažování z žabí perspektivy.

Základní pojmy psychoanalýsy byly poněkud obměněny v tak zvané individuální psychologii. Hlavní hybnou silou duševního života jest podle této teorie individuální životní cíl, snaha po uplatnění.

Tato snaha naráží na překážky (tělesná slabost, okolí, vlivy rodinné a školní výchovy) a tak vzniká pocit méněcennosti (Minderwertigkeitsgefühl). Potlačuje-li člověk svou vůli k moci, tvoří se v podvědomí komplexy méněcennosti a ty se mohou projevit jako neurosy.

Jinou obměnou psychologie nevědoma je nauka Jungova. Kromě nevědoma osobního, v němž se skrývají komplexy nesplněných tužeb, zná Jung i nevědomo nadosobní, jež ve formě praobrazů, prasymbolů a archetypů obsahuje vzpomínky a zkušenosti lidstva a jenž je sídlem našich nevyví-

nutých schopností a ohniskem všech intuicí a inspirací.¹⁴

Hypothesa má ve vědě význam podobný, jako lešení při stavbě. Lešení není stavba. Musí být strženo, jakmile je stavba dokončena. Je chybou dělati z pouhé hypotézy vysvětlující teorii. Nic však nebrání, abychom nepřijali z těchto lékařských hypotéz to, co vskutku je životné, i když musíme přísně odmítati, co je pouhým dohadem nebo fantasií. Především je nutno rozeznávati mezi tím, co nikdy vědomé nebylo, a tím, co sice bylo vědomé, ale již není. Mnozí psychologové, na příklad O. Bumke, odmítají existenci představ absolutně nevědomých. Je však nepochybně, že některé duševní obsahy člověk vskutku do podvědomí zatlačuje, to jest úmyslně je zapomíná. Zbývá tedy jen otázka, počínají-li si ty komplexy vskutku jako redakce opozičních listů, které by rády propašovaly do novin nějakou zprávu, kterou by oko censora přehlédlo. Bohatý materiál, který hlubinná psychologie shromáždila, je vcelku přesvědčující, i když nejsou přesvědčující příliš odvážné a zevšeobecňující závěry z něho vyvozované, na příklad, že by každé přerěknutí nebo přepsání bylo dílem komplexu.

Pokud individuální psychologie se týká, je jisto, že opravdu se může v duši uhostiti pocit méněcennosti, naráží-li životní ideál na nepřízeň a nepochopení, a tak se stává zřejmým kladný úkol výchovy: budit sebedůvěru a pěstiti, případně korigovati životní ideál.

A konečně otázka, je-li kromě osobního podvědomí i podvědomí kolektivní, také není bez smyslu, když uvážíme, že zjevy, jako inspirace - případy velmi časté, že vědec nebo umělec, marně hledající řešení, přeruší svou práci a nechává „pracovati podvědomí“, až se pojednou hledané řešení vynoří samo s podivuhodnou jistotou - se nedají

¹⁴ C. G. Jung, *Die Psychologie der unbewußten Prozesse*. Rascher Verlag, Zürich 1918.

vždy vyvozovati z normálního vědomí, a tak se vnučuje ponětí širšího a obsáhlejšího nevědoma nadosobního.

Nelze neviděti, že psychologie hlubinná dává svým učením o nebezpečí potlačených představ, citů a tužeb nepřímo za pravdu základní poučce starých: Poznej sám sebe!, která v křesťanské výchově se uplatňuje jako návod k častému zpytování svědomí a upřímné zpovědi. Nehledíme-li k svátostnému charakteru svátosti pokání, můžeme říci, že zpověď jako instrument duchovní terapie nejen předčí, ale i zbytečnými činí složité praktiky psychoanalytiků, kterým se tu a tam podařilo vyléčiti nějakého neurotika. A chápeme, proč největší křesťanský vychovatel nové doby, sv. Jan Bosco, pokládal zpověď ze nejúčinnější prostředek výchovný.

6. Psychologie a pedagogie.

Psychologie je věda zkušenostní, ale jiného druhu než fyzika nebo biologie. Přírodu poznáváme, duševní život chápeme. Avšak chápati něco můžeme jen na základě příbuznosti a sourodnosti. A proto východiskem pravé vědy o duši, která má býti více než pozorováním vnějšího počínání (behaviourismus), musí býti vlastní duševní život. Metoda introspekční, která z toho důvodu vystupuje do popředí, musí však býti doplněna metodou experimentní, jež buduje na zkušenosti objektivní. Z touhy po objektivitě se pokoušeli někteří psychologové vyjádřiti „zákony“ psychologické vzorci přímo algebraickými (příklad: zákon Weber-Fechnerův o počítcích). Ale takové matematické zákonitosti v duševním životě není. Často se stává, že jeden psycholog opakuje pokusy druhého - a dospěje k výsledkům zcela opačným. Duševní život lidský je tak složitý a mnohotvárný, že je nemožné plně jej zachytiti a objektivně vystihnouti. A proto psychologie, byť byla vědou reální a konkrétní, nikdy se nemůže státi vědou exaktní. Snad trochu pessi-

mistické je tvrditi, že psychologie je spíše umění než věda.

Psychologický theoretik se nezabývá otázkou, jak a k čemu užiti psychologie. Úkolem theoretické psychologie je přispěti k poznání člověka, a tak stojí její úsilí ve službách anthropologie, která ovšem, pokud jde o nejhlubší záhady, je součástí filosofie.

Psychologie jest však i vědou praktickou: klade základy ke znalosti lidí, povah, náklonností, schopností, případně i základ k nápravě duševních poruch. V tom smyslu sotva se bez ní obejde kněz, vychovatel a lékař.

I jako věda praktická je psychologie jen vědou zjišťující a popisnou, nikoli určující a normativní. Proto pedagogie se nemůže vyvozovati přímo a jedině z psychologie.¹⁵ Vychovateli nestačí věděti, jaká mládež jest - jemu musí býti také jasno, jaká mládež býti má. A proto pedagogie může býti odvozena jedině z filosofické anthropologie. Teprve když je známo, co člověk jest, může se říci, jaký člověk býti má. Avšak přesto žádná reálná pedagogie nesmí býti slepa k výsledkům práce na poli psychologie a jest jí nesporně k užitku, dovede-li jich kriticky užívati. A i když není žádoucí, aby každý psycholog byl vychovatelem, jest žádoucí, aby každý vychovatel byl psychologem.

¹⁵ Soudobá pedagogika, píše Dilthey, trpí buď pouhým psychologickým odvozováním nebo pouhým rozvíjením školního řádu, stanoveného státem. Není induktivní vědy pedagogické. Právě škola Herbartova zdržela její vývoj. Jejím materiálem by musila býti pečlivá sbírka přesně zaznamenaných zkušeností, doplněná novými pokusy. Z psychologie nemůže být odvozena pedagogika. Že dnešní praktikové pohrdají psychologii, má příčinu v tom, že se v ní hledá rozřešení úkolu zatím neřešitelného, jak totiž odvodili celou soustavu pedagogickou z psychologických základů. (Wilhelm Dilthey, *Pädagogik. Geschichte und Grundlinien des Systems*. B. G. Teubner, Leipzig und Berlin 1934, S. 238.)

Nevezmeš jména Božího [nadarmo!]

Kněz a umělec

Mezi jinými výtkami, jež jsou živnou půdou pro dnešní nedorozumění mezi uměním a theologií, slyšíme často, že lidé duchovní - kněží, theologové - nemilují umění, zejména moderní umění; že je pokládají za cosi méněcenného, že mají umělce za člověka zbytečného nebo podezřelého, s nímž nechtějí nic mít a bez něhož se docela dobře obejdou.

A všimneme-li si skutečného stavu věcí, jak vypadá navenek, zdá se na první pohled, jako by to byla výtka nikoli bezpodstatná. Je skutečností, že velmi mnoho lidí duchovních - ať jde o duchy zaměřené k theologické spekulaci nebo usilující o asketické ideály - se málo stará o umění - i o to slovesné umění, jež je dnes v nějaké podobě trvalým zájmem každého člověka. Málokdy najdeme mezi nimi opravdového nadšence pro krásnou literaturu, jakých najdeme tolik mezi laiky: a úhrnem můžeme říci, že je mezi nimi průměrně mnohem více lidí o umění nedbajících než mezi laiky. Tak mluví skutečnost; a přece je to osudný omyl, jestliže se z toho chce usuzovat, že to má nutně kořen ve lhostejnosti k umění nebo dokonce v opovrhování uměním. Říkám, že je to osudný omyl; neboť ve skutečnosti je právě v tomto omylu jádro nedorozumění, zatímco zastánci umění se domnívají, že jádro věci je ve faktu samém.

První příčinu toho omylu je třeba hledat v pochybném zjednodušování pohnutek, jehož se dopouští věřící umění - tento dnešní nástupce věřícího vědy, který byl tak typický pro minulé století. Je chybou domnívat se, že každé opomenutí umění má původ nutně v nevážnosti. Jsou jistě všude lidé, kteří jsou pro umění mrtvi, kteří k němu nemají vnitřního vztahu a mírně jím opovrhují, protože si přespříliš zvykli cenit si jen činnosti praktické, výnosné, rentabilní a likvidní, abychom mluvili hantýrkou obchodu. A poněvadž jsou všude, jsou zajisté i mezi kněžími - o tom netřeba pochybovat. Ale není pravda, že by jich bylo mezi nimi více než jinde a že by to souviselo s jejich kněžstvím; neboť není pravda, že by to byla u kněze a u člověka duchovního

vůbec jediná příčina malého zájmu o světské umění nebo světskou literaturu. Může pro to být ještě jiný, hluboký a spravedlivý důvod, na nějž se osudně zapomíná - důvod, který vyplývá ze základního rozdílu mezi řádem přirozeným a nadpřirozeným.

Abychom to pochopili, je třeba mít na zřeteli tři evidentní základní pravdy. Za prvé, že poměr obou řádů je hierarchický a že řád přirozený slouží řádu nadpřirozenému, nikoli naopak - což vyplývá z toho, že skutečnosti řádu nadpřirozeného jsou po všech stránkách nesmírně významnější než skutečnosti řádu přirozeného. Za druhé, že umění má v řádu přirozeném svůj vlastní bezprostřední cíl, jímž směřuje ke konečnému cíli vši činnosti a jehož dosahování mu dává řádnou a pravou hodnotu mezi ostatními činnostmi ducha; že však v řádu nadpřirozeném je umění pouhým služebným prostředkem, podřízeným cíli, který užívá umění podle svých vlastních principů. A za třetí, že oblast krásy je širší než oblast umění a že skutečnosti řádu nadpřirozeného jsou nerosovatelně bohatší, nádhernější a krásnější než skutečnosti řádu přirozeného, aniž potřebují umění k manifestaci své krásy.

Víme-li dobře toto všechno, snadno pochopíme, že člověk duchovní, zcela zaměřený k řádu nadpřirozenému, je účasten plnosti krásy, aniž k tomu nutně potřebuje umění; a co je významnější, že v účasti na životě tohoto řádu se mu dostává mnohem většího bohatství krásy, než mu může dát světské umění. Člověk, žijící intenzivně duchovním životem, může tedy zcela uspokojit svou žízeň po kráse v modlitbě a liturgii, v theologické spekulaci nebo v mystické kontemplaci, takže ho již nic netáhne k umění. A to je právě vysvětlení skutečnosti, že je mezi lidmi duchovními zdánlivě tak veliké množství lidí, kteří nedbají o umění nebo literaturu. Vedle těch, kdo vskutku opovrhují uměním vůbec, jsou to ti, kteří hledají vyšší krásu, než je krása umění - a jsou ztotožňováni mylně s těmi prvními jen proto, že duchovní život je skryt vnějšímu zraku a že se příliš snadno na to zapomíná. A tak se paradoxním způsobem může stát, že čím více bude duchů oddaných krásám duchovním, tím více jich bude navenek „pohrdat“ uměním.

A přece bychom našli takovou spoustu příkladů, jež do-

svědčují a jasně vysvětlují pravý stav věcí! Denně se účastníme tolika projevů vnitřního života Církve, který je jedinou manifestací této skutečnosti; máme denně na očích instituce, které to zvláště důrazně dosvědčují; a přece tak snadno posuzujeme podle vnějšku, nechápajíce vnitřní podstatu. Vezměme si třeba jen posvátný zpěv chorální. Mnich, který prožívá ve vší duchovní plnosti nádheru chórového zpěvu, může jistě právem nedbat o jakýkoli jiný zpěv nebo jakoukoli jinou poesii - ne proto, že by jí opovrhoval, nýbrž proto, že ve zpěvu, který je zároveň modlitbou, najde větší úchvat krásy, než může dáti sebe kouzelnější melodie verše nebo hudby - ba mnohem větší plnosti krásy, než je schopen pojmout celou duší. A mohl by být za to kárán? Jistě o nic méně než kterýkoli milovník poesie, který nechte Heyduka, protože ho zcela uspokojuje Březina. Totéž může platit o prostém knězi, který se modlí breviář nebo rozjímá Písmo - který denně je povinen prožívat poesii, v níž se soustřeďují nejkrásnější posvátné texty... Kdo by chtěl popírat, že nejlepší verše Dantovy jsou chabé proti drtivé nádhře Pláče Jeremiášova?

Nebo si vezměme Otce, kteří jsou svědectvím tak zřejmým a pádným, ale které dnes nikdo nechce slyšet. Díla všech velikých Otců jsou úžasnými pokladnicemi krásy - a to přesto, že se tak málo starali o světské umění - nebo lépe právě proto - to jest, protože pomíjeli umění světské, aby se mohli oddati umění nadpřirozenému - aby mohli dosáhnout krás nadpřirozené kontemplace. Nečinili tak proto, že by zavrhovali krásu stvoření jako něco špatného; nikoli, odříkali se dobrého, aby dosáhli lepšího - vědouce, že dobré bývá tak často nepřítelem lepšího. A činili to, i když to pro ně znamenalo těžký boj; o tom vydává nejlepší svědectví svatý Jeroným, který musil tak těžce bojovat, aby se dovedl vzdáti krás svých pohanských klasiků pro krásu kontemplace. Dovedl-li kdo ocenit v plné míře klasiky, byl to jistě on; jemu nemohl zajisté nikdo vytýkat, že opovrhne tím dobrým, co v nich je - a přece odvrhl lásku k nim jako překážku duchovního života, ne proto, aby se ochudil o to, co dobrého miloval, nýbrž aby našel ve vyšším řádu vše, čeho se odřekl, očištěno a pozneseno ke kráse mnohem dokonalejší.

Jiným znamenitým dokladem může být svatý Bernard, který zase ukazuje, že odříkání činného života a pohroužení do čirých hlubin kontemplace nevede naprosto k ochuzení nebo oslabení naléhavosti, životnosti, sugestivnosti v prožívání i vyjadřování krásy - jak se mylně domnívá tolik věřících umění. Všechny nejkrásnější stránky nejlepších básníků pozemské lásky se nevyrovnají tomu, co napsal svatý Bernard v nejkrásnější ze svých exegesí Píň písní - přesto, že mluví o pozemské lásce jen jako o podobenství lásky mystické - přesto, nebo právě proto?

Tolik je jisto: nejen že člověk duchovní nemusí hladovět po krásě, nevšímá-li si sekulárního umění, nýbrž naopak, sekulární umění bude mít vždycky v kontemplaci soupeře, jehož naprostá převaha je jistá. Je příliš veliký rozdíl mezi radostí, kterou dává krása země, a radostí, kterou dává umění kontemplace v nadpřirozeném řádu. Krása země má vždycky v sobě nějakou hořkost, něco, co ruší dokonalé oddání. „Věci ať sebe krásnější a líbeznější mají vždycky přimíšenu nějakou nečistotu nebo hořkost,“ praví svatý Robert Bellarmin; a i kdyby to byla jen ta pomíjivost a neschopnost trvale nasycit, jež je přívlastkem toho nejdokonalejšího požívání krásy vázaného na smysly tělesné - už to je samo o sobě dosti velikým břemenem pro ducha, který si žádá opaku. Rozkoš z krásy, kterou dává kontemplace, je naproti tomu tak mocná a tak účinná, že i vzpomínka na ni dává duchu více radosti, než může dáti skutečné prožívání krásy smyslové; a přitom nikdy nepůsobí přesycení nebo omrzelost. To věděl dobře svatý Řehoř Veliký, když vymezoval rozdíl mezi rozkoší těla a rozkoší ducha. „Když chybějí tělesné rozkoše, zaněcují mocnou touhou po sobě; když však jsou požívány, naplňují brzy požívajícího omrzelostí z nasycení. Naproti tomu rozkoše duchovní vzbouzejí nechuť, když jich není, a touhu, když jsou požívány, a tím více po nich lační požívající, čím více jich požívá lačnější.“ Kdo ví něco o tomto rozdílu, chápe dobře, že se kontemplativní duch může „spokojit“ s tím, co nalézá v kontemplaci. Není nic pochybeného hledati jinde to, co umění dáti nemůže; a není to žádné snižování umění. Jemuž se ponechává bez námitek jeho přirozená hodnota.

Je ovšem pravda, že kontemplace je cosi skrytého a že

navenek nerozeznáme snadno lhostejnost, jež vyplývá z vyšší zkušenosti, od lhostejnosti, jež vyplývá ze znehodnocování přirozené ceny umění. To je však jistě spíše důvodem, aby nebyl raději odsuzován nikdo, než aby byli posuzováni všichni. A konec konců jedno rozlišovací znamení tu jest. Na každém člověku lze žádat, aby uznával přirozenou hodnotu umění, ať ho sám potřebuje či se ho zříká. Pravý člověk duchovní ví, že se neodřikáme jen špatných věcí z poslušnosti zákona, nýbrž i dobrých věcí ze svobody oběti. Proto mu náleží, a váží si ho pro jeho symbolický ráz, jež dobře chápe právě proto, že jeho úsilí směřuje k maximálnímu proniknutí za zrcadlo symbolů; váží si ho i proto, že ví, že každé umění slouží legitimně svým způsobem zjevení slávy Boží jakožto zrcadlo dokonalosti Božího stvoření. A úctu k těmto přirozeným hodnotám může umělec požadovat od každého duchovního člověka, od každého kněze a od každého theologa. - *Timotheus Uodička.*

Modlitba ve východní církvi

Modlitba je podle východní církve milostí. Je to vyjádřeno krásnou formulí: Modlí se to ve mně! Východním křesťanům je modlitba vědomým spojením s Bohem. Východní modlitba má své základní prvky již v modlitbě nejstarších Otců. Stále upjatý zrak na Boha, potlačení malichernosti v modlitbě prosebné, nesmírná velebnost Boží, vědomí ubohosti modlícího se. Všecky tyto prvky starokřesťanské modlitby jsou v modlitbě východňanů. Nesoucí pilíř východní modlitby je modlitba liturgická. Tím zcelovala východní modlitba podstatné momenty starokřesťanské modlitby.

Dialektický materialismus

Moderní materialismus není lečjaký a dokonce ne epikurejský a požitkářský materialismus. Obecně o něm platí, co o každém materialismu: je právě tak starý jako filosofie, ne starší. Zrodil se v hlavách filosofů jako jiné -ismy.

Materialismus marxistický nepopírá ducha, ale tvrdí, že duch není prvkem prvotním. Jeho hlavní these jsou: 1. není ducha bez hmoty; 2. není ducha substanciálního; 3. duch se

vynořuje z hmoty, ale zůstává s ní sourodý. Je to materialismus dialektický - to znamená, že myšlení se chápe jako odlesk dialektického pohybu a protikladnosti reálného světa, vědomí jako odlesk bytí. A poněvadž dějství přírodní je protikladné, hybné a měnlivé, jest prý i myšlení lidské podrobno ustavičné změně - není absolutní pravdy, není nepochybných jistot, pravda včerejška není pravdou dneška a pravda dneška není pravdou zítřka.

V pojetí dialektického materialismu je člověk výrobce - homo faber. Základní činností lidskou je hospodářská výroba. Ostatní činnosti lidské, i nejvyšší a nejduchovější, věda, umění a náboženství jsou jí podřaděny. A jako bytí určuje vědomí, tak výrobní činnost člověka a hospodářské jeho vztahy určují myšlení, tedy i filosofii, umění a náboženství. Náboženství jest jen sociálním zrcadlením hmotného stavu světa. Pokud ten stav je neutěšený, má náboženství funkci narkotika, sebeútěšné iluze, případně se stává prostředkem, jehož se chápou vykořisťovatelé, aby udržovali lid v porobě a bezmoci. Náboženství se stane zbytečným a zmizí, jakmile budou vytvořeny podmínky hmotného blahobytu.

Nebezpečí těchto nauk podle Berdjajeva je v tom, že se v nich prolíná pravda i blud, a to tak, že se zapomíná na křesťanský původ toho, co je v nich pravdivé. Marxismus má pravdu v odmítání idealismu, který chápe člověka jako ideu, pojem. Málokdo dnes ví, že právě křesťanství jakožto nauka o Slovu vtěleném vedlo staletý a velmi urputný boj proti gnostickému spiritualismu a různým neoplatonským heresím, jež připisovaly duši Bohu a tělo ďáblu. Ale totéž křesťanství bojuje dnes proti jednostrannému hominismu, jenž chápe člověka jen jako inteligentní nadzvíře. Křesťanství vidí totiž člověka reálně jako bytost duchovně tělesnou, v níž prvenství má duch. A vidí jej celého. To se může podle Maritaina nazývat integrálním humanismem.

Odpor proti idealismu jest jediný, ovšem jen záporný styčný bod mezi marx-leninismem a křesťanstvím. Marx-leninismus hlásá prvenství hmoty. Křesťanství hlásá prvenství ducha, ale nepokládá hmotu za výron ducha. Křesťanství je příliš realistické, aby popíralo, že hospodářské a sociální podmínky doby mohou mít vliv na náboženský život, ale je také tak realistické, že usiluje o zlepšení sociálního a hospo-

dáňského stavu lidstva - od chvíle, kdy svatý Pavel píše list Filemonovi, až do chvíle, kdy Pius XI. vydává encykliku *Quadragesimo anno*.

Křesťanství nepopírá, že náboženství se může stát prostředkem vykořisťování, jenže není vše křesťanství, co dělají křesťané, a dodejme, špatní křesťané. Bída světa není konečně jen v tom, že člověk utlačuje člověka. Největší utlačovatel je hřích. Bída mravní plodí bídu hmotnou. Kromě nepořádků života hospodářského jsou na světě i jiná zla fyzická a mravní: opuštěnost, sirota, zrada, nenávisť, nepřátelství, bolest, nemoc a smrt. A od těch béd nás neosvobodí žádná filosofická nebo sociálně hospodářská doktrína.

Avšak nepouštíme-li se do apologetické rozpravy - nemůžeme nevidět, že máme ve své době co činit s bojovným atheismem, který z politického oportunistu občas a dočasně skrývá své skutečné záměry, ale zásadně setrvává v odporu proti křesťanství a to proto, že sám je či chce být náboženstvím, odpovídat na všechny otázky světa a života, vytvořit království Boží bez Boha. Tento ateismus je prodchnut messiánstvím prýšticím z přesvědčení o vyvolenosti určité třídy nebo rasy, je či chce být církví, ale církví zvláštní, v níž celek je vše a jedinec nic, země vše a nebe nic, hmota vše a duch nic, člověk vše a Bůh nic. - *Rajmund Pátek*.

Děsný pád ideologií.

Všeobecná pohroma, nás, lidí předválečných, tkvěla v tom, že jsme byli zazdění do nejrůznějších ideologií, které nashromáždilo dlouhých devatenácte věků. Co je ideologie? Je to náš myšlenkový šat. Není nikomu možno, obejít se bez šatu. Ale jakmile se do něho zazdil, zakořenil, učinil si z něho stavovskou, politickou nebo jinou zvyklost, nebyla mu už chránidlem proti ostrým vlivům počasí - stává se pro něho nebezpečným krunýřem, který neprorazí žádný čerstvý závan vzduchu. Je v něm mumifikován. Takový člověk se stává jakoby hrobařem své přirozenosti, pružnosti, pohyblivosti. Není možný bez berlí svých návyků a předsudků. Pak ovšem stačí sebemenší živelná pohroma, aby smetla všechno, oč se opíral - i jeho berle - a prorazila krunýř jeho předpokladů.

Každá choroba ideologie začíná tím, že se do ní stahujeme,

jako šnek do své ulity, když se setkáváme s nejrůznějšími nárazy života - místo abychom jim čelili zdravým nápořem rozumu. Je to v podstatě zbabělost a pohodlnost, která nám hledá cesty nejměkčí, nejvyššapanější, po případě nejskvělejší, nejúspěšnější. Ideolog trpí ještě jinými chorobami. Je to člověk, který se pomalu stává neschopen vyjít ze své myšlenky, ze svého způsobu chápání, a proto nic podnětného nemůže přijímat. Není-li událost, na kterou se dívá, v jeho oblasti myšlení nějak zařazena, neví co s ní a nechává padnout nejcečnější a nejdůležitější životní fakta vedle své životní cesty jen proto - že je neschopen se na ně podívat, nebo vzít do ruky, jak se patří.

Kdosi kdysi položil otázku, co je fráze. Fráze je každá myšlenka, kterou nejsme schopni převést v čin - budeme-li před takový úkol postaveni. Tak je frázi - pro mne - mluvit o významu hospodyně, nejsem-li schopna zamést, uklidit a uspořádat vlastní domácnost, nevím-li jak se která věc bere do ruky, a jaký je dosah smetáku a valchy na prádlo.

Je sice pohodlné - a pro ty, kteří se na příklad zařídili a udomácnili v jistých náboženských zvyklostech a změkčilostech - teple se tam ubytovat a držet se přesně své maršruty. Ale kde zůstal život? Kde zůstala pravda - a Kristus, který je Pravda? V každém vztahu - k věci nebo k člověku - budou si počínat zvráceně, sobecky, po případě hloupě nebo špatně - ať už jde o vykopávání bramborů nebo vychovávání vlastních dětí.

Kostrou všeho dění je idea - ano - ale jen taková, která roste z přirozených - ovšem i nadpřirozených - kořenů bytí. Ne idea moje, ale idea vesmíru, idea Boží. Do té se nelze oblékat jako do uniformy, pro parádu nebo ze zvyku.

Je jisto, zřejmo a zcela nepochybně, že národ německý zašel na své ideology a ideologie. Rozkladný proces se dokonává, a historici filosofie mohli by nám přesně říci, která ideologie hitlerismu vznikla z Fichteho, která z Hegla, která z Kanta, nebo nadčlověčství Nietzscheova. U filosofů to bylo vznešené - ovšem mechanické brnění, krunýř, kterého se žádný vliv a přímý zásah životní nedotkl - protože tito lidé žili jakoby stranou všeho lidského dění. Je otázkou, dovedli-li si přišíť knoflík, zamést světnici, oškrabat brambory, přibít hřebík do zdi. To jsou zdravé a jedině možné protiváhy každému lidskému dění. Má-li náš myšlenkový život zůstat zdravý - a

Bůh je zdraví rozumu - jak říká sv. Tomáš Akvinský po žal-
mistovi - musí mít stálý styk s každodenním životem člověka,
s jeho prací, ne pouze myšlenkou, a s jeho vztahy, ne pouze
filosofickými.

Kdyby byl měl Hitler děti, vlastní děti, kdy muž musí pro
ně hledat obživu, nebyl by se dostal k onomu úděsnému ha-
zardérství s lidskými životy, na něž Německo vykrvácelo.
Muž, který vodí svého chlapce na procházku a vykládá mu
o motýlech, nikdy nemůže být lhostejný k osudu cizích dětí
- má-li ovšem dost zdravého rozumu a citu. Matka, která sa-
ma své děti myje, obléká, krmí a vychovává, nemůže se nikdy
stát bachařkou koncentráků, kde se kope do břichů žen. Žena,
která prodělá kus života s těžce nemocným člověkem jako
jeho ošetřovatelka, neudělá si nikdy stínítko z lidské kůže. Jen
lidé, kteří jsou mimo každou takovou péči a práci, kteří jsou
na takové práce příliš vznešení a sobečtí - mohou se stát kr-
velačnými nadčlověky, pro které lidská existence je jen
prázdnou ideologií.

Je vlastně důsledné, že Goebels byl ideologický netvor,
protože žil jenom z ideologií. Kdyby byl spravoval boty za
takové války, jaká byla, byl by přišel k jiným poznatkům.
Snad by se mu bylo zželelo lidských nohou. Jaké jsem viděla
boty - a nohy lidí - v této době! - ale já je nespravovala - a
jaká přeměna z toho ve mně zůstala!

Byli jsme příliš vznešení, příliš vzdálení člověku, jeho den-
ním potřebám a strastem - proto jsme byli tvrdí. Jak jsme si
pochvalovali to heslo: Buď tvrdý! Zdálo se nám to mužné,
pokud nepřišli lidé vskutku, totálně tvrdí, kteří z toho udělali
nejstrašnější ideologii - a nejtragičtější pád člověka. Váleč-
ník vypadá z dálky tak pěkně. Ale nakonec zvítězily docela
jiné síly, a to nejslabší přemohlo nejsilnější svět. Nejslabší
- míním nejjemnější, co je v lidské duši. Ne silný člověk
zvítězil: ale člověk zvítězil. - *M. Štechová.*

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Milosrdenství Boží stravuje i oheň proroků

Nesčíslněkráté mne zajímala postava proroka Jonáše. Má jít kázat hrozby Páně městu Ninive a vyzvati je k pokání. Jonáš považoval tuto hrozbu za zbytečnou. Bylo to město pohanské a proto hodné záhuby nejhorší. Nechápe Hospodina, že se vůbec zabývá tímto pohanským hříšným městem. Nepřeje prostě městu spásu. Přeje mu jen a jen trestu. Zdánlivě z lásky a úcty k Hospodinu, proti němuž Ninivetští hřešili. Ale hlavně z nenávisti kmenové, která měla pro cizozemce a pohany jen přání Božího a to nejstrašnějšího trestu.

Hospodin ale slitovává se i nad Ninive

Jonáš není spokojen. Mrzí se. Čeká jen potrestání pohanského města. Ale Hospodin je světější než nejsvětější prorok. Nechce smrti ani hříšníka. I jemu popřává svého milosrdenství. I jemu dává času a příležitosti ku pokání. Tak se mají učiti všichni bouřliví karatelé, proroci a hlasatelé Božích trestů, že nemají práva pro svou ctnost a dokonalost a proto, že bylo opovrženo jejich hrozbami, čekati s naprostou a nedočkavou jistotou potrestání hříšníků. Pán má ještě jiné prostředky k obrácení, než jest jejich horlivost. I jejich horlení pro slávu a čest Páně bývá sežehnuto ohněm ještě čistším a krásnějším, protože životadárným, totiž ohněm Božího slitování, které dovede oči otevřítí a pohnouti lidi ku pokání.

Ano, tobě proroku, přísluší se rozhorlovati, ale Páně jest slitovávat se a nebo trestati. Proto ponech soud jemu. Můžeš a musíš hroziti, ale při tom se modlití vroucně, usmiřuj vytrvale, aby tvá hrozba se nemusela splniti. Jinak nejsi pravý prorok Páně! - *Braitó.*

Ježíš hovoří se Samaritánem

Že Ježíš mluvil s Marií, sestrou Lazarovou, pochopí všichni. Ale že mluvil s ženou Samaritánkou, nechápali ani

Apoštolové, ani nechápou mnozí dnešní apoštolové. Jak to, že nechápou? Jak můžeš jim tohle podkládat? Mohu, neboť tak, jak si to každý apoštol pokládá za čest, že může vésti k výšinám anebo do hlubin duše zvláště Pánem vyvolené a vedené, tak jsou kolikráte nešťastni, když k nim přicházejí, nebo když jsou jim svěřováni lidé prostřední, tak prostřední, jak se mi zdá, ona žena u studnice Jakubovy. Také říkají o nich, že je škoda, jim zvěstovati nějakou mimořádnost, nějaké hlubiny propastí Božích. To jsou oni apoštolové, kteří stále ještě rozlišují mezi vyvolenými, kterým je možno třeba zvěstovati všechno a pak mezi prostřední, kterým je dokonce nebezpečné jen ukázati, co je vše čeká, co je všechno jim uchystáno, oč se připravují svou povrchností a vlažností.

Tak jako Spasitel neváhal této ženě prostřední, ale plně dobré vůle zvěstovati vznešené pravdy o duchovním klanění a vnitřním životě, jenž nepotřebuje ani Ebbal ani Garizimu ani Jeruzaléma, nýbrž všude sestupuje Duchem svatým do svatých tajemství Božích pravd. Tak nesmíme ani my váhati s hlásáním všech pravd, všeho poselství, všech volání Božích i nejvyšších a nejtajnějších, právě, aby se tito lidé, zvyklí na prostřednost a povrchnost domnívali, že toto v čem žijí, že stačí, že to je celé, že to je dokonalé křesťanství.

V tom vidím právě velkou příčinu onoho úpadku náboženského života., řítícího se čtvercovou rychlostí, že kolikráte bylo lidu dáváno na srozuměnou, že toho Pán tolik nezádá, že stačí jen to nejnnutnější. Při tom to slovo je nesmírně elastické. To nejnnutnější se pak stále ještě okrajovalo, až nakonec pak z toho zůstane několik vět laické morálky přirozených k tomu ještě prvním hříchem porušených prvních mravních zásad. Ne, apoštolové, nesmíte si vybíratí jen duchovní smetánku, je třeba jít i za ploty a na rozcestí cest a silnic a tam i tam připomínat hodně zřetelně, že Pán všechny volá ke své hostině, k hostině své plné a celé pravdy.

Braitto.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Obtíže na cestě

U obtíží můžeme podle sv. Tomáše pozorovati dvojí věc. Buď pozorujeme dobro, které se jí dobývá, dobro z dobytí ohroženého dobra, anebo pozorujeme jen obtíž, spíše obtíž. V takovém případě nám tato obtíž roste před očima, a podobně jako odvaha a rozhodnutí dosáhnouti obtížného dobra mám tihu jaksi nadnáší, takže necítíme celou její překážku.

Mnoho lidí ale dává se odvésti od dobývání obtížných věcí falešně chápanou pokorou. Domnívají se, že jest to opovázlivost chtítí násilím dobývat něčeho, pokoušeti se o velké, obtížné. To je ale falešná pokora hlavně u křesťana, když se jedná o dosažení velkých věcí duchovních. Hned řeknu proč. Pokora totiž nesmí býti bez velkodušnosti, bez velkomyslnosti. Není totiž vůbec možná a je-li bez velkodušnosti a velkomyslnosti, není pokorou pravou, nýbrž je pouze slabostí, ubohostí duchovní, která se všeho bojí, která se nechce ničeho odvážiti a aby zakryla svou zbabělost, přiodívá ji krásným pláštíkem křesťanského slova pokora. Pokora sama, je-li pravá, musí býti nesmíne velkodušnou a velkomyslnou, protože opravdu se ponořiti do své nicoty je možné opravdu jen s křesťanskou velkomyslností, velkodušností, která se nebojí, že snad mnoho ztratí, hlavně na vážnosti, jakmile přizná se celou svou bytostí ke své nicotnosti a ubohosti.

Křesťanská pokora pravá, právě protože potřebuje velké velkodušnosti k tomu, aby si přiznala tuto strašnou a propastnou nicotu, je schopná potom opřena o milost a sílu Boží, odvážiti se velkých činů, odvážiti se velkých posláních, protože ví, že ačkoliv sama ze sebe ničeho nemůže, s Bohem, v jehož jedině důvěřuje a jemuž se docela svěřila, zmůže mnoho, zmůže všechno.

Vidíte tedy, že pokora je více než jen pokrucování očí a hrbení se před představenými a medusladvé patolízalství nahoru a lenošská zbabělost k sobě a k úkolům a ke službám bližním.

Je třeba věru očistiti pojem pokory od nánosů sestřičkovského, který z ní učinil mnohokrátě něco, až nekřesťansky nestvůrného. Leckdo si snad řekne, že právě pisatel těchto řádků pokory nemá, když toto může napsati, ale tím spíše

volá tato ctnost po jasném ozřejmění a popsání, aby byla pokora odlišena od svého stínu. - *Braitto.*

Společenství Božích dětí

Nejkrásnější spojení lidí je spojení v onom velkém, obecném a svatém společenství Božích dětí, v Církvi. Nikdo neslouží lépe Církvi, nežli kdo odvádí lidi od jakýchkoliv skupinek a kroužků a za hlavní smysl svého sdružování lidí kolem sebe považuje to, aby je spojil tím těsněji s Církví, aby je spojil tím těsněji ve svatém společenství Církve. Ten, kdo shromažďuje lidi kolem sebe, nebo i třeba kolem nějaké skupiny, nebo i dokonce kolem nějakého řádu a neučí je onomu svatému společenství v Církvi, kdo je nevychovává tak, že tím více a stále více pocífuji ono svaté společenství církevní, že všechna ostatní sdružení mají jen toto probuditi, utvrditi a rozšířiti na celý život, toto vědomí oné velké náležitosti do velkého tělesa Církve.

Není krásnějšího úkolu, nežli přivádět lidi do tohoto společenství. Žádá to sice někdy i určitou oběť, aby se člověk vzdal těch, kteří by byli i ochotni přimknouti se poněkud těsněji, vřeleji a více k člověku neb k jeho skupině, ale je to oběť naprosto nutná, rozumně nutná, jediné možná, aby naše poselství, náš apoštolát v Kristu, aby měl vůbec nějaký smysl. Jestliže nepřivádíme lidi těsněji, úžeji, plněji do společenství Kristova, jestli si je získáváme pro sebe, jestli si z nich tvoříme svou družinu, skupinu nebo dokonce sektu, prokleta musí být celé naše snažení.

Dětem Božím se dýchá volně právě jen v rodině jen dětí Božích. Čím více zbavíme toto svaté společenství všeho soukromého, místního, omezeného skupinkového, tím více jim dáme prožiti ono velké spojení, společenství s Kristem a skrze něho se všemi, kteří jsou v něm povoláni za děti Boží. K tomu je především povolána Církev a to je především Církev společenství Kristova. Proto jsou směšné takové ubohosti, které mi napsal nějaký surový, hloupý a sprostý anonym z Prahy, který vidí Církev zase jen v hierarchii, v kněžích a k tomu ještě přistřižených podle svých omezených názorů. To je tak, když chce o Církvi mluvit někdo, kdo ani neví, co je. - *Braitto.*

Láska rozumějící si s Bohem

Stěžujete si na nemožnost skoro nepřemožitelnou vnitřní modlitby. Snad jste poznal někdy v životě nějakou lásku. Velkou a žhavou. Třeba lásku k matce nebo ke své snoubence, pak k ženě, k umění a podobně, nebo ke svému povolání. Když jste chtěl mluvit s milovanou osobou, když jste se chtěl věnovati milovanému předmětu, musil jste nejprve dlouho uvažovat, hledati slova, důvody ke sblížení? Láska vam sama podávala slova a činy.

Tak je tomu i s vnitřní modlitbou. Je-li modlitba pozvednutím mysli k Bohu, prosbou o dary vhodné jeho velebnosti, není jistější příprava, nežli rozžhavení naší lásky k Bohu. Jestli opravdu budeme Boha milovati, nejprve budeme ho prositi jen o jedno, aby nám dal sebe, protože od milované osoby, jestli ji opravdu milujeme, chceme jen ji a nic jejího. Jestli opravdu hoříme láskou k Bohu, láska sama nám vnukne, jak klečeti, či lépe, jak hořeti před Bohem, co mu říci. Tím vším bude přetékat naše milující srdce.

Naše láska pak nebude prositi o nic menšího, nežli je Bůh sám. Naše láska sama by odsoudila všechno škemránění o cokoliv jiného. Pak budeme zpívati pravdivě odvážná slova jedné písně: Když tebe mám, všechno mám. Protože to bude ozvěna našeho srdce, které ví, co je Bůh a co je vše ostatní. Skutečná nadpřirozená láska k Bohu dá zhořknouti všemu ostatnímu, co by se chtělo nabízet na místě Božím, nebo snad jen vedle něho. Ani přes rty nám to pak nepřejde, abychom ve chvílích svatého navštívení, kdy Bůh hovoří s duší, abychom si vzpomněli na něco menšího, než je Bůh. Láska naše k Bohu naučí nás správnému pořadí našich modliteb, takže se budeme modliti k Bohu především o Boha a o všechno, co a jak je nám potřebné k tomu, abychom došli k Bohu. Pak sem zařadí kladně a důvěryplně i vše, co je vyjádřeno prosbou Chléb náš vezdejší dej nám dnes. Do té prosby zahrneme vše, čeho potřebujeme my i naši drazí. k tomu, aby došli k Bohu a aby jejich život byl jedinou oslavou Boha. - *Braitó.*

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Vzájemné odcizování se

Měli jste přítele, spolupracovníka, druha, spolubratra, přítelkyni. Dlouho jste se snášeli, dlouho jste spolupracovali, dlouho jste žili nejenom vedle sebe, nýbrž spolu, spolu jste se dělili o své zápasy, porážky i vítězství. Pojednou cítíte, že si více nerozumíte, že vaše zájmy se rozběhly docela jiným směrem. Jsou sice možné různé cesty, ale stará láska dovedla na nich vždycky najít křižovatky, cestičky, kde jste se sešli a cítili, že obě i různé vaše cesty se stýkají.

Pojednou se vaše cesty rozdělily výsměšným obloukem. Mezi vámi zírání krutá propast. Jsme obyčejně ochotni obviňovati své bratry, své bližní, ty druhé, že oni zavinili, že oni jedině zavinili, že oni jen zaviňují stále ještě ono rozladění, ono neporozumění. Indiskretní slovo napravo a nalevo, pak tvoří celý tábor těch, kteří cítí s pronásledovaným, nepochopeným. A propast se vyhlubuje ještě krvavěji, protože na vyhloubení spolupracuje celá další řada těch, kteří se cítí druhými nepochopeni s tím, který první na tu propast ukázal těm, kteří ani ničeho o ní neměli věděti, protože jim po tom věru ničeho nebylo.

Je ale vina jen na jedné straně? Kdyby byla ctnost na obou stranách, anebo aspoň na jedné, nemohlo by dojít k odcizení. Obě strany musejí říci pokorně *Mea culpa*. Ovšem, tu je kámen úrazu. Každý se pokládá za nevinného, právě za postiženého a upírá ctnost druhému a svaluje zato všechnu vinu na něho.

Tak se ale nikam nedojde. Každý z obou stran musí vzít pokorně na sebe svůj podíl viny. Jeden třeba zarmoutil, urazil, ale druhý se nechal zase příliš urazit. Jeden by měl podat ruku, ale druhý by zase neměl se tak vzdalovati, že kdyby se člověk nevím jak natahoval, tak tu svou ruku nedostane k druhému. Ovšem, Pán nám odpustí jen tak naše viny, jak my je budeme odpouštět svým viníkům. Pro ty, kteří vyhlubují propasti, je to vyhlídka velmi nevábná. - *Braitó*.

*

Naše novinky. Máme připravenou řadu knih, které budeme postupně vydávati, podle toho, jak nám bude dovoleno a jak bude papír. Zatím můžeme prozradit, že redaktor P. Braitó

konečně uzavřel a má hotovou dlouho slibovanou knihu Církev. Bude mít asi 400 stran a bude v ní projednána celá tato otázka se všech hledisek, apologetického i dogmatického. Také otázka českého zápasu o církev ve středověku je tu dostatečně a pod novým zorným úhlem projednána. Redaktor dále připravil knihu Podstata křesťanství, ve které shrnul nauku křesťanskou pod jeden soustředivý bod, pod myšlenku synovství Božího. Dále připravil knihu O manželství pro naše snoubence a novomanžele. P. Dacík připravil knihu Morálka pro laiky, Psychologii svatých. P. Čala knihu Posvátná hudba. Pak velké dílo dogmatické Mariologii, knihu o P. Marii. P. Švach úvod do Písma svatého a rozšířené vydání svého díla o Darech Ducha svatého, jakož i theologickou monografii o Apoštolátě. Jsou připraveny dále tyto spisy. Z mystiky: Ruysbroeck, sv. Hildegarda, sv. Roberta Bellarina Upění holubice a Věčná blaženost svatých. Spisy sv. Filipa Neri. Dílo o našich českých misionářích. Dále essaye Čepovy. Druhé vydání Vyskočilova Kryštofa Kolumba. Vodičkovovo dílo Sociální nauka Církve. (Vyjde ve svazečcích.) Budeme dále vydávati nezávazně a volně různé svazečky životů svatých. Je přeloženo dále nejkrásnější dílo křesťanské asketiky svatého Františka Bohumila, jež vyjde v celém novém, moderním překladě. Přetiskneme v nových vydáních různé knihy, jež se čtenářům líbily a které mohou stále ještě konati mnoho dobrého. Tak vydáme ve svazečcích i v celku Věrrouku, P. G. Frassatiho ještě jedno vydání, Peckovu Cestu v pravdě, Braيتova sv. Filipa Neri.

Encyklika o sv. Václavu. Objednejte si zavčas encykliku o sv. Václavu, kterou napsal sv. Otec Pius XI. k 1000. výročí jeho mučednické smrti: Očistíme opět novou úctou světce, jehož tak ohavně zneužívala nacistická propaganda a jehož by mnozí se rádi zřekli jako symbolu spojení katolického s národním.

K svátku sv. Václava jsme vydali Pia XI. pastýřský list o sv. Václavu a Paul Claudela Svaté obrázky z Čech.

Novinky. J. M. de Buck: *Cas difficiles* Deselee De Brouwer, 1945. De Buck je již známý svými radami ze speciální pedagogiky. Všimá si totiž mimořádných těžkostí a případů pedagogických. Ukazuje ze své velké zkušenosti i na základě důkladných odborných studií, jak se chápati vychovatelsky

různých výstředních, nebo obzvláště těžce zvládatelných povah. Knihu vřele doporučuji ku překladu, nebo aspoň k důkladnému studiu všem vychovatelům. Methody jsou velmi účinné a snadné. - Diadoque de Photicée: Cent chapitres sur la perfection spirituelle. Kniha o duchovním životě, složená ze sto krátkých odstavců. Kniha z řeckého, východního duchovního světa. Na základě příbuznosti s Bohem, ke které jsme povoláni. Diadoque vede k připodobňování se Bohu. Kapitoly jsou kratičké, přesvědčivé, plné praktických, životních pokynů. Výborná duchovní četba.

Z Á S A D Y

Sv. Cyprián:

List 8. Mučedníkům a vyznavačům

Cyprián mučedníkům a vyznavačům v Kristu Pánu našem a v Bohu Otci věčné blaho. Jásám, jsem vzrušen radostí, stateční a blažení bratří, od chvíle, co jsem se dověděl o vaší věrnosti a síle, z níž má takovou slávu matka Církev. Byla oslavena už před časem, když vyznavači obstáli a přijali trest, kterým se z Kristových vyznavačů stali vyhnanci. Ale čím je nynější vyznání v utrpení silnější, tím slavnější a větší je to čest. Zmohutněl boj - zmohutněla i sláva bojovníků. Nijak vás neodradil od boje strach před mučením, naopak, právě mukami jste byli čím dál více do bitevních řad vábeni, stateční a pevní jste se postavili z ochotné horlivosti do boje v nejhroznější válce vůbec. O některých z vás se dovídám, že již jsou ověnčeni, o jiných, že už jen krůček je dělí od vítězného věnce, a o všech, kteří jste na vítězném pochodu přišli do vězení, že vás rozplameňuje tatáž žhavá horlivost k dalšímu boji, jak se sluší na Kristovy vojíny v Božím táboře, tak aby nezvratně pevnou víru neoklamalo lichocení, neodstrašily hrozby, nezdolalo týrání a mučidla, protože větší je ten, jenž je v nás, než ten, jenž je v tomto světě (1. Jan 4, 1), a pozemský trest nedovede povalit s větší silou, než s jakou dovede vzpřimovat božská ochrana.

Dokázali to svým slavným zápasem bratří, kteří se stali ostatním vůdci k vítězství nad mučidly, a dali příklad ctnosti a víry, když vytrvali v boji tak dlouho, dokud nepřítel poražen nepodlehl.

Jakými chvalozpěvy vás mám velebit, bohatýrští bratří? Sílu vaší hrudi a vytrvalost víry, jak bych ji slavnostními slovy okrášlil? Snegli jste nejkrutější vyšetřování až do dovršení slávy a ne-

ustoupili jste - spíše před vámi ustoupili katové. Když nedávala konec bolestem mučidla, daly jej věnce. Nanejvýš mučivé výsledky trvaly tak dlouho nikoliv proto, aby povalily na zem hrdě stojící víru, nýbrž aby lidi Boží rychleji poslaly k Pánovi. S údivem hledělo množství přítomných na ten nebeský zápas, zápas Boží, zápas duchovní, bitvu Kristovu; viděli, jak jeho služebníci stojí a mluví svobodně, s nezkrúšeným duchem, s božskou silou, obnaženi sice pro světské střely, ale jako věřící ozbrojeni zbrojí víry. Stáli mučení nad mučitele silnější, a šlapající a drtící kopyta přemohly šlapané a drcené údy. Nepřemožitelnou víru nemohlo zkušit zběsilé trýznění neustále obnovované, ačkoli když zpřetrhali vazivo vnitřností, to pak mučili Božím služebníkům už ne údy, nýbrž jen rány. Potokem tekla krev, aby uhasila požár pronásledování, aby její vítězný proud uhasil pekelné plameny a ohně.

Ó, jaká to byla podívaná pro Pána, jak vznešená, jak velkolepá, jak příjemná Božím očím pro věrnost až na smrt a pro oddanost jeho vojáka, jak je psáno v Žalmech, kde nás Duch svatý oslovuje a zároveň napomíná takto: „Vzácná je v Božích očích smrt jeho spravedlivých!“ (Ž. 115, 15.) Vzácná to smrt, která kupuje nesmrtelnost za cenu své krve, která dostala věnec za vrcholnou ctnost.

Jakou radost asi měl Kristus! Jak rád v takových svých služebnících bojoval a zvítězil Ochránce víry, a dával věřícím tolik, kolik věří, že unese ten, kdo dostává! To *při svém* zápase pomáhal, to zdvihal, posiloval, oživoval bojovníky a obhájce svého jména. A On, jenž pro nás smrt přemohl jednou, neustále vítězí v nás. „Když vás vydají,“ praví, „nestarejte se, jak a co byste mluvili; bude vám dáno v onu chvíli, co máte mluvit, neboť nejste to vy, kteří mluvíte, nýbrž Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás.“ (Mat. 10, 19, 20.) A důkaz toho dal nynější boj.

Hlas plný Ducha svatého se to vydral z mučed-

níkových úst, když blažený Mappalikus za svého mučení pravil prokonsulovi: „Uvidíš zítra zápas.“ A co řekl z vnuknutí ctnosti a víry, Pán splnil. Zápas nebeský byl vybojován, a Boží služebník byl v rozhodném boji slíbeného zápasu ověnčen.

To je ten zápas, který prorok Izaiáš dávno předpověděl slovy: „Nemalý máte zápas s lidmi, protože to utkání pořádá Bůh.“ (Is. 7, 13.) A aby ukázal, jaký ten zápas bude, dodal: „Ejhle, Panna počne a porodí syna, a dáte mu jméno Emanuel.“ (Tamtéž 14.) To je zápas naší víry, ve kterém se utkáváme, ve kterém vítězíme, ve kterém jsme ověnčeni. To je ten zápas, který nám ukázal svatý apoštol Pavel, při kterém máme běžet a doběhnout pro věnec slávy: „Nevíte,“ praví, „že ti, kteří běží o zápas, všichni sice běží, ale jen jeden dostává vítěznou cenu? Tak běžte i vy, abyste jí dosáhli. A oni to činí, aby dostali porušitelný věnec, kdežto my neporušitelný.“ (1. Kor. 9, 24, 25.) Rovněž poukazuje na svůj vlastní zápas a slibuje, že už brzo bude Pánovou obětí, praví: „Já již jsem vydáván v oběť a čas mé smrti nastává. Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval. Již mi kyne koruna spravedlnosti, kterou mi dá Pán, ten spravedlivý soudce, ale nejen mně, nýbrž i všem, kteří milují jeho příchod.“ (2. Tim. 4, 6-8.)

Tento boj tedy dávno od proroka předpověděný, uložený Pánem, vybojovaný od apoštolů, slíbil Mappalikus prokonsulovi jménem svým a svých druhů. A nezklamal ve svém slibu: podstoupil boj, který slíbil, a dostal palmu, kterou si zasloužil.

Nuže, chtěl bych a vybízím vás k tomu, abyste následovali i vy jako ti ostatní tohoto přesvatého mučedníka i ostatní účastníky jeho utkání, vojíny a druhy stálé ve víře, v bolesti trpělivé, ve vyšetřování na mučidlech vítěze; když vás spojilo pou- to vyznavačství a pohostinství žaláře, aby vás pojilo i vyvrcholení ctnosti a nebeská koruna, abyste vy svou radostnou obětí setřeli slzy matce Církvi, která hořekuje nad zkázou a záhoubou tak mnohých

údu, a také abyste výzvou svého příkladu utvrdili v pevném postoji ty bratry, kteří stojí.

Až vás boj zavolá, až přijde den vašeho zápasu, bojujte statečně, zápolte vytrvale, ve vědomí, že zápasíte před očima přítomného Pána, že vyznáním jeho jména přijdete do jeho slávy. On není takový, aby se na svoje služebníky jenom díval - ne, on sám zápasí v nás, sám se utkává, sám po rozhodném kole našeho utkání věncí a zároveň je věnčen.

Kdyby však snad z něžné Pánovy laskavosti nastal pokoj přede dnem vašeho zápasu, i v tom případě ať vám zůstane neochvějná vůle a slavná rozhodnost k boji. A netruď se nikdo z vás, jako by byl menší než ti bratří, kteří vytrpěli mučení před vámi a povalili a pošlapali svět a přišli vítězoslavnou cestou k Pánu. Pán je zkoumatel ledví a srdce, i tajemství proniká a jasně vidí skryté věci. Aby si kdo zasloužil jeho věnec, k tomu stačí svědectví jeho samého, jenž bude soudit.

Tedy obojí je, drazí bratří, stejně vznešené a slavné: jenže jedno je bezpečnější, totiž dovršiti vítězství a chvátati k Pánu - druhé zase radostnější, totiž po slavném boji dostati dovolenou a ještě žíti k slávě Církev.

Blahoslavená je naše Církev, že ji Boží dobrota osvěcuje takovou poctou, že ji za naší doby oslavuje krev mučedníků! Dříve se skvěla bělostí ze skutků bratří, nyní zbrunátněla krví mučednickou: nechybějí tedy v jejím kvítí ani lilie, ani růže. Ať i dále každý bojuje, aby míra obojí té cti byla vrchovatá. Ať si dobudou buď bílých věnců za skutky, nebo rudých za umučení. V nebeském táboře i pokoj i boj mají svoje květy, kterými bude vojín Kristův slavně ověnčen.

Přeji vám, hrdinní a blažení bratří, abyste se vždycky dobře měli v Pánu, a pamatujte na nás! Buďte zdraví!

Přeložil Fr. Patrik Kužela, jáhen řádu dominikánského v Olomouci, umučený v Osvětimi.

Síl a světlo světa

Zamýšlel jsem se mnoho nad tím, jak mohla u našich sousedů urvati moc taková zběsilost, surovost, takové pohrdání nejběžnějšími a nejzákladnějšími principy lidskosti. Jak mohl národ, který měl takové skladatele, takové akademie malířské, tolik učenců, tolik biblického badání a mystického zanícení, jak ten mohl vydati ze sebe takové netvory, a tolik netvorů, a jak si mohl tyto netvory zvoliti takovou většinou za vladaře. To, že i křesťané a katolíci dříve věřící selhali, že i ti zklamali, že nebyli hrází takovou, která by byla účinná, není obžalobou katolictví ani křesťanství, nebť ono vše podobné zatracuje a zakazuje, ale je to obžalobou těch, kteří chtěli spojití nemožné: ducha Kristova a ducha tohoto světa. Z toho je jasně viděti, že kompromisnictví se nevyplácí a že musíme bděti nad tím, aby nikdo jménem katolictví takové kompromisy se zlem nedělal, neboť tím se nic nezachrání. Zlé si žádá neúprosně své a vytlačí zvolna i rychle, v rukavičkách i násilím ony bloudky, kteří mu pomáhali, kteří se domnívali, že mohou omýti mouřenína a pokřtíti beliala. Nedá se spojovati duch Kristův s duchem jeho nepřítel, s duchem antikristovým, s duchem tohoto světa. Tohoto ducha Kristus prostě prokrel, za něho se nemodlil, od něho se odvrátil, odsoudil jej a varoval před ním své učedníky. Co je duch tohoto světa a co je vůbec tento svět, jehož se mají věřící střežiti? Není tím myšlen jistě svět fysický, není tím myšlena ani občanská pospolitost; svět, to je věru svět pro sebe, to je společenství neviditelné a tajené, které usiluje, aby všichni byli do tohoto společenství zasazeni veřejně a státně a povinně a a jakoby oficielně; je to ono společenství lidí, kteří neuznávají Boha nad sebou, anebo ho neuznávají takovým pánem, jakým chce býti, naprostým pánem všeho myšlení, všeho mluvení, všeho jed-

nání. Tito lidé neuznávají nad sebou a nad lidským rozumem ničeho a nikoho, sami jsou si pánem a cílem je člověk sám sobě. Jeho štěstí je pouze zde na zemi v hodnotách tohoto světa. Náboženství může být jedině snad věcí naprosto soukromou, která nesmí pronikat nijak do veřejného života a kdyby někdo chtěl jménem náboženství, jménem Boha zasahovati nebo vésti lidi, aby si takto zařídili veřejné řízení svých věcí, bylo by nutno zakročiti. Proto chce duch tohoto světa vyloučiti jakýkoliv vliv Boží na výchovu, na řízení veřejných záležitostí, na různá veřejná řešení obecných i zvláštních problémů.

Tu je povinností křesťanů, aby stáli na stráž, aby si dobývali svého, aby se nedali zlákat hesly sebe krásnějšími, a nechtěli spolupracovati s tím, co hodlá vybudovati království jen tohoto světa. Ale to není vše. Nestačí jen záporný postoj. Je třeba ukázati, dobře ukázati, co je křesťanství, právo Boží na člověka, na jeho rozhodování, na jeho život, na jeho řízení. Je třeba to ovšem ukázati dobře, krásně a hlavně s láskou. Nemám tu na mysli snad škorpivé, žlučivé, naduté polemiky, jaké u nás zaváděli určití mládenci, kteří se pasovali na všelijaké rytíře, hlavně na rytíře integrálního katolictví, protože měli ve své knihovně nerozřezané svazky Dobrého díla. Tím bychom zejména dnes nespravili ničeho, protože silnými slovy dovedou vládnouti také druzí a kolikráté mohutněji. Je třeba ukázati Krista a křesťanství a zjevené náboženství v celé jeho kráse, životnosti, zladěnosti, vhodnosti pro všechny doby a všechny požadavky a ukázati, proč na příklad nacismus se tak ostře stavěl proti křesťanství, jak pronásledoval křesťany evangelické i katolické stejně neúprosně i krutě. Nad tím bychom se měli všichni věru vážně zamysleti. Právě proto, že křesťanství stojí ostře proti této svrchovanosti jen pozemského, jen časného, protože v tom časném se nikdy neshodneme bez mravních podkladů. Sociální otáz-

ky a hospodářské jsou především otázkami ethickými.

Křesťanství dále učí nesmírné ceně všech lidí, neboť jsou všichni povoláni v krvi Kristově za dítky Boží. Proto není rozdílů stavů ani tříd, ani národů velkých a malých, ras ušlechtilých a méně dobrých.

A ti, kteří přísahají na tento svět, musí viděti životnost křesťanství. Proto musíme býti kvasem, světlem a solí světa. Nesmíme z něho odejít. Nesmíme se uchýliti do samoty a nechati svět se potáceti, a řešiti si svoje problémy. Nemáme býti ze světa, ale Kristus ani nás nechce vzíti ze světa. Máme, musíme v něm dále býti, ale s celou svou úlohou, totiž abychom ukázali krásu, vznešenost a hlavně, jak po druhé opakují, životnost křesťanství. Nezapomeneme, že toto jest argument, který na nevěřící nesmírně působí. Někteří dokonce říkají, že jsme měli již dosti času ukázati tuto životnost své nauky. Zapomínají ovšem, že Kristova myšlenka a působení jeho hlasatelů se nemůže podobati metodám totalitním. A když se o to představitelé křesťanství pokusili, skončilo to žalostným obrácením vnějším, které nechalo pod slupkou křesťanství hniující jádro starých ohavností. Křesťanství je předloženo lidem, aby po něm dobrovolně vztáhli ruce, aby je dobrovolně zasadili do svého života a snažili se podle něho proměnit svět. Nezapomínejme také na to, že nikdy nebylo křesťanům volno pracovati podle svého, přetvářeti lidstvo podle svých svatých plánů a myšlenek. Pánovníci bděli pečlivě nad tím, aby křesťanství zůstalo vždycky slušné, učesané. Vsadili si kříž na své koruny, protože to bylo pohodlnější, nežli je nésti životem a uskutečňovati ve všem, co předpisuje, žádá a doporučuje. Křesťanství odevzdává své myšlenky lidské prozíravosti a moudrosti. Tím ale také lidské slabosti, vypočítavosti, která se druhdy ráda domáhala vynikajících církevních míst, ježto jí dříve skýtaly možnost uplatnění své vladařské touhy, své touhy po nádheře, velikosti

časné. Ale tím vším nebyly ochuzeny ani vydrancovány Kristovy myšlenky. Stojí před námi a před našimi těžkostmi jako dříve, stojí před naší dobou, jako stávaly přede všemi vážnými rozcestími lidských dějin. V celé prostotě, kráse i životnosti. A jde tu o to, abychom my všichni, kteří chceme být Kristovi, abychom si nesli životem dvojí: abychom znali Krista a jeho myšlenky a pak abychom znali dobu a milovali lid v ní. Abychom je milovali tak, jak jsou, ne pro jejich chyby, nýbrž abychom jim podali ruce a ukázali jim svým příkladem, že je milujeme, že nám na nich záleží, že nám opravdu nesmírně, právě jako křesťanům, záleží na dobru všech, kterým se dosud nevedlo a nevede ještě dobře, a že to myslíme s křesťanstvím nesmírně vážně a že pro své křesťanství neprcháme od světa ani od odpovědnosti, nýbrž že chceme s nimi hledati řešení, že chceme přinést skutečně svůj přínos, nejenom kritiku, nejenom zápor, nejenom odmítání, do všech bolestí, otázek a problémů, které jsou otevřenými ranami na lidstvu a které se musejí řešiti. Nechceme, aby se řešily bez nás, to jest bez Krista. Ale když pak přistoupíme k těmto lidem a k těmto otázkám a problémům a k těmto řešením, pak můžeme něco přinést, něco pomoci jen skutečnou, nesmlouvavou poctivostí a věrností ke Kristově myšlence, protože ostatní názory mají sami ze sebe, ostatní řešení najdou si sami a kompromisy jim nepomohou, o ty věru nestojí a nemohou stát. Nemělo by smyslu dělat kompromisy jen z nějaké piety k tradici. Kdyby za křesťanstvím nestála síla Boží, Bůh sám a jeho pravda, nemělo by smyslu je ani tolerovat, protože by jen překáželo v rozvoji lidské snahy o zajištění štěstí všem, kdož ho zasluhují.

Tu je opět nesmírně důležitý co nejdokonalejší, nejzářivější příklad dobroty porozumění všem a všemu, lásky a obětavosti, pohotovosti ke službě a snahy o spolupráci řešení, aby viděli ti, kteří nás neznají a křesťanství odsuzují, ale jsou ochotni

nad ním v nás a v našem životě se zamyslit jako nad hodnotou, aby viděli životnost naší pravdy a od tohoto aby přešli k vlastnímu zkoumání toho, co nám dává onu čistou a svatou sílu. Jinak můžeme nakrásně dokazovati božskost křesťanství a neštěstí těch, kdož je neznají. Budeme bez lásky, jako měď zvučící a zvonec znějící.

Sv. Rehoř Veliký:

Výklad podobenství o boháčovi a Lazarovi

Byl jeden bohatý člověk, který se odíval v purpur a jemné plátno a denně skvěle hodoval. A byl jeden žebrák, jménem Lazar, který ležel u jeho brány pln vředů. Někteří lidé se domnívají, že příkázání Starého Zákona byla přísnější než příkázání Nového Zákona; ti se však nerozvázným usuzováním dopouštějí omylu. Ve Starém Zákoně se přece stihá nikoli držení, nýbrž uchvacování majetku. Věc nespravedlivě uchvácená se tam trestá čtyřnásobným nahrazením. V Novém Zákoně však není boháč kárán proto, že uloupil cizí, nýbrž že nedal vlastní. A nepraví se, že někoho násilně utiskoval, nýbrž že se honosil majetkem, jehož se mu dostalo. Z toho tedy se dobře vyrozumí, jaký trest stihne toho, kdo loupí cizí majetek, kdyžtž je pekelným trestem stížen, kdo neudílí ze svého. Ať se tedy nikdo nedomnívá, že je bezpečen, řka: Já přece neuchvacuji cizí majetek, nýbrž řádně užívám dovolených věcí - neboť onen boháč nebyl trestán proto, že uloupil cizí, nýbrž že špatně naložil s přijatým bohatstvím. Právě to ho přivedlo do pekla, že ve svém štěstí neznal bázně, že přijaté dary obrátil k užitku pýchy, že nepoznal hlubiny dobrotivosti, že nechtěl vykoupit své hříchy, ačkoli měl k tomu hojnost prostředků.

Jsou lidé, kteří se domnívají, že odívati se jemným a drahým šatem není hřích. Kdyby to však

nebylo hříšné, nezdůrazňovalo by slovo Boží tak pozorně, že boháč trápený v pekle se odíval purpurem a jemným plátnem. Nikdo přece nepečuje o vybraný šat pro něco jiného než pro marnou chloubu, to jest, aby si ho lidé více vážili. Že je o dražší šat pečováno jen z marné chlouby, dosvědčuje už i to, že nikdo nedbá se odívati drahým rouchem tam, kde nemůže býti viděn od jiných. Hříšnost té věci můžeme pochopiti i z opaku; kdyby totiž poníženost chudého oděvu nebyla ctností, nezaznamenával by evangelista pozorně o Janovi: *Byl oděn srstí velbloudí.* (Mat. 3, 4.)

Musíme si však bedlivě všimnouti, jaký je v ústech Pravdy pořádek vyprávění o zpupném boháči a pokorném chudákovi. Práví se totiž: *Byl jeden bohatý člověk;* a hned se dodává: *A byl jeden žebřák, jménem Lazar.* Mezi lidmi bývají častěji známa jména boháčů než chudáků. Proč tedy Pán, promlouvaje o chudákovi a boháči, uvádí jméno chudého a neuvádí jméno bohatého, ne-li proto, že Bůh zná chudé a má v nich zalíbení, bohaté však nezná? Proto také na konci řekne některým, kteří se budou chlubit silou zázraků: *Nikdy jsem vás neznal; odejděte ode mne, pachatelé nepravosti!* (Mat. 7, 23.) Naproti tomu se praví Mojžíšovi: *Znám tě jménem.* (II. Mojž. 33,12.) Práví tedy o boháči: *Jeden člověk.* Práví o chudém: *Žebřák, jménem Lazar.* Jako by otevřeně říkal: Pokorného chudáka znám; pyšného boháče neznám. Onoho znám skrze zalíbení, tohoto neznám skrze soud zavržení.

Je nám také třeba uvážiti, jak prozřetelně všechno Tvůrce zařizuje. Jedna věc se zajisté neděje zase jen pro jednu věc. Neboť hle, žebřák Lazar, plný vředů, leží u brány boháče. V té jedné věci naplnil Bůh dvojí soud. Snad by totiž byl měl boháč nějakou výmluvu, kdyby chudý a vředovitý Lazar nebyl ležel u jeho brány, kdyby byl býval vzdálen, kdyby se jeho nouze nebyla přímo vtírala zrakům. A opět, kdyby byl boháč býval vzdálen

zrakům vředovitého chudáka, byl by chudák v duchu snášel mnohem menší pokušení. Když však umístil nuzného a vředy osutého před bránu bohatého a požitky oplývajícího, v jedné a téže věci zároveň dovršil patřením na chudáka odsouzení boháče, nemajícího útrpnost, i každodenně zkoušel chudáka patřením na boháče. Neboť co myslíte, jaká pokušení asi snášel v myšlenkách tento nuzák, ranami posetý, když sám neměl chleba, ba ani zdraví, a před sebou viděl boháče zdravého a hýřícího v rozkoších - když viděl, že on sám je sužován bolestí a zimou, onen však se raduje, odívá se purpurem a kmentem - že on je vysilován ranami, boháč oplývá statky - že sám trpí nouzi, ten druhý však nechce rozdávat? Co myslíte, bratří moji, jaká vřava pokušení tehdy vládla v srdci chudého, jemuž jistě mohla postačiti k trestu chudoba, i kdyby byl býval zdráv, anebo zase choroba, i kdyby byl býval zámožný? Aby však byl chudý lépe vyzkoušen, ochromila ho zároveň chudoba i choroba.

A nadto vídal vycházejícího boháče obklopena zástupem služebníků, kdežto on sám nebyl v chorobě a nouzi navštěvován nikým. Neboť že ho nikdo nechodil navštěvovat, to dosvědčují psi, kteří bez překážky olizovali jeho rány. Dvojí soud tedy ukázal Pán na jedné věci, když nechal chudého Lazara ležeti u brány boháčovy - že totiž i necitelný boháč si přivodil odplatu zatracení i pokoušený chudák se povznesl k odměně. Onen vídal denně člověka, s nímž neměl útrpnost; tento vídal denně člověka, jímž byl zkoušen. Dole byla dvě srdce, nad nimi však jeden pozorovatel, jenž i tohoto zkoušením vzdělával i onomu snášením chystal trest. Neboť následuje:

Stalo se pak, že zemřel žebrák a byl odnesen anděly do lůna Abrahamova. Umřel pak i boháč a pohřben jest v pekle. A tento boháč chce teď, když již trpí svůj trest, získati za ochránce toho, nad nímž se za živa nechtěl smilovati. Dodává se totiž:

A když byl v mukách, pozdvihnuv oči, spatřil zdaleka Abrahama a Lazara v jeho lůně, i zvolal, řka: „Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, aby namočil koneček prstu ve vodě, aby mi ochladil jazyk, neboť se trápím v tomto plameni.“ Ó, jak výstižné jsou soudy Boží! Ó, jak přísně je prováděna odplata za dobré i zlé skutky! Bylo zajisté shora řečeno, že Lazar žádal v tomto životě drobtů, padajících se stolu boháčova, a nikdo mu jich nedával; teď se praví o mukách boháčových, že touží, aby mu skanula do úst voda s konečku Lazarova prstu. Z toho tedy, bratří, z toho pochopte, jak neúprosná je přísnost Boží! Boháč, který nechtěl dáti chudákovi, vředy pokrytému, ani to nejmenší se svého stolu, jsa v pekle došel až k tomu, že si sám žádal toho nejmenšího. Neboť prosil o kapku vody, on, jenž odepřel drobty chleba. Je však třeba si povšimnouti, co to znamená, že boháč v plamenech žádá, aby mu byl ochlazen jazyk. Jeť zvykem svatých slov, že někdy něco jiného říkají a něco jiného míní. Předtím neřekl Pán o tom pyšném boháči, že se oddával mnohomluvnosti, nýbrž že nemírně hodoval. Nevyprávěl o něm, že byl mnohomluvný, nýbrž že vášnivě a vytrvale hřešil obžerstvím. Protože však při hostinách vládne v hojné míře mnohomluvnost, uvádí se o tom, jenž byl líčen jako nezřízeně hodující na tomto světě, že v pekle velice trpí vyprahlostí jazyka. Neboť jako první se přitovaryší k nezřízeně hodujícímu poklesk mnohomluvnosti, po mnohomluvnosti však přichází i lehkomyšlná hra. Že po obžerství přichází hra, dosvědčuje Písmo svaté, jež praví: *Sedl lid k jídlu a pití, a povstali, aby hráli.* (II. Mojž. 32: 6.) Dříve však, než se tělo pohne ke hře, pohne se jazyk k žertům a prázdným slovům. Proč se tedy uvádí, že boháč, trpící muka, žádá o ochlazení svého jazyka, ne-li proto, že ten, jenž zhřešil ve větší míře při hodoování mnohomluvností, pocífoval teď skrze spravedlivost odplaty větší palčivost na jazyku?

S převelikou bází však musíme uvažovati o tom, co se mu praví v Abrahamově odpovědi: *Synu, rozpomeň se, že jsi dostal dobré věci za svého života a podobně Lazar špatné; nyní pak on se zde těší, ty však se trápíš.* Tento výrok, bratří moji, potřebuje spíše strachu než výkladu. Neboť jestliže se někomu z vás dostalo na tomto světě nějakého vnějšího dobra, musíte se, abych tak řekl, obávati tohoto zevnějšího daru; musíte se báti, aby vám snad nebyl dán v odměnu za nějaké vaše skutky; aby vás soudce, jenž vám dal v náhradu tato vnější dobra, nevyloučil z odplaty dobra vnitřního; aby čest nebo bohatství zde nebyly nikoli podporou ctnosti, nýbrž odměnou práce. Neboť hle, když se praví: *Dostal jsi dobré věci za svého života,* naznačuje se, že i ten boháč měl cosi dobrého, zač se mu dostalo dobrých věcí v tomto životě. A opět, když se praví o Lazarovi, že dostal špatné věci, ukazuje se zajisté, že i v Lazarovi bylo něco špatného, od čeho musil býti očištěn. Avšak Lazarovy špatnosti očistil oheň nedostatku a zásluhy boháčovy odměnilo štěstí pomíjivého života. Onoho zkušila a očistila chudoba, tohoto odměnila a zapudila hojnost.

Každý z vás tedy, komu se vede dobře na tomto světě, když si vzpomene, že vykonal něco dobrého, ať se proto velice obává, aby štěstí jemu poskytnuté nebylo odměnou za ta dobra. A když vidíte nějaké chudáky dopouštěti se skutků hodných výtky, nepohrdejte jimi, nezoufejte nad nimi; možná, že výheň chudoby očistí to, co je poskvřňováno nánosem nepatrné nepravosti. Bojte se ve všem o sebe; neboť i po špatných skutcích následoval šťastný život. O nich však pilně uvažujte, neboť jejich život jim proměňuje v trýzeň vládkyně chudoba, dokud je nedovede ke spravedlivosti.

Následuje: *A v tom všem je mezi námi a vámi utvrzena veliká propast, aby ti, kdo by chtěli přejíti odtud k vám, nemohli, ani také se přepraviti tamodtud sem.* Tu je třeba se velice ptáti, jak to,

že se praví: *Ti, kdo chtějí přejíti odtud k vám, nemohou.* Že ti, kdo jsou v pekle, touží přejíti v úděl blažených, o tom není pochyby. Jakým způsobem se však praví, že ti, kdo obdrželi úděl blaženosti, chtějí přejíti k trpícím muka v pekle? Jako však zavržení touží přejíti k vyvoleným, to jest zprostiti se trýzně svých muk, tak i spravedliví jsou ponoukáni, aby milosrdenstvím sestoupili k trýzněným a muka trpícím a snažili se je osvobodit. Avšak kdo chce ze sídla blažených přejíti k trýzněným a mukami stíženým, nemůže, protože duše spravedlivých sice mají v dobrotě své přirozenosti útrpnost, avšak jsouce sjednoceny s původcem své spravedlivosti, jsou tak velice utvrzeny v bezúhonnosti, že nejsou ovládány žádnou útrpností se zavrženými. Shodují se se soudcem, jehož se přidržují, a ani útrpností se nesklánějí k těm, jež nemohou vytrhnouti; neboť tehdy se jim budou zdáti cizími v té míře, jak budou viděti, že jsou zapuzeni od svého Původce, jehož oni milují.

Ani nespravedliví tedy nepřecházejí v úděl blažených, protože jsou poutáni věčným zatracením, ani spravedliví nemohou přejíti k zavrženým, protože jsouce již povzneseni spravedlivostí Soudce, nemají s nimi žádným způsobem útrpnost.

Když však je prahnoucímu boháči vzata naděje, pokud jde o něho samého, obrací se jeho duch k pozůstalým příbuzným; neboť mysl zavržených je někdy jejich trestem podněcována neúčinně k lásce, takže tehdy milují i své příbuzné, ačkoli na světě pro lásku ke hříchu nemilovali ani sami sebe. Proto se teď dodává: *Prosím tě tedy, otče, abys ho poslal do domu otce mého. Neboť mám pět bratrů; ať jim svědčí, aby i oni nepřišli na toto místo muk.* Zde je třeba si všimnouti, jak mnoho věcí zvyšuje trest hořícího boháče. Za trest je mu tctiž ponecháno i poznání i paměť. Poznává totiž Lazara, jímž kdysi povrhl; vzpomíná si i na své bratry, jež opustil. Nebyl by zajisté plně potrestán za chudého, kdyby ho nepoznal v odplatě. A trest

ohně by nebyl úplný, kdyby se neobával i pro své blízké toho, co sám snáší. Aby tedy byli hříšníci mukami ještě více trestáni, nejen že vidí slávu těch, jimiž pohrdali, nýbrž jsou trýzněni i myšlenkou na trest těch, jež neužitečně milovali.

Je vskutku třeba věřiti, že nespravedliví spatřují ještě před odplatou posledního soudu některé spravedlivé v pokoji, aby vidouce je v radosti, byli trýzněni nejen svým trestem, nýbrž i jejich štěstím. Spravedliví pak stále spatřují nespravedlivé v mukách, aby jejich radost vzrostla tím, že vidí zlo, z něhož milosrdně vyvázli; a vzdávají svému vysvoboditeli tím větší díky, čím více vidí na jiných, co mohli sami trpěti, kdyby byli bývali opuštěni. A ten veliký jas blaženosti není v duchu spravedlivých nijak zatemňován spatřovaným trestem zavržených, neboť kde již není soucitu s bídou, tam zajisté nemůže zmenšovati radost blažených.

A jaký div, že patří-li spravedliví na muka nespravedlivých, působí to ke zvýšení jejich radosti, když i malba se podkládá černou barvou, aby jasněji vynikla běl nebo červeň? Neboť jak bylo řečeno, radosti dobrých rostou tou měrou, v jaké se prostírá před jejich očima neštěstí zatracených, jemuž unikli. A jakkoli jim jejich radosti plně stačí k požívání, přece nepochybně vidí neštěstí zavržených; poněvadž totiž vidí jas svého Stvořitele, neděje se ve stvoření nic, co by nemohli viděti.

Boháčovi, žádajícímu, aby byl poslán Lazar, ihned Abraham odpovídá: *Mají Mojžíše a proroky, těch at' poslouchají.* Avšak ten, jenž byl pohrdl slovy Božími, měl za nemožné, aby jim jeho tovaryši dali sluchu. Proto též boháč odpovídá: *Nikoli, otče Abrahame; přijde-li však k nim někdo z mrtvých, budou činiti pokání.* V zápětí však je mu řečeno pravdivé slovo: *Neslyší-li Mojžíše a proroky, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých; ti zajisté, kdo pohrdají slovy zákona, budou*

plniti přikázání Vykupitele tím nesnadněji, čím jsou ta přikázání pronikavější. Co je řečeno v zákoně, je zajisté méně, než co přikazuje Pán. Zákon přikazuje dávatí desátky, Vykupitel však žádá od těch, kdo usilují o dokonalost, aby se zřekli všeho. Zákon zapovídá hříchy těla, náš Vykupitel však odsuzuje i nedovolené myšlenky. *Neslyší-li tedy Mojžíše a proroky, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých;* neboť jak se zmohou na to, aby uposlechli vznešenějších přikázání našeho Spasitele, když zanedbávají plniti menší přikázání zákona? A je přece beze vší pochyby jasné, že se zdráhají uvěřiti tomu, jehož slova odmítají plniti. Tolik nechť nám postačí, pokud jde o úvahu o vlastním příběhu.

Vy však, bratří, znájíce i pokoj Lazarův i trest boháčův, počínejte si chytře, hledejte přímluvčí za své viny a zjednávejte si chudé jako obhájce v den soudu. Máte teď přece mnoho Lazarů; leží před vašimi dveřmi a nedostává se jim toho, co vám již nasyceným denně padá se stolu. Slova svatého čtení vás mají vzdělávati k plnění příkazů zbožnosti. Denně nalézáme Lazara, hledáme-li ho; denně vidíme Lazara, i když ho nehledáme. Hle, naléhavě se nám nabízejí chudí, prosí nás ti, kdo tehdy vystoupí jako naši přímluvčí. Měli bychom je zajisté my sami prositi, a zatím prosí oni nás. Vizte, smíme-li odepřítí, co se na nás žádá, když nás o to prosí sami naši ochránci!

Nepromeškejte tedy čas milosrdenství, nezanebávejte přijatých prostředků. Myslete na trest, dříve než se trest dostaví. Ať uvidíte na tomto světě jakéhokoliv ubožáka, třeba by bylo na něm možno naléztí něco hodného výtky, nepohrdejte jím; snad lék chudoby léčí ty, jež zraňuje choroba mravů. A vyskytne-li se u nich něco takového, co má býti právem pokáráno, využijte i toho ke svému prospěchu, aby i samy nepravosti vám sloužily k vrchovatému rozhojnění spravedlivosti, takže budete dávatí zároveň chléb i slovo - chléb na-

sycení se slovem pokárání; a aby ti, kdož od vás žádali jednoho pokrmu, dostali od vás dvojí, jsouce vně sycení pokrmem, uvnitř slovem.

Když je tedy spatřen chudák, jenž si zaslouží pokárání, má býti napomenut, nemá jím býti pohrdáno. Není-li však na něm nic hodného pokárání, má býti svrchovaně ctěn jako přímluvčí. Avšak hle, vidíme mnohé, nevíme však, jaké mají zásluhy. Všechny je tedy třeba ctíti; a tím více je nutno, aby ses pokořoval přede všemi, čím méně víš, který z nich je Kristus. *Přel. T. Uodička.*

P. dr Prokop Švach:

K darům Ducha svatého

(Pokračování)

Konečně nevidím rozporu mezi naukou v Sentencích a v Sumě o uvedení darů do duchovního života, jako by totiž podle Sentencí dary byly prvky k dokonalosti ctností co do jejich intensity, kdežto dary v Sumě jsou vždy nutné ke spáse, a proto i na obyčejných stupních normálního křesťanského života.

V Sentencích byl zdůrazněn jejich vynikající způsob účinků, zdokonalování ctností. Božský způsob vyplývá z jejich příčiny, jež je hýbání Boží v duši. V Sumě však je důkladněji rozebráno, co znamená toto zdokonalování ctností a z jakého důvodu je nutné. Je to proto, že v duchovním životě, i když jsme vybaveni patřičnými ctnostmi božskými a mravními, nejsme doma, protože nadpřirozený cíl nekonečně převyšuje naše schopnosti, třebaš ctnostmi podepřené. Máme i božské ctnosti nedokonale. Rozum vírou upravený nás obrací k vyššímu cíli, ale poněvadž my jaksi všechno přijímáme v duchovním životě podle svého způsobu, nejsme schopni, abychom se stále pohybovali v tomto ovzduší sami bez zvláštní pomoci. Proto tedy dary jsou vždy nutné ke spáse, ať se jedná o kte-

rýkoliv stupeň duchovního života, protože nedokonalost vlitých ctností provází člověka stále. „Skrze božské a mravní ctnosti není člověk tak zdokonalován v zařízení k poslednímu cíli, že by nepotřeboval stálého pohybování nějakým vyšším nutkáním Ducha svatého.“¹ Tak také píše Meynard: „Někteří se domnívali, že úkony darů Ducha svatého jsou vyhrazeny výlučně ctnostem hrdinským nebo skutkům raděným a že při činnosti obyčejných ctností dary zůstávají v nečinnosti. Mnoho spisovatelů však praví, že by to znamenalo příliš omezovati činnost darů Ducha svatého. Podle těchto autorů činnost darů se stejně vztahuje na množství okolností, ve kterých vůle Boží v úkonech obyčejných ctností křesťanského života od nás žádá určitou, rychlou ochotu a větší ucelivost. Na příklad, když se má člověk zbaviti svých neřestí, zkrotiti své vášně, odporovati pokušením těla, světa, ďábla, zvláště když ochablost a slabost člověka vyžaduje pomoci úplnější a účinnější a tedy vyššího činitele. Tento názor, který považuji za správný, plyne z myšlenky, že dary nekonají skutků zvláštních a odlišných od skutků ctností, nýbrž prostě nás podporují, abychom každou ctnost konali rychleji a snáze. (S. Antoninus Flor., Summa theol. P. 4. t. 10, c. 3; Ioannes a S. Thoma, Cursus theol. disput. 18, a. 2; Suarez, De gratia, 1. 6, c. 10, n. 6.)²

Nadlidský způsob, jenž je vlastní darům, se nemůže chápat v tom smyslu, že dary jsou vyhrazeny jen velikým světcům, hrdinům, mučedníkům a pod. Při působení darů se nejedná o rod skutků, jako by dary převyšovaly ctnosti jako rady příkázání, nýbrž pouze o způsob jednání, pokud člověk je při darech hýbán vyšším činitelem. „Poněvadž dar pozvedá k činnosti, jež je nad lidský způsob, je třeba, aby okolo látky všech ctností byl nějaký dar, který má jakýsi vynikající způsob v oně

¹ Sum Theol. ot. 68, čl. 2, k 1.

² Meynard, La vie interieure, t. I., 174.

látce.“³ Není tedy rozlišná oblast darů a ctností. Ale i když mají tutéž látkovou základnu, přece jejich tvarový předmět se liší jak způsobem jednání, tak pravidlem, z něhož vycházejí, jak ještě uvidíme při rozboru některých jednotlivých darů v oboru mystiky.

Mnohonásobné je působení darů v životě křesťana. Vnuknutí Boží předcházejí naše úvahy, a naše úsudky a vedou nás ke skutkům takřka instinktivně, na něž jsme ani nemysleli, jež však jsou někdy nadlidské, neboť přesahují naše síly anebo jsou mimo normální dosah ctností nebo milosti. (Froget.) Neznamená to však, že při každém úkonu je třeba zásahu darů. Působení ctností je zachováno za součinnosti skutkových milostí. Ale dary jsou vždy na pomoc jako strážci ctností, aby v pravý čas zasáhli proti okolnostem, v nichž nedokonalost ctností by nevystačila, anebo aby v jiných okamžicích se dary uplatnily svým božským, instinktivním působením.

Jestliže dary jsou nutné v každém stadiu křesťanského života v milosti, jsou jako dokonalosti svou povahou jakoby vrozené počátky pokroku duchovního života, a tím více se uplatní v tom, co nazýváme mystikou duchovního života, ne ovšem v pojetí, jež zavedli někteří moderní autoři, kteří omezili mystiku na výjimečné a mimořádné stavy, nýbrž v tom tradičním pojetí, k němuž se zase vrátili mnozí moderní spisovatelé, že totiž mystika je řádným vyvrcholením duchovního života, přivedeného k dokonalosti, k níž jsou právem všichni povoláni, i když ve skutečnosti je velmi málo těch, kdož na tuto výzvu odpoví nebo použijí k rozvoji všech schopností duchovního života. Podle tohoto pojetí znamenala mystika duchovní život přivedený k dokonalosti, a pod pojmem mystické teologie se pojednávalo nejen o mystickém sjednocení, o vlitém nazírání a o jeho stupních, o mimořádných milostech, jež se k němu druží, jako jsou vi-

³ 3. Sent. dist. 34, ot. 1, čl. 2.

dění a soukromá zjevení, nýbrž i o křesťanské dokonalosti všeobecně, o prvních obdobích duchovního života, jejichž pravidelný postup se jevil jako cesta k mystickému sjednocení. Mystika prostě znamenala duchovní nauku, proniknutou velmi vysokým pojmem o dokonalosti, načerpanou v evangeliu a u svatých. Byla přijata všeobecně zásada, že vlité neboli mystické kontemplace se dostává pravidelně dokonalým a je ovocem daru moudrosti, jehož rozvoj jest úměrný rozvoji lásky. Moderní odlučování mystiky od normálního vyspělého duchovního života se neosvědčilo jako oprávněné. Tak psal Benedikt XV. redaktorům „*La vie spirituelle*“ o duchovním životě, jež mnozí lidé z neznalosti zaměňují za jakýsi nejasný, mlhavý a exaltovaný sentimentalismus: „Je naprosto třeba, aby se častěji uvažovalo, co o této věci podali spolu se svatým Písmem svatí Otcové, a to především za vedení svatého Tomáše, jenž tak jasně vyložil jejich nauku o vzrůstu nadpřirozeného života; a mimo to za jakých podmínek postupuje milost ctností a darů Ducha svatého, jejichž dokonalost jest obsažena v mystickém životě.“⁴

Již výměr darů, jež jsou „dokonalosti duše“, plynoucí z vyššího činitele, a jejichž úkony jsou nad lidský způsob, nese v sobě náznak, že dary mají velikou úlohu v rozvoji duchovního života, tedy především v mystice, a mystika podle P. Arintero je charakterisována převahou darů Ducha svatého. Abychom lépe pochopili jejich úkol, je třeba si znovu zopakovat v jakési synthese vznik darů.

Příkaz lásky, jež je naplněním i dokonalostí a smyslem zákona, je to, oč všichni musejí usilovat, každý ve svém oboru. To je nejhlubším smyslem též mystiky, jako dokonalého duchovního života v duši. Řekli jsme si však, že dary Ducha svatého se dávají jen s milostí posvěcující, že jsou založeny na lásce a že úměrně s láskou vzrůstají. Láska

⁴ *Benedikt XV, La vie spirituelle, 15. 9. 1921*

je největší z božských ctností: „... Neboť jiné (ctnosti) obnášejí ve svém pojmu nějakou vzdálenost od předmětu: neboť víra je o neviděných, naděje pak o nedosažených. Ale milování lásky jest o tom, co se již má: je totiž milované jaksi v milujícím a také milující skrze cit je tažen ke sjednocení s milovaným, pročez se praví I. Jan 4: „Kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm.“⁵ Dary však závisí na božských ctnostech ve svém vzniku, protože ctnosti jsou kořeny darů. Dávají se s láskou, udržují se s láskou a rozmnožují se s láskou. Třebas mají za účel zdokonalovat i božské ctnosti, přece, poněvadž je třeba nějak býti napřed spojen s cílem v poznání a jeho chtění, co do vzniku jsou dary závislé na božských ctnostech. Znamená to tedy, že čím větší je láska, tím více vzrůstají dary. Cílem mystického života je vzrůst lásky až k nejvyššímu sjednocení s Bohem. Ale čím větší je láska, tím větší je působnost darů, jejichž vynikajícím rysem je trpnost k zásahům Božím.

Vlivem milosti je duše pozvednuta do nadpřirozeného života, kde poznává Boha jako své nejvyšší blaho a dokonalost, jako svého otce. Chce nové štěstí novým usměrněním své vůle pod vlivem milosti. V této své touze po vyšším štěstí odevzdává svou vůli a svou svobodu do vedení Božího. Bůh se ujímá této odevzdanosti a vytváří v duši jakousi habituelní poslušnost, jež je jaksi úměrná životu lásky, čímž se liší tato činnost Boží od přechodných hnutí. Svatý Augustin píše: „Bez pochybnosti více je býti veden než řízen: kdo totiž je řízen, něco dělá; a proto je řízen, aby lépe jednal; kdo však je veden, sotva se rozumí, že něco dělá: a přece tolik dává naší vůli milost Spasitele, že apoštol neváhá říci: Kteríkoliv jsou vedeni Duchem Božím, ti jsou synové Boží. (Řím. 8, 14.) A ani v nás nemůže naše svobodná vůle lépe dě-

⁵ Sum. Theol., I. II., ot. 66. čl. 6.

lat, než aby se svěčila k vedení tomu, jenž nemůže špatně jednat.“⁶

Proto, čím větší je vzrůst lásky duše k Bohu, tím více se dává duše do služeb vedení Božího. Tím větší poslušnost a ztotožňování s vůlí Boží. Tím více a silněji se vytvářejí v duši pohotovosti k přijímání vnuknutí Božích. To znamená ten výraz, že dary je duše mobilis - ochotná k hýbání Božimu, a výsledek toho je božské jednání. Právě proto, že v prvních stadiích duchovního života duše není ještě tak vláčná a citlivá k vnuknutím Božím, nýbrž jedná více z rozvahy vlitých ctností, je působení darů více latentní, utajené. Čím více však duše je vychovávána vedením Božím, jemuž se podrobuje dary, tím jsou projevy darů zřetelnější, což se ve skutečnosti ukazuje v duchovním životě ochotnějším, rozhodnějším a božštějším způsobem jednání, než jaký vychází ze ctností. I když duše je vedena k vyšším stupňům dokonalosti, neznamená to, že nenalézá méně překážek. ačkoliv nemusí již bojovat s takovými obtížemi jako jsou u začátečníků, kdy ctnost ještě není utvrzena. Zásahy darů nejsou nutné jen pro menší intenzitu ctností, nýbrž pro jejich nedokonalost, která vyplývá z nedostačného uchopení nadpřirozeného cíle, která tedy zůstává dale. A čím výše je duše vedena, tím větší obtíže se naskytají ve vyšších oblastech duchovního života, kde duše tím méně je doma. Poněvadž však v těchto sférách je duše více vedena než se vede, je zřetelnější zásah darů. „Tato hnutí budou častější a mocnější u spravedlivého než u hříšníka. Tím více, že dary vzrůstají zároveň s milostí posvěcující; uzpůsobení duše k přijímání vnuknutí, její citlivost k dotekům Božím, její věrnost a její poddajnost ve sledování hnutí se rozmnožují se vzrůstem milosti posvěcující. Z toho následuje, že tyto milosti, tato hnutí se budou normálně zesilovat a rozmnožovat s pokrokem duše, tak jako ne-

⁶ *Sv. Augustin, De Gestis Pelag. c. III. n. 5.*

snáz a vzrůstající dokonalost úkonů, jež se mají vykonat, je učiní potřebnějšími.“⁷

Normálním vývojem duchovního života na podkladě lásky a darů dospívá ucelivá duše ke svatosti, v níž se projevuje obyčejně mystická kontemplace, vlité nazírání, jež je výsledkem zásahu Božího do duše, na rozdíl od získaného nazírání, jež je „simplex intuitus veritatis“, v případě duchovního života „prosté a citové poznání Boha a jeho skutků, jež je užitek naší osobní činnosti za pomoci milosti“. (Garrigou-Lagrange.) Je nadpřirozené nejen co do podstaty úkonu, jakožto úkon vlité víry, nýbrž i co do způsobu, jenž je nadlidský a jako takový je výsledkem darů, jejichž činnost je zde více zřejmá.

Všimněme si působnosti darů v tomto vlitém nazírání, a to daru rozumu, který se zde uplatňuje. Tento poněkud detailní rozbor úkonu víry a úkonu daru přispěje k objasnění, jak dary a ctnosti na sebe vzájemně působí.

Úkolem lásky je jakési ztotožnění, jak to také vyjádřil svatý Pavel: „Kdo lne k Pánu, je s ním jeden duch.“ (1. Kor. 6, 17.) Láska zasahuje svůj předmět, ale není to ještě úplná jednota ve skutečnosti. Láska vyrůstá z předchozí víry. Zde však Boha nevidíme tak, jak je. Není to možné stvořenému rozumu, aby bez zvláštní pomoci mohl vidět Boha, jak je sám ve své nekonečné skutečnosti. Proto ani láska nezasahuje ještě svůj předmět tak, jak je sám v sobě ve své skutečnosti. Láska tento předmět přibližuje. Kdybychom měli Boha již zde na zemi, jak je sám v sobě, přestal by důvod božské ctnosti naděje. Láska sice směřuje ke skutečnosti, ale nemá ještě skutečnost samu. Proto je to sjednocení citové. Všechna důvěrnost, vtělení a zvnitřnění Boha v nás, jak mluví Jan od svatého Tomáše, je založena na citovém spojení s Bohem, na jakési sympatii a jakoby - okoušení, protože to ještě není okoušení skutečné, jaké bude v nebi.

⁷ Guibert S. J. Etudes de theologie mystique, 175.

Musíme se zatím spokojit, že jsme poutníky, kteří jdou k Pánu „peregrinamur a Domino“, jsme od něho ještě vzdáleni, i když láska tuto vzdálenost umenšuje na takový stupeň, že se některým svět-cům zdálo, jako by prožívali v sobě skutečnou přítomnost Boha.

Duše pod vlivem lásky se staví k vnuknutím Božím kladně a účelivě. Dává se cele prolnout jeho vlivem. Její víra právě pro tento poměr sympatie k Bohu jest oživena, je to víra láskou utvářená. Vlastním úkolem vlité ctnosti víry je, aby dala souhlas pravdám Božím. „Skrze světlo víry od Boha člověku vlité přisvědčuje člověk tomu, co je víry . . .“⁸

Tento úkon víry je vlastní pohotovosti víry jako vlité ctnosti. To je základ pro úkon víry. Když však bereme v úvahu „víru osvícenou darem“, tu je třeba tento úkon rozložit ve dvě složky: těleso úkonu tvoří úkon víry věřiti, kdežto nadlidský způsob tohoto úkonu je výsledkem darů. Tak píše sv. Tomáš ve svém výkladu na Isajáše: „Jest pak dvojí nedostatek ctnosti. Jeden případkově, jenž je z neuzpůsobení majitele, z kteréhožto neuzpůsobení zůstává v podmětu, a tento nedostatek se odstraňuje vzrůstem ctnosti. Jiný nedostatek je o sobě, se strany samé pohotovosti, jako víra podle svého uzpůsobení je v držiteli nedokonalá, protože záhadná. A tento nedostatek se odstraňuje vyšší pohotovostí, jež se nazývá darem, protože jakoby převyšovala způsob lidské činnosti, Bohem daným, jako dar rozumu, jenž dává jakýmsi způsobem průhledně a jasně viděti, jež náleží víře.“⁹

Ale je možno jít ještě dále a tázat se, jak je možno zdokonalit úkon nadpřirozené víry. Tento úkon je sám v sobě něco ukončeného jak s hlediska své pohnutky, jež je první pravda zjevující, tak se strany svého předmětu, zjevené pravdy. Tento úkon je z působení Božího. A tu jdou někteří

⁸ Sum Theol. II. II., ot. 2, čl. 3 k 2.

⁹ Sv. Tomáš, In Isai. c. XI.

autoři, jako Cajetan, Josef od Ducha svatého a po něm P. Gardeil dále v rozboru úkonu víry, ale zdokonaleného dary. Prostý úkon věřiti je výsledkem vlité ctnosti víry. Ale úkon víry zdokonalený dary není pouhé věřiti, nýbrž tento úkon má ještě své další odvozeniny, následující a podružné úkony, jež právě proto, že jsou nad prostým úkonem věřiti, jsou schopny přijmout uzpůsobení a zdokonalení. To jsou úsudky a různé postřehy týkající se zjevené pravdy, jež podle příkladů, které uvádí Cajetan, se zdají totožné s úsudky, jež podle sv. Tomáše uzpůsobuje dar rozumu a jež se vztahují na příslušenství zjevené pravdy. Tak víra dává mystické kontemplaci základ ne pouhým věřiti, nýbrž svými následujícími úkony: postřehovati, souditi, rozlišovati.

Tento úkon víry, zdokonalený dary Ducha svatého, je úkonem vlitého nazírání. Ale vzniká další otázka, jak na sebe působí ctnosti a dary. Ctnosti jsou pohotovosti činné, dary trpné. Jak tedy může být výsledek těchto dvou činitelů jediný úkon, jehož strukturu vytváří ctnost víry, způsob však dar víry. A tu si musíme uvědomit, že pohotovosti nepůsobí na sebe nějakým utvářením ontologickým, nýbrž pohybem jednoho úkonu na druhý. Tak na př. vůle tím, že nějaký úkon zaměřuje k cíli, dává tomuto úkonu novou kvalifikaci zaměřením k cíli, ačkoliv již má svou vlastní kvalifikaci. Dostává tak ještě ráz podle cíle. Podobně činné pohotovosti, jsou-li nositeli vyšší formy, kvalifikují pohotovosti nižší specifikace, jako na př. láska je formou všech ctností, zvláště víry svým zaměřením k poslednímu cíli. Ovšem je to *informatio externa* - vnější utváření, ne tedy *bytnostní*, nýbrž *effectiva*, jakési dynamické utváření.

Zde však jsme u obtíže. Dary jako trpné pohotovosti nejsou nositeli činnosti, jako je tomu u ctnosti lásky, nejsou tedy hybateli. Proto také nemohou něco utvářet na způsob činné příčiny jako láska. A pak jsou za vírou. Napřed musí být pod-

měť spojen s Bohem vírou, proto napřed v rodě vzniku jsou božské ctnosti, pak přijdou dary.

Ale vzpomeňme si, že láska je také za vírou a přece zdokonaluje víru. Předpokládá víru, ale když se jednou láska zrodí v duši, ovládne víru a dává jí utváření víry živé. Nemění její povahu a druh, ale dává jí vnitřní vynikající způsob živé víry. A podobně je tomu u darů. Když mluvíme o činnosti darů, nesmíme je uvažovat jako trpné pohotovosti, protože jako takové přijímají činnost, nevyvozují ji. A tu je třeba si uvědomit již zdůrazněný dvojitý rys v darech: činnost Boží v podobě hnutí a vnuknutí, a v duši pohotovosti k přijímání těchto vnuknutí. Tedy vnuknutím, osvícením a hnutím Ducha svatého se přičítá působení darů, dary však jako pohotovosti v duši zachycují jaksi hbitě a stálejším způsobem tato vnuknutí, na rozdíl od vnuknutí jen přechodných. A tak vlité nazírání je bezprostředně vzbuzeno ctností víry, ale vnitřně je upraveno, zesíleno a zdokonaleno osvětlenou a pozvedající činností Boží. Dary v duši spravedlivého jaksi zajišťují tato hnutí Ducha sv., to je to „uti Spiritu Sancto - užívati Ducha svatého“. Dary zároveň zabarvují tato osvícení a vnuknutí Boží, je to pak opravdu „fides illustrata donis“, víra osvícena dary, jak k tomu dospěl sv. Řehoř Veliký. Tedy ne dary jako pohotovosti upravují přímo víru, nýbrž osvícení Boží, zachycená hbitě a jaksi pravidelně dary jakožto pohotovostmi.

Pravdy víry přesahující rozum, zůstávají stále předmětem víry, jejíž oblast a předmět se nemění. Působí dále ve svém oboru, jenž je vidění božských věcí v zrcadle a v záhadě. Avšak uchvácení těchto pravd „in nuda veritate - v holé pravdě“, to přesahuje lidský způsob. K pouhému „přemýšletí se souhlasem“, což je předmět víry, se připojuje pod vlivem darů jakási božská jistota, upření zraku, který jakoby již viděl a nic by nebylo schopno jej odradit. K tomu přispívají dary moudrosti a vědy,

jež podobně zdokonalují nadpřirozené poznání a též jednání. A tak vidíme, jak vlité nazírání je úkonem přímo vyvolaným ctností víry, avšak vnitřně upravený, zdokonalený a posílený činností Boží. Duše je nakloněna k vedení Božímu již svým usměrněním k cíli pomocí lásky. K tomu přistoupí dary se svým rozmachem.

To je ukázka působení darů ve vyšších stadiích duchovního života. Není tím řečeno, že všechny dary se musejí stejně projevovat. Mohou převládat u někoho dary zdokonalující poznání víry, u jiného zase dary týkající se jednání a života. Ale vždy podstatné u darů je jejich základní poslání, aby byly na pomoc ctnostem.

Je pravda, že bývá těžko přesně vymezit tyto jemné odstíny působení darů a ctností. Ale právě z dokonalého uplatnění ctností a z jakéhosi božského zabarvení v nich můžeme dospět k závěru, že dary se projevují a že převládají.

Proto věřícím nemůžeme nic důrazněji radit, než stálý vzrůst v lásce Boží, s níž vzrůstá i činnost Boží v duši a rozmnožují se dary a zjevněji se projevují. Stálé zdůrazňování větší poslušnosti k vnuknutím Božím, ucelivost a poddajnost k vedení ve škole Ducha svatého. „Čím více jsme vírou a láskou spojeni s Ježíšem Kristem, tím více dosáhneme účinnosti darů Ducha svatého. Neboť spojení s božským Spasitelem nejen v nás vyvolá vroucí touhu po těchto darech, ono zapůsobí v nás velkodušné snažení, abychom si zasloužili větší míru darů.“¹⁰

¹⁰ *Meynard, La vie interieure, t. I. n. 177.*

Pokora, základ duchovní stavby

Základem duchovní stavby byla nazvána pokora, vznešená dcera mírnosti.⁸ Duchovní život se podobá krásné budově, postavené z křesťanských ctností. Základy této stavby tvoří pokora. Čím mohutnější stavba, tím hlubší musejí býti základy. Stavba duchovního života však chce vzrůstat do závratných výšek, až k Bohu. Jen na pevných základech pokory může obstát a vydržet těžké otřesy pýchy a samolibosti. Hloubka a pevnost základů je pro stavitele měřítkem, určujícím, jak vysoko může vyhnat stavbu. Hloubka a opravdovost pokory v duši bude pro člověka duchovního znamením, že se může odvážiti výše. Zhrouť se budova sebevznosnější, nebude-li míti pevných a její výšce úměrných základů. A stejně se jednoho dne, třeba k úžasu mnohých, zhrouť zdánlivě a navenek velkolepý duchovní život člověka, který nebyl postaven na základech pokory.

Proto je nesmírně třeba této ctnosti v duchovním životě jak pro nebezpečí pýchy, kterou jest naočkován každý člověk následkem dědičného hříchu, tak pro nebezpečí falešné pokory, v jejímž pozadí je zase jen pýcha. Člověk totiž může býti pyšný nejen tehdy, když prostě odmítá pokoru, nýbrž i tehdy, kdy se jí pyšní. A to bývají nejtragičtější případy. Neboť člověk, řekl bych, otevřeně pyšný, se nehlásí k pokoře a ukazuje se takovým, jakým ve skutečnosti je. Člověk falešně pokorný, zakládající si na své pokoře, pyšný na svou zdánlivou pokoru, klame vždy sebe a nejednou také druhé, kteří znají jen jeho vnějšek. A ten nebývá vždy pravdivým

⁸ Tak nazývá pokoru sv. Augustin. Lib. de verb. Dom. s. 10; a po něm sv. Tomáš, II. II. ot. 161, č. 5, k 2. S hlediska odstraňování překážek pokora zaujímá první místo (mezi ctnostmi), praví tam sv. Tomáš, pokud totiž vyhání pýchu, které se Bůh protiví, a činí člověka podrobeným a otevřeným k přijímání vlivu božské milosti. A to je nemalá chvála pokory.

odrazem nitra. Tak si pýcha nasazuje nejednou masku pokory a kompromituje křesťanskou svatost u těch, kdo jsou schopni prohlédnout její prolhanost ať uvědomělou nebo neuvědomou.

Pokora je ctnost svrchovaně křesťanská. Pohanství neznalo pokory. Pohanští filosofové mluví nejednou o ctnosti, doporučují ctnostný život, ale jejich pojem ctnosti je totožný s pojmem síly, odvahy, statečnosti a vytrvalosti; pokora se jim jeví jako slabost, nízkost a trpnost. Podobně odmítá pokoru moderní amerikanismus, pro něhož je ctností pasivní, nehodící se pro dnešního člověka. Papež Lev XIII. odmítá tento blud a ukazuje, že pokora je dnes právě tak, jako byla ve středověku, nutnou složkou křesťanské dokonalosti.⁹ Na pokoře, která vytváří v duši náležitý poměr k Bohu i bližnímu, spočívá celý duchovní život člověka. Je to však jen křesťanství, jehož zakladatel Boho-člověk předešel člověka v úžasné pokoře a ukázal mu krásu její cesty, která chápe tuto ctnost a přináší její bohaté plody.

Je to pozoruhodné, že málokterá ctnost bývá tak špatně chápána, jako pokora. Jen zřídka se setkáme s opravdovou pokorou; zato však velmi často můžeme viděti její nejpodivnější karikatury. Jeden se domnívá, že pokora je totožná s pokořováním a proto neustále mluví o sobě s největším opovržením a neuznává, alespoň ve svých řečech, v sobě nic dobrého. Zapomíná, že Bůh mu dal mnohé dary, za něž má býti vděčný, a že neuznávat tyto dary znamená neuznávat Boží dobrotu a štědrost k nám. Jak často se za těmito pokořujícími řečmi skrývá pýcha, která touží po pochvle za domnělou pokoru! Tak nejednala Maria, když zpívala velebné *Magnificat*, když hlásala a vyznávala celému světu: Veliké věci učinil mi ten, jenž jest mocný... Shlédl na ponížení své služebnice; od této chvíle mě budou oslavovati všichni národové. Ne, tu není ani stínu pýchy. Hluboká pokora, spojená s vděč-

⁹ Denz. 1972.

ností k Bohu, září z těchto slov. Je to jásavý hymnus, velebící původce všech darů. Pokorný uznává vše dobré a krásné, co má, ale současně vyznává, že Bůh je dárce všeho, co nazývá svým. Nechválí se, protože se nemá proč chváliti. Nevynáší se, protože se nemá čím vynášet. Chválí Boha a vynáší jeho nesmírnou dobrotu.

Nejlepší obraz ctnosti pokory podal sv. Tomáš, když psal: „Pokora podstatně spočívá *v žádosti*, pokud někdo krotí nápor svého ducha, aby nespóřádaně netíhl k velikým věcem. Ale pravidlo má *v poznání*, aby se totiž někdo nehodnotil nad to, co jest. Kořen pak a *původ* obojího jest úcta, kterou někdo má k Bohu. Z vnitřního pak uzpůsobení pokorou vycházejí některá vnější znamení ve slovech a skutcích a posuncích, jimiž se zjevuje to, co je uvnitř skryto, jako se přihází také u jiných ctností.¹⁰

V těchto slovech s hlediska psychologického je řečeno o pokoře vše, co možno říci. Je to ctnost pevná, trvalá, zběhlost duše, tedy nikoliv pouhý prchavý pocit. Jejím úkolem jest uvádět na pravou míru jakékoliv vzněty, jejichž obsahem je vlastní vznešenost. Jedná tedy ve smyslu příkazu Písma: *altiora te, ne quaesieris, vĕcí, které jsou nad tebe, nevyhledávej.* (Sir. 3, 22.) Pokora nebrání každé chvále a každé slávě, nýbrž té, která není úměrná člověku. Jestliže pak odmítá každou chválu a slávu, činí tak proto, že jednak se obává, aby k ní nepřilnula, jednak touží, aby jen Bohu se dostalo slávy. A proto volá s žalmistou: *Ne nám, Pane, ne nám, nýbrž svému jménu dej slávu!* (Ž. 113.) Pak budeme i my oslaveni v tobě a budeme se radovat ze slávy tvé.

¹⁰ Tamtéž ot. 161, čl. 6. - V tom smyslu definuje sv. Tomáš pokoru jako ctnost, která působí, že člověk, který uvážil svůj nedostatek, drží se dole podle svého postavení. Tamtéž čl. 1, k 1. Uváží-li pak člověk, co je sám v sobě, bude mít vždy dosti důvodů, aby se držel dole. Uváží-li pak, že jeho bližní má snad mnohé vlastnosti a dary Boží, kterými ho předčí, nalezne i k němu poměr, vyjádřený pokorou. Srov. tamtéž čl. 3. k 1. a 2; čl. 6, k 1.

Pokora předpokládá poznání Boha a poznání sebe. Proto praví sv. Tomáš, že pravidlo má pokora v poznání. Toto poznání musí býti živé a pronikavé, přesvědčivé a přivádějící k činu. V Bohu musí člověk vidět svého svrchovaného Pána a dárce všech dober, jež může nazývat svými. V sobě pak vidí bytost zcela závislou na tom, od něhož vychází každá dobrá myšlenka a každý dobrý skutek. Myslíme-li na poznání Boží velikosti a vlastní malosti jako na nezbytnou podmínku pokory, vzpomeneme si na onu událost v životě sv. Kateřiny Sienské, která nám tu může býti světlem. Jednoho dne, když světice po svatém přijímání upadla v extasi, pravil jí nebeský Otec: „Věz, dcero, že já jsem všechno, ty nejsi nic.“ - Vědomí této skutečnosti, kterou je třeba stále si opakovat, je nutným předpokladem skutečné pokory. A čím hlouběji proniknou do duše tato slova, čím pevněji bude člověk přesvědčen o tom, že sám ze sebe nic není, nic nemůže, nic nemá, a že jen Bůh je vše a od něho má člověk vše, tím snáze a skutečněji pronikne pokora veškeru smýšlení a jednání člověkovu.

Kořenem, pramenem, z něhož vyvěrá pravá pokora, jest úcta člověka k Bohu. Proto tam, kde není hluboké úcty k Bohu, tam nebude ani pokory. Vidění vlastní bídy nestačí k pokoře. Vlastní bída může také vést k malomyslnosti. Malomyslnost je však velmi vzdálená od pokory. Malomyslnost stlačuje dolů, odvádí od činnosti. Pokora je plná důvěry a proto jde vzhůru. Pravým původem pokory je pohled na velebnost Boží, pohled vrhající na kolena, pohled plný obdivu, nikoliv však pohled deprimující, protože pokora není deprese. Čím více ukazuje pokora člověku, že nesmí spoléhat na svou vlastní sílu, která není nic než slabost, tím více ho vede k tomu, aby spoléhal na všemohoucnost Boží.

Jestliže ovládne pokora nitro člověka, pronikne jeho smýšlení, bude se jevit nutně i navenek ve slovech, pohybech, zkrátka v celém zevnějšku člověka. To jest ostatně důsledek každé pravé ctnosti,

že září a stává se světlem pro druhé. U pokory je tato vlastnost zvlášť viditelná a její světlo je zvlášť přitažlivé.

V pokoře možno vystupovat velmi vysoko. Svátý Benedikt ve své Řeholi udává dvanáct stupňů pokory a sv. Bernard se sv. Tomášem podávají k nim výklad.¹¹ Je to cesta, která vede od pouhého poznání Boha a sebe až k pohrdání sebou pro Boha a k vyhledávání tohoto pohrdání. Dovede-li se člověk modlit upřímně, ze srdce se sv. Augustinem: Domine Jesu, noverim me, noverim te . . . , Pane Ježíši, dej, ať poznám sebe a poznám tebe, je v duši jistě alespoň začátek pokory. Roste-li tato ctnost, bude se modlit i dále: Oderim me et amem te . . . Dej, ať nenávidím sebe a miluji tebe. Odpor k sobě samému je důsledek dokonalého poznání své bídy a Boží velikosti.

Je však možno jít ještě dále. Duše, toužící po podobnosti se svým Mistrem nejen uznává, že si zaslouhuje pohrdání, nýbrž je předpokládá. A proto, dostane-li se jí pokoření a třeba i pohrdání se strany druhých, pokládá je za něco zcela samozřejmého. To je věc jistě velmi těžká a je třeba silné milosti Boží, aby duchovní člověk dosáhl tohoto stupně pokory. Snad se to ani na první pohled nezdá tak obtížné, uvažuje-li člověk o své ubohosti, o níž se může každým okamžikem přesvědčit. Zkušenost však ukazuje, jaké síly je tu třeba, jaké pomoci Boží, aby člověk ochotně a klidně snesl jako zcela samozřejmé pohrdání a pokoření se strany druhých. Dovede-li to kdo, i když snad duše trpí, dovede-li, pravím, hrdinně přijmout toto pokoření jako něco samozřejmého, co mu právem patří, je

¹¹ Tento počet stupňů je zřejmě libovolný. Jindy svátý Bernard mluví o třech stupních pokory: „Jiná je pokora dostačující, jiná oplývající, jiná nadměrná. *Dostačující*: býti poddánu vyššímu anedávat si přednost před rovným. *Oplývající*: býti poddánu rovnému a nedávat si přednost před nižším. *Nadměrná*: býti poddánu nižšímu.“ Sententiae s. B. n. 37. P. L. 183, 755.

to člověk, který není daleko od velkého stupně svatosti.

Možno však jíti ještě výše, až tam, kde duše, alespoň ve své vyšší stránce, miluje opovržení a touží po různých pokořeních, volá po nich, tak jako po nich volal sv. Jan od Kříže: „Dej mi, Pane, snášení a trpěti pohrdání z lásky k tobě!“ A třeba je i vyhledává, tak jako je vyhledával sv. Dominik, o němž čteme, že nejraději šel mezi ty bludaře, kteří jej přijímali s nenávisí, s nadávkami a výsměchem. Jeho duše byla tak hluboce proniknuta vědomím vlastní nehodnosti, že když přicházel na svých apoštolských cestách do nějakého místa, pokorně prosil Pána Boha, aby města netrestal proto, že on, ubohý hříšník, se v něm bude zdržovat. To je ovšem stupeň pokory, který těžko chápe člověk; bylo by třeba míti podobnou pokoru, aby kdo dokonale pochopil tak jedinečný stupeň jejího vyjádření. Jen pokora velikých svatých je schopna tak podivných skutků.

Vzácná je ctnost pokory, která činí člověka milým Bohu i lidem. Člověk pokorný koná věci velkolepé a pokládá je za nepatrné, je velikým a nepokládá se za nic. Jen Bůh a snad jeho bližní vědí o jeho skutečné velikosti; on sám miluje býti neznám a za nic pokládán. Boha hledá ve všem, Bohu připisuje vše. Je si stále vědom slov sv. Pavla: Co máš, co bys nebyl přijal? A jestliže jsi přijal, proč se chlubíš, jako bys nepřijal?“ (1. Kor. 4, 7.) Vědomí přijatých dobrodiní má vésti k pokorné vděčnosti a nikoliv k sebechvále.

Čím důležitější ctnost, tím více úsilí je třeba vynaložit k jejímu získání. Jaká je cesta k tomu, aby se člověk stal opravdu pokorným?

Především je třeba vroucně se modlit o tuto ctnost, která je základem duchovního života. Čím více kdo pocítuje její nedostatek, čím více se bouří nezkrocená přirozenost, toužící po cti a slávě, tím více je třeba prosit o pokoru srdce.

¹² Moral, lib. X. cap. 16.

Nestačila by však modlitba, kdyby člověk nepřiložil ruku k dílu a nesnažil se sám všemožně o to, aby v duši zapustila hluboké kořeny pokora. Jako každá ctnost, tak i pokora roste cvikem. Duchovní člověk proto usiluje o to, aby celý jeho život byl proniknut pokorou. Pokorně smýšlí, pokorně mluví, pokorně jedná.

Kolik pyšných, marnivých a ješitných myšlenek se člověku stále nabízí! Jak rád si člověk dává přednost před jinými alespoň ve svých myšlenkách! Jak rád uvažuje o své domnělé důležitosti! Zapomíná tak snadno, že sám ze sebe nic není a že jen Bůh jest opravdu důležitý. Proti těmto myšlenkám je třeba bojovat neustálým dosazováním na jejich místo myšlenek pokorných, které stavějí člověka na takové místo, jaké mu podle pravdy patří. Čím větší bude mítí kdo pojetí velikosti a přesáznosti Boží, tím nižší bude jeho smýšlení o sobě samém. A proto je třeba rozjímat stále o velebnosti Boží, o působení Božím, o vlivu Božím na veškerou dění vesmíru a každého, i sebenepatrnějšího tvora, aby jeho duše byla naplněna posvátnou úctou k nekonečnému Bohu. Tato úcta pak vrhá na kolena a učí pokornému smýšlení.

Jaké bude smýšlení člověka, taková bude i jeho řeč. Čím více bude myslet na Boha, tím méně se bude obírat sebou. A proto také tím méně bude mluvit o sobě a tím méně chybovat proti pokoře. Výrazem nitra však není pouze řeč, každým vnějším projevem mluví člověk a odhaluje tajemství své duše. Pokorné smýšlení září z celé bytosti člověka, z každého jeho pohybu, a hlásá třebas nechtěně a neuvědoměle existenci pokory v duši.

Nejlepší potravou pokory jsou však různá pokořování, přijímaná ochotně, s láskou, bez reptání. Denní život se každému postará o dostatečnou dávku takových pokoření, ústrků, úsklebků druhých a různých zahanbení. Záleží mnoho na tom, jak se

¹³ Cf. P. Roberto da Nove, *Piccole virtu*, Vicenza 1981, p. 119 n.

k nim člověk postaví. Není-li v jeho duši dosti síly k pokoře, bude je odmítat a takto se připraví o možnost pokroku v této ctnosti. Pokorný je přijme a za jejich pomoci vystoupí výše v pokoře, neboť tomu, kdo má, bude přidáno. A to pro jeho ochotu a upřímně myšlenou touhu pokračovat v pokoře uchopením každé příležitosti k pokoření.

Pyšným se Bůh protiví, pokorným dává milost, praví Duch svatý v Písmě. (Jak. 4, 6.) Tu je třeba hledat vysvětlení k otázce, proč je pokora základem duchovního života a proč Bůh tolika milostmi naplnil světce. Nalezl v nich propast pokory a proto ji vyplnil svou milostí. Seběmenší projev pýchy je překážkou působení Božího ;jen pokora připravuje v duši půdu, do níž nebeský Hospodář zasévá sémě milosti, které má vzrůst ve strom svatosti a vykvést ve věčnou slávu.

J. D.:

Zavřený chrám

Viděli jsme zlo, nejen projevy zla, katastrofy, neštěstí, krveprolévání, neuvěřitelné ukrutnosti, bídu, hanbu a zkázu, nýbrž zlo samo; viděli jsme jeho ďábelskou tvář, slyšeli jsme jeho ďábelský hlas ve dne v noci téměř po sedm let; to však nebylo vše. To, co se ukazovalo smyslům, to, co se ukazovalo rozumu, bylo jen dočasným a nedokonalým zevním vyjádřením toho vnitřního a daleko hroznějšího zla, které mohlo se viděti jen ve světle víry. Kdo věřil v Boha, trpěl více než ten, kdo nevěřil, neboť cítil to zlo mnohem naléhavěji a skutečněji; měl ovšem proti těm, kteří nevěřili, také výhody, které přináší víra, totiž její posilu, útěchu a jistotu. Za to bolesti byly prudčí, neměřitelné s bolestmi jiných. Brány pekelné byly dokořán otevřeny, miliony mužů, žen a dětí valily se do nich zpupně a vyzývavě s vítězoslavným rykem a jásotem, snažíce se strhnouti s sebou celý

svět a velebíce ďábla všemi slovy. A byly dny hrůzy, kdy nezbývalo jiného než otevřítí Knihu knih a vyhledati v ní slova: Hospodin bude za vás bojovati, a vy budete mlčeti!

A to byl příkaz. Příkaz mlčení a víry. Předpověď budoucnosti. Hospodin bude za vás bojovati. Tedy Hospodin a pouze On sám. A vy budete mlčeti.

Miliony duší nyní pokračují ve své šílené pouti v hrozných prostorech pekla, v pouti věčné. A na zemi opět vstává den jako z kouře, který se vznášel ze spálené Sodomy a Gomorry. Viděli jsme dopuštění a hněv Boží, pak jsme poznali milosrdenství. Smích nám zašel. Nejen smích. Všecka lehkomyslnost, všecka chuť k věcem nepotřebným, všecka ješitnost, zlomyslnost i netrpělivost i chuť k sporům dnes už pozbyly oprávněnosti a kdo by chtěl pokračovati v těchto věcech, byl by podoben tomu, kdo zaspal svůj čas. Čas přeškrtl mnoho věcí. Bylo-li dopuštěno, aby miliony duší vešly nenávratně v záhubu věčnou, jak směšné bylo by počínání těch, kteří chtěli by pokračovati ve svých sporech, zastavených před sedmi lety! Dnes jest první povinností modliti se za duše v očištcí a mluvit k lidem ne o lidech, nýbrž o Bohu, a ještě raději k Bohu. A mluví-li se k lidem o Bohu, jest třeba dbáti toho, co nám Boha nejlépe, nejzřetelněji a nejnaléhavěji připomíná, a to jest Svatý kříž. Ten nahradí všechny výklady, ten jest srozumitelný a jasný. Za války strašil tu jiný kříž, kříž pekelný, proti němuž se mohlo veřejně bojovati jen veřejným vzdáním úcty před Svatým křížem a přede dveřmi chrámovými. Víme, jak se tomu divili vyznavači kříže pekelného, když nás při tom pozorovali, a zdálo se, že jim při tom nebylo volno. A stále platiti budou slova: V tom znamení zvíťazíš!

Několikrát jsem navštívil v posledních týdnech větší venkovské město a chtěl jsem též do kostela. Mají tam chrám zevně veliký a krásný, ale vždy-

cky byl zavřen. Posléze jsem se zeptal kolemjdoucích, je-li ten chrám vždycky zavřen, či zda se též někdy otvírá. Řekli mi, že jest otevřen denně asi půl hodiny, od sedmé ráno, odpoledne pak jen tehdy, je-li pohřeb. Město má téměř deset tisíc obyvatelů. Co říci? Teď se obecně žádá od každého plnění povinností občanských, zvláště pracovních. Snad i místní farář má k věřícím nějaké povinnosti. Zdržme se toho, abychom ho chtěli přetěžovati a trápiti. Ale čím jest kostel? Proč jest věřícím téměř po celý bílý den odnímán? Padl by farář pod tíhou starostí, kdyby nechal chrám několik hodin denně otevřený? A i kdyby se stalo, že by tam někdo některou pokladničku vypáčil, byla by to větší škoda než ta, kterou působí lidem stálé zavření chrámu? Snad se namítne, že tam lidé beztak do kostela nechodí a kdo mermomocí chce, že si může říci kostelníkovi. Ale není tam nikde napsáno, ani kde je kostelník, ani kde je fara, takže cizinec by se musel teprve poptávati. Nu, buďsi! Ale velmi hrubý je ten omyl, že by otevření kostela nebylo nic platno a že by tam beztak nikdo nepřišel. Snad by nepřišel nikdo první den, první týden, snad i po celý rok. Kdo ví! Ale přece by jednou někdo přišel a právě snad ten, jehož zachránění by zachránilo i tisíce jiných. Leckde jsme před dvaceti lety viděli kostely prázdné a nyní bývají přeplněny. A jen málokdo jde zbytečně do kostela. Proč se zmiňovati o zkroušenosti a slzách a odevzdanosti těch, které přistihujeme někdy na modlitbách v odlehlých koutech prázdných chrámů! Kdo může zjistiti, kolik lidí je ošizeno a oloupeno tím, že jsou zavřeny chrámy, v nichž by našli snáze svého Pána! A vždyť se tím od faráře přece nežádá nic, než aby dal zavřít chrám o několik hodin později. On sám tam nemusí býti, nemusí se starati o hosty a baviti je. Tito hosté už se pobaví nějak s Naším Pánem, jenž už sám bude o všechno pečovati a jistě se nebude proto nějak zlobiti a zvláště ne na faráře;

víme přece, že jest rád, přijdou-li lidé k němu, ať ve dne, ať v noci, že si neurčuje návštěvní hodiny a nikdy ho neomrzí styk s lidmi. A je-li chrám zavřen, jest v něm uvězněn, zajat, zavřen i Náš Pán. A nebo lidem se pak zdá, že buď Bůh v chrámě není, či že není to Bůh, kdo tam jest, a že chrám není chrámem, nýbrž jakýmsi nepřístupným cizím domem, kam se nesmí, a na jakých obyčejně visí tabulka, že se žebrota zapovídá, nebo: Pozor, zlý pes! Nu, snad je to jasné a bylo by nerozumno o tom mluvit, kdyby takový případ byl jen jeden; snad by se našla mluva, vysvětlení, snad by se to napravilo cestou soukromou. Ale to právě je to, že takový případ není jeden.

Kdekdo potřebuje blíže ke kříži, u něhož lze pomoci živým i mrtvým. A nyní jest velmi třeba pomoci.

K. Reban

Svatý lid

Otřesené výsledky a zvraty světových dějin vítící se k datům, která prožíváme, změnily z kořene a v hluboké podstatě nejen politický život národů, nýbrž revolučně zasáhly a nutně zasahují všechno myšlení, plánování, všechnu organizaci práce, ale i všechnu etiku v theorii i v praxi. Pole opanoval vítězně nový činitel, *lid*. Různé typy dřívějších demokracií byly jen bledými stíny u srovnání s mocí, s pracovní a vládní methodou, ale také s odpovědností dnešní t. zv. lidové demokracie.

Co tomu říká křesťanství?

Zde nám neběží o politicko-ethické řešení. Máme na mysli nepopiratelnou vzájemnou souvislost všeho přirozeného a nadpřirozeného, světského a křesťanského, lidského a božského. Chtěli bychom naznačiti, že ani lidová politická a státní ústava se neobejde bez křesťanství a naopak, že křesťanství je tu pohotově, by také do těchto nových forem

pospolitosti a práce vlévalo svěží proudy svých pravd a milostí. Pokoušíme se o to, abychom v lidu objevili, co potřebuje doplnění, sankce a zdůvodnění z vyšších oblastí a kterými cestami třeba se brát, abychom měli nejen lid vybavený občanskými právy, nýbrž a to především *lid svatý*, lid, který svým způsobem uskutečňuje myšlenku Boží a věčně zdravé zásady křesťanské. Hledáme *ideu a ethos* lidovlády ve světle víry. Dějiny vypravují o nejednom pokuse, který vycházejí z katolické Církve chtěl spojit lidovládu s bohovládou a ztroskotat jako revoluce nebo jako omyl. A přece Bůh a lidstvo, řád Boží a lidský mají se k sobě jako duch a forma — proto i o lidovládě platí, že na tolik je správná, na kolik se shoduje se zákony Božími, a že i ona ve své motivaci i ve své činnosti závisí na podmínkách nadpřirozených.

Mimo to nás nutně zajímá ještě jiná otázka, totiž kterak ve hromadném útvaru, který na sebe přejímá všechna práva a povinnosti, zachráníme jednotlivou osobnost, jak se musí za takových poměrů chrániti a vychovávat *duše* jednotlivcova, má-li přispěti k dobru obecnému.

I.

Idea a úkol lidovlády se stýká s náboženskou oblastí jako otázka *mravní*. Je-li lid výsostným a konečným zdrojem práva a autority, potom je tento fakt výslednicí duchových i hmotných dějinných vývoju, ale konec konců první studnicí zůstává nadsvětová autorita Boží, Boží moudrost a láska, které s počátkem života a společnosti vložily v ně tyto možnosti a směry vývojové. Ani lidovláda se neobejde bez vyšší, nadlidské instance, bez odvolání se na Boha. V tom právě se tají ono lákavé tajemství, zkoumáme-li věčně, pokud je lidovláda uskutečněním myšlenky Boží. V tom také hranice její kompetence, její hlubší smysl a cíl; i ona musí plniti poslání dané Bohem k oslavě Boží a ku blahu rozumných tvorů.

Tou měrou, jakou jsme si uvědomovali dosah otázek sociálních, vytvářela se vždy soustavněji sociální ethika v duchu katolickém. To učinila theologie již krok další, vážic jevy sociální nejen na váze vlastní mravní normy, nýbrž pronikajíc do spleti a hlubin problémů sociálních, přechasto velmi palčivých - viz pokusy Lva XIII. a Pia XI. o řešení sociálních a hospodářských otázek. Dnes je nám jasno, že svou etiku musí mít také demokracie a v tom že je její výše, že není jenom politickým agitačním programem, nýbrž vystižením faktu, že lid vládnoucí a pořádající věci společné má k tomu mravní oprávnění, mravní povinnosti a cíle. Bylo by žádoucné, aby katolická morálka se dala touto cestou a aplikovala věčné i časné mravnostní zásady na soubor i jednotlivosti lidové politiky, sociologie, hospodářství a kultury. Tolik je nutno hlasitě říci, že také *nad lidem* a nad jeho vládou jsou svrchované mravní zákony a že lid tím, jak svou vládu vykonává, co jest jejím předmětem, cílem a jakých užívá prostředků ke svému cíli, je nositelem veliké *odpovědnosti*. - Mimo chodem řečeno: zdá se nám, že právě tato kapitola je důležitým kusem t. zv. politické výchovy všech občanů, dospělých i mládeže ve škole a v organizacích, ve zbrani i v občanských službách. Myšlenka demokracie tím získá na svém zdůvodnění i na své vážnosti, bude-li s to vykázati se pověřením nejvyšších, transcendentálních duchovních a mravních hodnot.

Lidovláda zakládá ve mnohých věcech nová *právní pojetí* základních pilířů lidské společnosti. Zájmy jedince, rodin a celku se často kříží. Nemá-li projev zákonodárné nebo administrativní moci v lidovládě buditi dojem, že je prostě resultátem mocenským daným seskupením sil politických, musí se opírat i o ethické předpoklady a musí souhlasiti s neměnnými, naprostými právními axiomy. Také tato právní stránka demokracie má mnohé styčné body s křesťanskými pojmy a sna-

hami, které usilují o to, by právo a ctnost co možná byly totožné.

Zdůrazňujeme: základem veřejné moci ve státě, v národě, ve všech oborech společných zájmů, ve všech drobnějších útvarech sociálních, všude je lid. *Lid ručí dnes za mír, sociální spravedlnost, kulturu.* To ochotně uznáváme a duchovní síly katolictví k tomu poctivě spolupracují vidouce v tom smysl hodiny světových dějin, ono dobové a sociální poslání křesťanství, jež z vůle Boží máme uskutečňovati. Připomínáme však jak demokratické soustavě, tak lidem a činitelům, kteří ji provádějí:

Vláda lidu jako taková musí respektovati, že náboženství křesťanské jest a zůstává pro lid *naléhavostí*, aktualitou. Toť faktum dogmatické, protože také lidovláda musí viděti podstatný vztah mezi Bohem a člověkem i jeho dílem. Je to závěr filosofický a kritický, protože plyne z rozumné úvahy a z přesného posouzení všech přirozených skutečností. Historicky vzato zůstává křesťanství při nejmenším velikou, největší tradicí lidstva - a toto platí zvláště o křesťanské tradici v našem lidu, jeho tvorbě a životě - tradicí, která je vždy živá. A přihlédneme-li blíže, vidíme, že přes všecku laicisaci života křesťanství zůstává trvale velikým zájmem lidu - proto již prakticky vzato musí vláda lidu stavěti se k němu kladně.

A nositelům lidové moci zákonodárné, správní a výkonné, nositelům lidové kultury, organisátorům práce dlužno připamatovati mravní závazky vůdců demokratických, organisací, tisku a propagace a kultury vůbec, všech podniků a práce.

II.

Klademe si otázku, čím se může státi křesťanství lidu v jeho politické a sociální koncepci a práci ve velkém duševním i hmotném hospodářství státu a jeho vrstev.

Také lid řešící největší problémy politické, kul-

turní, sociální a jinaké musí správně zaměřiti své úsilí extensivní a intenzivní. Je přirozené, že se v prvních příbojích moc lidu rozlévá hlavně do šíře, dobývajíce vždy nových posic: za vítězstvím politickým jde v zápětí zlidovění, znárodnění nejdůležitějších posic národohospodářských, kulturních atd. Ale čím dříve tím lépe, jestliže lid pochopí, že množství není vším, že síla je v nitru, v důvodech, v právu, v myšlenkách, v činech pro dobro všech: k tendenci extensivní se musí co nejdříve připojiti tendence intenzivní. Často se říká, že nestačí demokratická forma, nýbrž že zde musí býti demokratický duch. Ano, o ducha běží, o produševnění lidového života a jeho cílů. Život velikých celků, řízených z nadřaděných jednotných, obrovských center, je blízký nebezpečí mechanismu, materialismu, sobectví a jednostrannosti. Lid nemůže přestati na tom, že má sociální a lidovou konstituci, lid sám v sobě musí býti sociální, spravedlivý, ukázněný, duševně a mravně zdravý. Kvantitativním růstem společnosti a vždy větší komplikací všech vztahů dochází k tomu, že naléhavěji než kdy jindy buší na brány vědomí a svědomí všech otázka povinnosti, práce, řízení společnosti, svobody individuální, rodinné a stavovské. Nechceme-li hřešiti proti duchu, proti duši a proti mravním citům lidu, musíme šetřiti určitých mezí i cest, majících nadčasovou platnost, protože mají také původ a zdroj vyšší, než jaké má to či ono opatření veřejných instancí. Demokratickým zřízením požadovaná jednota a rovnost všech bude jenom mechanismem, nebude-li odvozena z vyšších pramenů.

Nemyslíte, že bude třeba náboženství?, křesťanství?

Či je nahradí věda a práce něčím jiným? - Jsme přesvědčeni, že čím hlouběji budou o to obě kategorie, věda a práce, usilovati, tím blíže se vrátí ke křesťanskému pojetí, k víře v Boha, se kterou stojí a padá vše, i společnost, kultura, národ, stát, práce

a řád. Čím chcete vyplniti zdůvodnění jednoty, vnitřní jednoty, která by překlenula všechny vnější rozdíly, neužijete-li k tomu myšlenky jednoho Boha Otce a Vykupitele, myšlenky člověka jako jednoho díla Boha Tvůrce, jemuž dán jeden a týž konečný cíl? Chcete se ve snaze o jakési posvěcení teorií sociálních uchýlovati k nějaké mystice mlhovitě místo k těmto jasným faktům, ale nadpřirozeným faktům?

Měly by býti vítány všechny kladné vlivy, posilující lidovou morálku. A měly by si býti vědomy odpovědnosti všechny prostředky, z nichž lid čerpá názory, hesla, záliby a nenávisť. Měli bychom mírniti davové psychosy, neužívejme hesel, sugestivnosti, demagogie. Zesilujme naopak smysl pro mravnost, spravedlnost a odpovědnost jednotlivcovu - nepřenášejme jí lhostejně na celek, na poměry. Zvláště mládež chraňme před těmito stíny a dejme jí duševně růsti na výsluní pravdy a mravní neporušenosti. Čím větší bude počet nositelů lidovlády, tím více záleží na tom, aby každý z nich byl nedotčený, bez kazu.

Čím zachováme lid na drahách správného životního názoru a mravního řádu?

Živým stykem s katolickým Kredem, mravním zákonem a se zdroji milosti. Musíme lid s úrovně přirozené vésti na úroveň nadpřirozenou, ze společnosti přirozené do nadpřirozené.

Křesťanská anthropologie odpovídá k záhadě lidské bytosti a popisuje realisticky a ideálně zároveň přirozenost jednotlivého člověka; kdybychom se mýlili v těchto věcech, nezorganisujeme řádné společnosti. Sociologie křesťanská kreslí obraz ideálně vytvořené společenské skladby.

Mravní zákon křesťanský je nejlepší ochranou přirozených dober. Každá ctnost i každý hřích mají stránku sociální. Vznikají ve vůli jedincově, ale nezanikají v ní, nýbrž překračují individualitu a nesou svůj vliv dále do širších a širších kruhů společnosti. Morálka křesťanská spočívá na dvou

základních přikázáních lásky k Bohu a ku bližnímu. Je to vlastně jedna a táž láska. Bůh mi velí milovati všechny lidi, všem dobro chtíti i působiti. Jak velkolepý byl by dóm lidské společnosti, kdybychom jej budovali na lásce, která pramení z Boha. Nezapomínejme, že by bylo triumfem lidské společnosti, kdyby pojátkem jejím se stala ne nadiktovaná nutnost, nad kterou bdí státní orgán bezpečnostní, ani názor tlumočený záplavou slov tisku a rozhlasu, ne přesvědčení, nýbrž *láska*. Ona duchovní velmoc, která učí lidská srdce milovati všechny bez rozdílů plemenných, sociálních, kulturních, a to milovati skutky účinné lásky, ta velmoc nesmí býti vyřazena ze života lidového.

Kristus nás bude souditi podle dobrých skutků, které jsme konali či nekonali pro své bližní: hle, zde je zřejmo, že každý z nás je vázán ke společnosti, ku svým bližním, a to k těm, kdo ho potřebují. Není křesťanství něčím nepraktickým, něčím jednostranně a upřílišněně zaměřeným kamsi do nadzemí - nýbrž je veličinou, která má primérní síly a význam pro vezdejší společný život lidu.

Lid a Církev, Církev a lid jsou tedy v těsné vzájemnosti. Mají si co navzájem dáti, vyměňují si své dary. Lid musí Církvi dáti *svobodu, právo, možnosti* k její službě Bohu a lidem - to náleží k jeho povinnostem, chce-li vpravdě lidu pomáhati v jeho nejvyšších potřebách, v nichž vlivů a požehnání Církve nikdo nenahradí.

III.

A co dává Církev lidu? - Čím působí církevní křesťanství na lidovou spopolitost?

Něčím, co nelze zvažiti, co se vymyká měření a počtu, ale přece tu jest a vidíme jeho stopy, jeho účinky a projevy. Církev dává ne pouze jedincům, nýbrž celé společnosti *milost*. - A toť ono nejvyšší, co převyšuje nesmírně všechny vlivy přirozené. Můžeme viděti prameny, ze kterých se milost vlévá do života, milosti samé nevidíme - shledáváme se

však s jejími účinky, při čemž ovšem padá na váhu především svobodná vůle a věrnost křesťana, který milost přijímá, a vnější příznivé či nepříznivé situace, které působí, že role, kam padá símě milosti, přináší užitek rozmanitý, ano že také zplání nebo plodí ze sebe hloží a bodláčí.

Uvažujte o tom, kterak *křest* je zdrojem společnosti. Nový člen rodiny Boží, pokřtěný, se začleňuje do tajemného Těla Kristova jako Jeho úd. Otevírají se mu nedozírné budoucí možnosti, ale také spočine na něm tíha závazků, závazků k Bohu, k sobě samému, ale v míře nejrozsáhlejší ke společnosti. Křest je vstup, introit do společnosti, která chce býti nejlepší společností, dokonale plní také všechny zřetele a úkoly vespolečné mezi lidmi, úkoly práce a budování. V plné síle vstupuje tato milost do duše *Eucharistií*. - Bylo by omylem, kdybychom se domnívali, že Eucharistie je pouze privatissimum, nejosobnější, nejintimnější pouto mezi Bohem a duší. Jest jím, ano, ale je zároveň obrovským reservoárem sociálních sil. Kde jinde mohutněji dochází výrazu pravda, že všichni jsme v Bohu dětmi a v Kristu bratřími, že ze všech jedinců srůstáme ve společný organismus a že tak, jako máme všichni jeden chléb duše, tak máme jedno poslání, žít a tvořit, aby kolem dokola vše se stalo královstvím Kristovým? Eucharistie není jenom „poutem jednoty“ (Augustin) pro Církev, nýbrž i pro čistě přirozené, lidské vztahy sociální. - Svátost *pokání* má rovněž vysloveně sociální ráz a účinky. Je mravním obrozením jedincovým: nemá to význam pro celek, aby každá buňka ochuravěla zase ozdravěla? K tomu přistupuje vyléčení sociálních poruch zpovědí: kolik manželských neshod srovnáno, kolik rodinných různic mezi rodiči a dětmi, mezi příbuznými odstraněno vlivem zpovědi... Jaká to ochrana lidského života, zdraví, duševní neporušenosti, jaká záštita čistoty individuální, rodinné a všeobecné, jaké zajištění majetku, práva, cti, dobrého jména, pravdomluvnosti a

věrnosti, nad nimiž bdí svátost pokání, jichž poruchám předchází neb aspoň je hojí a restituuje stav právní. . . Býváme nejslabšími na prahu samostatného života, kdy hrozí nebezpečí, že nás bude unášet proud vášní. Tu z nás činí muže, hrdiny, vojíny Boží, svátost posily v Duchu svatém, *biřmování*. Býváme nejslabší duší i tělem na lůžku smrtelném: pozorujte, jak krásně *Pomazání* nemocných šetrně a láskyplně vynímá nás ze spolku živých, by nás nachystalo pro veliké společenství dokonalých v nebesích . . . Jakou službu koná tato svátost lidské společnosti, když takto ozařuje, posvěcuje žalostně ubohé naše trosky tělesné, jak vede nás k tomu, bychom k odcházejícím z tohoto života se chovali co nejkrásněji . . . Nejednou aspoň při této poslední příležitosti se napraví, co po desetiletí naší vinou rozrušovalo společný život. A jsou tu svátosti vysloveně sociální: *Kněžství*, které udržuje nadpřirozenou společnost, a *manželství*, které je životní podmínkou a studnicí pro celou společnost národů a států. Již to, co Církev koná pro dobro manželství a rodiny, samo o sobě stačí, by se s ní počítalo a aby se před ní společnost neuzavírala. Církev rozšiřuje tento posvětný vliv na všechny obory života lidu, a jako dodává manželství jeho důstojnosti, tak povznáší na vyšší hlediska všecken lidový život.

Bohatým sociálním činitelem jest Oběť Nového Zákona, Mše sv. Kristus nás všechny v sebe pojímá a obětuje Otcí. Jsme jedno v Kristu, jedno ku povinnosti a práci, jedno ku právu a oslavě. Každá Mše sv. jest obětí společnou všech a za všechny: přehradu časů, stavů, národů a všechny ostatní se hroučí - jsme jedním lidem v Kristu a v Církvi. *Společně* se Mší sv. Bohu klaníme, společně prosíme za všechny a za všechno. Pokrm duše, který přijímáme u oltářního stolu, nás opět sjednocuje v jedné víře i lásce.

Slovo Boží vychovává lid ku pravdě, mravnosti a lásce. Totéž Evangelium platí boháči i žebráku,

každému pomáhá přes nejstrmější vrcholky na životní pouti. Kdyby si náš lid dovedl více vážit slova Božího, jistě by se změnily jeho vzájemné vztahy, a to k lepšímu. Nedalo by nám zapadati do všednosti, do modloslužby peněz, do nelásky a jiných nesociálních zjevů.

Ani prostá lidová pobožnost není bezvýznamná. Již tím, že hovoří k srdci nejrůznějších lidí, že zduchovňuje jejich zájem, že modlitbou a písní dociluje toho, že se stáváme všichni jedním srdcem a jednou duší - již tím staví v srdcích základy dobrého společného života všeho lidu. Lidová pobožnost užívá forem a obsahů prostě lidových, tradičních, ale budí k životu bez počtu umělecké projevy a to vše samo o sobě již je tmelem sjednocujícím a harmonisujícím mnohé v krásnou jednotu.

Církevní rok a liturgie církevní vůbec osvěžují a soustavně zušlechťují pospolitost rodinnou, jednotu našich obcí, stavů, krajů a celého lidu. Kolik sociální souhry a vyrovnání bylo na př. v takovém božítělovém průvodu, ve kterém pokorně a zbožně kráčeli mladí i staří, slabí i silní, bohatí i chudí, členové všech stavů a cechů . . . Jsou mezníky a křižovatky v životě jednotlivců i větších kruhů a národních celků, kde se setkávají radost i bolest, úkol a odměna a steré jiné veliké události. Blaze lidu, který si dovede své radosti i žalosti posvětit a povznést je nad prózu nezbytnosti, konvenčnosti, mechanismu. Čím jest olej v ložisku stroje - tím tento vyšší prvek, křesťanský živel, v orgánech soukromého i veřejného života.

Touto cestou vede tedy Kristus, onen největší přítel lidu, skrze svou Církev jednotlivce i lid bezpečně a dobrotivě životem. Písmo svaté i Liturgie jsou knihami této životní moudrosti a ohnisky, ze kterých srší déšť jisker, nadpřirozených sil, milostí, abychom byli s to sami i v zástupech putovati křesťansky cestami života. Učí nás pravé pospolitosti a vytvářejí život lidu jako život dítek Božích. Každému se dostává svého práva, každému

také jeho povinnosti. Autorita nabývá zdůvodnění, ale zároveň je sevřena mravními hranicemi, by se nezvrhala ani v anarchii ani v tyranství.

Lidu se plně přiznává jeho - řekněme to přímo - suverenita, ale také jeho odpovědnost a závazky. Jedinec nezaniká v množství. Lidská duše zůstává nepomíjející a neopomenutelnou hodnotou. Jenom z krásných duší vyroste krásná společnost. Vše, co rozrušuje duši, rozrušuje také společnost našeho lidu.

Z křesťanských jedinců, z křesťanských rodin, z křesťanských stavů mužů a jinochů, žen a dívek, z křesťansky řízených a prožívaných životních povolání, z křesťanského kraje a národa - roste také *křesťanský, svatý lid*.

Štasten lid, jehož Bohem je Hospodin . . .

(Ž. 143, 15).

M. F. Dvořáková:

Nebem je patření na Tebe, Bože

Dobývá krásu, kdo pro Tebe má tu mládí, a vydechuje pokoru, kdo pro Tebe má tu stáří. Pokora je sluncem. Slunce se na zem usmívá, když pod ním poupata rozkvétají v nádherné květy. Pokora je vůní, po které lze najít krásu. Pokora je tichem, ve kterém lze uslyšet její hlas.

Ale trvá to, trvá to, než si člověk řekne, že už je stár, a než si to přizná, jde snad už hezky dlouho kolem lidské mládí bez slunce, bez vůně, bez ticha k dobývání krásy. To proto, že si asi příliš uvykl dívat se časnými očima a příliš málo postřehl, že Tvé království z tohoto světa není. Uvykl vytesávat tvary. A teď se nechápavě dívá po lidech, kterým vidí na očích, že ty, které vytesává, už nemají pro ně půvabu. Bojí se jim uvěřit. Celý život tesal. Nedovede nic jiného. Tesá, tesá, musí jim dokázat, že se mýlí, sobě si to musí dokázat, ale na očích jim vidí totéž a čím dál zřetelněji.

Kolem usychají květy, vzduch je těžký po pachu potu, zadrž jeho ruku, v hlomozu jeho ran není slyšet krásu!

Když mi dokážou tolik omylů, tolik opomenutí, tolik skutků, tolik slov, tolik myšlenek, kterými bych opravdu byl hřešil, co tu ze mne zbude! a teď, když už mne začínají opouštět síly. Nechápou mne, nevšímají si, jak mne to od nich bolí, zapomněli, že pro ně jsem pracoval, že jsem se tu o ně staral, že jsem tu pro ně žil, k vůli nim, že jsem vyčerpával svou sílu. Povím jim to. Povím. Postavím jim to před oči, před ty oči, které mne vidí jen ubohého, ať taky tohle vidí! a nechají mne na pokoji. Tváří se, jako bych jim tím ještě ubližoval? Řekl jsem jim toho asi málo, tak jim připomenu tedy všechno. Proč jste to tedy dělal? Proč? Proč? Ano, proč?! Tak přece mysleli, že to byla láska. Mysleli, ale nyní už to nemyslí.

Mají-li pravdu?! Ještě víc by jí řeklo snad mé srdce. Ještě víc. Daleko víc. Pryč! Pryč! Koho to odháním? To nebylo mé srdce! To nemůže být mé srdce! Život je bez konce a mne opouští už síla, kdyby to říkalo mé srdce, byl bych na tom hůř než každý žebrák. Nad žebrákem se tu slitovávají lidé pro Boží milosrdenství. Až by se mne Pán Bůh zeptal po své hřivně, musel bych mu odpovědět, že o ní nevím. Že jsem myslel, že ji mám, a když jsem zpozoroval, že se mýlím, bylo pozdě, neměl jsem už sílu jít ji najít.

Utichne po tomhle srdce? Mluvílo to přece jeho srdce!

Mládí spoludobývá s Tvým Synem svět pro Tvé království, rozhojňuje počet Tvých hřiven, ale nemohoucí stáří dostává od Tebe Tvé království darem.

Povídala maminka malé Aničce: „Tatínka a mne a bratříčka Venouška a sestřičku Mařenku a Anežku Dolejších a hračky a vůbec všechno, co máš a dostáváš, ti dává tvůj nebeský Otec. Vidiš,

jak tě má rád. Buď proto vždycky hodná a mysl si na to, že jsi stále u Něho.“

„Mysli na to, že jsi Boží dítě, a potom nehřešíš“, řekl tatínek Venouškovi, když dorůstal, a řekla Aničce, když dorůstala, maminka.

Syn a dcera, jak dospívali, přidávali se k Tvému Synu, aby tu byli pro totéž, proč on se stal člověkem. Když si nevěděli s něčím rady, obrátili se na Něho, aby pak učinili, co jim rozkáže. Ze slov, kterými nazval vinným kmenem sebe a jeho ratolestmi je a ještě z jiných a jiných věcí jim začínalo být zřejmé, že v něm a z něho a skrze něho se stal člověk Tvým dítětem, a za jméno svého života dobytelskou touhou mládí po kráse přijali jméno jeho.

Že měli před Tebou úctu a žili z Tvého Syna, v důstojný chrám Tvé lásky, rostlo jejich tělo.

Dospěli.

A přišly nepohody a stíraly jim s dobytelské touhy po kráse mládí a setřely je. A přišla zima lidských srdcí a navála v ně chlad. A přišel svět, aby jim svítil a zahříval je místo Tvé pravdy.

Obstojí? Obstojí?

Dospěli, aby byli vybaveni pro rozprůdřený litý boj pro Tvé království.

Podle moci, jakou nad nimi mají nepohody, mají poznávat, co je teď Tvého Syna a co je jejich, a mají se svého vzdát. Chlad, který se v ně navál z lidských srdcí, mají prohřát láskou Tvou. A svět odevšad v ně vnikající přetvoříš v nich ve své království.

Ó kdyby viděli, co v nich tvoříš, žehnali by hodině jeho strašných vpádů.

Budou se modlit jako Tvůj Syn, abys odňal od nich kalich soužení a bolesti, ó kéž by se modlili dál, aby však ne jejich vůle, ale Tvá se stala!

Budou si připadat jako od Tebe opuštění, ó kéž se Ti proto nezaleknou odevzdat svého ducha!

Přijde stáří, vysílení zápasem, krvácením ran,

katastrofami celoživotního úsilí o Tebe. Pro stáří si člověk může prací jakž takž zajistit leda hmotné blaho, může si tu pro ně připravovat jen potěšení očím časným, v zápase o Tebe však každý na konec tu ztroskotá, protože jinak by v Tobě neutonul.

Stáří už neudrží vesla, aby mohlo jimi dávat své lodičce ještě směr. Ale až se jim lodička překotí a oni se v Tobě osmělí, najednou budou moci být rádi, že tady jejich putování takhle skončí. Všude, kam se podívají, uvidí jen a jen Tebe a zase Tebe. Když chtěli, aby je tu měla Tvá láska, ano, měli k tomu od Tebe vesla, ale teď, když už jsou nemožoucí, neseš si je sobě sám. Docela sám.

Mládí by Tě nemilovalo, kdyby nevynakládalo všechno, co má, jen aby co nejrychleji a nejdále dospělo do Tvé lásky. S úsměvem pokory před krásou budou je smět sledovat očima, šťastni, že Ti tu budou smět být k tomu, abys z nich tvořil tichou hladinu, aby nebyla zdržována plavba nikoho, kdo vplouvá ve Tvou lásku.

Ten, komu se právě prolamuje jeho loď, ať se nechytá jejího prámu, ať se po něm nežene k ostrovu, který si vykreslil bázní, který však není! Mluvílo to jeho srdce.

Jen se neboj uvidět svou hříšnost a svou nemožoucí ubohost tak, jak je. To ti bude jen vypravovat, že je Pán Bůh hodný, když i takhle, jak jsi, tě má rád. Ty jsi se na sebe díval jako na příčinu, pro kterou bys směl jednou do nebe, a vidíš, tou příčinou nejsi, tou je jeho láska. Čekal jsi v nebi blaho ze sebe odměněného, ano říkal sis v pokoře, že možná tak odměněného, že by se to spíše mělo jmenovat obdarování, ale nebem je patření na Něho. Buď tu k jeho lásce a dorosteš v nebe. Už se sebe neboj. Ty pro ten růst nic neznamenáš. Buď tu se vším klidně jen k jeho lásce. To je smyslem tvého života. Ne ty.

Mládí svou dobovatelskou touhou po kráse buď má rádo Tebe a ze všeho Tebou stvořeného buduje Tvé lásce chrám, anebo zůstává jen u půvabu

stvořeného, a že časné oči na budování chrámu Tvé lásky nevidí, nestaví jej, nestaví.

Dospělý věk je buď s Tvým Synem, anebo proti Němu.

Stáří má něhu Ducha Utěšitele, anebo zoufalství a lež a nenávisť a vraždění satanovo.

V lásce Ducha Svatého v chrámě kleká stáří, aby se v něm stalo modlitbou chvály Nejsvětější Trojice, v něm a ve všech, kdo, protože jej staví anebo hájí, hledí rozeznávat tvary. Snad právě jak jsou zabráněni ve svůj úkol, nevidí, jak jim v duši vchází, ale až pozvednou oči k Tomu, komu staví a bojují, začnou mu najednou říkat, čeho je jejich duše plna.

Ó zůstaň jen klečeti, stáří, a nevstávej a nechod k nim, aby ses přesvědčilo, co jsi v nich vykonal. To je věc Boží, k čemu jsi kdy stavěl a bojoval a teď klečíš. Ne tvou. Co chceš u nich? Aby ti řekli něco o tobě? Neboř, neboř to, k čemu tě tu má Bůh.

Z listů sv. Jana Zlatoústého¹

K nejvýznačnějším mužům křesťanského starověku na Východě nutno počítati sv. Jana Zlatoústého. Pocházel z Antiochie, kde se kolem roku 354 narodil, jako syn vyššího vojenského důstojníka. Nabyv potřebného vzdělání řečnického a státoprávního, věnoval se s počátku advokacii. Záhy však tuto dráhu opustil a začal v samotě a v tiché odloučenosti od světa podrobně studovati Písma svatá. Jako zralý muž se stal jáhnem ve svém rodném městě, kde byl ustanoven jako kazatel v biskupském chrámě. Pověst o jeho výmluvnosti pronikla až do Cařihradu, kde byl roku 398 zvolen patriarchou. Horlivost pro odstraňování různých zlořádů, celá řada osobních nepřátel - to vše způsobi-

¹ Některé menší pasáže, které se více méně nehodí pro naše poměry XX. století, jsou vynechány.

lo, že horlivý pastýř duší musel odejít do vyhnanství. Velikým útrapám svízelného života v nehostinné Armenii však předčasně podlehl.

Jak jeho řeči, tak i jeho listy působí hluboký dojem na čtenáře, mluvilť Jan především k srdci. Jeho sloh, věrný obraz těsného spojení hluboce věřícího ducha křesťanského a klasické dokonalosti slohové, je jasný, mohutný, ba přímo strhující, a přece srdečný a vřelý. Mluva jeho je oživena mnohými obrazy a podobenstvími. Velmi zajímavým způsobem navazuje na současné poměry, a tím cena jeho spisů ovšem jen roste; dorážely totiž tehdy mocně na Církev vlny cesaropapismu.

Podáváme čtenářům ukázkou z listů, které napsal svatý Jan jáhence Olympii. Starověk totiž stkví se nejen celou řadou slavných mužů, nýbrž může se vykázati i znamenitými ženami, které zasvětily svůj život vyšším ideálům dokonalosti a svatosti. Olympia totiž, ovdověvši v mladistvém věku, zřekla se veškerého bohatství a nádhery tohoto světa ve prospěch chudých, aby mohla uskutečniti svou dávnou touhu - život v tuhém pokání, zasvěcený jen boji o svatost a dokonalost života.

Listů sv. Jana, zaslaných jáhence Olympii, se nám zachovalo sedmnáct. Psány jsou sice především Olympii, ale podle slov samého pisatele se hodí pro každého křesťana. Není pochyby, že četba těchto listů může ještě dnes mnoho prospěti pro rozmach a rozkvět náboženského života.

Olympii, ctihodné paní, list první.

JAN, biskup, posílá milé jáhence Olympii svůj pozdrav v Pánu.

Umínil jsem si zmírniti tvůj zármutek a rozptýliti myšlenky, které nahromadily tyto mraky. Co znepokojuje tvou mysl? Co se tak velice trápíš? Pravda, přítomná doba, která na Církev přikvapila, je smutná a zasmušilá. Nikde není světla, které

by poněkud ozářilo hustou noc. Všecko spěje vstříc záhubě a zkaženost světa se stává čím dál, tím větší. Vím to já a známo je to všem lidem. Nastíním tobě, chceš-li, obraz všeho toho, co se přihodilo, abys mohla sobě učiniti tím živější představu o tom.

Představ si moře, jak z nejhlubších propastí do výše se vzdouvá, jak mrtvoly po něm plovou, ke dnu klesají! Představ si trosky lidí, strhané plachty, zlomené stožáry, vesla, jež lodníkům z rukou vypadla, lodníky, jak rukama i nohama k trámům přimknuti si neví rady, nýbrž jen vzdychají, bědují a naříkají! To vše si představ! Představ si, že není viděti ani nebe, ani země, vše jest v husté noci a temnotě, takže jeden druhého ani viděti nemůže, že vlny hučí a obludy mořské, plující ze všech stran, napadají! - Pak máš obraz nynějších poměrů Církve.

Proč vlastně se snažím popsati to, co popsáno ani býti nemůže? Ať hledám k znázornění odporných těchto událostí obraz jakýkoliv, abych ti je zcela znázornil, žádného nenalézám.

Ačkoliv všechno znám dobře, přece neztrácím naděje na lepší časy. Ustavičně vzpomínám na všemocného Vládce okrsku zemského, který v moudrosti své může každou bouři, každý nečas utišiti a jediným pokynutím vši nepohodě konec učiniti. On nečiní tak ihned. Zvykem jeho bývá nečiniti protivěnkám konec hned na počátku. Teprve když nabyly vrchu, když neštěstí dosáhlo vrcholu, když mnozí se již vzdali veškeré naděje a myslí, že není již pomoci, pak teprve tvořívá Bůh divy, o nichž se lidem ani nezdálo. Činí tak, buď aby ukázal svou moc, buď aby se ti, jež trápení potkalo, cvičili v trpělivosti. Neztrácej proto naději. Pouze jedno neštěstí, pouze jedna zkouška jest, již jest se nám obávati, a tou je hřích, jak jsem ti říkal nesčíslněkrát. Vše ostatní, ať je to cokolivěk: úklady nepřátel rozezlených, nepřátelství, podvod, křivé žaloby, ztráta statků, vyhnanství, břitké meče, bouře na moři, zkáza celého světa - vše je pouhou hříč-

kou, ježto vše je pomíjející. Vše to trvá jen krátký čas, dotýká se jen smrtelného těla, ale nemůže nikterak uškoditi bdělé duši. Proto, aby naznačil sv. Pavel nicotu všech pozemských radostí a žalostí, používá jedinké věty: „Ty věci, které se vidí, jsou pomíjející.“ Proč se děsíš věcí, které jsou časné a jako vlny proudu plynou? Takové jsou všechny věci tohoto světa: šťastné a nešťastné! Prorok jeden přirovnává přítomnost ne s travou, nýbrž s věcí, která je mnohem křehčí, totiž s květem trávy. Přirovnává k němu ne snad jen část lidského blaha, na příklad bohatství, rozkoš, čest, moc nebo vážnost, nýbrž zahrnuje vše, co lidem se zdá drahocenným a skvělým, jedním slovem: slávu, a praví, že obrazem jejím je květ trávy. „... všeliká sláva jeho (člověka) jako květ trávy.“

„Ale neštěstí jest obtížným břemenem,“ pravíš. Podívej se, na jakém obraze toto bývá znázorněno a uč se tím opovrhovati! Isaiáš srovnává urážky, potupu, nadávky a pohanu nepřátel se starým šatem, jež moli strávili, s vlnou, jež rozžrána jest od červů. Užívá těchto slov: „... nebojte se pohanění lidského a rouhání jejich nestrachujte se. Nebo jako roucho, tak jísti je bude červ, a jako vlnu, tak sežere je mol.“

Nedej se ničím, co se děje, odstrašiti! Nebeř útočiště k tomu nebo onomu; neboň se za stínem! Vždyť pomoc lidská není nic jiného, než stín. Vzývej Ježíše, jemuž sloužíš bez ustání, aby alespoň hlavu naklonil, a všechny strasti najednou pomínou. A když jsi modlitbu svou dokonala a neštěstí hned nepřestalo, pomni, že Bůh nemívá ve zvyku strastem ihned učiniti konec. Když bouře, jak jsem již pravil, stala se všeobecnou, když ti, kteří boj vyvolali, neví již o zlu, jež by mohli ještě způsobiti, pak teprve zavádí Bůh klid a věrné své přivádí do poměrů, o nichž ani tušení nemají. Bůh zajisté nemůže učiniti jen tolik dobrého, kolik my očekáváme anebo doufáme, ale nekonečně více. Proto praví sv. Pavel: „Tomu pak, jenž může všecko učiniti, mno-

hem více, než prosíme, nebo rozumíme . . . , tomu budiž sláva v Církvi.“

Nemohl On zabrániti, aby mládenci oni nebyli hozeni do pece ohnivé? On to však neučinil, aby z toho mohli míti nade vší míru větší užitek. To bylo příčinou, že je nechal upadnouti do rukou barbarů, že nechal připraviti rozžhavenou pec; dal potom hněvu a vzteku královu tak velice vzplátnouti, že je dal na rukou a nohou svázati a do ohně uvrhnouti. Všichni diváci zoufali nad záchranou jejich, ale právě tu se zjevila divuplná moc a síla Boha způsobem tak podivuhodným a v míře tak skvělé. Oheň byl spoután a ti, kteří byli svázáni, byli svých pout zbaveni. Ohnivá pec byla proměněna ve chrám a žár v rosu, krásnější a skvělejší než palác královský. Oheň, jenž všecko stravuje, i věci sebe pevnější, jenž kovy, železo, kámen ničí, ani vlasů jejich strávití nemohl. Harmonický tento chor stál uprostřed plamenů a zval tvory viditelné a neviditelné ke zpěvu. Aby vděčnost svou ukázali, vysílají chvalozpěv díků a oslavují Boha za to, že byli svázáni, podle úmyslu nepřátel upáleni, že byli z vlasti vypuzeni, do zajetí odvedeni, o svobodu, domov a obydlí oloupeni, v bídu uvrženi a že museli v zemi nepřátel žítí. - Tak zajisté jedná vděčný a ušlechtilý duch, že díky vzdává i za protiventství!

Když zloba nepřátel dosáhla vrcholu a naplnila veškerou míru, co mohli nepřátelé učiniti horšího než usmrtiti nevinné? Když hrdinnost bojovníků sdostatek byla potvrzena, koruna uvita, když čest i krásu jmen jejich nemohlo již nic zvětšiti, tu ukončena veškerá jejich muka, a ten, který rozkázal nejprve rozžhavití pec, jenž je odsoudil k tomu trestu, tentýž stává se hlasatelem slávy jejich: tisícerým chvalozpěvem je velebí a oslavuje zázrak, který učinil Hospodin. Káže zhotoviti listy ke všem národům a dává v nich vylíčiti celou událost a sám je rozšiřuje. Hlasatel zajisté, jenž zasluhuje vší víry!

Vidiš, jak je Bůh starostlivý a moudrý? Znáš

zázraky, které mimo očekávání lidí učinil? Poznáváš jeho dobrotu a jeho péči? Ničím se tedy nedej znepokojiti! Děkuj Bohu ve všem, chval, veleb a podivuj se jemu, a kdybys i sebevětší bouři a nepokoj před sebou viděla, přece nedej se vyrušiti z klidu svého! Sebevětší nebezpečí, jež úplnou záhubou všem hrozí, moc Boží nezeslabí. On může kleslé vzpřímiti, zbloudilé znovu na pravou cestu uvésti, ty, kteří pohoršeni byli, může napravit, kteří tisícerými hříchy se poskvřnili, může očistiti a ctnostnými očiniti. On může mrtvé k životu přivést; co bylo poroucháno, tomu může dřívější lesk dát, a co je staré, může obnoviti.

Když tomu, co není, může poručiti, aby bylo, když vše, co vidíme, z ničeho může vytvořiti, pak zajisté bude moci i co porušeno, co zkaženo, opět zlepšiti. Pravda: mnoho je těch, kteří jdou vstříc svému zahynutí, mnoho těch, kteří přítomnými poměry se dávají pohoršiti, ale vždyť podobné události se již často přihodily a šťastně zase skončily.

Pravíš: Ten byl zbaven svého úřadu a jiný, mocnější a nešlechetnější naň dosazen. Proč se proto znepokojuješ? Kristus byl na kříži přibit a Barabáš na žádost lidu propuštěn na svobodu. Zaslepený lid chtěl míti raději vraha než osvoboditele a dobrodince svého. Nemyslíš, že se tehdy mnozí tím horšili a že mnohým to stačilo k zahynutí? Chci v této věci jíti trochu dále. Nemusil ten, jenž na kříž byl přibit, ihned po svém narození vlast svou opustiti a do tak vzdálené země uprchnouti? A jakého krveprolití bylo to příčinou? Kolik nevinných dítek bylo zavražděno? Všichni nedospělí byli jako v boji nějakém usmrceni. Od mateřských prsou byli kojenci odtrženi, ještě mléko teklo z úst jejich, když pod mečem museli život svůj položit. Která truchlohra může býti hroznější nebo ukrutnější? A učinil to ten, jenž hledal Krista usmrtiti. Bůh byl tak shovívavý, že tak tragickou zlobu dopustil. Takové proudy krve tekly a On to strpěl. Připustil to, ač bylo v moci jeho tomu zabrániti. Vždyť shovíva-

vost jeho prýštila z nevystihlé moudrosti jeho. Když přišel Spasitel z ciziny zpět a mužného věku dospěl, byl proti němu všude vznícen nebezpečný boj. Sami učedníci Janovi, který ho přece tak ctíl, dali se uchvátiti city nepříně a záviděli jemu. Závisti své dali průchod slovy: „Mistře, ten, který byl u tebe za Jordánem, jemuž jsi vydal svědectví, hle, on křtí a všichni jdou k němu.“ Slova tato prozrazují lidi, kteří se dali uněsti závisti a této nemoci podléhali. Proto povstal spor . . .

Pravíš-li mi, že mnozí se horší a od pravé cesty se uchylují, pak vzpomeň jen, kolik učedníků se pohoršilo v době ukřižování! Jeden ho zradil, ostatní prchli, jiný ho zapřel a On, jsa ode všech opuštěn, byl spoután a odveden. Co myslíš, kolik jich tenkrát vzalo pohoršení, když spatřili chyceného a svázaného, který ještě před nedávnem tolik zázraků byl vykonal, jenž mrtvé vzkřísil, malomocné očišťoval, posedlé uzdravoval, značné množství lidu jen několika chleby dosyta nasýtil; když viděli, jak jest obklíčen nešlechetnými a nenáviděnými vojíny, jak nepřátelé ho mají ve svém středu a jak naopak zrádce jeho je na svobodě a v bezpečí a ještě se svou zradou honosí!?

Kolik jich nevzalo pohoršení, když byl bičován? Pravděpodobně bylo tomu tehdy přítomno nesčetné množství lidstva, byl veliký svátek a k jeho oslavě se shromáždili; bylo to v hlavním městě, v němž zločinná tato tragedie se odehrála a udála se v pravé poledne. Kolik, myslíš, muselo se jich pohoršiti, když viděli, jak je svázán a mrskán, jak krev s těla jeho stéká, jak stojí před soudnou stolicí Piláta a musí se obhajovati a přece nikde nespátřuje ani jednoho z učedníků svých? Které pohanění jemu nezpůsobili? Tu mu vsazují na hlavu trnovou korunu, oblékají ho v purpurový plášť, tu zase dávají mu do ruky třtinu, klekají před ním a klanějí se jemu. Nebylo potupy, pohany a posměchu, jež by nebyli jemu způsobili! Co myslíš, kolik se jich asi pohoršilo, když mu nepřátelé dávali

poličky, volajíce na něho: „Hádej nám, Kríste, kdo jest, kdo tebe udeřil?“ Vodili ho sem tam a celý den strávili jen tím, aby ho potupili a jemu se rouhati mohli; dávalo se to před očima všech jeho nepřátel. Jaké pohoršení, když mu dal služebník velekněze políček, když nahý a pln ran od bičování byl veden ke kříži a naň přibit, když vojáci rozdělili si šat jeho a o jeho roucho metali los! A ani tím nebyli ukrutníci ukojeni. Hořeli tím větší záští. Zloba jejich rostla a posměchu přibývalo. Jedni zajisté pravili: „Ha, jenž boříš chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavíš, pomoz sám sobě!“ A jiní opět volali: „Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!“ Jak ho potupili, podávajíce mu houbu, namočenou v octě a žluči! Jaké pohoršení, když ho pohanil lotr! Co mám říci o neslýchané bezbožnosti, o níž jsem se již zmínil, když majíce voliti mezi Ježíšem a Barabášem, přednost dali tomuto před oním - lotru a vrahu, jenž tolika vraždami byl poskvrněn! Jim nestačilo Ježíše na kříž přibíti, oni chtěli ho i cti zbaviti. Chtěli tak ukázati, že ho pokládají za nešlechetnějšího nad Barabáše, za tak zkaženého, že ani soustrast, ani důstojná oslava svátků mu nemohla zachrániti život. Vše, co konali, konali jen v úmyslu, na jeho čest nějakou poskvrnu uvaliti. Proto s ním ukřížovali též dva lotry. Tím však nijak nebyla pravda zatemněna, nýbrž zářila tím skvěleji. Proto ho obvinili, že se chce učiniti králem, pravíce: „... každý, kdo se činí králem, protiví se císaři.“ Toho obviňovali, že se chce učiniti králem, jenž neměl, kam by hlavy své sklonil! Obviňovali ho dokonce i z rouhání. Velekněz roztrhl roucho své, řka: „Rouhal se! Což ještě potřebujeme svědků?“ Jaká byla jeho smrt? Nebyla to smrt násilná, smrt zločince, smrt nejpotupnější, smrt, jakou mívají ti, kteří se poskvrnili největšími zločiny, kteří nejsou ani hodni, aby na zemi duši vypustili?! A hrob, jenž mu byl poskytnut, nebyl dobrodiním, jež z útrpnosti mu bylo prokázáno! Přišel kdosi a žádal o tělo jeho. Nebyl to

snad někdo z příbuzných nebo z těch, jimž dobrodiní prokázal, nebo jeden z učedníků, nebo někdo z těch, kteří se mohli honositi největšími důkazy jeho lásky. Ze všech těch to nebyl nikdo, jenž ho pohřbil! Vždyť ho všichni opustili a prchli! Co mám říci o klamných zprávách, jež se snažili jeho nepřátele po zmrtvýchvstání šířiti? „... učedníci jeho přišli v noci a ukradli jej.“ Jak mnozí se nad tím pohoršili. Jak mnozí se dali tím svést. Tato pověst, ač klamná a vymyšlená, nalezla souhlas u mnohých, nehledě ani k vyražené pečeti na kameni, nehledě ani k pádným důkazům jeho zmrtvýchvstání. Prostý lid nevěřil žádné zprávě o zmrtvýchvstání. Nebylo divu, když ani jeho učedníci nevěřili v zmrtvýchvstání. „... Neboť ještě neznali Písma - praví se - že měl z mrtvých vstáti.“ Kolik se jich asi tehdy horšilo?! A přece všechno to strpěl Bůh ve své shovívavosti, poněvadž nevýslovná moudrost jeho předsevzala si tajné úmysly své takto provést.

Učedníci jeho se museli po nějaký čas opět skrývati, ba i prchati. Byli v ustavičné bázni a úzkosti; trásli se stále o svůj život. Prchali z místa na místo, aby se ukryli. Když pak po padesáti dnech se ukázali, činíce divy a zázraky, přece tím nezmohli ani tolik, aby se nemuseli ničeho více obávati. Ač konali divy, byli přece slabým příčinou úrazu, poněvadž byli bičováni. Církev upadla ve zmatek a nepokoj, protože odevšad byli vyháněni. Neořátek měli všude převahu a snažili se všude vyvolati nepokoj. Když pak skrze zázraky, jež konali, nabyli příležitosti a svobody k hlásání slova Božího, způsobila smrt svatého Štěpána nové pronásledování, jímž byli všichni rozptýleni. Církev pak byla uvedena ve zmatek a nepokoj. Učedníci byli opět ve strachu, opět na útěku a v největší starosti a zármutku. Mezitím však poměry Církve se lepšily a skrze zázraky stávaly se příznivějšími. Co mělo začátek méně příznivý, končilo šťastným výsledkem. Jeden z učedníků spuštěn byl z okna v koši a tak

ušel svým nepřátelům; jiné vyvedl anděl ze žaláře, jiní zase, od mocných vypuzeni, našli jistou ochranu a vlídné přijetí u lidí opovržených, kteří se museli živiti prací svých rukou: u obchodnic purpurem, u zhotovitelů koberců, u koželuhů a osob podobných, které bydlely v nejzazších koutech měst a na břehu mořském. Mnohdy se neopovážili ve městě se ani ukázati, a když se odvážili, tak se neodvažovali je přijmouti a k sobě vpustiti, kteří cizincům noclehu popřávali. Nikde nebylo pokoje. Bůh uskutečnil své úmysly skrze boje a pronásledování. Ti, kteří se nedávno předtím horšili, byli vyhojeni ze své nemoci. Ti, kteří zbloudili, byli na pravou cestu uvedeni, nakloněné bylo vzpřímené a krásným leskem ozdobeno. Pavel prosil Boha, aby k hlásání evangelia popřál klidu a pokoje. Avšak moudrý a pečlivý Bůh nesplnil jeho prosbu, ačkoliv ho často o to prosil, nýbrž pravil k němu: „Dosti máš na milosti mé, neboť síla se v nesnázích zdokonaluje.“

Srovnáš-li nynější smutné události s dobrem, jež z nich vyplývá, nespatříš sice tolik divů a zázraků jako tehdy, ale přece uvidíš mnohé zjevy, jež zázrakům nejsou nepodobné, a zřejmé doklady spatříš, jež dokazují moc a sílu Boží prozřetelnosti. Něco však přenechám tvému vlastnímu uvažování. Sbírej a srovnej dobro, jež plynulo ze smutných těchto dob, se samými strastmi a samým utrpením.

To bude pro tvou duši zaměstnání velice ušlechtilé a zbaví tvou mysl zármutku. Úvaha taková naplní tebe největší útěchou.

Prosím tě, vyřid' celému požehnanému domu svému můj pozdrav. Tobě pak dej Bůh, aby ses těšila pevnému zdraví těla a byla veselá a radostně myslí, paní moje nejctihodnější!

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Důvody proti častému sv. přijímání laiků

Někteří varují před častým svatým přijímáním z pokory, z úcty, někteří jen z nevraživosti.

Jiní zase z pýchy, že pohrdají prostým lidem: ... jsouce plni pýchy, snadno pohrdají prostými lidmi a pokládají si pod svou čest dovoliti všem prostým lidem, byť i svatým, stejně časté přijímání svátostí. Říkají o zbožných: Hle beghardi a begyně, jak se chtějí připodobnit kněžím! (c. 2.)

Jsou to hlavně ti, kteří se ze zisku koří boháčům tohoto světa, u nichž je hrůzostrašný a vši cti hodný ten, kdo má moc, to jest bohatý tohoto světa, byť by to byl lump. Naproti tomu však bohabojné snižují a jimi pohrdají. Když k nim totiž přijdou boháči a žádají o zpověď nebo o posloužení jinými svátostmi, ó s jakou ochotou a jak rádi jim ve všem vyhovují a velmi je za to chválí. Avšak když přijdou chudí a poprosí o sv. zpověď nebo o jiné svátosti, tu se sotva ukáží a když se jim konečně uráčí přijít, s odporem chudákům popřejí sluchu. Poprosí-li pak častěji, ačkoliv žádají o svátosti Církve, hned reptají, že je k vůli nim bolí hlava, nebo si stěžují, že jim chudí zabírají příliš mnoho času s takovými hloupostmi, tak totiž nazvou obyčejně žádosti prostého lidu, až konečně takové chudáky, nikoliv bez pohoršení, odradí od svátostí ... c. 2.

Dalším nepřitelem častého přijímání jsou ti řeholníci, kteří pohrdají obyčejnými křesťany a tvrdí o nich, že nejsou hodni častěji přijímati a častěji přijímající nazývají begyněmi a beghardy.

Já sám jsem se k tomu obětoval a pevně rozhodl v Kristu Ježíši býti ve sv. Církvi rozšiřovatelem a průkopníkem častého přijímání těla a krve Pána našeho Ježíše Krista. Umínil jsem si sloužiti Hospodáři a Hostiteli nejštědřejšímu, jenž hostí nejlépe, nejvíce a všechny bez rozdílu. Jsem pak přesvědčen, že se mi ten úřad bude líbit; vždyť je třeba povážiti, že zvu všeobecně, bez rozdílu všechny jeho milé, čisté a křesťansky zbožné duše, je všechny přesvědčuji a vybízím a přivádím všemi možnými způsoby ke stolu a k dennímu hodo-

vání nebeskému se svatými anděly Božími. Vždyť přece sladký Ježíš tyto duše tak draze cenil a cení dosud, že je vykoupil svou vlastní smrtí a za svou duši, vyliv pro ně krev svého srdce, je obmyl z hříchů, je očistil a vyzdobil a pak je sjednotil se sebou samým, zasnoubiv se s nimi ve víře, slitování a lásce, je všechny ze své převeliké lásky sytí a napájí svým tělem a krví. Tímto vším duše velmi poctil a obdařil velkým důstojenstvím, zvelebil je a oslavil, dav tak najevo svou moc a bohatství své slávy a nesmírné dobroty, že mocný jest a svaté jméno jeho. Tím také postavil křesťany na roveň andělům na nebesích a lidí, dosud putujícím na zemi, již přebývajícím doma. Sníživ se k nám z přízně nejmilostivější, všechny ubohé chudé pozdvihl z kalu a umístil je u stolu s chlebem a nápojem andělským tak, aby věřící Kristovi kdykoliv mohli požívatí chléb andělů. - Já pak, jsa služebníkem, a to neužitečným služebníkem Ježíše Krista, tohoto Pána a Hospodáře, a byv k tomu úřadu vybídnut rozkazem sv. evangelia, ze všech sil se snažím co nejdříve rozšířiti známost o nesmírně štědré hostině Pána Ježíše ukřižovaného a všem pozvaným oznámiti, že mají přijíti. (1. IV. a. I. c. 2.)

Matěj z Janova: De Corpore Christi.

Ze zápisníku starého profesora

Klasickým jazykům se učí studenti ne proto, aby dovedli hovořit latinsky nebo řecky, nýbrž aby z původních textů mohli studovat antickou literaturu. Ale, žel, jak často se zaměřuje prostředek a cíl! Gramatika, consecutio temporum a fraseologie jsou přece jen příčle žebříku, po němž se má vystoupit k četbě, jakožto okoušení estetických hodnot. Může se stát a stává se, že profesori týrají studenty slovíčkařením a k vlastnímu cíli jazykového studia nedospějí buď vůbec, nebo jen z části.

Byl prý profesor řečtiny, který četl s žáky Homéra tak, že jej nejprve převedl do nářečí attického, potom upravil slovosled a nakonec překládal do češtiny. Dokonalý to způsob, jak zprotivit žákům Homéra do smrti smrfoucí. Jsme-li citliví, musíme litovat především Homéra, neboť ho tak potkává osud mrtvoly Patroklovy, kterou vláčel Achilleus kolem hradeb trojských. A ještě víc nám musí být líto studentů, kteří

sténají na skřipci takto podávané a chápané filologie. Nedivno, že místo filologů se z nich stávají misologové, to jest nánávistníci slova. Avšak *extrema se tangunt*. Byl také jeden jeden profesor, který nedbal slovíčkaření a věnoval se hlavně četbě, výkladům estetickým a literárním, dramatisaci a deklamací. Přečtené a vyložené texty dával na konci hodiny vzorně přednášet. I četlo se jednou místo, kde božská Thetis utěšuje Achillea, zarmouceného ztrátou krásné zajatkyně Briseovny:

Dítě, proč pláčeš? Jaký to žal vnikl v tvou duši?

Pověz mi, již neskrývej v srdci, ať víme to oba!

Pokusy septimánů o přednes tohoto místa se nelíbily panu profesorovi. Přednášeli ty verše svými hrubými, téměř již chlapskými a na hřišti vykřičenými hlasy a mimo to nedovedli vložit v slova Thetidina náležitou něhu, zkušeností mateřských nemajíce. Ujal se tedy toho úkolu pan profesor sám a počal přednášeti to místo fistulí, napodobuje ženský hlas. Septimáni překonali tehdy heroa Homérova, který plakal k vůli dívce, a to tím, že se dokonale ovládli a nepropukli v řehot, ač přednes páně profesorův důkladně dráždil bránice. Jakpak by se neovládli, vždyť profesor ten trestal každý smích, homérský i nehomérský, poznámkou do třídní knihy.

V Platonově *Obraně Sokratově* několikrát napomíná Sokrates Athéňany, aby mu tam nehlučeli. Nic není trapnějšího pro řečníka nebo učitele, než když musí napomínat posluchačstvo ke klidu. Když je nejhůře, pomůže si vysokoškolský profesor tak, že zavolá pedela a dá vyrušující posluchače vyvésti z posluchárny. Středoškolský profesor se obyčejně rozčiluje a vyhrožuje horší známkou z chování. Také si někdy pomáhá takový profesor ironií a vtipkuje o prázdných sudech, které nejvíce duní, nebo, vyrušují-li ho dívky, vtipkuje o husách, které svým štěbetáním zachránily Kapitol. Nic takového nemohl dělat Sokrates, když mu tam hlučeli. Vždyt nepřednášel jako profesor, nýbrž mluvil jako obžalovaný. Byl obviněn, že nevěří v bohy, v které věří obec, a že kazí mládež. A ti, kteří se obávali, aby bohové nebyli uráženi a mládež se nekazila, tam hlučeli. A Sokrates stál před nimi v plném vědomí, že ho nakonec odsoudí. Ostatně, bylo jich mno-

ho a on byl sám. A tu jsme u jádra věci: hluk je ohlas kvantity, kdežto stylem kvality je klid.

Byl jeden pán na výstavě výtvarného umění a uviděl tam obraz s nápisem: Cigareta v hrobě. Ale nebylo prý tam vidět ani cigaretu ani hrob. A také tam byl obraz s nápisem: Oidipos. Moře, skála, v popředí pantofle. I dal si ten pán hned otázku, kam se ten Oidipos poděl, či proč se ten obraz nazývá Oidipos, když tam Oidipa není. A nejen že si dával takové otázky, nýbrž začal v duchu láteřit na moderní umělce, že si dělají z lidí blázny. Je možno, že malíř Oidipa byl inspirován psychoanalysou a chtěl nějak zobrazit tak zvaný Oidipův komplex, podvědomou totiž touhu člověka zavraždit vlastního otce. Psychoanalytici mají své dohady a moderní umělci své podivnosti. A má je konečně každý, kdo se něčeho odvažuje, každý, kdo se hřívá do hlubin a z hlubin tvoří. Jen kdo odřikává stará axiomata nebo napodobuje, co vytvořili jiní, může mít pověst člověka vyrovnaného. Ale kdo jde na výboj, jeví se většinou lidí jako výstředník. Že jsou i lidé, kteří prostě napodobují i zvláštnosti výbojníků, je známo. Jsou to různí duchaplníci, manýristé, kýčafi a plagiátoři. Ale jen zasvěcenci je poznávají. Ostatním se daří jako tomu pánovi na výstavě: vidí skálu, moře a pantofle, ale Oidipa ne.

Slovo katolický pochází z řeckého katholikos a značí: obecný, světový, celý, úplný. Proti částkovosti se tím slovem zdůrazňuje obecnost, proti krajovosti světovost, proti jednostrannosti všestrannost, proti třetí úplnost, proti úseku veškerenství. Je podivno, jak to staré, velké a slavné slovo ztratilo v nové době svůj pojmový obsah - v běžné mluvě značí již jen konfesi. Katolictví znamená mnohým jen sektu vedle jiných sekt, směr mezi jinými směry. Katolictví se stále více uzavírá v ghetto, setrvajíc, aspoň v Evropě, na linii obranné a sebezáchovné, kdežto jevištěm jeho výbojů jsou země misijní. V obranných bojích posledních desetiletí navykají si katolíci stavěti proti hodnotám nebo pahodnotám světským hodnoty své, náboženské, křesťanské, církevní, katolické. Mluví se o katolické filosofii, vědě, umění, literatuře, filmu, divadle. Ale objevují se i katolické strany politické, katolic-

ké spolky a bezmála i monstrosity, jako katolická sdružení feparů a katolické příštípkářství. A to vše je konfesní zúžení slova toho na sektářskou vignetu. To je ďáblův cejch na velké myšlenke Boží. Neboť ďábel je partikularista - právě tak jako - po lidsku řečeno - Bůh zcela jistě jest universalista.

Mluví-li se o katolické výchově, nesmí se to brát v omezeném smyslu konfesním. Výchova katolická jest především výchova obecná, všestranná a celostátní. Ideál katolické pedagogie jest vychovávatí celého člověka pro vše, pro čas i věčnost, pro svět i pro Boha. Nic z toho, co na světě je dobré, pravdivé a krásné, není katolíku cizí. Ve všem kladném vidí poselství Boží dobroty a odlesk Boží krásy. Ze všeho se raduje, za vše děkuje, všemu se snaží rozuměti, vše zkoumá a nejlepšího se drží. Dogmatikové užívají výroku: *Lex orandi lex credendi* - zákon modlitby jest i zákon víry. Otevřeme-li římský rituál, najdeme tam modlitby k různým svěcením. Světí se domy, pole, moře, zvířata, polní plodiny, chléb, olej, voda, oheň. Světí se seismografy, letadla, hasičské stříkačky, hvězdárny, naftové prameny, školy, knihovny, železnice, lodi, vysílačky, cementárny, elektrárny, vodárny a plynárny. A na konci čteme: *benedictio ad omnia* - modlitbu, které lze užítí k svěcení kterékoliv dobré a užitečné věci. V pojetí katolickém všechny věci se vztahují k Bohu a stávají se tak účastnými ustavičného hymnu chvály, jež Církev vzdává Bohu. *Homo catholicus* - katolík je člověk celý a to především celý v Bohu milostí posvětnou, ale i celý v sobě, působením milosti pomáhající za součinnosti vůle sebevýchovné. Jeho opakem je člověk částkový a jednostranný. A částkový je každý, kdo setrvává v rovině pouhého přirozena, kdo se omezuje ve výchově a sebevýchově jen na to, co směřuje k přirozenému cíli člověka bez zřetele k cíli nadpřirozenému. Neúplný je každý, kdo pěstí jen vlohy přirozené a nerozvíjí v sobě nadpřirozený obraz Boží. A konečně každý, kdo zpupně přeceňuje své síly a ve všem si chce pomoci sám, kdo nemá pokory a kdo se nemodlí. - P.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Opět mezi studenty

Nevím již, který člověk po prvé vyslovil větu plnou hluboké pravdy: „Duší kultury je kultura duše.“ Dnešní katoličtí studenti, kteří se šťastně vybavili z předsudků, nahromaděných v uplynulých letech, tato slova chápou a snaží se vnitřně zušlechtiti sebe.

Leč více jinochům a dívkám nebylo dopřáno pohybovati se v jasném proudu pravého náboženství, vsávat jeho obrozující sílu do duše. Tito mladí lidé nevolají o pomoc sami, spíše se prozrazují v té a oné okolnosti proneseným slovem. O tom, co je zaměstnává, svědčí jejich posuňky, pohledy, každodenní změl projevujících se dojmů, vnitřních zážitků. Jejich všední i sváteční dni svědčí o duchovní chudobě.

Studentům tohoto druhu, kteří vlivem různých okolností (třebas i bez vlastní viny) nedospěli bližšího poznání, mohou velmi prospěti mladí apoštolé z jejich řad, kteří jsou jim nejbližší. Vždyť se stýkají i mimo prostor, omezený čtyřmi školními stěnami. Jejich zájem si nevynucují jen předměty osnovami předepsané. Takový kvartán má už své životní problémy, více nebo méně vážné...

Pohlédne-li student upřímně knězi do očí, může to oýti projevem důvěry, avšak zůstává tu jakýsi přirozený ostych, vyvěrající z respektování důstojnosti duchovního. Snad právě proto se kněží a studenti v apoštolování mezi mladými rozcházejí na dvě cesty. Ty jsou paralelní, avšak na každé jsou k dispozici jiné prostředky, anebo týchž prostředků se užívá u jedněch jiným způsobem než u druhých. Jen znamená těchto dvou cest, ve kterém se ubírají, stále se přibližující k nitru mladého hledajícího člověka, je jedno: vzbuditi myšlenky pro duchovní úkony. Stává se, že vlastní zrození myšlenek tohoto druhu je doprovázeno stále bolestmi, které se stávají intenzivnějšími, nebo zase méně silnými - podle toho, je-li myšlenka blízka převtělení ve skutek, nebo je-li od svého uskutečnění někdy násilně vzdalována (při těchto slovech odezírám od skoro všeobecné pohodlnosti v myšlení, tohoto krásného erbu dřívějších generací). Leč tyto trpké znaky brzy mizí a duší pak zní hlas schvalujícího svědomí. Naše dobré snahy, dá-li Bůh, budou míti účinky i u druhých. Snad slov, pronesených při vhodné příležitosti, naprosto nezapomenou. Něco vždy utkví v mysli. Občas se k tomu člověk vrací...

přemýšlí... A to již samo o sobě znamená mnoho: první myšlenka po zdánlivě bezvýsledné vaší snaze se zrodila. - - - Budeme moci býti šťastni, poznáme-li třeba až po letech, že milosrdný Bůh vzal naše lidsky slabé úmysly a snahy za své (možno-li tak říci), že dal vláhu a vzrůst námi zasetému seménku. A my, neužiteční služebníci, pokud se jedná o naše působení na jiné, jsme si vždy vědomi své naprosto nedostatečnosti bez milosti Boží, o níž pokorně prosíme.

František Korb

Živý úd živého těla

Přemýšlíme-li dnes trochu nad stavem lidstva, docházíme k jistému závěru, že v základě je odvráceno od Boha. Ne snad v tom smyslu, že by všichni byli litymi nepřáteli křesťanství, nýbrž že z pokladů křesťanství žije jen mizivá menšina lidí a - je to bolestné říci - i menšina katolíků. Dnešní doba je těžce nemocna. Trpí nestálostí, nedůsledností, změkčilostí, citovostí, bezohledností, chytráctvím, požívačností. Ve světě vládnu zvrácené názory na víru a křesťanství. Ptejte se lidí, aby vám řekli, kdo je to Bůh, co je po smrti, proč žijeme, jak chápou Prozřetelnost, lásku k Bohu a bližnímu, sebezápor, smrt Kristovu na kříži a nedostanete kloudné odpovědi. Zeptejte se takové dámy, která má na hluboké dekoltáži náhrdelník s křížem, co pro ni ten kříž znamená a uslyšíte: šperk, dárek, památka po babičce. Tedy ne následování Krista: Zapři sebe sám, vezmi kříž svůj...! Kříž, pro který podstupovali křesťané mučednickou smrt, přestal být v očích lidí znamením spásy, znamením boje, znamením, jemuž bude odpíráno. Jen neutrální ozdobou a nebo snad dokonce - amuletem.

Odkud pochází tato nevšímavost, nedůslednost, toto rouhání a nevěra? Pochází od těch, kteří dříve Boha měli, kteří byli v jeho jméno pokřtěni, ale kteří svého Boha zradili, opustili studnici vod živých a vykopali sobě cisterny, které vody udržeti nemohou. Z nás vyšli, ale nebyli z nás (I. Jan 2, 19). Jsou to tak zvaní dobří katolíci, svíčkoví katolíci a matrikoví katolíci.

Dobří katolíci jsou tak dobří, že už by ani více té dobroty nesnesli. Proto je pro ně zbytečná svatá zpověď, sv. přijímání, mše svatá, přikázání. Oni si to všechno vyřídí sami,

vždyť jsou bez hříchu, nikoho nezabili, nikomu nic neukradli, je musí mít přece Pán Bůh rád. *Svičkoví* katolíci by třeba celý den proklečeli v kostele před tou Panenkou Marií (i když doma táta i děti čekají na oběd), panu faráři by ruce zulíbali, jak toho svatého Antoníčka dal pěkně namaľovat a jak dojemně kázal, až jim slzy kapaly. Hlavně, že nejsou takoví, jak pan farář líčil ty odstrašující příklady. Honem to musejí zaklepat, nedej Pán Bůh Všemohoucí, aby byli jako ti od vedle, představte si, oni . . . A ti *matrikovi*: Církev jako církev, já jsem moderní člověk, já jsem jenom člověk, nač bych se přemáhal, já jsem jen jednou na světě, já sám nejlépe vím, co mám dělat, já nemám čas chodit do kostela (zábavní podniky jsou důležitější), na modlení budu mít dost času až mně bude šedesát. A když se jich někdo zeptá jakého jsou vyznání, to hlásají všichni, že jsou taky katolíky. Ano, jsou *taky katolíky*. Pojmy víry pro ně nejsou ničím jiným, než slovy bez náplně - flatum vocis.

A nyní jde o to, prakticky rozlišit tyto takykatolíky od pravých katolíků. Spasitel mluví jasně a nesmlouvavě: Kdo není se mnou, proti mně jest, kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje! (Lk. 11, 23). Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce mého (Mt. 7, 21). Oheň na zem hodit jsem přišel a co chci jiného, než aby se vznítit? (Lk. 12, 49) Neméně rozhodně mluví Zjevení (3, 16): Protože nejsi ani horký, ani studený, vyvrhnu tě z úst svých! Jak rozlišit ty katolíky, kteří jsou cele oddáni Kristu od těch, kteří ho znají jen podle jména? V tom, zdá se, je nejhlubší původ toho, proč zásady víry jsou v *obecném nazírání* tak rozmazány a zprofanovány, že je do nich přimíšeno tolik bludů, pověr, kompromisů a archaismů, že ty poctivé lidi, kteří sice stojí na druhém břehu, ale snaží se opravdu Kristovu pravdu a učení najít a podle něho žít, tyto nezdravé zjevy odradí od hledání spásy v Církvi katolické. Než abych byl takovým katolíkem, to raději zůstanu bez vyznání . . . To jsou ty smutné konce. Nechtě se pak takoví takykatolíci nediví, že je Bůh nevyslýchá, že nenacházejí pravdy, že žijí v pustotě duše, v zoufalství, neboť na nich lpí kletba Boží: Běda tomu, skrze koho pohoršení pochází!

Jak začít s nápravou? Vymazat i to, co ještě zbylo, a začít

znovu? Tendence doby by tomu dávala za pravdu. Žijeme v době zlomu, v době převratů sociálních, politických i náboženských. V mnohých věcech bude nutno začínat znovu, ale jinými směry, metodami, než jsme byli dříve zvyklí. Od formalismu a feudalismu posledních století se jistě budeme muset víc poohlédnout po příkladu prvních křesťanů. Potřebujeme tu vroucnost a opravdovost, tu obětavost a společenství prvotní Církve. Potřebujeme apoštolské kněze. Potřebujeme spolehlivé laiky, jejichž životem je Kristus. Dokonalost křesťanská není vyhrazena jen zvláště vyvoleným, nýbrž všem, všichni křesťané v jakémkoliv povolání mohou, mají a musejí se snažit o dokonalost, aby byli hodnými členy mystického těla Kristova. Stačí jen pohled do prvních století Církve. Církev byla bičována zevně i vnitřně a přesto za těchto dob vydávala nejkrásnější květy svatosti ze všech stavů.

Jinou překážkou plného křesťanského života je náboženská nevědomost některých katolíků, kteří chtějí sice podle zákona Božího žít, ale nejsou v něm dobře vyučeni, není jim vše jasné. Zde nezbývá, než hledat poučení a rady u lidí zkušenějších, u duchovních vůdců a ve vhodných knihách. Snad je dobře poznamenat jako heslo: Uchopit křesťanství tak, jak jest, bez předsudků, nepokládat podstatné věci za vedlejší a vedlejší věci (byť krásné a hluboké) za základ.

A snad též bude na místě upozornit na jednu dosti subtilní otázku křesťanského života, kterou Spasitel vyjádřil slovy, která se snad dnešní době zdají býti trochu drastická: Nedávejte svaté věci psům a neházejte perly své před svině (t. j. nečistým), aby snad je nepošlapaly a obrátíce se neroztrhaly vás! (Mt. 7, 6) Jest sice naší povinností apoštolovat a žít křesťanským životem i navenek, ale musíme svaté pravdy našeho náboženství házet na pospas nevěřícímu světu, kde není nejmenší naděje, že by se ujaly a užitek přinesly. V takových beznadějných případech je možná jen modlitba a dobrý příklad, slova selžou. Vystříhejme se všeho, čím by se svaté pravdy uvedly v profanaci a posměch. Následky takového neopatrného jednání, je pak brání jména Božího nadarmo, zneužívání slov Písma svatého, posměch pravdám, které nevěřící nechápou a nechtějí chápat.

Dalším brzdícím momentem plného včlenění do organismu

Církev je životní zaměření některých katolíků, že chtějí, nechci li říci o století, tedy o desetiletí žítí zpět a pokládají to možná i za přednost a vážnost. Snad tento postup lze odůvodnit opatrností před ukvapením, nebo úctou k tradici! Jsou to důvody sice velmi vážné, ale nutno uvážit, že křesťan je údem živoucího těla Církvě, která se zevně stále vyvíjí a pokračuje. První křesťané žili také jako dívky své doby, žili současně s dobou, posvěcující svůj všední život duchem Kristovým. Tenkrát neměli žádnou zkušenost, žádnou staletou tradici a přece uskutečňovali ideál Církvě Kristovy. Jejich jediným programem byl Kristus. Neměli nic jiného, než ukřižovaného Krista a byli bohatí. Církev ve dvacátém století se může chlubit nesmrtelnými, slavnými dějinami a hlubokou tradicí. Mělo by snad tedy býti uskutečňování ideálu Církvě Boží nesnadnějším než tenkrát? Nestačí se však zastavit s obdivem nad minulostí Církvě a nečinně hledět. Nutno v každé době, za každých podmínek a okolností budovat dál. Jsme všichni dělníky na velkolepé stavbě Církvě, nesmíme ustrnouti v pohledu zpět, nýbrž na těch starých, solidních základech budovat *současně s průběhem doby* dále. Za pohody i bouří vytrvat na té stavbě a míti před očima jen jedinou metu: Kříž, kříž posledního soudu, kterým korunuje Syn Boží naši staletou práci, a když i nebe a země pomínou, my budeme odpočívat po věrném boji v komnatách vítězné Církvě.

To je úkolem katolíka, aby vždy a všude posvěcoval prostředí ve kterém žije, ve kterém pracuje, aby vždy a všude žil a jednal jako katolík, aby jeho jediným cílem vždy a všude byl Kristus: oslava Boží a spása duší. Zbožnost a apoštolát. S Kristem ukřižován jsem, žiji pak již nikoliv já, nýbrž žije ve mně Kristus (Gal. 2, 20). Kdo toho je si vědom, ten dosáhne již zde na zemi blaživého pokoje, jde přímou cestou k pravdě, nestrachuje se, jde klidným, vyrovnaným a jistým krokem po této cestě života. Jde klidným krokem služebníka Pána světa, očekává blaženou naději, kdy v pokoji, po skončené pouti života do onoho odpočinku vkročí, kde nebude temnot ani bolestí, kdy přinese spása duší ovoce své víry, raduje se z věčného požívání Boha. - Z. W.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!

Hledejte pravé příčiny

Je potěšitelným zjevem, že věcné a otevřené posuzování nedostatků poválečného života začíná zvolna nabývat převahy nad ilusionismem nebo snahou o zastírání skutečnosti. Tuto věcnost a otevřenost je jistě třeba přiznat na příklad článku „Síly a nedostatky našeho politického života“ od P. Kováře (Nová svoboda č. 10), v němž čteme mimo jiné:

„My, kteří jsme se vrátili po šesti letech, uvědomujeme si bolestně všechny ty znaky a projevy hysterie a nervosy zotročeného člověka, na něž narážíte takřka na každém kroku v podnicích, v elektrice, na ulici, v telefonních hovorech s ústřednami a pod. Všichni, kdož poznali vnitřní kázeň anglického člověka za války, jeho skromnost, úctu k bližnímu, projevující se pozorností k druhému, i jeho chování, jež se řídí příkazem neobtěžovat druhého, neohrožovat ho v jeho projevu, pohybu i myšlení, respektovat ho, potlačovat své vlastní nálady a pudy, trneme nad tím běsněním vzájemné nevraživosti, urážením, udavačstvím a ničivou zlomyslností. poškodit druhého nikoli proto, že to byl zrádce nebo kolaborant, nýbrž pro jakési falešné uspokojení za to, co mně ten dotyčný jednou řekl a co si s ním dnes mohu vyfídit, jenže ne na svůj účet, nýbrž na účet „lidu“.

V tomto rozleptaném společenství zaráží, že i národní veřejné mínění nevytvořilo si jednotná kritéria pro to, co to je kolaborant a co to je pasivní účast, kde vina začíná a kde končí, co to je ilegální činnost, ne ta předstíraná, nýbrž aktivní resistance. Všechny ethické hodnoty, které jsme měli jako národ, se propadly kamsi v neznámo, zmizely. A největší nejistota vyvěrá z toho, že není pevných měřidel v národním i politickém odsuzování nebo osvobozování těch, kteří se provinili, a že není kam se odvolat a kde soudit. Tento stav udavačství, nevraživosti, hysterie a sebezničení oslabuje národ, beztak již oslabený nenahraditelnými ztrátami a utrpením, rozkládá společenství naše dál a dál, aniž by bylo možno tento chorobný a rozkladný proces zastavit a skončit.“

Nikdo jistě nemůže popřít, že tohle je věcné a nestranné vyličení nedostatků dnešní doby. Ale i zde si ověřujeme nápadný fakt, s nímž se setkáváme u většiny podobných výkladů: ačkoli každý vidí zřetelně pravý stav věcí a ačkoli

mnozí autoři takových článků se zmiňují i o souvislosti tohoto stavu s etickými hodnotami, nikoho z nich ještě nenapadlo, aby postoupil od důsledků k příčinám a vyložil, v čem je vlastní zdroj dnešní bídy a které to jsou ty hlavní mravní hodnoty, jež byly porušeny. Také autor uvedeného článku hledá sice „logické příčiny“ tohoto stavu, jež vidí v „pasivním prožitku války“ a v přehodnocování „několikadenního boje na barikádách“; ale mravní příčiny nezkoumá.

A přece je jasno, že dokud nebude obnoven správný poměr hodnot, dokud se neuzná, že původ všeho společenského zla je třeba hledat na prvním místě v oblasti mravní, a dokud se podle toho nezařídíme, nebude možno účinně čelit dnešní demoralisaci. Nebo jsme už tak daleko, že to většině lidí přestalo být věcí zřejmou a rozhodující? - T. U.

Svoboda a pravda

Na počátku každého dobrého činu, každé dobré práce, musí být dobrá myšlenka, dobré slovo. Nikoli množství myšlenek a slov, nýbrž jedna dobrá idea, prostě vyslovená.

Neboť veliké a bohaté pravdy se dají obyčejně vyjádřit nejlépe prostými a stručnými slovy; je to do jisté míry zkouška jejich pravosti. Lež potřebuje bohatého roucha programů, hesel a okras, aby zakryla svou bídu; veliká pravda si libuje v prostém výraze, který neubírá nic z její síly. To je důvod, proč veliká díla vyrostla tak často z myšlenky zdánlivě nepatrné; ale to je také důvod, proč velké pravdy musejí být často připomínány jednotlivcům i celým národům jako něco nového, třebaže už byly důrazným způsobem hlášány po celá staletí.

Je tomu už dva tisíce let, co Kristus pronesl prostý a přece tak významný výrok o pravdě, která je matkou svobody: *Pravda vás osvobodí* - a přece právě dnes, sotva nazití po porážce jednoho z největších systémů otroctví a lži, vidíme, že se lidé pokoušejí to dvojí od sebe odloučit. Chtějí svobodu, ale nechtějí pravdu; snaží se z daru svobody vyzískat pro sebe všechny možné výhody, ale hněvají se přitom na pravdu; a čím obecnější a významnější je to pravda, tím větší je jejich hněv.

Zdá se tedy, že nejobecnější pravda, jež je pravda katolická, má nejhorší vyhlídky. Na štěstí však je historickou skutečností, stokrát potvrzenou, že význam katolické pravdy nezávisel nikdy na tom, čemu se říká „vyhlídka“; ba naopak, že její význam byl tím větší, čím horší se zdálo její postavení - právě proto, že pravda je matkou svobody. Neboť z toho plyne, že kdo chce dokonalou svobodu vnější i vnitřní, nemůže se naprosto obejít bez pravdy - pravdy úplné a neporušené. Staví-li se tedy někdo proti pravdě ve jménu své svobody, neškodí pravdě, nýbrž své svobodě; zaplétaje se do lži, zaplétá se také do otroctví, které ho jednoho dne učiní zcela bezmocným - jestliže ho neosvobodí pravda. Chce-li někdo užívat svobody, ale neřídít se pravdou, znamená to, že svrhl jen část svého otroctví, ale jinak zůstal člověkem poraženým, podrobeným a utlačeným; může se vzpírat pravdě ve jménu své svobody, ale tím nezmění nic na své situaci a na svém osudu.

Nezmění také nic na skutečnosti, že čím větší bylo ponížení a útlak, jemuž byl člověk vystaven, tím hlubší a mocnější musí být pravda, která mu má *pomoci* k pravé svobodě. Kdo má otevřený zrak, nemůže nevidět, že na tak nesmírnou bídu, na tak strašné ponížení lidské přirozenosti, jaké jsme prožili v posledních letech, nemůže být vskutku účinným lékem pravda lecjaká, pravda obyčejná, nýbrž jen pravda, která může proti největší hloubce temnot postavit největší hloubku světla. A to je jen pravda katolická. Proti ní neobstojí žádná hloubka lži a podlosti, protože ty jsou omezeny silami lidské přirozenosti, katolická pravda však je utvářena a oživována nadpřirozenou silou Boží, která přesahuje nesmírně všechno, čeho je schopna lidská přirozenost.

Kdo se tedy umí jasně dívat, pochopí, proč nezáleží na tom, čemu se říká vyhlídky pravdy. Nebe i země pomínou, ale Boží slova nepomínou; proto i katolická pravda přetrvá všechno ostatní a dokud bude svět trvat, dotud bude katolická pravda cestou ke svobodě pro každého člověka na zemi.

Pro každého člověka; neboť bylo by omylem se domnívat, že katolická pravda je určena jen pro ty, kdo jsou zapsáni v církevních matrikách. Je nutná a užitečná všem lidem; a

ve chvílích hrozícího zániku nezbývá ani národům a státům nic jiného, než hledat v ní útočiště - i když ji třeba navenek zapírají nebo přestrojují, aby nemusili přiznat, že je to pravda katolická.

To je třeba zvláště zdůraznit hned na počátku; a byl by to veliký krok kupředu, kdyby si každý uvědomil jen tuto jednu věc: že katolická pravda je pravdou pro všechny. Katolická pravda není pravda stranická, taktická a prospěchářská; není ani zpátečnická ani pokrokářská ani fašistická, ani reakcionářská ani akcionářská; je to prostě pravda katolická, pravda veškerá a pravda pro všechny. Je prospěšná tomu, kdo je uvnitř Církve, i tomu, kdo je vně Církve; a kdo je vně, může se zachránit před mečem zoufalství a rozvratu jen tehdy, když se *chopí kruhu* - po příkladu sv. knížete, který je dnes jako před tisíci lety dědicem české země a ochráncem národa. - *Timotheus Uodička.*

Školní výchova s hlediska náboženského

Otázka školní výchovy se stala v posledních týdnech zvláště důležitým thematem - a sdílí osud většiny takových themat: pojednává se o ní nejméně právě s té nejdůležitější stránky. Věnuje se veliká pozornost technickým otázkám, ale málo se dbá jejího mravního poslání. Proto bude velmi užitečno připomenout si hned na počátku zcela stručně, co říká k této věci přirozený mravní zákon i božský zákon, jebož vykladačkou je Církev. Aby věc byla zcela jasná, budeme užívat jako dokladů povětšinou jen textů encyklik nebo Kodexu církevního práva.

1. Bylo by velikou chybou domnívat se, že školní výchova je něco, co je zcela dílem lidského důmyslu a co závisí na libovůli ať jednotlivce nebo nějaké společnosti. Právo a povinnost výchovy vyplývá už ze základního vztahu vnitřní jednoty mezi rodiči a dítětem. Jako je dítě spojeno s matkou tělesně až do svého tělesného zrození, tak je s nimi duševně spojeno až do té doby, než dospěje k užívání rozumu. „Syn náleží přirozeným způsobem k otci,“ praví svatý Tomáš; „nejprve se neliší od rodičů tělesně, dokud je v lůně matčině, a potom, když vyjde z lůna, je jakoby v nějakém duchovním lůně rodičovské péče, dokud nedospěje k užívá-

ni svobodné vůle; dokud totiž dítě nemá užívání rozumu, neliší se od nerozumného zvířete . . . Proto by bylo proti přirozené spravedlnosti, kdyby dítě bylo odňato péči rodičů, než dospěje užívání rozumu, nebo kdyby se o něm rozhodovalo proti jejich vůli.“ (S. Th. II, II, 10, 12.).

„Každému musí býti zřejmo, že potomstvo . . . potřebuje po mnoho let pomoci, poučování a vzdělávání jiných. A je jisto, že podle příkazů Boha i přírody náleží toto právo a povinnost vychovávat děti na prvním místě těm, kdo zplněním započali dílo přírody.“ - Pius XI., Enc. *Casti conubii*.

„Rodiče jsou velmi přísně povinni starati se podle svých sil jak o náboženskou a mravní, tak o tělesnou a občanskou výchovu svých dětí a také pečovat o jejich časné blaho.“ - CIC Can. 1113.

2. Toto právo předchází právo státu, protože dítě se stává částí rodiny dříve, než se stává částí lidské společnosti, ba vstupuje do občanské či státní společnosti teprve prostřednictvím rodiny.

„Otcovská moc je takové povahy, že nemůže býti ani zrušena ani pohlcena státem, protože má tyž a společný počátek jako lidský život vůbec. Děti náleží otci a jsou jakýmsi rozšířením otcovy osobnosti; a chceme-li býti přesní, nevcházejí děti do občanské společnosti a nejsou jí účastny přímo, nýbrž skrze společnost rodinnou“ - Lev XIII., Enc. *Rerum novarum*.

„Rodina má tedy přímo od Stvořitele povinnost a tudíž i právo vychovávat děti; a tohoto práva není možno se vzdáti, protože je spojeno s velmi vážným závazkem; ono však také předchází právo občanské společnosti a státu a proto není žádné moci na zemi dovoleno je porušovati.“ - Pius XI., Enc. *Divini illius*.

Z toho plyne, že bez porušení spravedlnosti není možno, aby byli rodiče vylučováni z rozhodování o výchově svých dětí - ani tam ne, kde stát přejímá částečně péči o výchovu.

3. Přirozenému právu rodičů však náleží také nezbytně právo a povinnost řídit výchovu svých dětí, tak, aby byla ve shodě s mravním cílem, k němuž směřuje lidský život;

a proto jsou povinni brániti ve výchově všemu, co by rušilo tuto shodu.

„Rodiče mají od přírody právo vychovávat své děti, s podmínkou, že dětská výchova a kázeň se bude shodovat s cílem, pro nějž se jim z Boží dobrotivosti dostalo potomstva. Proto je nutno, aby se rodiče usilovně bránili v této věci každému bezpráví a aby si vymohli, že smějí vychovávat své potomky, jak to náleží, v křesťanských mravech, a zejména že je smějí vzdalovati škol, v nichž jim hrozí nebezpečí, že budou proniknuty jedem bezbožnosti.“ - Lev XIII., Enc. *Sapientiae christianae*.

4. V této povinnosti být na stráží proti všemu, co by mohlo porušit víru a mravy, jsou rodiče podporováni autoritou a opatřeními Církve, která má nejvyšší právo bdítí nejen nad vlastní náboženskou výukou, nýbrž i nad veškerou výchovou vůbec, pokud má vztah k náboženství.

„Je právem Církve, jehož se nemůže vzdát, a povinností, kterou nemůže zanedbati, aby bděla nad každou výchovou, již se dostává jejím dětem, to jest věřícím, v ústavech buď veřejných nebo soukromých, nejen co do náboženské výuky, jež se tam podává, nýbrž i co do kteréhokoli jiného oboru nebo zřízení, pokud má nějaký vztah k náboženství a mravním příkazům.“ - Pius XI., Enc. *Divini illius*.

Abyste tedy katolické děti mohly s užitkem navštěvovat nějakou školu, nestačí k tomu, aby se ve škole vyučovalo jen katolickému náboženství, nýbrž je třeba, aby celé zřízení a celá činnost školy měly náboženský základ.

„Vyučuje-li se v nějaké škole náboženství (obyčejně v rozsahu příliš malém), není tím ještě vyhověno právům Církve a rodiny a škola se tím ještě nestane hodnou toho, aby ji navštěvovali katoličtí žáci; k tomu je třeba, aby celé zřízení a nauka, celé uspořádání školy, totiž učitelstvo, studijní rozvrh, učebnice, ať kteréhokoli oboru, byly tak proniknuty a naplněny křesťanským duchem pod vedením a mateřským dohledem Církve, že by náboženství bylo základem i vyvrcholením celého plánu výchovy; a to nejen ve školách, kde se vyučuje elementárním naukám, nýbrž i v těch, v nichž se učí vyšším oborům.“ - Pius XI., Enc. *Divini illius*.

5. Z těchto zásad vyplývají jednotlivá ustanovení církev-

ního práva, jak jsou shrnuta v kánonech 1372-1382. Vyberáme z nich nejdůležitější:

„Všichni věřící mají býti od dětství vychováni tak, aby se jim nejen nevštěpovalo nic, co odporuje katolickému náboženství a počestnosti mravů, nýbrž aby výchova náboženská a mravní zaujímala hlavní místo.“ - (Kánon 1372).

„V každé elementární škole má býti dětem dávána náboženská výchova. Mládež, která navštěvuje střední nebo vyšší školy, nechť je vzdělávána důkladněji v náboženské nauce a místní ordináři nechť dbají, aby to konali kněžf vynikající horlivostí a znalostí nauky.“ - (Kánon 1373).

„Katolické děti nechť nenavštěvují školy nekatolické, neutrální, smíšené, jež jsou přístupny i nekatolíkům. Jen místním ordinářům však náleží rozhovati podle instrukcí Apoštolského Stolce, za jakých okolností lze připustiti návštěvu takových škol a jakých opatření jest použiti, aby se odstranilo nebezpečí odpadu.“ - (Kánon 1374).

„Církev má právo zakládati školy kteréhokoli oboru, nejen elementární, nýbrž i střední a vyšší.“ - (Kánon 1375).

„Neexistují-li katolické školy ať elementární či střední ve smyslu kánonu 1373, mají se zejména místní ordináři starat o to, aby byly zřízeny. Rovněž nejsou-li veřejné university proniknuty katolickou naukou a smýšlením, jest si přáti, aby byla v národě či zemi zřízena katolická universita. Věřící nechť neopominou podle sil napomáhati k zřízení a vydržování katolických škol.“ - (Kánon 1379).

„Náboženská výuka v jakýchkoli školách podléhá pravomoci a dozoru Církve. Je právem a povinností místních ordinářů bdíti nad tím, aby v kterýchkoli školách jejich obvodu nebylo vštěpováno nebo podnikáno nic proti víře nebo dobrým mravům. Rovněž mají právo schvalovati učitele a učebnice náboženství, jakož i domáhat se z důvodů náboženských a mravních odvolání učitelů nebo učebnic.“ - (Kánon 1381).

Zde jsou tedy jasně stanoveny tři zásady školní výchovy s hlediska náboženského:

1. Právo rodičů rozhodovat o výchově dětí a chránit neporušenost jejich víry a mravů ve školní výchově.
2. Právo Církve zakládat školy všech druhů a stupňů.

3. Právo biskupů bdíti nad náboženskou stránkou každé výchovy a výuky na všech školách.

Nejsou to zásady libovolné; jsou to podmínky, jež vyplývají ze samé přirozené povahy a cíle výchovy i z povahy vlastního poslání Církve. O způsobu, jak ty tři věci v praxi uplatňovat, se může Církev dohodnout se státem; ale nedbat jich, popírat je nebo je obcházet není možno, nemá-li tím být ohrožena školní výchova právě v tom, co je v ní nejdůležitějšího. - *Timotheus Uodička.*

Pokus o novou theodiceu

Už na přelomu druhého a třetího století po Kristu se pokusil veliký křesťanský apologeta Origenes (185/6 - 254/5) o jakousi systematickou theodiceu křesťanskou proti pohanско-filosofické gnosi. Pod vlivem filosofie novoplatonské pojal však do své věrouky některé bludné názory, které později odsoudil V. ekumenický sněm církevní v Cařihradě r. 553. Kolik od té doby bylo vytvořeno soustav nábožensko-filosofických, které chtěly bona fide přiblížit křesťanské pravdy lidskému chápání a zbloudily! A byli mezi jejich tvůrci i takoví geniové, jako byl největší filosof a matematik 17. století, *G. W. Leibnitz* (1646-1716), který do svých monad zahrnul i lidskou duši. Ve své Theodicei (III. část) učil Leibnitz na základě dynamické theorie substanciálních středisek síly (Kraftzentren-srov. Aristotelovy entelechie. Platonovy ideje, henady) praexistenci a transkreaci duší.

Myšlenku Leibnitzovu rozvinul analogicky jeho stoupenec Ljutoslawskij (Niesmertelnošč duszy, 1925). O své theorii vyžádal si Ljutoslawskij svého času úsudek od katolického filosofa a theologa, kard. Merciera, a ten prý odpověděl, že názor Ljutoslawskiho, názor o praexistenci a transkreaci duší „nebyl odsouzen *formálně*“ jako blud. Zúmyslně podtrhujeme slovo *formálně*, poněvadž to nijak nevylučuje možnost bludu.

Snad právě tato všeobecná odpověď učeného katolického hierarchie povzbudila hlasatele personalismu. pravoslavného filosofa *N. Losskiho*, k novému pokusu o moderní theodiceu - přijatelnou všem, kdož se hlouběji zamýšlejí nad základními pravdami křesťanské víry.

N. Losskij si připravoval látku k tomuto svému pokusu už po více let svou literární činností. V pařížské „Puti“ orgánu tamnější Duchovní akademie pravoslavné, uveřejňoval statě: „O vzkříšení v těle“ (1931), o „Tvoření světa Bohem“ (1937, č. 54); samostatně pak vydal knihy: „Svoboda vůle“, „Hodnota a bytí“, „Bůh a království Boží jako základna hodnot“. Kromě toho má v rukopise zpracována themata: „Cesta k Bohu a boj proti Bohu“ - základy ethiky - a „Dostojevský a křesťanský názor na svět“. Svě myšlenky nyní Losskij shrnul, doplnil a systematicky upravil ve své nové knize: „Bůh a světové zlo“ (Praha, 1941*, vydavat. „Za Cerkov“). Sám jí dává podtitul - základy theodiceje.

Netřeba pochybovat, že N. Losskiho vedla upřímná snaha, aby svým filosofickým traktátem usnadnil modernímu člověku pochopení křesťanského názoru na svět, na Boha a jím stvořený svět, zvláště pak aby se pokusil řešit filosoficky palčivou vždy otázku zla ve světě. Svědčí o tom zřejmě apologetický ráz jeho theodicey: Odsuzuje protiživotní buddhismus i pantheismus, čirý i zmírněný, nebojí se říci pravdu ani o nevěřícím liberalismu hr. L. Tolstého, vytýká pesimismus v umění Dostojevského a Gogola, kritizuje Berdjajevovu teorii poznání i Kantovu etiku lásky a sám brání svůj personalismus před podezřením z theosofie, anthroposofie a determinismu.

Filosoficky vychází N. Losskij ve své theodiceji z *dynamické teorie hmoty*. Zavedl-li Leibnitz do své filosofie *monady*, to jest absolutně jednoduché duchovní substance síly, buduje N. Losskij svou theodiceu na tak zvaných substanciálních činitelích (substancial'nye dějatelé). Klade je výše nad všechny světové procesy, na nichž nejsou závislí. Bůh je stvořitel na počátku světa - tak vykládá Losskij první slova Genese: Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi - učinil je *nadčasovými a nadprostorovými*, a obdařil je *nadjakostní* (sverchkačestvennoju) tvořivou silou, nedáv jim žádného *empirického charakteru*, žádné určité, hotové podoby druhové či rodové. Bůh tedy nestvořil ani kyslíku, ani vody, ani chlorového bacilu, ani tygra, ani orla, ani slunce, či planety, to všechno vytvořili *substanciální činitelé*

* Toto pojednání bylo napsáno hned po vyjití knihy Losskiho, nemohlo však být za války uveřejněno. Pozn. pisatele.

postupným vývojem světa, procesem *svobodně tvořivé evoluce* za spolupůsobení Božího tam, kde vývoj směřoval k dobru. Všechno závisí podle názoru Losského na tom, jaké hodnoty si oblíbí a vyvolí *substanciální činitel* jako cíl svého působení. Tak došlo k vzniku *království Božího* a *království nedokonalých stvoření*, čili *království psycho-materiálního*.

Království Boží připravil Bůh prvním tvůrčím aktem, který předcházela před periodami hexaemera.

Stvořil tehdy takové bytosti (suščestva = jsočna), které jejich přijaté vlastnosti uzpůsobily k činnosti, že milovaly Boha svrchovaně a také ostatní tvory, zvláště absolutní hodnoty dobra, pravdy a krásy, víc než vlastní zájem. Tím si zasloužily státi se členy *království Božího*, *království dokonalého dobra*. Losskij mluví o nich jako o vtělených duších, které mají těla oslavená na způsob zmrtvýchvstalého Krista. Důkazem pro to jsou mu vidění mnohých svatých, mystiků a těch osob, které se staly hodny takové náboženské zkušenosti.

Uznik druhého království psycho-materiálního odvozuje Losskij z egoismu těch „dějatelů“, kteří nastoupili cestu vlastního zájmu a odpadli od Boha. Nebylo mezi nimi shody a jednomyslnosti (edinodušija), nýbrž často vznikala mezi nimi spíše osudný třídní boj. Přes to, že tu jde o procesy hmotné i duševní, Losskij je připisuje *substanciálním činitelům jediného druhu*. Tak prý lidské „já“ (autor se výslovně vyhýbá slovu duše!) je schopno vytvářet procesy duševní i hmotné. Ano i v přirozeném zákonu tíže, podle něhož hmotná tělesa *směřují* k zemi, spatřuje Losskij *jakýsi element aktu volního* (vůle). Nenazývá jej *psychickým* pouze proto, že prý není úplně rozvinut, ale je prý stejnorodým se snahou a úsilím vyskytujícím se v životě typicky duševním. Proto mu dává aspoň jméno *psychoidní*. Za takový proces *psychoidně-mechanický* pokládá Losskij *každý hmotný proces*, a odpudivost dvou nebo více činitelů v něm jsou mu *úsilím egoitickým*.

Na této theorii buduje pak Losskij *individuální evoluci* světa *psycho-materiálního*: různí „dějatelé“ se spojují v atomy, molekuly, organismy jednobuněčné, mnohobuněčné, v rostliny, živočichy, až k nejsložitějším evolucím slunce,

planet a celých systémů slunečních a hvězdných mlhovin. Rozběh této své fantasmie, neohlížející se na vědecká fakta, třebas jen přírodopisu, brzdí ovšem Losskij poukazem na to, že se každý význačný krok této evoluce děje za tvůrčího spolupůsobení Božího, jako na př. přechod od neorganické přírody k organické, vznik rostlinstva, zvířectva a člověka.

Na takové filosoficko-náboženské basi přistupuje pak Losskij k řešení otázky, *kde třeba hledat vinníka za všechno různotvárné zlo ve světě*. Dobrý, vševědoucí a všemohoucí Bůh jím býti nemůže. To jest ovšem každému křesťanu jasno, třebas mu zůstanou mnohdy cesty božské Prozřetelnosti nepochopitelné. A v tom je myslím tragika theologické stránky Losského theodicey, odezíráme-li od málo průkazného a hodně všeobecného theoretisování jeho filosofického traktátu, že chce příliš mnoho, ne-li všechno, dokazovat - filosoficky zamotaně, komplikovaně i tam, kde učení křesťanské mluví prostince a jasně. (Na př. výklad blíženské lásky!) Svě vysvětlivky neomezuje Losskij pouze na obvyklé podoby zla metafysického, ale je rozšiřuje též na zlo duševní, sociální a satanské.

Zlo metafysické, které spočívá v omezenosti tvorů, nepokládá Losskij za zlo, poněvadž prý se dá odstraniti: *theoreticky* intuicí v cizí bytí, *prakticky* pak láskou, sympatií a účastí na životě cizím. Není také překážkou k dosažení absolutní plnosti bytí - v Bohu.

Hlavním pramenem zla na světě je Losskimu *zlo mravní*, to jest zneužití svobody sebeláskou. Mravní zlo převrací řád hodnot, porušuje harmonii bytí, je parazitem žijícím z dobra. Nachází, bohužel, často v lidském rozumu svého obhájce. *Přebujelý egoismus* nese často trpké ovoce hříchů, rozdvouje lidské já, vede k nespokojenosti vlastní, k nespokojenosti v rodině, ve společnosti, k různým nemocem nervovým, i k hysterii.

Méně šťastným je Losského vysvětlování různých podob *tělesného (fysického) zla*. Aplikuje tu prostě svou theorii o substanciálních činitelích: Chaotickým rozmnožováním buněk v těle, které prý *ukazují velmi často svévůli*, vznikají zlé opuchliny, sarkom, rakovina a pod.

Také *útrapy našeho těla*: údery, rány, sluneční úpal, zchlazení, paraziti, mikroby, působící nemoci, ano mnohdy i

smrt - bývají prý zaviněny nedostatkem jednomyslnosti (edinodušie) mezi námi a přírodou nás obklopující. Naše sebeláska zavinila takový řád přirozenosti, že vyšší stupně její, duševní i duchovní činnost, závisejí ve značné míře na stupních nižších, na fyziologických procesech v našem těle, na podmínkách klimatických a vůbec na prostředí kolem nás. Tak přichází *nové zlo smrt*. Nastane doba, kdy *naše já(!)* je nuceno oddělit se od těla, ale ono započne hned nový život, usilujíc si vybudovat tělo, které lépe odpovídá úrovni vývoje v životě právě skončeném. Tím prý pozbývá smrt svou hrůznou podobu zla. Ostatně rozumí Losskij smrti - v širším slova smyslu - každý přechod našich zážitků (pereživanij) v oblast minulosti do říše zapomnění.

Zlo sociální - třídní boj, exploataci slabých kapitalismem, veřejnou zločinnost - má Losskij za důsledek mravního zla, nikoliv jen za následek ekonomických poměrů ve společnosti, jak hlásá marxismus. Stejně i v *přírodních katastrofách* vidí Losskij vinu pádu člověka, obdařeného od Boha svobodnou vůlí. I Kristus na ní založil svou ekonomii spásy. U Dostojevského vytýká velký inkvizitor Kristu, že příliš vysoko přeceníl člověka v jeho svobodě, neboť prý je člověk pouhým nevolníkem. A přece jenom ve světle lidské svobody možno správně chápati i problém zla.

Pojednávaje o *konečném osudu tvorstva*, Losskij se dotýká zvláště dvou *vlastností Božích, jeho spravedlnosti a milosrdenství* a jejich vztahu k otázce zla. Bůh, sice stvořil Nerona, který dal zabít svou matku Agrippinu od centuriona, proto však není Bůh vinen tím zločinem vraždy. Zde je - praví Losskij - *ontologická propast mezi Bohem a svobodným činem Neronovým*. Lidskou odpovědnost před Boží spravedlností osvětluje Losskij nejen svobodou vůle člověkovy, nýbrž i svou teorií o *převtělování*. Podstata (suščestvo), snažící se vtělit v člověka, *sama si prý vybírá přiměřeně svým náklonnostem tu rodinu*, v níž vzejde jeho početí a život. Má-li tedy člověk za rodiče alkoholiky, rozmařilce atd., je tím prý sám vinen, že si vybral takového otce a matku!!

I utrpení nevinných dětí, které se zdá být nepochopitelné a tolik citově vzrušuje, staví Losskij do jiného světla svou teorií o *praexistenci a o převtělování duší*. Bůh prý stvo-

fil všechna lidská já (- proč se má křesťan bát slova duše?!)
hned na počátku světa, a nikoliv teprve v okamžiku početí
člověka. (Viz sv. Tomáš Akv., Summa theol. I. část, ot. 118,
čl. 3). Z rukou Tvůrcových vychází každá osobnost ne-
poskvrněná jakoukoliv vadou, ale když prý začne život,
vstoupí na cestu sebelásky se všemi jejími projevy pýchy,
lakomství, závisti, smilstva, hněvu, ctižádostivosti a j. Není
tedy bez viny ani malé dítě! A pak je prý tu možnost pře-
vtělování duše, - aby si další svůj život tvořivě zdokona-
lovalo.

Z tohoto obrozování nevyklučuje Losskij ani bytosti *ďá-
belské*, poněvadž prý původní vlastnosti, dané jim Bohem
(nadčasovost, neuzavřenost do sebe, nadjakostní tvůrčí síla)
nebyly ani pádem *ďáblovým* zrušeny. Obnovuje tedy Los-
skij dávnou Origenovu *apokatastasi*, ale čím by bylo potom
vypravování Ježíšovo o boháči a Lazarovi? - a spokojuje
se pro své bludné učení o převtělování s tak chabými důka-
zy, jako má být instinkt, sympatie, antipatie - ohlas prý
zkušeností z minulých životů! Je konečně pravda, že *zlo není
jen trestem za vinu a hřích, ale též lékem, uzdravujícím*
mnohý nedostatek tvorů. V náboženské ekonomii připadá
však zlu, které postihuje nevinného, ještě jedno veliké po-
slání: *Je zlo zkouškou opravdové ctnosti a dává nedoceni-
itelné příležitosti k nesmrtelným zásluhám.* A na tento dů-
ležitý zorný úhel Losskij nevzpomíná.

Vrcholu dospívá Losskij ve své personalistické metafy-
sice učením, že *nejen člověk může dojítí milostí Boží cíle*
nejvyššího ve zbožnění *θεωσις*. nýbrž i každé stvořené
jsoucno: zvíře, rostlina, krystal, molekula, atom i elektron.
Přechodem k stále novým a novým formám života stane se
časem skutečnou osobou, aby dosáhlo království Božího. Ci-
tuje-li Losskij doklad z „Vypravování stranníka svému du-
chovnímu otci“, jak se mu při vroucí modlitbě zdála celá
příroda hovořit, že je tu pro člověka, že dosvědčuje lásku
Boha k člověku a že Bohu pěje chválu - nic to nepraví pro
jeho theorii!

Projevem Božího milosrdenství hlubokého významu bylo
jistě *vtělení druhé božské osoby*. Logos učil nás milovat bliž-
ního jako sebe samého. Ivan Karamazov u Dostojevského
prohlašuje tuto lásku za zázrak nemožný na zemi. Také Kant

ji ve své ethice neuznává jako mravní závazek člověka, poněvadž prý nezávisí na naší vůli. Losskij naznačuje cestu k lásce bliženské ve své mystické intuici, která prý vyloví cizí individuálnost ve vší její neopakovatelné a nezáměnné hodnotě. Náš katechismus praví i nejjednoduššímu křesťanu, že má milovat bližního svého pro Boha jako sebe samého.

Jsou-li *filosofické důkazy teorií Losského* hodně problematické, postrádají jeho nečetné *motivace theologické* přesvědčující průkaznosti. V patristice přece platí jen souhlas církevních otců, nikoliv jednotlivé mínění, třeba i světců (sv. Řehoře Nys.); a ve výkladu Písma už Origena svedl Philon k příliš allegorické exegesi. Vyznává-li sv. Augustin (Conf. III. 11) velikou starostlivost Boží o člověka, nebo píše-li sv. Pavel, že Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni (I. Tim. 2, 4), a že konec konců vše se pokoří před Bohem, aby Bůh byl ve všem (1 Kor. 15, 28) - bylo by theologicky neodpovědnou lehkomyšlností, prohlašovat takové citáty za důkazy apokatastase, když proti ní svědčí zřejmě slovo Kristovo.

V poslední kapitole své knihy se snaží Losskij *konfrontovat svou theodiceu s dogmaty Církve*. Domnívá se však, že nikde nevystupuje proti nim, nýbrž prý jen proti některým tradičním míněním, rozšířeným mezi věřícími. Činí prý tak proto, poněvadž se pro takové nepochopitelné názory mnoho lidí odvrací od křesťanství. Kamenem úrazu zdá se mu býti nedostatečně osvětlený a zdůvodněný *problém vtělení Boha-člověka, problém dědičného hříchu, věčné trvání pekelných trestů a poslední obecný soud na konci světa*.

Zlehčením boholidství Kristova nazývá Losskij mínění, že *jenom Adamův hřích byl příčinou a pohnůtkou, aby se Logos vtělil*, ačkoliv sám uvádí širší názor katol. teologa (Duns Skota). Záchranu chce přinést Losskij *svou teorií*, že hned při stvoření světa tvoří Logos ideu nebeského člověka. Bylo to jaksi první vtělení Slova, jemuž se stal vesmírným tělem celý svět, pokud uskutečňuje dobro. Druhé vtělení nastalo, když Kristus přijal na sebe podobu služebníka jako člověk. - Opravdovým hodnocením vtělení Syna Božího - myslím - je celý ústav spásy, Kristova Církve, která živí všechny věřící z plnosti Kristovy.

Že by domněnky o praexistenci duše a bludy o jejím pře-

vtělování usnadnily pochopení dědičného hříchu, netřeba, myslím, diskutovat, zvláště, když by se měla zpráva Písma o něm redukovat na pouhý *symbolicko-poetický výklad společného dramatu*, prožitého prý každým člověkem na začátku života při stvoření světa. Losskij, bohužel, dovedl obětovat svým filosofickým teoriím i pravdu posledního soudu, Kristem samým zjevenou. A tak ho nacházíme na oblíbené cestě pravoslavných filosofů náboženských, kteří dovedou vymýšlet duchaplné theorie o křesťanském pokladu víry i za cenu zjevené pravdy. Zdá se nám to býti také osudným důsledkem zamítnutí neomylného učitelského úřadu Církve. - *Fr. Jemelka.*

Písmo svaté pro dnešní dobu

Když přijmeme Písmo svaté s úmyslem opravdu slyšeti a nevpadatí do řeči tomu, jenž tu mluví, bude k nám mluvíti a budeme moci vnímati slova živého Boha. Pochopíme, že my jsme tu míněni. Písmo svaté nedává nám theorii a systematicku křesťanské víry, nýbrž mluví z konkrétní situace ke konkrétní situaci. Mluví o působení Boha mezi lidmi, o Adamovi, Abrahamovi, Mojžíšovi, Davidovi, Petrovi, Pavlovi a Janovi a vždycky všude praví: To se i tebe týká, Tu es ille vir. Tys onen muž (II. Sam. XII. 7), pro nás bylo vše napsáno (II. Kor. IX. 10. a X. 11.), my máme jen naslouchati.

A toto naslouchání slovu Božímu nemůže zde na zemi nikdy končiti. Nekonečné hlubiny Božího slova se nedají vyčerpati. Čím je člověk zralejší, tím více se mu otevře porozumění pro Boží moudrost. Mnohé, co mu bylo dřív jen zpola pochopenou sentencí, nabývá pojednou smyslu a významu pro jeho život. To, o čem myslil, že dávno pochopil, se mu pojednou stává novým a netušeně živým. Čím je obsáhlejší lidský život, jenž se snaží o pochopení Písma svatého, tím větší hlubiny se mu otevrou.

Čím neklidnější je doba a čím méně mohou křesťané v této době najíti pevnou půdu pod nohama, tím více se jim otvírá Bible. Čteme Písmo novými očima. Ztratili jsme mnohé jistoty svého křesťanského života, jež jsme považovali za nepostradatelné, a svět se nijak netváří, že by nás chtěl nějak obohatit.

Jsme v dobách, kdy jde opět o všechno, a od nás se žádá, abychom byli svědky Kristovými, abychom uchovali ve svých srdcích poselství Kristovo, aby mohlo opět vydati světlo v nejhlubší temnotě lidstva opuštěného od Boha. Neboť svět bude zase volati po světle Kristově, naučí-li se vůbec opět oceňovati jako hodnoty pravdu, svobodu a důstojnost. To je vlastní neštěstí přítomnosti, že člověk ztratil hrdost a vědomí své důstojnosti. Stal se nesmírně chudý od oné chvíle, kdy se snažil zapomenouti, co mu zjevení řeklo o jeho vlastním nitru. A kde se ztratila tak strašně víra, za tuto cenu hlouběji pochopíme Písmo svaté. Tak se nám stane Nový Zákon základní listinou nového, velmi strážlivého křesťanství. Ještě minulé generace se snažily s Písmem v ruce vybojovati individuální svobodu systémem dogmat, který se zdál být příliš strohý a ztrnulý. O to se dnes nikdo již nezajímá. Pod řečmi o novozákonním náboženství, jehož hlavní rozeznávací známkou byla její humanitářská nezávaznost, skrýval se postoj buržoasní, cizí statečnosti, pohotovosti k obětem a k mučednictví, jaký vyznačoval starou církev.

Tak se stalo křesťanství bez síly a prázdné, neuchvacovalo již lidi. A když si stále více musili uvědomovati, že takové poselství bez ozvěny zaniká, šlo se dále ve zlatých řetězech, stále dál po této záhubné cestě. Ale lidskými prostředky nemohlo evangelium znovu nabýti své původní síly, stále ochotnějším přepodobňováním se světu nemohlo kázání a theologie živě a životně hlásati Krista ukřižovaného.

Novodobá theologie byla příliš dilem učenců a jejich mozků, tak jak byla theologie staré církve svědectvím mučedníků a vyznavačů, theologie středověká ovocem modlitby svatých a mnichů. Stojíme opět na rozhraní velké křesťanské éry. Bůh nám vyráží zbraně tohoto světa z ruky, abychom jen jím byli silni. I dnes budou libellatici, sacrificati, thurificati, ti, kteří si donesli vysvědčení od úřadů, že obětovali modlám třebaže ve skutečnosti neobětovali, ti, kteří pak obětovali i ve skutečnosti, a ti, kteří aspoň kadidlo jim zapálili. Setrvání až do konce je milostí Boží, která musí být také vybojována a vymodlena. Při tom se však křesťan cítí nesmírně blízko utrpení svého Pána. Tak zařídí opět svůj život podle příkladu velkých svědků křesťanského starověku a bude jej utvářet podle ducha Nového Zákona, v němž se

naplnil Starý Zákon. Denně rostoucí ohrožení křesťanství. stále znovu od křesťana požadovaná pohotovost žítí nebezpečně, obnoví z nitra křesťanství a učiní je života schopným pro novou dobu. Až zase procitne člověk přítomnosti v nejzazší bídě svého propadnutí věcem tohoto světa k vědomí toho, co mohlo býti jeho důstojností, najde opět nové, životné, neb v jádře není jiného křesťanství, než křesťanství hrdinské.

Slovo Boží bylo řečeno všem lidem. Není tu úniku, každý je musí slyšeti. Tak slyšeti, že celý člověk bude poslušen a že neunikne této poslušnosti žádný obor jeho života. Slovu Božímu nelze nijak uniknouti a tam, kde si je člověk zakazuje, dostihuje ho jako meč pomsty a soudu. Je v něm ukryta všechna sladkost i tvrdost a nám nezbyvá nežli ustavičná modlitba, aby Bůh, jenž se zjevil, udělil nám také moudrost a poznání, neohroženost a statečnost, již bychom mohli pochopiti, co od nás žádá přítomná chvíle. - *O. Kuss.*

P R A C O V N A

Stmelení srdci

Mají-li se kovy spájeti, je třeba, aby to, co má býti spájeno, dosáhlo takového bodu varu, kdy kovy roztávají, plynou a slévají se v jedno. Mají-li naše srdce tvořiti jednotu, potřebují také dosáhnouti určitého stupně varu, jenž odstraňuje přehradu sobectví, individualismu, který vidí jen sebe, chce jen sebe a hledí zachovat sebe a svou domnělou individualitu za každou cenu.

Tento bod varu jest teplo Srdce Ježíšova. Chceme-li se otevřítí bratřím, chceme-li je obejmouti a s nimi se i opravdu a upřímně spojití, potřebujeme být zahřátí, dát se zahřátí teplem, skutečným teplem srdce Ježíšova, jež místo patřící mu slávy zvolilo státi se nám podobným ve všem a přijmouti naši ubohost a poníženost.

Není jiné cesty, není jiné pomoci, chceme-li překlenouti rozpory, nesrovnalosti, chceme-li nad to ještě otevřítí dokořán své srdce všem a patřiti všem a milovati všechny, státi se všechno všem, chceme-li hodně žítí ze Srdce Kristova,

patřiti co nejčastěji, co nejrůzněji do hlubin jeho nesmírné lásky, opájeti se touto vroucností, přelévati ji do svého srdce a nespokojiti se dříve se svou snahou, dokud nebudeme hořeti jako On ke všem a pro všechny se vším, co jsme a co máme.

Je třeba stále a stále srovnávati sebe se Srdcem Kristovým, stále srovnávati, jak on jednal a jak by jednal na našem místě, abychom viděli zřetelně, jak máme jednati my, abychom se neohlíželi ani na to, jak jednají jiní, ani na to, co tomu řekne svět, nýbrž jedině čemu mne učí On. A pak za tím jít, snažit se aspoň jíti za tím a uskutečňovati to s celou poctivostí a upřímně se modliti, aby On sám nás naučil jednati, jak on jednal, smýšleti, jak on smýšlel.

Kdyby stál více Ježíš před naším zrakem, před naším životem, před naší snahou o uspořádání, o krásné uspořádání života, musili bychom nutně býti lepší, býti více jeho, býti mu podobnější. Proto se ponořme co nejčastěji a co nejrůzněji do jeho hořícího žhavého srdce, abychom zapálili tímž ohněm a teplem srdce svá. - *Braitó.*

Základ duchovního života

Uvědomili jste si již někdy hodně silně a živě slova Páně, že On je tam, kde jsou shromážděni dva nebo tři ve jménu jeho? Nic tak Spasitel nezdůrazňuje, jako svatou jednotu. To je také velký smysl svátosti manželství: uskutečniti aspoň v oněch dvou onu jednotu, která je cílem a smyslem křesťanství, totiž jednotu s Ním, jednotu s Otcem a Duchem svatým a pak jednotu mezi námi všemi, povolanými touto nejsvětější Trojicí, naplňovanými touto nejsvětější Trojicí, sjednocovanými nejsvětější Trojicí.

Jen tam mluví Ježíš k duši, jen tam se tajuplně zasnoubí s duší, jen tam se sdělí duši, kde jest živé toto svaté sjednocení, tato svatá jednota lásky.

Tvoříme jednu rodinu povolaných za Boží děti, neboť podle sv. Pavla je jedna víra, jeden křest, jeden Otec v nebesích. A jen ten, kdo postaví celý svůj život, celou svou modlitbu, celý svůj vnitřní, duchovní život do této jednoty, jen ten požívá požehnání, bohatství této jednoty Krista a Otce a Ducha svatého s námi.

Nemluví proto rozhodně nikdy Ježíš důvěrně k těm, ne-
zjevuje svých tajemství, nedává poklady rozjímavého života
tam, kde není lásky. Takový člověk může třeba mnoho o Bo-
hu spekulovat, může být učený, může míti i krásné, ba pře-
krásné duchovní myšlenky, ale sám je chudý, vyprahlý, má
jen drobty, on který by mohl požívati ustavičně bohatá
sousta Božího poznání a svaté, prožité jeho blízkosti.

Je nesmírně důležité, aby křesťané pochopili a uchopili
svým životem tuto tajemnou jednotu, tuto sounáležitost
všech ke všem. Jen v upřímné lásce podá se nám Pán. Od-
mlčí se však jistě všem, kdož neuskutečňují nebo snad do-
konce porušují jeho lásku, pouto svaté jednoty, pýchou,
nactiutrhaním, nelaskavostmi, žárlivostmi. Takový člověk se
může mnoho pohybovati, mnoho kázati a mluvit, psáti,
řečniti, konati nejrůznější skutky na podiv veliké, skvělé,
ale nesvíti z nich Ježíšovo světlo, nehřeje z nich láska Páně.
Proto ta slova nechávají chladnými, ba, až studí, protože
bez lásky jsou to slova znějícího zvonce a zvučící mědi . . .

Braitó.

Nešťastník, on nemiluje

Tak zvolala jednou svatá Terezie o satanu. Satanu se pak
podobá každý, kdo je bez lásky. Satanem je veden a napl-
něn každý, kdo nemiluje. Kdo nemiluje, zůstává ve smrti,
praví svatý Jan.

To nejdůležitější, co nám přinesl Ježíš, je láska Otce
k nám a pak skutečná a něžná láska k Otci. Nejenom že jí
přikazoval, nejenom že jí učil, nýbrž on nám ji též umožnil.
Miloval v naší lidské přirozenosti Otce až na hranice mož-
nosti, až k smrti kříže, až k naprosté oběti svého života. Tím
vlil i nám možnost milovati Boha. Nejenom mu sloužiti jako
Pánu v hrůze a třesení, ačkoliv i posvátná bázeň je na
místě, protože On je Pánem zástupů a je opravdu třeba,
abychom nezapomínali na bázeň Hospodinovu, ale i tato
bázeň u křesťanů vychází z lásky. Protože milujeme Boha,
proto se jako dobří synové bojíme urazit ho, to jest, pře-
stoupiti jeho zákon.

Tuto lásku nic nenahradí, nenahradíš ji ani almužnami,
ani dobrými skutky, ani nejpřísnějšími kajícími cvičeními.
Lásky kdybys neměl, nic nejsi, i kdybys celý svět obrátil,

i kdybys vydal své tělo dokonce k spálení. První, co od nás žádá Bůh, jest láska. Musíme vyjít ze sebe, z oné touhy vrozené porušenou přirozeností stále jen vše stáčetí kolem sebe, stále jen sebe činiti středem celého svého života, celého svého snažení.

Miluje ten, kdo opouští sebe, vychází ze sebe a dává se druhému. Miluje Boha, kdo dává sebe nejprve Bohu. Tak je tomu i u kněžství a u oběti. Dokonalý kněz a dokonalá obět jest obětí sebe, obětí svého srdce. To je dokonalý kněz, jež nepodává nic cizího, ani nic svého, nýbrž sebe sama. Pokud jsme sebe nedali v obět, ničeho jsme nedali, pokud nespojujeme svou obět, obět sebe s obětí Jezu Krista, nejsme dokonalými kněžími, není naplněna naše obět, protože k tomu směřuje obět Kristova, abychom i my silou jeho oběti dovedli učiniti z celého svého života podobně jako On jedinou obět lásky. Nuže, kolik je této lásky v tvém duchovním životě? - *Braitto.*

Chyby druhých ukazují ti chyby tvé

Nejenom v tom starém asketickém smyslu, že si musíme říci, že i my jsme chybující, že když chybují ti, které jsme měli za dobré, lepší a dokonalé, že teprve my asi těch chyb máme. Teď chci ukázati na jinou stránku našeho pozorování chyb druhých.

Když pozoruješ chyby druhých, víš že to ukazuje zároveň určitou třeba podobnou, stejnou nebo i opačnou chybu tvou?

Jakmile se tě dotýká třeba nelaskavost, bezohlednost tvých bližních, ukazuje to, žeš ještě příliš změkčilý, citlivý, sobecký, soustředěný na sebe a kolem sebe, když stále a tolik a tak silně tě unavuje, trápí právě nelaskavost, nevládnost, bezohlednost tvých bližních. Když tě stále trápí řekněme neúcta tvých bližních, když tě stále mrzí až ke komplexu méněcennosti, že se ti nevěnuje dostatečná pozornost, patřičná úcta a podobně, je to jasným znamením tvé velké vlastní chyby, která je tu vylechtána k ukázání se v celém světle, na př. chyby tvé ješitnosti, která se domnívá, že všichni jen na tebe myslí, jen o tebe se starají, jako by nikdo neměl nic jiného na práci, než tě trápit, zarmovovati, urážeti, podceňovati, klásti ti léčky a překážky.

Poznáš, jak jsi domýšlivý, když tě každé slůvko žertem pronesené, každým vtíp urazí, nebo budí v tobě pocit, že jsi znevažován. Tak to si tedy nesmírně o sobě myslíš, když ani nestrpíš, aby se někdo dopouštěl zločinu uraženého majestátu tím, že by pronesl o tobě nějaký žert . . . Nebo pozoruješ, jak druhý přehání v řeči. Jistě to odsuzuješ. Právem, ale to tvé vynášení se nad chybou, tvé štěstí, že druhý je chybný, třeba ošklivě chybný, že není tak dokonalý, jak druzí myslí, to ukazuje také na ošklivý povahový kaz.

Tedy dříve, nežli se pohoršíš nad chybou svého bližního, vejdi do komůrky svého srdce, vejdi v počet se sebou samým a budeš shovívavější . . . - *Braitto*.

Hodný jsi křesťanek

Věříš v Boha, ale věříš světu.

Srostl jsi se zemí, a doufáš v nebe.

Spoléháš na sebe, a doufáš v Boha.

Miluješ svět, a Boha ujišťuješ o své lásce.

Chtěl bys být trpělivý, a nechceš trpěti, bojíš se každého kříže a utíkáš před ním zdaleka.

Balíš se do hedvábí a do hebounkého pohodlíčka, a naříkáš na osidla tohoto hříšného světa.

Bůh tě snáší tak trpělivě, bližní musejí mít trpělivost s tebou, ale ty jsi neklidný, věčně neklidný při všem, co ti není příjemné u tvých bližních. Dobře připomínáš bližním, že Kristus Pán cosi říkal o lásce, dobře ji od druhých vyžaduješ, ale není tě vidět šířícího touto láskou, o které tak dobře víš.

Naříkáš na kněze, že nejsou učení, svatí, horliví, ale zavíráš oči i srdce i sluch před jejich učením a milostmi, které by tě mohly posvětit. Stěžuješ si na církev, že není svatá, ale sám jsi nic nepřidal, aby tebou, když jsi jedním jejím údem, byla posvěcena.

Zkrátka, říkáš si křesťan, a žiješ jako pohan. - *Braitto*.

Nevezmeš jména Božího nadarmo!
